IOAN

GROȘAN

Caravana cinematografică

și alte povestiri

SCRIITORI ROMÂNI

CORINT

Ioan Groșan

CARAVANA CINEMATOGRAFICĂ
ŞI ALTE POVESTIRI

Ediție definitivă

Prefață de
NICOLETA CLIVEȚ

Editura CORINT
2012

Caravana cinematografică şi alte povestiri

Ioan Groșan

Colecție coordonată de

DANIEL CRISTEA-ENACHE

Redactor: Mirella Acsente

Tehnoredactare computerizată: Eugen Fomino

Coperta: Walter Riess

ISBN print 978-973-653-761-7

ISBN epub 978-973-135-662-4

elefant.ro

PREFAȚĂ

Paradigma optzecistă, ajunsă actualmente modelul literar central, se definește oximoronic, în proză, ca amestec de cotidianism și textualism, de autenticitate și inginerie textuală. Din acest punct de vedere, debutul lui Ioan Groșan, în 1985, cu volumul de proză scurtă *Caravana cinematografică*, urmat, în 1989, de un altul — *Trenul de noapte* —, poate fi considerat unul tipic optzecist. Tematic, textele sale se concentrează pe cotidian, pe evenimentul banal, derizoriu, cu o sensibilitate acută la kitsch și la clișeu, fără a trece, însă, cu vederea unele subiecte legate de practica textualistă. Formal, este ales genul scurt, mai incisiv și cu o putere de focalizare mai mare.

Apariția *Caravanei cinematografice* a prins critica într-un moment de primenire a instrumentarului de lucru, numai așa explicându-se graba cu care aceasta l-a etichetat pe Ioan Groșan drept „textualist”. Citite, așadar, cu baremul textualist alături, trei dintre cele patru povestiri ale debutului — *O dimineață minunată pentru proză scurtă, Insula* și *Marea amărăciune* — au ieșit profund îndatorate noului -ism, în timp ce proza titulară a fost pusă în descendența realismului, cu unele accente parodice la adresa romanului „obsedantului deceniu”. Numai că prozatorul nu se purtase deloc reverențios cu textualimul, preferând să-l preia nu pe dreptul, ci pe stângul, jucându-l și dejucându-l după bunul său plac, lucru care, se pare, i-a asigurat intrarea atât în grațiile criticii, cât și într-ale congenerilor. În timp, o dată cu cel de-al doilea volum, Ioan Groșan abandonează inclusiv această pseudo-aventură textualistă și se dedică existențialului, într-o nouă formulă prozastică, ce

mixează realismul, magicul și umorul de nuanță caragialiană.

Raportul dintre a scrie și a ființa a fost considerat de Gabriel Dimisianu supratema volumului *Caravana cinematografică*. În *O dimineață minunată pentru proză scurtă*, acest raport este văzut răsturnat, pornind dinspre doctrina literară spre realitate, într-un scenariu umoristic ce-și arată de îndată intenția de subminare. Subiectul nu păcătuiește prin complicație, dimpotrivă: un tânăr redactor cu pretenții scriitoricești, autor de proză scurtă și nu doar de simple reportaje (după cum orgolios se recomandă), își fixează o țintă precisă, agresiv de concretă: să scrie o proză de „trei pagini și jumătate, nu mai mult", despre o vânătoare de fazani la care urmează să participe. Tema i se pare privilegiată, iar procedura nu s-ar cuveni să fie alta decât cea mimetică. Numai că, deși forma e clar prestabilită, evenimentul e încă neconsumat. Ca și cum n-ar avea de ales, realitatea ar trebui să se conformeze și să furnizeze prompt „materia primă" necesară. Dar, nărăvașă, aceasta își face de cap și, în loc să confirme așteptările tânărului redactor, le bulversează complet: fazanii nu apar, iar cerbul ivit pe neașteptate nu poate fi vânat deoarece directorul Gostatului n-are „permis de cerb". Astfel, vânătoarea de fazani se transformă într-una de ciori, bună și ea, *in extremis*, pentru plănuita proză de „trei pagini, trei pagini și ceva".

Ioan Groșan subminează aici atât doctrina mimesisului pe teme preferențiale, cât și pretențiile de hegemonie ale formei în poeticile formaliste. În mintea junelui redactor, procedura se confundă cu însăși ideea de text literar; pe scurt, forma ar bate obligatoriu fondul. La limită, el n-ar face nici o concesie procedeului, ba chiar scrie, până la urmă, proiectata proză, în cheie realistă, conform planului. Dar ironia face ca toate savorile textului să țină nu de formă, ci de conținutul care, astfel, se

răzbună. Derularea secvențială a epicului, stilul cvasi-consemnativ și observația comportamentistă sunt tehnici cinematografice de construcție, pe care Ioan Groșan le adaptează prozei, astfel încât reușește să evite orice comentariu auctorial, impunându-și, însă, concepția. Una rezumabilă, în fond, la proverbiala „socoteală de acasă” care „nu se potrivește cu cea din târg”, nici măcar atunci când își manifestă autoritatea un tânăr scrib cu veleități „textualiste”.

Dintre toți mânuitorii de condei din proza lui Ioan Groșan, personajul-narator din *Insula* se dovedește a fi și cel mai scrupulos. El refuză să-și folosească presupusul talent în scrierea de texte mimetice (evocatoare sau descriptive), preferând, în schimb, să-i scrie iubitei o scrisoare despre „hârjoneala cu ultimele jucării rămase: cuvintele”. Personalitate marcat ludică, îndrăgostitul își umple epistola cu povestirea unui vis livresc: aflat pe o insulă-bibliotecă, lipsit de memorie și de posibilitatea comunicării cu propriile cuvinte, se vede obligat să-și seducă iubita și să-și întrețină amorul doar cu fragmentele livrești aflate la îndemână. Euforia intertextuală trăită de perechea adamică de pe insula unde cultura a devenit, la propriu, natură se stinge o dată cu ivirea întrebării fundamentale: „«Cine sunt eu, mi-a venit în minte, cine sunt?»” Brusca descoperire a indeterminării lansează căutarea propriei identități; săpând, „ușor intrigat”, în nisipul insulei, va accede la fundamentul ei borgesian: o carte – *Grande Encyclopédie*. Numai că descoperirea nu se consumă în registru jubilativ, temeiul livresc fiind acceptat cu resemnare, nicidecum cu încântare: „«Draga mea, stăm pe o carte. Asta e.»” La capătul unei zile de săpat, constată că fraza de pe cartea-fundament este una și aceeași cu prima frază a scrisorii pe care o scrie. Prin urmare, nu doar insula se originează livresc, ci și existența lor.

Pe „experimentalistul” Groșan literatura făcută cu/din pretexte începe prin a-l fascina și sfârșește prin a-l panica. Personajele sale nu se simt tocmai bine ca „ființe de hârtie”, rarefiate ontologic, închise într-un destin strict textual. De aici, gravitatea subiacentă, amărăciunea tonului atunci când cultura trădează existențialul, ba chiar i se substituie, oferindu-se ca fundament.

Remarcabil în *Insula* este bavardajul livresc, în egală măsură savuros și subversiv: „Ore întregi stăteam cufundați în pagini, copiind conștiincioși fragmente uzuale de dialog, propoziții simple, interjecții, sudalme, saluturi etc. După numai o săptămână, aproape că învățasem să vorbim câteva minute pe de rost: «Arăți obosită astăzi» (*Dreiser*) – ziceam eu. «Mă doare capul» (*Cezar Petrescu*) – răspundeai tu. «Hai să plecăm de-aici» (*Cehov*). «Nu!» (*Ionescu*). «Atunci poftește de îmbucă ceva» (*Sadoveanu*). «Nu vreau!» (*Moartea lui Ivan Ilici*). Făceam o pauză ca să-mi adun gândurile. «Am văzut azi dimineață în dreptul peninsulei un animal ciudat» (*Mihai Tican Rumano*). «Ce vorbești?» (*Caragiale*). «Așa că ar fi bine s-o întindem mai încolo» (*Faulkner*). «N-ar fi mai bine să ne apărăm aici?» (*Jules Verne*). «Cum?» (*Camus*). «Să punem mâna pe-o lopată …» (*A. Toma*). «Nu este o soluție» (*Eusebiu Camilar*). «Au!» (*Joyce*). «Ce s-a întâmplat?» (*Ibsen*). «Migrena asta îngrozitoare» (*Huxley*). «Te doare tare?» (*Ionel Teodoreanu*). «Paștele mă-sii, dac-ai ști!…» (*Gib Mihăescu*). «Da, îngerul meu, înțeleg…» (*Bolintineanu*). «Nu înțelegi nimic. Și de ce mă privești așa?» (*Agatha Christie*). «Te iubesc» (*Ion Grecea*). «Cruță-mă, te rog…» (*Dostoievski*). «Nu mai vrei să fim împreună?» (*Cella Serghi*). «N-am zis că nu vreau, am zis că nu pot» (*Pascal*). «Atunci du-te la dracu’!» (*Brecht*). «Porcule!» (*Céline*). «Salutare!» (*Breban*). «Bună seara» (*Buzzati*)”. „Repertoriul de fraze-tip din clasici” nu e deloc tipic, nici prin

reprezentativitate, nici prin semnificații. Scriitori de toate mărimile, cu mesaje derizorii în cea mai mare parte, intră într-un amalgam ce frizează kitsch-ul. Puzzle-ul textual astfel obținut dă o lovitură sub centură pretențiilor aulice ale literaturii, printr-un colaj deconstructivist ce o pune față în față cu propriile clișee.

Marea amărăciune începe realist, cu portretul sumar al personajului principal, Sebastian Pop, un mediocru profesor de română, „crai" al cancelariei, repede intrat într-un schimb constant de bilețele cu noua profesoară de engleză, Ioana Eraclid. Pentru a fugi de mediocritate și de plictis, cei doi își perfecționează jocul, prescriindu-și întâlniri tot mai greu de pus în practică, cu speranța că viața va veni de fiecare dată, cuminte, în urma scrisului. Totul până când vițelul gazdei de la cabana Dochița se întoarce bine sănătos de la pășune, deși i se prevăzuse, tot în scris, dispariția. Descoperirea este fatală pentru Sebastian Pop, care înțelege finalmente că își poate râde de multe, dar nu și de moarte. El este un fel de Don Quijote căzut victimă iluziei textualiste, practicii pseudosemnificante a prescrisului. Ridicola sa demiurgie de pre-scriptor se epuizează repede. Accesul la adevărata creație îi este barat pentru că jocul lui nu cunoaște decât o strategie: „să prescrie în limita posibilităților". Întoarcerea la banalitate și plictis este, deci, inevitabilă. Astfel, Ioan Groșan ironizează din nou tehnicismul steril și admite implicit că, așa cum spunea Virgil Podoabă comentându-l la momentul apariției, „ceea ce nu pornește de la experiența existențială sfârșește prost".

Caravana cinematografică începe aproape rebrenian, cu descrierea drumului pe care intră în satul Mogoș activiștii „lumii noi", întâmpinați doar de o cruce „pe care era răstignit un Hristos de tablă". Devastat de ploaie, satul pare să se fi mutat cu totul la oraș, așa că doar vacile întâmpină

caravana, spre indignarea activistului Tavi și a șoferului său, Anton. Somitățile locale întârzie să apară. Tanasie (președintele Sfatului Popular) purcede molcom ardelenește la anunțarea bibliotecarei Corina, iar între timp se mobilizează și plutonierul Atanasiu Gică, soții Benea (învățătorii satului), podarul Plopu și țiganul Darcleu. În paralel, se desfășoară un alt fir epic: Corina își amintește odiseea exilării ei în Mogoș, Darcleu deapănă povești plutonierului pentru a-și păstra libertatea, iar Anton e captivul trecutului său amoros. Până la urmă, are loc o primă și ultimă proiecție a caravanei, doar pentru mai-marii locului, cealaltă nefiind posibilă din lipsa curentului electric. Mai mult, ploaia surpă podul și trimișii de la județ își mai caută o vreme de lucru prin sat, spre disperarea localnicilor, alarmați de frecvența acestor vizite.

Parodierea jumătăților de adevăr pe care romanul „obsedantului deceniu”, ca roman al politicului, căutase să le impună este evidentă în *Caravana cinematografică*. Orice încercare de îndoctrinare a celor rămași în Mogoș eșuează balcanic într-un festin. Totuși, ei se simt hărțuiți de aparițiile misionare „de la regiune”, fapt care își pune amprenta asupra locului. Inocenți, neîndoctrinați și neîndoctrinabili, sunt mai ales Darcleu și Corina, personaje cu stofă de povestitori, izolați într-o lume a logosului securizant. Povestaș înnăscut, Darcleu își ignoră talentul și performează doar din obligație, în timp ce Corina e o povestitoare „făcută” și frustrată de absența unui auditoriu pe măsură.

O dată cu volumul *Trenul de noapte*, scrisul lui Ioan Groșan își deplasează accentul dinspre a scrie spre a ființa. Lăsând în urmă tehnicismele, prozatorul optează pentru o simplitate epică aparent tradițională, cu ieșiri în zona realismului magic. Proza ce dă titlul volumului începe cu dialogul caragialesc dintre șeful de gară Fotiade și

acarul Simion, salvați de la plictis prin desfătările gurmande, jocul de cărți și plăcerea povestitului. Istoria trenului „de trei și șapte minute”, care „nu trece pe oriunde”, începe să-l intereseze pe Simion, deși reacția sa este una de Toma Necredinciosul. Cu toate că vede trenul cu pricina, nu-i simte mirosul de trandafiri. Îi vine, însă, ideea de a pune la încercare fantasma, oprind-o în loc. Lucrul îi și reușește, iar îndrăzneala îi va fi răsplătită: Simion dispare cu trenul-himeră, curajul său aducându-i saltul în alt tip de existență: „Apăsă pe clanță și împinse cu umărul, dar ușa nu cedă. Stâlpul semnalului cu lumină pâlpâitoare trecu pe lângă el și el continua să izbească în ușa întunecată cu umărul și cu genunchiul drept și-abia mai zări cu coada ochiului câinele zbătându-se în lanț și felinarul rămas în pragul ușii și-apoi cantonul dispărând și grinzile verticale ale magaziei de lemne înșirându-se tot mai repede în urmă și se-ntoarse puțin și văzu dalele peronului fugind una după alta și, ca-ntr-o fulgerare, în lumina verzuie a propriei lanterne, fața îngrozită a domnului Fotiade, fântâna și se gândi c-ar mai putea sări în șanțul cu iarbă ce trebuia să urmeze, dar atunci ușa se deschise, trăgându-l înăuntru, și-n clipa aceea simți, izbindu-l greu, mirosul de trandafiri.”

Așa cum observa Eugen Simion, volumul *Trenul de noapte* are la bază problematica revelației, (re)găsirea sensului profund al existenței. Această căutare eșuează doar în *Spovedania*, unde îndepărtarea de esență este cauzată și de amestecul demonicului, în timp ce în *O.Z.N.-ul* ia o formă schematică, fără complicații simbolice sau nuanțe psihologice, motiv pentru care proza a și fost omisă din volumul de față.

În *Adolescent*, realismul lui Ioan Groșan se nuanțează psihologic, fără a pierde din vedere deschiderea spre simbol. Claudiu, un adolescent confruntat cu neajunsurile vârstei, se trezește pus față în față cu un moment de criză: moartea

bunicului. Împiedicat să asiste la agonia acestuia, tânărul își caută refugiul într-o îndeletnicire cât se poate de „serioasă”: obținerea aurului „prin diureză”, zice el, din bolovanii adunați de pe fundul râului, puși la fiert într-un ceaun. Tot acest elan alchimist își are cauza într-una din poveștile bunicului: „«Aurul e un lucru viu», a zis atunci bunicul, «trebuie numai să-l trezești, să-l scoți din piatră, din apă, de unde se ascunde.» El a întrebat cum să-l scoți și bunicul le-a spus că turcii și tătarii când voiau să scoată aurul cu care erau poleiți pereții mănăstirilor, le dădeau foc și aurul se mișca, se scurgea pe ziduri și păgânii îl adunau, săreau pe cai și țuști cu el în stepă, la nevestele și copilașii lor. «Pentru că orice lucru viu se mișcă, se ferește din calea focului, că-l doare focul», a zis bunicul și a luat o floare de pe masă, o gherghină...” Dar focul nu se grăbește să elibereze aurul din piatră și așteptarea este întreruptă de clopotul care anunță moartea bunicului. Apropiindu-se noaptea de cadavrul acestuia, Claudiu are revelația morții, experiență care îi deschide adolescentului calea spre o altă vârstă.

Cu un moment de criză (înmormântarea părintelui Dima) debutează și *Spovedania*. Urmărirea etapelor ritualului alternează cu fluxul gândurilor părintelui Emilian, căruia privirea îi fuge dintru început spre Ana, o țărancă cu trăsături distinse, de un rafinament fascinant. Ea devine, în scurt timp, o obsesie, mai ales după spovedania în care preotul o recunoaște drept „o păcătoasă veritabilă, o păcătoasă pursânge”, „a cărei mântuire stătea în mâna lui”. Deși ar vrea să fie „tămăduitorul” ei, Emilian nu reușește decât să se lase vrăjit de simplitatea provocatoare și de feminitatea somnoroasă a Anei. Inevitabilul se produce, fără ca preotul să considere intimitatea lor un păcat, dimpotrivă, privind-o ca pe un dar divin. Moartea sa, prin înec, rămâne ambiguă: accident sau sancțiune divină?

Drumul abrupt ce duce de la iubirea-pasiune la moarte este tema pe care Ioan Groșan își construiește *Spovedania*, probabil cea mai elaborată proză din volum. Observația realistă este dublată aici de interesul pentru fantasmele ce răvășesc sufletul uman, pentru abisalul ce bulversează destine. O influență dostoievskiană se simte atât la nivelul subiectului, cât și la cel al construcției personajelor. Misterul Anei, puterea ei de fascinație vin dinspre abisal și împrăștie adieri de pucioasă. Urmărită de păcat ca de un blestem, ea are o frumusețe pe care numai aleșii o pot vedea, o frumusețe al cărei principal ingredient este tristețea. Moş Buie, birjarul, aproximează în felul său această combinație fatală, fiind de părere că „Ana nu-i frumoasă, Ana-i năcăjită”.

Jocul, experimentul, manevrarea inteligentă a intertextelor, ironia sunt elementele din care-și trage sevele, în regim diurn, proza scurtă a lui Ioan Groșan. Reversul lor nocturn este amărăciunea, o cristalizare groșaniană a melancoliei. O amărăciune atât a personajelor care, în ciuda predeterminării lor livrești, nu încetează să suspine după inocența pierdută, cât și a autorului, care tânjește la rându-i și fără încetare după unitatea ființei.

Nicoleta Clivet

O DIMINEAȚĂ MINUNATĂ PENTRU PROZĂ SCURTĂ

„Proză scurtă... pricep eu...”, zise directorul Gostatului, lăsându-se lenevos pe bancheta trăsurii. „Vă puteam duce la iepuri, da’ sigur, ce să scoateți… pe când la fazani e altă chestie, e ceva mai...” și căută o clipă cuvântul, dar renunță și-l înlocui cu o pocnitură de degete. Caii ciuliră urechile. „Trei pagini” — zise tânărul redactor — „trei pagini și jumătate, nu mai mult. N-avem spațiu. Și-apoi cred că la fazani e mai spectaculos. N-am văzut niciodată o vânătoare de fazani.” „E foarte frumos”, zise cu gravitate Marț, vizitiul. *„Phasiacus colchicus*, o splendoare. Păcat că n-ați venit mai în iarnă, la mistreți. Aveați ce vedea. Când l-am atins pe ăla mare... hă!... un roman întreg”, oftă directorul. „Da, sigur, sigur”, răspunse visător tânărul, și Marț, care se răsucise pe capră să-i spună ceva, se întoarse respectuos în poziția dinainte și fixă cu privirea șoldurile sănătoase ale cailor, încercând să vadă și el năvala aceea grozavă a mistreților răniți, așa cum poate și-o închipuia redactorul.

În umezeala dimineții, drumul prin pădure era moale, caii înaintau într-un trap mărunt, înăbușit. „Astă-vară au mai fost doi” -— își aminti directorul — „ziceau că sunt de la revistă și că fac nu știu ce reportaj. I-am dus la rațe, da’ n-am împușcat decât una și n-au mai făcut nimic.” „Nu, nu”, protestă tânărul redactor, „eu nu mă ocup de reportaje, eu scriu.” „Aaaa”, se dumiri directorul, „păi atunci să fim atenți, la fazani nu e ușor.” „Dacă s-ar putea măcar unul...”, zise tânărul redactor și-un moment avu imaginea zborului razant al păsării printre mestecenii albi, auzi aievea bubuitura prelungă a puștii directorului, zgomotul

crengilor rupându-se în căderea bolovănoasă a fazanului, ba chiar de undeva îi răsări în minte fraza de încheiere: „Dimineața era pe sfârșite; jos, lângă picioarele câinelui (ce câine? n-aveau câine: va trebui să șteargă asta), cu ochii sticloși, cu gâtul răsucit și stropit de sânge, fazanul zvâcnea încă...” „Gata”, spuse încetișor directorul, „aici lăsăm caii și mergem pe jos. Ne apropiem.” Marț sări de pe capră, legă caii, scoase păturile din trăsură și-o luă repede înainte. „Ce facem acum?” întrebă tânărul redactor. „Avem un loc de pândă mai încolo, la o adăpătoare de-a lor unde le pune iarna de mâncare pădurarul. Marț a fost ieri pe aici și-a văzut două perechi.” Dintr-un buzunar, redactorul scoase un carnețel albastru și notă ceva. „Ca să avem mai mult noroc”, zise directorul trăgând cu coada ochiului spre carnețel, „trebuie să fie o dimineață senină ca astăzi. Pe ceață nu poți face mare lucru.” Apoi, văzând că tânărul continuă să scrie, urmă: „Fazanul este o pasăre foarte șmecheră. Vânarea lui e o luptă, o adevărată luptă în care se înfruntă priceperea omului cu...” Tânărul închise carnețelul cu un pocnet și zise mulțumit: „Sunt gata!” Directorul încărcă pușca, săltă un rucsac în spinare și apucă pe-o cărăruie în pantă.

Un timp merseră fără vorbă: directorul — sprinten, orgolios, distanțându-se ușor, tânărul redactor — preocupat, alegând cu grijă locurile unde punea piciorul. „Vedeți dumneavoastră” — îi spuse directorul când ajunseră sus, într-un loc mai deschis — „noi care trăim mereu în mijlocul naturii nu mai observăm toate lucrurile de-aici așa cum faceți dumneavoastră. La noi copacul e copac, pițigoiul pițigoi.” „Înțeleg, înțeleg. Dumneavoastră nu vă puteți distanța.” „Păi?!” — făcu directorul, supărat că n-are și el această misterioasă însușire. „Sincer să fiu, am scris și eu. Tot așa cum spuneți dum-neavoastră, proză scurtă, trei-patru pagini, după câte-o vânătoare. Da’ nu mai pot, dom’le! N-am talent. N-am distanță.” Tânărul îl privi deodată

cu multă simpatie; simți nevoia să facă și el o mărturisire: „Nici nouă nu ni-e ușor... noi care suntem înzestrați... avem datoria cu atât mai mult... pițigoiul... bineînțeles că eu nu văd în pițigoi un simplu pițigoi, ci văd Pasărea, înțelegeți?” „E clar.” „Adică... nu știu cum să vă spun... în general e greu, știți și dumneavoastră, fără o experiență...” „Lasă, dom’le, că e imposibil să nu pice vreunul!” zise cu hotărâre directorul și sudui scurt neamul fazanilor. „Ar fi excelent, în trei pagini, trei pagini jumătate, aș prinde totul.” „Fiți fără grijă! Dimineața roiesc pe-aici, e singurul pârâu din pădure.”

Se opriră brusc: culcat după o grămadă de crengi, Marț le făcea semne disperate cu mâna. „Ce-i?” șopti directorul când ajunseră lângă el. „Nimic, dar orișicât... veneați cam tare, se auzea.” „A fost ceva?” „Încă nu.” „Eu stau la mijloc, trebuie să am vedere bună”, zise directorul și se trânti în poziție de tragere. Redactorul se puse în stânga, Marț îi acoperi cu crengi, apoi se ascunse și el.

Locul era destul de înalt, un fel de colină de unde se putea privi în jos, spre adăpătoare. Pe marginea pârâului, pădurea se desfăcea în două, lăsând în lumină o poiană îngustă și netedă, mustind de apă. Trecu o vreme în care nu se întâmplă nimic. Era încă foarte devreme. Pădurea abia începea să se dezmorțească, ici-colo trosnea o ramură, foșnea o coroană. Pe pietrele pârâului, într-un echilibru precar, niște codobaturi. Cu ochii mereu ațintiți înainte, directorul cotrobăi în rucsac și scoase două sandviciuri. Mâncară în liniște, grijulii. „Trebuie să apară. Nu mai e mult.” Redactorul deschise încet carnețelul și fixă pixul lui cu patru culori la roșu. Dar nu apăru nimic. Stătură așa cam un ceas. „Stați să vă spun una” — șopti directorul. „Vine într-o zi la noi un contabil nou, tinerel. Băiete, zic, îți place vânătoarea? Mie? zice. Vânez de cinci ani. Bun, zic, hai la iepuri. Și-

l iau și-l duc în spatele cabanei, așa, la vreo sută de metri. Stai aici, zic, eu mă duc să trimit doi tractoriști să bată capătul celălalt de ogor, să mâne iepurii încoace. Îl iau pe Marț deoparte, prindem pisica bucătăresei, o legăm c-o blană de iepure și eu fug înapoi lângă băiat. Marț ne înconjoară și lasă pisica mai încolo. Ea, ca toate pisicile, o ia spre casă, drept spre noi. Ăsta, cum o vede, buuum, buuuuum! Înnebunită, cu blană cu tot, pisica sare într-un copac și nu se oprește până în vârf. Atunci vânătorul meu se întoarce și face: Dumneavoastră ați mai văzut iepure în copac? Eu mă sui să-l prind!” Directorul își subție ochii și se chirci de râs: „N-o să uit niciodată. Era în ’68, imediat după...” „Sss” — făcu deodată Marț și le arătă ceva spre capătul pădurii. Directorul luă binoclul și imediat scoase un șuierat de admirație. În primul moment, tânărul redactor nu zări nimic; apoi, uitându-se bine, desluși o pată, o siluetă maronie pe fondul întunecat al lizierei, mișcându-se paralel cu pârâul. Câteva clipe, pâlcuri răzlețe de copaci le împiedicară privirile. Dar când păși în luncă, spre pârâu, îl văzură cu toții. Era un cerb. *„Cervus elaphus!”* exclamă încet directorul. „Ce coarne!...” șopti sugrumat Marț. Cerbul înainta șovăitor, cu opriri dese, își înălța capul, și-l întorcea ușor într-o parte și părea că ascultă. „Extraordinar! Cum dracu’ nu l-am știut noi pe ăsta, măi Marț?” „Nu cred că-i de la noi. S-a rătăcit de undeva. Ce namilă, tov director, ce namilă!” „Trageți!” zise tânărul redactor către director. „Poftim?” „Trageți! De ce nu trageți?” „Nu pot.” „Cum nu puteți?” „N-am permis de cerb!” „Cum n-aveți?” „N-am, n-am! Nu oricine poate trage la cerb, fir-ar a...” Cerbul săltă deodată capul, se încordă, făcu două salturi și dispăru în pădure. „Ne-a auzit”, zise Marț resemnat. „Ne-a auzit, da’ ce puteam să fac? Nici n-aveam gloanțe de cerb.” „Ce coarne, tov director, ce coarne!” „Da’ ce puteam să-i fac?” se înfurie directorul. „Cu

ce să-l lovesc? Cu binoclul?” „Credeam că puteți vâna orice”, zise tânărul redactor închizând carnețelul. „Pot. Dar numai cu permis. Și-apoi dumneata ai vrut fazani. Ce să fac, dacă nu sunt, nu sunt. Chestia asta cu cerbul n-o poți scrie?” „Ba da”, zise tânărul redactor, „numai că, vezi dumneata... e ceva mult mai... depășește ce-am vrut eu...” „Înțeleg, înțeleg”, făcu directorul căzând pe gânduri. „Cât ziceați că trebuie să iasă?” „Trei pagini, trei pagini și ceva.” „Buuun”, se lumină deodată celălalt. „Mergem altundeva. Și dacă nu pică ceva nici acolo, mă las de toată treaba. Haideți!”

Coborând spre trăsură, directorul o luă ceva mai înainte. Tânărul redactor rămase cu vizitiul. „Știi cumva unde mergem?” „Știu”, răspunse Marț. „Unde?” „Da’ nu mă spuneți?” „Cui să te spun?” „Păi...” făcu Marț și arătă cu capul în direcția directorului. „Nu. De ce să te spun?” „Vrea să vă facă o surpriză.” „Nu te spun. Unde?” „La ciori”, zise Marț. „Știe tov director un loc pe câmp.”

Când ajunseră, dimineața era pe sfârșite.

INSULA

Sigur, tu înțelegi, ar trebui acum să-ncerc să scriu altceva, o nuvelă morocănoasă, o povestire șoptită, dramatică sau în orice caz o schiță pitică și parșivă, în fond, cred că mă pricep în suficientă măsură să inventez. Chiar așa: te așezi comod, îți pui scrumiera la îndemână, cotul se sprijină ușor pe masă, încă nu apuci stiloul, deși totul e foarte clar, mai ales începutul: caravana cinematografică intrând în sat pe un drum ciopârțit de ploaie (nu merge „ciopârțit”, e prea căutat, schimbi în minte cu „desfundat”), claxonând în neștire ca să-și anunțe sosirea, un sunet ciudat, îmbietor, care mai târziu le va plăcea atât de mult sătenilor, dar care atunci, în momentul apariției caravanei, sub ploaia deasă și întunecată de noiembrie, părea un fel de tânguit dezorientat; totul clar, curat. Cuvintele se mișcă în tine, se dezmorțesc, trebuie să apuci stiloul, îi lași vârful încet pe hârtie, un pic mândru, un pic temător, la treabă deci. Înțelegi? Aproape începi, aproape că rotunjești prima literă. Dar deodată îți spui nu, nu încă, și tot ce rămâne e o linie curbă, spinarea unei litere frângându-se brusc într-o pată grăsulie de cerneală. Salvatoarea, grijulia, responsabila tehnică a amânării. De parcă ți-ar fi teamă că în iluzoriul șir sculptural pe care mâna precaută trebuie să-l lase pe hârtie s-ar putea strecura o eroare neașteptată, de neîndreptat mai apoi, un fel de probă involuntară a juvenilei nerăbdări scriitoricești decisă să-și înregistreze, chiar handicapată, experiențele; micile sale experiențe în spatele cărora cu puțină bunăvoință este foarte probabil să se poată dibui lucruri remarcabile din care se pot scoate oricând câteva pagini corecte, curgătoare. Ce frumos ți-aș înșira, de pildă, toată suita de mătuși bătrâne pe care le-

am avut la țară și pe care le-am urmărit cu aviditate cum mor treptat, încercând să fac din ele, pe vremea când mai trăiau, niște personaje memorabile, înspăimântate de moarte, clătinate în toate credințele și certitudinile lor, dar care, spre deziluzia mea, s-au străduit — și-au reușit — să sfârșească cât mai discret, mai șters cu putință, ca și cum s-ar fi rușinat că faptul morții lor producea totuși în familie o oarecare agitație (trebuia anunțate rudele, cumpărate coroanele, angajați groparii). Sau cât de ușor te-aș putea face să vezi nopțile soioase de primăvară în care nu de mult bunicul, cel mai hazliu și mai inofensiv, și mai tragic disident din câți au avut dealurile Blajului în acele vremuri tulburi de după '50, un Moromete transilvan ce nu mai putea renunța la convingerea lui că „vin ăia, vă spui eu, cu avioanele vin" pentru că apucase odată să zică asta, solemn și sigur, în fața bunicii, care-l adora ca pe Dumnezeu, nopțile când se scula pe furișate și neînduplecat lua coasa tăind ierburile și buruienile, și îndreptând cu piciorul mușuroaiele din pământul ce-i mai rămăsese la capătul satului unde credea, sau spera, sau visa el că vor ateriza „ăia" cu avioanele lor colosale. Și culmea e că până la urmă chiar a aterizat un avion acolo, un prăpădit de „Aviasan", pe care tipii de la regiune l-au folosit un timp pentru căratul din sat al laptelui de bivoliță. Sau, poftim, scena pe care ți-am povestit-o și pe care aș putea-o scrie dintr-o răsuflare: caravana cinematografică rulând același zgomotos film de război și operatorul tânăr cu ideea lui nemaipomenită să scoată aparatul pe geamul cabinei și să proiecteze filmul pe dealul din spatele bisericii în seara primei ninsori, speriind ciurda locală care, la vederea movilei în-suflețite brusc, luate cu asalt de mitraliori trecând Donul, și la auzul grozavelor șuierături și explozii de katiușe, o luase în mugete peste deal, urmărită de aceiași

tenace mitraliori ce curățau acum o superbă pădure de mesteceni.

Și totuși nu, zic, nu vreau asta, mâna mi se oprește, trebuie să înțelegi, e prea puțin, cu acutul sentiment al cinstei pe care-l ai îți poți da seama de ce îmi vine mai la îndemână să-ți scriu ție, umplând foaia asta cu vorbe slobode care nu se mai căznesc să-mi dea socoteală în poziție de drepți, și ridicând — iată, mă citez la întâmplare — „pe catargul lucios al stiloului portdrapelul minuscul, transparent al efemerului”. Tu, care te simți mereu responsabilă față de tot felul de ființe, lucruri, fenomene ale naturii, stări sufletești, cunoști cu siguranță senzația reconfortantă a gândului apropierii unei vacanțe în care să poți încerca orice, inclusiv hârjoneala cu singurele jucării rămase: cuvintele. Unui nevăzut public mut, foșgăind ostil dincolo de o cortină pe care posibilele mele personaje trebuie să o ridice fără ezitări și prin fața căreia frazele mele trebuie să treacă în cadență, cu arma la picior, te prefer pe tine, singura-mi fidelă spectatoare între ora de gramatică („analizați substantivele din textul următor și indicați ce hram poartă”, îți mai aduci aminte?) și ora de lecturi literare la a VII-a, când, strecurându-ne pe lângă butucănosul nostru coleg de educație fizică și depășind cu un zâmbet corect zglobiul grup biologie-istorie-geografie, schimbăm din mers, pe scări, conspirativi, secretele noastre scrisori. Știu, știu, o să-mi reproșezi că-mi pierd vremea, că ar trebui să mă apuc serios de scris, că din tot ce ți-am spus ție de când suntem în carantina asta sentimentală aș fi putut scoate niște bucăți onorabile, bine, ai dreptate, dar acum ascultă-mă: trebuie să-ți mai povestesc ceva. Un vis. Nu, nu inventez, știu că te pierd și nu încerc nimic, pe cuvânt că am chiar visat așa, și eu sunt uimit și mă bănuiesc ca de la un moment dat să mă fi trezit și să fi continuat să visez — cum să zic? — în cunoștință de cauză. Dar totuși, oricum aș

judeca, a fost vis, vis curat, un vis în carne și oase sau cel puțin așa părea, așa pornise. Cu atât mai surprinzător pentru mine (și poate că însăși surpriza de a mi se întâmpla așa ceva m-a trezit), cu cât nu-mi mai aduc aminte să fi visat vreodată altceva decât ce vedeam în seara respectivă la televizor (un turneu cu teatrul „Țăndărică” la Haga, de pildă, sau o operație de acupunctură în care eu stăteam înfipt, chipurile, într-un ac foarte lung). Ceea ce mi s-a părut apoi și mai ciudat a fost precizia aproape ostentativă a amănuntelor sau, dacă vrei, acțiunea cursivă, unitară, a întregii povești până în clipa când am deschis ochii și m-am gândit instantaneu, cu o mare părere de rău, că n-o să reușesc să te fac să mă crezi că nu imaginez nimic, că până și faptul prezenței tale acolo, oricât de construit și șmecherește introdus într-o posibilă invenție ar putea părea, a fost totuși real. Nu mă joc. Și dacă spun, dacă îmi spun: niciodată nu veți alerga printr-un parc somnolent spulberând zăpada și lângă trupul tău firav trupul ei speriat nu se va înghesui niciodată, asta nu înseamnă că rândurile acestea încearcă să te rețină în spațiul alb al unei pagini vinovate. Nu. Chiar dacă o elementară îndatorire a viitoarei mele profesiuni m-ar obliga să fac din corespondența noastră un pretext literar; chiar dacă te pierd și mai târziu, mult mai târziu, într-un timp fără conștiința limbajului și a morții, va trebui să scormonesc după tine în gunoiul numit trecut. Nu te mint, nu vreau să recuperez nimic, acceptă deci posibilitatea că te aflai într-adevăr acolo, deși la început nu te descoperisem, preocupat să nu scap din ochi cărarea umedă și caldă ce se zărea ocolind printre rafturile ușor povârnite, mucegăite la margine și pe jumătate îngropate în nisip. Dădeam cu mâna la o parte tufișurile țepoase de porumbele și crengile subțiri, roșietice de măceș în care, din loc în loc, se odihneau prinse într-un echilibru precar cotoarele vreunui volum sau câte o filă smulsă de vânt.

Cărarea cobora în pantă lină, urmând îndeaproape cursul unui pârâu din acelea cărora nu le descoperi niciodată izvorul pentru că pur și simplu n-au, adunându-se din rouă, din zăpada îmbătrânită sub frunze sau din scursorile vreunui copac mort. Totuși, pârâul era măricel, ba chiar într-un loc, nu cu mult înainte de a se pierde sub nisipul plajei, își săpase o bulboană, oprit fiind de un maldăr surpat din *Biographie universelle ancienne et moderne ou histoire, par ordre alphabétique, de la vie publique et privée de tous les hommes qui se sont fait remarqués par leurs écrits, leurs actions, leurs talents, leurs vertus ou leurs crimes (ouvrage entièrement neuf), Libraire-Editeur L.G. Michaud, Rue de Clérry No 13, 1823,* peste care, plutind cu grijă, se trecea de cealaltă parte a albiei, unde fără mari străduințe se puteau descoperi, ca niște forme ciudate de răzvrătire opulentă din tufele pipernicite, fructele neobișnuit de mari, pufoase, ale zmeurei. La un moment dat, după ce părea că aproape dispăruse sub învălmășeala de crengi, de bârne putrezite, de broșuri mai ușoare mânate de apă spre interior, de iarbă marină și scoici murdare, cărarea apărea ferm, exact când printre două dulapuri uriașe, stând într-o rână și ticsite cu tipărituri unsuroase, se zărea, pentru prima oară, dunga luminoasă a mării, luând-o în linie dreaptă spre grupul de stânci domoale care răsăreau pe plajă, semănând cu spinările curbate ale unor uriașe animale adormite pudic sub nisip. Îmi plăcea mai mult să citesc acolo, rezemat cu spatele de piatra rece, era oricum mai bine decât în interior, unde vecinătatea răcoroasă a mării nu se mai simțea și rafturile fuseseră înghesuite aproape unul în altul, abia dacă te puteai strecura printre ele. Conform programului, citeam de dimineața până seara, cu o pauză ce mi se îngăduia la amiază, o oră, timp în care mâncam din belșug și mă distram scufundând cu pietre volumele mari, verzui, ce mai pluteau încă în jurul țărmului. Nu-

mi aminteam de câtă vreme eram acolo, zilele se închideau în urma mea ca niște uși, nu se întâmpla nimic deosebit, mă obișnuisem, nu-mi mai era nici teamă, în fond cine ce să-mi facă, nu-mi îndeplineam decât datoria, citeam. Așa că atunci când te-am văzut prima oară am avut un mic șoc, m-am speriat și, evident, am fugit, credeam că ești vreo închipuire de-a mea, făcusem de mai multe ori încercarea de a desena pe nisip altceva decât cuvinte și tot ce-mi ieșise era o formă de femeie, dar nici asta dusă până la capăt, nu puteam desena ochii, pentru că pur și simplu în locul lor scriam „ochi" și literele nu-mi dădeau senzația privirii. În dimineața următoare te-am zărit din nou, de data asta mult mai aproape. Erai la capătul promontoriului baroc, stăteai cu picioarele în apă și cu o carte în mâini. N-am mai fugit, mi-am dat seama că ești o prezență reală, am vrut să-ți strig ceva ca să mă observi, dar desigur nu m-ai auzit, nici eu nu mă auzisem, uitasem că nu pot scoate decât un bolborosit comic, că nu mai am cuvinte, și-atunci m-am repezit spre zona volumelor minore, era aproape, am luat la repezeală câteva și deschizând unul la întâmplare, am citit strigând: „Draga mea, mă vezi? Sunt aici!" Te-ai ridicat surprinsă, după expresia feței ai scos probabil un țipăt și-apoi, uitându-te peste umăr, ai început să te depărtezi grăbită. Am încercat să-ți strig „nu pleca", nu s-a auzit nimic, bineînțeles, așa că răsfoind febril câteva pagini, am găsit în sfârșit ceva: „Te rog, rămâi, nu mă părăsi, viața ta e viața mea, vai, vai." Te-ai oprit, te-ai întors, ai zâmbit, ai așteptat să mă apropii și-apoi ți-ai deschis cartea, ai frunzărit două-trei file și mi-ai citit rar, politicos, vorbind cu o ușoară graseiere: „Eu recunosc că tot ceea ce vorbește domnia ta este cât se poate de bine chibzuit și de bine cumpănit. Aș putea să vă-ntreb, dacă vorbele mele nu vă par fără noimă, cine sunteți și ce rang poartă prețiosul dumneavoastră nume?" Sigur, am recunoscut

imediat rândurile lui Cervantes, dar eu ce puteam să răspund? N-aveam la mine decât câteva cărțulii polițiste și două broșuri sentimentale. Vrând-nevrând, m-am uitat din nou într-una și-am citit cât am putut eu mai firesc: „*Baby. I'm the best*, dar tu ai făcut din mine o cârpă!" Ai izbucnit în râs, ai înțeles că n-am din ce cărți să vorbesc mai frumos, și-am rămas așa drepți, privindu-ne curioși, ușor stânjeniți. Ai vrut poate să mă întrebi ceva, dar ai renunțat și-ai făcut atunci unul din gesturile acelea pentru care te ador, ți-ai mângâiat cu arătătorul lobul urechii, rămânând apoi cu degetul ridicat, ca într-o neîncepută mișcare a mâinii spre tâmplă. Simțeam nevoia să intervin cumva, ți-am arătat grupul de stânci unde mă instalam eu ziua, făcându-ți semn cu capul: „Vii?" Ai refuzat. Atunci, cu o mișcare largă, te-am poftit să șezi, am așteptat până ce, șovăitoare, te-ai pus pe nisip cu genunchii strânși, m-am întors și-am alergat până la stânci, de unde am revenit cu niște pesmeți și-o conservă de costiță cu fasole. Am deschis-o în fața ta și te-am privit.

Hm. Delicatele tale inițiative. Până aici ai putea să mă crezi, observi că nu copiez nimic din ceea ce-ți aparține. Ba dimpotrivă, visul meu, povestea lui îți dau o consistență, un relief, ție, femeii previzibile, normale, sănătoase care, cu toată liota ei de mătuși, de griji, de tabieturi și iluzii, se duce glonț spre moarte. În fond, ai recunoscut-o singură, ai putea fi o soție excelentă, ești mediocră de la un capăt la altul. Așa că de ce să fi refuzat iarăși? Nu, n-ai refuzat, te-ai aplecat, ai luat o bucată mică, burgheză, din costiță și-ai mestecat-o cu o infinită grație, fără să plescăi măcar o dată. Am mâncat amândoi acolo, era soare, bătea o briză, un vânticel, un vântișor — nu? —, mirosea a ceva proaspăt. Te-ai ridicat apoi, ți-ai luat cartea, mi-ai mulțumit cu o înclinare a capului și, după ce-ai mai zăbovit o clipă oftând oarecum în sensul că

„n-avem ce face, asta e”, ai dispărut după promontoriul baroc.

În zilele următoare am fost tot timpul împreună. Te-am convins în cele din urmă că grupul de stânci nu e un loc rău famat, citeam și ne odihneam amândoi acolo. Era mai greu să vorbim, dar după o vreme reușisem să avem un repertoriu de fraze-tip din clasici cu care ne înțelegeam destul de bine. Cel mai dificil a fost să găsim formule banale cu care să putem purta un dialog firesc la masă sau în pauzele de lectură. Ne apucase chiar o frenezie ciudată în a descoperi cuvinte de toate zilele în tomurile respectabile ce înțesau capătul vestic al insulei. Ore întregi stăteam cufundați între pagini, copiind conștiincioși fragmente uzuale de dialog, propoziții simple, interjecții, sudalme, saluturi etc. După numai o săptămână, aproape că învățasem să vorbim câteva minute pe de rost. „Arăți obosită astăzi” *(Dreiser)* — ziceam eu. „Mă doare capul” (*Cezar Petrescu)* — răspundeai tu. „Hai să plecăm de-aici!” *(Cehov)*. „Nu!” *(Ionescu)*. „Atunci poftește de îmbucă ceva” *(Sadoveanu)*. „Nu vreau!” *(Moartea lui Ivan Ilici)*. Făceam o pauză ca să-mi adun gândurile. „Am văzut azi-dimineață în dreptul peninsulei un animal ciudat” *(Mihai Tican Rumano)*. „Ce vorbești?!” *(Caragiale)*. „Așa că ar fi bine s-o-ntindem mai încolo” *(Faulkner)*. „N-ar fi mai bine să ne apărăm aici?” *(Jules Verne)*. „Cum?” *(Camus)*. „Să punem mâna pe-o lopată...” *(A. Toma)*. „Nu este o soluție” *(Eusebiu Camilar)*. „Au!” *(Joyce)*. „Ce s-a întâmplat?” *(Ibsen)*. „Migrena asta îngrozitoare” *(Huxley)*. „Te doare tare?” *(Ionel Teodoreanu)*. „Paștele mă-sii, dac-ai ști!... *(Gib Mihăiescu)*. „Da, îngerul meu, înțeleg...” *(Bolintineanu)*. „Nu înțelegi nimic. Și de ce mă privești așa?” *(Agatha Christie)*. „Te iubesc” *(Ion Grecea)*. „Cruță-mă, te rog...” *(Dostoievski)*. „Nu mai vrei să fim împreună?” *(Cella Serghi)*. „N-am zis că nu vreau, am zis că nu pot” *(Pascal)*. „Atunci du-te la dracu’!” *(Brecht)*. „Porcule!”

(Céline). „Salutare!” *(Breban).* „Bună seara” *(Buzzati).*

Și plecai. Dimineața o luam de la capăt pe întinsa rezervație realist-critică din răsăritul insulei, unde culegeam mure și ne sărutam sobri și stângaci, ca-n deceniul șase. Aici ai descoperit tu întrebarea „cine ești?” pe care mi-ai pus-o într-o seară pe când stăteam lângă foc și la care eu am zâmbit, ridicând din umeri. De unde să știu? Ce conta cine eram, cine erai, identitatea persoanei mele nu mă interesa, n-avusesem niciodată obsesia ei. Și-apoi, chiar dacă aș fi știut, cum puteam eu să-ți răspund decât în joacă, citând iarăși și iarăși, mărire ’nălțând unor nume ilustre sub coaja cărora îmi bănuiam adevărata alcătuire. Am zâmbit deci, dar tu, cu ochii în pământ, ai repetat încet: „cine ești?” Te-am privit surprins, nu înțelegeam ce vrei, ce joc mai era și ăsta? M-am apropiat, te-am prins de umeri și te-am scuturat, silindu-te să te uiți drept la mine. Și nu știu câtă vreme am stat așa privindu-ne până mi-am dat seama că tremuri și ți-e foarte frică. M-am gândit să-ți spun „eu sunt om bun” sau „uite că sunt blând, nu-ți fac nici un rău”, trebuia să fie scrise undeva cuvintele astea, dar mi s-a făcut deodată lehamite de tot și m-am așezat mai aproape de foc, lăsând căldura să mă pătrundă și ascultând pocnetele domoale ale copertelor arse. În noaptea aceea am rămas pentru prima oară împreună, încâlciți și speriați, ca și cum am fi vrut să ne apărăm de propriile noastre trupuri cu mult mai triste decât bănuiam, primind și împrăștiind lumina pâlpâită a flăcărilor puține din acel mic rug livresc. În zori, când jarul s-a acoperit de cenușă și dinspre mare prinse să se strecoare un aer rece, m-am ridicat ferindu-mă să te trezesc și m-am îndreptat spre nordul insulei. Am ajuns destul de repede, abia ieșise soarele și puteam deja vedea marea, mai verde în partea asta și parcă mai liniștită. Cărțile stăteau aici învălmășite, rafturile erau răsturnate și cotropite de mușchi. Era într-un

fel singura zonă unde nu zăbovisem în căutările noastre, goniți de umezeală și de lintița ce amenința să acopere suverană totul. Am citit la repezeală cam vreo oră tot scotocind în mijlocul unei grămezi de romane epistolare putrezite, dar n-am găsit nimic. Și poate că mă întorceam atunci lângă tine, dacă dintr-o dată nu m-aș fi simțit îngrozitor de înfrânt și de singur. „Cine sunt eu”, mi-a venit în minte, „cine sunt?” Pe o copertă hăcuită de mucegai o buburuză se cățăra șovăitoare, încercând să-și ia zborul. „Imposibil, mi-am zis. Trebuie să-mi aduc cumva aminte, nu se poate să fi fost tot timpul aici, am uitat, precis am uitat... Ia să vedem... m-am trezit într-o dimineață pe plajă și-am început să citesc... dar înainte?... Înainte să nu fi fost nimic, să nu mi se fi întâmplat nimic? Să nu mi se fi întâmplat copilăria, adolescența, bunicii, vreun prieten, ceva... nimic? Nu mai știu nimic? Bine, dar atunci cum dracu' să... cine Dumnezeu sunt?” am urlat deodată, dar nu s-a auzit decât aerul ieșindu-mi înspăimântat din gură. M-am repezit în grămada de cărți și-am început s-o scurm zvârlind în lături paginile zdrențuite mirosind greu, nisipul, nămolul. „Ia gândește-te”, îmi ziceam ca să nu plâng, „ia gândește-te... nu te-a urât nimeni, n-ai iubit pe nimeni?... nimic al tău?... o poveste... ceva tâmpit cu o fată pe bicicletă... sau învățătoarea... cum era? înaltă? melancolică? avea ochii cum? Adu-ți aminte, trebuie să fi fost o învățătoare... sau strada, o stradă a ta, cu casa aceea frumoasă în care stătea madam Bova... nu, sigur că nu, nu madam asta... poate doamna Bovarinski, lăptăreasa poloneză care stătea în colț... care colț? Colț cu Fialkovski? Aiurezi, monșer... Doamne, poate am fost bolnav odată, poate că am suferit și m-am temut de moarte sau poate că am vrut o jucărie și nu mi s-a dat, poate că am furat și eu cireșe și-am încurcat cânepa mătușii Madeleine, adu-ți aminte”, ziceam, „adu-ți aminte, poate ai fost prinț sau

cavaler, sau trădător, sau contabil, sau țăran, sau intelectual interbelic, poate c-ai flămânzit sau ai câștigat cândva o avere și ți-ai mâncat-o cu fitecine, amintește-ți, și tu ai fost, și tu ai trăit, ai lăsat o urmă undeva, într-un sat poate, pe malul unei ape ai șezut și ai plâns că nu poți fugi cu trupa circarului ăla care înghițea săbii și viori, Vasile îi zicea lumea, Vasile Porojan parcă, adu-ți aminte, trebuie c-ai fost înșelat, părăsit, nu ești frumos, ai mințit, ai fost o lichea, adu-ți aminte c-ai fost o lichea, te-ai jucat cu ea, era superbă, blondă, brunetă, castanie, cum era oare, ai crezut c-o domini și-ai sfârșit iubind-o poate, ai suferit ca un câine, câine ce ești, nu mai știi ce ești, cine ești, nu mai ești nimic." Săpam mereu în silozul acela, stăteam în genunchi, mâinile mi se murdăriseră până la coate, când deodată am simțit că ating cu palmele o suprafață tare, uscată. La început nu mi-am dat seama. Părea un fel de scândură, de podea, dar apoi, pipăind mai atent locul și curățind în jur, am observat că de fapt era pielea tăbăcită a unei coperte. Ușor intrigat, am continuat să înlătur murdăria de deasupra, încercând să prind un colț al cărții, să-i văd grosimea, s-o scot. Cartea însă se dovedea cam mare, putea fi o *Grande Encyclopédie,* curățisem deja cam un metru pătrat și încă nu-i simțisem marginile. Nici măcar atunci nu mi-am dat seama. Am alergat înapoi spre promontoriul baroc unde stăteai citind, te-am prins de mână, și, în timp ce mă priveai nedumerită, crezând probabil că vreau să mă joc, te-am dus să vezi și tu groapa pe care o săpasem și-n fundul căreia se zărea scorojită, de culoarea vișinei coapte, coperta cu pricina. M-am apucat din nou să răcâi împrejur, ți-am făcut semn să mă ajuți, ai venit lângă mine și după o vreme de muncă tăcută, îndârjită, în mijlocul acelei gropi ce se lărgea mereu, am reușit amândoi să degajăm nisipul, lemnul sfărâmi-cios al rafturilor și hârtia umedă pe o suprafață de câtiva metri pătrați, fără să dăm însă

de marginile copertei. Ne-am oprit și ne-am uitat unul la altul amuzați: o carte uriașă? Ce carte o mai fi și asta? Și-abia atunci, pe când mă priveai zâmbind și-n colțul ochiului stâng îți apăruse o broboană de sudoare, a izbucnit în mine bănuiala. M-am repezit afară din groapă, am alergat câțiva pași mai încolo și-am început să sap. După nici două palme adâncime, am simțit din nou aceeași piele aspră. Am încremenit. „Nu se poate”, mi-am zis. Lângă un scaiete singuratic am mai îngenuncheat o dată, deși acum știam. Ți-am făcut semn să te apropii, te-am așteptat și-apoi, cu o mișcare ușoară, o singură mișcare, am scos scaietele ale cărui rădăcini, silite să lunece orizontal pe suprafața copertei, vibrară o clipă în aer. În locul lor nisipul se deschise ca o rană, lăsând descoperită pielea sângerie a cărții. Ai făcut ochii mari, te-ai aplecat și-ai pus încet mâna. N-aveai cum să mă auzi, dar totuși ți-am șoptit: „Înțelegi acum? Da?” Apoi, gândindu-mă că nicăieri n-o să găsesc scrise cuvintele acestea, am spus: „Draga mea, stăm pe o carte. Asta e.” O șuviță din păr ți se rătăcise pe lângă ureche, erai frumoasă așa. Un moment mi-a venit în minte ceva porcos, am surâs singur.

În cele din urmă ne-am ridicat și-am purces metodic la treabă, din nord-vestul insulei, eu croindu-mi pârtie prin nisip cu o lopată mare, ca la deszăpezire, tu măturând ce rămânea în urma mea. Pe alocuri coperta era crăpată, așa că, folosind niște pârghii improvizate, am reușit să smulgem fâșii lungi din piele, dezvelind porțiuni din prima pagină. Literele erau imense, cam de un stat de om, iar un cuvânt obișnuit dura în jur de 10–15 metri. Înaintam de-a lungul cărții, pe lângă țărm, paralel cu rândurile, pe un front de câțiva pași lățime, care se îngusta însă din loc în loc atunci când trebuia să ocolim de-a bușilea rafturile prea grele ori vreun arbust încăpățânat. După ce rupeam din copertă și curățam bucata de pagină, ne

opream și copiam cuvântul dezvelit, mergând încet de-a lungul lui, deducându-i literele după cozile întrerupte ale „a”-urilor sau după barele groase ale „t”-urilor. Se făcuse deja seară, ieșise și luna, ea, stăpâna mării, iar în urma noastră porțiunea săpată părea un drum fosforescent, pagina arunca o lumină lăptoasă. Noaptea târziu aveam în sfârșit defrișată o frază ce se întindea de pe țărmul vestic până lângă grupul de stânci. Eram frânți. Am încropit la repezeală un foc și ne-am trântit direct pe nisip, curioși să știm cum sună fraza aceea uriașă. În timp ce-mi scoteam carnețelul unde o notasem, m-am gândit că dacă menținem ritmul de curățare a terenului, am putea citi 250 de metri pe zi, iar într-o săptămână întreaga pagină. Nerăbdătoare, mi-ai făcut semn să-i dau drumul. Am tușit, mi-am dres glasul și, puțin emoționat, cu mâna în care țineam carnețelul tremurând un pic, am început să citesc rar, foarte rar, cuvintele scoase de sub pământ: „Sigur, tu înțelegi, ar trebui acum să-ncerc să scriu altceva, o nuvelă morocănoasă, o povestire șoptită, dramatică sau...”

CARAVANA CINEMATOGRAFICĂ

Caravana cinematografică intră în sat pe la orele cinci după-amiaza. Ploua mărunt și prin parbrizul aburit al camionului primele case se zăreau ca niște mogâldețe. Când ajunse în dreptul unei cruci de lemn pe care era răstignit un Hristos de tablă, mâncat de rugină și cu un braț lipsă, camionul se opri. Lângă cruce stătea un om îmbrăcat cu o pufoaică. Ușa cabinei se deschise și de după ea se ivi un cap cârlionțat, de băiețandru.

— Ei, nene! Ăsta-i satul Mogoș?

Omul de lângă cruce își lungi gâtul și se întoarse din profil, ducând o mână la ureche.

— Mogoș! Ăsta-i satul Mogoș? — sună din nou întrebarea.

— Mogoș, Mogoș! — se grăbi să răspundă cel cu pufoaica.

— Da' Căminul cultural nu știți pe unde vine?

— Tot înainte, zise omul, țineți tot înainte. E lângă biserică.

Ușa cabinei se închise și camionul, un „Molotov" cu botul lunguieț, vopsit în verde-închis, și cu o cușcă mare din scânduri acoperită de afișe în spate, porni legănându-se pe drumul desfundat de ploaie. În cabină era cald. Din radioul agățat sub bord, lângă schimbătorul de viteză, se auzea o melodie despre un nou oraș căruia interpretul, cu o voce subțire, avântată, îi ura să trăiască și să tot înflorească.

— Ia auzi! Bucata ce-o avem și noi! — spuse tânărul. Să vezi că nu ne așteaptă nimeni, adăugă el privindu-și vecinul care conducea degajat, ținând volanul ca pe hățuri, între degetul mare și arătător; apoi, fără pauză, tânărul începu să cânte încet, împrumutând ritmul de marș al melodiei tot mai optimiste: „Să veeezi că nuuu ne așteaaaptă

niiimeni...” Șoferul, un bărbat mărunt cu părul rar, pieptănat grijuliu într-o parte, și cu doi pomeți neobișnuit de mari între care se îngropa un nas lătăreț, hârâi o dată scurt, coborî puțin geamul portierei și, fără să-și mute privirea ațintită înainte, scuipă expert prin deschizătură.

— Nu era așa de frumoasă pe cât se vorbea, dacă vrei să știi, spuse el trăgând cu coada ochiului la celălalt. Înainte de treaba cu scăldatu’ mă uitam câteodată la ea, că stătea lângă mine, nu-i plăcea în spate, și mă gândeam: ești tu frumoasă, da’ ești și amărâtă, că ți-a venit vremea și n-are cine se ocupa... he, contele Teleki, fiuuu!... la Paris, ăla mic, văru-tău, Laioș, și el departe... vai de capul tău, ai rămas cu noi, cu cioflingarii... Șoferul zâmbi: Da’ dimineața când ieșea, atunci era frumoasă. Mă sculam de cu noaptea, făceam caii țais și la șapte mă înființam la intrare. Îi dădeam mâna să urce, îi așezam o pernă la șale și hopa! smuceam odată caii.

— Uite biserica, zise tânărul.

Cu o figură nemulțumită, șoferul frână, mormăind pentru sine, ca o concluzie la ce vorbise până atunci, că el s-a-nțeles totdeauna foarte bine cu aia mică. Se dădură jos. În fața lor, înconjurată de un gard putrezit de spini, stătea înaltă și cenușie biserica. Lângă biserică, în dreapta, la poalele unui deal peticit din loc în loc cu iarbă, era o clădire lungă, dreptunghiulară, cu o ușă dublă, roșie, deasupra căreia se aflau două panouri. Pe cel mai mare stătea scris „Școala generală Mogoș. Clasele I–IV”, iar pe celălalt „Căminul cultural.” Peste ușă trecea un drug de fier prins la un capăt în perete cu un lacăt uriaș.

— Ce ți-am spus eu? — zise tânărul privind în jur. Pe-ăștia nu i-au anunțat încă. Băăăi, strigă el cât îl ținu gura, sculați, băi, c-am venit cu filmul!

Un câine, apoi altul lătrară răgușit undeva pe o uliță. Apoi se auzi iarăși doar ploaia.

— Stai că-i dezmorțim noi imediat, zise el și sări în mașină.

Șoferul se vârî sub poarta cu acoperiș a bisericii și-și aprinse o țigară. Din megafonul instalat deasupra capotei răsună un pârâit, apoi ceva ca o tuse prelungă, urmată de un șuierat ascuțit. O turturică țâșni speriată din clopotniță și se pierdu peste deal. „Lumina științei și tehnicii a pătruns”, bubui deodată megafonul scoțând apoi niște pocnituri care acoperiră șirul cuvintelor, lăsând din când în când să se strecoare, ciuntită și stingheră, câte-o expresie; o clipă, „ascuțirea fățișă a luptei” și „imaginea vieții noi” plutiră dezorientate în aer; o salvă ropotitoare însoți cuvântul „chezășie”, scăpat neatins; în cele din urmă megafonul fu cuprins de un bârâit grozav din care șoferul mai desluși „minunată”, „călăuzindu-ne” și „amendă.” După „amendă”, megafonul mai horcăi o dată și tăcu.

Tânărul coborî din cabină și veni spre șofer:

— S-a auzit ceva?

— S-a auzit. L-ai dat cam tare.

— Lasă, că e bine, să știe toți. Ăștia dacă nu se sperie, nu ies din casa. I-am luat dur, ce zici? — și trase cu ochiul. Dă-mi o țigară.

Celălalt îi întinse pachetul. Tânărul apucă una, o aprinse, trase lung și, lăsându-și capul pe spate, slobozi fumul sub formă de cercuri.

— Poți să faci asta? — întrebă el.

— Ce să fac?

— Uite-așa, cum fac eu — și mai slobozi două rotocoale.

— Pot, răspunse șoferul.

Își țuguie buzele și dădu fumul afară.

— Da, sunt corecte, spuse tânărul privind cercurile.

Se înghesui și el sub streașina porții. Fumară în tăcere. Ploaia continua să cadă, foșnitoare și egală.

— Știi ce era interesant? — zise deodată șoferul. Că nu băgase nimeni de seamă. Mă

temeam să spun cuiva, nici tata n-a știut nimic, chit că simțea cum ies noaptea. Credea că e vreo slujnicuța, avea și el una. Când i-am spus mai târziu, a râs. Nu m-a crezut niciodată.

Tânărul, întorcându-se brusc din profil, îi făcu semn să tacă. „Auzi?!” „Ce?” „Vine cineva!” Șoferul scoase capul de sub streașină și ascultă. Un murmur surd, un fel de alergare măruntă, înăbușită, se auzea din întuneric, în lungul drumului.

— Sunt mai mulți, vin la trap țăranii, chicoti tânărul. Au auzit megafonul și-a intrat spaima-n ei.

Sări șanțul, ieși în drum și se proțăpi la vedere în conul de lumină tulbure lăsată de un bec agățat pe clopotniță.

— Îi vezi? — întrebă șoferul.

— Nu, răspunse tânărul. Își încheie nasturii de la haină, își netezi frizura. Hai, măi tovarăși, mai repede, că ne-apucă iarna! — strigă el vesel, dar în clipa următoare scoase o exclamație și făcu un salt înapoi. Șoferul mai apucă să-l vadă lipindu-se de mașină. Vitele pătrunseră buluc în lumină, oprindu-se buimăcite, cu cozile ridicate, în fața camionului. Primele încercară o mișcare de ocol, dar năvala celor din urmă le izbi în plin, încălecându-le și purtându-le spre masa întunecată a caravanei. Se auzi o bufnitură moale, apoi un muget scurt și „Molotovul” începu să lunece încet în spate. Un afiș de pe laterală se desprinse și flutura ca o flamură albă. Cu o răsucire rapidă, grosul vitelor năvăli peste gardul bisericii și se scurse pe lângă clopotniță, ieșind la lărgime. O clipă, camionul se opri, se clătină șovăitor, își ridică botul și, în sfârșit, cu un plescăit al roților din spate, se lăsă într-o rână în șanț. Ultimele vite trecură la pas. În urma lor apăru un ins scund, îmbrăcat cu o haină lungă, pleoștită, peste care era tras un sac de nailon. O pălărie mare de paie îi ascundea chipul. Era încălțat cu niște cizme uriașe ce păreau să salte singure înainte, purtând în ele o

pereche de picioare scurte, butu-cănoase. Când ajunseră în dreptul camionului, cizmele își răriră salturile, se abătură din drum, zăboviră lângă șanț, înconjurară mașina. De sub pălărie se auzi un fluierat ușor, admirativ, urmat de un fel de râs gâlgâit. Dezmeticit, șoferul sări de sub streașină, ieșind în drum.

— Tavi! — strigă el. Ai pățit ceva? Unde ești, mă?

Din spatele „Molotovului" răsună o înjurătură și-o umbră se cățără de-a bușilea pe buza șanțului. Omulețul cu pălăria dădu să se repeadă în ajutor, dar tânărul se ridicase deja și trecu pe lângă el fără să-l privească. Omulețul se uită la șofer, se uită la camion, își dădu cu arătătorul pălăria pe ceafă și, oarecum nehotărât, o luă agale din loc, zicând: „Sara bună!"

— Du-te-n mă-ta, spuse încet tânărul, scuturându-se de noroi.

* * *

— Tanasie! Scoală! N-auzi? Scoală-te, mă!

— Ce-i?

— Scoală-te c-au venit ăia cu filmu'!

Președintele Sfatului Popular se răsuci pe-o parte, își ridică puțin capul de pe pernă:

— Ce film?

— Filmu' popular, caravana. Scoală-te. Sunt la biserică, n-auzi difuzoru'?

— Păi cum au trecut?

— I-a luat Plopu, cu podul.

— Așa... se dumiri Tanasie.

Se sculă în capul oaselor și stătu o vreme neclintit. Apoi începu să-și miște tot mai repede degetele de la picioare.

— Hai, mă, du-te, ce aștepți?

— Mai plouă?

— Plouă, plouă, și ei stau în drum. Urnește-te odată.

Tanasie se înălță în picioare, lipăi desculț până la ușă și ieși afară. Se aplecă ferindu-se să dea cu creștetul de barele metalice ce susțineau vița-de-vie chiar în fața intrării și se opri la colțul casei. Privirea îi lunecă în vale, spre stâlpul singuratic din dreptul locului unde fusese podul. O lumină galbenă cețoasă lovea întinderea de apă. A mai crescut un pic, uite că nu se mai vede motopompa... acuma să ai o barcă și să te plimbi... or fi și pești, dracu' știe, și ei sunt derutați de-atâta apă, numai să-i pălești... ce de apă, Doamne, ce de apă, gândi cu admirație.

— Tu, Ilcă, strigă el în timp ce se încheia la pantaloni, hai să vezi ce frumusețe!

Dinăuntru se desluși un fel de mormăit. Președintele intră în casă, își trase cizmele, își puse cușma și, ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva, se opri lângă sobă.

— Ce mai vrei? — zise zâmbind nevastă-sa.

— Dă-mi ceva să am la mine. Simți că femeia îl privește și adăugă răstit: Cine știe când vin!

Femeia, tot zâmbind, intră în cămară și se întoarse cu un pachet învelit în ziar. Tanasie luă pachetul, îl vârî în buzunarul larg al hainei și ieși.

Din uliță megafonul se auzea clar. Peste sat se revărsa melodia cu orașul înfloritor, în continuă dezvoltare. Merse aplecat, zgribulit, ocolind cu grijă bălțile care-i ieșeau înainte. În dreptul unei case mici acoperite cu paie, cu fereastra dinspre drum luminată, se abătu din uliță, sări șanțul și intră în curte pe poarta deschisă. Se uită grijuliu împrejur, după care se furișă sub fereastră. Se înălță pe vârful picioarelor și privi. Rămase o vreme așa, coborându-se și ridicându-se imperceptibil, aproape fără să răsufle. În cele din urmă se întoarse în curte, ieși pe poartă și se opri pe marginea șanțului. Privi în jur; nimeni; încet, metodic, își șterse cizmele pe iarbă. Apoi înaintă până în mijlocul uliței și, răsucindu-se spre fereastra luminată, strigă cu putere:

— Domnişoară!

O umbră se agită înăuntru, fereastra se deschise fără zgomot şi o voce îngrijorată întrebă:

— Cine-i?

— Eu sunt, răspunse Tanasie şi tuşi uşor.

— O, dumneata eşti! Dar ce faci acolo? Vocea prinse a râde încet. Vino în casă, de ce stai în ploaie?

— Nu, că n-am venit să stau, mulţumesc frumos. Am văzut lumina aprinsă şi m-am gândit că nu dormiţi, că n-aş fi deranjat...

— Vai, dar se poate, cum să dorm?! Citeam.

Tanasie îi desluşea chipul, umerii, un braţ lăsat moale peste pervaz. E cu bluza roşie, gândi.

— Adică, se trezi el spunând, asta e, că au venit cu filmul.

— A venit caravana? Pe vremea asta? De la ei s-aude muzica? Eu credeam că e Darcleu... Păi atunci de ce nu intri? Mă schimb şi vin şi eu.

Se schimbă, gândi Tanasie.

— Nu, că m-aşteaptă, mulţumesc frumos, zise el.

— Bine, atunci ajung şi eu mai târziu. La biserică s-au pus?

— La biserică. Îi zărea acum şi gâtul coborând alb, alb în deschizătura umbroasă a pieptului. Tuşi: apăi eu mă duc — şi se răsuci pornind-o grăbit înainte. Oricât se strădui să audă geamul închizându-se în urma lui, nu reuşi. Un câine plouat din care ieşeau aburi îi trecu alergând prin faţă.

A dracului, gândi. Se schimbă.

* * *

Când rămânea seara târziu singură şi se vâra toată sub plapuma groasă adusă de-acasă, încălzindu-se din propria ei răsuflare şi din freamătul subţire ce-i stăpânea trupul destins, îşi amintea (şi fie că vorbea cuiva, fie că rămânea în tăcere, îşi dădea de fiecare dată seama cu o

satisfacție secretă că amintirile sale curg și primesc forma mulțumitoare a unei povestiri, înstrăinând-o treptat și liniștind-o) cum se urcase în trenul murdar și afumat spre Nord, printre desagi, damigene și unguroaice gureșe care-o priveau curioase și încercau să intre în vorbă, compătimind-o la unison, ioi, ioi, așa tânără și așa departe... Stătea cu fruntea lipită de geamul rece, noaptea se scurgea pe lângă tren, călătorii, precupeți sau navetiști, adormiseră în poziții ciudate, nu venea nici un controlor să-i ceară biletele pe care le ținea strâns în mână, înfășate în batista cumpărată primăvara aceea de la „Stavros, Dantele fine. Mătăsuri. Ettetera." Din când în când trenul, scrâșnind și țiuind, se oprea în vreo haltă și câte un navetist deschidea cu precizie un ochi, privea pe geam, se ridica și dispărea repede lăsând prin ușa greoaie a vagonului o urmă de aer proaspăt. Spre dimineață, când trenul aproape se golise, i se făcu rușine: de-atâta șters la ochi, biletele se înmuiaseră în batistă și nu mai erau bune de nimic. O apucă frica. Dacă vine controlorul? Controlorul veni, însă trecu înalt și somnoros, fără să se uite nici în dreapta, nici în stânga. În buimăceala aceea, se gândi că poate trenul e dintr-alea cum mai auzise ea, muncitorești, pe gratis, unde nu te-ntreabă nimeni dacă ai bilet, e de-ajuns să fii în clasa muncitoare și mergi cât vrei. Și totuși ea văzuse oameni la coadă la bilete. Sau poate nu erau bilete, erau cartele? Bine, dar atunci ei de ce-i dăduseră totuși bilet? Lacrimile începură să-i curgă din nou în ghemotocul umed și mototolit, se simțea părăsită și înșelată de toți, ei de ce-i dăduseră bilet? O pădure împăienjenită trecu prin fața geamului, niște copii făcură cu mâna, schiță și ea un salut, uitând o clipă unde se află. Se lumina bine, soarele se rostogolea împreună cu trenul printre stâlpi, sălcii, căpițe de fân. În vagon oamenii se răriseră. O țigancă grasă și înfoiată, sprijinită de niște puradei cu părul

încâlcit, sforăia subțire, legănându-și regulat capul; într-un colț, fără să scoată o vorbă, doi tineri în salopetă jucau cărți. Unul din ei, cel care stătea cu fața spre ea, o privi o dată lung, se strâmbă și-i trase cu ochiul. Apoi continuă să joace impasibil. Fără să știe de ce, mai mult îngrijorată decât veselă, îi veni să râdă. Pe furiș, își scoase oglinda din poșetă și se privi. Plânsese, avea pleoapele roșii, sigur că da. Dar totuși, gândi. Pe la prânz trenul intră în orășelul capăt de linie, într-o gară pustie înconjurată de straturi de ceapă și cartofi, cu găini ciugulind printre traverse și cu o linie ferată ruginită care se desprindea brusc de tovarășele ei, luând-o hotărât într-o parte și oprindu-se după un ocol prin spatele grădinii cu ceapă în dreptul unui chioșc din scânduri pe care scria cu cretă „Veceu."

Coborî și-și trase cufărul mare de nuiele până la o bancă. Un omuleț rotofei, cu chipiu de piele, o zări și se apropie grăbit de ea.

— Vă salut, zise el surâzând. Sunteți tovarășa de la...? — și capul îi zvâcni ușor în sus, indicând o direcție aeriană.

— Nu, răspunse ea speriată, eu am venit cu trenul.

— Nu sunteți de la...? Pe cuvânt? Chipul omulețului păstra același zâmbet larg, complice. Și dacă sunteți? He, he, tovarășa, tovarășa, dacă sunteți?

— Mă duc la Mogoș, am fost repartizată acolo, tovarășe... Îi veni să plângă, ce vrea ăsta și de ce i-au dat atunci bilet?

— La Mogoș? V-au repartizat, ziceți... Precis? O privi cu atenție. Ea încuviință. Păi atunci, dacă v-au repartizat, nu sunteți... bineînțeles, nu sunteți, cum să fiți... Zâmbetul îi dispăru de pe chip, făcând loc unei expresii preocupate.

— Nu știți unde vine Mogoșul? — îndrăzni ea.

— Mogoșul? Dracu' știe... e și el undeva pe-aici... mai încolo, n-aș putea să vă spun precis.

Omulețul se întoarse uitându-se gânditor în lungul liniei ferate.

— Dacă n-au venit cu ăsta, vin cu celălalt, zise el mai mult pentru sine. Apoi exclamă: Știi că nu sunt proști! O dată inventează că vin, o dată inventează că nu vin! Poți să știi precis când inventează și când nu inventează? Nu poți!

Se aplecă spre ea, îi apucă mâna zicând „să trăiești” și-o luă cu aceeași grabă peste linii, pierzându-se în clădirea scundă a gării. Rămase singură. De undeva, nevăzută, se auzea scârțâind roata unei fântâni. Se ridică în picioare. Orășelul, deasupra căruia plutea o zare subțire de praf, se zărea începând la câteva zeci de metri mai încolo. De la gară pornea spre el un drum de piatră cubică. Se duse la cișmea, își udă mâinile, tâmplele. Deodată o voce spartă, răgușită, venind de deasupra ei, întrebă cu putere:

— CE FACI ACOLO, TOVARĂȘA?

Tresări înspăimântată și privi în spate.

— NU MĂ VEZI, DAR EU TE VĂD. HAU, HAU! — făcu vocea.

O altă voce, mai pițigăiată, se sparse și ea deasupra:

— MĂ, LAS-O DRACULUI DE FÂȚĂ! VEZI CĂ-ȚI DAU CEVA PE PATRU. LIBER?

— LIBER! — zise prima voce și chicoti: AI VĂZUT CUM S-A SPERIAT?

— AM VĂZUT. DE UNDE A PICAT ȘI ASTA?

— NU ȘTIU, DAR E... și în aer se înfipse un fluierat lung, cu modulații. Zăpăcită, stătea lângă cișmea și nu îndrăznea să se miște. Vorbele țâșneau de undeva, asemeni unor rachete, se încrucișau deasupra ei cu boltă și se prăbușeau de-o parte și de alta în spatele liniilor. Niște vagoane de marfă apărură lunecând încet din dosul gării. Trecură singure, fără locomotivă. Urmărindu-le cu privirea, descoperi în stânga, urcată pe un taluz de pământ, o gheretă în care se mișca o siluetă. Făcu câțiva pași într-acolo și strigă:

— Dumneavoastră vorbiți?
— EU, răspunse prima voce. V-AȚI SPERIAT?
— Da! — strigă ea cât putu.
— NU-I NIMIC. CE FACEȚI DISEARĂ?
— HI, HI, HI, EȘTI DAT DRACULUI, MĂ VASILE! — făcu vocea pițigăiată.
— Nu știți unde vine Mogoșul?
— MOGOȘ? NU. UNDE VINE MOGOȘ, MĂ?
— NU ȘTIU. DA' CE TREABĂ ARE?
— DA' CE TREABĂ AVEȚI?
— Trebuie să ajung acolo. Își cătă batista.
Din gară, agitându-și brațele, ieși omulețul rotofei.
— Tovarășa cu Mogoșul! Repede, aveți o ocazie!
— PLECAȚI DEJA? VAI, VAI! — făcu prima voce.
— Vezi-ți, mă, de treabă, se răsti omulețul spre gheretă.
— AM ÎNȚELES, DOM' ȘEF. Urmase o pauză. Apoi vocea continuă domolită:
— UNDE BAGI PERSONALUL?
— PE TREI. LIBER?
— LIBER.
Își luă cufărul, traversă liniile și, odată ajunsă în acest moment al amintirii, simțea nevoia să se oprească, ca și cum și-ar fi dat seama că ceea ce urmează să spună n-ar mai avea atâta importanță pentru cei care-o ascultau, că aici ar fi unul din punctele moarte ale povestirii sale. Numai că nu era așa, ci dimpotrivă, i se părea că de-abia de-aici amintirea și deci povestea aveau o doză bună de interes, făcându-le să capete treptat un anume înțeles care-o pasiona cu atât mai mult cu cât de fiecare dată, încercând să-l gândească, îi scăpa, silind-o în serile târzii sub plapuma grea adusă de-acasă să refacă în minte drumul spre Mogoș și sosirea în sat și tot ce s-a petrecut pe urmă, în dorința copilăroasă de a dibui acel sens secret ce se încăpățâna să se ascundă prin cotloanele

întâmplărilor și faptelor trăite. Ar fi vrut deci să poată povesti mai departe, convinsă că are ce, dar n-o făcea pentru simplul motiv că acei care-o ascultau de-obicei — și aceștia erau: Tanasie, președintele, bătrânii învățători Benea, Plopu, Atanasiu Gică, plutonierul de la post, și câteodată Darcleu, țiganul — ar fi asistat, cu uimire poate, dar în mod sigur cu jenă, la transformarea lor din ascultători docili în personaje active împinse pe neașteptate în scenă de fluxul amintirii sale proaspete. Era tentată să le urmărească reacțiile când s-ar fi pomenit cu toții așezați fără sfială în centrul povestirii ei, își imagina uluirea indignată a grăsuței doamne Benea, tusea preventivă a președintelui, zâmbetul înalt al lui Plopu, roșeața castă urcând în obrajii bucălați ai plutonierului și probabil râsul mărunt al țiganului, singurul care s-ar fi distrat de nemaipomenita ei îndrăzneală. Nu le-ar fi spus multe despre drumul din gară până la râu cu o basculantă, alături de un șofer tăcut ce privea neclintit, cu ură, șoseaua, nici despre traversarea cu podul umblător, deși lunecarea nesimțită pe suprafața lină a apei i-a dat senzația curioasă că dincolo, pe celălalt mal, va trebui să întâlnească un pământ nou; totuși, ar fi găsit câteva cuvinte pentru Plopu, care îi dusese cufărul pe pod și care o întrebase politicos, nici vorbă, ce caută la Mogoș, zâmbind la auzul răspunsului; cu certitudine însă, ar fi vorbit mai mult, cu glas potolit și sigur în care unii ar fi ghicit o oarecare maliție, alții o anume duioșie, iar ceilalți de-a dreptul o crasă obrăznicie, despre soții Benea, bătrânii învățători ai satului. Apariția ei la căderea serii în pragul ușii înalte, albe, ca de salon medical, trebuie să-i fi surprins mult, căci minute în șir după ce le spusese cine este și ce caută, nu-și găseau și nu-i găseau nici ei un loc în camera mare, înțesată de dulapuri și divanuri, și pernițe brodate — era sigură — de mâna durdulie a doamnei. „Aici suntem noi învățători. Probabil e vorba de o

greșeală”, spusese domnul Benea destul de hotărât, lăsând deoparte „Îndrumătorul cultural” și privind-o nemulțumit peste ochelari. „Da, suntem aici de douăzeci de ani”, adăugă în grabă și vădit speriată doamna Benea. În loc de răspuns, fiindcă era prea năucită să spună ceva, le întinse repartiția. Domnul Benea o luă atent, își potrivi ochelarii și se adânci în lectură. O citi de mai multe ori fără o vorbă. Derutată de tăcerea soțului, doamna Benea reuși să îngaime: „Oricum, poftiți, luați loc... precis este o greșeală, se mai întâmplă...” Se așeză afundându-se pe unul din divane. Domnul Benea continua să fixeze hârtia mângâind-o încet cu arătătorul. Ca să nu plângă, își luă privirea de la el și și-o mișcă metodic de-a lungul borcănașelor cu dulceață și cu zacuscă înșirându-se etichetate, ca niște bibelouri, pe dulapurile masive dinspre peretele opus. În colț, așezat pe-o ladă de zestre, trona un borcan cu gogoșari abia desfăcut. „Ciudat”, spuse în sfârșit domnul Benea. „Aici scrie într-adevăr Mogoș. Actul e în regulă.” „Dar nu avem post”, spuse încet doamna. „Post de învățătoare nu există, domnișoară”, se întoarse domnul Benea. „Mă mir că nu v-au spus. Noi ne pensionăm peste un an, doi. Toată școala cuprinde treizeci și șase de copii. Satul e mic, oamenii săraci, nu le arde lor... pardon, gradul de natalitate este foarte scăzut, situația se cunoaște la regiune.” „Înapoi nu mă duc.” Se miră ea însăși de ce spusese. Domnul Benea o privi din nou peste ochelari, apoi se uită întrebător spre nevastă-sa. Schimbul de priviri dură cam multișor. „Poate că, dacă tot vin cărțile...” spuse doamna Benea, răspunzând privirii soțului. „Când vin?” „Ziceau că poimâine, diferența de salariu e mai nimic... decât să bage cine știe pe cine, mai bine așa...” „Mda”, făcu gânditor domnul Benea, „nu-i rău, până se lămurește problema... Ar fi o soluție”, spuse el tare, „să ocupați postul de bibliotecară, până rezolvăm problema. E un post bun, fără bătaie de

cap, și salariul e același. Poimâine ne sosesc cărțile, un transport mai mare. Între timp, eu o să mă duc la regiune, să văd ce se poate face.” Între borcănașe, venit cine știe de unde, se căznea să-și ia zborul un fluture negricios. Un foșnet de celofanuri deranjate se scurse prin cameră. „Și ce-o să trebuiască să fac?” „Păi ce să faceți... sortați cărțile, le înregistrați, să aveți o evidență cât de cât... Fiind directorul școlii, o să vă ajut la început ca să vă obișnuiți”, spuse domnul Benea. „Aici nu citește nimeni, n-aveți grijă. Până acuma, eram și bibliotecară. Nu venea nimeni”, o asigură doamna Benea. „O să ne ajutați să facem și ceva programe artistice, n-o să fie rău, nu mai fiți supărată...” „Vai, am și uitat, faceți-vă comodă... lăsați că-l duc eu... cum vă numiți, domnișoară?” „Corina”, răspunse domnul director Benea în locul ei, uitându-se pe repartiție. „Domnișoara Corina”, mai adăugă el, ca și cum ar fi degustat rezonanța numelui. „În seara asta rămâneți la noi, vă fac niște jumări”, decretă doamna Benea. „Iar mâine o să vă căutăm o gazdă convenabilă. Oamenii de aici sunt foarte primitori. Casele le stau mai tot timpul goale, nu vin acasă decât sâmbăta, săptămâna sunt la lucru peste râu”, spuse domnul Benea. „Serviți, vă rog, nouă ne plac, haioșuri, se fac foarte ușor”, spuse doamna Benea, aducând o farfurie. „Ana”, zise atunci încet domnul Benea. „Ana.” Vocea directorului avu o intonație ciudată, caldă, aproape drăgăstoasă. Surprinsă, ridică privirea spre doamna Benea și descoperi în farfurie, în loc de haioșuri, mere. „Luați”, continuă doamna netulburată, „sunt bune, prăjituri de pe la noi”, și-i întinse un măr. Dintr-o săritură directorul fu lângă soție, o apucă ușurel de umeri și-o trase spre masă, luându-i farfuria din mână. Câteva momente, doamna își plimbă privirea de la farfurie la bărbat. „Vai”, izbucni ea, „mă scuzați, ce zăpăcită sunt... am crezut că sunt haioșuri, știți, le pusesem în farfuria asta... nici nu m-am uitat... le-ai mâncat tu?” „Da,

le-am mâncat”, răspunse domnul Benea cu blândețe. „Și acuma stai tu jos. Aici. Așa.”

Dar ceea ce le-ar fi povestit pe larg, înghesuind cu grijă amănuntele și silindu-se să fie cât mai precisă, într-o încercare pe care și-ar fi asumat-o doar ca să-i surprindă mecanismele eșecului, căci știa că nici măcar nu va reuși să-i facă pe ascultătorii ei să-i înțeleagă tulburarea din dosul cuvintelor, darămite să le-o împrumute, ar fi fost momentul sosirii cărților, întâmplat la câteva zile după seara petrecută cu soții Benea. Le adusese până la râu un camion, după-amiaza. Șoferul, uitându-se cu neîncredere la podul umblător al lui Plopu, mormăi că el nu-și bagă mașina în râu pentru niște cărți. Trebuiră să-l ajute să descarce. Când luară prelata, rămase încremenită, fermecată; toate cărțile puse deasupra aveau coperte roșii, de un roșu aprins, străluminând. „Ce frumoase sunt!” exclamă ea. Le mângâie încet. Degetele îi lunecară pe suprafața lor lucioasă, ca dată cu lac. O înfiorare i se risipi în podul palmei. Descoperi apoi că și stratul următor era de aceeași culoare. Sta sus în lada camionului și trecea cărțile peste oblon șoferului și lui Plopu care le stivuiau pe mal. Tot mai uimită, căuta în mormanul acela ce începea să se desfacă o carte gri sau albă, vreun cotor albastru. Toate erau însă roșii. Nu se deosebeau decât prin grosime și format. Primele pe care puse mâna erau cu file puține, vaporoase, peste care coperta de un roșu-pal se așternea ca un *neglijé,* ascunzându-le subțirimea. Urmau apoi în număr mult mai mare un fel de broșuri suple, lunguiețe, la care culoarea devenea purpurie, țipătoare, trăgând privirea ca spre o rană. Când grămada de pe mal ajunse aproximativ egală cu cea din camion, dădu peste niște cărți grăsuțe, cu pagini multe, deasupra cărora roșul se îmblânzea, devenind aproape banal dacă nu i-ar fi dat, nici ea nu știa de ce, o senzație de bolnăvicios. Trebui să se plece mult ca să culeagă niște volume puternice, cu foi tari,

zgrunțuroase, și supracopertă de carton cărămiziu, dedesubtul căreia se ascundea adevărata copertă aprinzându-se din nou, dar de data asta într-un roșu mai mocnit. Începură s-o doară brațele. Cărau în tăcere, asudați. Din când în când șoferul scăpa câte o înjurătură. Undeva, în dreapta camionului, soarele cobora spre asfințit. După volumele cu supracopertă apărură altele, la fel de mari, dar la care nu mai putu să numească nici o însușire a culorii, căci roșul se pulveriza în zeci de nuanțe învrăjbite, amestecate, unduite sub formă de linii, flamuri, cercuri, flăcări, fără o graniță precisă între ele. Când își ridică privirea, soarele luase forma unei broșuri intrând cu un colț în orizont. „Mai sunt?" întrebă șoferul. „Puține", răspunse ea și se aplecă să ia o carte din cele câteva foarte mari rămase la fund, toate cu coperte tari, vopsite într-un roșu sângeriu, morocănos. Vru s-o apuce de cotor, dar deodată suprafața roșiatică din fața ochilor se schimbă în maroniu, apoi în negru și se mai gândi o clipă, înainte ca și întunericul să dispară, în ce poziție caraghioasă cade.

Când se trezi, era culcată în iarbă, se făcuse deja seară și camionul plecase. Plopu își puse un genunchi lângă ea. „Ați leșinat", zise. „De ce n-ați spus că nu mai puteți?" „Nu știu ce mi-a venit, vă rog să mă scuzați, nu mi s-a mai întâmplat niciodată, sunt obișnuită cu munca, noi am avut mult pământ..." Își duse mâna la păr. Era ud. „M-ați stropit?" „O țâră." Îl privi lung. „Dumneata m-ai luat din camion?" Plopu nu răspunse imediat, continuă să zâmbească. Încercă să-și imagineze cum făcuse el ca s-o aducă jos. „Nu eu", zise Plopu. „Șoferul v-a luat în brațe și-a coborât cu dumneavoastră." Își încheie nasturele de la gâtul bluzei care probabil i se deschisese în timpul căzăturii. „Eu numai v-am pus în iarbă", mai zise Plopu. Abia atunci își dădu seama că stă de vorbă cu un bărbat, culcată. Se sculă repede, scuturându-se. „Și-acum ce facem cu ele?" întrebă ea, arătând

spre grămada de cărți. „Ce să facem? Le lăsăm aici până mâine. Dimineață vin eu cu Darcleu și vi le aducem acasă.” „Le lăsăm noaptea aici, singure?” „Unde să fugă, săracele?” „Și dacă vine cineva?” „Aici? Aici nu vine nimeni, domnișoară. Cine să vină?” Acoperiră cărțile cu pănușei de porumb. De pe pod, privită în timp ce treceau râul, grămada semăna cu o colibă.

Până în sat merseră în tăcere. (Aici poate că ar mai fi trebuit să spună ceva. Dar ce? Pentru că într-adevăr Plopu nu scosese nici o vorbă tot drumul, doar că avea mereu zâmbetul acela afurisit. Nu poți povesti un zâmbet. Așa că, uite, n-o să spună nimic, ce credea el?). Dimineața o trezise o bătaie ușoară în geam. Era Darcleu. „Le-am adus. Unde le punem?” Ieși afară și văzu în fața casei căruța lui Darcleu încărcată cu vârf și, înhămat la ea, un cal somnoros. „Al cui e calul? Ți-ai cumpărat altul?” „Nu”, zise Darcleu. „E de la Sfatul Popular. Ne dă el cal, dacă avem nevoie.” Cărțile le așezară în una dintre cele două odăi ale casei în care o adusese să stea Tanasie, președintele Sfatului, până i se lămurea situația. În casă trăise un bătrân, neam cu președintele. Moșu muri și Tanasie, după ce-l îngropă, bătu deasupra ușii de la intrare o placă de lemn pe care era scris „Arhiva Sfatului Popular Mogoș.” Când însă ea intrase în casă, nu găsise altceva decât o laviță, o masă, un pat și într-un dulap, ascuns sub niște dosare, o bucată de cârnat afumat.

După ce goli căruța, Darcleu se așeză pe laviță și-și aprinse un capăt de țigară. „Te-aș servi cu ceva”, zise ea, dar n-am nimic.” „Nu trebuie, mulțumesc”, răspunse țiganul. „O să-mi dați din când în când câte-o carte.” Îl privi amuzată. „Știi să citești?” „Știu. Am umblat la școală.” „Dacă vrei, poți să-ți alegi acum.” „Mai am o treabă și-i păcat să port cartea cu mine. Lăsați că vin eu mâine. Dar o fișă puteți să-mi faceți.” „Ce să-ți fac?” „Fișă. Nu dați cartea cu fișă?” „A, da, cum

să nu! Să-ți fac acuma?” „Păi da”, spuse el. „Scăpați de-o treabă.” Scoase un formular din teancul primit de la domnul Benea și se așeză să-l completeze. „Numele și prenumele.” „Darcleu”, zise. „Cum, Darcleu? Eu știam că asta e porecla.” „Scrieți Darcleu, tot aia e.” „Nu-i așa. Eu te cunosc, dar aici trebuie să scriu numele corect.” Bărbatul trase până la muc din țigară și-o stinse de talpa piciorului. „Păi dacă mă cunoașteți, puteți scrie Darcleu. Toată lumea așa îmi zice: Darcleu.” Ei îi veni să râdă. Cunoștea istoria poreclei, i-o spusese Plopu. Cu vreun an înainte, țiganul, împotriva tuturor văicărelilor nevestei, vânduse o mândrețe de cal și-și cumpărase un radio mare pe care-l proptise în fereastră, astfel încât toți care treceau prin dreptul casei puteau să descifreze literele prinse în pânza difuzorului: D-a-r-c-l-e-e. Seara, ieșea la poartă și din fața ferestrei răsucea butoanele împrăștiind până hăt departe știrile și muzica lumii. Dar cel mai mult îi plăcea lui să prindă ora exactă. „Este opt. Este ora opt”, spunea cu gravitate țâncilor care-l priveau în adorație când dinspre fereastră se auzea ticăitul regulat. „A fost ora opt”, spunea apoi, cu o clipă înainte ca vocea crainicului să-l repete docil: „A fost ora opt”. „Buletin de știri”, făcea el, ridicând prevenitor un deget spre vreun puradel care se mișca imprudent. „Buletin de știri”, făcea la fel de încruntat crainicul. După o vreme, învăță să prevadă și anunțarea știrilor, ordinea lor, importanța fiecăreia. Succesul lui cel mai mare a fost într-o sâmbătă seara când, de față cu Plopu și Tanasie, a ghicit, formulându-le aproape fără greșeală, din patrusprezece evenimente externe, nouă, umilindu-l pe crainic. Porecla, născută din caligrafia îngrijită a mărcii înscrise pe pânză și purtată o dată cu știrile acelea neguroase peste sat, a prins, iar omul nu s-a arătat supărat, ba chiar și-a pus femeia care nu mai pricepea nimic să-l strige la fel cu ceilalți.

„Nu pot scrie Darcleu. E lege”, zise ea mai mult ca să-l încerce. Darcleu se ridică scărpinându-se în creştet. „Păi atunci lăsaţi aşa, fără fişă. Ce-mi trebuie mie fişă? Iau cartea şi v-o aduc, mă cunoaşteţi.” Îl petrecu până la poartă silindu-se să nu râdă. „Nu fi supărat”, îi mai zise. „Când vii după carte, îţi fac şi fişă.”

Toate astea şi încă două-trei vorbe despre Atanasiu Gică, plutonierul, şi el nou în sat, le-ar fi povestit cuiva apropiat, cuiva care s-o asculte fără să sufle, cum făcea cu prietena ei cu jurământ pe vremea când erau eleve la seminar şi noaptea, vârâte amândouă sub o pătură, în dormitorul înalt al internatului, îşi spuneau prostii până când maica de serviciu le găsea adormite şi aburite. Dar aici cui să povestească, se gândi în timp ce se îmbrăca şi de-afară se auzea întruna magne-tofonul caravanei, cui să spună despre viaţa asta şi lumea asta, şi nopţile astea când i se năzărea cine ştie ce şi-apoi visa ce i se năzărea şi... o, ce frumos le-ar fi înşirat ea pe toate! La Mogoş nici nu ştia măcar dacă e bine să povestească. Ar fi putut să-i scrie prietenei, însă în faţa hârtiei şovăia; una era să-şi fi avut confidenta în faţă şi să vadă cum se îmbujorează la vreun amănunt mai băieţos, alta era să apuce tocul şi să observe cu spaimă cum foaia rece fixează cuvintele în poziţii ciudate, oprindu-le definitiv mişcarea.

Se mai uită o dată în oglindă, stinse becul şi păşi afară. Neobosită, vocea interpretului optimist continua să plutească peste case.

* * *

— Te bat de te sting dacă nu spui, zise plutonierul Atanasiu Gică în timp ce se pieptăna atent în faţa oglinzii mici proptite pe birou.

Darcleu se foi neliniştit pe scaun. Chipul îi luă o expresie plângăreaţă.

— Dom’şef... murmură el.

— Hai, fără... zise Atanasiu Gică. Îmi spui și-ți dau drumul.

— Păi v-am mai zis, dom'șef, îndrăzni țiganul. Ce să vă mai zic?

— Băi, tu crezi că ne duci de nas... Pe noi, mă? Pe noi? — întrebă plutonierul continuând să se pieptene, fără să-l privească. Darcleu se îmbățoșă, luând o figură jignită, de parcă ar fi vrut să zică „vai, dom'șef, cum să vă duc pe dumneavoastră de nas, se poate să gândiți așa?"

— Aici nu merge cu fofârlica. Aici ori spui, ori... și Atanasiu Gică începu cu mâna o mișcare tăioasă, întreruptă însă sus în aer și îmblânzită de-a dreptul când pieptenele coborî pe ceafă.

— Zău, dom'șef, pe cuvânt de om, păi n-aș spune dacă aș ști? Ce-am știut, am spus. Mai multe nu știu, și dacă nu știu, de unde să le scot? Omorâți-mă, bateți-mă, eu...

— Lasă, mă, că te știu eu... așa faci tu de fiecare dată, spuse plutonierul și-l privi compătimitor: Nu ești sincer deloc, da' deloc! De ce nu ești sincer? Dacă știi, de ce nu spui?

— Zău că nu știu... Eu zic că să mă duc, e târziu și m-așteaptă copiii, că fără mine... — și Darcleu dădu să se scoale.

— Ascultă, mă, zise cu asprime plutonierul. Dacă nu spui, treci în beci. Te confisc. Ce să tot parlamentăm? La beci. Adică eu îți dau o șansă și tu dai cu copita. Gata, m-ai supărat: spui ori nu spui? Pe cinstite.

— Dom'șef, vă spun mâine seară...

— Țțt, făcu Atanasiu Gică. Țțț.

— Bine, dom'șef, oftă țiganul și se așeză înapoi pe scaun. Dar nu mă țineți mult.

— Nu te țin. Spui și gata, îți dau drumul.

Darcleu își lăsă capul pe spate, ca și cum și-ar aduna gândurile, se scărpină puțin în creștet, răsuflă adânc și începu rar, privind undeva deasupra plutonierului:

— Pe la 1231, în pustia cea din Africa, în orașul numit Samir, trăia o fată botezată Ghizela. Bulibașa, taică-său, o ținea, dom'șef, foarte din scurt, că săraca...

— Băi Darcleu, zise plutonierul, nu mă face prost. Asta mi-ai spus-o alaltăieri.

— Da? — întrebă țiganul. Să fiu al dracului dacă n-am uitat.

— Alta — făcu Atanasiu Gică. Îmi spui alta. Nu fi parșiv. Mă supăr.

— Alta, da... încuviință Darcleu. Aia cu regina o știți?

— Ce regină?

— Regina noastră a țiganilor, cu măcrișul, dom'șef.

— Nu știu, zise Atanasiu Gică după o clipă de gândire.

Darcleu surâse înțelept și vorbi:

— Regina noastră se trăgea, după tată, din Egipt. Pe vremea aceea, dom'șef, noi nu eram împrăștiați ca astăzi, aveam fiecare rostul nostru, casă, masă, servici, doi-trei cai, vaci cu lapte. Nu mai vorbesc de porci și galițe. Aveam o țară fixă, cu orașe și sate în regulă, nu ne avea nimeni treaba, eram noi de capul nostru. Regele era blând, că era bulibașă.

— Cum îi zicea la regele ăsta, mă? — făcu plutonierul neîncrezător.

— Cine mai știe, dom'șef? Eu eram copil când am auzit povestea, dar mi se pare că-l strigau Pancovă. Pancovă primul.

— Hai, mă, dă-te naibii, râse Atanasiu Gică. Cum să-l cheme pe rege Pancovă?

— De unde să știu eu, dom'șef? Unii ziceau că-l cheamă Pancovă, alții Cherecheș.

— Cherecheș mai merge, consimți plutonierul.

— Și regele ăsta, Cherecheș, urmă Darcleu, rămase văduv, că nevastă-sa — fie-i numele lăudat în veci! — muri la naștere, lăsând în urmă o fetiță. Regele, și el om, ce să facă? Jeli un an-doi nevasta,

o îngropă, luă altă femeie și-și întări țara. Dar oricât de pornit era el, alt copil nu reuși să aibă. În vremea asta fetița crescu, se făcu mărișoară, o podoabă de fată, veneau ăștia... cum le zice, din pustie, cum dracu'... eunucii, dom'șef, s-o vadă, îi mersese vestea de frumoasă și flacără ce era. O ținuse de mică, o învățase toate cele una Estera, slugă bătrână și stearpă la casa regelui, una care o crescuse și pe mă-sa fetei și care știa și întoarce farmece, vrăji, porcării de-astea, astăzi cine se mai ocupă, dom'șef... Estera o lua frumușel de mână pe Reghina, pe fetiță, o ducea în grădină și-n timp ce-i povestea cine știe ce, cum că împăratul cutare a furat o fată săracă și părinții ei l-au blestemat că pe orice va pune împăratul mâna să se schimbe în șold tânăr de fată și ăsta, dacă se scărpina și el, să mă scuzați, dădea în loc de c... lui de alt c... și alte chestii...

— Hă, hă, hă! A dracului! Hă, hă! — se zgudui Atanasiu Gică.

— ... și-n timp ce-i spunea povești și Reghina stătea cu gura căscată, Estera hâc! o și-ndopa cu măcriș!

Plutonierul icni și el, oprindu-și râsul.

— Cu ce o îndopa?

— Cu măcriș, răspunse țiganul și se scotoci tacticos prin buzunare, scoase un pachet mototolit de țigări, alese una, o udă cu limba și și-o atârnă gânditor în colțul gurii.

— Păi de ce îi dădea măcriș? — întrebă nedumerit plutonierul, aprinzând oarecum fără să-și dea seama un chibrit și întinzându-i-l țiganului.

— Aici e aici! — răspunse Darcleu, aplecându-se spre flacără. Măcrișul, dom'șef, are o mare putere la fete. Parșiva de Estera cunoștea problema. Ea să nu cunoască?!

— Da' ce face, frate, măcrișul ăsta?

— Dezvoltă, dom'șef. Dezvoltă al dracului. Dă-i unei copile măcriș, așa, de pe la 10 ani, și să vezi ce domnișoară iese! Mănâncă singur măcriș tot

cam la vârsta asta și la 15 ani ești beton, schiaună femeietul numai să te vadă. Măcrișul conține fier, fierul se depune-n forme, forma piatră se face, să tot trăiești!

— Tu ai mâncat, mă? — întrebă încet Atanasiu Gică.

— Nu se mai găsea, era război, n-am apucat, răspunse țiganul. Dar pe vremea aceea se găseau de toate. Avea Estera de unde să ia. Azi un pic, mâine un pic, și unde nu ne trezim noi cu Reghina, fătuca regelui, șerpoaică în regulă, împungând cu ochii în toate părțile și mergând numai pe vârfuri, de parcă și-ar fi fript tălpile. Ai, ai, ce mândrețe, dom'șef! Era ca desenată. Se zicea — spun slugile, astea nu mint — că la pieptul ei se puteau sătura zece copii neînțărcați.

— A dracului! — exclamă plutonierul. Le-avea mari, mă?

— Uite-așa! — zise țiganul și mâinile lui desenară spre Atanasiu Gică două frumoase arcuri de cerc.

— Și cine umbla la ea? Avea pe cineva?

— Nimeni, zise țiganul. Pețitori erau, nu-i vorbă. Dar ea, nimic. Nu se uita la nimeni, nu-i lăsa în curte, îi ținea la gard. Plângeau ăștia din pustie, cum le zice, eunucii, de-ți era mai mare mila, dar ea nimic. Asta a ținut așa cam doi ani, până când a murit Estera. Și cu limbă de moarte Estera i-a lăsat vorbă să-l ia de bărbat pe ăla care i-a aduce mai mult măcriș. Știa ea ce știa. Fata a înțeles, a priceput unde stau puterea și farmecele ei și i-a spus săracului tată, regele, că se mărită numai și numai cu acela care va aduce mai mult măcriș verde. Când s-a auzit una ca asta, n-a mai rămas picior de țigan în împărăție, toți s-au repezit în lume după măcriș, care pe unde l-a tăiat capul, în frunte cu eunucii. Reghina, ajunsă regină, s-a pus pe așteptat. Numai că măcrișul Esterei, gata, se terminase. La început i s-a mai îngroșat mijlocul. Sub ochii negri mari au prins cheag două pungi cu

lacrimi. Picioarele lucioase s-au încrețit și s-au umplut cu vene. Pieptul drept s-a despărțit cătând rușinat spre pământ. După vreo douăzeci de ani a bătut la poartă un țigan, bătrân și el, unu' Csáki, cu un sac de măcriș în spate. S-a repezit Reghina și l-a desfăcut, dar foile erau uscate. L-a luat pe Csáki de bărbat, că altul n-a mai venit. Ceilalți au rămas fiecare pe unde-au nimerit, cine îi mai știe, dom'șef, că prafu și pulberea s-a ales din toți, dac-au crezut că află atâta măcriș. De unde atâta măcriș, dom'șef?

Țiganul se opri cu o expresie îndurerată pe față, mângâind tăblia biroului. Plutonierul se îndreptă ușor de spate, ca și cum s-ar fi ferit să facă zgomot.

— De la cine ai învățat tu să povestești, mă Darcleu? — întrebă el, cu o undă de afecțiune în glas.

— De la un văr de-al meu, unu Borșu. Țiganul clătină din cap: săracu' Borșu!...

— Da' ce-a pățit?

— A murit. Și i-am spus: nu te duce, mă, că nu cunoști...

— Unde s-a dus?

— După o fată. A-ncălecat și s-a dus.

— Unde?

Țiganul stătu o clipă tăcut, ca și cum l-ar fi căinat pe Borșu, și-apoi răspunse scurt:

— În America.

— America?

— America. La New York. A pierdut-o în gară, era lume multă.

— Și cine era fata?

— O fată, acolo. O prăpădită. Parcă nu știi 'mneata cum sunt astea...

— Mda, făcu gânditor Atanasiu Gică. Ce chestie! Și cum a murit?

— Vai de mama lui! A căzut de pe o casă din alea mari. S-a uitat în jos, a amețit, a strigat

„ajutor” și s-a dus în cap. Pac. Atâta a mai apucat să facă: pac.

Țiganul tăcu, oftând adânc. Plutonierul privea în oglindă, jucându-se cu pieptenul.

— Na, mă, o țigară — zise el.

Darcleu luă țigara, o bătu ușor cu un capăt de tăblia mesei și și-o puse în buzunar.

— Când m-am dus după el, nu i-am mai găsit decât cizmele.

Niște cizme galbene.

Plutonierul holbă ochii:

— Ai fost tu în America?

— Fost, răspunse Darcleu simplu. M-a rugat maică-sa: „Du-te, măi, și adă-mi-l de-acolo, că se hodinește printre străini...” „Cum să mă duc, mătușă, până-n America?” am zis eu. „Du-te, măi, nu-l lăsa acolo”, și s-a plâns și s-a jelit până n-am mai avut ce face: am luat-o prin ograda lui Plopu, am ieșit în Dealul Măgurii, am ocolit grajdurile Gostatului și dus am fost.

— Și cum e, mă? — zise încet plutonierul.

— Ce?

— Aia. Plutonierul se apleca peste masă: Ce-ai văzut?

— Mare lucru n-am văzut, c-am ajuns noaptea. M-am dus direct la comisariatul lor și le-am spus: sunt cutare și cutare, am venit după Borșu. „Domnule”, mi-au răspuns ei, „din vărul dumneavoastră n-au rămas decât acestea”, și au scos cizmele. Oameni corecți, altfel. Le-am luat, am dat mâna cu toți și-am plecat.

— Și cum, n-ai mai rămas, nu te-ai mai uitat și tu să vezi ce e, cum e?...

Țiganul dădu să răspundă, dar în momentul acela de-afară se auzi izbucnind o melodie săltăreață.

— Ce dracu’? — înălță capul Atanasiu Gică. E radioul tău?

Darcleu ascultă atent o clipă:

— Cât e ceasul, dom’șef?

— Nouă și douăzeci și una de minute.

— Nu-i al meu. La ora asta e „De pe ogoare”, nu e muzică.

— Ce să fie? — întrebă mirat Atanasiu Gică și, de concentrare, fața i se crispă în cute mici, oblice. Cu un efort, își scoase trupul din scaun, ocoli pufăind biroul, deschise ușa și privi în lungul drumului. O dată cu muzica năvăliră înăuntru câțiva stropi de ploaie. Plutonierul își vârî adânc mâna în buzunarul pantalonilor și scoase un fluier, suflă încetișor în el, ca pentru sine, și dintr-o dată fluieră lung, cu putere. Țiganul tresări pe scaun. La fel de nedumerit, Atanasiu Gică închise ușa și reveni la birou.

— Dom’șef, eu mă duc — zise Darcleu.

— Stai că vin și eu. Strânge-mă aici — și Atanasiu Gică se întoarse cu spatele, arătându-i lui Darcleu șalele peste a căror abundență diagonala centurii refuza să se-nchidă.

— Dom’șef, făcu țiganul peste umărul plutonierului, pot să iau și...?

— De ce furi și tu, mă... zise oarecum amărât plutonierul.

Darcleu gemu vinovat și se aplecă cu sfială lângă birou, apucând o straiță durdulie.

— Mă-ngraș — constată plutonierul, privind cu ochi critic zonele bombate ale trupului care-i apărură brusc sub presiunea oficială a harnașamentului. Făcu două genuflexiuni ținându-și răsuflarea, apoi își potrivi chipiul, așezându-l imperceptibil într-o parte. Coborâră scările și pășiră în uliță. Sub ploaia îndesată, continuă, sunetele se scurgeau uscate, neatinse. Plutonierul mergea în față, călcând cu grijă, aproape grațios, pe colțurile lucitoare ale pietrelor ieșind din noroi. Din spate îi ajunse plescăitul unor pași. Atanasiu Gică se întoarse cu greutate, oprindu-se după un ușor balans. Din întuneric se desluși încovoiată silueta președintelui Sfatului.

— Noroc — zise plutonierul. Ce-i cu hărmălaia asta?

— Caravana — răspunse Tanasie.

Plutonierul scăpă un fluierat.

— Ai fost la ei?

— Nici nu i-am văzut când au trecut, nu m-a anunțat nimeni că vin.

— Păi sigur, chestiile astea se anunță din timp... zise cu glas scăzut Atanasiu Gică.

— Ziceau data trecută când am fost la regiune că îmi trimit vorbă cu o săptămână înainte, să adun oamenii, să-i primim la râu... dar așa, pe vremea asta, cine să...

— Dar nu-i nimeni în sat, numai noi! — exclamă Atanasiu Gică.

— Ce caravană, dom'șef? — întrebă Darcleu.

— Caravana cu filmul artistic, mă, de la regiune — șopti plutonierul.

— Da' tu ce faci aici? — întrebă Tanasie. Iar ai furat?

— Iară, dă-l în amarul lui — făcu Atanasiu Gică.

Tanasie zâmbi:

— Ce-ai acolo în straiță?

— O găină — răspunse cu umilință Darcleu.

* * *

Sub poarta cu streașină a bisericii, șoferul își mai aprinse o țigară.

— Hai lasă-i, că vin ei, degeaba stai în ploaie, zise el.

Tânărul se mai uită o dată pe drum, apoi se înghesui sub streașină, tremurând.

— Nemaipomenit... ăștia-s culmea... să vezi ce raport le trag.

Șoferul răspunse ceva nedeslușit și vorbele se pierdură în foșnetul ploii.

— Ai mai pățit așa ceva, nea Antoane? — întrebă tânărul. Hai, înțeleg, cu vremea asta nu se putea organiza nimic festiv, dar să nu ne aștepte

nimeni? Absolut nimeni? În satul ăsta n-are nimeni răspunderi? Ei nu știu de unde venim noi?

— Or fi plecați undeva, n-ai auzit ce zicea podarul? Mai sus s-a spart râul, e prăpăd.

— Plecați pe mă-sa! Toți plecați? Și secretarul, și președintele, și culturalul?

Din buzunarul adânc al salopetei, șoferul prinse o țigară și i-o întinse tânărului. Acesta o aprinse și trase cu sete. Licărul chibritului le aruncă umbrele peste șanț.

— Ia uită-te, ea este... zise șoferul deschizând portofelul în care, prinsă cu o agrafă, stătea o fotografie scorojită, un portret oval de femeie.

— Mda, nu-i urâtă burgheza, spuse tânărul privind în treacăt.

— Era frumoasă, Tavi, tare frumoasă.

Șoferul se răsuci spre lumină, să vadă și el mai bine. Dinspre „Molotovul” aplecat pe-o parte, melodia optimistă curgea mereu, cu putere. Un far al camionului rămăsese aprins și fascicolul galben al luminii se înălța oblic, măturând acoperișul unei case pe care încremenise stingher, dezvăluit, un cuib părăsit de berze.

— Când puneam mâna și-o luam spre mine, mi se uita în ochi cu spaimă, parcă mă ruga. Ne lăsam în lucernă, lângă râu, și plângea întruna, dar nu-mi dădea drumul. Mă ținea strâns și când voiam să mă scol m-agăța cu brațele și mă trăgea înapoi s-o-ngrop acolo cu taina ei cu tot. Avea o taină, altfel de ce să plângă? „Domnișoară, de ce plângeți?” o întrebam eu. Ea îmi punea degetul pe buze, să tac, și-nchidea ochii și de sub gene îi ieșeau lacrimi și-atunci, de rușine că plânge în fața mea sau că stă cu mine goală în lucernă, uita de toate și se făcea pătimașă, că mă temeam să nu moară acolo. Groful m-ar fi împușcat imediat, fără discuții.

— Ia taci! Se aude cineva! — zise tânărul.

Sări șanțul și rămase în așteptare.

— Băi, care sunteți acolo? — strigă el.

— Oameni buni, tovarășe! — răspunse vocea lui Tanasie și imediat după președinte în lumină intră grăbit Atanasiu Gică, urmat la oarecare distanță de Darcleu. Ajunseră în fața tânărului și se opriră.

— Ne iertați că n-am putut... începu Tanasie, dar Tavi îl întrerupse țintindu-l cu arătătorul:

— Dumneata ce reprezinți în acest sat?

— Sunt președintele Sfatului Popular.

— Cum te numești?

— Tanasie. Tanasie Ion.

— Așa. Dumneata?

— Sunt plutonierul Atanasiu Gică, să trăiți.

— Și ăsta?

— E țiganul nostru, de la Sfat, mai mătură și el pe-acolo, benevol...

— Nu mă interesează. Dă-te mai la o parte. Așa. Tavi închise carnețelul și-l strecură în buzunar.

— Tovarășe Anton, strigă el, vino să vezi ceva!

Șoferul ieși de sub streașină și se apropie de grup.

— Privește, tovarășe Anton, dânșii trebuiau să ne întâmpine, să ne conducă, să ne cazeze, să se intereseze de toate problemele noastre. Tovarăși, știți voi de unde venim, ce treabă avem aici?

— Tovarășe... începu Tanasie.

— Tavi mă cheamă. Tovarășul Tavi.

— Tovarășe Tavi, nu credeam să porniți pe vremea asta. Ne-au mai anunțat și luna trecută că veniți și-atunci ne-am mobilizat...

— Care vreme, tovarășe președinte? Care vreme? Noi muncim după cum bate vântul? Uite c-am venit, am trecut și râul, ne-am udat și suntem aici! Tovarășe, se întoarse el spre Atanasiu Gică, dumneata ce păzești în sat? Dumneata știi cum circulă vitele aici? Uite unde ne-au împins! — și arătă cu mâna corpul camionului.

— Eu, bâigui Atanasiu Gică, cum am auzit muzica, am sărit...

— Ați sărit cam târziu, tovarășe plutonier. La plăcinte înainte, la război înapoi, vorba poporului.

Ne îmburghezim, tovarăși, ne cam îmburghezim.

— Tovarășe Tavi, zise șoferul, să spuneți să ne ajute s-o scoatem de acolo.

— Așa, sigur! Chemați oamenii să scoatem mașina!

— Care oameni? — zise Tanasie.

— Cum care oameni? Oamenii din sat! Să vină toți aici! Primul film îl facem în seara asta!

— Păi nu-i nimeni în sat, murmură Atanasiu Gică. Azi e sâmbătă, toți sunt la oraș, peste râu, n-au cum trece. Dac-au mai rămas doi-trei...

Un moment se auzi din nou ploaia. Tavi se uita cu atenție la chipul fiecăruia și deodată izbucni:

— Nu mă interesează! Să vină toată lumea aici! Ce-i asta? Bătaie de joc! Să nu lipsească unu! Aduceți-i pe toți! Într-o jumătate de oră! Care nu vrea, care nu vrea să vină la film, îl notezi imediat, tovarășe plutonier, și mi-l aduci mie!

Se smuci din loc, se cațără în cabina piezișă a camionului și opri muzica.

— Gică, șopti Tanasie, dă-i drumul și vezi și tu cine mai e...

— Culturalul unde-i? Și culturalul lipsește? — strigă Tavi.

— Nu, tovarășe Tavi, vine acuma, l-am anunțat. E o tovarășă tânără.

Tavi sări din cabină.

— Ce mai stai, tovarășe plutonier? Adună oamenii!

Dezmeticit, Atanasiu Gică dădu să ducă mâna la chipiu, renunță și-o zbughi în întuneric. Pe urma lui apăru un om înalt, îmbrăcat cu un cojoc lung de lână.

— Bună seara — zise el apropiindu-se.

— Noroc — răspunse Tanasie.

— Bună seara — răspunse și șoferul. Dumneata ne-ai trecut?

Omul încuviință zâmbind.

— Podarul? — făcu Tavi. De ce nu ne-ai spus, omule, că nu-i nimeni în sat?

Celălalt ridică din umeri: altă treabă n-avea?

— Mi-a luat podul — zise el către Tanasie.

— I-a luat râul podul — explică Tanasie. Dânsul e podarul nostru, tovarășul Plopu.

Tavi dădu să spună ceva, dar privirea îi rămase fixată undeva în spatele președintelui. Plesni din palme a surpriză.

— Ia privește, tovarășe Anton, ce veche cunoștință! Fă-te mai încoa, cetățene!

Din noapte se desprinse o mogâldeață, insul cu pălăria de paie. Înaintă șovăitor câțiva pași și se poticni.

— Sara bună — zise el.

— Ascultă, cetățene, vorbi Tavi apropiindu-se de omuleț, ale cui erau vitele?

— Ale satului, tovarășe Tavi — răspunse Tanasie.

— Cu atât mai rău — zise tânărul, înfigându-și arătătorul în pieptul omulețului. Te rog, tovarășe Tanasie, să-l amendezi, să se-nvețe minte cum trebuie să se poarte cu avuția statului. Din cauza lui, stăm cu caravana în șanț.

Omulețul făcu ochii mari, uitându-se neliniștit la Tanasie.

— Păi ăsta-i Pișta, zise zâmbind Plopu. E copil din flori, nu-i întreg la minte.

— Nu știe ce-i aia amendă — adăugă Tanasie.

— Salut, mă Pișta, ce mai faci? — făcu tare Plopu.

— Sara bună — zise Pișta.

— Așa, mă Pișta — râse Plopu. Ce mai zici tu de lumea asta?

— Sara bună — răspunse cu bucurie omulețul.

— Atunci de ce dracu' l-ați angajat? — întrebă Tavi.

— Nu-i angajat, e benevol, zise Tanasie. Oamenii îi mai dau o haină, îi fac mâncare și el stă cu vacile. N-are pe nimeni.

— Sunteți nebuni! — spuse Tavi; glasul îi tremura de furie. Pe ce lume trăiți voi aici? Cum

ați putut lăsa tot puhoiul ăla de vite pe mâna unui cretin?

— Tovarășe Tavi, zise încet șoferul, să scoatem întâi caravana.

Tânărul îi aruncă o privire scurtă.

— Da, zise el. S-o scoatem, sigur. Eu și tovarășul Anton mergem în față, restul la spate. Când vă anunț, împingeți.

Se apropiară de camion. Șoferul se urcă în cabină și porni motorul.

— Urâtă treabă — zise Plopu aplecându-se să privească roata alunecată în șanț.

— A dracului — făcu Darcleu.

— Și tu ești aici, mă? — zise Plopu. Ce-ai în straiță?

Darcleu trase cu ochiul și puse straița după gard.

— Sunteți gata? strigă Tavi din față.

— Ne-ar trebui o scândură — zise Plopu.

— Încercați întâi să-mpingeți din dreapta, poate iese și-așa! strigă Tavi.

— Nu cred. E prea tare aplecată — spuse Plopu.

— N-ar strica și o lopată — constată Tanasie.

— Gata? Îi dăm drumul? — se auzi din nou Tavi.

— E-nțepenită rău — zise Darcleu, aninându-se de-o laterală și încercând să clatine „Molotovul."

— Ciudate și mașinile astea. Zici că n-are ce să pățească, dar e destul s-apuce cu o roată în șanț și-ai terminat, o tragi cu caii.

— Are cauciucuri noi — observă Darcleu.

— Pregătiți-vă! — urlă Tavi. Acum! Toți odată!

Zgomotul motorului crescu. Roata buclucașă prinse a se-nvârti în loc, măcinând buza șanțului.

— Ce zice? — întrebă președintele.

Plopu ridică din umeri. Își aprinse o țigară.

— Eram odată la o carieră de piatră, în susul râului, povesti ei. Atunci au venit niște basculante din astea mari, noi-nouțe, luceau ca jucăriile. Purtau piatră la gară. Unul din șoferi a vrut să

scurteze drumul spre pod și-a apucat-o mai pe lângă râu. Acolo a rămas.

— Feriți-vă, că stropește — făcu țiganul către cei doi, luând aminte la roată.

— Să-ncerce să dea puțin înapoi, să-și poată lua viteză — propuse Tanasie.

— Intră și mai rău. E grea, e plină de aparate — spuse Plopu.

— Oare cum stau filmele înăuntru? — întrebă Darcleu.

Priviră cu toții cușca închisă a „Molotovului" care vibra cu putere. Tanasie oftă:

— Ați auzit? Vrea să facă film acuma noaptea.

Scoase din buzunar pachetul învelit în ziar, îl desfăcu, rupse pâinea și cârnatul în patru.

— Luați, zise el întinzând bucățile, poate ne ține până dimineața. Am mai văzut un film din astea la regiune, cu război, două serii, îmi țiuia capul. Ia și tu, mă Pișta.

Mestecară în tăcere. Deodată „Molotovul" se potoli, roata își încetă mișcarea. La colțul camionului se ivi Tavi.

— Păi ce faceți? Mâncați aici? Ați împins când am zis eu?

— Am împins, răspunse Tanasie. Nu merge. Ne-ar mai trebui un om, doi.

— Nu se poate! Să mai încercăm o dată — făcu Tavi.

Intră în șanț și se propti cu umărul în peretele cuștii de scânduri. La capătul dinspre drum se puse Darcleu și Plopu.

— Tovarășe Anton, dă-i bătaie! — strigă Tavi.

Motorul pârâi scurt și cauciucul începu din nou să se-nvârtă.

— Hai acuma toți odată! — strigă președintele de pe marginea șanțului. Hei rup!

— Ce „hei-rup", mă Tanasie, se întoarse morocănos Plopu, vină și pune și tu mâna, lasă că zice Pișta „hei-rup". Zi, mă Pișta, hei rup!

— Herup — zise Pișta.

— Așa, măi Pișta, râse gros Plopu și așteptă până când președintele se vârî sub scânduri, zicând:
— No, acuma!
„Molotovul” se ambala, împroșcând cu noroi în toate părțile.
— Acuma, băieți, ’mnezeii lui! — strigă Plopu, roșu de efort.
Camionul săltă o clipă într-o parte, trosnind. Încurajat, Darcleu slobozi și el o înjurătură de mamă. Cu un mârâit scurt, camionul se mișcă înainte și roata alunecată prinse buza malului. Revenit la orizontală, „Molotovul” o țâșni în viteză câțiva metri și se opri în mijlocul drumului. Oamenii ieșiră din șanț scuturându-și hainele. Șoferul coborî din cabină și se aplecă să privească sub caroserie.
— Bun! — zise Tavi. Acum aparatele și ecranul. Repede! Măi tovarășe, ia vino-ncoace! Hei, n-auzi? Cu dumneata vorbesc! Vino să iei ecranul!
Dar Plopu nu-ntoarse capul. Privea undeva în urmă.
— Uite că vin! — zise el, fără să se adreseze cuiva anume.
Bocănind din cizme, cu chipiul dat pe ceafă și diagonala de piele căzută de pe umăr, Atanasiu Gică venea la pas alergător, înconjurat de o ceată voioasă de țigănuși. După el se ivi, călcând iute cu pași mari și țepeni, domnul director Benea. De braț îi stătea agățată doamna Benea. Din cauza mersului întins și exact al soțului, doamna făcea mici salturi șovăitoare, încercând să păstreze ritmul și să nu iasă din raza de protecție a umbrelei uriașe, negre, ținută de domnul director cu demnitatea cuvenită unei torțe. În spatele lor, Tanasie desluși cu mirare silueta cunoscută, aplecată ca totdeauna când mergea grăbită, a nevestei sale.
— I-am adus — gâfâi Atanasiu Gică ajungând lângă „Molotov”. Ăștia sunt, alții nu-s. Mai e o

țigancă în capătul satului, dar nu poate coborî din pat. Dacă vreți, am notat-o.

— Care-i culturalul? — întrebă Tavi.

— A, da, și culturalul, tovarășa bibliotecară, apare într-un minut. S-a aranjat puțin, că e domnișoară și i-am spus că ne-a sosit un tovarăș tânăr, he, he... dădu să chicotească Atanasiu Gică, dar apoi tăcu stingherit.

— Bună seara, dragi tovarăși! — zise tare și binevoitor domnul învățător Benea, oprindu-se în fața lor.

Tavi îi privi în treacăt.

— Tovarășii?

— Învățătorii satului, tovarășii Benea, lămuri Tanasie. Apoi, întorcându-se spre cei doi: Dânsul este de la regiune, tovarășul Tavi.

— Fiți bineveniți în satul nostru, mic, dar harnic — începu domnul Benea și tuși ușor să-și dreagă glasul — mic, dar harnic, zic, și pe care, iată, mă bucur să văd, organele competente nu l-au uitat nici acum când, trimițându-ne această caravană, simbol al grijii pentru luminare și cultură, dovedesc, zic, organele competente...

— Lasă, lasă, tovarășe învățător, zise Tavi, lasă floricelele, cunoaștem și noi. Tovarășe Anton, bagă puțin marșalierul! Dați-vă la o parte!

„Molotovul” începu să toarcă și se mișcă grijuliu înapoi, virând cu spatele spre podețul școlii.

— Ucule, șopti doamna Benea strângându-și soțul de braț, ce faci? Trage-te, nu vezi că vine pe noi?

— Ce spui? — aplecă domnul Benea urechea, urmărindu-l pe Tavi cu privirea.

— Mișcă-te, dragă, că ne calcă, de ce-ai rămas așa?

Domnul Benea se feri în sfârșit, lăsând să lunece pe lângă el scândurile ude ale cuștii camionului.

— Dom’ director, spuse încet Tanasie oprindu-se lângă el, aveți cheile de la școală?

— Le am, șopti domnul Benea. De ce?

— Pentru film. Îl fac în școală.

— Dar domnișoara unde-i?

— Vine și ea. Dar până vine, trebuie să deschidem.

— Și tovarășul tânăr cine-i?

— Nu știu... Cred că e de la... și Tanasie înălță cu repeziciune o sprânceană.

— Așa... zise domnul Benea.

— Stop! — strigă Tavi, urmărind mișcarea camionului. Destul! Ia veniți încoace!

Grupul se strânse în tăcere pe podeț. Doi țigănuși, nemaiavând loc, intrară în șanț și priveau cu gura căscată namila de camion peste care se auzea lipăind ploaia. Tavi se cațără pe o scăriță ce atârna în spatele camionului, deschise ușa cuștii și dispăru înăuntru. Reapăru imediat, cu o bobină în brațe.

— Tovarăși! spuse el tare de la înălțimea scării, ca și cum ar fi așteptat să se potolească o posibilă rumoare. Tovarăși! Știți voi ce am aici? — și întoarse arătătorul spre bobină.

„Filmul. Acolo aveți filmul”, spuse în gând doamna învățătoare și o clipă simți satisfacția că dă un răspuns corect.

— Ei, nu știe nimeni ce am aici? — întrebă Tavi.

— Filmul artistic, tovarășe Tavi! — răspunse Atanasiu Gică, zvâcnind ușor din pulpe.

— Nu! — făcu triumfător Tavi.

Între sprâncenele doamnei Benea se încreți o cută. Toate privirile se îndreptară spre cutia rotundă și lucitoare pe care arătătorul lui Tavi ciocănea ca un metronom.

— Dacă nu știți, vă spun eu, urmă el. Nu film artistic, tovarăși, ci ’jde mii de lei! ’Jde mii de lei, așa să știți!

Darcleu își simți brusc palma dreaptă asudând și fără să bage nimeni de seamă și-o șterse de tureacul pantalonilor.

— Pentru unii poate că e film, zise Tavi, dar pentru mine sunt banii statului și-ai noștri! Spun asta ca să știți cum să umblați cu ele până le ducem în școală. Eu și tovarășul Anton o să luăm aparatul de proiecție. Apropiați-vă! În ordine, unul câte unul! Tovarășe plutonier, dumneata ești primul! Ia-o!

Atanasiu Gică, cu ochii țintă la cutie, înălță brațele și primi bobina ca pe-o ofrandă. Urmă Tanasie. Apucă discul și, trecând pe lângă director, strecură peste umăr:

— Luați-o dumneavoastră înainte și deschideți.

Directorul își scoase brațul din strânsoarea soției și se repezi în curtea școlii.

— Ucule! — făcu speriată doamna Benea.

— Toată lumea! — strigă Tavi dinăuntru. Toți câte-o bobină! Cine urmează?

Darcleu înaintă până lângă ușă. Când luă cutia, i se păru că metalul frige. În curte, înainte de a intra în școală, încercă cu unghia să salte puțin capacul bobinei. Părțile se țineau însă bine laolaltă. Atunci se uită înapoi și, văzând că se depărtase binișor de caravană, scutură bobina ca pe o sită. Dinăuntru nu se auzi însă nimic.

— Mai sunt două! — strigă Tavi. Următorul!

Doamna Benea făcu buimacă un pas spre ușa caravanei.

— Doamnă, luați și dumneavoastră? — se auzi ea întrebată din spate. Se întoarse.

— Tu ești? — zise doamna Benea.

— Eu — zâmbi nevasta președintelui. Trebuie să fim toți.

— N-aș fi venit, c-aveam treabă, șopti doamna Benea, făceam niște haioșuri, mâine e duminică, știi, lui îi plac, dar ne-a scos plutonierul.

— Alo, tovarășa, lăsați comentariile după, zise Tavi aplecându-se afară. Luați sau ce faceți acolo?

— Da, da, se grăbi să spună doamna Benea, luăm cu toții.

Se înălță pe vârful picioarelor și bobina îi alunecă în brațe. O ascunse sub umbrelă și se strecură spre școală.

— Gata! — zise Tavi sărind jos. Tovarășe Anton, hai la aparat! Până-l montăm, dă drumul la muzică!

Interpretul cel vesel începu să cânte. Plopu, care stătuse mai la o parte, stinse țigara, își afundă mâinile în buzunare și trecu podețul. Când să intre în curte, auzi strigătul gutural al lui Pișta: „P'opu! P'opu!"

— Ce-i, mă? Vrei să vezi și tu?

Pișta clipi repede, scâncind recunoscător: „P'opu".

— Bine, hai, zise Plopu și-l luă de mână. Dar să fii cuminte, că ne bate nenea cu filmul, da?

— Îda, îda, făcu Pișta.

* * *

Așa. Să pășească încet, să nu se stropească tocmai acum. Uite-o. Să se apropie firesc, să-ntindă mâna și să spună „bine ați venit" zâmbind; și să întâlnească din nou privirea celuilalt zăbovind o clipă mai mult asupra ei, cum zăbovise și privirea marelui mitropolit trecând peste șirul cuminte aplecat al fetelor de internat. Se oprea în fața fiecăreia și le dădea binecuvântarea în timp ce maica de religie plana fără zgomot în stânga lui. Cum stătea cu capul în piept, fixând îndărătnică, de teamă să nu izbucnească în râs, o insectă roșcată ce se căznea să se întoarcă pe burtă, văzu doar coloana sutanei mitropolitului oprindu-se lângă ea. Mușcându-și buzele în care râsul se cuibărise de mult, ridică ochii să primească semnul crucii. Degetele lungi, frumoase, ale solidului prelat începură traseul obișnuit de împărțire a aerului în patru, trăgând cu siguranță linia verticală; ceva tulbură însă înalta apatie a mișcării clericale; imaginara cruce mică ce urma să fluture prin fața ochilor ei șovăi să se împlinească,

întrucât degetul arătător al mitropolitului se desprinse ușor de mijlociu încetinindu-și vădit lunecarea pe orizontală ca și cum, la capăt, s-ar fi născut regretul că sacra perpendiculară dusă pe trupul iluzoriu al mântuitorului pitic nu era mai lungă. Într-adevăr, terminându-și misiunea, mâna albă și subțire se opri ne-hotărâtă, întârziind să coboare, și-atunci îl privi drept și zări în ochii lui umbra unui zâmbet, dispărut îndată ce maica de religie, sesizând interesul oaspetelui, șopti smerită: „E o elevă foarte bună”. Instinctiv, plecă privirea. Coloana sutanei se mută spre dreapta, dezvelind insecta roșcată care, ajutată de adierea sfintelor poale, se întorsese pe burtă și-o pornise voinicește prin curte.

Lângă caravană nu era însă nimeni. O ocoli, se uită în cabină. Înseamnă că în școală. Intră în curte și într-adevăr, de dinăuntru se deslușiră voci. Păși în holul întunecos și mirosind a petrosin. Pe sub ușa clasei se strecura o dâră firavă de lumină. Distingea acum clar vocile, dar nu reuși să priceapă un cuvânt. Bun. Începuse. Să apese încet pe clanță, să deschidă și să se așeze într-o bancă. Își scoase oglinda, se privi. Dinăuntru se auzi o explozie, dâra de lumină se albi brusc și chipul din oglindă, o secundă străluci. E cu război, ce se tot sperie, să pună oglinda înapoi și să intre. Ușa scârțâi lung, câteva capete se întoarseră, înainta bâjbâind pe sub snopul de raze venind din spate și se poticni. O bancă. Aici. Se așeză, își trase genunchii și exact când, înălțându-și capul, zări la două bănci mai în față pălăria cu boruri mari a doamnei Benea, simți că la stângul i s-a dus un fir. Își pipăi ciorapul. Bineînțeles. Să fie calmă. Pe ecran, un soldat lungan, alergând cu un pușcoi în spate, se împiedică peste niște sârmă ghimpată și căzu. Așa-i trebuie. Dibui capătul firului și-l mototoli. Treptat, ochii i se obișnuiră cu întunericul. În primele bănci, chiar în fața ecranului, stăteau nemișcați câțiva copii de țigan.

În spatele lor, în al doilea rând, erau domnul și doamna Benea. Soldatul cel lungan se descurcă din sârma ghimpată, instală rapid pușcoiul și începu să tragă năprasnic. Borurile pălăriei doamnei Benea vibrară cu putere, la fel ca boneta soldatului, săltând ritmic în ritmul rafalelor. Câteva siluete care alergau pe lângă o motocicletă se prăbușiră, scoțând strigăte ascuțite. Măcar dacă și-i lua pe cei de lână, trebuia să-și închipuie că va sta în bancă. În dreapta, aproape, auzi un plescăit. Se întoarse. Darcleu, privind țintă ecranul, își umezea buzele cu limba și la fiecare început de rafală, și-o trăgea repede înapoi. Înaintea lui, plutonierul, cu capul descoperit, urmărea fără să clipească imaginile. Frizura, teșită de apăsarea chipiului, lucea. Dac-ar ști că ține două serii, s-ar putea face că iese până afară și într-un sfert de ceas, ce un sfert? în zece minute ar reuși să se schimbe. Trebuia să se gândească, în băncile astea e mai rău ca prin sârma ghimpată. Pe bănci de lemn, în scunda tavernă mohorâtă, îi trecu prin minte în timp ce soldatul scoase un ghemotoc, meșteri la el un pic și-apoi îl aruncă înainte peste umăr, lipindu-și urechea de pământ și închizând ochii, cum făcea ea când era mică și voia să asculte cățelul pământului. Într-o noapte, pe câmpie, chiar a... Au. Fir-ar a dracului. Resturile motocicletei săriră care încotro și genunchii îi ricoșară în pupitru. Zgomotul exploziei se stinse. Întinse mâna și desprinse ciorapul agățat, dacă se tot sperie ca proasta. Cineva tuși. Îl recunoscu pe Tanasie, dar de ciudă că e bleagă și-și rupe ciorapii, nu întoarse capul. Să-l întoarcă, totuși. O privea, da. Lângă el, Ilca, ia te uită ce chestie, cu toată hărmălaia, ațipise. De-aia o putea privi așa în voie. S-o privească, ce-i rău în asta? Și îi zâmbi. Apoi se răsuci spre ecran, cine știe ce drăcovenie mai poate azvârli bezmeticul... Lunganul însă se calmase, își ștergea fruntea rezemat într-un cot. „Tovarășa de la cultural?” „Poftim?” „Ce-ați tresărit așa, v-am întrebat dacă

răspundeți de cultural. Sau poate vă simțiți vinovată cu ceva?" „Da... adică nu... eu... cu biblioteca..." „Biblioteca sau culturalul?" „Da, și culturalul..." „Și la ora asta se vine?" Nu mai știu ce să spună și răspunsul care întârzia să-i apară în minte îi permise în sfârșit să-l vadă mai bine. Stătea cu mâinile proptite pe spătarul băncii, fixând-o liniștit. Se gândi fulgerător că e prea tânăr ca să fie *foarte mare*. „Văd că n-aveți nimic de zis", șopti el în continuare. „Vom discuta mai târziu această atitudine. Vreau însă să vă atrag atenția că sunt împuternicit..." Se opri. Un val de urale năvăli dinspre ecran, acoperind totul. Soldați cenușii săltară din tranșee și, trăgând din mers, începură să urce pieptiș o coastă. De undeva din afara imaginii răpăiră mitraliere. Șirurile din frunte se prăbușiră scăpând armele. Un soldat tinerel, aproape un puștan, care alerga în prim-plan, păru că se-mpiedică, țipă o dată scurt și se chirci, căzând în genunchi. Fața, umbrită de un moț de păr ieșit de sub bonetă, i se strâmbă și mâna îi alunecă de-a lungul coapsei unde uniforma îi era găurită și scăldată de sânge. Lunganul care distrusese motocicleta apăru deodată lângă el, îl apucă de un braț și-l luă în spate, trăgându-l înapoi în tranșee. „Sunt împuternicit", îl auzi ea șoptind din nou, dar nu se mai întoarse să-l privească, vrând să știe ce se va petrece cu soldatul rănit, „să iau măsurile care le socotesc..." însă pe ecran suiră, cu un uruit greu, sprijinind ofensiva, tancurile. Uralele se întețiră și se amestecară cu vuietul exploziilor care ridicau trombe de pământ printre siluetele în goană. Imaginea lunecă spre stânga, dezvăluind un gard de sârmă ghimpată. Primii care ajunseră la el se trântiră la pământ, căznindu-se să se strecoare pe dedesubt. Salva următoare îi găsi încercând să se scoale, și trupurile, lovite în plin, se încurcară prin sârme. Năvala imediată a tancurilor doborî însă gardul, și grosul soldaților, alergând și strigând întruna, se

năpusti din nou și printre urale se auziră țipete. Dintr-un tanc atins, cu țeava povârnită, ieșeau flăcări. Capacul turelei se înălță și un tanchist fumegând se cățără până la jumătate afară. Printre împușcături și explozii se auzi atunci o salvă mai subțire și corpul tanchistului se frânse în două, aplecându-se grațios, ca o floare în vază, peste margine. Totul dură câteva clipe, căci imaginea se mută iarăși pe creasta dealului unde cei atacați ar fi continuat poate să reziste dacă dinspre tavan, intrând vijelios pe ecran, nu s-ar fi prăbușit bâzâind asupra lor avioanele. O bubuitură năprasnică urmată de urletul îngrozit al înfrângerii cutremură sala. De data asta se ținuse bine, așteptase calmă explozia, corpul îi rămăsese liniștit și putu să o observe pe doamna Benea lipindu-se de umărul masiv al domnului învățător. Împinse de urale, tancurile pătrundeau în cele din urmă pe creastă, curățind locul. Și-atunci se auzi din nou, nefiresc, urletul. Își încordă privirea, căutând să descopere prin tranșeele întoarse, printre tancurile și camioanele răsturnate sursa acelui strigăt prelung. El țâșni a treia oară și ea își dădu seama că cineva urla în sală. „Aprindeți lumina!” strigă Plopu. „Ce-i acolo?” zise Tavi. Un zgomot de bancă răsturnată și-o palmă răsunară dinspre primele rânduri. „Aprindeți odată lumina!” strigă Plopu. Urletul porni iarăși cu mai multă forță. „Darcleu”, strigă Plopu, „vină aici!” Darcleu se ridică foarte încet în picioare, holbându-se înfricoșat. „Vină, mă, iute, maica mă-tii, și ține-l de mâini!” Doamna Benea începu să țipe. „Ce se-ntâmplă aici?” strigă Tavi și ea îi văzu degetele tremurând pe spătarul băncii. „Strânge-l de mână, apasă-l, așa”, se auzi Plopu gâfâind, „gata, îi trece.” Urletul scăzu în intensitate, se domoli, schimbându-se într-un grohăit răgușit. „Unde-i lumina? Aprindeți lumina!” strigă Tavi. „Domnilor”, răsună ciudat de melodioasă vocea învățătorului, „vă rog, apă! Aduceți niște apă!” Se

sculase întorcând un chip speriat în bătaia razelor care se intersectară rapid, ca și cum ar fi căutat în întuneric o țintă, și-apoi explodară urmărind curba unei grenade singuratice. Urletul reizbucni, însoțit de sunetul înfundat al unui corp care se zbate. „Dumnezeii voștri, vreți să-l omorâți? Opriți filmul!” strigă Plopu. „L-am scăpat!” țipă Darcleu. „Pune genunchiul!” făcu Plopu. „Unde-i întrerupătorul?” strigă Tavi. „Lângă sobă! Oprește filmul!” Tavi se repezi spre sobă, încălecă o bancă, ajunse lângă perete și aprinse lumina. Sări apoi la catedră, îl împinse pe șofer care stătea clipind buimăcit și opri aparatul de proiecție. „Tanasie”, se auzi Plopu, „vină aici! Apucă-l de picioare!” „Ce se-ntâmplă?” întrebă Tavi. „Ce dracu’ faceți acolo?” „Pișta, tovarășe Tavi”, șopti Atanasiu Gică, încercând să-și descurce trupul din bancă, „s-a speriat, i s-a făcut rău, el e bolnav, s-a speriat...” „Domnilor”, se auzi vocea melodioasă a învățătorului, „niște apă, dacă s-ar putea...” „Vai, doamna!” sări Ilca și abia atunci o zări și ea pe doamna Benea atârnând cu pălăria peste față în brațele domnului director, vădit dezorientat de neașteptata povară. „Îi trece”, spuse el așezându-se ușurel, „ea e mai slabă cu nervii... vă mulțumesc frumos... foarte frumos...” Șoferul se apropie și întinse un pahar. Ilca îl luă, își înmuie degetele și atinse fruntea doamnei. „Numai puțin”, zise domnul director, „cât să-și revină, își revine repede, o cunosc...” „Plecați, mă, de-aici!” se răsti Plopu la puradeii care se apropiară curioși să-l vadă pe Pișta. „Îl scoatem?” întrebă Tanasie. „Încet”, zise Plopu. „Apucă-l bine.” Se ridicară cu grijă, ținându-l de mâini și de picioare. Trupul începu să zvâcnească și urletul crescu. „Scoateți-l afară!” răcni deodată domnul director Benea. „Scoateți-l imediat afară! Vă rog insistent să-l scoateți afară!” Ilca îi apucă brațul care se înălțase arătând ușa. „Dom’ director...” zise ea. Domnul Benea se liniști brusc. „Vezi că se trezește?” șopti

el și se aplecă asupra chipului doamnei. Strigătele lui Pișta traversară clasa, ecoul lor se auzi în hol, apoi se stinseră. „Vezi că se trezește?” repetă domnul director. Doamna Benea deschise ochii, privi speriată în jur. „Gata, doamnă, a trecut”, zise Ilca. „Vai, scuza-ți-mă, eram foarte obosită...” „Luați niște apă”, zise șoferul. „Mulțumesc, sunteți foarte drăguț...” Doamna Benea bău cu sorbituri mici, răsuflă mulțumită și se îndreptă. „S-a terminat filmul?” întrebă ea. „S-a terminat”, răspunse șoferul. „Și cine a câștigat?” „Mai doriți apă?” zise blând șoferul. „Tovarășe Anton”, strigă Tavi din celălalt capăt al sălii, „să ducem aparatul!” „Da”, răspunse șoferul.

Acum ar putea și ea să se scoale, gata. „Domnișoara Corina!” exclamă doamna Benea văzând-o. „Ați fost aici?” „Da, doamnă.” „Vai, cât mi-e de rușine... m-am comportat îngrozitor, îngrozitor...” „Să mergem, dragă”, se ridică domnul director. „Și dumneata, domnule Atanasiu”, scânci învățătoarea zărindu-l pe plutonier, care învârtea încurcat chipiul, „ce rușine...” Atanasiu Gică vru să spună ceva, dar cuvintele i se încleiară undeva în gâtlej, le înghiți, tuși și zâmbi stânjenit. „Tovarășe plutonier”, zise Tavi, „deschide puțin ușa.” Atanasiu Gică se întoarse iute, alergă pe vârfuri printre bănci și împinse ușa. Tavi și șoferul ieșiră cu aparatul. „Poți merge, dragă?” zise domnul Benea. „Desigur, desigur”, răspunse doamna, încercând cu grijă primul pas. Ilca și domnul director o sprijiniră. „Nu ducem cutiile?” întrebă doamna. „Ce cutii, dragă?” „Cutiile cu filmul. Le lăsăm aici?” „Vezi că te-mpiedici! Uită-te cum calci!” se răsti domnul director. „Vai, cât mi-e de rușine”, murmură mai departe doamna Benea, „nu mi s-a mai întâmplat...” „Poftiți, doamnă”, zise Atanasiu Gică, ținându-le ușa. Cei trei se strecurară în hol. „Mai rămâneți, domnișoară?” întrebă plutonierul. „O, nu, vin și eu”, răspunse ea și păși dreaptă spre ușă. O să-i

privească picioarele, boul. „Poftiți”, zise Atanasiu Gică, lăsând-o să treacă.

* * *

Se adunară toți în fața caravanei. Ploaia își mai pierduse din ritm, pânza subțire de apă se schimbase în picături grele, răzlețe. Domnul director deschise umbrela și-o trecu deasupra doamnei.

— Ce facem? Mai stăm? — întrebă el privind în jur. Nu-i răspunse nimeni. Dinăuntrul cuștii camionului se auzeau bufnituri.

— Ce-i cu Pișta? — întrebă din nou directorul. Unde l-ați dus?

— N-are nimic, i-a trecut, zise Tanasie. Uitați-vă acolo, lângă poartă.

— Oare ce fac? — șopti Darcleu.

— Cine? — zise domnul Benea,

Darcleu își înălță bărbia arătând spre caravană.

— Ce să facă? — zise Tanasie. Pun înapoi aparatul. Se întoarse spre Plopu, căutându-i privirea: nu?

Plopu scuipă printre dinți.

— Vă e frig, domnișoară — constată el după o pauză.

Mirată, bibliotecara îl privi lung:

— Nu, de ce?

Darcleu își plimbă rapid privirea de la unul la altul și dădu să sloboadă un „heee...”, când ușa cuștii se deschise și în cadrul ei apăru Tavi.

— Mâine dimineață, zise el fixând ceva jos în fața lor, continuăm. Mai avem un film. O să fiți aici cu toții la ora 10, dar fără... ochii îi fugiră într-o parte, fără el. Sper că s-a-nțeles. După proiecție o să organizăm o dezbatere cu o temă inspirată de aceste două filme.

— Dar acum, vreau să zic în seara aceasta, putem pleca? — se auzi domnul Benea.

— Da, puteți pleca.

Domnul director se îndreptă de spate, împingând umbrela mai sus, ca să poată fi văzut, și spuse cu voce hotărâtă că e mai mult decât sigur că vorbește în asentimentul tuturor dacă îi propune ilustrului oaspete, probabil obosit de drum și de exercitarea nobilei misiuni încredințate, să nu rămână în noaptea aceea în caravană și să binevoiască a pofti, împreună cu tovarășul său, la ceea ce s-ar putea numi cu bunăvoință o cameră de oaspeți pe care el, directorul, o pune la dispo- ziția Sfatului Popular ori de câte ori se ivește ocazia, neexis-tând mulțumire mai mare pentru dânsul decât să-și deschidă casa nevoilor firești ale competentelor organe. De altfel, tradițiile satului, în general ale întregului ținut, mărturisesc din moși-strămoși o ospitalitate și-o grijă pentru drumeți nedezmințită nici de timpurile moderne...

— Nu, zise Tavi. Rămânem aici.

— Vai! — făcu doamna Benea ochii mari. De ce să nu veniți, e păcat, vă pregătisem câte ceva...

— Să vă odihniți, tovarășe Tavi, completă președintele.

— Mulțumesc, nu, zise Tavi.

—... niște haioșuri, sfârși resemnată doamna Benea.

— Deci mâine la 10, zise Tavi fără să ridice privirea. Noapte bună. Dumneata de la cultural, mai rămâi puțin.

— Noapte bună — spuse Tanasie.

Directorul se urni primul, urmat de doamna Benea și de Ilca. În spatele lor porniră și ceilalți. Plopu se abătu din drum, trecu șanțul și-l luă pe Pișta în spate.

— De ce să nu vină? — întrebă șoptit doamna Benea. Cine ce să-i facă? Doar n-o să-l mâncăm.

— S-a temut că-l mănânci tu! — răspunse tot în șoaptă domnul director.

Trecură de biserică prin fața clopotniței în vârful căreia becul mișcat de vânt se legăna ușor, ca un

clopot mut. Umbrele îi depășiră, apucând-o repede înainte.

— Ia uitați-vă, a poftit-o înăuntru pe domnișoara! — zise Darcleu, care mergea ultimul. Hă! I-a dat și mâna, o ajută să suie așa, frumușel...

— Taci, mă, dracului! — zise Atanasiu Gică, pășind îndesat.

— S-a suit, urmă țiganul, acuma intră, gata, pac, s-a-nchis ușa. Făcu o pauză, apoi începu să cânte încetișor: „Câte mândre sunt pe lume...”

— N-auzi, mă, să taci? — se răsti Atanasiu Gică. Darcleu tăcu. După câțiva pași, întoarse capul și se opri. Privi cu atenție spre caravană și deodată o zbughi înapoi. Sări șanțul, se piti lângă gard și rămase acolo.

— Ce dracu' face ăsta? — întrebă plutonierul. Darcleu se ridică din întuneric, ieși la drum și porni grăbit după ei.

— Ți-o mânca vulpea — zise Plopu când Darcleu îi ajunse. Țiganul nu răspunse. Merseră în tăcere până când de după doi castani uriași, pleoștiți, se ivi casa greoaie a învățătorilor. În dreptul porții se opriră. Ilca se desprinse de brațul doamnei Benea, lăsând-o în grija directorului.

— Nu intrați? — întrebă doamna Benea.

— Lasă, dragă, oamenii sunt obosiți, se duc și ei să se culce, zise domnul Benea.

— Mulțumesc, doamnă, e târziu, răspunse Tanasie. Noapte bună să aveți.

— Noapte bună. Adică la 10, parcă așa am înțeles, zise domnul Benea.

— Da, la 10, domnule director, răspunse Tanasie.

Domnul director Benea își vârî mâna după o anumită scândură din gard, scoase o cheie mare, ruginită, și deschise cu ea poarta. Cei doi soți intrară în curte, directorul încuie la loc poarta și siluetele lor se pierdură pe sub bolta de viță din fața intrării.

— Hai, mă, ce mai stați? — zise Plopu.

— Cred că iară o bate — zise Atanasiu Gică.

— I-arată ei haioșuri, săraca — zise Darcleu.

— Acuma degeaba o mai bate, zise președintele. O strică de tot.

— Tanasie, tu mai stai? — întrebă Ilca.

— Du-te că vin și eu, răspunse președintele. Mai avem ceva de rezolvat.

Ilca o luă din loc. La una din ferestrele casei directorului se făcu lumină. Ascultară un timp în liniște. De pe crengile întunecate ale castanilor stropi nevăzuți de apă cădeau clipocind în șanț.

— Poate n-o mai bate, zise Atanasiu Gică aprinzându-și o țigară și uitându-se în jur să șadă pe ceva.

— Mira-m-aș, dom'șef, zise Darcleu. Ce zi e astăzi?

— Sâmbătă, răspunse plutonierul.

— Păi?! — exclamă țiganul.

— Dacă mai stați, eu m-am dus. Am înțepenit tot. Ăsta e ca un sac, zise Plopu.

— Lasă-l jos, ce-l mai ții? — făcu Atanasiu Gică.

— Hai să mergem, zise președintele, n-o mai bate. S-or fi culcat.

— Și becu'? — întrebă Darcleu. Președintele mormăi ceva și porni în urma lui Plopu. Atanasiu Gică și Darcleu se priviră nedumeriți, apoi se luară după ei.

Ulița, mărginită de case mici, cu acoperișuri țuguiate, cu ferestre pătrate în care licărea albul stins al perdelelor, urca în pantă lină până în dreptul Sfatului Popular. Acolo, se desfăcea în două, o parte luând-o spre un grup de case ce se înșirau cuminți de-a lungul unui rest de tranșee, cealaltă continuându-și urcușul spre capătul satului, unde pe o mică înălțime străjuia crucea de lemn. După cruce, drumul cobora întins spre râu. Ajunși lângă Sfat, Tanasie și Plopu se opriră să-i aștepte pe ceilalți doi.

— Adică noi — îl auzi președintele pe Darcleu apropiin-du-se — noi nu putem rămâne așa de capul nostru, să fie adică o organizare, să ne știm fiecare locul, dom'șef, asta vreau ei, nu?

— Păi da, vezi? — zise grav Atanasiu Gică.

— Adică să știu și eu de-o treabă — păru a înțelege Darcleu — să nu mai umblu lela, să am ceva la mână, eu așa înțeleg.

— Nu numai tu, mă, toți împreună — zise plutonierul.

— Cum toți împreună? — întrebă Darcleu. Și dom' director?

— Ce-i, mă? Ce-aveți? — zise Plopu.

— Vorbeam și noi, răspunse plutonierul. De ce nu-l pui jos? — adăugă el arătându-l pe Pișta.

— A adormit, lasă-l, zise Plopu.

— Ce facem? Mai mergem? — întrebă Tanasie.

— Dacă tot am venit până aici... Nici nu mai plouă, răspunse Atanasiu Gică.

Cotiră pe drumul spre râu. Plutonierul sui primul, în pas voinicesc, colina din marginea satului și se prăvăli oftând pe o bancă lângă cruce. Urcară și ceilalți. Plopu se lăsă încet pe vine și-l descărcă pe Pișta, rezemându-l de troiță. Pișta se trezi.

— P'opu — zise el.

— Stai acolo, e uscat — zise Plopu, așezându-se și el.

— Ia te uită! — exclamă Atanasiu Gică, aplecându-se. Știam eu că aici l-am lăsat! Se ridică ținând în mână bastonul de circulație.

— Ieri-seară, dom'șef, de ne-a apucat ploaia, zise Darcleu. Plutonierul șterse cu grijă bastonul și-l așeză alături.

— S-a oprit, zise președintele, nu mai suie.

Priviră cu toții înainte. Prin întunericul străveziu din jurul stâlpului singuratic, râul se zărea curgând leneș și murdar, lățit dintr-o dată într-o nouă matcă a cărei margine atingea poalele colinei. Drumul care ieșea din sat ocolea colina, intrând sub apă ca

o punte frântă. Dinspre mijlocul râului venea un vuiet surd, neîntrerupt. Atanasiu Gică se lăsă comod pe spătarul băncii, răşchirându-şi picioarele.

— Ce chestie! — oftă el privind în depărtare.

— Dacă nu mai plouă, mâine scade, zise trist Tanasie.

— A mai ajuns vreodată până aici? — întrebă plutonierul.

— Niciodată, răspunse preşedintele. O dată a ieşit până cam pe la stâlp. Dar până aici, niciodată. Nu mai vedeţi voi aşa ceva.

— S-avem o luntre, dom'şef, zise Darcleu.

Atanasiu Gică oftă iarăşi, apoi îşi aprinse o ţigară. Plopu, care se rezemase de troiţă, se răsuci şi se uită spre Darcleu.

— Scoate-o, mă, că se-năbuşă, zise el.

— N-a uitat-o, tâlharul, constată plutonierul, trăgând cu coada ochiului la ţigan. Darcleu zâmbi sfios şi scoase de sub haină straiţa. Dinăuntru se auzi un cârâit.

— P'opu, P'opu, făcu Pişta.

— Dă-i-o puţin să se joace, nu-i face nimic, zise Plopu. Darcleu întinse straiţa. Pişta o luă şi începu s-o pipăie.

— Dom'şef — zise Darcleu după un moment de tăcere — dar dacă noi nu vrem?

Atanasiu Gică clipi şi întoarse cu greutate capul.

— Ce să nu vrem noi, mă? — zise el.

— Adică nu noi, dom'şef, noi vrem, de ce să nu vrem — zise Darcleu — dar dom' director? Dacă el nu vrea?

— Ce să nu vrea dom' director, mă? — întrebă plutonierul.

— Să nu vrea să fie cu noi, cu toţi, să stea-n treaba lui, răspunse Darcleu. Atanasiu Gică scutură scrumul cu degetul, apoi îl privi gânditor.

— Nici nu se discută, zise el. Ori — ori.

— Ce tot vorbiţi, măi? — se întoarse Tanasie. Atanasiu Gică se uită pe furiş în jur, apoi se plecă

spre urechea președintelui.
— Păi tu de ce crezi c-au venit? — zise președintele către Darcleu.
— De ce?
— Să vadă ce e, cum e, care strâmbă din nas, care mișcă, zise Tanasie.
Darcleu făcu ochii mari.
— Ai dracului! — exclamă el.
— Poate ție nu-ți convine, continuă președintele, poate tu zici: „Ce mă tot împung ăștia, dacă nu vreau, nu vreau, nu mă amestec, nu cunosc, nu-mi convine!”
— Da' eu vreau! — se apără Darcleu — cum să nu vreau? M-ai servit, te-am servit.
— Stai, că nu-i așa, zise președintele. Care servit? Prima dată servești tu. Vin ei la tine și zic: „Tovarășe Darcleu, dă-ne puțin plugul!”
— Care plug?
— Să zicem că ai un plug. Îl dai?
— Poftim! — răspunse Darcleu, desfăcând larg brațele.
— Bun. Și după asta se duc la dom' director și cer cazanul. Crezi că nu-l dă?
— Nu-l dă! — zise cu hotărâre Darcleu.
— De ce să nu-l dea? — întrebă Tanasie.
— Păi e cazanul lui! — făcu Darcleu.
— Asta-i, că nu-i al lui! — zise Tanasie.
— Ba-i al lui, eu i l-am adus, zise cu reproș Darcleu.
— Nu-i al lui, mă, vorbi atunci Plopu. E-al nostru.
— Sigur, zise președintele. E-al nostru, al tuturora.
Fața lui Darcleu se încorda ca și cum s-ar fi pregătit să ridice o mare greutate.
— Dați-mi o țigară, ceru el.
Atanasiu Gică îi întinse pachetul.
— Adică eu — zise țiganul după ce slobozi primul fum — mă pot duce la el să zic: „dom' director, am și eu niște prune, fă dumneata bine și

descuie cazanul, că mă grăbesc” și el să mă lase să fierb fără să-i dau nimic?

— Degeaba, nu înțelege! — se întoarse președintele spre plutonier.

— Ce să-i mai dai, mă, că o să ai și tu chei! — lămuri triumfător Atanasiu Gică.

— O să am eu chei la cazanul lui? — se îndoi Darcleu.

Plopu se răsuci și apucă straița din mâinile lui Pișta.

— Ascultă, mă Darcleu! zise el. A cui e găina asta?

— A cui să fie? — zise temător Darcleu.

— Să zicem că e a ta.

— Păi ce să mai zicem! E a mea — încuviință Darcleu.

Plopu desfăcu sforile și scutură straița. Găina ieși împleticită, făcu câțiva pași cârâind prudentă și deodată o luă la fugă la vale.

— Păi ce faci? — strigă Darcleu.

— Gata, nu mai e a ta, e a tuturora, zise Plopu, întinzându-se la loc.

— Cum a tuturora? — strigă Darcleu.

— Nu, că nu înțelege, zise liniștit Tanasie. Deaia or să vină ei de-acuma mai des, să priceapă toți.

— Oare mai au filme? — întrebă Atanasiu Gică.

— Dacă n-au, primesc, zise președintele. Nu e ușor nici pentru ei.

— E muncă, nu glumă, aprobă plutonierul.

— Gândește-te, urmă Tanasie, că răsare unu ca ăsta — și-l arătă pe Darcleu, care stătea în picioare, uitându-se după găină — sau altul, dom’ director, sau eu, să zicem că nici eu nu pricep, Doamne ferește — și președintele se întinse și bătu cu degetul în tabla închipuind trupul răstignit, care vibră ușor — și începem să ne întrebăm fără rost că asta de ce-i așa și că asta nu-i drept... păi unde-am ajunge? Trebuie multă, multă lămurire...

— Da, zise Atanasiu Gică, ai dreptate, să vină să-i lămurească, mama lor, că astăzi n-au vrut să iasă, da' mâine parcă-i văd cum se înfiinţează la slujbă.

— Câţi erau? — întrebă preşedintele.

— Alea trei babe din capăt, răspunse Atanasiu Gică, şi diacul. Că lor nu le trebuie film!

— Te duci tu şi le spui să stea acasă mâine, că nu vine popa. N-are nici el cum trece, zise Tanasie.

— Mă duc, mă duc, oftă plutonierul.

Darcleu mai trase un fum, se aplecă şi stinse chiştocul în iarbă. Se aşeză şi începu să-şi pocnească degetele.

— Dom'şef, zise el încet.

Atanasiu Gică îşi opri o clipă răsuflarea tihnită:

— Ce-i?

— Dom'şef — zise Darcleu continuând să-şi frământe degetele — dar dacă şi eu am chei, şi dom' director are, şi dumneata ai, al cui e cazanul?

Plutonierul zăbovi puţin gândindu-se.

— E-al nostru, mă, al tuturora. Tu nu pricepi că toţi vor fi egali?

— Bine, bine, dom'şef, pricep eu — zise ţiganul — dar care vor fi egali primii?

Atanasiu Gică se întoarse pe-o parte, scoase cu stânga o batistă mare, cadrilată, şi-şi suflă nasul cu îndârjire.

— Da' mai lasă-mă dracului în pace! — izbucni el, lăcrimând de efort. Ce-s eu, Mafalda, să-ţi tot spun? Mai întreabă-l şi pe el!

Preşedintele nu dădu însă nici un semn c-ar avea chef să răspundă. Privea undeva departe, peste râu.

— Păi aşa, zise la fel de nedumerit Darcleu, în loc să mă facă pe mine egal, că-s mai necăjit, ei or face-o pe domnişoara!

— Cum domnişoara? — se trezi Tanasie.

— N-au oprit-o pe ea acolo? — zise ţiganul. Nu cu ea a avut treabă tot filmul tovarăşul Tavi? La mine se uita el când îl scoteam pe Pişta, sau la ea?

— Se uita la ea? — întrebă preşedintele.

— Hă! Şi încă cum!
— Cum? — făcu preşedintele.
Darcleu le arătă.
— Zău, mă? — zise Atanasiu Gică.
— Ştiu ei cum s-o ia! — răspunse Darcleu. Că şezi un pic, că dumneata aşa şi pe dincolo, că hai să fim egali, că eşti departe de părinţi, că nici nouă nu ni-e uşor, că te usuci aici, că uite nişte chei... şi ea, biata... ce să facă!...
Darcleu tăcu, supărat parcă. Din întuneric, de lângă cruce, se auzi râsul înecat al lui Plopu. Apoi încetă şi el. Singur mântuitorul de tablă, cuprins de vânt, se mişcă zăngănind.
— Hai să mergem! — se sculă brusc preşedintele.
Coborâră. Lângă Sfatul Popular se despărţiră. Preşedintele o luă singur spre capătul uliţei, urmând grăbit restul de tranşee. După o bucată de drum, se întoarse şi privi în urmă. Ceilalţi nu se mai vedeau. Atunci sări şanţul, bâjbâi în dreptul unei portiţe, o deschise, ocoli colţul casei şi ieşi sub fereastră. Ciocăni.
— Domnişoară!
Îşi lăsă capul pe spate, în aşteptare, pândind mişcarea perdelei. De pe streaşină apa picura regulat, udându-l pe un umăr. Sub streaşină, desluşi un cuib părăsit de rândunică.
— Domnişoară!
Perdelele rămaseră însă neatinse şi fereastra întunecată. Ieşi la poartă, se mai uită o dată spre Sfat şi apoi, fluierând uşor printre dinţi, o apucă povârnit, pe lângă şirul de garduri, spre casă. Când ajunse în curtea lui, nu o luă spre treptele de la intrare, ci se abătu spre şură. Deschise uşa grajdului. Înăuntru îl învălui aerul cald cu miros iute de balegă uscată şi de paie. Culcată pe o parte, rumegând liniştită, vaca întoarse capul şi-l privi. El se aşeză aproape, pe scăunelul de muls, şi-i trecu mâna de mai multe ori de-a lungul grumazului, spinării, bătând-o încetişor cu palma. Un roi de

muște adormite se ridică învolburându-se deasupra lor.

— Ai slăbit și tu — mormăi președintele. Își lăsă capul în piept și rămase așa, ca un călător prins de somn. Doar mâna continua să se miște încoace și încolo pe spatele vacii, trezind în întuneric un foșnet egal. De-afară, prin ușa rămasă deschisă, noaptea se bulucea înăuntru într-un abur rece, rostogolit. Printre case, printre grădini, de undeva din dosul uliței se scurse lătratul potolit al unui câine singuratic. Deodată, mâna președintelui se crispă și degetele se înfipseră cu putere în carne, ca și cum ar fi vrut să apuce ceva. Vaca mișcă placidă capul, ascultând. El se sculă cu încetineală în picioare, păși pragul grajdului, închise ușa și se îndreptă spre casă. Intră cu grijă, ferindu-se să facă zgomot.

— Ai venit? — zise Ilca.

Se dezbrăcă pe întuneric, agățându-și hainele după ușă. Înainte de a ajunge la pat, se opri lângă masă, dibui cana cu apă și-o goli.

— Trage ceasul — zise Ilca. Noapte bună.

Tic-tacul ceasului porni mai vioi. Un lemn se răsuci în sobă, trosnind înfundat. Pe grinzile tavanului, lumina flăcărilor jucă o vreme sporită, apoi se strânse într-o dungă, tremurând.

— Stai, mă, ce te-a apucat? — se auzi Ilca. N-ai somn? Stai acolo și lasă-mă... n-auzi?... de ce-i arde lui... om bătrân... of, Doamne, Doamne.

* * *

— Mă temeam, ce-i drept — zise șoferul și se răsuci în pat, punându-și brațul sub cap — aveam și motive, dar mai mare ca spaima că ne prinde era bucuria de dimineață, atunci ieșea ea, când o duceam la râu. Pe drum nu scotea o vorbă, stătea parcă încleștată și speriată, ca domnișoara asta... că și seamănă puțin, dacă stau să mă gândesc, numai că ea avea ochii verzi, ce ochi, mă Tavi, și cum se

lăsa așa, ca o ceață peste ei, când o desfăceam!... Tavi, dormi?

— Nu, mormăi Tavi.

— Așa... făcu șoferul și tăcu un moment, să-și adune gândurile. Nici eu nu prea vorbeam, ce să-i fi spus? M-am gândit o dată, până să ajungem, să o prind de mână, să-i arăt că sunt și eu om, nu armăsar. Caii mergeau la pas, n-aveam nevoie de stânga, am dat s-o-ntind, dar când mi-am văzut degetele negre, vai de ele, lângă albeața ei, m-a apucat rușinea și m-am făcut că-mi trebuie biciul. Treceam de un răzor înalt de unde se mai putea vedea castelul lor, intram coborând într-o porumbiște și eu simțeam cum se apropie râul și mă minunam: „Te duci tu, mă, Antoane, cu Rosa Teleki la râu și o iubești acolo, tu, mă?!” Eu eram, ce mai, abia ajungeam că se repeta figura ca prima oară, ea sărea jos de pe capră, se ducea până la mal și stătea acolo singură uitându-se peste râu și azvârlind cu pietre în apă. Eu împiedicam caii și așteptam. Nu îndrăzneam să mă duc la mal, era treaba ei de ce sta acolo și ce gândea. Când se întorcea, mă privea drept în ochi și eu o așteptam să vină să mă ia de mână și să mă tragă mai încolo, era niște lucernă, unde se întindea moale, ca leșinată, că nici nu știam bine de unde s-o-ncep... Avea, mi-a arătat ea, o panglicuță la rochie de care, dacă trăgeai...

— Da’ mai las-o dracului povestea asta, nea Antoane! — se foi deodată Tavi în patul său. Cine are vreme acuma să-ți asculte poveștile? Nu vezi câte probleme sunt aici?

Șoferul rămase o clipă nemișcat, ca și cum ar fi adormit.

— Dar nu e poveste, Tavi — zise el încet — e adevărat, zău.

— Bine, nea Antoane, o fi, dar acuma hai să dormim. Îmi mai spui și mâine.

— Nu mă crezi, Tavi? — zise șoferul.

— Te cred, nea Antoane, răspunse Tavi, ai făcut-o praf cu mustața dumitale, era înnebunită, nu mai putea de dor, biata contesă, te visa, dac-ai fi știut carte, ți-ar fi scris scrisori, dar acuma las-o, e târziu, mâine avem treabă.

— Nu mă crezi nici tu, zise șoferul.

— Mi-e somn, nea Antoane. Noapte bună.

Șoferul nu răspunse imediat, de parcă n-ar fi auzit urarea. Își aranjă cu atenție pătura, netezi perna, stătu în capul oaselor o vreme, apoi se întoarse cu fața spre peretele de scânduri al caravanei.

— Noapte bună, mai zise el.

* * *

Închise ușa fără zgomot, aprinse lumina și se opri în fața oglinzii. Ascultă în liniște, mai știi, poate că o pândește, dar îl auzi îndepărtându-se pe drum. „Locuiți departe?” întrebase el ieșind din caravană și apucând-o înainte tocmai când voise să-i spună că nu-i nevoie s-o conducă, stă aproape. „Nu, imediat...”, zise ea derutată de hărnicia cu care pășea el, ca un întârziat grăbindu-se spre propria casă. Se și temuse un moment: „Dacă?...” Văzându-l însă cum merge, cu mâinile în buzunare, cu capul plecat, atent la drum, se liniștise repede, nu prea arăta el c-ar avea alte gânduri decât alea cu dezbaterea, cu organizarea pe baze noi, parcă, a activității culturale, da, da, pe baze noi... Nu se înșelase: când ajunseră în dreptul casei, ea își încetini pașii. „Aici?” „Da”, răspunse ea. „Atunci”, zise el, „pe mâine! Noapte bună!” și-i întinse zvâcnind brațul, strângându-i cu exactitate, tovărășește, mâna.

Se dezbrăcă rapid, stinse lumina, alergă pe vârfuri până la pat, se strecură sub plapumă și-și aduse genunchii spre bărbie, încălzindu-se. Nu era urât. O fi având el pe cineva, nu se poate să nu aibă acolo la regiune vreo tovarășă tânără care se ocupă și ea cu probleme... merg amândoi la alea, la

ședințe, organizează pe baze noi... deși n-ar fi de mirare să fie singur, cu munca lui, tot plecat... Se ridică, luă ceasul deșteptător de pe noptieră și-l trase. Era trecut de miezul nopții. Își împreună mâinile. Tatăl nostru carele ești în ceruri, sfințească-se numele tău, vină împărăția ta, fie voia ta... dar șoferul, șoferul se uitase altfel, o măsurase din cap până-n picioare, îi dăduse un scaun, scuzându-se pentru harababura dinăuntru, aparatul înghesuit în colț lângă două paturi de fier suprapuse, o măsuță, niște lăzi, o găleată cu apă, un lighean, sârme, cabluri, afișe, iar în fund, mascând gemulețul cabinei, o lozincă scrisă citeț cu creta pe hârtie roșie: „Pacea noi nu o cerșim, ci o impunem!”

Amin.

După ce se prezentase, tovarășul Tavi se așezase pe patul de jos, stând tot timpul aplecat, ferindu-și capul de stinghia patului de deasupra. Se interesase de când e în sat, ce școală a terminat, unde s-a născut. Ea răspundea scurt, urmărindu-i mereu privirea, să vadă dacă îi zărește ciorapii, dar el se uita când într-o parte, când într-alta, ocolind-o sistematic. „Dar părinții? Cu ce se ocupă?” Abia acum o fixa insistent, încât fu rândul ei să privească în lături. „Sunt țărani.” „Ce fel de țărani?” Îi veni să zâmbească. Mai auzise întrebarea asta pusă de șeful comisiei de repartizare a absolventelor Institutului Pedagogic, moștenitorul peste noapte al fetelor din Școala Normală blăjeană. Atunci întrebarea, rostită rar, aproape amenințător, și mai ales mutra gravă a șefului de comisie i se păru de tot hazul. Cum ce fel de țărani? Câte feluri de țărani există pe lume? Țărani ca toți țăranii! Crezuse apoi, în timp ce șeful comisiei o aștepta stăruitor, că poate n-a înțeles ea bine întrebarea. „Sunt țărani români”, răspunse. „Nu ne interesează asta”, spusese șeful comisiei. „Au pământ?” „Au, cum să n-aibă!” răspunse ea tot mai derutată. „Cât?” Se gândise

puțin, via din deal, apoi pășunea din lunca de jos, niște cânepă pe pământul cumpărat cu banii bunicului, dar deodată renunțase să socotească, părându-i-se totul nefiresc, ce-i interesa pe ei cât pământ aveau părinții, doar nu se mărita, iar dacă voiau să cumpere, n-aveau decât să discute cu tata, nu cu ea. Ridicase din umeri. ,,Sunteți liberă", spusese șeful comisiei, „repartiția o luați mai târziu."

Acum însă, în fața tovarășului Tavi, după ce își aduse aminte de graba ciudată cu care părinții, înainte de plecarea ei, începură să vândă la prețuri de nimic via, pământul din luncă, armăsarii, după ce, ajunsă la Mogoș, primise de-acasă o scrisoare în care mama îi pomenea în treacăt, printre sfaturi și informații asupra vremii, despre niște „verificări", răspunse fără șovăială: „Sunt țărani săraci, fără pământ". „Nici n-au avut?" întrebă tovarășul Tavi. „Nu" — minți ea amuzată — „au fost slugi" și, brusc, îi veni în minte fața clăpăugă, veșnic mirată, a lui Pârciu, sluga lor, care îi aducea primăvara oușoare tărcate de țarcă, iar vara, scufundându-se ca un țipar pe sub borte și sălcii, îi prindea cleni aurii și porcușori borțoși. Tovarășul Tavi se învioră subit și începu să vorbească repede și extraordinar de cursiv, aruncând vorbele cu o viteză amețitoare. Nu o mai fixa, își mutase iarăși privirea, lunecând cu ea cu tot, dându-i senzația că își urmărește cuvintele care, odată ajunse în aer, cădeau ca niște cărăbuși pe podea și se împrăștiau fugind în toate părțile. Se sili să asculte, se concentră să prindă sensul frazelor, dar nu pricepu mare lucru, așa că se mulțumi să-și imagineze în joacă, la fel ca altădată când se plictisea în timpul nesfârșitelor liturghii, forma și traiectoria nevăzută a cuvintelor noi auzite; un stol de fluturi albi, lopătând grațios din aripi, pluti deasupra „cârdășiei imperialiste"; „să înfierăm" îi trezi în memorie imaginea calului înalt și leneș care îi scăpase o copită în piept lui Pârciu, răsturnându-l, pe când

acesta îl potcovea; automobilul cu spițe aurite al domnului avocat Todea, păcănind și claxonând duminica pe străduța spre Câmpia Libertății, se pierdu în urma cuvântului „reacționar”, iar plânsul grăsuței maici Aurica, prinsă a doua oară de superioară înfulecând din borcanul cu dulceață de agrișe în cămara cu alimente, înghiți rezonanța „demascării nemiloase”. Tovarășul Tavi vorbea mereu, se aplecase mult în față, aproape ieșise dintre paturi și mâna dreaptă i se ridica din când în când de pe genunchi să aranjeze un cârlionț neascultător care, în mijlocul șuvoiului de vorbe, îi tot încăleca o ureche. La un moment dat șoferul ieși, spunând că are puțină treabă la motor. „De ce-l dați în spate?” — întrebă ea atunci. „Cred că vă stă mai bine cu el într-o parte.” „Ce?” zise tovarășul Tavi, neînțelegând. „Părul”, răspunse ea și deodată se ridică, se duse la el, îi trecu de câteva ori mâna prin păr, aranjându-i-l într-o parte, peste ureche, apoi reveni la loc. Tovarășul Tavi rămase cu gura căscată, privind-o stupefiat. Reflex, scoase din buzunarul vestonului un pieptene roșu și din două mișcări își îndreptă frizura. Ea făcu ochii mari și izbucni în râs, plesnindu-și încântată palmele. „Tovarășa...” spuse el încet, dojenitor, învârtind încurcat pieptenele, „nu e cazul...” Vorbele lui o înveseliră și mai tare, zăpăcindu-l de tot. „Și eu... eu...” — zise ea printre lacrimi, încercând să se stăpânească — „eu cu ce vă pot fi de folos?” „Ăăăă, păi ne puteți ajuta enorm”, își reveni tovarășul Tavi, recăpătându-și aplombul. „Va trebui cât mai curând, începând poate chiar de mâine, să reorganizați întreaga activitate culturală pe baze noi, să-i dați o orientare clară, mobilizatoare. Din câte îmi dau seama, la dumneavoastră vigilența e slabă. Trebuie întărită. Nu vă ascund faptul că poate și aici, ca și în alte părți, există, strecurați chiar printre rândurile noastre, elemente dușmănoase, adevărați sabotori care, la căldurică, speră încă în întoarcerea vremurilor

apuse pentru totdeauna. Trebuie arătați cu degetul, fără milă! Iată dușmanul de clasă! Luat de urechi și afară!”

Tovarășul Tavi se opri și-o privi bănuitor pe sub gene. Ea rămase însă serioasă, atentă, căci imaginea sabotorului pitulat în rândurile celorlalți îi plăcu. Nu prea știa ce înseamnă sabotor, dar oricum nu putea fi un lucru bun, de vreme ce căuta să se ascundă. Văzu aievea un rând format din domnul și doamna Benea, Tanasie, Ilca, Plopu, Darcleu, Atanasiu Gică, secretarul Sfatului, plecat la oraș, diacul bisericii. Nu și-l putea închipui pe nici unul ascunzându-se, încercând să se ghemuiască în spatele celorlalți. De ce să se ascundă? Fiecare avea treaba lui, serviciul lui, trăia liniștit, nu făcea nimeni rău, pe cine să prindă de urechi? Nu există sabotori, se liniști ea. Tovarășul Tavi îi mai explică apoi unele lucruri în privința unor eventuale acțiuni de masă, asupra principiilor de organizare și funcționare a formațiilor artistice, brigada satirică și de agitație în special, după care, nu se știe de ce, tăcu. Stătură așa în liniște, se auzeau numai zgomotele făcute de șofer în cabină. Observă că el evita s-o privească, făcându-și de lucru cu mâinile. „Ce frumos!” — șopti ea, ca dusă pe gânduri. „Ce spuneți? N-am înțeles.” „Ce frumos trebuie să fie în munca dumneavoastră! Mereu în altă parte, în locuri noi, cunoașteți oameni deosebiți!...” „Da, desigur” — șovăi el — „e interesant, dar e și greu... se lasă greu convinși... în general nu văd utilitatea... țin cu dinții de pământ...” „Ce pământ?!” „Cum? A, da, voiam să zic că se ocupă tot timpul cu pământul, nu-și lasă o clipă liberă, pentru o distracție, un film...” „E normal. Țăranul își iubește pământul.” „Da”, zise el ridicându-se. „Nu vă mai rețin, e și-așa foarte târziu.” Și ieșiră.

Își duse genunchii și corpul îi alunecă întreg sub plapumă. Undeva sus, pe tavan, în întunericul dintre grinzi — sau poate adormise? — se închegă

un chip cu părul vâlvoi, cu ochi mari, roșietici, peste care niște sprâncene lățoase cădeau ca două perdele ciuntite. Semăna, era capul domnului doctor Burnete, cel care primăvara le făcea la pension injecții contra variolei, numai că din gură îi spânzura afară un dinte ascuțit, galben. Domnul doctor Burnete, agitând o seringă uriașă, porni să țopăie, să sară, să se ghemuiască în spatele unui rând alb de fete, răsărite deodată acolo, și-n care recunoscu fostele ei colege de școală. „Fugiți!” le strigă ea din răsputeri, dar ele n-o auziră, așteptând cuminți, cu mânecile uniformelor suflecate, perfect aliniate, în timp ce domnul doctor Burnete, rânjind, aplecându-se, mergând mersul piticului, se apropia din ce în ce mai tare, cu seringa ridicată. O mână puternică îl dibui însă în spatele fetelor, îl prinse de-o ureche și-l trase în față de-a bușilea. La picioarele tovarășului Tavi, domnul doctor Burnete se făcu tot mai mic, seringa așijderea. „Iată un sabotor!” strigă tovarășul Tavi, ridicându-l de urechi pe domnul doctor, care se zbătea ca un iepuroi, dând din piciorușe. Apoi tovarășul Tavi apucă seringa și, făcându-și vânt, i-o înfipse doctorului în fund.

Trupul ei avu o tresărire; mâna i se încleștă pe pernă; treptat însă, degetele slăbiră unul câte unul, desfăcându-se din strânsoare, și domnișoara Corina începu să respire adânc.

* * *

Dimineața veni târziu, mohorâtă, cu un cer jos în care turla bisericii intra ca o provocare. De-a lungul uliței nu se vedea nimeni. La stânga și la dreapta casele se înșirau scunde, tăcute. În ogrăzile și curțile pustii odihneau fâșii lungi de ceață. Din ușa deschisă a unui grajd un cap de vacă privea cercetător drumul. Peste apa care umpluse șanțurile trecea din când în când câte-o pală de vânt, încrețind-o. În vârful unei porți șubrezite din lemn, cu streașină, un cocoș de tablă se învârtea ca

o morișcă, scârțâind. Deodată, în liniștea somnoroasă care învăluia satul, izbucni megafonul caravanei. Treziți de melodie, cei care așteptau în fața bisericii, pe bancă, săriră în picioare. Atanasiu Gică își aranjă chipiul, centura, își șterse pantalonii. Doamna Benea se înălță pe vârfuri și luă o scamă de pe reverul domnului director. Acesta era îmbrăcat cu costumul lui de duminică. Se ferise să se așeze și stătuse rezemat cu cotul pe un stâlp rămas întreg din gardul bisericii, după ce în prealabil îl ștersese cu batista. Tanasie trecu podețul și ieși primul la drum, cu ochii țintă la caravană. Nu îndrăzni să se apropie prea mult. În spatele lui se îngrămădiră ceilalți: plutonierul, domnișoara Corina, Darcleu, Ilca, Plopu. Ușa caravanei rămase însă închisă. Singur cântecul cel vesel luneca vijelios pe deasupra lor.

— Dom' director — întoarse Tanasie capul, atât cât să fie auzit — să mă lăsați pe mine să pun problema.

— Bine, dragă, n-am nici o pretenție, descurcă-te, răspunse domnul Benea, luând o mină de om jignit.

— Ucule! — îl trase doamna Benea.

— Se pricepe, lăsați-l, dom' director, șopti Atanasiu Gică, el știe, a mai fost pe la regiune, îl abordează oficial.

— Ucule! — zise din nou doamna Benea.

— Ce vrei?

— Am uitat salata!

— Ce?

— Am uitat să fac salata!

Domnul director Benea își plecă tacticos privirea până întâlni ochii mici ai doamnei.

— Am avut atâtea... zise ea încet, înfricoșată.

— Ți-am spus aseară s-o faci când? — întrebă calm directorul.

— Dimineață... se smiorcăi doamna.

— Deci dimineața aceasta, spuse domnul director, apăsând pe ultimul cuvânt în semn că

orice discuție e încheiată.

— Gică, zise președintele, dă o fugă până-n școală și mai încearcă o dată lumina, să nu ne trezim dracului cu ea...

Plutonierul încuviință și-o luă spre școală. Strecurându-se pe lângă domnișoara Corina, Darcleu se furișă în spatele învățătorilor.

— Dom' director, zise el lungind gâtul spre umărul înalt al domnului Benea, am și eu o întrebare, dacă se poate. Vă mai merge cazanul?

— Merge, mă, de ce să nu meargă! De ce întrebi? Vrei să fierbi ceva?

— Nu, nu, răspunse Darcleu, mă gândeam și eu c-ați avut noroc, e un cazan bun...

Atanasiu Gică ieși alergând pe treptele școlii și făcu un semn de negare cu mâna. Nu apucă să ajungă bine în drum, că ușa caravanei se deschise și în cadrul ei apăru Tavi.

— Bună dimineața, tovarăși! — spuse el cu tărie.

— Bună dimineața, tovarășe Tavi! — răspunseră învălmășiți ceilalți.

— Sunteți toți? Lipsește cineva?

— Nu lipsește nimeni, tovarășe Tavi! — spuse președintele.

— Foarte bine! Atunci să-i dăm drumul! Poftiți încoace, la fel ca ieri! Unul câte unul!

— Tovarășe Tavi, zise președintele, înaintând un pas, este o problemă...

— Ce problemă? — se întoarse Tavi.

— Nu avem curent, zise președintele. Tavi coborî scărița și se apropie de ei.

— Nu înțeleg, spuse el. Cum n-aveți curent?

— S-a stricat rețeaua, răspunse președintele. Din cauza apei. Azi-noapte, pe la trei. Nici telefonul nu merge.

— Ei, și ce-i cu asta?

— Păi cu filmul... făcu nedumerit Tanasie. Dacă nu este curent, cum faceți filmul?

Tavi rămase un moment pe gânduri, apoi strigă spre caravană:

— Tovarăşe Anton, ai luat acumulatorii?

— Nu i-am luat! — se auzi din caravană. Ne-au spus că Mogoşul are lumină, nu mai ţineţi minte?

Tavi începu să se plimbe încoace şi încolo.

— Să mai aşteptăm, zise timid preşedintele, poate repară linia...

— Ce să mai aşteptăm? — se înfurie Tavi. Nu mai aşteptăm nimic! Plecăm imediat! M-am săturat!

— Unde? — îndrăzni preşedintele.

— Înapoi, la centru! Să vină ei să vadă dacă aici se poate munci, care-s condiţiile...

— Păi nu puteţi pleca, zise atunci Tanasie.

Tavi se opri din mers şi se uită spre preşedinte.

— Cum nu putem pleca? — zise el rar.

— N-aveţi pe unde trece, nu mai există pod.

— Şi ăsta-i singurul drum spre oraş?

— Atât, răspunse preşedintele.

— Şi drumul ăsta nu mai duce nicăieri?

— Duce-n pădure şi-acolo se-nfundă.

— Nu putem ocoli pe undeva, să ieşim mai sus sau mai jos, la alt pod, la vreun vad?

Preşedintele ridică neputincios din umeri.

— Vad, la vremea asta, cu râul ieşit, nu cred să găsiţi. Toată lunca e sub apă.

— Asta-i culmea! — exclamă Tavi. Şi cât crezi că ţine până aduc un pod?

— Nu prea ştiu, răspunse Tanasie. Niciodată n-a fost atâta apă. Două, trei zile... poate o săptămână...

— Dar trebuie să facem ceva! Nu putem sta aşa să ne uităm unii la alţii! Trebuie să acţionăm!

— Să facem dezbaterea, tovarăşe Tavi... propuse Tanasie.

Tavi nu-l auzi. Se învârtea prin faţa caravanei plesnindu-şi din când în când pumnul de şold.

— Să facem dezbaterea, tovarăşe Tavi, zise mai tare preşedintele.

— Ce? Dezbaterea? Da, sigur, o facem, se dezmetici Tavi.
— Eu zic să nu intrăm în școală, făcu președintele. E prea frig, nu ne-au adus cărbunii, să mergem la tov. director, avem acolo o cameră de oaspeți, sunt toate condițiile.
— Unde? Da, bine, mergem. Oamenii sunt pregătiți?
— Sunt, tovarășe Tavi.
— Așteptați-mă puțin, să iau materialul, zise Tavi și se îndreptă spre caravană.
— Să vină și tovarășul șofer! strigă președintele în urma lui.
Tavi urcă scărița și dispăru înăuntru.
— Ce mai stați? — se întoarse precipitat Tanasie. Femeile să meargă în față și să aranjeze! Când ajungem noi, să fie gata!
Ilca, doamna Benea și domnișoara Corina o luară iute înapoi.
— Dom' președinte, zise Darcleu, pot să vin și eu?
— Pentru început, își dădu părerea domnul director, nu cred că ar fi indicat... aparențele trebuie oricum păstrate...
— Lasă, mă, că noi doi stăm în șură, îl coti Plopu pe Darcleu. Ce să cauți tu acolo?
— Să nu ne întrebe ceva, eu nu știu nimic, șopti Atanasiu Gică.
Tanasie făcu un semn cu mâna: nici o grijă!
— Dacă întreabă, voi răspunde eu, zise domnul Benea. Sunt la curent, am citi mai ales... dar se opri, căci din caravană ieși Tavi, urmat de șofer. Își pusese pe umeri o scurtă de piele, iar sub braț ținea o carte subțire, ferfenițită.
— Poftiți! — zise președintele, lăsându-l pe Tavi s-o ia cu un pas înainte.
— Dar culturalul nu mai vine? — întrebă Tavi.
— Vine, cum să nu vină! E în față, răspunse Tanasie. În spatele lor mergea șoferul, încadrat de

plutonier și de învățător. Plopu și Darcleu rămaseră în urmă.

— Câți sunt înscriși la cuvânt? — zise Tavi.

— Încă nu s-a făcut lista, răspunse la fel de conspirativ președintele.

— Este un sat de mărime mică, se auzea din spate domnul director Benea explicându-i șoferului, dar vechi, foarte vechi. Poziția sa, deși oarecum izolată, este deosebit de favorabilă, agricol vorbind. Prunul, mărul, vița-de-vie se dezvoltă aici de la sine. Râul, după cum ați putut constata, e la doi pași. Există, de altminteri, o frumoasă legendă locală ce dincolo de valoarea ei artistică, foarte ridicată, vă asigur, oferă informații surprinzătoare asupra întemeierii așezării. Un haiduc, singurul, pare-se, rămas din celebra ceată a lui Pintea, a refuzat să se predea autorităților, continuând lupta împotriva exploatării. S-au pus premii pe capul lui, era căutat peste tot, ajunsese o obsesie a vechii orânduiri. El nicăieri! Unde credeți că se ascunsese? Aici! — zise domnul Benea, făcând mâna roata. Un loc excelent. Omul, deja îmbătrânit, își întemeiase o familie, apucase să aibă nepoți, o adevărată odisee! Abia pe patul morții, înconjurat de cei dragi, și-a mărturisit adevărata identitate. O surpriză generală!

— Aici, vă rog, zise președintele, așteptând ca oaspetele să cotească.

Se aplecară pe sub bolta de viță. Când dispărură înăuntru, Plopu și Darcleu străbătură curtea și intrară în șură.

* * *

— Înainte de toate — se sculă solemn domnul director Benea, trăgându-și cu finețe scaunul — propun să ridicăm acest pahar în cinstea oaspeților noștri. Una din tradițiile nescrise ale acestei așezări spune: „Întâi întreabă drumețul de e însetat sau flămând, și-apoi eventual ce caută!” Fiți

bineveniți! — ură el și cu o mișcare scurtă, din încheietură, dădu paharul peste cap.

Tavi se aplecă și el să-și înmuie buzele. Când puse paharul înapoi pe masă, observă că lângă broșură apăruse o farfurioară cu zacuscă și-o pereche de tacâmuri.

— Serviți, vă rog, auzi în spate glasul binevoitor al doamnei Benea.

— Căci și cosașul când purcede dimineața la muncă, spuse domnul Benea așezându-se, întâi se pune la masă, taie din minunata noastră slănină, hrănindu-și cu temeinicie trupul, supus apoi acelui extenuant efort. Dar se poate?! — exclamă el privind paharul lui Tavi.

— Mulțumesc, nu prea... dădu să spună Tavi.

— Dar e curată! — păru domnul Benea foarte jignit. Un me-di-ca-ment! Totul natural! *Non artificio, sed potestate vincit!* De prună, adăugă el ca un argument decisiv și-și turnă în pahar.

— Luați, e bună, zise în dreapta domnișoara Corina.

— Ai băut și dumneata? — întrebă Tavi.

— Da, de ce nu? — răspunse ea și-i închină.

Tavi apucă paharul și bău jumătate. Pe deasupra umărului său pluti o sticlă și i-l umplu la loc. Împinse ușurel farfurioara la o parte și deschise broșura.

— Cu mărgeluțe, îl auzi pe plutonier peste masă. Îi arăta ceva lui Anton.

— Știu, spuse șoferul. Mici și dese.

— Da, zise Atanasiu Gică. Atunci nu există probleme. Poți oricât, nu contează, n-ai nimic, dimineața ești limpede. Să trăiți!

— Noroc! — ciocni șoferul.

— Tovarăși! — începu Tavi.

Domnul director bătu cu furculița în pahar, să se facă liniște. În ușa bucătăriei doamna Benea încremeni cu o tavă în brațe.

— Aș dori să aduc mulțumiri tuturor tovarășilor de față pentru această mică masă tovărășească ce

precede dezbaterea noastră. Din păcate, datorită unor condiții obiective, n-ați mai putut viziona al doilea film. Ne vom opri în discuții asupra aspectelor degajate de primul film. El pune în lumină cu claritate măreţele jertfe înfăptuite de eroi pentru... Tavi se opri o clipă, întorcând pagina.

— Pentru eroi! — se înălță domnul director cu paharul în mână. Doamna Benea demară cu tava, ajungând în spatele lui Tavi.

— De ce nu serviți? — întrebă ea dojenitoare.

— Lăsați, doamnă, că-l servesc eu, spuse domnișoara Corina. Luă o felie de pâine, o acoperi cu zacuscă și i-o întinse.

— Mulțumesc, spuse Tavi.

— Aici se papă tot, tot, zise domnișoara și-i mai unse o felie.

— În sănătatea dumneavoastră, tovarășe Tavi! — spuse președintele Sfatului Popular.

— La mulți ani! — răspunse Tavi apucând paharul. Tovarășe președinte, urmă el după ce gustă puțin, nu se înscrie nimeni la cuvânt?

— La cuvânt? Cum să nu! Mă înscriu eu! — spuse domnul director de peste masă. Am urmărit cu mare atenție filmul și pot să spun cu mâna pe inimă că așa a fost. Serviți de-aici, sunt cu brânză de casă, garantez. Exact așa a fost, luptam prin ploaie, prin frig, prin glonț, prin baionete, vorba poetului, smulgând dușmanului terenul palmă cu palmă. „Tot înainte!" — striga sublocotenentul, „pentru România Mare, Dumnezeii mamii lor, că ne-au luat pământul sfânt al țării!" Domnul director își repezi brațul înainte, indicând o direcție deasupra capului lui Tavi. Purtați de vântul biruinței săream toți ca unul din tranșee. „Înainteee!" — striga sublocotenentul aruncându-se la vale. Noi — după el! Eu eram mitralior. Ta-ta-ta-ta-ta-ta! — făcu domnul director mișcându-și brațul prin fața lor. Păi n-ați băut mai nimic! — exclamă el dezolat, când ochi paharul lui Tavi.

— Dimpotrivă, chiar acum... începu Tavi.

— Pentru cei căzuți, îl întrerupse grav domnul Benea, lăsând capul în piept. Se ridicară toți în picioare. Domnul director își purtă lateral brațul, înclină paharul și vărsă câțiva stropi pe covor. Bău apoi încet, cu sfială, urmat de ceilalți. Se așezară.

— Mureau pe capete, sparse domnul Benea tăcerea, ca dus pe gânduri. Aveam un camarad, un vrâncean, Ghiță, băiat bun, Regimentul 4 Roșiori. Stăteam odată cu el de vorbă, așa cum stau și cu dumneavoastră. Ne-au reperat? A fost o coincidență? Nici astăzi nu-mi dau seama. Și cum stăteam noi și fumam, numai ce se aude un țiuit și pleosc! Un obuz. Am leșinat. Într-un târziu, îmi revin, mă caut, eram întreg. Dau să mă uit după Ghiță, și Ghiță... Domnul director făcu un gest de lehamite cu mâna.

— Ce? — zise Atanasiu Gică, numai ochi și urechi.

— Drept în el! — urmă domnul Benea. Capul aici, un picior dincolo, o mână sărită într-o parte, trupul nicăieri!

— Serviți, vă rog, se aplecă doamna Benea în dreapta lui Tavi, punându-i înainte un platou.

* * *

În șură era liniște. Printre porțile de lemn lumina de-afară cădea pieziș. Plopu se tolănise pe o grămadă de saci, învârtind între dinți un pai. Într-unul din colțurile șurii, cățărat pe stinghiile unei uși masive de stejar, Darcleu privea pe o ferăstruie în magazie.

— E plin, spuse el.

— Coboară, mă, că te prinde, zise Plopu.

— Și dacă mă prinde, ce? Dacă-i al nostru, n-am și eu dreptul?

Darcleu coborî totuși, dar rămase în fața ușii, examinând lacătul mare, puternic, atârnând într-un belciug înfipt în zid. Trase de câteva ori de el, ca spre a-i încerca rezistența.

— De unde are ăsta atâția bani?! — întrebă înciudat Darcleu. Când a venit aici, era calic.

— De la doamna, răspunse Plopu. Zestrea.

— Să-i fi dat atâția bani? Nici el nu era decât învățător.

— Cine ar fi luat-o altfel?

— Asta era, vasăzică... Dar el știa?

— Știa, zise Plopu. A stat vreo două săptămâni la ei, să vadă și el cum e. Nici nu-i boală grea, atâta doar că uiți câteodată cu cine stai de vorbă și mai încurci lucrurile.

— Păi da, făcu Darcleu, când te uiți la ea, nici n-ai zice...

— Și-apoi o apucă rar. După ce-a adus-o aici, vreo patru luni nu s-a întâmplat nimic, până când a venit protopopul să sfințească biserica.

— Știu, zise Darcleu, când i-a dat cireșe și-a zis că-s haioșuri.

— De-atunci o bate, zise Plopu. S-a-nrăit.

— Dă-l dracului! — făcu scârbit Darcleu. Nici el nu-i întreg.

Din curte se auziră pași. Cei doi tăcură. Poarta șurii se deschise și pe ea intră grăbită Ilca.

— Hai, mă, luați și voi! — îi îndemnă ea. Le puse înainte un castron cu carne de găină și-o sticlă de jumătate.

— Ei, cum e? — sări Darcleu.

— Bine, bine, îl liniști ea, nu-i nimic, mănâncă și beau.

— A băut și el?

— Întâi n-a prea vrut, i-a luat cu filmul, dar apoi n-a avut ce face. S-a cam amețit.

— Știam eu, zise Darcleu, ca și cum vestea l-ar fi dezamăgit.

— Hai, dați-i bătaie, că vă mai aduc, zise Ilca și ieși.

— M-aș fi mirat eu să reziste până la capăt, comentă Darcleu destupând sticla. E tânăr, e pofticios.

— Toți se dau până la urmă pe brazdă, zise Plopu.

— Noroc! — închină Darcleu, trăgând o dușcă.

— Noroc.

— Și cum începuse, domnule! Film în sus, film în jos! Ce faci, nu bei?

— Nu, nu vreau acum, zise Plopu.

— Ne luase tare. Dom'șef le cam dârdâia, zise Darcleu apucând o aripă. Nu spun că zicea prostii, dar prea o ținea... Oare așa îi învață?

— De unde să știu eu? — făcu Plopu.

— Ascultă, mă Plopule, tu ești om deștept, lămurește-mă și pe mine: ce vreau ăștia?

— Tu n-ai auzit la radio?

— Asta vreau? — căzu pe gânduri Darcleu. Altceva nimic? Bine, mă, da' care-s imperialiști aicea la noi?

Plopu ridică din umeri.

— Oare... dom' director? Ce zici? — șopti țiganul, oprindu-se din mestecat.

Plopu se uită la el și zâmbi.

— El o fi, mă, care altul? — zise Darcleu la fel de încet. Își bate nevasta, le cam bea, citește mult, are bibilici din alea japoneze... și cazanu'! — numără el triumfător, desfăcând al cincilea deget.

— Du-te, mă, dracului, râse Plopu.

— Păi atunci care-i? — întrebă chinuit Darcleu.

— Poate nu sunt.

— Cum să nu fie? Ăștia de ce-au venit? N-ai auzit ce zicea la radio? „În fiecare oraș, în fiecare sat, în fiecare organizație se mai ascund încă rămășițele imperialiste...” Cine se ascunde la noi?

— Pișta, zise Plopu.

— Ei, Pișta! — făcu supărat Darcleu, zvârlind un oscior. Nici nu mănânci? — întrebă el într-un târziu.

— Nu, am mâncat, răspunse Plopu.

Darcleu șterse roată castronul cu o bucată de pâine, se ridică, scotoci în buzunar și scoase o țigară. Se duse apoi la poartă și privi spre casă.

— Nu vii să pândim? — se întoarse el spre Plopu și-i trase cu ochiul.

Plopu îi făcu semn că nu, și se întinse de-a binelea, punându-și mâinile sub cap. Darcleu se mai foi o vreme ieșind și intrând, apoi stinse țigara, se așeză pe prag și începu să fluiere încet.

* * *

„Eeeeroooi au fost, eroi sunt îîîncă”, zbieră domnul Benea dirijând cu o pulpă de găină un cor imaginar. Ea se plecă mai mult spre tovarășul Tavi, căci nu înțelesese prima oară. „Foarte simpatic!” repetă tovarășul Tavi, arătându-l pe director care se suise în picioare pe scaun, mișcându-și furtunos brațele. „Da, da”, încuviință ea cu grabă. „Sănătate!” ridică tovarășul Tavi paharul și așteptă până-l duse și ea la buze. Să nu mai bea. Deja au fost trei pline. Simțea cum îi ard obrajii. Mai ales că o privea. Se răsucea din când în când, chipurile să-i spună ceva șoferului, dar de fapt voia s-o vadă din profil. Și președintele o privea. Acuma își găsise și el! „Și tineretul... tineretul cum se distrează în sat?” se interesă binevoitor tovarășul Tavi. „În general, bine”, răspunse ea. „Numai că nu prea sunt tineri... și care sunt lucrează la oraș... doar sâmbăta...” „Da, înțeleg...” spuse preocupat tovarășul Tavi. „Tovarășe Tavi!” — răcni vesel domnul director Benea întinzându-se cu sticla spre ei, „această tovarășă neprihănită, această fetiță, subliniez, fetiță a țărănimii, este un cadru nemaipomenit! Nu trebuie să roșești, tovarășă Corina! De ce să n-o spunem deschis? În munca noastră cu mlădițele țării ne-ai ajutat și ne ajuți... enorm! Enorm!”, spuse domnul director, încântat de rezonanța ultimului cuvânt. Măgarul, gândi. Cât timp vorbise domnul Benea, tovarășul Tavi aprobase mulțumit din cap. „Vreți să vă ghicesc în palmă?” se întoarse ea brusc. „Ce?” „Știu să ghicesc. Dați-mi stânga.” „E o superstiție... obscurantism...” se fâstâci tovarășul Tavi. „Ne

jucăm. Vreți?” „Se pricepe! Ghicește tot!” — sări domnul director. „Trecutul, prezentul, viitorul luminos!” Tovarășul Tavi îi întinse palma, i-o luă și se aplecă asupra ei. Îi veni să râdă. Nu prea era curată. Simți cum degetul lui mic avu un tremur. „Vedeți”, începu ea aproape în șoaptă, „linia asta de-aici, linia vieții...” „Care?” se aplecă și tovarășul Tavi. Din părul lui venea un iz ușor de benzină. „Asta din centru... care se termină aici... e bine... o să trăiți mult...” El râse stingherit. „O, uite!...” exclamă ea încetișor, „aveți și noroc în dragoste... Iubiți?” „Luați și beeeți”, glăsui pe nas domnul director, „acesta este viiinul meu care pentru voi se vaaarsă...” Tanasie se sculă iute și-l prinse de umeri, silindu-l ușurel să se așeze. Domnul director se uită nedumerit în jur, să afle cu ce-a greșit. „Ce întrebare mi-ați pus!...” râse tovarășul Tavi. „Desigur”, continuă el meditativ, „ca orice om, am și eu sentimente... nu pot să fac abstracție de anumite necesități de natură materialis... materială”, se corectă el, „demonstrate de știință... de altfel, în general cred că nimănuia, cu excepția poate a unor indivizi certați cu legile organismului, nu-i este îngăduit a se sustrage acestor... acestor cerințe care asigură, încă din copilărie, o dezvoltare pe deplin... vreau să zic armonioasă, a personalității umane...” „Tovarăși”, se ridică din nou domnul Benea, „plânge masa, tovarăși! Toată lumea paharul sus! În sănătatea organelor noastre!” Tovarășul Tavi își retrase palma și răspunse urării, ciocnind. Atanasiu Gică se sculă și el și-și apropie cu grijă păhărelul de paharul tovarășului Tavi. Frizura îi lucea linsă, încercuită cu un nimb de dunga lăsată de chipiu. Se așeză apoi repede lângă șofer, care îi povestea ceva. „Nu scotea o vorbă!” — auzi ea. „Ei cum?” făcu plutonierul. „Nici una!” — zise șoferul. „Împiedicam caii, mă mai învârteam pe-acolo, în orice caz n-așteptam mult. Venea, mă lua de mână, intram în lucernă și... fără vorbă!” „Extraordinar!”

„Dar și ce spaimă trăgeam! Dac-ar fi știut groful că eu, vizitiul, mă țin cu fata lui, mă belea, tovarășe plutonier, imediat!” Nu mai ascultă. Ca să facă ceva, întinse mâna după un pateu. Pe masa ovală în jurul căreia erau strânși zăceau grămăjoare de pâine, scrumiere, gogoșari sfâșiați. Uite și haioșuri. Le adusese Ilca. Alese un pateu cu brânză și se lăsă pe speteaza scaunului. Pe lângă chica domnului director văzu o fotografie mare, înrămată: domnul și doamna Benea miri. Din volbura voalului, capul doamnei răsărea mic, negricios, surâzând înțepenit. Domnul director privea încordat, tăios, de parcă s-ar fi străduit să descopere ceva în spatele fotografului. Deasupra fotografiei se zăreau, cu tot întunericul ce pătrundea în cameră, două dungi intersectate perpendicular, mai albe decât restul peretelui: locul unde atârnase probabil un crucifix. „Și vă place aici în sat?” întrebă tovarășul Tavi. „Da, sunt oameni de treabă”, răspunse ea. Deși... dar ce să-i spună? Să-i spună că uneori știe c-ar trebui să plece, să vadă, să mai vadă lumea, că simte cum crește în ea o dorință pe care nu are unde s-o așeze, un fel de revoltă blândă, mai ales când se află în cămăruța ei la școală unde face fișele cărților și unde, în fața unei hărți, între fereastră și soba de teracotă, stă câteodată silabisind numele unor localități ciudate, încercând să-și imagineze de-acolo o stradă, o piață, un parc: Chalon-sur- Saône, Mädrudalur, Habarovo... „Mă mai duc la oraș”, adăugă. „Vă stabiliți aici?” „Nu știu... deocamdată nu m-am gândit serios...” „Avem nevoie de oameni capabili pretutindeni”, spuse tare tovarășul Tavi. „Trebuie să risipim bezna analfabetismului.” „Jos cu el! *Fiat lux!*” urlă domnul Benea. „Aici a început alfabetizarea?” se interesă tovarășul Tavi. „A-nceput, cum să nu!” răspunse învățătorul și ea știu că domnul Benea va povesti încă o dată povestea lui cu baba alfabetizată din capătul satului. Se pregăti s-o suporte, când deodată simți

un genunchi lipindu-i-se de pulpă. El?! Mirată, se uită la tovarăşul Tavi, dar acesta stătea cu gâtul întins urmărind vorbele domnului director. Nu-şi trase piciorul, nu se aşteptase la aşa ceva, devenea interesant, cât s-o fi gândit până să se hotărască, săracu'... „Ba mie să-mi înveţi!" răcni domnul director, reproducând fragmente din dialogul lui cu baba, „că dacă nu, te amendez! Ai auzit?" Domnul Benea luă o înfăţişare sfioasă, ridică nişte ochi spăşiţi, începu să-şi frângă mâinile, clătinând din cap şi scoţând un sunet ascuţit, ca un scâncet. „Să nu te faci că n-ai auzit!" reveni el la tonul dinainte. Vină aici!" Domnul director tropoti puţin pe loc, imitând mer-sul bătrânei. „Uită-te la poza asta! Ce scrie sub ea? V, i, t, ă! Vi-tă! Citeşte!" Domnul director luă iarăşi înfăţişarea sfioasă, făcu ochii mari privind printre pahare într-un abecedar închipuit şi spuse cu glas subţirel: „Vacă!" Tovarăşul Tavi râse amabil, fără să se clintească. Să-l mai lase, poate că nici nu şi-a dat seama că e piciorul ei. Ba şi-a dat, uite că nu se mai întoarce spre ea, de frică să nu... Întoarce-te, măi tovarăşe, că nu-ţi fac nimic, prostule... „Nu mai scăpam de ea!" spuse domnul Benea. „Prinsese gust pentru cultura mondială, dorea realmente să se instruiască! Flacăra cunoaşterii, ascunsă milenii de-a rândul sub acoperişul bordeielor de paie, izbucnise, acesta e cuvântul, izbucnise în creierul venerabilei ţărănci. Dar nu putea citi fără poze." „Sunteţi foarte timid", şopti ea, aplecându-se să pescuiască o cireaşă din compot. Tovarăşul Tavi îşi retrase genunchiul. „Eu? De unde aţi dedus asta?" „Aşa." „Aduceţi lumânările!" porunci domnul director. *„Mehr Licht!"* „V-aţi supărat?" „Nu", răspunse ea. „Trebuia să mă supăr?" Să-l privească. Se juca urmărind cu vârful cuţitului liniile unui desen de pe faţa de masă. Să-l tot privească. „Sunt adept al luminii", declară domnul Benea, aprinzând o lumânare. „Întunericul îmi dă crampe, mă frisonează. În special nu suport

colțurile, locurile rău famate, cu umbră, pădurile, beciurile. Niciodată nu pun copiii la colț. Consider că o joardă administrată sub razele soarelui, în recreație, este infinit mai salutară decât o discuție tenebroasă în cancelarie."

În cele din urmă, tovarășul Tavi lăsă cuțitul și întoarse capul. Așa, fir-ar să fie.

* * *

Noaptea, Tavi și șoferul rămaseră în casa învățătorilor. A doua zi dimineața, însoțit de președintele Sfatului, de plutonier, învățător și domnișoara bibliotecară, Tavi vizită satul. Făcură întâi un popas în fața bisericii, „monument istoric în care oamenii, în vremuri de restriște, se ascundeau de năvălitori, bastion de nădejde împotriva exploatării", explică domnul director. Tavi nu dori să intre, așa încât domnul director se mărgini să comenteze „zveltețea fără precedent a turlei, aproape 60 metri pe verticală, vă dați seama, un semn care vestea încă din vechime vremurile noi pe care le trăim". Clopotnița, mai puțin arătoasă, trecu neobservată. Nici clădirea Sfatului Popular, spre care se îndreptară apoi, nu-l solicită prea mult pe director. Fără să insiste, el aminti că ea aparținuse cândva „unui anume Friedman, poreclit Friți, aciuat și el prin părțile astea, care o folosea, închipuiți-vă, drept crâșmă". Avea o solidă temelie de piatră continuată cu niște pereți de lemn, ceea ce o făcea să semene pe alocuri cu un hangar. Tavi zăbovi puțin și aici, după care, la rugămintea respectuoasă a domnului director, se îndreptă spre locul unde tradiția („prin tradiție înțelegând nu o sumă de presupuneri, ci o sumă de adevăruri care decurg unul după altul", spuse domnul Benea) indică mormântul întemeietorului așezării, fostul haiduc al lui Pintea. În țintirim, în fața unei movilițe acoperite aproape în întregime de o coroană veștejită, cu două eșarfe decolorate de hârtie creponată, dar pe care mai putea citi

„Veşnică pomenire eroilor noştri!" („O atenţie din partea elevilor", şopti domnul director), grupul, urmându-l pe învăţător, păstră un moment de reculegere. Vrură să plece, începuse să plouă, cărarea pe care veniseră fusese şi-aşa încleiată de noroi, dar domnul Benea, cu un picior pe moviliţă, cu privirea avântată în zare, recită cu glas inspirat *In opressores*. Ieşiră apoi în fugă, ploaia ameninţa să devină tot mai puternică, dar când ajunseră lângă Sfat, se potoli ca prin farmec, prilej pentru Tavi să-şi manifeste dorinţa de a şti ce se întâmplă cu râul. Îl conduseră spre capătul satului, la colină. De pe înălţimea ei putură într-adevăr vedea rostogolirea tulbure, cafenie, a apei, dar numai până la jumătate, celălalt mal rămânând ascuns în pâclă.

— A scăzut mult faţă de ieri, spuse preşedintele.

— Întotdeauna, zise domnul Benea, fenomenele meteorologice îndelungi, după o perioadă maximală, cunosc o curbă coborâtoare, care le aduce de unde-au pornit. E lege.

— Veniţi şi dumneavoastră sub umbrelă, spuse Tavi către domnişoara Corina. Mi se pare că iar picură.

— Bineînţeles, domnişoară, poftiţi! — zise domnul director, cedându-i galant locul. Eu sunt călit. Vă mărturisesc, n-am fost răcit niciodată. Sunt imun. Iarnă, vară, n-o să mă credeţi, dorm dezvelit.

Coborâră spre sat. Tavi mergea în faţă, alături de domnişoara Corina şi de domnul director, care se trăsese cu modestie de sub protecţia umbrelei, lăsând-o întreagă celor doi. În spate veneau Tanasie şi Atanasiu Gică. Pe drum, domnul Benea explică oaspetelui că probabilele pagube produse de nefericita inundaţie s-ar fi redus considerabil dacă s-ar fi dat curs propunerii sale înaintate nu demult celor în drept şi care consta într-o lucrare simplă, la mintea cocoşului. „Pe scurt", îl informă domnul Benea, „e vorba de un şanţ, mai bine zis

de un canal, construit evident prin muncă voluntară, fără cheltuieli, care, pornind de la râu, să înconjoare satul pe la miazănoapte, pe sub pădure, preluând o parte din surplusul de apă, și să se întoarcă prin capătul celălalt în râu, transformând zona într-o mirifică insulă. O mică Veneție rurală! Avantajele ar fi colosale, nemaivorbind de interesul turistic.” Personal, așteptând aprobările, el se angajase cu elevii să sape o porțiune, însă lipsa uneltelor necesare, cât și oboseala prematură a unora dintre copii, îl siliră să sisteze deocamdată lucrările. Tavi îi promise să se intereseze de soarta propunerii.

Ultimul obiectiv al vizitei fu școala, ridicată „într-un nestăvilit entuziasm după Unirea cu Țara”. Înainte de a ajunge la școală, Tanasie și Atanasiu Gică se opriră la Sfat, să mai încerce telefonul. În cele două săli de clasă, cu bănci scunde, cioplite peste tot cu cuțitul, „obicei barbar, dar care atestă vechimea lucrului cu lemnul pe aceste meleaguri”, domnul director le arătă planșele, desenele educative de pe pereți, ba chiar și un „colț viu” unde, într-o cușcă, stătea nemișcat un iepure năpârlit. Din coridorul năpădit de mușcate și oleandri pătrunseră în cancelarie, iar de acolo, printr-o ușă mascată de o draperie din pânză roșie, în sălița ce slujea de bibliotecă. Tavi se plimbă prin fața rafturilor, alese o carte, se așeză și începu s-o răsfoiască. Deodată, domnul director se lovi cu palma peste frunte, se scuză îndrugând ceva despre un cocoș pe care soția nu-l putea prinde și ceru permisiunea să lipsească „câteva minute, până se rezolvă problema”.

— Desigur, spuse Tavi și directorul ieși.

Domnișoara Corina luă și ea o carte, se duse la fereastră și ridică storul.

— Mulțumesc, spuse Tavi, trăgându-și scaunul în lumină. Întoarse câteva pagini, păru că găsește ce-l interesa și se adânci în lectură. De jos, de după raft, se auzi un foșnet. Tavi ridică nedumerit capul.

— Șoarecele, spuse domnișoara Corina.

— Nu vă e frică? — întrebă Tavi.

— La început mi-a fost, mărturisi domnișoara Corina. După aceea mi-am dat seama că e singur și m-am obișnuit cu el. L-am și botezat.

— Cum?

— Grișa, răspunse domnișoara Corina.

— După *Donul liniștit*!

— Da. Nici el nu se teme de mine. O, uitați-vă, a ieșit!

Șoarecele scoase capul de sub raft, șovăi o clipă și-apoi traversă în fugă spațiul până la dulap, ascunzându-se sub el.

— Dar are coada albă! — observă uimit Tavi.

— I-am vopsit-o eu, cu ojă, spuse râzând domnișoara Corina.

— De ce?

— Să-l pot recunoaște. Dacă ar fi mai mulți, mi-ar fi frică. Aș aduce o pisică. Dar nu sunt, e singur. L-am chemat pe Darcleu să mi-l prindă și să-l țină până-l vopsesc. Are niște ochișori!...

Tavi se aplecă puțin și se uită sub dulap.

— Sunteți... foarte, foarte... veselă! — zise el când se îndreptă la loc.

— Da, poate, zâmbi domnișoara Corina.

— La noi, la regiune, nu sunt șoareci, zise Tavi închizând binișor cartea. Când am preluat clădirea, am dat peste tot cu otravă.

Domnișoara Corina închise și ea cartea.

— Și aveți cititori? — întrebă Tavi.

— Deocamdată, puțini... cu vremea însă... când se vor obișnui...

— Ar trebui să organizați o acțiune de masă, să chemați oamenii aici... un cerc al cititorilor chiar... e păcat de atâția eroi progresiști... spuse Tavi arătând spre rafturi.

— O să fac, sigur, dar de-abia am venit.

— Și-apoi nu cred să fie vreun tovarăș care să refuze să stea aici lângă dumneavoastră, să-i citiți... să împletească utilul...

— Da, îl întrerupse domnișoara Corina privindu-l, știu că sunt frumoasă.

Tavi tăcu.

— Ce face acolo? — zise el după un moment, uitându-se spre dulap.

— Mănâncă. Îi las în fiecare zi câte ceva.

— Interesant... murmură Tavi. Se ridică și se opri în fața hărții.

— Noi suntem cam pe-aici, înălță el brațul. Ăsta trebuie să fie râul.

Domnișoara Corina veni să vadă.

— Unde?

— Aici, sus. Râul vine așa, face cotul ăsta și la capătul lui suntem noi.

— N-ajung! — se plânse domnișoara Corina ridicându-se pe vârfuri. Tavi o privi. Era foarte aproape. Se îndepărtă de hartă și puse cartea înapoi pe raft.

— Văd că tovarășul învățător întârzie. Mai stăm? — întrebă el.

— Să mai stăm? — făcu ea gânditoare. De ce să nu mai stăm?

— N-aș vrea să se creadă, spuse destul de încurcat Tavi, că eu și dumneavoastră... aici... oricum, suntem singuri... să nu înțelegeți greșit... mă gândeam în primul rând la dumneavoastră, la prestigiul față de sat, în sensul acesta... deși prezența dumneavoastră îmi face multă plăcere, o plăcere firească, ținând cont și de cele afirmate adineauri referitoare la frumusețe, de care, desigur, am luat și eu cunoștință, la modul acesta vizual, bineînțeles... totuși n-aș vrea să abuzez și să dau naștere unor interpretări...

Domnișoara Corina îl opri ducându-și arătătorul la buze, apoi se întoarse, cobori storul, trecu pe lângă el spre ușă și-o deschise, așteptându-l să iasă.

— Vă rog să mă scuzați dacă v-am supărat cu ceva, zise Tavi pe coridor. Dacă doriți, mai

rămânem, eu nu mă grăbesc... sau poate vreți să ne plimbăm... eu vă stau la dispoziție...

Domnișoara Corina nu răspunse. Pășea privind cu atenție în jos, spre vârful pantofilor, ca și cum ar fi măsurat ceva. În dreptul casei domnului învățător nu dădu nici un semn c-ar voi să intre, așa că Tavi, urmărind-o cu coada ochiului, nu se opri nici el, însoțind-o în tăcere mai departe. Depășiră Sfatul, și casa președintelui, urmând drumul spre râu. Darcleu îi văzu mai târziu trecând o dată în sus, spre caravană, și nu după mult timp înapoi, prin fața curții sale. Atanasiu Gică îi întâlni după-amiaza coborând cărarea țintirimului. Salută cu tărie, dar Tavi îi răspunse cu un gest, ducându-și grăbit două degete la tâmplă, fără să se oprească din mers. Spre seară, domnul director, anunțat de plimbarea prelungită a celor doi, îi căută și-i găsi pe colină, pe banca de lângă troiță, contemplând râul.

— Aici erați? — se miră domnul director. E drept, frumoasă priveliște! prinse el a zâmbi. Ei, ce să-i faci! *Sancta iuventas-iuventatis*, ceapa mă-sii! Poftiți la masă!

* * *

— Dormi, nea Antoane?

— Nu, nu dorm. Mă gândeam. Nici tu n-ai somn?

— Nu prea, recunoscu Tavi.

Șoferul se foi în patul lui, întorcându-se pe-o parte.

— De mult nu m-am mai culcat în pat ca ăsta! Altădată se făceau paturi ca lumea... îți adoarme și sufletul în el... oftă Anton.

Deasupra lor, pendula învățătorilor scrâșni prelung și-n întuneric răsună un sunet grav de clopot.

— Doișpe jumate, zise șoferul.

— Auzi, nea Antoane, te superi dacă te-ntreb ceva?

— Cum să mă supăr? Întreabă-mă!

— Dumneata cu fata aia... cu Roza... cu fata grofului...

— Ce?

— N-ați fost niciodată înăuntru, undeva într-o casă... tot pe câmp?

— Adică dacă?...

— Da.

— Numai pe câmp, zise șoferul. Unde să fi mers? Să nu mint, era mai încolo o colibă de ploaie, da' nu se preta... Ei, să fi avut eu casa asta, era altceva!...

Tavi tăcu puțin, părând că se gândește.

— Da' auzi, înainte de asta, ce i-ai spus? — întrebă el.

— Când înainte?

— Înainte de... de lucernă!

— Eu? Nimic! Ce să-i spun? N-ai auzit că nu scoteam nici pâs?

— Păi cum v-ați cunoscut?

— Ne cunoșteam dinainte, din vedere. Tata lucra la ei, la cai, și eu am crescut acolo pe lângă castel. O știam de mică. Tata a învățat-o să călărească. Când m-am făcut mai mărișor, o plimbam cu șareta.

— Înțeleg, înțeleg, zise Tavi.

— Da, o plimbam... făcu visător șoferul, dimineața... cum ieșea soarele, apărea și ea... chiar, ce să-i fi spus... ce știam eu pe atunci? Hăis, cea, brrr... da-o-ar boala-n voi... vorbe de-astea. Da' de ce-ntrebi? — înălță el capul.

Tavi nu răspunse.

— Ceva probleme?

— Ce probleme?

— Am văzut eu că te-ai plimbat astăzi cu bibliotecara, cu domnișoara Corina... ei?

— Nu, nici vorbă...

— Eee, păi stai, frate, că se schimbă socoteala! — se însufleți șoferul, sculându-se în capul oaselor. Asta era! De ce nu mi-ai spus? Mă tot

întrebi de Roza! Las-o pe Roza, aia s-a petrecut atunci, în plină exploatare! Astăzi e exact invers!

— Cum invers?

— Acuma vorba contează, cum o duci din condei!

— Fugi, nea Antoane, că spui prostii, nu-i nimic din ce crezi...

— O știi pe Mărie, aia care servește la voi la cantină?

— O știu. Ce-i cu ea?

— O vezi așa toantă și rumenă, o pișcă toți, crezi că-i destul să-i faci cu ochiul și gata, nu? Pe dracu'! Câte nu i-am spus! C-am fost copil din flori, că m-a crescut un cizmar care mă bătea, c-am căzut prizonier, c-am discutat cu o fată pe care-a tăiat-o trenul! Două luni am tot dat din gură. Și poezii i-am spus, aia cu mama lui Ștefan cel Mare. Altfel nu se putea.

— Și?

— Și-am rămas o dată de serviciu la telefon peste tură. Mamă, mamă!

Șoferul oftă, își plesni de două ori perna și se întinse la loc.

— Da' tu ce-i spui? — întrebă el după o vreme.

— La cine?

— La domnișoara.

— De unde știi că-i spun ceva? Nu-i spun nimic.

— Rău faci că nu-i spui nimic. Mare rău.

— De ce?

— Ei, dacă se uita și la mine așa ca la tine... să fi avut eu norocul ăsta...

— Se uita? Când?

— La masă! Toată seara! Și tu nimic!

— Păi ce să-i spun? — se ridică nervos și Tavi.

— De unde să știu ce discutați voi? Asta nu e proastă, are școală, dacă o iei câș, te prinde...

— Păi vezi? Atunci ce te bagi? — se răsti Tavi.

Șoferul tăcu, de parcă s-ar fi simțit vinovat.

— Da' tu nu-i spui chiar nimic? — întrebă apoi cu mirare.

— Ba-i mai spun, răspunse încet Tavi, dar nu-i spun atâtea... nu asta-i problema... problema e alta... eu, nea Antoane, eu am vorbele în cap și mi se par că-s așa cum ai zis dumneata că trebuie, așa mai frumoase, să-i placă...

— Păi așa! — exclamă șoferul.

— Da, continuă Tavi, numai că dintr-o dată gata, nu cred c-ar mai fi bune de ceva... mi se face rușine... poate-o pune dracu' să râdă când le aude și-atunci... zău dacă mai știu ce e...

— Mă, știi ce e? — zise grav șoferul, după o clipă de gândire. Tu simți prea mult, asta e! Ești prea așa... cum se spune... zi-i pe nume...

— Sensibil? — încercă Tavi.

— Sensibil, asta e! Ești sensibil și te doare-n cot de ceilalți, numai pe ea o vezi! Așa era și tata: când îi intra ceva-n cap, nu-i dădea nimeni de capăt!

Tavi răsuflă adânc și se vârî sub plapumă.

— Lasă, mă, zise șoferul schimbându-și poziția, nu merită să-ți faci gânduri, dă-le dracului, toate sunt la fel. Hai să dormim.

Tavi își puse mâinile sub cap și închise ochii. Rămase un timp nemișcat, ascultând legănarea pendulei și răsuflarea domoală a șoferului. În cameră era cald. Patul lui era aproape lipit de sobă. Cu dosul palmelor simți lemnul încălzit al spătarului. Se răsuci, se aplecă pe marginea patului, apucă haina agățată pe un scaun și scoase o țigară. Când trase primul fum, auzi, întâi ca un zumzet, apoi tot mai puternic și sonor, sforăitul îndepărtat al domnului director. Se îndreptă de spate și privi spre patul șoferului.

— Nea Antoane!

— Ce-i? făcu șoferul, pe jumătate adormit.

— Cum era poezia aia pe care i-ai spus-o fetei de la cantină?

— Ce poezie?

— Aia cu mama lui Ștefan cel Mare.

— Ce să fie cu ea?

— Păi spune-o! Cum era?

— Pe o stâncă neagră, mormăi șoferul fără să deschidă ochii, într-un vechi castel, unde cură-n vale un râu mititel, plânge și suspină tânăra domniță, dulce și suavă ca o garofiță. Ăăăă... plânge și... adică stai puțin...

— Căci în bătălie soțul ei iubit... îl ajută Tavi.

— Căci în bătălie soțul ei iubit a plecat cu oastea și n-a mai venit. Dar deschideți poarta, turcii mă-nconjor, vântul suflă rece...

— Eeee, păi ai sărit, nea Antoane! — zise Tavi. Ochii săi albaștri ard în lăcrimele...

— Așa, da... cum lucesc în două viorele. Buclele de aur cad pe albul sân... și urmează o chestie cu soacra care stă de pază. Vine ăsta... fiul, Ștefan, și s-aruncă-n poartă să-i deschidă...

— Eu sunt, bună maică, îl corectă Tavi, fiul tău dorit, eu, și de la oaste mă întorc rănit.

— Așa, dar nu-i dă drumul și-atuncea Ștefan se întoarce și din cornu-i sună, iar în urma lui se-ntinde falnic armia română.

— Cum?

— Păi dacă știi, ce mă mai întrebi? — făcu supărat șoferul. Noapte bună! — și se întoarse cu fața la perete.

* * *

Când auzi bătaia în ușă, crezu că e Tanasie. „Sunt gata, vin imediat!” strigă și se repezi să-și ia pelerina. Bătaia se repetă. „Dumneavoastră?! Poftiți, intrați... mă pregăteam acum să ies... am întârziat?” Tovarășul Tavi păși peste prag ferindu-și capul de rama ușii și se opri zâmbind nehotărât în mijlocul odăii. „Nu, nu, n-ați întârziat, dar nu prea mai avem timp...” „Am dormit ca moartă”, zise ea dezbrăcându-și rapid pelerina, „nici n-am auzit ceasul, sunt o somnoroasă, îmi place să dorm... trebuie să fie trecut de zece, nu?” „Da”, zise tovarășul Tavi. Examina încăperea. Să-i dea un scaun. „Luați loc, vă rog, aici... și faceți-vă comod, la mine e cald... lăsați c-o pun eu” și-i luă

scurta. „Aici locuiți?” întrebă tovarășul Tavi așezându-se. „Deocamdată aici. E un fel de dependință a Sfatului Popular, m-a ajutat tovarășul președinte, nu sunt obișnuită cu gazdele.” „Se poate fuma la dumneavoastră?” „Bineînțeles, cum să nu!” Îi aduse o scrumieră. El își aprinse cu greutate țigara, stricând câteva chibrituri. Să mai spună ceva. „Probabil m-ați așteptat la școală, îmi cer scuze...” „O, nu-i nimic, n-aveți de ce, oricum trebuia să vă caut. Știți, plecăm.” „Plecați?” „Da. Azi-dimineață am aflat și eu.” „Cum plecați? Pe unde?” „Peste râu, s-a stabilit legătura. Militarii au adus un pod plutitor, un ponton sau așa ceva... și la prânz... ne ducem. A fost și un ofițer în sat, am discutat deja cu el.” Vorbea fumând și fiecare cuvânt exploda albăstriu, risipindu-se. Deci pleacă. „Deci plecați.” „Da, ce să facem”, încercă el să zâmbească. „Trebuie. De fapt, am venit să-mi iau rămas bun.” „Vă mulțumesc mult. Înseamnă că v-ați gândit la mine.” „Da, m-am gândit.” „Da?” „Da.” Se juca învârtind țigara pe marginea scrumierei. „Și vreți neapărat să plecați? Nu mai puteți rămâne?” „Am stat și așa prea mult. Mâine trebuie să fim altundeva.” „Bine, dar a fost o inundație.” „Astăzi nu mai e. Și am primit și dispoziție... s-a reparat linia telefonică... totul a revenit la normal.” Deci pleacă. „Aici nu aveți șoareci?” întrebă el, scuturând scrumul cu grijă. Observă că unghiile îi erau acum curățate. „Poftim?” „Șoareci... dacă aveți șoareci...” „Nu, nu, n-am văzut nici unul.” El se uită în jur, ca și cum ar fi dorit să se convingă într-adevăr de spusele ei. Zări pe masă o carte. „Ce citiți? A, da, *Tânăra garda*. E o carte foarte bună. Citiți mult?” Ea încuviință. „Ce vă plac mai mult, poeziile sau cărțile?” „Și poeziile... când eram mai mică, scriam și eu.” „Și mie îmi plac poeziile. Știți *Mama lui Ștefan cel Mare*? Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel... vă amintiți?” „Da, o știu.” „E o poezie frumoasă”, spuse el. Apoi tăcu. Țigara,

uitată pe marginea scrumierei cu vârful în sus, se stinsese. „Sunt foarte ude. Cu vremea asta...”, zise tovarășul Tavi, aprinzân- du-și-o din nou. „Fumați de mult?” „Nu, nu chiar... de doi ani.” Stătea cu bărbia plecată, ușor încruntat, furând din când în când câte o privire în direcția ei. „Casa asta a fost arhiva Sfatului? Am văzut la intrare placa”, zise el. „Cred că da... nu știu sigur.” „Probabil au mutat-o între timp.” „E posibil”, răspunse ea. El sfârși țigara și-o stinse răsucind-o îndelung în scrumieră. Apoi își puse încet mâinile pe genunchi. „V-aș servi cu ceva”, zise ea, „dar n-am nimic aici, eu mănânc la tovarășul director.” „Nu, mulțumesc, nu e nici o problemă...” Se ridică, ea crezu o clipă că vrea să plece, dar el ocoli masa și se opri în fața unei fotografii înrămate, prinsă pe perete. „Cine e?” „Mama.” „Pot s-o văd mai de-aproape?” „Sigur.” El desprinse fotografia din cui și o ținu în lumina ferestrei. „E foarte frumoasă.” „Da, era tânără. Îmi seamănă?” „Ochii... și puțin gura.” „Atât?” „Și obrajii... în general întreaga figură... și cum zâmbește...” „O distra aparatul, mi-a spus, e poza ei de la majorat.” El puse fotografia la loc și se așeză. „Mai aveți și altele?” „Aici? Nu.” „Nu?” „Nu. De ce?” „În general fiecare om deține amintiri cu colegii de școală, cu prietenii, cu cineva apropiat...” Asta era. „Cineva apropiat? Nu... nu știu, nu-mi amintesc să am.” „Ei, se poate?” — spuse el dojenitor. „Doar n-ați trăit în codru.” „Normal ar trebui să am pe cineva apro- piat?” „Firește, exceptând părinții, rudele...” „Atunci poate că am”, zâmbi ea. „Este bine”, spuse tovarășul Tavi cu seriozitate. „O prietenie adevărată, o camaraderie sinceră constituie un reazem puternic în viață. El cu ce se ocupă?” „Cu smoala.” „Cu ce?” „Cu smoala. E așa negricios și mic, cât un creion, și mă vizitează uneori în somn. Mi-e cel mai bun prieten, mă face să râd, îmi spune povești, îmi cântă, mă dojenește, îmi anunță primejdiile... și nu pot spune că nu țin la el, așa

urâțel și șchiop cum e, că și șchiopătează." „Glumiți, desigur. Eu mă refeream la o persoană concretă, la un tovarăș." „Da?!" — se miră ea. „Dar de ce întrebați?" „Pentru că... știu eu... ar fi aproape de neconceput ca dumneavoastră, având calitățile... și acest caracter... să vă mărginiți la a purta discuții, chiar în glumă, cu o... halucinație... reminiscență din copilăria omenirii... când alături freamătă viața... se construiesc într-un avânt... Știți, noi luptăm și pentru fericirea personală... da, sfărâmăm acele limite de clasă care interziceau, de pildă, apropierea a doi tineri aparținând unor categorii sociale... nu de mult, chiar am cunoscut un caz, un tovarăș de-al meu, copil din flori crescut de un cizmar, a cărui prietenă s-a aruncat sub tren din cauză că tatăl ei, fost avocat, național-țărănist înrăit, se împotrivea... În acest sens vă întrebam de un tovarăș adevărat, de idei, împărtășind aceleași sentimente..." Înălță capul și-o privi. „N-am pe nimeni", spuse ea. „Cum așa?!" „Așa. Pe nimeni." Și, susținându-i privirea, adăugă: „E ceva rău în asta?" „Într-un fel, da... adică nu... eu n-am căderea să judec..." Își duse mâinile la buzunarul cămășii, căutând reflex țigările, dar își dădu seama că le lăsase în scurtă și renunță. „Și-atunci", zise ea, atentă la rezonanța propriei voci, „ce-ar trebui să fac?" „Pot să mai fumez una?" întrebă el și, fără să aștepte încuviințarea, se repezi spre cuier, scotoci în scurtă și aprinse țigara acolo în picioare, stând cu spatele. „Să veniți cu noi", zise el fără să se întoarcă. „Poftim?" El se răsuci, se apropie de masă și lăsă chibritul încă arzând în scrumieră. „Vedeți", urmă el așezându-se, „spuneam mai înainte că sunt aici ca să-mi iau rămas bun... deși se putea foarte bine să vă aștept la școală... nu-i așa? Ați fi venit, nu?" „Da." „Dar eu sunt acum aici... și trebuie să fiți surprinsă, fiindcă oricum acest fapt... această situație... de ce?!" exclamă el, privind-o cu mirare. Să tacă, să tacă. Să-l asculte. „Nu v-ați pus această

întrebare? Eu, uite, mi-o pun, sunt în stare s-o spun cu glas tare, sunt capabil s-o ascult... și explicația posibilă care decurge logic... nu, nu vă temeți, n-am uitat întrebarea dumneavoastră, o să vă răspund, dar înainte de asta... iertați-mă, cred că fac o fumăraie, dar e ultima, promit... să luăm de pildă odaia asta, nu? Eu stau aici, dumneavoastră stați acolo și mă priviți. O odaie, simplă, cât să aibă? Trei pe patru, nu mai mult. Și suntem singuri aici și eu oricând pot... evident, pomenesc de ceva imaginar, se-nțelege... pot, să zicem, nu interesează motivele, să mă ridic și să... pur și simplu... având în vedere împrejurarea, faptul că plec... să vă... în sfârșit... să vă, poftim, mângâi, ciufulesc... în general ce se face în situațiile respective... am sau n-am dreptate? Nu știu dacă m-am exprimat bine... văd că zâmbiți, n-am glumit, voiam doar să spun că după un asemenea... lucru, mi-ați fi putut pune din nou întrebarea: și-acum eu ce-ar trebui să fac? Nu glumesc, pe cuvânt doresc efectiv să pot răspunde... degeaba zâmbiți...” „Și totuși, ce-ar trebui să fac?” El o privi. „Să veniți cu noi.” „Cu noi? Cu cine?” „Nu, de fapt, n-am spus corect... cu mine.” „Unde?” întrebă ea și, fulgerător, îi țâșni în minte un șir de litere aplicate: Chalon-sur-Saône. „La regiune”, răspunse el. „Eu vă pot ajuta, pot vorbi acolo, ce rost are să stați mereu aici, o să muncim împreună... dacă bineînțeles o să doriți... m-am gândit încă de ieri să vă spun, vorbesc serios, puteți veni...” „Când?” „Astăzi, acum. Vă promit că mă voi bate, voi insista, știu sigur, e nevoie de oameni noi și acolo, veți urma probabil un curs, nu e greu, vă voi ajuta și eu...” Vorbea privind-o încrezător, însuflețit, fața i se luminase, aproape zâmbea. „Știți, totul se schimbă, o să fie altfel, poate nu vă dați seama, dar rămânând la o parte, o să pierdeți... n-o să puteți... va fi multă frumusețe, multă lumină... o să electrificăm... eu iubesc răsăriturile, dar, imaginați-vă că noaptea...

pretutindeni... nici o palmă de întuneric... nici ură... numai alb... cot la cot... totul curat... și oamenii... politicoși, veseli, stăpâni, fără griji... nici o teamă, nici o spaimă... acest sentiment va dispărea, va fi condamnat prin lege să dispară, vom lupta pentru asta... un vis, veți spune, dar îl vom obține, îl vom aduce pe pământ, chiar dacă...” „Ești bun”, zise ea încet. „Ești tare bun.” „Chiar dacă vom avea... de înfruntat... anumiți...” șovăi el pierzând șirul; „oricum, ar trebui să veniți...” „Nu. Nu pot.” Să fie calmă, Doamne. El își plecă privirea și vru să zâmbească. „Sigur, este hotărârea dumneavoastră... eu o respect... probabil n-am reușit... nu mi-o luați în nume de rău...” „Nu pot, înțelegi? Nu pot!” El luă scrumiera, o ținu la capătul mesei și strânse în ea scrumul risipit împrejur. Apoi o puse înapoi și-și sprijini mâinile pe marginile scaunului. „E târziu... o să plec... încă o dată vă rog să mă iertați, dar am crezut sincer...” „Știi”, zise ea încet, „dacă vrei, poți să mă mângâi.” El se uită uimit, neîndrăznind să se miște. „Dă-mi mâna”, zise ea. I-o întinse încet, tăcut, fără să clipească. Ea o prinse de încheietură, apoi și-o apropie de chip și-i purtă degetele peste frunte, coborî peste tâmplă, întârzie pe obraji, lunecă peste buze, urcă de-a lungul gâtului, i le ascunse în păr. „Acum du-te”, șopti ea și el își trase grăbit brațul, se ridică de pe scaun, smulse haina din cuier și se strecură afară.

* * *

Caravana cinematografică ieși din sat imediat după prânz. Până la marginea satului o însoțiră cu toții, cu excepția lui Atanasiu Gică, de serviciu la telefon. De-a lungul uliței, „Molotovul” înainta încet, hurducându-se prin gropi, patinând pe propriile-i urme. În spatele camionului, conduși cu pași spornici de domnul director Benea, se înșirau ceilalți. În dreptul colinei „Molotovul” se opri. Tavi și șoferul săriră jos să-și ia rămas bun.

— Hai mai repede! — strigă directorul către doamna Benea, rămasă gâfâind în urmă.

— Tovarăși, zise Tavi venind spre ei, țin să vă mulțumesc în numele meu și-al colegului meu pentru că, în ciuda condițiilor de așa natură, ați dat dovadă...

Domnul director ridică supărat palma, întrerupându-l, și spuse că, dimpotrivă, cei ce trebuie să mulțumească sunt ei toți care, datorită preocupării constante a celor în drept, au putut lua cunoștință de interesul pe care-l poartă regiunea tuturor localităților ei, ridicării nivelului lor cultural. Dacă există totuși un regret, împărtășit de altfel, după știrea dânsului, de toți cei prezenți, este numai acela că oaspeții nu și-au întârziat cu o zi-două plecarea, ca să mai poată dezbate împreună și alte aspecte rămase, din cauza timpului, nefructificate. Dar, poate cu o altă ocazie. În încheiere, domnul director își exprima speranța că într-un moment de răgaz tovarășul Tavi va arunca o privire asupra propunerii sale de canalizare a Mogoșului, împotmolită undeva într-un dosar la comisia de sistematizare.

— O să mă interesez, vă promit, zise Tavi. La revedere! — și-i întinse mâna.

Domnul Benea i-o luă și-o scutură cu căldură. Președintele făcu la fel. Tavi, urmat de șofer, dădu apoi mâna cu Plopu, cu doamna Benea, cu Ilca, cu domnișoara Corina.

— La revedere, spuse domnișoara Corina.

— La revedere, zise el fără s-o privească, și... succes în muncă! Vru să se întoarcă, dar îl zări pe Darcleu, rămas mai la o parte. Se duse la el cu brațul întins.

— Succes în muncă! — zise Tavi.

— S-aveți noroc, tovarășe dragă! — șopti Darcleu emo-ționat.

Tavi ocoli camionul, deschise portiera și sui repede înăuntru. Șoferul le mai făcu un semn cu

mâna, apoi ambală motorul. „Molotovul” se dezlipi încet din loc, lunecând prin fața lor.

— Drum bun! Să nu ne uitați! — strigă doamna Benea, agitând șovăitoare o batistă.

— Vezi să nu-ți scrie, mormăi printre dinți domnul director.

Caravana luă viteză, apucând spre râu. Înainte de a dispărea la cotitură, mai văzură un afiș alb desprinzându-se din spate și rostogolindu-se câteva secunde pe drum. Doamna Benea suspină și-și suflă nasul.

— S-au dus și ăștia, zise domnul director. Bine că s-au dus. Dacă mai stăteau două zile, îmi mâncau și urechile. Gata, acasă! — se răsti el la doamna. Ce mai stai?

— Du-te și tu, Ilca, noi mai rămânem, zise președintele.

— Veniți și dumneavoastră, domnișoară? — întrebă Ilca.

— Da, vin, răspunse domnișoara Corina.

— Așa, așa, mergeți toate! zise domnul Benea.

Ilca și domnișoara Corina o luară de braț pe învățătoare și se îndepărtară.

— Uite-o și pe-asta, zise încet domnul Benea, e tristă, de-abia umblă, i se scurg ochii după el. Fir-ați voi a dracului de gâște...

— Ieri s-a plimbat toată ziua cu el, zise Darcleu.

— I-o fi făcut bucuria... medită domnul Benea. Ei, ce facem, stăm oleacă? — se învioră el, arătând spre colină.

— Stăm, răspunse Tanasie.

Urcară delușorul spre cruce. Domnul director ajunse primul, mută banca lângă troiță și se așeză la unul din capete.

— Câte dau? — întrebă el.

— Cinci — zise Plopu.

— Cu doi se iau două, cu șeptarul se schimbă, cu asul se sare, zise domnul Benea împărțind cărțile. Mai e ceva?

— Atât, răspunse președintele.

— Stați jos, că-mi vedeți cărțile, zise domnul Benea.

Ceilalți se așezară. Tanasie pe bancă. Plopu pe treptele troiței, iar Darcleu pe-un bolovan.

— Ghindă! — ceru domnul Benea.

Darcleu pocni cartea care se învârti ca un titirez.

— Ai ghindă, mă? — se miră domnul director. De unde ai?

— A scăzut de tot, zise președintele uitându-se spre râu.

— Era și timpul, zise domnul Benea, filând cărțile. Știi cât mi-au băut? Cinci kile.

— Lăsați, dom' director, că nu vă uită ei, zise Darcleu.

— Să dea Domnul, oftă directorul. Dar sunt tare mulți, mă. În vară au fost ăia cu prietenia, săptămâna trecută cu întovărășirea, acum ăștia cu filmul. Nu se mai termină. Tot ghindă.

— Caută și ei, până-i prind, zise Darcleu luând o carte.

— Ce faci, mă? — zise domnul Benea către Tanasie. Joci sau te uiți?

— Vine Gică, zise președintele.

— Tura asta stă afară, fără supărare. Trebuia să vină mai repede, zise domnul director.

Atanasiu Gică se ivi pe cărare, suind din greu.

— Au plecat? — întrebă el, trăgându-și răsuflarea.

— Îi vezi tu pe-aici? — făcu domnul director.

— Vin alții, zise plutonierul, au telefonat acuma...

— Ce? — zise domnul director, lăsând cărțile.

— Alții, zise Atanasiu Gică, o comisie de lămurire.

— Când? — întrebă președintele.

— Vineri dimineața. Să-i așteptăm la râu.

— Ce comisie de lămurire?! — exclamă domnul director. Ce să lămurească?

— Nu știu... eu atâta am înțeles, se auzea rău... o comisie de lămurire, să-i așteptăm vineri la râu,

dimineața, zise Atanasiu Gică.

— Ce comisie? — se înfurie domnul Benea. Ce mai vor?

Atanasiu Gică ridică din umeri.

— Las' să vină, zise domnul Benea, plesnind cartea de bancă. Mare brânză! Vin și ăștia, și pleacă. Ghindă. Ultima.

— Câți șeptari ai avut dumneata? — se miră Darcleu.

— Ia uitați-vă, zise președintele, ajung la pod.

Departe, peste lunca ciuruită de mâl, caravana, un punct negru mișcător, se apropia de linia lucitoare a râului. O vreme, punctul negru mai apăru și dispăru urmând curbele malului, apoi fu înghițit de zare.

— Hai, mă, lăsați-o dracului! — zise domnul director. Jucați sau ce faceți? Schimbă careva cartea?

Plopu lăsă un șeptar peste grămadă.

— Roșu, zise el.

MAREA AMĂRĂCIUNE

Pășind în curtea școlii în acea zi de 1 septembrie a cărei lumină albă puternică vestea ceva din răcoarea viitoare a toamnei, profesorul de limba și literatura română, Sebastian Pop, 33 de ani, înalt, oacheș, avea toate motivele să fie mulțumit: se întorsese de curând de la mare, unde prinsese o vreme realmente excelentă, în revista trimestrială *Miorița* a Societății literare a profesorilor îi apăruse pe pagina șase un articol privitor la „Rolul lecturii suplimentare în sporirea capacităților creative la elevi”, iar cu o zi înainte reușise să-și aducă de la Fabrica de mobilă aflată în apropiere, cea care asigura un patronaj binevoitor nevoilor școlii, a cincea și ultima piesă din maroniul și lucitorul corp de bibliotecă „Sanda.” Curtea era aproape pustie; doar undeva pe la mijlocul ei, doi elevi, deocamdată în ținută de vacanță, făcuseră imprudența să se aventureze pe-acolo și trasau cu vopsea, puși probabil de directoare, complicatele linii ale celor patru terenuri (de handbal, baschet, volei și tenis) suprapuse în același spațiu cimentat și apărat de gălăgia bulevardului prin zveltețea multicoloră a blocurilor dimprejur. Văzându-l, elevii se ridicară în picioare și-l salutară respectuos. El le răspunse amabil, ba chiar, ajungând în dreptul lor, îi puse unuia mâna pe creștet, ciufulindu-l în treacăt și zicând un „ce faceți, măi?” din care dispăruse orice urmă de asprime pedagogică. Elevii zâmbiră strâmb, uimiți de neașteptatul interes al tovarășului profesor.

În hol, printre scările zugravilor care, bineînțeles, nu terminaseră treaba, printre găleți cu petrosin și panouri cu realizări coborâte de la locurilor lor, prima care îi ieși în întâmpinare fu Miți, femeia de serviciu de pe palierul 2. Încă după

repartiție, Sebastian, poate din timiditate, poate dintr-o nevoie tinerească de a se simți bun, tratase femeile de serviciu, portarul, întreg personalul ajutător cu o politețe egală celei distribuite colegelor și colegilor de cancelarie. Observase, desigur, mai târziu că atitudinea lui era singulară, dar se încăpățânase s-o adopte odată pentru totdeauna. Se oprea pe coridoare s-o întrebe, de pildă, pe Mamae, țiganca măruntică și bătrână care răspundea de grupurile sanitare, ce-i mai fac nepoții, trezind luminițe de mulțumire în privirea acesteia, îl servea pe portarul de noapte cu țigări, comentând câteva clipe etapa fotbalistică etc. E drept, dacă în ochii colegilor comportarea sa față de femeile în halate cenușii stârnise o mirare de care lui i se făcuse jenă, totuși și-a dat seama că de pe urma ei trăgea într-un mod firesc și oarecum acceptat de toți niște mici foloase: nu mai trebuia să stea cu elevii după sfârșitul orelor în ajunul zilelor importante, ca și ceilalți, să mături clasa, să șteargă geamurile; Mamae, Miți sau Sofica, munteanca grasă din Salcia, Teleorman, făceau totul lună, într-un fel de convenție tacită, cu schimbul (de altfel, Sebastian era singurul profesor care le aducea mărțișoare); de asemenea, imposibilele gărzi de noapte pe care bărbații școlii erau nevoiți să le îndure săptămânal într-o muțenie ostilă alături de portarul șchiop care adormea îngrozitor de târziu, horcăind, tușind și umplând mai apoi secretariatul cu un sforăit de trauler, Sebastian le sărea agil, după două ore de șah cu paznicul, lăsându-se totdeauna învins cu 2–1, moment în care sexagenarul șchiop zicea „lăsați dom' profesor, că rămân eu, duceți-vă acasă, nu ne atacă nimeni", și el, Sebastian, ieșea în bulevard, telefona soției urându-i cu oboseală noapte bună, după care savura lunecarea tăcută a ultimului troleibuz spre o anumită adresă unde rămânea exact până la cinci dimineața, când ceasul deșteptător împlântat într-un cadru de marmură

verzuie (cadoul lui) îl trimitea înapoi pe arterele pustii și totuși pline ale Capitalei, pline de acel popor ursuz și somnambul al dimineții grăbindu-se spre muncă. „Vai, dom' profesor, ce bine arătați, v-ați bronzat!” exclamă Miți, venind spre el cu mâinile întinse. „Săru-mâna, doamnă!” răspunse el și într-adevăr se aplecă s-o facă. „Lăsați”, spuse măgulită femeia și Sebastian simți în degetele ei o ușoară încordare, dar i se păru caraghios să se aplece degeaba, așa că insistă și abia când, încă planând șovăielnic, zări în ultimul moment o dungă dreaptă de vopsea gălbuie traversând minusculul aeroport al dosului palmei pe care buzele lui aterizară preț de o clipă, undeva spre încheietură, își dădu seama de ce se împotrivise femeia. „A început consiliul?” se interesă el ridicând capul. „Nu, n-au venit toți”, șopti conspirativă Miți. Știam eu, păru a spune zâmbetul căruia Sebastian îi permise să-i ocupe fața. Se întoarse și urcă pe scările profesorilor spre cancelarie. În fața ușii se opri, ascultă zumzetul dinăuntru, își mai trecu o dată mâna prin păr, apoi apăsă pe clanță.

„Aaa, Sebastian, ia uitați-vă, a sosit craiul! Vino, dom'le, încoace!” auzi el nemulțumit vocea lui Puiu, profesorul de educație fizică, trâmbițându-și solidaritatea masculină peste spațiul unduios de eșarfe, baticuri, bucle înalte care încremeniră câteva secunde ca într-o adulmecare, înainte de a-și reface fâlfâitul somnoros de fluture străpuns. Trecând zâmbitor printre șirurile de scaune, salutând în dreapta și-n stânga, Sebastian avu timp să observe că locurile, pozițiile tradiționale de așezare în ședințe fuseseră respectate și de data aceasta. În față, aproape de podiumul prezidiului, pe rândul dinspre calorifere, ședeau învățătoarele în vârstă, cele care de obicei spărgeau gheața înscriindu-se la cuvânt în timpul analizelor mai grele sau cu prilejul diverselor inspecții ori asistențe din partea forurilor superioare. Nu

greşeau niciodată, începeau întotdeauna prin a pomeni cu căldură despre pasiunea muncii cu cei mici, despre felul uimitor cum aceştia, ajutaţi de cerculeţe, desene, uriaşe litere decupate, pătrund tainele aritmeticii şi abecedarului, smulgând priviri serios-aprobative din direcţia prezidiului, şi sfârşeau invariabil întorcându-şi profilul spre sală cu un apel tremurat şi grav la depăşirea tuturor greutăţilor care „se mai ivesc, de ce să n-o recunoaştem" în cursul frumoasei lor profesiuni. Se aşezau cu sfială, masive, dar uşoare, golite de cuvinte ce se adunau undeva deasupra, lângă tavan, ca un nevăzut nor diafan şi în care mai apoi toţi ceilalţi vorbitori sculaţi în picioare intrau puţin cu capul, simţindu-i parfumul responsabil. De altminteri, ele erau câteodată chiar citate în concluziile reprezentantului superior care subscria la opinia antevorbitoarelor, aducând totuşi completări şi precizări, rod al propriilor observaţii. În spatele învăţătoarelor în vârstă veneau tinerele învăţătoare măritate, păstrându-şi grijuliu loc una alteia şi pândindu-şi cu afecţiune eventualele accidente casnice. Erau tăcute, absentau cu demnitate din discuţii, mestecând imperceptibil cornuri invizibile sau copiind pla-nificări. În partea aceasta culorile deveneau mai vii, ca într-o sensibilă schimbare de relief, culminând cu o adevărată cascadă cromatică foşnind, fâşâind lângă peretele din fund, unde privirea directoarei cădea deseori oblic, vultureşte, încercând să surprindă sursa vreunui chiţcăit imprudent: era locul învăţătoarelor nemăritate, al fetelor. De partea cealaltă, dincolo de covorul cenuşiu pe care tocmai călca Sebastian şi care slujea drept graniţă convenţională, rareori, numai în mod excepţional nesocotită, anume în cazul şedinţelor lărgite, când se aduna tot personalul şcolii şi nu se mai găsea loc, se înşirau, într-un amestec mai democratic, pe afinităţi, profesorii. Şi totuşi, şi aici, după o perseverentă perioadă de studiu, ochiul harnic al

lui Sebastian desluşise, nu fără dificultate, o oarecare ordine, e drept, mai puţin statornică decât a învăţătoarelor. În primul rând, cel periculos de aproape faţă de prezidiu, se aşezau după un calendar secret, cosmic, câteva profesoare neintegrate din felurite motive în circuitul obştesc al sarcinilor şcolare, lăsate de regulă în conul de umbră al dărilor de seamă sau, dimpotrivă, scoase de-acolo printr-un epitet usturător care ciulea brusc urechile coborâte ale colegilor. Erau de toate vreo trei-patru, femei sperioase, străduindu-se din răsputeri să ţină pasul cu marşul didactic tot mai cadenţat, dar rămânând mereu în urmă cu câte-un pelican împăiat şi prăfos în braţe sau cu câte o hartă a Africii care-şi schimba aiuritor, de la o zi la alta, liniile, provocând plânsuri patetice şi imprecaţii şoptite împotriva direcţiunii prin cotloanele cabinetelor metodice. Lui Sebastian îi trebui multă vreme până să înţeleagă de ce tocmai aceste profesoare şfichiuite în treacăt de prezidiu se aşezau ca într-un fel de implorare masochistă exact în primul rând, la îndemână. Îşi dete seama că, spre deosebire de grupul gălăgios şi strălucitor din spate, cel al „disidenţilor" mândri de prigoana verbală la care erau supuşi şi la care reacţionau violent, angajând adevărate dueluri, oricum pierdute, cu persoanele înălţate la 0,30 m deasupra podelei, profesoarele din primul rând simţeau o adevărată oroare faţă de momentul când, odată numele lor pronunţat, mulţimea de capete se întorcea automat în direcţia lor, fixându-le cu o insistenţă hipnotică, pe ele, pe ele care trudeau zilnic la planurile de lecţii, care conspectau cu disperare de prin revistele de specialitate atât de inutile, o, atât de inutile dovedindu-se în faţa întrebării năstruşnice a vreunui elev pus, desigur, de cineva, sau în faţa unui adjectiv buclucaş care, vai, nu se mai acorda cu nimeni în gen, număr şi caz. Stăteau în primul rând, deduse Sebastian, pentru simplul motiv că suportau mult mai bine,

nevăzându-le, privirile din spate, în ceafă, decât pe acelea pocnindu-le în plină figură, în mijlocul sălii. Rândul imediat următor îl ocupau responsabilele de catedră. Lângă carnețelele deocamdată închise, mâinile lor drepte se odihneau conștiincios pe stilouri lungi, având ceva din absența și freamătul subteran al piloților de formula 1 în așteptarea startului. Tot aici, pe șirul al doilea, se strecurau într-o concurență mută favoritele direcțiunii, profesoarele care goleau florăriile și cofetăriile în preajma zilelor de naștere ale celor două directoare, la 8 Martie sau cu alte ocazii hotărâtoare pentru soarta școlii, cum erau inspecțiile frontale. Era un șir liniștit, impunător prin docilitate și somnolență, vag tulburate cu ridicarea greoaie la cuvânt a câte unui trup îndesând rochia sobră, corectă, cu implacabilul amestecului dintr-un caltaboș. Se vorbea puțin, avântul retoric al învățătoarelor era temperat și scurtat de realitatea pozitivă a cifrelor, iar romanticele problematizări și apeluri de peste covor se preschimbau în aranjamente răspicate, succinte. În sfârșit, înaintea ultimului rând, mereu învrăjbit cu prezidiul într-o sfidare alimentată fie de energia inepuizabilă a câtorva divorțate ce-și câștigaseră, o dată cu libertatea, și isteriile ei, fie de uimirea încă nepotolită și indignată a unor profesoare tinere urgent puse la punct când avuseseră naivitatea să transfere ironia și spiritul bășcălios de seminar în sânul sever al corpului didactic, se afla, deopotrivă invidiat și curtat, rândul al treilea, cel în care Sebastian se așeză acum firesc, ca la el acasă, și în care pătrunsese cu greu, după câțiva ani de tatonări, încercări și respingeri, retrageri forțate, avansări prudente. Era rândul de greutate al școlii, al profesorilor de elită din mijlocul cărora se alegeau cadrele de conducere, responsabilii pentru sectoarele mai importante, reprezentații pentru organismele superioare. Erau consultați în momente-cheie,

formulau materiale pentru ședințe, organizau dezbaterile, susțineau lecții deschise, cu asistență, impresionau inspectorii, activau în cercurile pe sector, erau numiți comandanți de tabere, iar uneori, ca o recompensă, în momentele de destindere generală, la mesele sindicale, li se permitea chiar să glumească, stârnind surâsul protector, matern, al prezidiului. De fapt, acestei îngăduințe tacite pentru gluma rară îi datora în mare măsură și Sebastian trecerea lui din spate, din mijlocul nemulțumiților, în rândul consacraților, al celor care se puteau aștepta la avansări spectaculoase și care-și hrăneau seninătatea din însăși această așteptare nepotolită, cu atât mai savurată și mai dătătoare de forțe cu cât era mai lungă. Dacă la început, în cei trei ani de stagiu, instinctiv, într-un fel de consens febril cu propriu-i trup încă biciuit de amintirea privirilor admirative aruncate de colege în timpul bătăliilor lui verbale cu miturile administrative ale facultății, el se îndreptase spre peretele din fund, înviorând brusc grupul ostracizaților printr-un sarcasm scăzut până la blândețe sub volutele retorice ale unor fraze de o lungime până atunci necunoscută sălii de consiliu, mai târziu, nu numai el, dar și ceilalți și îndeosebi ochii atenți ai prezidiului își deteră seama că locul său de drept nu era printre cei revoltându-se cu o insistență comică, maniacală, ci, dimpotrivă, acolo de unde opțiunea lui inițială părea să-l fi îndepărtat definitiv. Căci, spre deosebire de spontanii lui ciraci (dintre care singură profesoara de rusă, un ghemotoc de femeie duduitoare, se detașase cu strălucire prin celebrele vorbe aruncate în plină ședință directoarei prime: „Sunteți o fufă!”), Sebastian nu-și dirija atacurile contra unei persoane anume; cuvântul lui se înălța în aer cu osteneala maiestuoasă a unui hultan silit să câștige înălțime; abia ajuns acolo sus, vorbitorul își rotea impasibil privirea pe deasupra tuturor și când fiecare se aștepta la un picaj iminent asupra

vreunei orătănii încremenite de frică în chiar semeția ei, Sebastian prefera să vorbească, de pildă, despre inevitabila și necesara convertire a inteligenței ajunsă la putere în cinism sau despre imensa și uluitoarea capacitate a unora (nu dădea niciodată nume) de a cădea, indiferent de la ce înălțime, la fel ca pisicile, în picioare. Evident, prezidiul se simțea atins, dar nimeni nu reacționa imediat, căci fiecare se simțea atins în bloc, nu personal. Treptat, cu prudență, direcțiunea încercase să și-l apropie, fără a-i da totuși dovezi prea mari de simpatie, iar Sebastian primise cu bunăvoință micile avansuri care, deocamdată prin șefa de catedră și responsabila serbărilor, i se transmiteau de sus; acceptase să finiseze brigada satirică a școlii și locul doi primit de aceasta la concursul de primăvară pe sector trecu drept meritul lui; un elev ajuns în fazele superioare ale olimpiadei de română îi aduse primele laude la începutul celui de-al doilea an de stagiu; inspectoarea care asistase la orele lui pentru definitivat, întâmplător colecționară pasionată a cărților din „Romanul de dragoste", zărise în servieta lui, printre sandvișuri și caiete cu planificări, *Doi ochi albaștri* de Hardy; Sebastian îi dărui cu eleganță volumul, nu tocmai curat, și inspectoarea vorbise în fața consiliului de conducere despre „strădiuința lăudabilă a tânărului cadru de a obișnui copiii cu gramatica prin jocurile structurale". Remarca modifică sensibil poziția direcțiunii; ezoterismul formulei „jocuri structurale", încă nepracticate pe atunci în școală, îi statornici definitiv reputația de înnoitor. La rândul său, Sebastian se plictisi să asculte de îndemnurile belicoase ale lui Puiu, care văzuse în el un lider, o portavoce capabilă să dea o formă rezonabilă propriilor sale incoerențe. Masivul profesor de educație fizică, fost handbalist de divizia A scos în cele din urmă pe tușă și trimis în învățământ din cauza acelei subtile și la început

aproape neobservate denivelări suferite de corp în regiunea burții, trăia perpetua perplexitate de a observa că există și un alt tip de angajare decât acela pe care îl slujise la semicerc întreaga tinerețe, înghiontindu-se, îmbrâncind, primind coate în spate, zdrelindu-și genunchii. Cu o minge imaginară în mână, Puiu se ridica planând deasupra consiliului, exact atât timp cât îi trebuia să vadă stupefiat că nici un zid de mâini nu i se împotrivește, că apărătorii adunați pe semicerc își aprind o țigară privindu-l ironic, că portarul îi arată colțul unde stă să tragă și că, în sfârșit, după ce mingea șutată de el năprasnic poposește în poartă, de la masa juriului i se comunică liniștit: „nu, tovarășe Puiu, n-a fost gol, luați loc”. În Sebastian intuise imediat omul care să-i arate și lui „care-i meciul”, unde sunt adevărații adversari, cum pot fi scoși din dispozitiv, dacă nu pentru a-i învinge, măcar pentru a le marca un punct-două. Căci Puiu avea sentimentul umilitor nu numai că pierde toate meciurile la zero, dar că nici măcar nu zărește arena centrală, înghițind praful și zgura unui teren lăturalnic. Însă Sebastian, după ce că aproape își pusese pe picioare „echipa”, o lăsă de capul ei să bâjbâie prin vestiare, în vreme ce el ieși în fața tribunei oficiale, gata să apere prestigiul unei cauze nu atât entuziasmate, cât comode. Evidenta sa schimbare de atitudine, dezertarea lucidă dintr-un detașament de gherilă încurcat în propriile ambuscade nu rămaseră fără urmări: superiorii știau la nevoie să prețuiască loialitatea unui fost oponent, cu atât mai mult cu cât, pare-se, era singurul la care se putea bănui un oarecare umor, element inexistent în etajele de sus ale școlii. În încrâncenarea responsabilă cu care direcțiunea coordona interminabilele acțiuni de strângere a borcanelor, sticlelor, deșeurilor de hârtie, fierului vechi, fondurilor „Crucii roșii”, banilor pentru serbări, pentru excursii, pentru colivii, pentru repararea băncilor, a geamurilor, a

întrerupătoarelor, a scaunelor, a eprubetelor, a closetelor, nu strica, pentru colorit, puțină nepăsare constructivă, puțin umor, or acestea le avea cu prisosință Sebastian, desigur, dublate de alte calități. Așa că atunci când la începutul celui de-al patrulea an de școală, după definitivat, chiar la prima ședință, Aida Pătrășcanu, profesoara de constituție, una din coloanele certe ale școlii, îi oferi un scaun în rândul trei, lângă ea, nu se mai miră nimeni. Era locul lui de drept, câștigat cu sacrificii, după o nefericită, dar explicabilă perioadă de inițiere. Nici măcar vechii lui camarazi nu reacționară negativ: Sebastian era pionul lor mutat mai în față, în câmpul regelui, la o adică putând fi transformat într-o piesă mai grea, mai calibrată, era victoria lor ascunsă, dovada că și dintre ei, iată, se nasc oameni. De-atunci el nu mai părăsise rândul consacraților și putea acum să privească liniștit, surâzător, toată forfota aceea anunțând iminența sosirii direcțiunii.

„Ei, nu mai spuneți!" auzi el în dreapta exclamația comună a profesoarelor de fizică și chimie ce-l ascultau avide pe Petrache, profesorul emerit de naturale. „Asta ca asta", zise încet Petrache, aplecându-se mai în față, să audă și Sebastian, „dar e ceva și mai și: în Sumatra trăiește un gândăcel care, pentru a se apăra de atacatori, emite un pârț." Chimia și fizica făcură un moment ochii mari, apoi slobozíră încântate un chicotit prelungit. „E lucru verificat", continuă Petrache. „Nici păsările nu se pot apropia de el. Cum se apropie, cum îi dă drumul, fără jenă. Și e numai cât o unghie." Sebastian înălță și el sprâncenele, prefăcându-se uimit, dar privirea îi trecu în față, spre grupul nou-sosiților înșirându-se pudici, în picioare, pe lângă perete: o femeie solidă, cu un piept uriaș împungând rochia mov cu același calm arogant cu care-și împingea căutătura peste sală, probabil o titulară transferată; un bărbat înalt, cărunt, a cărui distincție tristă nu reușea să o strice

decât luciul întunecos al costumului frecat în așteptarea unei catedre sigure, un suplinitor de latină, pare-se; o puștoaică ochelaristă, cam sașie, desigur proaspăt repartizată, vrând să pară indiferentă, dar trădându-și emoția prin răsucirea continuă a unui inel. Sebastian se mută puțin în stânga, ocolind pata neagră a coafurii înfoiate din față.

Deodată, bâzâitul explicativ al lui Petrache îi dispăru din urechi. Se uită cu luare-aminte: părul, fruntea, ochii, nasul, gura, coborî pe umeri, pe sâni și se opri. Altceva nu mai putu să vadă. O luă de la capăt încordat, atent: părul, fruntea, ochii, nasul, gura, coborî pe umeri, pe sâni și se opri. Nimic. Perfect. „Ei, fir-ar a dracului”, se gândi el și mai parcurse o dată același traseu. Simți că-l bate cineva pe spate. Era Puiu. „Ai văzut?” șopti acesta. „De când mă uit și eu! Colosal. Colosal.” Sebastian ridică din umeri, dar când reveni în față, se mai uită o dată.

În clipa aceea ușa sălii se deschise și pe ea pătrunse alaiul direcțiunii.

* * *

În frunte, după o ușoară șovăială cauzată de cadrul prea strâmt al ușii care nu le permise să intre împreună, apărură directoarea primă și reprezentantul organelor superioare. Discutau ceva vesel, căci directoarea râdea tare, iar el, conștient că intrase sub snopul de priviri al sălii, zâmbea pertinent, înțelegător, și dacă nu i-ar fi ieșit înainte podiumul înalt de lemn pe care fu nevoit să-și cațere piciorul dezvelind un moment dunga ciorapului supraelastic sugrumând niște fire rare de păr roșcat, s-ar fi putut spune că zâmbea îngăduitor. În urma lor escaladară podiumul secretara organizației de bază, directoarea adjunctă și responsabila sindicală. Când să se ia loc, se constată că existau doar patru scaune: directoarea adjunctă vru să se retragă discret din sală, însă

reprezentantul superior observă mișcarea. „Unde plecați? Rămâneți cu noi! Prea ușor vă pierdeți scaunul!” glumi el popular și rândurile unu și doi din ambele părți râseră destinse. Apăru un scaun, se așezară cam îngrămădiți în jurul catedrei pe care cineva, după cum se putu lesne constata, avusese proasta inspirație să așeze în centru, ticsită de gladiole, vaza mare de ceramică a catedrei de istorie. Bustul reprezentantului superior dispăru imediat printre flori, ca într-un joc de-a v-ați ascunselea. El sesiză cu fler situația, își scoase un carnețel căruia îi făcu loc firesc pe masă, mutând ușor vaza în dreapta și permițându-i astfel sindicalistei să admire până la sfârșitul ședinței tulpinile pline, viguroase, nervurile fin răsucite ale frunzelor, clopotele sfâșiate ale florilor. Directoarea, încă surâzând, se pregătea să înceapă, când oaspetele zări grupul nou-sosiților rămas în picioare. „E totuși o criză de scaune la dumneavoastră, după câte observ”, spuse el bine dispus, și-atunci directoarea întoarse nu capul, ci glasul spre ușă, aruncând supărată un „tovarășu!...” către profesorul-maistru al școlii, cel care avea sarcina să aducă, la nevoie, scaune în plus. Acesta făcu o figură neputincioasă, în semn că de data aceasta situația îl depășise, dar se scurse rapid afară și reveni încărcat eroic. Atunci Sebastian sări să-l ajute, ocolind rândurile de lângă perete, prin fața nou-sosiților. Îl descărcă pe maistru, oferind un scaun doamnei în mov, altul bărbatului cărunt, încă unul ochelaristei, iar pe ultimul îl ridică deasupra capului și-l purtă până în dreptul șirului al treilea, punându-l între perete și locul său. Făcu totul atât de firesc, se așeză atât de detașat înapoi, încât nimeni, cu excepția lui Puiu, care-l atinse ușor cu piciorul pe sub scaun, nu păru să observe nimic. Efortul maistrului nivelă asperitățile involuntare ale sălii și ședința putu în fine să înceapă.

Însă el, Sebastian, observase: avea verighetă. Ar fi fost și ciudat să nu aibă, să scape singură, să

apară așa dintr-o dată cu tupeul libertății într-o comunitate ordonată stricându-i simetriile, căci asta s-ar fi întâmplat, era convins, n-ar fi fost fairplay deloc, ar fi fost un păcat, un din ăla, un hybris, parcă, o chestie deranjantă. Pe când așa, în situația asta, frumos-frumușel se întorcea și ea acasă cu pachețelul de salam săltând între morcovi, ceapă, ridichile cu vitamine, și seara îi trântea soțului mustăcios, inginer chimist sau textilist, sau electronist, o ciorbă de legume cu cubulețe de salam sorbită în tandem cu ochii la serialul foarte epic, plin de narațiuni leneșe, cum fac englezii, care au atâtea mătuși. De ce-și închipuia soțul mustăcios, Sebastian n-ar fi putut spune. Și-apoi, după telejurnalul de noapte, mustăciosul trăgea ceasul, mai dădea o raită prin baie, în timp ce ea, cum văzuse prin filmele casnice franțuzești, aprindea veioza să facă întuneric șic și se punea, vezi Doamne, să lectureze patru rânduri dintr-o carte zăcând în șpagat pe noptieră cu lunile, până venea din baie mustăciosul, om al muncii, care n-avea vreme de ficțiune și se vâra sub pled lângă ea cu simplitatea și eficiența cu care se vâra ziua sub laminorul de tras țevi la rece, și bineînțeles că ea, o, bineînțeles, se răsucea docilă, plină de mulțumirea aceea stranie și tâmpă închegată din existența simultană colo a dulapului, colo a frigiderului, dincolo a sculelor lui de ras răsfirate pe etajeră sub adierea furoului ei pus la uscat, dincoace a mâinii lui calme mângâind-o oficial, ca o dulce omologare a menirii ei, pe păr, pe frunte, pe ochi, coborând pe umeri, pe sâni, dar se opri. Sebastian se opri. Imaginea îi mai pâlpâi vinovată câteva secunde în minte, apoi fugi, dureros, lăsând în urmă un amestec de ciudă și amuzament, ce chestie, surâse el, să nu și-o poată închipui tocmai acum. Pledul da, pledul căzut într-o parte cu un colț pe parchet, pe linoleum, da, și chiar întunericul șic străbătut de șuieratul ca de țignal al respirației lui la datorie, da, dar ea oare cum,

oare?... nu, nu mergea, ce naiba, nu „cadra”, prinse el din zbor o vorbă de-a prezidiului, sigur, nu se potrivea cu înfățișarea, o strica, o răsturna, și se întoarse și o privi lung, curios, vesel chiar cum stătea la patru, ce patru, trei palme de el, ascultând concentrată cuvântul directoarei adjuncte insistând asupra verificării urgente a ținutei elevilor, în special a tunsorii, cunoscut fiind faptul că în vacanța de vară copiii lipsiți de supravegherea școlii au tendința, încurajată de unii părinți, de a-și lăsa părul neregulamentar, în lațe, ceea ce impunea măsuri hotărâte din partea diriginților, astfel încât la începerea propriu-zisă a orelor, în 15 septembrie, să nu existe discuții neprincipiale cu nimeni, să se evite situația jenantă ca la un eventual control școlarului netuns să i se interzică intrarea în clasă, lucru pe care dacă prima oară Sebastian nu-l prea înțelesese, mai târziu îl respectase, convingându-și elevii să vină tunși la doi centimetri începând „cu o idee mai sus de ureche”, expresie ce încântase băieții, făcându-i să-și pipăie de jur împrejur spațiul acela ca un nimb unde firele de păr își pierduseră complet personalitatea, dar unde în schimb, în imaginația lor concretă, se cuibărise „ideea”. Asculta concentrată, se vedea imediat că era nouă, că nu făcuse deosebirea între sarcinile cu adevărat importante transmise de sus și măsurile mărunte, obișnuite, de uzură, umplutura oricăror ședințe de îndrumare, probabil lua totul de bun, ar fi fost în stare să aranjeze, cum le cerea acum directoarea, un dulap cu săpunuri și ștergare pentru fiecare elev și să-i oblige pe toți să se spele în pauza mare, o utopie la care se renunțase tacit după un prim experiment, ar fi abonat clasa la toate ziarele și revistele, și culegerile, și suplimentele enumerate călduros încă o dată, ca la fiecare început de an, s-ar fi dus duminica ordonat, încolonat, doi câte doi, 5 lei biletul, fond UNESCO, stai frumos, nu te bâțâi, de ce vorbești, intră în rând, la montajele

literare, parcurgând încă o dată și încă o dată istoria superbă și corectă a unor eroi morocănoși treziți din tot mai puținul lor somn obștesc de invocația subțire a glasurilor pionierești ridicându-se ca niște aburi în sălile de club ne-încălzite, în loc să rămână acasă, în capot, în trening, în ce-o avea, despicând cu acea infinită siguranță și pace duminicală trupul vânăt al unui pui congelat, în prezența ubicuă, protectoare, foșnitoare a mustăciosului în maiou aplecat meditativ, dar hotărât, peste chiuveta înfundată din senin. Săraca. Și o privi din nou cu aceeași veselie. O vedea acum toată.

„Noi doi”, șopti Petrache de-alături. „Poftim?” „Noi doi, duminică. N-ai auzit?” „Nu. Ce?” „Cu cincizeci de copii, pe stadion, la opt.” „Iar noi?” zise încet Sebastian. „Nu fi prost, scăpăm de consfătuiri. La unșpe suntem acasă.” Sebastian se gândi că Petrache are dreptate, consfătuirile țineau mai mult, treceau de amiază. Și dacă tot treceau de amiază, l-ar putea ruga pe Petrache să se-ntoarcă el cu copiii, Sonia n-ar bănui ni-mic, ar întârzia și el puțin, consfătuirile, dragă, oricum nu s-a dus de mult, probabil că Beatrice îl aștepta. Și nici măcar n-a salutat-o. Nu-i nimic, e și asta o forță sau mai bine zis numai asta e cu adevărat forță, nepăsarea asta, seninătatea asta ce-i permitea acum, poftim, să n-o salute sau s-o facă uitată cu săptămânile în colțul învățătoarelor, lăsând-o să creadă că e ocupat cu nu știu ce articol pentru *Miorița*. „Domnule”, îi spusese odată în Deltă un pensionar bucureștean pe când așteptau amândoi privind plutele încremenite, „să faci ce faci, da’ să nu-i lași femeii o semnificație!” „Cum adică?” întrebase el nedumerit. „Să nu-i lași, domnule, că te-ai ars! Femeia cum are o semnificație, cum te face praf! Pe ele le blochează când nu e sens, domnule, când chestia e așa, gratuită, de-a moaca. Trăiam, domnule, bine-mersi cu o doctoriță și cam după o lună mă întreabă ea într-o dimineață, că dimineața

întreabă ele, că noi doi de ce... Cum eram somnoros și nu mă supravegheam, mă scap și zic: Cum de ce? Că ne place. Să vezi, domnule, scandal, plâns! Zicea că ea a crezut în mine, că nu se aștepta la așa ceva, că ce-i aia ne place, că numai animalele și băștinașii... știi dumneata. Când am văzut-o că umblă după semnificație, am întins-o.” Sebastian nu uitase vorbele pensionarului, poate și pentru că bătrânul i se adresase cu „domnule”, ridicând astfel costeliva sa persoană de student la demnitatea plăcută a taifasului mascul, și și le amintea de fiecare dată când lua troleibuzul spre aceeași adresă, intrând mai apoi în apartamentul curățel unde încă din hol se auzea ticăitul familiar al ceasului deșteptător implântat într-un cadru de marmură verzuie (cadoul lui) marcând secundele, minutele, câteodată, mai rar, orele sale de abandon contemplativ pe cearceafurile scrobite sărbătorește din a căror frăgezime aspră trupul său împrumuta un soi de neastâmpăr, de cochetărie simpatică, în absolută și derutantă opoziție cu tăcerile lungi pe care și le impunea și care-i îngăduiau să asculte sunetul de metronom al picăturii de apă căzând în ligheanul borțos de sub calorifer, singurul element ce strica oarecum senzuala înfățișare monahală a dormitorului ei. O, nu, n-ar fi putut spune că o iubea, nu. Nici nu știa dacă Beatrice ar fi reușit să inspire cuiva altceva decât o curiozitate caldă, ocrotitoare, repede domolită de îndată ce s-ar fi ajuns în fazele unei cunoașteri cât de cât aprofundate, prin asta Sebastian înțelegând momentele de maximă apropiere când mângâierile ei amuzant de ordonate, ca o lecție bine învățată, spulberau, în regularitatea ritmică până și a picăturii de apă căzând în lighean, orice nădejde de inedit. Însuși corpul ei după care, trebuia să recunoască, întorcea câteodată capul surprins, uitând al cui este, luase de la o vreme tiparele felului ei de a fi: clavicula îi ieșise ușor în față,

susținând cu sobrietate plinătatea corectă a sânilor, a acelui tip de sâni care, într-o reclamă „Neckerman”, atrag atenția asupra sutienului, iar curbura voluptuoasă a șoldului căpătase, prin nu se știe ce proces, răceala asexuată, estetică, a liniilor statuilor grecești. În tot ce făcea, învățătoarea Beatrice avea o seriozitate de stareță. Până și copiii clasei unde preda împrumutaseră un aer de gravitate înțelegătoare, intrând în nesfârșitul domeniu al cunoașterii cu atenția încordată, pașoptistă, cu care intră un turist român la Luvru. „Ce este acesta?” întreba rece, științific, Beatrice, ridicând cu un gest egal, arian, bățul și arătând spre o planșă colorată de unde zâmbea, printr-un capriciu al desenatorului, un binecunoscut animal. „Acesta este porcul”, răspundea în cor întreaga clasă, fără să clipească. „Ce are aici porcul?” continua implacabilă Beatrice. „Porcul are aici două urechi”, se auzeau glasurile nesovăitoare, în cadență beethoveniană, ale copiilor. Și tot așa înainte până când ștrengarul animal scădea sub mișcarea exactă, rapace a bățului la simetria și solemnitatea tristă a unui aparat.

Fără îndoială, Sebastian s-ar fi jenat în cele din urmă să continue o legătură ce împrumutase, chiar pe ecranul orizontal al imaculatelor cearșafuri, ceva din cenușiul ședințelor de catedră, dacă n-ar fi resimțit, nici el nu prea știa cum, o atracție continuă, destul de stranie și neliniștitoare, nu atât pentru persoana învățătoarei, cât pentru o anume senzație inspirată de ea, în anumite momente, precis identificate de Sebastian, anume când, eliberat din îmbrățișări lungi, epuizat, corpul Beatricei se depărta brusc, vinovat de lângă el, fugind pe-o latură și căpătând, ar fi putut s-o jure, o transparență și-o imobilitate nelalocul lor. Sebastian crezu că-și poate defini senzația, sentimentul din clipele acelea ca pe un soi de milă înțeleaptă, atoateștiutoare, declanșată discret încă de la venirea ei în școală, când, întinzându-i mâna

și privindu-l drept, i se prezentase: „Beatrice Cărămizaru”. În alăturarea vigurosului nume „Cărămizaru” lângă suavul prenume „Beatrice”, Sebastian intuise o tensiune secretă: plutitoarele și muzicalele silabe ale prenumelui mărturiseau, pentru el, nostalgia niciodată sfârșită a părinților ei de a-i vesti și croi fetei, măcar botezând-o astfel, un alt destin decât cel împlinit prin pauperele și barbarele silabe „Că-ră-mi-za-ru”. Ei, părinții, bunicii, străbunicii se numiseră simplu, prea simplu Gheorghe, Mărie, Ion, Vasile, Ileana, Petre, Anica, Dumitru și iarăși Vasile, Petre, Mărie, Ion, Anica, Gheorghe, Ileana, Dumitru, de simplitatea aceasta a numelui nescăpându-le nici viața, cheltuită pe aceleași cenușii pământuri ardelenești, răscolite ca într-un ritual cu sensul pierdut primăvara, vara, toamna, ca să poată rămâne în tihna iernii nu mulțumiți, ci liniștiți, și să moară atunci, căci nu se cuvenea să mori în timpul muncilor, se cuvenea să mori iarna. Abia ultima generație, cea a părinților ei, reușise cu un efort, care era mai mult al vremurilor decât al oamenilor, să se smulgă din încleștarea cu ogorul și să producă altceva decât țărani întunecați la chip și tăcuți, anume pe „Domnul Cărămizaru”, felcer în Jibou, o comună mai mare în care cele câteva masive clădiri din timpul austro-ungarilor strânse în „Centru” puteau da, cui se străduia s-o aibă, impresia de orășel. Domnu’ Cărămizaru, pe care Sebastian îl cunoscuse, ca de altfel și pe nevastă-sa, într-o excursie pe țară organizată de Beatrice, nu locuia chiar în „Centru”, ci pe o uliță mărginașă unde viitoarea urbanitate a așezării se vestea prin două trotuare din dale de piatră lunecând de-a lungul gardurilor și încadrând, în zilele cu ploaie, fostul noroi rural. În fața căsuței cochete, îmbrăcată pe-o latură cu viță-de-vie, domnu’ Cărămizaru avea o grădină mică pe care-o lucra cu seriozitate în fiecare după-amiază de primăvară, permițându-i astfel țăranului secular ce i se stingea

în sânge o agonie firească printre straturile cu ceapă, roșii, cartofi, printre tufele de zmeură și cele cinci-șase tulpini de porumb din care vara, personal, smulgea știuleții de lapte, fierbându-i într-un ceaun în aer liber, în curte, și trezindu-și astfel nările cu amintirea unui miros de demult. Breșa inaugurată prin domnu' felcer în șirul nesfârșit de Cărămizari truditori cu pământul o lărgise definitiv singura lui fată, al cărei prenume, asemeni unui zepelin umflat cu speranțe, izbutise să desprindă de pe sol nacela greoaie a numelui de familie, purtând-o lin peste domoalele dealuri transilvane, peste culmea cea mai înaltă a Munților Carpați, într-o transhumanță însingurată, acolo unde cu numai două generații înaintea Beatricei, nici un Cărămizar n-ar fi știut ce se află exact sau chiar de-ar fi știut, nu i-ar fi păsat: în Capitală. Nu era greu de imaginat ce visuri, ce iluzii de noapte, ca într-o altă, mereu repetabilă saga balzaciană, iscase în familia ambițiosului felcer respectiva aterizare. Domnu' Cărămizaru, menajându-și poate cu bună știință dulceața orelor de visare alături de supusa sa soție în patul uriaș, habsburgic, dominând odaia din dos, se sfiise să vină vreodată în București, să vadă la fața locului această Sodomă a năzuințelor, drumurile lui oprindu-se la Dej, la fostul restaurant popular „Trei păduchi", sau, în ocazii speciale, la Cluj, în braseria „Continentalului" unde, lângă o halbă bine drămuită, se uimea bucuros de aurăria încrustațiilor de pe pereți, de căderea falnică, sângerie, a perdelelor grele din fața WC-ului, savurându-și deopotrivă orgolios și vinovat apariția irepresibilă a unui gând năstrușnic: „Dacă m-ar vedea tata..." De altfel, Sebastian avusese prilejul să-și verifice intuiția într-acea excursie oprită fugar, dar substanțial în Jibou, când, la un pahar de vin, domnul felcer îl întrebase, privindu-l cu bunăvoință (Sebastian își ascunsese verigheta, la rugămintea Beatricei): „Ei, și voi ce faceți pe-

acolo, ieșiți pe la baluri?" „Ieșim, ieșim", se grăbise să răspundă Sebastian, care avu deodată, cu veselia impostorului, revelația imaginii fascinante a Bucureștiului dăinuind și dănțuind în capul bătrânului; o Vienă valahă rotindu-se la nesfârșit, valsând entuziastă peste liniile de tramvai, peste podurile și cheiurile Dâmboviței, o mulțime uriașă de dansatori nebunatici înconjurând în cercuri concentrice Drumul Taberei, Pantelimonul, Balta Albă, Titanul, Floreasca, Giuleștiul, un carnaval elegant, o fiestă îndulcită de menuete, o petrecere rostoviană, plăcut zumzăitoare, extinsă la scara unui Petersburg de bonton, o imensă mazurcă în care, ca din întâmplare, ochii sfioși-dar-în-așteptare ai Beatricei-Walevska ar fi întâlnit privirea scormonitor-fertilă a unui Napoleon balcan. „Atunci îi bine", încuviință domnu' felcer Cărămizaru și mai turnă în pahare.

De aceea, uneori, în nopțile furate din timpul de gardă al școlii, aplecându-se asupra trupului ei îndatoritor, Sebastian părea că vede în spuza de lumină lăsată de umărul stâng al Beatricei ochii doamnei Cărămizaru fixându-l mustrători, exact cum o făcuseră și atunci la plecarea din Jibou. Femeia, oricum mai dezghețată decât felcerul, simțise că ceva nu e în regulă cu ei doi. Prea era stânjenită Beatrice (erau și elevii acolo), iar el prea nepăsător, pălăvrăgind cu bătrânul de parcă n-ar fi fost prietenul ei care, în orice caz, trebuia să se arate om mai așezat, cum se și cade, mai scump la vorbă, mai fin, mai „de familie." „Aveți grijă de ea, noi... numai pe ea...", îi șopti întretăiat, cu ochii în lacrimi, doamna felcer, când să se urce în autocar. „Da, doamnă, desigur", spuse el repede, strădu-indu-se să pară calm, și chiar îi puse mâna pe umăr, cu un gest cumplit de fals. Apoi sărise în autocar, se așezase pe locul din față, de lângă șofer și, simțind încă privirea doamnei Cărămizaru urmărindu-l prin parbriz, apucase microfonul,

regăsindu-și treptat siguranța în cadența frazelor lui de ghid ad-hoc: „Dragi elevi, vom ieși acum din Jibou, orașul tova- rășei învățătoare Cărămizaru, o așezare în plină înflorire...” De-acolo, din umbra luminoasă a umărului Beatricei, ochii înlăcrimați ai doamnei felcer îl urmăreau neîncetat în blânda lor acuzare și încet, încet, senzația aceea stranie revenea, desigur, milă, puțină milă, se liniștea Sebastian privind trupul Beatricei rece înrourat depărtându-se brusc pe-o latură, dar nu numai milă, ci și altceva, dar ce, se gândea el la pândă, în propria lui pândă, dar ce? Încăpățânat, cu pupilele larg deschise, țintea până-l usturau pleoapele spatele ușor arcuit al învățătoarei, înregistra fiecare tremur scurt al cărnii înstrăinate, căuta să ghicească sub somnul abia întrezărit al vertebrelor secretul chinuitor al acelei ființe, sau nu, nu al ei, al ei trebuia să fie banal, ci al lui, bănuia Sebastian, secretul propriei sale ființe descoperindu-i-se numai astfel, în oglinda convexă a acelui spate curbat de femeie, nereușind în cele din urmă decât să se enerveze, o măgărie, era cretin cu senzațiile lui cu tot, ce să fie, ia, acolo, un trup ca toate trupurile, o femeie ca toate femeile, care, dacă n-ar fi beneficiat de minunatele condiții de muncă și viață asigurate tuturor școlarilor, cum tocmai amintea cu justețe reprezentantul superior, luând în sfârșit cuvântul, s-ar fi uscat și bătucit sub soare și ploi pe tarlalele Jiboului, în pleava batozelor, sub pipăitul locvace al tractoriștilor, sub greutatea sacilor și-n hurducăturile căruțelor, și n-ar mai fi apucat în veac să vadă luminile galbene ale Capitalei, să-și pună mocheta curbă de la baie până la pat și să se întindă (când voia el, da, numai când voia și avea el chef) cu acea supușenie dintotdeauna a femeii de la țară în fața marilor mișcări existențiale pe suprafața indiferentă a unor cearșafuri citadine. O porcărie. Nu, n-o să se ducă duminică, o să se-ntoarcă acasă la Sonia, ea cel puțin era clară,

simplă ca o vază. O să dea naibii toate tainele astea de doi bani și singurul lucru pe care-l va face va fi să privească, da, să privească spectacolul diurn al lumii. Singurătatea privitorului de cursă lungă. Și să-și facă, în măsura posibili-tăților, datoria. Puțină muncă, puțină privire: amestecul ideal, soluția optimă de viață. Să meargă cu elevii pe stadion, căci trebuia să fie cineva cu ei; va fi el. Și-apoi plata, salariul secret: privirea. S-o privească, de pildă, pe străina asta frumoasă, realmente frumoasă, o bucurie a nervului optic, cum sta aplecată și citea... Citea? În Sebastian sună plăpând un clo-poțel ruginit. Citea?! Acum?! În consiliu? De undeva, dintr-un ungher disident, aproape uitat, al corectei sale persoane sui un val neașteptat de solidaritate duioasă. Ea citea! Citea în consiliu, în plină ședință! Doamne, și putea fi prinsă în orice moment, asta era specialitatea directoarei adjuncte, să vadă cine nu-i atent la discuții, cine se ocupă cu altceva! Citea și nu știa că riscă în următoarele clipe să i se lege o tinichea perpetuă de... de... lui Sebastian, încă privind-o, nu-i veni să gândească „de coadă", dar ce-are a face, putea fi prinsă! Trebuia s-o avertizeze imediat, dar cum? Nu-i putea face semn, nu-i putea vorbi, distanța dintre ei sporise, ea își trăsese scaunul mai încolo ascunzându-se după doamna cu părul înfoiat, și-apoi ce-ar putea înțelege din semnele lui, un necunoscut dând din mâini sau trăgându-i complice cu ochiul? Și l-ar vedea și boul de Puiu. Un bilețel, da, un bilețel scurt, concis, exact, pasat pe luciul mesei cu un gest firesc, sub tabelul convocator, trimis, chipurile, să-l semneze. Sebastian își deschise carnețelul maro, alese o pagină fără mâzgălituri și apăsă pe capătul pixului.

„Stimată doamnă." Examină nemulțumit literele boante, dându-și coate una alteia, scoțând buimace capul din șir. Avea un scris mizerabil. Și ce început era ăsta? Sugera o scrisoare lungă, cu introducere,

cuprins și încheiere, cu fraze în care verbul, pus pe taclale, să poată respira în voie. Nu, lui îi trebuia ceva rapid, tineresc, eficient, perceptibil în prima clipă. „Doamnă, ascundeți urgent cartea.” Nu mergea. Putea să pară o glumă de prost gust. Și-apoi acest „urgent” funcționăresc... Bilețelul să aibă mai bine un conținut sobru, riguros, fără detalii, cu o eventuală, minimă explicație a gestului său. Șovăi un pic gândindu-se, apoi scrise: „Doamnă, alergia la lectură a direcțiunii este notorie. Îmi permit să vă atrag atenția că au mai fost cazuri...” Se opri dezorientat: suna îngrozitor, ca un eseu combinat cu o delațiune. S-o ia mai epic? „Există în școala noastră un obicei: cine-i prins că citește...”? Sau s-o surprindă cu un „e incredibil ce vă scriu, dar, în interesul dumneavoastră, vă rog să închideți cartea”? Ori cu un politicos „nu vă supărați că vă deranjez, vedeți că sunteți urmărită din prezidiu”? Ce naiba, nu mai putea scrie un bilet? Uite, chiar asta să-i mărturisească, modest, credibil. „Criza limbajului și timpul limitat” — îi trecu prin minte — „mă împiedică să vă spun mai multe. Mai târziu vă voi explica pe larg. Deocamdată, lăsați cartea.” Absolut groaznic. N-avea pic de umor, parcă era o instituție. Altădată își distra colegii vorbind cursiv ore în șir numai în parafraze din clasici. Cum i-ar suna oare „știu, doamnă, că nu iaste alta mai de folos zăbavă decât cetitu cărților; totul e să nu vă prindă”? Spontan, din gunoiul memoriei, îi mai țâșni ceva: „ascunde degrab’ cartea, doamnă, că e revoluție”. În cele din urmă, căznit, cu mâna tremurată, scrise: „Gestul meu poate părea insolit, dar nu e; cu ani în urmă, într-o ședință asemănătoare și într-o postură asemănătoare cu a dumneavoastră, eu însumi am fost destul de dur atenționat pentru că citeam. Mi se pare că sunteți deja urmărită de prezidiu. Colegul din dreapta.” Reciti rândurile, apoi trase peste ele două linii de-a curmezișul, întoarse pagina și reluă: „Gestul meu

poate părea ciudat, dar, cum am pățit-o și eu nu demult într-o ședință asemănătoare, îl fac totuși, anunțându-vă că prezidiul e pe cale de a vă face observația că citiți aici. Sebastian.” Nu mai reciti, rupse cu grijă foaia, o strecură sub convocator și împinse totul calm până în dreptul ei. Apoi așteptă, uitându-se oblic în jos, având-o astfel în colțul retinei. Ea își aruncă privirea pe convocator, scotoci în poșetă, scoase un stilou, își găsi numele pe listă și semnă în dreptul lui. Luă convocatorul și-l dădu în fața doamnei coafate. Biletul rămase dezgolit, albicios, pe masă. Sebastian înălță bărbia, privind țintă înainte. Reprezentantul superior vorbea, se pare, bine și cu folos, căci rândul doi nota de zor; toate simțurile lui Sebastian se deplasaseră însă în partea stângă, așa că până la el nu ajungea decât imaginea surâzătoare a figurii împuternicitului mișcând din maxilare, imagine fără sunet, fiindcă adevăratele sunete veneau din stânga, foșnetul ei pe scaun, foșnetul cărții puse în poșetă, foșnetul poșetei puse jos și deodată foșnetul unei șoapte: „Cine-i Sebastian?” Crezu că nu aude bine. Dar șoapta se repetă și Sebastian se întoarse involuntar și-o văzu pe ea lăsându-se peste masă spre urechea prudentă a doamnei Aida Pătrășcanu. Aceasta se răsuci leneșă, indiferentă; o fixă o clipă pe nou-venită, apoi se răsuci și mai mult, până Sebastian putu să-i vadă o geană, și spuse încet, răspicat: „Sebastian? El e.” Sebastian încercă să zâmbească, dar mușchii refuzară să-i tragă colțurile gurii, abia mijindu-i puțin ochii. Nou-sosita îi făcu semn discret să aștepte și se aplecă din nou deasupra biletului. Sigur, sigur, cum nu-și închipuise? De unde să știe ea cine-i Sebastian? El îi trimisese convocatorul, e drept, dar asta nu însemna în mod obligatoriu că biletul era al lui, putea fi al oricui altcuiva, al lui Puiu sau al lui Petrache, deși acesta dormea în dreapta cu ochii deschiși, metoda lui specială pentru ședințe lungi, dar de unde să știe ea cum doarme Petrache?

Ceva foșni și când coborî privirea descoperi în față dreptunghiul de hârtie. Sub rândurile lui boante, stătea scris caligrafic: „N-am reușit să descifrez decât cinci cuvinte. Repetați, vă rog.” „Tovarăși”, se auzi atunci cu putere vocea împuternicitului polemizând în crescendo cu un murmur anterior al sălii, „nimeni nu poate spune că nu are acasă o sticlă și două borcane! Nimeni!” Surprinse de forța ideii, cadrele didactice ridicară capetele. Se făcu o liniște plină de atenție. Savurând momentul, împuternicitul reluă mai domol, exprimându-și nedumerirea politicoasă că niște oameni atât de bine pregătiți profesional, majoritatea absolvenți de facultate, își pot face publică îndoiala copilăroasă că nu toți elevii vor putea aduce numărul corespunzător de sticle și borcane, îndoială care, dacă înțelege el bine, s-a născut prematur din constatarea adevărată că există familii cu doi sau mai mulți elevi, ceea ce ar duce în mod firesc la dublarea sau chiar triplarea numărului de sticle și borcane pe cap de familie, dacă se poate exprima așa. Nimic mai adevărat. Într-adevăr, există familii cu doi sau mai mulți copii, realitate care nu poate decât să bucure pe toată lumea; dar cel puțin lui i se pare de neînțeles cum niște oameni trecuți prin atâtea școli superioare rămân, aproape intenționat, doar la prima constatare, fără să vadă — sau, ceea ce ar fi mai grav: fără să vrea să vadă — continuarea, concluzia ce se impune logic în clipa imediat următoare, anume că acolo unde trăiesc mai mulți copii, se află fără îndoială mai multe sticle și borcane. Și împuternicitul schiță în câteva cuvinte, cu remarcabilă plasticitate, o scenă de familie („într-o seară, de exemplu”, spuse el) în care un băiețaș dolofan înfulecă dulceață dintr-un borcan sub privirea îngăduitoare a mamei. Din partea opusă a mesei se întinde deodată spre borcănaș degetul pofticios al mezinului familiei, surioara băiețașului. Dar dulceața nu mai este. I se va

refuza fetiței atât de normala dorință? Oricine își poate imagina că nu. A doua zi, intrând pe ușă, mama va scoate din sacoșă un nou borcan, poate chiar două, adăugându-se la momentul oportun colecției din cămară. De ce să nu valorifice școala acest tezaur prăfuindu-se inutil prin debaralele apartamentelor? El își punea, și credea că nu fără temei, toate speranțele în capacitatea organizatorică, în spiritul de inițiativă al diriginților, capabili, ca în atâtea alte dăți pe care nu dorea să le mai amintească, să ducă la bun sfârșit și această sarcină. Și le dorea succes.

Consiliul luă sfârșit. În învălmășeala produsă după plecarea prezidiului, Sebastian, cu biletul mototolit în mână, încercă să se apropie de nou-venită, dar o pierdu din vedere. Alergă pe scări, depășind grupurile sporovăitoare coborând spre parter, pătrunse în hol; nu o zări nicăieri. Se repezi spre ieșirea profesorilor, vru să dea în alee, când o văzu la câțiva metri mai în față oprindu-se în fața unei „Dacii” trase lângă poartă. Un bărbat deschise portiera și femeia se aplecă să intre. Sebastian se retrase jenat, ca și cum ar fi surprins întâmplător o pereche într-un exercițiu intim. Urcă înapoi scările și se întoarse în sala de consiliu. În apropierea locului său, prefăcându-se că semnează în convocator, aștepta Beatrice.

„Nu pot să vin”, spuse Sebastian. „Nici mâine, nici duminică. Trebuie să predau articolul.” Beatrice ridică ochii spre el. „Nu-i nimic”, spuse ea încet. „Nu-i nimic. Vii când vrei.”

* * *

În zilele următoare, Sebastian nu o mai întâlni pe nou-sosită. E drept că nici n-ar fi avut cum s-o vadă, școala era pustie, fiecare încercând să mai fure o zi, câteva ore de libertate până la 15 septembrie, și-apoi nici el nu călcase de două ori prin cancelarie, fiind ocupat cu repetițiile gigantice de pe stadion, mult mai complicate și mai

cheltuitoare de timp decât se așteptase. Dacă nu reușise s-o întâlnească, Sebastian află totuși numele ei și câteva date sumare furnizate de Puiu: o chema Ioana Eraclid, absolvise în acel an filologia, secția engleză, și fusese repartizată în școală. Numele ei stârni o confuză curiozitate, dublată de o vagă nemulțumire: să fie măritată cu un grec? Ori chiar așa să se cheme părinții ei, să aibă adică ea însăși puțin sânge grecesc în vene? Posibil. Asta i-ar fi explicat, în parte, neobișnuita frumusețe. Fără să știe de ce, pe Sebastian nu-l atrăgeau eredităţile exotice. Nu s-ar fi putut spune că le refuza din principiu, nu. În facultate fiind, avusese legături, și nu simple flirturi, cu studente venite de aiurea, tot mai multe în fiecare an, și apreciase cum se cuvine mijlocul acesta de a cunoaște, măcar astfel, ceva din nesofisticata *joie de vivre* a pariziencelor, o părticică din plăcerea nibelungă a lucrului bine făcut, ba chiar se împărtășise cu prisosință din căldura soarelui aztec păstrată în corpul brunețiu al unei metise mexicane, marxistă înfocată studiind operatoria, care, în pauze, sub surâsul lui ironic, deschidea vinovată *Critica Programului de la Gotha* și încerca cu glas tare să descifreze câte o pagină, într-o română graseiată și senzuală ce spulbera toată seriozitatea venerabilului teoretician. Cu toate acestea, Sebastian avea în prezența lor un sentiment de insecuritate, ceva îi scăpa de sub control și, scăpându-i, se trezea că nu-și mai poate controla propriile reacții, lucru la care ținea foarte mult. Instinctul de conservare îi convingea curiozitatea. Prefera să aibă relații unde să poată domina, or, pentru asta îi trebuiau fete neaoșe, cu principii și năzuințe clare dacă nu pentru ele, cel puțin pentru el. În urma unor minime discuții, intuia imediat oarecarele sistem de așteptări al respectivei, răspunzându-i în consecință și izbutind astfel să conducă sigur prin hârtoapele iuventuții minusculul atelaj al legăturii lor trase înainte de

speranțele ei când strunite, când biciuite la galop, de la caz la caz. Unei fete din Sighet, Maramureș, știa ce poate să-i ofere, știa cum să înceapă, unde să dezvolte și când să rupă ceea ce era de rupt, dacă trebuia să rupă. La fel cu o fată din Sebeș, Alba. Ce să facă însă cu o fată din Saline, Michigan, al cărei tată e armean și care pe deasupra mai are și-un bunic la Tbilisi? Sebastian se temea de astfel de expediții în necunoscut, care îi dădeau senzația că, deși participă la ele, îi este interzisă înțelegerea sensului lor fundamental și ascuns, umilindu-l, cum se întâm-plase o dată cu metisa când, în toiul unei ședințe cu Marx abandonat la căpătâi, ea scosese niște interjecții sau jumătăți de cuvinte ciudate, un soi de triluri nervoase, și el nu-și putuse da seama dacă exclamațiile sunt întru laudă sau întru îndemn.

În ziua de 12 septembrie însă, în timp ce se afla la subsolul școlii preluând hârtia, sticlele și borcanele aduse de elevi, se trezi deodată cu nou-venita acolo bâjbâind cu piciorul după ultima treaptă a scării. În subsol era întuneric; un singur bec aprins într-o botniță de sârmă își arunca lumina din dosul unei lăzi, lipind într-un colț al tavanului o pată gălbuie. „Aici!” strigă Sebastian și cei câțiva elevi care-o urmau o luară înainte în direcția glasului. Ea se oprise în dreptul scărilor. „Din ce clasă sunteți?” întrebă Sebastian când elevii începură să scoată sticlele din pungi. „Dintr-a cincea H.” „Cine vă e diriginte?” Elevii își întrerupseră mișcarea și-și ridicară capetele, uitându-se vinovați unul la altul. „E tovarășa de engleză, de lângă ușă”, zise unul cu sfială. Sebastian se aplecă și începu să numere. „Mai aveți?” întrebă el. „Da”, răspunseră ei și-o zbughiră spre ușă, auzindu-se câteva clipe bocănind pe scări. „V-aștept aici!” le strigă ea în urmă și imediat Sebastian văzu sclipind flăcăruia unei brichete. „Se poate fuma?” întrebă ea, încercând să-l deslu-șească prin praf. „Se poate”,

răspunse Sebastian. „În cancelarie e prea multă lume, iar pe coridoare se pare că nu-i permis”, se justifică ea. Ochii lui, obișnuiți cu întunecimea, o văzură cum își aprinde țigara și trage câteva fumuri. Pe el n-avea cum să-l zărească, nu-l putea recunoaște; o învălmășeală de bănci, pancarde, scaune, catedre descleiate, de lăzi și pachete cu hârtie se înălța până aproape de tavan. Se trase lunecând lin în dosul unui fost cal cu mânere și se așeză pe o saltea, fără s-o scape din vedere. Stătea în picioare, rezemată, primind lumina firavă din spate. Când trăgea din țigară, chipul își desprindea roșiatic trăsăturile, dezvăluindu-i ochii ațintiți curioși înainte. Sebastian nu se mișcă. „Câtă harababură cu sticlele astea...” zise ea. „În fiecare an se întâmplă la fel?” Sebastian nu răspunse. Ea ascultă atentă și se ridică puțin pe vârfuri, ca și cum ar fi voit să privească peste un gard. „Dumneavoastră răspundeți de acțiunea asta? Ce faceți acolo?” zise ea mai tare. Sebastian se uită împrejur, se aplecă ușor în dreapta, apucă gâtul unei sticle și, rotindu-se brusc, izbi năprasnic într-o tobă. Femeia tresări puternic, scăpând țigara. „Fir-ar a dracului”, zise Sebastian, „cine-a adus tobele astea aici.” Dar nu ieși la iveală. Ea se întoarse, găsi ușa și apucă repede pe scări.

Coborâră alți elevi, cu hârtie. Subsolul se umplea încet, dar sigur, sub comenzile scurte aruncate de Sebastian: aici borcanele, dincolo sticlele, în capăt hârtia. Copiii foșneau tăcuți, ca într-un stupar, scurgându-se încărcați pe cărările simetric orânduite printre grămezile de pachete și lăzi, își lăsau sarcina, ocoleau un grup prăfuit de drapele ales de Sebastian drept reper pentru capătul traseului, și se întorceau grăbiți spre intrare. Cocoțat pe calul cu mânere, Sebastian urmărea acest zumzet continuu, îi veghea buna și neîn-trerupta desfășurare. „Nu aici, acolo!” retușa vocea lui umbra nerăbdătoare a vreunui școlar aplecându-se prematur să scape de greutate, și

umbra îi trecea supusă pe sub picioare spre locul indicat. „Ritm! Mai mult ritm!” poruncea Sebastian și rândul devenea mai vioi, mișcările de descărcare mai exacte, bocăniturile pe scară mai înfundate. „Fără grabă! Fără anarhie!” își asculta el apoi glasul cum se lovește de pereți ca o pasăre oarbă, și rândul se domolea, pașii se înmuiau, sticlele sunau mai duios. Era plăcut. Era o ordine, o disciplină. Cum sta acolo cocoțat, bălăngănind din picioare, și în urechi îi urca liniștit zvonul respirațiilor unite ale elevilor trecând cuminte, împovărați, Sebastian simți dorința să închidă ochii. Privi rușinat spre șirul mișcător, ca și cum careva din ei ar fi putut să-l ghicească. Toți înaintau însă cu capetele plecate, atenți la pașii celui din față. Sebastian tuși să-și semnaleze prezența și pentru două secunde, ținu ochii închiși. Apoi îi deschise repede și se uită bănuitor în jur. Nimic nu tulbura armonia în mers a rândului. Închise din nou ochii. Zumzetul hârtiei, clinchetul sticlelor veniră spre el mai clare, mai pline; sub vibrația nouă, subsolul se întinse, se lungi dintr-o dată, pierzându-și capătul; șirul se îngroșă, se lărgi, deveni mulțime. „Mai repede!” comandă Sebastian în gând și mulțimea, sub el, își înteți alunecarea. „Mai încet”, gândi Sebastian și masa compactă frână docilă. Sebastian deschise o clipă ochii: nu se întâmplase nimic, cărau în continuare. Câteva mii. O mulțime de câteva mii aștepta în genunchi. „Culcat!” gândi încet Sebastian și oamenii se aruncară, perfect aliniați. Calul cu mânere își prelungi iute picioarele, ridicându-l deasupra copacilor, clădirilor, deasupra turnului de apă, într-un amvon amețitor. Prin fața ochilor îi treceau scame de nori. Privi în jos încruntat. Și deodată, aplecându-se peste cal, întrebă cu furie, stârnind praful printre trupurile lungite în țărână: „Ce este atributul?” „Atributul” — se auzi vaietul mulțimii — „este partea secundară de propoziție care determină...” Sebastian deschise ochii, își frecă

fruntea și tuși. „Hai mai repede!” strigă el sărind de pe cal, și elevii grăbiră pasul.

Veneau tot mai mulți. La intrare se iscă o mică învălmășeală și Sebastian vru să se-ndrepte într-acolo, când o văzu apărând în cadrul ușii. Elevii îi făcură îndată cărare, trăgându-se în lături, dar ea se feri să înainteze. Rămas în umbră, Sebastian zâmbi. Se strecură după un dulap povârnit și scoase cu grijă un sertar, făcându-și o ferestruică. Se lăsă pe vine în fața deschizăturii; îi zărea bustul. Auzi o mișcare în dreapta și se întoarse: un elev se oprise în dreptul lui și-l privea curios. „De ce stai, mă, aici?” șopti Sebastian. „Mișcă!” Își dădu instantaneu seama că era caraghios să vorbească în șoaptă; ce-ar fi putut crede elevul? Se ridică și zise cu tărie: „Ce te-ai oprit? Dă-i drumul!” „Domnul Sebastian Pop?” se auzi atunci glasul ei. Sebastian șovăi un moment, apoi răspunse: „Da, eu”. Rămase însă după dulap. „Mi s-a spus să vin aici să ajut, sus sunt deja prea mulți”, urmă ea, „deși nu prea văd ce-aș putea face...” „Lăsați, doamnă, nu vă faceți probleme, rezolv eu, nu e mare lucru.” „Pot să stau aici? Mi-e cam frică de întuneric.” „Vai de mine, sigur că da, stați liniștită”, răspunse Sebastian. „Dar dum-neavoastră unde sunteți? Nu vă văd.” „Aici”, zise Sebastian. „Aranjez hârtia.” Se uită în jur și împinse cu piciorul niște ziare. Apoi se aplecă și privi prin ferestruică: stătea rezemată de zid, chiar lângă ușă. Elevii se răriseră, probabil că transpor-tul era pe sfârșite. Se puteau desluși comenzile profesorilor de sus care supravegheau curățatul claselor. Sebastian mai privi un timp, dar poziția era incomodă și se înălță în picioare. Mișcă din nou ziarele. Atent, fără să facă zgomot, se rezemă și el de dulap. Era un dulap masiv, din lemn greu, o singură piesă uriașă cu încrustații la colțuri, sprijinindu-și povara pe patru picioare scurte în formă de labe. Nu se știe de ce, o labă putrezise și dulapul, mândria cabinetului directoral, se lăsase într-o rână ca un

pachebot ce ia apă. Degeaba încercară să-l readucă la orizontală punând în locul piciorului frânt niște cărămizi; laba de alături, printr-un act secret de solidaritate, se betegi și ea, și dulapul se plecă în cealaltă parte. În cele din urmă trebuiră să-l scoată definitiv din cabinet și să-l ducă la subsol. Sebastian, ca unul căruia, tânăr fiind, i se încredințase sarcina asta, își aminti cât de greu îl coborâseră acolo, izbin-du-l de pereți și hurducăindu-i încheieturile. Uite că tot mai era bun la ceva. Putea să stea ascuns după el o veșnicie. Dar de ce să stea ascuns, se întrebă deodată uimit și, oarecum vesel, simți cum uimirea i se face tot mai mare: chiar așa, de unde îi venise gândul să stea după dulap? „Știți, în legătură cu biletul dumneavoastră... la consiliu", zise ea. „N-am înțeles ce voiați să-mi spuneți." „Nimic important", răspunse Sebastian. „Citeați ceva și puteau să vă observe din prezidiu... nu e voie. Adică nu că nu e voie", se corectă el, „nicăieri nu e scris că nu e voie să citești în ședință, dar în general există o opinie, nu a mea, bineînțeles, cum că n-ar fi voie..." „Înțeleg", zise ea. „Și eu am fost o dată prins, mai demult", spuse Sebastian, mutându-se de pe un picior pe altul, „propriu-zis nu prins, cuvântul e un pic dur, mi s-a atras atenția, normal." „Ce citeați?" Ce citeam, se gândi el febril, chiar, ce citeam? Brusc își aduse aminte: *Experiența OZN* de J. Allen Hynek. Da, asta citea, cartea îl pasionase de-a dreptul. „Virginia Woolf", răspunse el tare. „Virginia Woolf?" o auzi Sebastian și percepu în vocea ei o undă de surpriză. „Din Virginia Woolf mi-am dat lucrarea de diplomă." Mare brânză, gândi el involuntar. Nu zise nimic, ci ieși de după dulap și înaintă spre lumină. Ea stătea tot acolo și fuma. „Am terminat", zise Sebastian. „Pentru azi, suntem liberi." „Mâine se preia fierul vechi, nu?" „Probabil. Sebastian Pop", zise el și-i întinse mâna. „Ioana Eraclid." „Ați absolvit filologia?"

„Da, engleza”, răspunse ea, retrăgându-și firesc brațul. „Îmi aprind și eu o țigară”, zise Sebastian. „Nu trebuie să ne grăbim. Ne pot da alte sarcini. Nu luați loc?” „Nu, mulțumesc.” „Eu o să stau puțin”, zise el și într-adevăr se așeză pe un colț de bancă. Pe scări se auziră pași. Se ivi un elev întârziat ținând în brațe un pachet de ziare. „Hai mai repede”, făcu Sebastian neutru. Elevul merse spre capătul subsolului, lăsă pachetul și se întoarse, alergând politicos printre ei. Sebastian duse încet țigara la buze, trase îndelung din ea. Se gândi să sloboadă fumul în cercuri, dar intenția i se păru copilăroasă. Opta pentru altceva: expiră blazat, masculin, pe nas: fuioarele de fum țâșniră din nările lui în două frumoase linii drepte, pierzându-și impetuozitatea rectilinie în apropierea corpului ei și învăluind-o într-un halou respectuos, plăcut mirositor. „Vă place Virginia Woolf?” întrebă ea. „Da, mi se pare interesant cum scrie...” șovăi el, „deși cam uscat.” „Uscat?” „Da, ceva uscat. E o răceală la ea, așa mi s-a părut... și nu numai la ea, la toți saxonii, la Huxley, și la nemți, la Thomas Mann...” „Sunt literaturi de idei...” șovăi la rândul ei, „poate din cauza aceasta vi s-au părut...” „Probabil, nu-mi dau exact seama... în orice caz, ceva, ceva este...” „Da”, încuviință ea. Sebastian mai trase un fum, furându-i încă o dată privirea, în licăritul țigării, părul, fruntea, ochii, nasul, gura. „Puteți citi în engleză?” zise ea. „În mod obișnuit, nu. Am terminat română-franceză.” „Franceză? Am câteva volume de Virginia Woolf în franceză, nu s-au tradus la noi. Dacă doriți...” „Desigur”, se grăbi Sebastian, „v-aș rămâne îndatorat.” Își privi țigara: mai avea. „Eu am mai mult ruși”, zise el. „Mi se par mai accesibili, mai profunzi.” „Nu știu rusește”, mărturisi ea. „Nu”, zise Sebastian, „îi am în franceză. Nici eu nu știu rusește.” „Citesc mai mult în engleză”, urmă ea, „așa m-am obișnuit. Facultatea mă obliga la asta.” „Normal. Ați prins Bucureștiul, prin repartiție?”

„Da, prin repartiție guvernamentală.” „O”, zâmbi Sebastian, „înseamnă că ați fost o studentă model.” „Da, oarecum”, răspunse ea, „deși n-am avut o medie prea mare; am prins postul la priorități.” „Ce priorități?” „De domiciliu. Soțul meu e bucureștean și după căsătorie mi-am făcut și eu buletin de capitală.” „Nu sunteți bucureșteancă?” „Nu, sunt din Timi-șoara.” „Bine calculat”, zise Sebastian. „Poftim?” „Oarece suavitate, oarece șmecherie, familia plânsă, dar în fond mul-țumită, zicând vai, vai, ai grijă de tine, și către el, vai, să ai grijă de ea... da, da”, făcu visător Sebastian, „da, clasic, *classical*, cum ar veni...” Ea făcu ochii mari și-l privi țintă. „*Classical*, da, da, *classical”*, repetă Sebastian urmărind volutele fumului de țigară, „aceeași soartă-mpărtășită de zeci și sute...” „Nu înțeleg ce spuneți. Sunteți bun să repetați?” „Poftim?” păru el că se trezește. „Ce să repet?” „N-am înțeles ce-ați spus înainte”, zise ea cu blândețe. „Nimic, glumeam”, răspunse Sebastian. „Glumeați? Cum glumeați?” „Da, glumeam, îmi imaginam... nu văd ce e de neînțeles.” „Dar, dacă nu vă supără întrebarea, despre ce glumeați?” „Cum despre ce? Chiar n-ați înțeles?” „Nu”, zise ea stânjenită, „n-am înțeles.” Sebastian răsuci mucul pe bancă, stingându-l, și-o privi dintr-o parte, pe sub gene. „Dumneavoastră vă bateți joc de mine?” întrebă el. „Eu?! Cum să...”, se bâlbâi ea, „nu, nici vorbă... de unde ați...” „Păi atunci ce-i așa de greu de înțeles?” — zise calm Sebastian aprinzându-și încă o țigară. „E simplu ca bună ziua: îmi imaginam căsătoria dumneavoastră.” „Căsătoria mea?” „Bineînțeles”, spuse Sebastian și de data asta nu rezistă tentației și slobozi fumul în cercuri. „Ce-i cu căsătoria mea? Nu văd legătura”, zise ea privindu-l cu aceeași uimire, „a fost o căsătorie normală, obiș-nuită...” „Bazată pe niște sentimente firești, cu consim-țământul ambelor familii, bănuiesc.” „Da, desigur...” „Și precedată de plimbări prin parc”, o ajută Sebastian, „de

vizionări de filme și teatre, vreau să zic de o cunoaștere prealabilă, nu?” „Da, într-un fel aveți dreptate, numai că... vedeți, nu acestea determină în general...” „Știu”, o întrerupse Sebastian, „știu. Există alți factori.” Și rămase privind în gol, ca și cum ar fi căzut pe gânduri. „Sunteți cumva... ciudat”, îndrăzni ea. Sebastian nu răspunse. Ea se desprinse de perete, își netezi fusta. „Cred că putem urca. Dumneavoastră mai rămâneți?” „Da, mai rămân”, zise Sebastian. „Atunci, la revedere.” „La revedere.”

Ea se întoarse și ieși. Când nu-i mai auzi pașii, Sebastian stinse țigara, clătină de câteva ori din cap și prinse a râde încet.

* * *

În 15 septembrie începu, în fine, școala. Frumos încolonați pe două rânduri, elevii, majoritatea cu flori, străbăteau curtea îndreptându-se spre intrarea principală rezervată de obicei profesorilor, dar care, cu această ocazie, era deschisă și elevilor, ca spre a marca o dată în plus caracterul sărbătoresc al zilei. La intrare, numai zâmbet, se afla directoarea primă, privind cu părintească afecțiune apropierea primelor rânduri, clasele I, escortate de învățătoare. Șirurile se formau undeva în dos sub supravegherea lui Puiu, îmbrăcat festiv cu treningul său galben pe spatele căruia stătea scris cu litere mari, albastre, ROMÂNIA. Clasa I A ajunse pe scări și directoarea se aplecă și sărută primii patru proaspeți școlari, spre fericirea firească și emoția primilor opt părinți care încadrau aleea principală. Șirul clasei I A era însă destul de mărișor, așa că directoarea se mulțumi în continuare să întârzie câteva clipe cu palma pe creștetele bine tunse ale celorlalți elevi și să întrebe din doi în doi, iar uneori, mai spre sfârșitul rândului, chiar din patru în patru: „Ei, ia spune-mi, îți place școala?” În spatele ei, în holul pavoazat al școlii, aștepta Sebastian împreună cu un grup de

pionieri trompetiști și toboșari. De cum își făcură apariția primele ghiozdane cu inscripția „1 + 1 = ?”, Sebastian se întoarse spre grupul său și înălță brațul. Trompetiștii își umflară obrajii, toboșarii ridicară brațele. „Doi, trei, ȘI !” Marșul pionieresc țâșni în toată splendoarea lui, umplând holul cu chiotele maiestuoasei bătălii muzicale între trompete și tobe. Cei patru școlari privilegiați care pătrunseseră primii în incintă se opriră stană, ca spre a face front comun împotriva neașteptatei agresiuni sonore. Trompetele atacară însă cu putere o notă de vârf și rezistența celor patru se frânse: o luară urlând înapoi spre ușă, cu ghiozdanele săltând și cu întrebarea „1 + 1 = ?” rămasă nerezolvată. Înghesuită de trupurile celor patru micuți zbătându-se să iasă la liniște, directoarea se întoarse mâniată și strigă: „Ce se întâmplă, tovarășe Pop? Opriți, vă rog, marșul!” Sebastian ridică din umeri și coborî brațul. Trompetiștii îl priviră dezamăgiți și-și manifestară tacit dezaprobarea luând o notă foarte joasă, aproape indecentă. „S-au speriat, drăguții de ei, s-au speriat de trompete”, râse liniștitor directoarea către cei opt părinți care nu înțelegeau ce văzuseră copiii înăuntru. În cele din urmă îi domoliră, le șterseră lacrimile și-i introduseră cu băgare de seamă în hol și de-acolo în clasă, unde îi așteptau, de data aceasta în liniște, cărți colorate, legate cu șnur roșu, cercuri, cubulețe...

Șirul claselor I se termină. Urmară elevii claselor a II-a, a III-a. Zâmbetul larg al directoarei se mai îngustă puțin, se preschimbă imperceptibil într-un surâs. Erau deja școlari cunoscuți, desigur foarte buni majoritatea, dar printre care existau, ca oriunde, și unii *problemă*, ce ridicau probleme adică, anumite probleme, nu tocmai ușor de rezolvat. Cu cât urca cifra claselor, cu atât aceștia erau mai mulți, nu foarte mulți, bineînțeles, ci pur și simplu mulți, mulți în raport cu puținii din clasele mici. Treptat, chipul directoarei se răci

complet: urmau clasele a VI-a, a VII-a și mai ales a VIII-a, în care cu siguranță că se ascundeau *cei* sau poate numai *cel* care, cu o precizie admirabilă într-un alt context, dar foarte reprobabilă din punct de vedere educativ, spărgea săptămânal geamul cabinetului de istorie de la etajul al treilea, singurul geam din școală căruia, din motive obiective, nu i se putuse atașa plasa protectoare de sârmă agățată la celelalte ferestre. Pentru prinderea și pedepsirea iconoclastului școlar se organizase o adevărată campanie detectivistică, se făcuse de pază, de gardă zile și nopți întregi; totul fără rezultat: invariabil, luni dimineața geamul era găsit făcut țăndări pe podeaua cabinetului. Însuși tatăl unui elev care-și oferise benevol serviciile pentru apărarea prestigiului didactic și care, se spunea, era foarte apreciat profesional într-o instituție ce se ocupa cu rezolvarea unor cazuri de iconoclastie întâmplate, printr-o nedorită extensie, la scară mai mare, nu putuse stabili decât că „obiectele contondente (pietre, fragmente de cărămidă, bulgări) sunt, după toate probabilitățile, aruncate manual sau cu praștia fie de pe sol, fie de pe terasele blocurilor învecinate". Blocuri învecinate erau însă cam multe și serioasa cercetare a părintelui nu avu altă urmare decât intensificarea ritmului de spargere: de două ori pe săptămână. Apoi perseverentul recalcitrant se domoli oarecum de la sine: geamul era făcut cioburi bilunar.

Pe ușă elevii se scurgeau acum încet, căci directoarea, ajutată de responsabila sindicală, făcea controlul matricolelor, al tunsorii și, la fete, al ciorapilor. Sistemului de control din anii trecuți direcțiunea îi adusese o inovație: în fața scărilor, mai spre mijlocul curții, exista o platformă cimentată, un fel de podium pe care se așeza în ocaziile importante o masă lungă. Acolo luau loc cadrele didactice, de-acolo se anunțau premiile la sfârșit de an, de-acolo se priveau spectacolele sportive în aer liber. Direcțiunea se gândise să

folosească și altfel poziția cu totul favorabilă a platformei: într-adevăr, locul central ocupat, spațiul larg dimprejur, soliditatea betonului din care era făcută dădeau platformei nu numai superioritatea calmă a unui prezidiu, ci și prestanța amenințătoare a unui eșafod. Ideea de a expune astfel oprobriului public pe eventualii școlari surprinși în ținută necorespunzătoare îi venise directoarei prime, profesoară de istorie, încă în trecutul an școlar, pe când își pregătea lucrarea pentru obținerea gradului I din „Influențele Revoluției franceze de la 1789 la români”; atâta doar că nu găsise prilejul potrivit s-o aplice. Desigur, ar fi preferat ca în locul netunșilor să urce pe platformă încăpățânatul spărgător al geamului de la etajul al treilea și-și putea chiar imagina rechizitoriul robespierrean cu care, de la microfon, prin stația de radioamplificare a școlii, l-ar fi ghilotinat pe nefericitul inculpat. Dar iconoclastului nu i se dăduse de urmă și directoarea trebuia în această zi să se mulțumească cu dantoni mai mărunți.

În practică, ideea demară excelent. Primii șase elevi fără matricolă și-o elevă dintr-a șasea cu ciorapi de nailon fură conduși de sindicalistă cu o amabilitate rău prevestitoare până la platformă și obligați să se urce acolo. Brusc, zgomotul din curtea școlii încetă; în jurul platformei se formă un careu tăcut de școlari și părinți care-i priveau neclintiți pe cei șapte. Izolați pe suprafața întinsă, părând și mai goală, a podiumului, aceștia rămaseră fixați în poziții caraghioase, neîndrăznind să se miște; eleva își duse instinctiv mâinile la spate, căutând să și le ascundă, dar pe latura opusă mulțimea de ochi îi urmări avidă mișcarea și degetele elevei se opriră răsfirate stângaci, ca apoi să se prindă salvator de cordonul uniformei. „Foarte bine le face”, se auzi glasul unei femei bondoace, aflate chiar la marginea platformei. „Prea multe li se permite. Uite-o și pe asta”, urmă

ea, luându-i de martori pe toți cei adunați, „cu ciorapi de nailon, la vârsta ei... Nu ți-e rușine?” „Vezi, Săndel?” spuse alta, aplecându-se spre fiul ei care-i privea fără să clipească pe cei de sus. „Vezi? Dacă nu ești cuminte, te urcă și pe tine acolo.” Fără să-și mute privirea, băiețelul înghiți în sec, speriat. „Mai tundeți-vă și voi, măi băieți!” spuse împăciuitor un domn înalt, cu pălărie verde, căruia platforma îi ajungea până la piept. „Numai golanii și hipii mai poartă părul mare.” „Le-a trecut pofta și ăstora. I-a izolat”, interveni cineva de lângă el, „le-au creat ăia tabere speciale, să stea dracului acolo. Din an în an îi dezinfectează, vai de mama lor!” „Acuma de ce plângi?” se răsti bondoaca la elevă. „Trebuia să plângi acasă!” La ușă directoarea mai înhăță doi fără cravată și-i trimise sus pe platformă. În rândurile celor ce așteptau la coadă să intre în școală se iscă un freamăt neliniștit, și câțiva încercară să iasă din șir și să se strecoare la spate, dar, apărut ca din senin cu treningul său galben pe care scria ROMÂNIA, Puiu îi observă, îi urmări și-i prinse, ducându-i pe platformă. Unul nu voi să urce, izbucnind de-a dreptul în plâns: fu totuși săltat ușurel și rămase într-un colț, ștergându-și cu dosul mânecii lacrimile.

Încetul cu încetul platforma începea să se umple. Apărură și elevi la care spectatorii de pe margine nu putură să observe vreo neorânduială vădită în ținută. „Tu ce-ai făcut, mă?” întrebă domnul înalt cu pălăria verde un școlar ce se vedea curățel îmbrăcat, cu uniforma călcată, tuns regulamentar. „N-am trusa sanitară”, răspunse elevul, strecurându-se în mij-locul celorlalți. „E control serios, în toată regula”, comentă tare, admirativ, domnul cu pălărie. Părea să aibă dreptate, căci cel puțin o pătrime a podiumului era acum ocupată în întregime. Pe unul din colțurile platformei cădea încă umbra clădirii școlii și inculpații, într-o atât de înțeles mișcare de

ascundere, se refugiaseră în masă acolo. Curând însă, colțul deveni neîncăpător și ultimii sosiți fură nevoiți să rămână în lumină. Printre ei se ivi a doua elevă, tot cu ciorapi de nailon și, în plus, cu părul scăpat din împletitura domolită a codițelor și lăsat să se răsfire nepermis de liber în spate. Privirile celor de jos o luară imediat în primire: era insolent de zveltă și chiar se și opri așa, insolent, la câțiva pași de îngrămădeala celorlalți, în plin soare, cu piciorul drept adus în față și cu o mână în buzunarul minuscul al uniformei. Cealaltă fată, care ținuse tot timpul capul în pământ, ridică bărbia și începu s-o studieze cu atenție, cum făcură și următorii sosiți sus, vreo trei-patru elevi din clasele mari, stânjeniți mai mult de propria lor înălțime în raport cu grupul compact din colț, decât de postura în care fuseseră aduși. O dată cu venirea celor mari, spațiul descoperit din mijlocul platformei nu mai păru atât de gol. De altfel, ceva din nemișcarea jenantă, autoacuzatoare a grupului din colț se rupse: câțiva începură să se mute de pe un picior pe altul, alții, mai îndrăzneți, făcură chiar mici pași, ca de acomodare, pe suprafața zgrunțuroasă a platformei; însăși înghesuiala ce exista acolo în peticul de umbră tot mai mic îi obliga oarecum la asta. Mulți nici nu mai aveau cum să se ferească de soare, așa că preferară să părăsească colțul încăpător și să se îndrepte spre centru, unde stăteau elevii mai mari, ca spre a găsi o altă umbră, umbra reală și totodată metaforică a colegilor din clasele superioare.

În fața ușii de la intrare, șirul școlarilor, vegheat cu străşnicie de Puiu, devenise tot mai mic: urmau să mai intre două clase, ultimele. La un moment dat, scos cu o mână necruțătoare din rând, fu adus la platformă vestitul repetent Ilarie, dintr-a VIII-a F, un țigănuș măruntel, cu părul creț și niște mâini disproporționat de mari, căzând nesfârșite de-a lungul trupului. Apariția lui Ilarie pe platformă stârni în rândul spectatorilor o rumoare

îndelungată; rumoare întemeiată; căci în comparație cu colegii lui mai mari sau mai mici, la care, cu îngăduință, se puteau totuși observa semnele școlărești caracteristice (uniforma, tunsoarea, ghiozdanele), Ilarie era întruchiparea vie, fără putință de negat, a unei perfecte Imagini Antiregulamentare. De fapt, chiar ideea de regulament nu i se potrivea, putând fi din capul locului înlăturată; nimic din înfățișarea ori vestimentația lui n-o amintea; sau o amintea prin absență. Părul îi ascundea de mult urechile, haina de uniformă îi era înlocuită de un tricou indefinit, iar pantalonii impresionau nu atât prin nemaipomenita lărgime, cât prin aceea că, după o oarecare cercetare, se vedeau a fi pantaloni ofițerești, și încă nu din cea mai rea stofă. Murmurul de surpriză era deci întemeiat; în fața unei asemenea totale sfidări ce depășea de fapt normele obișnuite de sfidare, intrând într-o zonă a nimănui, greu definibilă, prin mulțimea din jurul platformei trecu un fior de simpatie. Vestea urcării lui Ilarie pe platformă se răspândi și-n școală; la geamuri apărură capetele celor deja intrați; unii coborâră în curte prin ieșirea din dos să-l vadă mai de-aproape. Iar Ilarie nu păru deloc speriat de interesul ce i se arăta; cu stânga scoase din impresionanta genune a buzunarului din spate un pumn de semințe, iar cu dreapta o minge de ping-pong. O izbi de câteva ori de ciment și mingea ricoșă și se duse săltând până în dreptul grupului rămas în colț, oprindu-se în fața ghetelor primei fete. Mulțimea dimprejur, atrasă de mica sferă albă, îi urmări involuntar traiectoria. Eleva privi mingea, îl privi pe Ilarie, apoi din nou mingea: s-o ridice? să n-o ridice? Se aplecă, o apucă cu două degete ca și cum ar fi apucat o râmă și, cu un gest stângaci, din încheietura palmei, o aruncă. Ilarie o prinse cu îndemânare, o privi și deodată chipul i se lărgi într-un surâs extraordinar de expresiv, ca sub presiunea unei descoperiri lăuntrice, iar din gâtlej

îi ieși un fel de gâlgâit satisfăcut, un început de râs blocat de chiar bucuria ce-l născuse. Azvârli iar mingea spre elevă și ea o prinse și, încă la fel de șovăitoare, dar zâmbind, i-o aruncă înapoi. Greși puțin direcția și mingea ajunse spre colțul opus de unde, cu o mișcare mult mai precisă și hotărâtă, o azvârli spre Ilarie. Acesta se întoarse s-o arunce iar spre fată, dar ea se retrase în spatele celorlalți și Ilarie n-avu ce face, o aruncă la întâmplare. Săriră mai mulți s-o prindă, se iscă o mică busculadă, ceea ce atrase atenția directoarei. „Ia vedeți ce se întâmplă!" strigă ea spre Puiu. Profesorul de educație fizică ochi într-o clipită situația, sări pe platformă și luă mingea. Intervenția profesorului avu darul să liniștească agitația izbucnită pe platformă; puțină vreme însă; înviorați de prezența magnetică a lui Ilarie, școlarii părăsiră unul câte unul colțul umbros. Cele două eleve cu ciorapi de nailon, după o adulmecare reciprocă, se apropiară una de alta și începură să șușotească ceva; apoi, cea zveltă își luă de braț tovarășa și făcură câțiva pași de promenadă spre partea opusă. Stinghereala se risipi: elevii începură să se miște, să discute; se auzi o muzicuță; cei mai mari făcură o roată și-l puseră în centrul ei pe Ilarie, jucând „bâza". „Copiii, tot copii!" zise înțelegător domnul cu pălăria verde, uitându-se în jur și constatând că numărul celor care stăteau jos scăzuse îngrijorător; într-adevăr, din lungul șir din fața intrării mai rămăseseră câteva fete cu trese de comandant. Restul nu mai aștepta controlul de la ușă, acum școlarii se urcau singuri pe platformă. Domnul cu pălăria verde mai observă că de lângă el începură să se cațere și copiii care până atunci stătuseră liniștiți, disciplinați, frumos îmbrăcați. Platforma devenise neîncăpătoare, mai ales că foarte mulți, părăsind școala prin dos, săriră și ei pe platformă unde se încinsese o adevărată luptă pentru câștigarea și păstrarea unui loc.

În scurt timp, numărul celor rămași în jurul podiumului deveni mult mai mic decât al celor de deasupra. Platforma mai oferea apoi incontestabilul avantaj de a privi de la înălțime, avantaj folosit din plin de cei deja urcați care se uitau cu o nedisimulată superioritate la puținii colegi șovăind împrejur. În praful și hărmălaia iscate de tropăiturile numeroșilor ocupanți ai platformei, părinții, câți mai erau, se simțiră ușor jenați și se traseră câțiva pași înapoi. Doamna cu copilul îi explica ceva la ureche vecinei bondoace, arătând cu capul spre eleva zveltă, când fu întreruptă de o smucitură puternică a băiețașului. „Nu se poate, Săndel, nu e voie!” spuse ea. Drept urmare, pe chipul copilului apăru o expresie atât de elocventă, încât femeia se înduplecă, îl ridică de subsuori și-l cățără pe platformă. Prudent, dar fericit, băiețașul făcu câțiva pași și-apoi reveni în brațele mamei.

Când directoarea, însoțită de un grup de profesori, se îndreptă spre platformă, în curte nu mai erau decât părinții. „Dați-vă jos!” strigă ea indignată, înțelegând brusc situația: „Jos! Nu rămân decât cei pedepsiți!” „Jooos!” — strigă Puiu, aplecându-se ușor de șale. „Toată lumea jooos!” „Nu toată lumea!” — îl corectă directoarea. „Rămân sus cei pedepsiți!” Câțiva săriră jos, dar numai pentru a se urca pe cealaltă parte. „Dați-vă, măi, jos!” se enervă Puiu și dintr-un salt fu în mijlocul lor, împingându-i să coboare. „Tu urcă-te înapoi! Înapoi!” strigă directoarea către Ilarie, care aterizase benevol chiar lângă ea. Ilarie fugi spășit către scărița platformei și urcă înapoi. Comanda însă o auziră mai mulți și se executară întocmai, cocoțându-se iarăși. Puiu coborî repede și veni lângă directoare. „Ne facem de rușine, tovarășa directoare! Se uită părinții la noi.” Directoarea îl privi scurt. „Bagă-i pe toți în clase. Îi depistez eu p-ormă.” „În clase! În claaase!” — strigă Puiu cu mâinile pâlnie. „Toată

lumea în clase!” De data aceasta, porunca prinse și școlarii porniră buluc spre intrare.

În prima pauză, Sebastian se uită pe geam și văzu că pe platformă se formase un cerc de fete care se roteau cântând „Mi-am pierdut o batistuță”.

* * *

„În fond, orice carte mare pornește de la viață, dar rămâne în umbra ei”, spuse Sebastian după vreo câteva săptămâni de la deschiderea școlii, în cabinetul de română, stând picior peste picior în fața noii sosite. Avea în geantă, învelit în celofan ca să nu păteze copertele, volumul împrumutat de ea, aproape terminat. Ioana (se făcuseră, firesc, *pertu*; nu numai ei doi; și Puiu o striga la persoana a II-a singular, ba chiar și sobrul Petrache. De altfel, nimic ieșit din comun în asta; coexistența didactică între aceiași patru pereți elegant împodobiți cu lozinci ai sălii profesorale, cât și un anume fel spontan de a fi al proaspetei repartizate, foarte atrăgător și simpatic, venind desigur, gândea Sebastian, din evidenta ei tinerețe, înlăturaseră rapid obișnuitele și câteodată prea pre-lungitele convenții politicoase. Formula „doamna Eraclid”, fo-losită în primele zile, dispăruse curând, fiind înlocuită, într-un remarcabil consens, de apelativul „Ioana”, cu certitudine mult mai potrivit valului răcoros și vesel produs la fiecare apariție de persoana avântată a profesoarei de engleză) își respectase promisiunea, îi adusese cartea, iar Sebastian, cu o la fel de lăudabilă corectitudine, o și citise mai mult de trei sferturi, înconjurat de dicționare și îndreptare, căci toate cunoștințele sale în limba lui Napoleon suferiseră, de-a lungul anilor, serioase amputări. Nu o dată, prins în hățișul exact, de o dezolantă complexitate, al sintaxei franceze, pe Sebastian îl încercase, la ore târzii din noapte, ideea renunțării. Alături, pe largul recamier al dormitorului conjugal, Sonia citea cu o, vai, atât de ispititoare lejeritate cărți din

colecția „Enigma”. Pe de altă parte, Sebastian se gândise că Ioana l-ar putea prinde cu un pasaj sărit sau parcurs neatent, nimerit să fie chiar unul esențial, cum se întâmplă în genere: niciodată nu poți ști, la autorii moderni, ce să reții și ce să lași pe dinafară — era o lecție pe care Sebastian o învățase încă din facultate.

Una peste alta, citi vreo trei sferturi din carte cu creionul în mână, notându-și anumite fraze, anumite idei, fapt care îl ajuta ca în ziua următoare să dea o necăutată cursivitate discuțiilor cu Ioana, purtate îndeosebi pe marginea cutărei scene sau cutărui pasaj. De fapt, nu discutau chiar zilnic: orarele lor nu coincideau decât marțea și joia. Desigur, Sebastian, care între timp, datorită succeselor înregistrate în acțiunea de colectare a hârtiei, sticlelor și borcanelor, fusese numit responsabil al activităților pionierești din școală, căuta s-o întâlnească și în celelalte zile, fără să dea însă dorinței sale un sens special ori o ostentație din toate punctele de vedere nepotrivită; dacă, de exemplu, intrând în cancelarie, n-o vedea acolo, nu insista s-o găsească și nici nu zăbovea prea mult aș-teptând-o să vină. La fel, miercurea, când ea avea o oră liberă și Sebastian se îngrijea să prepare în cabinetul de română o cafea tare numai pentru ei doi, nu se neliniștea dacă Ioana nu-și făcea apariția; sorbea cafeaua singur, privind pozele clasicilor frumos înrămate cu conștiința că, oricum, peste o săptămână, va fi din nou miercuri și că, asemeni chipurilor ori citatelor caligrafice de pe perete, și chipurile și vorbele lor mai pot aștepta fără să-și piardă frumusețea. Îi plăcea mult să stea acolo să se odihnească, deși, o dată cu sporirea numărului colegilor de catedră, cabinetul, atât de liniștit, de pașnic în primii lui ani de profesorat, nu-și mai păstra caracterul însingurat, de loc de refugiu; mereu intra sau ieșea cineva cu câte o planșă gramaticală sau cu vechiul pick-up didactic ce pornea să se-nvârtă cătinel, bătrânește, scoțând

din șanțurile deja vizibile și murdare ale singurului disc rămas întreg incantația răgușită cu „Pe Argeș în gios / Pe un mal frumos...” Miercurea, în ora liberă a Ioanei, cabinetul era pustiu. Când venea ea, Sebastian o invita să se așeze într-un fotoliu plușat, foarte adânc și moale, iar el se așeza pe un taburet. Și vorbeau. Când nu venea, se lăsa el în fotoliu, își întindea comod picioarele și privea chipurile eroilor literari, scriitori și personaje dormitând molcomi în ambianța cordială a cabinetului de română. Ceea ce nu reușise timpul viu, durata existenței lor febrile, reușea istoria, timpul mort; adversari neîmpăcați, de-o viață, dușmani definitivi, irevocabili, stăteau acum cuminți, fraternizând sub veșnicele hărți literare, despărțiți doar de câte o ghirlandă verde de asparagus, ca semn al unei păci eterne: ochii mari, cei care văzuseră idei, ai lui Camil Petrescu se mulțumeau aici în cabinet să privească în colțul opus cu ironică toleranță trăsăturile chinuite, tabagice, ale omonimului său Cezar; îmblânzit de apropierea viguroasă a unei flori de mușcată, Iorga întorcea capul fixând cu simpatie barba ascetică a Mitropolitului Dosoftei; chelia orgolioasă a lui Alecsandri răsărea ca un luceafăr în mijlocul cosmosului junimist, așezat între profilul voltairean al lui Cantemir și fața de trecător surprins de ploaie a lui Dimitrie Anghel; sub un mare panou în acuarelă (rod al colaborării catedrei de literatură cu cea de desen), unde erau pictați doi tineri semiîmbrățișându-se în bătaia galben-invidioasă a nemuritorului astru, dioptriile lui Perpessicius deslușeau blajin greșelile-tip de pe planșele gramaticale din față: „Muncitorii *șiau* îndeplinit planul”; „Berzele *sau* întors în patrie”; „Nicolae *sa* dus la expoziție”; lângă acum inutila sobă de teracotă, impecabila frizură de parlamentar britanic a lui Rebreanu prinsese, din cauza fostei călduri, o patină maronie care, printr-o intolerantă avansare, începuse să cuprindă și portretul de

conțopist urmuzian al unui Arghezi tânăr; și, deasupra tuturor, aproape de tavan, odihnea profilul de Savaot indiferent, împietrit și impenetrabil în propria-i frumusețe, al senectutului Sadoveanu; acesta, spre deosebire de ceilalți, fantaza Sebastian din fotoliul său, nu se uita la nimic din apropiere, ci privirea îi străbătea zidul cabinetului, ieșea pe coridor pe deasupra fotomontajului cu „Ce meserie să-mi aleg?”, pătrundea prin laboratorul de biologie unde Petrache, în admirația miloasă a elevilor, tocmai deschidea cu o mișcare expertă abdomenul înspăimântat al unei broaște, luneca nepăsătoare peste blocurile de vizavi, peste Institutul de cercetare și proiectare în care muncea ambițioasă Sonia, peste Fabrica de mobilă, peste șoseaua București-Constanța, peste Bărăganul parcelat și multicolor, luând-o încetișor în sus, oblic, spre răsărit, către un punct luminos pe care numai ea, privirea sadoveniană, îl zărea și care, își imagina Sebastian, se retrăgea mereu mai departe, ca un soare ostenit ieșind o clipă pe marginea zării și îndepărtându-se apoi tot mai mic și mai roșu, în loc să urce, alb, pe cer.

Stătea deci în fotoliu în fiecare miercuri și-o aștepta la cafea. Felul familiar în care intra Ioana și se oprea lângă masă, lăsând să-i lunece catalogul de sub braț cu o mișcare obosit-jucăușă, exact cum făcea și Sonia cu plasa când se întorcea de la piață, îi creă lui Sebastian câteva zile senzația unei intimități secrete. În fond, dacă Ioana îi permitea să fie martorul privilegiat al ascunsei oboseli didactice dezvăluite în lehamitea cu care lăsa catalogul pe masă, nu era asta un semn mic, dar clar, că mai încolo, mai târziu, îi va dezvălui și felul cum își desprinde părul din agrafe, ori, și mai târziu, desigur, chiar modul în care își leapădă, cu supremă complicitate, pantofii din picioare, ghemuindu-se zâmbitoare pe un colț de canapea? Sebastian n-avu însă vreme să meargă prea departe

cu generoasele lui deducții fiindcă într-o vineri, când nimerise întâmplător prin școală, descoperi că Ioana intra cu aceeași nonșalanță și în cabinetul lui Petrache, și tot la cafea. Așa deci, își spuse cu înțelepciune Sebastian văzând figura stânjenită a lui Petrache: era evident că nu se așteptase la vizita lui. Așa deci, concluzionă el observând că Ioana, dimpotrivă, părea să n-aibă habar de stinghereala lui Petrache. Întâmplarea îl sili să se gândească în mod serios dacă Ioana făcea vreo diferență între el, Sebastian, Petrache, Puiu și ceilalți care, de bine, de rău, mai purtau însemnele masculinității prin școală. Un timp fu de-a dreptul neliniștit; nu-i convenea să fie pus în aceeași oală camaraderească alături de doi viitori boșorogi care n-aveau altceva mai bun de făcut decât să-și limpezească ochii murdăriți de imaginea pijamalelor decolorate ale imemo-rialelor lor soții privind trupul calm și reținut al Ioanei; el, Sebastian, n-avea nevoie de așa ceva, soția lui era tânără, foarte tânără. Apoi se liniști: chiar dacă și Petrache, și Puiu profitau de trucul cafelei ca s-o aibă în preajmă, numai el, Sebastian, îi scria și primea bilețele. Cei doi, nu. Numai el știa că în anumite zile, la anumite ore, Ioana își lăsa sertarul deschis; și numai el, profitând de absența celor din jur, îl deschidea și strecura un bilet, câteva vorbe, pentru ca în ziua următoare să ridice, tot de acolo, răspunsul. Și ce-și scriau? Nimic im-portant. „Treci mâine pe la cabinet”, o anunța el cât mai caligrafic. „Aduc niște Pepsi.” „Dacă poți”, îi răspundea ea, „intră 10 minute la a VII-a H. O conduc pe mama la gară.” „Am nevoie de o poezie neutră în engleză, pentru serbare”, o ruga el. *„Good morning, Spring!* de Tudor Arghezi. O am tradusă”, răspundea ea. „Merge?” etc., etc. Când se întâlneau, constatase Sebastian, ea nu aducea deloc vorba despre conținutul bilețelelor, ca și cum ele nici n-ar fi existat, iar el, bănuind că tăcerea ei în această privință trebuie să fie un joc promițător, nu

se străduia nici pe-atât să pomenească de ciudata corespondență. În cabinet vorbeau despre literatură, despre filme, iar prin bilețele își rezolvau treburile din școală. Ioana părea că nu vrea în nici un fel să amestece în discuțiile lor măruntișurile didactice, lăsându-le pe toate în seama corespondenței. Și, cu toate că prezența ei și ceea ce vorbeau îi pricinuiau de fiecare dată o mare plăcere, Sebastian începu într-un chip nelămurit, dar foarte evident pentru el, să țină mult la zilele când nu se vedeau, la zilele cu bilețel, când peticele de hârtie dosite în sertar după caiete de teze și planuri cu activități înlocuiau convorbirile din cabinet. Observă că dacă ea, dintr-o pricină sau alta, se întâmpla să nu poată veni la cafea, niciodată în schimb nu uita să-i lase biletul la locul știut, ca și cum ar fi voit să sugereze că gestul de a scrie stă din principiu deasupra evenimentelor, le depășește ori face abstracție de ele chiar în clipa când le descrie. Nici el nu întârzia, ba chiar încercă să micșoreze distanța dintre zilele în care nu-și scriau, lăsându-i, la intervale scurte, trei bilețele, unul după altul. Fără a-i spune ceva clar, Ioana îi dădu totuși de înțeles că nu încuviințează inițiativa lui, dorind să rămână în ritmul vechi. Apoi, după încă două săptămâni, examinând într-o seară, când Sonia lipsea, conținutul biletelor strâns într-o pungă de plastic (Ioana i le lăsa pe toate lui) și aranjându-le într-o ordine cronologică, Sebastian, recitindu-le, avu o impresie curioasă: ceva, o idee sau nici măcar o idee, ci un început de coerență părea că se ascunde sub rândurile banale, fără vreo legătură între ele de la o zi la alta. Mai citi o dată totul și impresia iritantă persistă; un lucru, un fapt străin cuvintelor propriu-zise lega firav propozițiile, ca o sârmă subțire, aproape nevăzută, trecând șerpuitoare printr-o mulțime de inele azvârlite la întâmplare. Sebastian vedea numai inelele, nu și sârma. Parcurse din nou biletele, apoi le împrăștie nervos

pe pat. Le strânse, le aranjă în ordine, le reciti. Și deodată văzu. Sau crezu că vede. Făcând efectiv ochii mari, așeză bilețelele în linie unul lângă altul, încât formau o singură dungă lată, albă, traversând în diagonală cuvertura roșie a patului. Cu mare atenție, citi primul său bilet, se gândi câteva clipe, apoi trecu la al doilea, biletul ei de răspuns, și iar se gândi. Se aplecă deasupra celui de-al treilea, apoi sări la al cincilea și reveni la al patrulea. Încet, cu o mișcare ușoară, scoase din șir biletele ei, astfel încât pe cuvertură se iviră două rânduri albe întrerupte. Le reciti acum separat, apoi recompuse la loc șirul inițial, Sebastian zâmbi: cu toată enormitatea ei, ideea rămânea în picioare. Deși nu-i venea încă să creadă, totul putând fi o simplă coincidență, cam stranie, dar coincidență, Sebastian simți că senzația iritantă de la început dispăruse. Deci asta putea fi, medita el. Încă nu-i venea să spună asta *este*, după cum nu-i venea să verifice dacă ceea ce tocmai observase este sau nu coincidență; descoperirea lui era prea frumoasă pentru a-i verifica valabilitatea, după cum însuși faptul descoperit era prea interesant pentru a-i tăgădui din start existența. Și chiar de-ar fi fost o coincidență, de-acum înainte nu va mai fi, căci potriveala într-adevăr aiuritoare a faptelor va fi scoasă din imperiul hazardului — dar chiar hazard să fie? se gândi tulburat Sebastian — și controlată, menținută și chiar îmbogățită de el. Da, așa va face — și privi din nou biletele care se înșirau pe pat inofensive, nemișcate, dar nu moarte, se gândi Sebastian, și-aproape c-ar fi vrut să i se facă puțin frică, dar nu moarte. Le luă cu grijă, le împachetă în punga de plastic și punga o închise cu cheia într-unul din sertarele biroului, pe care-l goli de orice hârtii.

Și poate că mai ales ideea întrezărită atunci la citirea repetată a biletelor îl făcea s-o aștepte calm pe Ioana în cabinet, la cafea, sau să discute, cum

făcea și acum, lucruri care nu-i priveau decât de foarte departe pe ei doi.

„Da, ai dreptate”, răspunse Ioana, „deși cred că au fost cărți care și-au depășit realitatea, au luat-o înaintea ei.” „Puține. Două-trei”, spuse Sebastian. „N-am acum exemple în minte, dar trebuie să recunoști că au fost.” „Au fost”, recunoscu Sebastian. „Mai vrei cafea?” „Mă corupi”, zise ea întinzând ceașca. „Mircea nu mă lasă să beau aproape deloc.” Sebastian turnă încet, concentrându-se asupra ibricului: „El nu bea cafea?” „Ba da, stă până târziu.” „Citește?” „Nu, lucrează.” „Înțeleg”, spuse Sebastian. „E un ambițios, uneori îl și invidiez. Uzina l-a acaparat cu totul, îl pasionează de-a dreptul.” „Un Rastignac”, zise Sebastian. „Da, cam așa ceva”, spuse Ioana. „Mircea Rastignac: nici nu sună rău”, zise Sebastian, dar își dădu seama că întinsese prea mult coarda. Ioana privi în jur; „Tu ai făcut cabinetul?” „Parțial”, răspunse Sebastian. „Mai lipsesc”, zise ea arătând spre pereți. „Nu sunt toți cei mari.” „Ce să-i faci? Literatură mică, valori multe”, zâmbi Sebastian.

Se auzi soneria. „M-am dus”, spuse ea și se ridică. „Directoarele or fi prin școală?” „Sunt”, răspunse Sebastian. „Bântuie.” „Arăt bine?” „Poftim?” „Arăt bine? De ce te uiți așa?” „Cum mă uit?” „Ca la o grămadă de căpșuni.” „Nu mai spune!” făcu Sebastian. „Zău?” „Pe cuvânt”, răspunse ea serioasă. „Așa te-ai uitat.” „Nu mi-am dat seama”, zise Sebastian. „Da, arăți bine.”

* * *

Dintre toate lucrurile pe care le agonisise drept consecințe materiale firești ale conviețuirii întru căsnicie și care, într-un sens deopotrivă figurat și propriu, dădeau soliditate legăturii oficializate cu Sonia, lui Sebastian îi plăcea cel mai mult biroul. Biroul, adică masa lor de lucru, căci n-ar fi putut spune că îi aparținea sau îl folosea în exclusivitate:

din când în când, mai ales la finalurile de lună ori trimestru, deasupra lui se apleca și Sonia, ceva din nervozitatea și febrilitatea soției dându-i lui Sebastian mărturie la scară mică despre agitația și munca întețită ce se întâmplau, în asemenea momente, în marele institut. Dar schițele, planșele, proiectele Soniei ocupau mult mai puțin timp suprafața lustruită a biroului decât caietele, foile, cărțile lui Sebastian, așa încât, fără să poată spune cu hotărâre că era pe deplin a lui, masa de lucru îi isca totuși sentimentul onorabil și clar cuprins în expresia „cap de familie”. Într-adevăr, abia așezându-se pe scaunul cu pernuțe din fața biroului și văzând acolo mulțimea de creioane bine ascuțite, de toate culorile, teancul de foi albe din dreapta, lampa cu gâtul ei de lebădă sfioasă și agenda cam soioasă, dar tocmai prin asta făcând dovada unei continue hărnicii, Sebastian se simțea capul, creierul, bărbatul, pe scurt, stăpânul familiei.

Și nici măcar nu era un birou nemaipomenit, o piesă rară de mobilier, o vechitură orgolioasă, descendenta unei nobile garnituri scăpătate din pricina hrăpăreței funcționalități burgheze, nu. N-avea încrustații, nici picioare îmbârligate, nici mânere în formă de femei arcuite cum își imagina Sebastian c-ar fi trebuit să aibă, n-avea nimic în stare să sugereze cât de cât ideea unei rafinate gratuități, a unui savantlâc lemnos. Era, se vedea clar din simetria sertarelor, din spațiul îngust rezervat relaxării picioarelor și chiar din puțina sa greutate ce nu stânjenea deloc mutarea rapidă, o masă de lucru destinată omului nou. Birou de serie, ieftin, cum probabil că mai aveau foarte mulți, purtând și un nume, o marcă atât de neutră, încât putea fi suspectată de ironie: IDEAL. Numai că, ciudat, cu biroul acesta se petrecea un fapt fundamental și pozitiv: era atât de lipsit de personalitate încât lăsa în întregime problema personalității pe seama celui ce se așeza în fața lui,

retrăgându-se într-un anonimat plin de modestie sau umplându-se treptat cu forța, ambițiile, slăbiciunile posesorului. O zgârietură pe suprafața sa nu mai putea fi considerată ceea ce, îndeobște, se consideră o zgârietură, adică un ultragiu involuntar la adresa mobilierului, ci o dovadă temperamentală a stăpânului. Pe un asemenea birou o pată de cafea nu păta nimic, o așchie desprinsă sărea departe, definitiv de trunchi. De aceea, când se așeza acolo, Sebastian îl stăpânea pe de-a-ntregul și, astfel stăpânindu-l, îl iubea. În colțul lui de lângă fereastră, mărginit la dreapta sus de o fotografie mare înrămată reprezentându-i pe Sebastian și Sonia miri, iar la stânga de un portret, de asemenea înrămat, al lui Hegel, căruia Sebastian îi păstra un pios respect de când profesorul de filozofie din facultate îl numise în pauza unui seminar de marxism „cel mai mare individ pe care l-au dat până în prezent forțele progresiste ale omenirii", biroul era o prezență catalizatoare, semnul tăcut și real că el, Sebastian, avea ceva de făcut, avea o misiune, ceva esențial de îndeplinit. Ce însemna acea misiune, care era acel ceva esențial de îndeplinit, Sebastian nu prea era convins că știe, dar de existența acelei misiuni, a acelui ceva esențial de îndeplinit depunea o persuasivă mărturie zilnică însăși indubitabila existență a biroului dormitând aparent în colțul său. În afară de asta, stima și mulțumirea pe care le resimțea Sebastian privind neînsuflețitul patruped lăcuit unde până și praful depus căpăta o anume noblețe, erau, judecând strict subiectiv, stima și mulțumirea față de propria sa persoană. Căci biroul, exceptând ustensilele mărunte de bucătărie, două-trei covorașe și un cuier din fier forjat, fusese prima piesă mai acătării achiziționată prin propriile mijloace de proaspeții căsătoriți, prima investiție în comun și prima dovadă că expresia „în comun", atât de îngrijorătoare în haloul ei ciudat, putea avea un corespondent plăcut în realitate. Noaptea,

la lumina veiozei, întins pe spate lângă Sonia pe largul recamier primit în dar de la socri, Sebastian privea adeseori silueta nemișcată a biroului și i se părea că muțenia acestuia și res-pirația liniștită a Soniei îi vestesc, amândouă, intrarea într-o nouă zodie. O nouă etapă, total necunoscută, profilându-se cu repeziciune la orizont, un timp nou, cu alte întâmplări, alte sensuri, alte legi, un timp pe care Sebastian se străduia să-l ghicească o clipă mai devreme și din care, deocamdată, nu-i veniseră decât două semne: biroul și respirația în noapte, veșnic aceeași, a Soniei. Respirații egale, odihnite, umbrind ușor nările, mai auzise el, nu-i vorbă, așa că singurul lucru asupra căruia rămăsese să-și concentreze atenția fusese biroul. Chiar, se gândise el în nopțile acelea de veghe când încerca să deslușească sunete vagi ale noului său timp, chiar, oare de ce simțiseră amândoi, și el, și Sonia, nevoia unui birou? Pentru ca să poată munci, își răspunsese temător. Dar oare înainte nu munciseră? Când era student și n-avea biroul său, nu muncise? Ba da, muncise. Atunci? Da, muncise, e drept, dar era așa, o muncă șăgalnică, mai mult o joacă, o plăcere, plăcerea orgolioasă pe care i-o dădea sala foșnitoare a Bibliotecii Universitare duminică dimineața când știa că la prânz, la închidere, în stradă, în fața intrării, îl aștepta o fată, da, desigur, așa să fi tot muncit, până la prânz. Și deodată, într-una din nopțile sale de colocviu mut cu biroul, își adusese aminte de întrebarea pe care le-o pusese lor, băieților veseli din grupă, o colegă exasperată de chefurile nesfârșite cu aceleași finaluri stânjenitoare din cauza lipsei de spațiu. Într-o dimineață, fata, îndrăgostită de unul din prietenii lui Sebastian, dar fără prea mari șanse de reciprocitate, se ridicase așa cum era din colțul rezervat perechii lor și întrebase aproape plângând: „Față de ce vă simțiți voi responsabili?” În acele clipe când, sub lumina vânătă pătrunzând prin singura fereastră a gazdei,

fiecare își vedea de treaba lui, întrebarea sunase extraordinar de comic și fusese întâmpinată cu o avalanșă de chicoteli, sughițuri, râsete. Un glas morocănos dintr-un colț îi răspunsese ceva extrem de inspirat și adecvat situației, și râsul porni general, din toate părțile, acoperind patetismul interogației. Mai târziu, făcându-i-se milă de fată, Sebastian se gândi ce i-ar fi răspuns în chip serios și-și dădu seama că de fapt habar n-avea față de ce se simțea el responsabil. Față de facultate? Nici pomeneală. Față de părinți? Ei da, aici era ceva, sigur, numai că responsabilitatea asta nu era presantă, nu-l îngrijora, era o responsabilitate de la sine, curgătoare și oarecum în scădere, ca o rată prelungită de apartament. Față de el? Care „el"? El exista, el trăia, el evolua, el muncea, el era, cu alte cuvinte, responsabil, dar nu responsabil „față de". Ciudată întrebare! El, Sebastian, răspundea de abonamentele la presa de tineret în facultate, era deci responsabil „față de" sau „în fața" Consiliului A.S.C., numai că „față de"-ul din întrebarea fetei avea un sens mai grav, ultimativ, ce nu angaja activități trecătoare, ci Activitatea. Ce Activitate avea el? Nici una, trebuise să recunoască stupefiat. Sebastian începuse chiar de-atunci să privească mult mai atent în jur și primul lucru pe care-l observă fu că mulțumirea cu care ieșea el de la un chef reușit nu semăna deloc cu mulțumirea pe care, de pildă, o putea citi dimineața pe chipul sănătosului conferențiar de lingvistică ce nu se întorcea de la nici un chef, ci venea pur și simplu de-acasă. Ce naiba putea face ăsta acasă de era așa mulțumit, că nici nevastă prea frumoasă n-avea, nici el nu bubuia de deșteptăciune, se întrebase Sebastian nedumerit. Și culmea era că dacă mulțumirea lui în urma chefului dăinuia cât dăinuia, stingându-se apoi de tot, lumina și rumeneala din obrajii lingvistului nu dispăreau niciodată. Existau, așadar, mai multe feluri de a fi mulțumit? Probabil că da și probabil că unele erau

mai pline, mai durabile, meditase Sebastian. Dar unde să le găsească și ce să facă să le poată obține? Față de ce, față de cine să se simtă responsabil ca să se poată simți mulțumit? Cu ocazia serenadei de sfârșit de facultate, când lingvistul îi primi acasă cu amabilitatea lui dintotdeauna, Sebastian cercetă avid întreg apartamentul și rămase plăcut impresionat. Peste tot se vădea prezența unei mâini grijulii, din fiecare lucru emana o tainică siguranță; ceasornicul de perete ticăia mulțumit, apa din WC-ul curățat ireproșabil venea zumzăind veselă și la timp, soneria anunța muzical sosirea vreunui oaspete drag, biblioteca își înălța solemnă greutatea tratatelor, studiilor, revistelor ce încercau să rezolve antica întrebare „Este vocativul un caz?” (specialitatea conferențiarului), covoarele mlădiau pașii trimițând în mușchii coapselor senzația plimbării printr-un luminiș, toamna târziu, aragazul avea flăcările egale, distribuite ca niște petale de nu-mă-uita în jurul lucidelor oale în care, prevestite de arome, ciorbe ușoare ca niște adjective cu o terminație fierbeau în toată modestia lor onestă, urmând să bucure la momentul potrivit stomacul harnic al domnului conferențiar care, până atunci, le arăta tuturor exemple hazlii, dar foarte interesante, de vocative populare: „Scoate, lupe, ce-ai mâncat!” „Eu stau aici pentru că aici trebuie să stau, bucurându-vă ochii”, părea a spune ficusul uriaș din colțul sufrageriei. „Puteți să mă încărcați cât vreți. Aceasta-i menirea mea, să suport”, mărturisea cuierul de nuc din hol. „Nu ne murdăriți încă. Suntem atât de curate!” implora șirul soldățesc, de mare paradă, al paharelor de șampanie din bufet. „Știu că nu sunt prea frumoasă; dar cel puțin sunt cinstită”, sugera silueta plinuță și cam păroasă a soției, care se ocupa cu valorile stilistice ale adverbului. „Da’ ședeți, ședeți”, întindea o cursă fotoliul încăpător de lângă ușă, proiectându-l în clipa următoare pe ocupant cu ge-nunchii la înălțimea capului, într-o

poziție asemănătoare cu cea a milenarului cosmonaut maya de pe lespedea funerară de la Palenque. Da, gândise Sebastian, omul acesta se simte responsabil față de tot ce-l înconjoară, știe exact ce are de făcut în virtutea acestei responsabilități.

Și fără să șovăie, dar și fără să-și poată interzice de tot un confuz sentiment de aventură, imediat după repartiție, Sebastian se însură. Timpul nou, cu alaiul său de responsabilități și de certitudini hăituite, împresurate și vânate pas cu pas, se deschise larg în fața lui. Într-adevăr, responsabilitățile nu întârziară să vină, și veniră buluc, dar Sebastian, care se așteptase la asta, le ținu piept cu mândrie și cu relativă ușurință, pentru că pentru prima oară putea să identifice acel nebulos „față de”. Nu de responsabilități se temuse el, căci s-ar fi putut spune că le chiar căutase, ci de surprize; surprizele, acele momeli pe care necunoscutul, viitorul, i le-ar fi putut pune în față, să-l deruteze, să-l doboare. Câteva săptămâni, câteva luni după nuntă, Sebastian stătu încordat, atent, pândind apariția surprizelor, dar nu avu decât una: surpriza pe care-o resimțea în fiecare dimineață trezindu-se cu aceeași femeie în pat. Da, era aceeași, constata el uimit, trăgând pledul, fir-ar să fie, degeaba se freca la ochi, era pururi aceeași. În rest, surprizele nu se arătau, îl menajau, îl lăsau probabil să uite, ca apoi să-l izbească din plin, dar el nu, el era în permanență în gardă, nu putea fi luat pe la spate. În celălalt plan, cel al responsabilităților, Sebastian începu să se descurce tot mai bine, trecând treptat de la „față de”-uri mai mici (față de socri, față de părinții care în sfârșit „îl așezară la casa lui”, față de măruntele obligații în serviciu, față de achitarea ratei la apartament, a gazului, a curentului electric etc.) la „față de”-uri mai mari (față de Sonia, față de ideea de familie, față de realizarea lui profesională). Urmărind salturile sale de la responsabilități mai mici la

responsabilități mai mari, Sebastian realiză faptul că toate se adună într-o singură mare responsabilitate, dar pe care n-o putea defini cu exactitate, mărginindu-se să-i adauge un epitet găsit de Sonia într-o noapte când el îi mărturisi preocupările și concluziile sale. „O responsabilitate mare?” — întrebase Sonia căscând. „Nu știi cum să-i zici? Zi-i socială. La cât să pun ceasul?” Responsa-bilitate socială. Nu sună rău. Societate — ce vast, ce avântat cuvânt! Responsabilitate față de societate, iată un lucru frumos, profund, gândise Sebastian și vizualizase oarecum sintagma, în sensul că-și închipuise societatea ca pe o imensă mulțime ordonată și fremătândă așezată în fața lui, în timp ce el, cocoțat pe un taburet, le promitea sincer că va face totul pentru ea, și chiar se pornea să enumere ce va face, numai că aici imaginea se cam tulbura pentru că mulțimea îl atrăgea nerăbdătoare de pe taburet și începea un chef monstru. Cu toată această ușor nepotrivită viziune de final, Sebastian adoptă pentru multă vreme expresia „responsabilitate socială” ca fiind una capabilă să clarifice și să deschidă sub pecetea ei drumul pe care urma să-l străbată. Coincidența făcuse ca respectiva clarificare de sensuri să se producă nu mult după achiziționarea biroului, ceea ce-l determinase să creadă că de fapt la mijloc fusese numai pe jumătate o coincidență și că, într-o oarecare măsură, însuși biroul, prin umila sa prezență, contribuise la fecunda limpezire a responsabilității finale, deci și a țelurilor sale. Da, iată de ce și el, și Sonia avuseseră nevoie de o *masă de lucru*, iată de ce, cu bidiviul nărăvaș și focos al sensului clarificat, troica muncii luneca spornic înainte; iată de ce-și iubea biroul. Oare nu la birou se punea el să rezolve responsabilitățile, „față de”-urile mai mici ce-i dădeau totuși atât de necesara împăcare cu sine și cu ceilalți? Nu la birou corecta el tezele, trăgând acuzatoarea linie roșie peste „Ca să *mil*

omoare”, „*căi* mai *otoman*” și scriind în locul lor, caligrafic, „Ca să mi-l omoare”, „Că-i mai ortoman”? Ba da. Și nu la birou întocmea el planurile de activități pionierești cu vizite în întreprinderi de panificație, cu întâlniri cu veterani ai răs-coalei din 1907 ori cu ofițeri care ajunseseră în Tatra? Ba da. Și oare nu la același, mereu același, birou bătea el la mașină darea de seamă anuală a direcțiunii școlii, permițându-și, la sugestia acesteia, să dea o formulare cât mai literară întregului material? Și nu tot aici concepea articolele pentru *Miorița*? Când Sonia, intrând pe ușă, îl întreba „ce faci?”, iar el răspundea de la birou „muncesc”, simțea cum în cuvântul „muncesc” vibrează un adevăr suculent, o semnificație păstoasă, plină de sevă, chiar dacă în clipa aceea, de pildă, nu făcea altceva decât să linieze niște formulare-tip pentru recensământul animalelor. Fiindcă muncea, muncea cu adevărat. Și-și iubea locul de muncă, spațiul acela pentru el sacru unde se zămisleau toate lucrurile care-i umpleau existența și care, mai mult ca sigur, îi luminau chipul smead cu o lumină asemănătoare celei de care se bucura sănătosul conferențiar al problematicii vocativului.

Și, în sfârșit, oare nu păstra același birou, într-unul din sertarele sale, prețiosul și încă atât de proaspătul secret al corespondenței cu Ioana și nu tot acolo își scria el în grabă, după ce adormea Sonia, biletele? Ba da.

Atunci, cum să nu-l iubească?

Atâta doar că existența pungii cu bilete strecurase în complexul sistem de motivații, principii și soluții ce-l călăuzeau pe Sebastian, o întrebare, o anume întrebare pe care el, cu înțelepciunea lui Macedon în fața nodului gordian, o respinse hotărât înainte de a-i căuta răspunsul.

* * *

Trecuseră primul trimestru, vacanța de iarnă, începuse trimestrul al doilea și numărul întâlnirilor la cafea, în cabinet, scăzuse simțitor. Abia dacă se mai vedeau acolo o dată la două săptămâni, și atunci ușor stânjeniți. În schimb, ca o ilustrare a unei particulare legi compensatorii, se înmulțiseră schimburile de bilete și, drept urmare a lor, întâlnirile în alte locuri, la subsolul școlii sau în oraș, pe străzile și aleile liniștite din jurul stadionului „Progresul". Se întâlneau, într-adevăr, cam de două ori pe săptămână, după terminarea orelor, lângă un tei bătrân și povârnit din parcul stadionului. Transferul acesta, din cabinet la subsol sau în parc, și în general noutățile apărute în ceea ce cu multă îngăduință se putuse numi înainte legătura lor, surveniseră — Sebastian era sigur de asta — în urma modificării caracterului corespondenței, radical îmbunătățită atât în formă, cât și în conținut. Formal vorbind, biletele pe care și le trimiteau unul altuia nu mai erau bilete, ci de-a dreptul scrisori, cele ale lui Sebastian fiind și bătute la mașină. Unele din ele, scrise în perioada vacanței, aveau chiar câte șapte-opt pagini bătute la două rânduri. Nici Ioana, din acest punct de vedere, nu se lăsa mai prejos, scrisoarea datată „1 ianuarie" având cinci foi ministeriale scrise mărunt și pe-o parte și pe alta.

Cum se ajunsese aici? — se întreba Sebastian privind punga de plastic burdușită, amenințând să inunde sertarul încuiat al biroului. Era, hotărât lucru, în primul rând meritul lui. Faptul straniu ce păruse și poate chiar fusese la început o simplă coincidență, descoperirea uimitoare pe care-o făcuse el recitind biletele, se dovediseră a fi întemeiate. După încă două-trei încercări menite să stabilească valabilitatea descoperirii, toate confirmate, Sebastian luă la școală punga cu bilete, o chemă pe Ioana în Camera Pionierului, pe care-o ocupa singur, desfășură biletele în ordine pe masă și când ea sosi, răsuci cheia în broască.

„De ce-ai încuiat?” întrebă repede Ioana. „Privește!” îi răspunse el arătând spre masă. Ioana se apropie, văzu biletele și se întoarse nedumerită. „Citește-le cu atenție”, spuse el rar, încercând s-o facă să perceapă cu un minut înainte importanța hotărâtoare a momentului. Ea se aplecă deasupra lor și le citi. „Nu-ți dai seama?” întrebă Sebastian. „Nu. De ce trebuie să-mi dau seama?” „Mai citește-le o dată.” Ioana, ascultătoare, reluă șirul, dar pe la mijlocul lui se opri: „Degeaba, nu văd nimic. Spune-mi tu.” „Hai să le luăm pe fiecare”, nu renunță Sebastian. „Le-am numerotat. Citește-l pe primul.” „Îndrăz-nesc să vă folosesc sertarul pentru a vă anunța, în acest chip pseudo-epistolar, că poimâine, joi, am nevoie de cinci elevi din clasa dumneavoastră pentru excursia la Doftana. Profesor Sebastian Pop. Ce solemn scriai!” râse Ioana. „Lasă asta! Treci mai departe!” „Drăgan Gabriela, Gruia Oana, Adam Marian, Onu Mirela, Vlădulescu Anca. Sâmbătă vă aduc volumul”, citi Ioana. „E biletul meu, sunt numele elevilor”, ridică ea ochii. „Și ce-i cu asta?” „Mai departe!” „Vă mulțumesc pentru volum. L-am început și e pasionant. Dacă nu vă deranjează, mi-aș îngădui să vă invit miercuri în ora dumneavoastră liberă la o cafea în cabinetul de română.” „Ei?” „Ei, ce?” „Ai venit atunci la cafea?” „Am venit.” „Elevii mi i-ai trimis?” „Da.” „Și nu-ți dai seama?” „Dacă-ți spun că nu!” „Mai citește unul!” „Aș merge cu copiii la Observatorul Astronomic. Nu vii și tu?” — citi ea. „Nu observ decât că trecusem la *pertu*.” „Altceva nimic?” „Nimic.” „Am fost atunci la Observator?” „Am fost.” „Păi?” — făcu Se-bastian. Ioana ridică din umeri. „Nu-ți dai seama”, zise Sebastian emoționat, „că tot ce-am făcut noi doi, împreună, a fost mai întâi scris aici pe bilete?” „Ba da”, zise Ioana contrariată, „dar mi se pare normal să fie așa.” „Cum normal?! E normal să nu faci nimic altceva, dar absolut nimic altceva, decât ceea ce mai întâi a fost scris?” „Nu știu ce vezi tu așa

ciudat în asta”, zise Ioana. „Că doar n-am fost cu copiii în Patagonia.” „Zău? Ia citește biletul nr. 14!” „Te aștept mâine în pod, în pauza mare”, citi ea. „Și-ai venit!” făcu Sebastian triumfător. „Da”, recunoscu zâmbind Ioana, „am venit să te ajut să îmbraci panourile.” „Ce panouri? Panourile erau la subsol!” „Bine, eu așa am crezut. Nu mi-ai spus tu că sunt panouri și-n pod?” „Dar aveai oră! Când ți-ai dat seama că nu e vorba de panouri, de ce-ai mai rămas?” „Nu știu”, mărturisi Ioana. Mi se părea interesant să stau cu tine acolo și să bem cafea.” „Desigur”, o imită Sebastian, „e foarte interesant și normal să stai în podul școlii și să bei cafeaua din termos.” „Părea o aiureală de-a ta.” „Da? Citește nr. 17. Tot aiureala mea este?” „Ce-ai zice de o vizită acasă la țiganii dintr-a VIII-a F?” citi Ioana. „E biletul tău”, spuse Sebastian. „De când cunosc eu școala asta, pe nimeni nu l-a pătruns dorința să facă asemenea vizite la domiciliu. Dar noi doi am mers. Ce te-a apucat atunci?” „Nu știu”, spuse Ioana. „Ți-a părut rău?” „Nu-i vorba de asta. E vorba că n-am făcut nimic să nu fi fost întâi scris aici.” Ioana privi biletele: „Vorbești serios?” „Poți să te convingi și singură.” „Și tu când ți-ai dat seama?” „Mai demult.” „Înseamnă că ultimele bilete...” „Da, eu știam”, o întrerupse Sebastian. „Am vrut să văd dacă e adevărat, dacă într-adevăr se-ntâmplă chiar așa.” „De aceea m-ai chemat atunci duminica în fața abatorului?” „Da.” „Dar eu puteam să nu vin.” „Ai venit totuși.” „N-o să mai vin.” „Ar fi păcat.” „Auzi? Se sună. O să deschid ușa și o să plec. Ai scris și asta?” Sebastian nu răspunse. „De fapt, ce vrei?” întrebă Ioana încercând să îndrepte șirul dezordonat de pe masă. „Să continuăm.” „Ce să continuăm?” „Cum ce să continuăm?” — o privi el uimit și glasul îi urcă aproape înflăcărat. „Să nu facem decât ceea ce scriem!” „Tu ești nebun.” „Nu-ți dai seama” — urmă el ca și cum n-ar fi auzit-o — „ce minunăție poate să fie s-aștepți fiecare zi cu gândul că vei

face tot ceea ce ți-ai imaginat cu plăcere că o să faci, și când vine ziua, chiar să faci?" „Bine, dar toate astea poți să le faci și fără să le scrii înainte." „Nu", spuse Sebastian cu tărie, „trebuie scris!" Ioana se uită cu atenție la el, apoi izbucni în râs. „Ce copil ești! Uite cu ce i-a trecut lui prin cap să se joace!" „Nu mă joc", zise Sebastian și zâmbi și el. „Sau mă joc, da." „Și eu de ce să mă joc? Ce sens are?" „Ai altceva mai bun de făcut? Spune, ai?" „Și dacă eu scriu, sau prescriu, cum vrei tu, că, poftim, mâine noapte voi suna la ușa ta să-ți cunosc soția?" „De ce să prescrii asta?" — făcu nedumerit Sebastian. „Deși, dacă vrei neapărat, poți s-o faci. Eu sunt în stare să-ți deschid." „Vezi?" — spuse Ioana și surâsul îi reapăru în colțul pleoapelor. „Vezi? Nu se poate ce vrei tu. Nu mă joc."

Dar o făcu. La numai trei zile după discuția din Camera Pionierului, Sebastian îi lăsă în sertar o scrisoare în care, împrumutând un fel ceremonios de a formula frazele, fel ce i se părea că sună bine și chiar impresionant, îi explică pe larg ce înțelegea el prin corespondența lor și, în același timp, îi justifica în cuvinte alese toată posibila frumusețe a jocului. Dedesubt, într-un post-scriptum mai sec, o anunța: „Marți după-amiază, între șase și șase și-un sfert, vei veni în fața Autogării Militari. Voi fi acolo. Vei cobori din 74 barat și vom mânca un doboș la cofetăria din colț. Apoi ne vom întoarce în oraș." La șase și zece, Ioana coborî înfofolită dintr-un 74 barat și-l căută cu privirea pe peronul autogării. Sebastian, care stătea ascuns printre navetiști și țărani răbdători, se repezi s-o întâmpine. „Am venit", spuse ea zâmbind și se opri cu capul dat ușor într-o parte, ca un cățel în așteptarea bucății de zahăr. „Da", spuse Sebastian încercând să-și ascundă bucuria, „da. Să mergem." Intrară în cofetărie, se așezară la o masă și Ioana exclamă veselă arătând spre tejghea: „N-au doboș!" „Am adus eu", zise Sebastian și scoase

din servietă două doboșuri împa-chetate sumar. Comandară sucuri, două prăjituri „Caraiman” și, folosindu-se de lingurițele localului, consumară în tăcere doboșurile. „Sebastian”, zise ea. Sebastian ridică privirea sur-prins: era a doua sau a treia oară când o auzea chemându-l astfel. „Pot să mănânc și asta?” și arătă spre „Caraimanul” ei ce se înălța trufaș, înzăpezit de cremă, pe farfurioară. „Da, bineînțeles”, spuse el. „Te rog.” „Credeam că, dacă n-ai scris, nu e voie.” „Esențial era să mâncăm doboșurile”, îi explică el. „În rest poți să mănânci ce vrei.” Ioana se povârni deasupra mesei și începu cu lingurița să sape muntele la bază. Deși era sătul, Sebastian se simți obligat s-o urmeze. După ce termină, Ioana se îndreptă mulțumită în scaun și surâse: „Și-acum ce facem?” „Nimic. Plecăm.” „Data viitoare scriu eu, nu?” spuse ea în timp ce ieșeau. „Da”, răspunse Sebastian. „Vine mașina. O prin-dem?” „Hai!” spuse Ioana și fugi spre stație. Fugea la fel de caraghios ca toate femeile, constată neutru Sebastian. În autobuz ea îi ținu loc camaraderește și el se așeză cu grijă, nici prea aproape, nici prea departe. Două stații trecură în tăcere. „La ce te gândești?” întrebă ea exact în momentul când el se pregătea s-o întrebe același lucru. „Cred să suntem singurii oameni din lume care au avut o asemenea idee și o și res-pectă”, spuse el încet, aplecându-se spre dreapta atât cât era nevoie. Ea nu răspunse, ci numai înălță puțin din sprâncene în semn că remarca o amuza și că așa o fi cum spune el, deduse Sebastian. Când se apropie stația unde trebuia el să coboare, Ioana îl rugă să n-o conducă și Sebastian se conformă ridi-cându-se de pe scaun. „Mâine”, spuse Ioana, „în sertar. Tu ai vrut-o.” El avu certitudinea că zâmbește stângaci, dar nu mai era timp să se corecteze. Coborî în stație cu sentimentul confuz că se întâmplase ceva important. Absolut fără nici o legătură, în minte îi răsări episodul cu caprele Irinucăi. Înălță privirea și citi atent literele firmei

din fața lui. MAROCHINĂRIE. „Marochinărie, marochinărie, cât de dragă-mi ești tu mie”, îi trecu prin gând. Scutură din cap și porni spre casă.

Că într-adevăr se întâmplase ceva important, că ceva se urnise în șirul calm al zilelor petrecute în școală, Sebastian se convinsese încă a doua zi când găsi biletul Ioanei. Foarte concisă, fără nici o înflorită, ea îi ceru pur și simplu să se prezinte în următoarea după-amiază la subsolul școlii, și nu oricum, ci „echipat” — era chiar expresia ei — cu o sticlă de șampanie, stridii, un baston de culoare închisă și un joben. Baston am, gândi rapid Sebastian, sfârșind biletul. Avea, în- tr-adevăr, chiar de culoare închisă, cu măciulie de fildeș, bastonul răposatului socru, amintire sfântă a Soniei. Dar stridii? Sebastian nu-și putu stăpâni un gând cam dur la adresa lecturilor britanice ale Ioanei: era clar că asemenea imagine și, în consecință, asemenea dorință nu se puteau naște în mintea ei decât din anumite aluviuni de lectură. Șampania mai treacă-meargă, chiar și stridiile, dar de ce să intre el în subsol cu baston și joben? Și unde să și le pună?

Era totuși dorința ei, „prescrierea” ei. Zdruncinându-și serios bugetul, Sebastian făcu rost de o pungulință cu stridii de la un restaurant din centru, închirie un joben scăpând cu greu de insistențele profesionale ale responsabilei raionului care voia să-i închirieze și costumul corespunzător, cumpără șampania, intră în școală seara târziu lămurind paznicul că trebuia să lase un pachet cu pliante în Camera Pionierului și în sfârșit scăpă de povară într-un amestec de mulțumire și contrarietate. Adică de ce neapărat stridii? Putea fi un sandvici, un parizer, un pișcot, în fine, ceva mai omenesc, nu stridii. Ce-ar zice ea dacă el i-ar cere așa, brusc, o duzină de lame „Wilkinson”? Pe unde-ar scoate cămașa?

Dar nu-i păru rău. În ziua următoare, când coborî scara spre subsol având grijă să tragă bine

ușa dinspre coridor și intră aplecat în semiîntuneric după ce-și pusese din mers jobenul, Ioana, care-l aștepta lângă becul chior, ridică ochii înmărmurită: „Doamne, ești cu adevărat nebun! Nu-l da jos, stai să te văd!” Și-l ținuse așa în picioare, cu jobenul pe cap, cu sticla de șampanie și servieta în brațe, cu bastonul, cârja aceea funerară atârnându-i aproape de cot, până el se simți stupid și avu o mișcare de nerăbdare. „Pune-le aici”, se trezi gospodina din Ioana, arătându-i o ladă în chip de masă. El lăsă sticla, servieta și bastonul pe ladă și vru să-și scoată jobenul. „Mai lasă-l puțin! Arăți extraordinar, pe cuvânt!” se rugă Ioana. „Nu!” își afirmă el independența și-și scoase jobenul. Apoi desfăcu servieta, trase două pahare înalte, cu picior, și la urmă stridiile. „Sebastian, ești minunat”, zise ea urmărindu-l încântată. Da, domnule, viața, gândi el și simți că aceste simple vorbe care-i trecură prin minte ascund un lucru foarte, foarte adânc. Da, uite-așa, viața, maica mă-sii. „Am adus și eu ceva”, aproape ciripi Ioana. Sebastian se uită: două lumânări. Frumos, nimic de zis. Ce-i al ei e-al ei. O aristocrată. Poate ia foc subsolul.

Și șezură acolo și râseră, bând șampanie, mestecând stridii (Sebastian încercase câteva înainte, în Camera Pionierului, să nu fie luat prin surprindere de gust), vorbind de una, de alta, el despre peripețiile cu jobenul, ea că nu se așteptase la atâta fermitate în îndeplinirea angajamentului din partea lui. Era liniște, se auzeau doar carcasele scoicilor trosnind și mișcările înăbușite ale elevilor la parter. Șampania nu era chiar rece, dar ar fi fost păcat să se observe asta, când, la lumina lumânărilor, paharele, chiar ușor dezechilibrate cum stăteau, străluceau stins, gălbui, iar lichidul, în neodihna lui moale, arunca nobile scânteieri. Da, chiar așa, viața, nu mai putea Sebastian scăpa de cugetarea lui, viața, da. „E rândul tău să scrii”, zise Ioana. „Prescrie-mi ceva pe sâmbătă, sunt mai

liberă. Mai vrei?” Sebastian întinse paharul. „O să ne ameţim”, zise Ioana şi turnă în pahare. „Dintr-o sticlă?” făcu el bărbă-teşte şi bău demonstrativ până la fund. „Sebastian, spune-mi ce-mi prescrii sâmbătă!” El aşeză încet, grijuliu, paharul pe ladă. „Nu se poate”, spuse. „O să vezi atunci.” Ioana nu mai insistă. Luă paharul şi-i atinse o clipă marginea cu buzele. „Ştii ce-ar fi interesant?” spuse ea uitându-se undeva peste umărul lui. Să prescriem şi ce vorbim.” „Ce vorbim?” „Da.” „Cum să prescriem?” „Noi prescriem numai ce facem, dar vorbim la întâmplare. Să ne scriem şi cuvintele pentru a doua zi.” „Ar fi ca o temă pentru acasă”, zise Sebastian. „De ce? Nu-i adevărat! Noi hotărâm, noi alegem cuvintele. Nu e neapărat nevoie să vorbim mult. Vrei?” „E greu, nu cred că se poate”, se codi Sebastian. „Pot interveni situaţii pentru care să nu ai cuvintele scrise.” „Ba da, se poate!” — se încăpăţâna Ioana. „Ce situaţii? Situaţiile tot noi le scriem.” „Cum vrei”, cedă el. „Dar nu cred să meargă.”

* * *

Aşa se face că pe la mijlocul trimestrului al doilea biletele ori mai bine zis scrisorile lor căpătaseră o pronunţată şi — cel puţin pentru Sebastian — îngrijorătoare extindere. Căci nu mai trebuiau doar să schiţeze în linii mari locul, timpul şi modul de desfăşurare a întâlnirilor, ci şi cuvintele care le însoţeau obligatoriu, după cererea expresă a Ioanei. Lucru din multe puncte de vedere dificil: lipsite de legătura vie şi neprevăzută cu momentul parcurs, vidate de sensul lor concret, plutind peste realitatea faptelor ca nişte păsări fără cuib, vorbele, demarând în dialoguri gratuite, aveau o certă stranietate pe care jocul scrisorilor, jucat şi acceptat ca atare, nu reuşea s-o acopere cu destul umor, astfel încât, pe bune porţiuni, inutilitatea evidentă a replicilor era resimţită de amândoi cu o nemărturisită tristeţe. Încercaseră,

bineînțeles, să prevadă măruntele întâmplări cu care i-ar fi putut întâmpina o realitate involuntar ostilă convenției lor, dar fără prea mare succes. De două ori, pășind seara prin parcul „Progresul”, Ioana se împiedicase aproape în același loc de o sârmă ghimpată lăsată în iarbă și Sebastian se gândi într-una din scrisorile sale să folosească prilejul drept suport firesc pentru a introduce în dialogul lor, printre altele, și expresia „Ioana, ai grijă de sârmă!” care, rostită la momentul potrivit în fața micului obstacol răsărit în iarbă, și-ar fi aflat rostul, punând în consonanță adevărul vorbelor lor cu adevărurile din jur. Însă cu toată bunăvoința Ioanei care aproape că s-ar fi julit din nou bucuroasă numai să „pice” replica bine, sârma dispăruse, o luase probabil paznicul parcului, și replica sunase comic, e drept, dar cam aiurea și nu tocmai în apropierea locului în care ar fi trebuit să sune, ci un pic mai departe, pe aleea principală, asfaltată, unde era clar că nu se putea găsi nici o sârmă ghimpată și unde ajunsese, în contratimp cu mersul, dialogul lor. În afară de asta, prescrierea convorbirilor intrase într-un impas timpuriu și dintr-un motiv mult mai simplu, nelegat de necesitatea adecvării la situațiile posibile ce se puteau ivi pe neașteptate, dar legat de necesitatea adecvării la realitatea specifică a legăturii lor. Pentru Sebastian era limpede că *ei* doi — și nu putea gândi acest plural fără o ușoară înfiorare — evoluaseră mult mai repede decât lăsa să se întrevadă ceea ce-și scriau sau își prescriau. Sigur că însuși faptul corespondenței mărturisea ceva și el, Sebastian, nu era și nici nu se socotea chiar atât de naiv să nu-și dea seama că jocul lor nu este decât o formă trucat-orgolioasă a unui alt fel de joc, mult mai grav, mult mai serios; dar ceea ce bătea el la mașină efectiv ori ceea ce primea drept răspuns se menținuse, fără excepție, în limitele unor formulări neutre, strict descriptive, toate cu aparențe ludice, toate pe un ton colegial, de parcă

însuși izvorul corespondenței lor n-ar fi fost decât firească și total dezinteresata savurare a idee de prescriere: niciodată, dar niciodată nici el, nici Ioana nu făcuseră vreo aluzie la un alt fel de relație și niciodată Sebastian nu-și permisese, deși știa c-ar fi putut încerca, vreun gest mai familiar în întunericul parcului, al subsolului sau în orice alt tip de întuneric în care îi duce deja atât de regulatul lor schimb de scrisori. Cât de departe era acum Beatrice cu trupul ei de manechin raional și cu supunerea ei senzual-județeană! Cât de departe nopțile grăbite de tic-tacul ceasului deșteptător din cadrul de marmură verzuie și cât de depărtată, dar nu uitată, senzația confuză și umilitoare din pauzele amorului lor câinesc! Sebastian simțea, și nu știa dacă trebuie să se bucure sau nu, că întâlnirile cu Ioana îl împrospătează dureros, îl trimit într-o stare de spirit din care tot mai greu pijamaua rotofeie, umezită, a Soniei și vocea oficializată a directoarei prime îl readuc la bunurile sale obiceiuri casnico-profesionale. A face într-o asemenea stare de spirit o mișcare necontrolată de tandrețe virilă, a o lua pe Ioana de după talie cu brațul posesiv și tremurător al unui caporal ieșit în oraș duminica sau a o înghesui lângă copacii sportivi din parcul „Progresul” i se păreau lui Sebastian adevărate sacrilegii. Se mulțumea s-o privească, nici măcar pofticios, ci cu un fel de admirație amuzată, ca și cum ar fi privit, ironic-uimit, o verișoară uitată în chip de fetiță dolofană și cam sașie într-un fund de memorie și de provincie, și răsărită deodată, peste ani, în fața lui, domnișoara perfectă, ispititoare și tot sașie, dar — vai! — tot verișoară, ba încă, într-un fel, și mai verișoară ca atunci... Modul acesta impersonal de a o contempla îi permitea felurite jocuri imaginative, puerile în fond, o recunoștea singur, dar pe care nu și le putea refuza, căci nu păreau să fie semnele unei impuse frustrări: mersul ei săltat, de pildă, îi sugera foarte precis existența în încheieturile

genunchilor a unor minuscule și rezistente resorturi, iar rotunjimile inevitabile care dădeau relief corpului i se păreau că seamănă mai mult cu acea misterioasă creștere de pubertate a cărnii decât cu împlinirile unei femei mature. Mergând pe linia acelorași fantazări, îi era foarte ușor să-și închipuie că dacă Ioana s-ar înțepa la un deget, din acel loc ar apărea în câteva secunde o mică fântână arteziană roșie, după cum un fragment arămiu al pielii întrezărit în dreptul șoldului printr-un volănaș impudic al bluzei îl ajuta să reconstituie, asemeni unui arheolog dibaci, amfora trupului întreg.

Și totuși, cu toată nesilita reținere de care da dovadă Sebastian, bărbatul, se vădea, începea să existe o neconcordanță între caracterul neutru al dialogului, al întregii corespondențe, și frecvența întâlnirilor. Se vedeau de cel puțin trei ori pe săptămână în afara școlii, nemaipunând la socoteală vizitele aproape zilnice la subsol. Sebastian se ferea s-o întrebe cum justifică acasă orele când hălăduiau prin parc repetând conștiincioși dialogurile scrise cu o seară înainte și nu mai aduse deloc vorba despre soțul ei. Domnul Eraclid (el era „puțin” grec, aflase Sebastian, nu Ioana) rămânea mai mult un concept decât o prezență reală, după cum probabil și Sonia, pentru Ioana, nu însemna altceva decât trei silabe: So-ni-a. Era, în fond, treaba ei ce spunea acasă. Și-apoi, cu ce greșise? Se plimba după ore cu un camarad de școală, respira puțin aer curat în convorbiri colegiale, atât și nimic mai mult. Puteau fi chiar urmăriți, nu s-ar fi observat nimic suspect. În ceea ce-l privește, Sebastian nu-i mărturisea Soniei, bineînțeles, că se plimba prin parcuri cu o colegă, ferească sfântu'. Oamenii, în genere, medita Sebastian, sunt prea meschini ca să înțeleagă curățenia și frumusețea pură a unei legături, fiind înclinați să-i atribuie de fiecare dată dedesubturi foarte exacte, gata să arunce în spatele singuraticei

perechi tot balastul viselor lor îmbâcsite. Ei doi, el cu Ioana, nu făceau nimic urât, nimic interzis, ei se bucurau de o idee. Da, chiar așa îi scrisese Sebastian la un moment dat: „Știi ce facem noi? *Noi ne bucurăm de o idee”,* și subliniase propoziția, izolând-o de restul cuvintelor, ca pentru a marca încă o dată pavăza înaltă și nevinovată sub care schimbau scrisorile.

Se bucurau, era bine zis, dar se bucurau tot mai puțin. Din felurite pricini: una, de care erau amândoi conștienți, o constituia dificultatea mereu în creștere de întocmire a dialogurilor pentru a doua zi. Ceea ce prezisese Sebastian, anume că scrisorile, astfel programate, vor ajunge ca niște teme pentru acasă, se adeverea cu prisosință: deși nu-și scriau mult, erau totuși siliți să țină minte replicile, ca-ntr-o piesă de teatru, fapt interesant la început, dar mai apoi obositor și uneori de-a dreptul fără sens. În plus, Sebastian pierdea timp suficient pentru întocmirea scrisorilor de acest fel ca să nu simtă, alături de o anumită iritare personală, și teama incipientă că Soniei i s-ar putea năzări să se intereseze mai atentă ce făcea el așezat la birou până târziu, în loc să vină *alături* („Hai *alături!*” — era una din expresiile cu care Sonia se răsfăța noaptea, anunțând cu glăscior de fetiță alintată momentul îndeplinirii obligațiunilor conjugale). Sebastian, de când cu scrisorile „lărgite”, trecea mai rar *alături*, nu atât de rar totuși încât Sonia să se alarmeze. Cum găsea Ioana timpul necesar scrisorilor ei, rămânea pentru el un mister. Probabil nu gătea.

Când impasul dialogurilor prescrise ajunse la culme, Sebastian ieși din joc și propuse sistarea lor, urmând ca scrisorile să nu hotărască decât efectiva desfășurare a întâlnirilor, nu și conversațiile adiacente. Ioana acceptă pe loc. Eliberați de constrângerea oricăror formule, câteva seri la rând își regăsiră spontaneitatea, chiar bârfiră puțin noile simpatii ale directoarei adjuncte și,

lucru notabil, le spori inventivitatea în alegerea amănuntelor care făceau ca nici o întâlnire să nu semene prea tare cu precedenta. Viața, da, îi revenea în minte lui Sebastian cugetarea aceea ce i se părea surprinzător de profundă în simplitatea ei, văzând-o pe Ioana vâslind prin zăpada apoasă a începutului de martie, încălțată cu două cizmulițe galbene — de unde făcuse rost de ele? — exact așa cum îi ceruse el să apară, într-o inspirată pagină de prescriere. Și alte și alte imagini trecute de pe foile ministeriale în real, ca-ntr-o vrajă în care ei doi erau, alternativ, și vrăjitorii și vrăjiții. Dar renunțarea la construirea și respectarea întocmai a dialogurilor nu reîmprospăta decât parțial atmosfera generală a întâlnirilor. De la o vreme, Sebastian observă la Ioana un fel de neliniște, o lipsă de concentrare la cele ce, de bine, de rău, constituiau obiectul discuției. Prefera să umble în tăcere minute întregi, răspunzând monosilabic și silindu-l și pe el să-și asculte zgomotul pașilor rupând subțiri pojghițe de gheață prin parcul în dezmorțire, ceea ce, fără să știe precis de ce, îi dădea un sentiment de vinovăție, ba mai mult, îl obliga să se gândească la motivele muțeniei ei, fapt — o știa — din toate perspectivele foarte periculos, extrem de periculos. Îngrijorarea lui creștea simțitor și fiindcă Ioana, când ieșea din gândurile ei, o făcea într-un stil cam ciudat, cu întrebări absurde, de genul: „De ce ne plimbăm noi aici?”, care vădeau o greu reprimată dorință de a problematiza ceea ce nu era de problematizat decât cu nebănuite riscuri: plimbările lor. Și de aici, desigur, ar fi urmat problematizarea corespondenței, a întregii legături etc., etc. La ce bun? — gândea Sebastian, ocolind bălțile înghețate înșelător; ne plimbăm și gata, ce să mai scormonești după motive? Nu-i răspundea nimic, ca și cum aflarea răspunsului îl preocupa și pe el, și din astfel de tăceri forțate se închega treptat un soi de tensiune pe care Sebastian ar fi resimțit-o cu

plăcere ca pe o secretă înțelegere afectivă, dacă n-ar fi suspectat-o de ceva dubios: anume, vedea în melancolia în-cruntată a Ioanei încercarea etern-parșivă a feminității de a-i verifica aproapelui existența și tăria sentimentelor sale. De aceea nu se interesa care ar fi cauzele evidentei indispoziții și nu se străduia s-o curme, lăsând-o să se macine în propriu-i mecanism și așteptând calm zile, respectiv seri, mai senine.

Așteptarea lucidă, tenace, mândria tacticii masculine a lui Sebastian dură până la sfârșitul lui martie. Zilele, respectiv serile senine, nu se arătară deloc. O bosumflare fremătătoare, un clocot subteran nervos păreau că stăpânesc în întregime comportamentul Ioanei. Sebastian nu putea să nu observe toate acestea și încă o dată, într-o și mai crudă lumină, con-stată decalajul între ceea ce se întâmpla cu ei și ceea ce pretindeau ei în scrisori că se-ntâmplă. Dar ce să-i scrie, ce să-i prescrie? — se întreba el, observând în treacăt că prescrierea era pe cale să-și piardă sensul anticipator, împrumutându-l de-a dreptul pe cel obișnuit, medical. Cu o furie inventivă de care nici ea nu era străină, începură să-și programeze întâlniri tot mai trăsnite, în sala de așteptare a Gării Basarab, pe stadionul Republicii, la centrul terenului, într-o marți seara, lângă vapo-rașul hibernând încă în apa amorțită a Herăstrăului, într-o căutare neistovită a unei bucurii de care nu se mai știau bucura și-a unor clipe care, vădit, nu le mai aparțineau, chiar dacă erau iscate cu speranța posesiei exclusive, izolate din marele timp și adunate, înghesuite într-un timp personal, numai al lor, numai pentru ei doi. Călcau printre traverse, se opreau tăcuți la trecerea sacadată a vreunei garnituri de tren ori trezeau frunzele jilave ale aleilor numai ei doi, ședeau în măreția sumbră a stadionului gol numai ei doi, evident numai ei doi și totuși atât de puțin și de firav numai ei doi, de parcă s-ar fi așteptat în orice moment să vină cineva din întuneric cu o

lanternă și să le ceară legitimațiile pentru starea lor, permisul de pereche cu drept de pășit agale, fără vorbe.

Și într-o după-amiază, când trebuiau să se întâlnească în stația PECO de la ieșirea spre Pitești, Ioana nu mai apăru. Nu întârziase niciodată mai mult de un sfert de ceas; nevrând s-o întâmpine chiar lângă pompele de benzină, ci în marginea șoselei, ca și cum ar fi făcut autostopul, Sebastian se așeză pe bordură și privea spre șirul de mașini încolonate în fața stației. O fetișcană roșcată îmbrăcată într-un halat bleumarin din care, în partea inferioară, ieșeau două gambe zdravene, sta, oarecum rezemată în propria masivitate, pe pilonul piciorului stâng, cu boneta dată a lehamite pe ceafă și cu pompa ținută în mână ca o sapă, așteptând într-o neclintire desăvârșită ca următorul șofer să tragă în fața ei. Nu era urâtă: cu o mișcare exactă, înclinându-și superioara parte a trupului, introducea pompa în rezervorul mașinii, răsucind apoi capul de două ori: o dată într-o parte să privească pe indicator numărul litrilor, a doua oară în cealaltă parte, să vadă ce-i dă cetățeanul. Răsucirea a doua dura ceva mai mult, necesară fiind ajungerea fără zăbavă, pe traseul cel mai scurt, a valorii plății la conștiință și, în unele cazuri, emiterea, după un prealabil calcul, a restului necesar, printr-o rotire, cufundare în buzunar și revenire încărcată a mâinii stângi. Plecarea mașinii coincidea cu plecarea părții superioare a corpului spre verticala inițială, unde iarăși încremenea în compactețea lui sănătoasă, până alt automobilist se grăbea să ocupe, nici mai în față, nici mai în spate, vecinătatea splendidei benzinărițe. Sebastian o privea cu nesaț, admirându-i indolența lucrativă nu a firii, probabil, cât a corpului, prea plin de sine, prea temeinic, chiar excelent sprijinit pe coloanele urcătoare ale picioarelor, ca să mai permită intervenția deranjantă a vreunui gând rapid sau alarmă

neavenită a vreunei comenzi senzoriale. Astfel privind, ba la fetișcană, ba la ocupanții camioanelor și automobilelor pe care încerca să-i caracterizeze în joacă după figură, îmbrăcăminte, gesturi, în virtutea unei vechi deprinderi, și fiind mai ales atras de necazurile mecanice ale unei perechi (e contabil, deduse Sebastian, fleșcăit prematur, cu burticica albă a sedentarului dislocând pașnică un volum de aer conjugal egal cu volumul ocupat de pieptul încă ațâțător al consoartei, doamnă tânără, resemnată alături, în caroseria bovarică a unui „Moskvici”), Sebastian constată abia într-un târziu că trecuse cu mult peste ceasul stabilit și Ioana nu-și făcuse apariția.

Se sculă de pe bordură și făcu câțiva pași spre oraș. O s-o mai aștepte cinci minute, hotărî el și numai acum, înaintând șovăitor, lăsând în stânga fetișcana în halat, perechea nervoasă, coloana mașinilor târându-se spre stație, realiză brusc absența ei, într-o uimire plină de prezența celorlalte lucruri, căci se opri, se uită în jur și soarele cobora roșu în spatele lui la capătul autostrăzii și peste drum, în șanț, moțăia un om în salopetă, iar dinspre București se apropia fără sunet un camion. Da, un milion de lucruri neajutorate cerșind fascicolul privirii, uite o băltoacă și două, nu două, trei, patru, șase, da, șase paie printre două, patru, opt pietricele. Zgomotul camionului în trecere îl învălui, silindu-l să ridice capul: în față, departe, blocurile cartierului. Nu-l interesează, trebuia să vină. Nici o scuză. El cum a venit? Puteau face plimbarea asta înapoi spre oraș împreună, nu să fie silit s-o ia singur împotriva tuturor lucrușoarelor care-ți sar în ochi obligându-te să le numeri. Să ia o piatră. Ăștia de la periferie nu sunt supravegheați, sunt ai nimănui. Municipalitatea mă-sii, numai vorbe. Se aplecă, dar câinele fugind în trei picioare traversă autostrada fără să-i dea atenție și se pierdu printre tufișuri. Conturul aspru al pietrei îl furnică printre

degete: se încordă sportiv, își făcu vânt și aruncă piatra hăt-departe peste câmp, după câine. Mai avea ceva forță. N-a venit, n-a venit. Nu-i o tragedie. Să fie bărbat. Walter Mărăcineanu. Mi-am pierdut o batistuță.

Se opri derutat: o milă nesfârșită de sine îl cuprinse cu totul, ca odată demult, în copilărie, când părinții, în loc să-l ducă la un circ ambulant de țigani, l-au dus la mătușa Matilda în satul vecin, să doarmă cu Ancuța, fata mătușii, că ei, maturii, plecau la o nuntă. Nu, n-avea ochii împăienjeniți ca atunci, acum era om în toată firea, ce dracu'. Un om la marginea orașului. Nu-i nimic. Știe ce are de făcut. Și aproape zâmbi: va merge până la capăt. Iată, el nu e ipocrit: recunoaște. Da, s-a-ntâmplat. Cu Dumnezeu, înainte. Tot înainte.

Și chiar o porni repede din loc, ajunse acasă încă în febra hotărârii luate, pretextă Soniei ceva cu *Miorița*, așteptă să adoarmă și până spre dimineață nu se ridică de la birou. Când termină, era atât de mulțumit, încât trecu *alături* cu voios apetit. La școală nu-i vorbi deloc Ioanei, deși văzu că ochii ei, pe cât se fereau să-l privească drept, pe atât îi urmăreau furișați orice mișcare; îi lăsă doar la locul știut rodul muncii lui de o noapte. Dimineața și amiaza trecură greu, cu două ore de gramatică la o clasă de recuperare și obișnuitul instructaj săptămânal de la Casa Pionierului. După-amiaza încercă să se odihnească o oră ascultând sporovăială Soniei pe seama noului ei șef trimis de sus, de fapt, înțelesese Sebastian pe jumătate adormit, împins de-acolo, dar ce-are a face, „cert e că e simpatic", conchise Sonia din bucătărie, „și vrea să instaureze un nou climat în institut". „Foarte bine, foarte bine", mormăi Sebastian până în jurul orei cinci, când fasolea fu gata și se așezară să mănânce, el, surprinzător, destul de puțin. „Lasă că mănânc acolo", zise Sebastian. „Vă dau și masă?" întrebă Sonia. „Sigur", răspunse el. „A fost tiraj mare."

Căci Societatea literară „Miorița”, la un deceniu de la înființare, scosese primul ei volum: *Zece ani de epigramă* și Sebastian nu putea să lipsească de la sărbătorirea evenimentului. Se bărbieri, își puse cămașa albă, butonii auriți de la unchiul Istrate, din Târnovo, pantofii ușori, puțin umblați, costumul maro cu vestă, pardesiul și ieși uitându-se încă o dată la ceas: șapte fără ceva. Avea timp.

Spre stație merse încet, cu mâinile în buzunare, ca omul ieșit să mai dea o raită, să mai vadă lumea. Lăsă să treacă două autobuze pline, se urcă într-al treilea, găsi loc, dar imediat îl cedă, firesc-amabil, unei doamne. În general se simțea bine, privea cu bunăvoință fețele ciudat de asemănătoare ale călătorilor, cetățeni onești, fiecare cu treburile lui, oameni ai muncii. Ar fi avut chiar poftă să schimbe două vorbe cu cineva, orice, să se-arate de acord, da, domnule, de mult n-a fost așa cald în perioada aceasta, de unde-ați luat roșiile, lăsați că-l compostez eu, nu-i nimic, așa-i în autobuz, o luați pe prima la stânga, mergeți cam o sută de metri și-l vedeți, scrie mare la intrare, dar nimeni nu-l întreba nimic, nici măcar nu-l călca. Se uita pe geam, abia străbătuseră un sfert din distanță, foarte bine, un șofer prudent, responsabil, *festina lente*, dar sigur, degeaba, înțelepciunea veche era fără cusur, ăștia aveau proverbe pentru orice situație. Autobuzul vira pe o străduță, desfundată, clătinându-se maiestuos. Demolări. Foarte bine, se demolează mult — se construiește mult. Negarea negației, cum ar veni. O spirală, parcă, pornind de la vechi și ajungând răsucindu-se dialectic la nou. Curat și bine aranjat, faci din colibă un palat. Mai avea o stație. Corect, din timp, înainta spre ușa din mijloc, oprindu-se în spatele unui ofițer. „Coborâți cumva la prima?” întrebă confidențial Sebastian, aplecându-se spre un epolet. „Da”, răspunse cu mult calm ofițerul. Sebastian aproape recunoscător, vru să spună „mulțumesc”, dar șoferul, atent la drum, frână excelent chiar la

intrarea în intersecție, mutându-l cu câțiva centimetri mai în față, ca de altfel și pe ofițer, și îndeobște, pe toți cei care stăteau în picioare. Reașezându-se la loc, Sebastian așteptă conștiincios până când, manevrată cu siguranță de la tabloul de comandă din față, ușa mijlocie se deschise cu o bufnitură precisă. Coborî ultimul. Ajunsese.

Și-abia aici, întorcându-se și zărind vizavi clădirea Gării Basarab, emoția, care băltea în el de dimineață, țâșni fierbinte, umplându-i toate ungherele trupului. Încercă să se concentreze, dar își dădu seama pe când traversa intersecția că privirile o caută deja prin furnicarul de oameni din fața gării, deși știa că nu o poate găsi. Intră în gară, se opri cu mâinile la spate în fața panoului cu plecări, apoi în fața celui cu sosiri. Se perindă prin fața tuturor indicatoarelor, afișelor, enunțurilor, instrucțiunilor înrămate, citindu-le cu atenție. Reclama cu litoralul românesc în care o tânără în costum de baie roșu tocmai da să se ridice zâmbitoare descoperind astfel în spatele ei silueta promițătoare a unui hotel îi luă două minute de studiu. „*Le Delta du Danube*”, fotomontaj (apus de soare, pescari trăgând năvodul doldora, pelicani în colonie, popasul „La doi pelicani”) îi mai cheltui câteva, dar tot mai avea timp. Se așeză la coadă în fața unui ghișeu, apoi o părăsi și ieși în fața gării. Se înserase. Luminile vitrinelor, ale neoanelor singuratice întunecau trecătorii, mașinile, pasarela de fier peste liniile ferate. Deodată nu mai clipi, își ținu respirația când se apropiase. Nu era ea. Nu era ea, dar nu era rea, constată el obiectiv, uitându-se după femeie până teama și nerăbdarea îl învăluiră mai vii, mai puternice. Își aprinse o țigară, se întoarse la gară, traversă peronul, o luă de-a lungul unei linii, apoi o părăsi și apucă spre dreapta pe lângă un șir de vagoane izolate, fără locomotivă. În dreptul unuia se opri și, la licărul țigării, citi tăblița indicatoare. Străbătu același traseu înapoi și ajunse

iarăși în intersecție, lângă pasarelă. Stinse țigara și fluieră încet, printre dinți o melodie, apoi încă una.

O zări de departe, pe trotuarul celălalt. Se trase la lumină, ca să-l vadă, și ea într-adevăr se îndreptă spre el. „Salut”, spuse Sebastian. „Salut”, răspunse Ioana și se opri și-l privi cu ochi mari, curioși. „Să mergem”, zise Sebastian și-și auzi cu mirare glasul hârâind ușor, ca și cum ar fi fost gripat. Se îndreptară spre gară. Un grup de schiori le ieși gălăgios în întâmpinare. Călcând cu grijă, potrivindu-și pasul, Sebastian își lăsă degetele pe brațul ei și-i ocoliră așa pe schiori. În gară însă, era clar, n-avea rost s-o țină de braț, ce să mai ocolească? Ioana îi făcu semn spre panourile de afișaj. „Poftim?” nu înțelese Sebastian. „Arată-mi trenul.” „22,45. Videle.” „Personal?” surâse ea după ce se uită pe panou. „Chiar personal?” „E singurul”, zise Sebastian. „Și unde-i?” „Aici, imediat”, răspunse Sebastian.

Ieșiră pe peron. Pe furiș, el își privi ceasul: opt și cinci. Înaintară spre întuneric și în curând părăsiră partea cimentată coborând între linii. Sebastian fu silit s-o ia înainte ca o călăuză. Oricât de atent călca, aproape pe vârfuri, pietrișul tot scârțâia sub picioare, cu zgomotul prevestitor și conspirativ dintr-un film polițist. „Mai încet”, zise Ioana din spate. În dreapta, dinspre Gara de Nord, păcănind regulat, îi depăși un tren. Ferestrele lui galbene aruncară în fugă reflexe luminoase peste linii, apoi nu se mai zări decât felinarul roșu la capătul ultimului vagon. Sebastian așteptă ca Ioana să-l ajungă și-i arătă șirul de vagoane dormitând la câțiva metri mai în față. „Ăsta e. La zece și-un sfert îl trag la peron.” Ioana nu spuse nimic, doar întoarse capul și privi în spate. „Nu-i nimeni”, zise Sebastian. „Ți-e frică?” „Da”, răspunse ea. „Nu-i nimeni”, repetă el. „Văd și eu că nu-i nimeni, dar mi-e frică, poftim!” „Hai să intrăm”, zise Sebastian. Ea îl urmă supusă până la vagonul din coadă, unde el se prinse cu o mână de bara

metalică din exterior și săltă pe prima treaptă a scării. „Sebastian!” El se opri. „Uită-te dacă e clasa I.” „Da, bine”, și-n clipa următoare gândi: fantastic, fantastic. Și mai spune că se teme. Clasa I. Fantastic. Apăsă pe clanță, împinse, dar ușa vagonului nu se clinti. Puse și umărul, zgâlțâi. „Ce-i?” „E blocată”, șopti Sebastian. „Poate sunt încuiate”, zise Ioana. „Ei, cum să fie?” spuse el contrariat, dar gândul că trenul e încuiat îl făcu să-ncremenească: încuiat? Ar fi culmea. Sări jos și alergă la ușa din capătul celălalt. Aceeași situație. Luă vagoanele la rând, cu o disperare crescândă. În sfârșit, pe la mijlocul trenului, o ușă se deschise greoaie și mirosul stătut de vagon năvăli în afară. „Aici!” strigă încet Sebastian. Ioana se apropie grăbită, el îi dădu mâna să se urce și pătrunseră în vagon. La început nu desluşiră nimic. Sebastian lovi cu șoldul un obiect metalic pe care se feri să-l pipăie. Înaintară încă un pas și dădu peste o altă ușă. „E clasa a doua”, șopti Ioana. „Stai puțin să ne orientăm”, răspunde Sebastian. „Ține-te de mine. Mergem până dăm de clasa I.” „Nici n-are compartimente”, șopti ea din nou. „Are. Trebuie să aibă la a I-a. Unde ești?” „Aici.” „Dă-mi mâna.” Trecură printre bănci, pipăind colțurile și ținându-se de speteze, mai lăsară două uși în urmă, apoi un hol și intrară în alt vagon. „Are compartimente!” anunță Sebastian și dădu să apuce pe culoar, dar se opri brusc: un sunet ciudat, continuu, dar cu intensități diferite venea de undeva din față, aproape. „Sebastian...” șopti Ioana. „Sss”, făcu el și aplecă urechea spre culoar, ascultând. „Un sforăit”, se dumiri el. „Sforăie cineva”, spuse apoi nedumerit, căci cine putea sforăi într-un tren care urma să fie tras la peron abia peste două ore? „Să plecăm”, șopti Ioana și-l trase de mână. Porniră înapoi spre coada trenului, străbătură trei vagoane și-ntr-al patrulea dădură peste compartimentele de clasa I. Sebastian le inspectă rapid. Nu mai era nimeni. Aleseră unul aproape de scară și intrară.

„Aici?” întrebă Ioana. „Da”, se grăbi el să răspundă. Ea se duse lângă fereastră și se așeză. Sebastian rămase între fotolii, nehotărât. „Ce faci? Scoate țigările! Stai acolo!” — și-i arătă locul din fața ei. Sebastian găsi cu genunchiul marginea fotoliului, se așeză, scotoci prin pardesiu după țigări și-i dădu pachetul. Ioana luă o țigară, așteptă până și el învârti între degete una, aprinse bricheta și întinse brațul spre el, privin- du-l cu aceiași ochi mari, cercetători. Sebastian se aplecă spre flacără, trase din țigară, apoi îi luă bricheta din mână și-o purtă spre țigara ei. „Nu era așa”, râse Ioana încet. „N-ai scris așa. Ai greșit.” El încuviință zâmbind. „Ai greșit. De ce? Ești emoționat?” „Nu”, spuse Sebastian. Căută cu mâna sub fereastră, după scrumieră. O află și-i săltă capacul metalic. Când își trase mâna, capacul căzu la loc cu un clinchet. Atunci rupse o bucățică de hârtie din pachet și meșterind aplecat câteva clipe, fixă capacul ridicat. Ca un om care a dus la bun sfârșit o treabă, se lăsă pe speteaza fotoliului și-și îngădui răgazul s-o privească. O dâră murdară de lumină din direcția gării trecea prin geam și sfârșea într-un halou spălăcit deasupra capului ei dezvăluind „Mănăstirea Sucevița. Vedere generală”. Se uită iute spre țigara ei: fuma mult mai încet decât el, abia o începuse. Dar a venit. A venit, uite-o. În mod logic, oricine, în mod logic, de la o oarecare distanță, văzând-o aici cu el, ar fi putut spune: da, domnule. Posibilitatea unui capriciu — exclusă. Merg și capriciile cât merg, ca ipoteze, dar nu până aici. Nu. Orb să fii și uite-o. Dar se ferea s-o privească, se știa privit și-o lăsa să-l observe în voie, cine știe ce-o fi văzând ea, nu trebuie să fie egoist, să-i strice plăcerea, se va uita și el, p-ormă. Și-și aduse aminte și mai trase două fumuri lungi până țigara aproape pârâi, însă tot nu se făcu chiștoc. Și mai trase un fum și-o stinse în scrumiera de sub geam. Vru să se rezeme din nou, în așteptare, când văzu mâna ei deasupra

scrumierei lăsând țigara nici pe jumătate fumată. Viața, da. Se gândi să numere mai întâi până la douăzeci și cinci și după aceea să se ridice; la șaptesprezece se încurcă pierzând șirul și reluă. Numără de data asta rar și după ce rosti în gând „douăzeci și cinci”, auzi speriat scârțâitul uriaș al fotoliului revenindu-și de sub apăsare. Era în picioare. Simți cum se ridică și Ioana; brusc, în locul mănăstirii Sucevița apărură ochii ei mari, curioși. O cuprinse pe după umeri și-o trase ușor spre el, bâjbâind cu buzele pe obraz, pe tâmplă, căci ea se ferise. „Trebuia să-mi iei fața în palme”, îi șopti Ioana la ureche. „Ce spui?” șopti și el, oprindu-se. „Trebuia să-mi iei fața în palme. Ai scris: o să ne ridicăm, o să-ți iau fața în palme, o să te apropii și o să te sărut.” El tăcu puțin, apoi pufni în râs. „De ce râzi?” șopti Ioana și se răsuci să-l vadă. Încă râzând, el îi luă obrajii în palme, o apropie și închise ochii. Ea se cabră o clipă, apoi se destinse și respiră adânc, îngreunându-se toată. O sărută până când umărul ei stâng începu să tremure. Atunci Ioana se desprinse și fugi cu capul pe umărul lui. Sebastian deschise ochii. *Ne pas se pencher au dehors*. O șuviță din părul ei îi trecea oblic peste față, gâdilându-l: însă nu se mișcă. Asculta sunetele înfundate ale sângelui împrăștiindu-i-se prin trup. Mâna dreaptă îi alunecase, o cuprinsese pe după talie și-acum revenea vinovată în sus, nici măcar mângâind-o, ci numai cău-tând un loc unde să se odihnească. O ținea în brațe și nu-și putea lua ochii de la plăcuța albă a pervazului: *Ne pas se pencher au dehors*. „Sebastian”, o auzi el suindu-i spre ureche, „te rog să nu mă întrebi acum prostii, da?” „Ce prostii?” „Nimic, să nu mă-ntrebi nimic.” „Nu te-ntreb.” „Și nici să nu-mi mărturisești nimic, da?” „Ioana”, începu el din fundul gâtlejului, „te rog să mă crezi, faptul că noi doi suntem aici...” „Taci. Te rog.” El nu mai continuă. Din scrumieră se înălță drept un fir de fum. *Nicht hinausfehnen.* „Când ai scris?”

Vorbea acum domol, ca un om gata s-adoarmă; capul îi coborâse din nou pe umăr. „Aseară”, răspunse Sebastian. „Și dacă nu veneam?” El nu zise nimic. „Mai scriai?” „Cred că da.” „Nu te supără dacă stau așa? Nu vreau să ne așezăm.” „Nu, poți să stai liniștită.” „Tu ce faci? Ai închis ochii?” „Poftim?” „Tu stai cu ochii închiși?” „Eu? Nu.” „Spune-mi ce vezi.” „Acum?” „Da. Spune-mi.” „Văd geamul și prin geam văd niște pietre, șinele, și lângă ele un felinar albastru și un din ăla... cu care se schimbă...” „Un macaz?” „Un macaz. Mai încolo văd un stâlp.” „Atât?” „Atât.” Și se uită într-adevăr cu atenție să vadă dacă nu mai e chiar nimic. Mai era, da, lângă o șină, puțin mascată, e drept, totuși acolo, o cutie de conserve desfăcută, mică, n-o zărise, vreun pateu. „Mai e o cutie de pateu”, vru să spună, dar mâinile ei îl strânseră deodată tare de tot, ca și cum s-ar fi agățat să nu cadă, și el, surprins, se mută de pe un picior pe altul. „Sebastian, Sebastian”, o auzi șoptind, și-atunci, luându-și privirea de pe plăcuța albă a pervazului, își dădu seama că trebuie s-o sărute. „Nu”, se împotrivi ea, „lasă-mă să stau așa.” Sebastian se îndreptă de spate și, cam nedumerit, o mângâie pe păr. „Ești bun”, spuse ea cu același glas somnoros, „ești un om bun. Nici măcar nu te-ai gândit să scrii ce-o să facem acum. Și ție ți-a fost frică, da?” Se gândi că n-avea nici un sens să nege și răspunse încet „da.” „Și mie mi-e frică”, spuse Ioana. „De ce?” — întrebă el. „Sunt cu tine, te apăr...” și se opri, căci era cât pe-aci să zică „te laud și te cânt.” Nu se putea con-centra, tot soiul de aiureli i se înfiripau fulgerător în minte și dispăreau la fel de iute, lăsând locul altora. „Nu numai acum mi-e frică. Mi-e frică mereu”, șopti Ioana. „De ce?” Se răsuci s-o vadă, dar ea își plecă și mai adânc fața în culcușul umărului, ascunzându-se după gulerul pardesiului. „Ce știi tu, spuse. Așa, mi-e frică... am încercat, știi, Sebastian? am încercat toată viața să nu mă

plictisesc. N-am spus nimănui, dar asta am făcut toată viața.” El o asculta rătăcind privirea pe geam și fără să vrea descoperi din nou cutia de pateu. Vreun navetist hămesit, probabil, cu un coltuc de pâine și cu un briceag în formă de pește, una, două, cu poftă, cât ai zice pește. „Știi când e cel mai rău și nu pot face nimic?” — urmă ea și vorbele, prin guler, îi ajungeau la ureche vătuite, în-groșate, de parcă, în joacă, Ioana voia să-l sperie. „Înainte de a adormi. Trebuie să stau întinsă, îmi trag plapuma până la gât și închid ochii, dar nu pot adormi imediat. Aș vrea s-adorm imediat, dar nu pot și știi tu, Sebastian, cât de tare mă tem? N-am la ce să mă gândesc, refuz să mă gândesc la tâmpenii, la școală, la note, la cămășile lui, la zacuscă, refuz, nu vreau, înțelegi?” „Da”, răspunse Sebastian și-o strânse încet, protector. „Tu ce faci dacă înainte de somn îți apar așa deodată în fața ochilor figuri de oameni necunoscuți?” „Poftim?” întrebă Sebastian. „Figuri de oameni. Sau cuvinte, expresii întregi. Nu poți adormi și câte-o expresie, după ce închizi ochii, stă după pleoape și se mișcă, își schimbă culorile, se rotește mult, mult, până adormi.” „Expresii? Ce expresii?” „Nu știu, tâmpenii, n-au nici un sens, dar nu poți scăpa de ele. Uite, dinamica șeptelului sau alta, suprema gingășie.” „Cum?!” întrebă el. „Suprema gingășie. Te-ai gândit vreodată ce-n-seamnă?” „Su-prema gingășie?” „Da.” „Nu, nu m-am gândit”, răspunse Sebastian. Își plecă fruntea, buzele îi alunecară pe lângă tâmplă, pe lângă obraji și se opriră pe gât. Simți, apăsând, pulsația unei vene. Carotida, gândi. Carotida sau aorta. Pajură sau cap. Pelicanul sau babița. Suprema gingășie: nu se gândise, într-adevăr, dar ce putea însemna? Începu s-o sărute încet, metodic, coborând spre claviculă. O mamă sfrijită mângâ-indu-și cu dragoste, la nesfârșit, fetița de șase-șapte ani îngrășată peste măsură. Ori un prepelicar scâncind și lingând recunoscător cizma tânărului

vânător până acesta îi oblojește coapsa plină de alice. Hm, suprema gingășie. Era o problemă, da. Sau bătrânul *guerrilero* bărbos hrănindu-l matern cu banane și cântând duios, legănat, *Venceremos,* ca să-l adoarmă între țânțari și muște-țețe pe băiețașul rătăcit al șefului detașamentului guvernamental de pedepsire trimis pe urmele sale. Ori șoferul de la Salvare... „Sebastian, te rog”, murmură stins Ioana. El se dezmetici și, cum s-ar zice, se uită în jur, deși nu făcu nici o mișcare pentru asta. Abia acum luă seama că îi descheiase un nasture de la bluză și coborâse sărutând-o mereu, iar ea avea capul lăsat pe spate și respirația îi devenea tot mai clară. Ușurel, se lăsă pe banchetă, luând-o pe Ioana cu el. Și-n momentul când o cuprinse din nou, aplecându-se asupra ei și înghesuind-o puțin în colțul de lângă geam, simțind chiar adierea răcoroasă ce venea de-afară, niciodată geamurile compartimentelor nu se închid perfect, și C.F.R.-ul ăsta, se gândi trist cum se va întreba peste câtva timp că de ce aici, în compartiment, n-a încercat mai mult, mărginindu-se s-o simtă zvâcnind toată ca o pasăre speriată sub palmele lui, de ce, fiindcă se putea, uite că se putea, ea aproape alunecase orizontal, fusta îi urcase pe coapsă, cam caraghios, ca o țață posedată pe o grămadă de legume, dar era ea, Ioana, ea și nimeni alta, Doamne, deschise el și celălalt ochi, ce minunăție, și iar se gândi îndârjit de ce, măcar să fi scris, să fi prescris și asta, căci iată, s-ar fi putut, scrisul dă o demnitate, o noblețe gesturilor, le salvează, un cordon desfăcut la repezeală, spontan, precipitat nu e totuna cu același cordon descris să fie desfăcut elegant, firesc, de comun acord, dar când să-nveți toate astea, atâtea năvăliri, retrageri în munți, plus fumăritul, n-aveai când, au și *dessous*-urile civilizația lor, civilizația tacită a foșnetului impudic nebăgat în seamă, construită în pace, în liniște, fără țipete, fără turci, cu o cultură, un nivel,

biblioteci, separeuri, *beaubourguri*, universități la o mie patru sute, Padova, Sadova, nu ca la noi, Cladova, de ce, aproape îi veni să scâncească împotmolindu-se tot mai mult în hățișul bluzelor, tricourilor care țineau în chingi trupul Ioanei, de ce așa, de ce această mizerabilă tradiție a luptei cu nasturii, fermoarele, portjartierele, căci ea se va ridica, nu putea rămâne la nesfârșit în poziția asta și orice schimbare, un simplu scârțâit al banchetei Căilor Ferate Române, o răsucire o vor trezi, și chiar așa se întâmplă, Ioana deschise ochii, îl privi speriată ca și cum atunci l-ar fi văzut prima oară, îl împinse energic de deasupra ei, se ridică iute, se întoarse cu spatele, se încheie la piept, își aranjă părul și, fără să se mai uite spre el, spuse: „Sebastian, vreau să plecăm”.

Ne pas se pencher au dehors.

Viața, da. Se sculă și el, își îndreptă cravata, gulerul pardesiului, aprinse o țigară. Apoi ieșiră.

* * *

Calm, calm, fii calm, își spuse într-una din zilele următoare plimbându-se printre bănci, printre elevii aplecați peste caiete, peste schemele lecțiilor de recapitulare trimestrială, calm, mult calm, repeta în gând, dictând apoi cu glas sonor, cadențat de ritmul propriilor pași, fraza de acum un an, de acum doi ani despre sentimentul patriotic în operele literare și descoperind uimit, atras, amănunte care niciodată nu-i reținuseră atenția, puful auriu de pe gâtul unei eleve, pata de cerneală ca o amprentă de pe cordeluța alteia, forma ciudată a statului Madagascar, colivia pionierească stingheră, aproape putrezită, atârnând în plopul din fața ferestrei. „… un adevărat eden. E-den”, silabisi el, „adică paradis. O țară minunată, virgulă, dăruită din belșug cu toate bunătățile pământului punct. Exemplu: Crapii-n ele-s cât berbecii...” Calm și control. *Self-control*, cum ar zice ea. Poate că e posibil și așa, fără eroism, fără revoltă. De ce neapărat să răstorni munții, să tulburi apele, să byronizezi, să-ți ridici lumea împotrivă ca până la urmă să descoperi tot urma dizgrațioasă a unei operații de apendicită, cum avea și Beatrice? Calm, deci. O iubire simplă, dacă se poate, o iubire la gura sobei. Fără complicații, fără hiperbole. Hiperbolele aici, în text, „în grâu spicul cât cocoșu”, nu în viață. Toți iubesc în asalt, dezlănțuit, furtunos, ca niște Hogași, trâmbițând, răcnind, schelălăind. Ici un imperiu răsturnat, dincolo o caleașcă, unde te uiți, de la ăia, de la etrusci până la Hegel, numai exemple. Pentru o mângâiere, pentru o posesie a metacarpienelor. Să i se arate lui un om, un singur om îndrăgostit lulea de o stea. Să i se arate. Nu în literatură, ci în viață. Să nu tulbure, să nu deranjeze pe nimeni: să stea în

balcon, să fumeze și să se uite la steaua lui. Atât. Și-n rest să fie el, să-și vadă de treburile lui, la uzină, la școală, să strângă sticle, borcane, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, să ia cuvântul, un biftec, un film, mă rog, de toate. Să fie normal. Pentru că toți seamănă cu niște muribunzi: nu se pot gândi la nimic altceva. Să i se arate lui o ființă care iubește și nu-i pasă de asta. Care nu se teme și nu se uită cu privirea aceea îngenuncheată, bovină; care să poată ieși și să se ducă nu mult, câțiva metri mai încolo, să se privească și să spună „da, domnule, uite-mă cum mă mișc și vorbesc, cum m-am oprit lângă dolofana asta care face literele ca niște mărgeluțe, scriind că printre eroii de neuitat ai piesei se numără personajul mut Rumân Grue reprezentând poporul”; care să învețe seninătatea, nu a turmei bășcălioase și apatice, ci a ființei. Trebuie să fie posibil și așa.

Și încă pășind prin ecoul maiestuos al frazei cu „tezaurul de simțăminte adânci din creația populară”, se-închipui mergând spre Ioana drept, cu mâna întinsă, spunându-i: „Te iubesc. Fii liniștită. Nu sufăr. Sunt senin.”

Se opri. Poate că senzația de lacrimă o ai mai întâi în gât, cum susținea Petrache.

În față, la câțiva centimetri, cuierul cu paltoanele elevilor. Pe gulerul unuia mai era prins un mărțișor. Se întoarse, străbătu încet culoarul între bănci și se așeză la catedră. Elevii ridicară capetele, urmărindu-l curioși. „Unde am rămas?” în-trebă el. „Nu există scriitor valoros care să nu se fi inspirat din tezaurul de simțăminte adânci al creației populare”, citi pre-mianta clasei. „Da”, spuse el. „Deschideți cartea la pagina 74 și faceți exercițiul 3. Toată lumea.” Se aplecă după servietă și scoase biletul ei. „Ce vă uitați?” — țipă el înălțând brusc privirea. „Toată lumea să lucreze!” Reciti biletul, îl lăsă înapoi și închise servieta. Își puse coatele pe masă și-și sprijini bărbia în pumni. Încet, leneș, ca și cum o mână de copil s-ar fi

străduit să caligrafieze un șir lung de zerouri cu codiță, i se înfiripă în minte gândul că nu se poate face nimic. Absolut nimic. Își duse palmele streașină la frunte și, la adăpostul lor, prefăcându-se că se uită în catalog, închise ochii. Nu chipul Ioanei i se închegă după pleoape, nu, ci altceva, un contur, o siluetă. Iat-o aici, lângă el, lângă catedră, străvezie, botticelliană, fără trăsături, o siluetă; dac-ar întinde mâna, s-ar da mai încolo, dac-ar ieși, i-ar lua înainte. Uite-o peste câteva minute pe coridor, în fața lui, fâlfâind din voaluri, fantoma iubirii sale senine, ferindu-se de școlarii care țâșneau în pauză, intrând în cancelarie pe lângă Aida Pătrășcanu care intră totdeauna prima, apoi punându-se în colț, după dulapul cataloagelor și trădându-și prezența doar printr-o panglică, un capăt alburiu ce se va vedea mișcându-se doar când se deschide ușa și e curent. Nu mai știu ce să fac: și la dumneavoastră Alexiu e așa de obraznic? Și la mine, doamnă, va răspunde el, cu ochii la voalul acela care va adia de după dulap, dar eu îl pocnesc. Tovarășe Pop, vă cheamă tovarășa directoare, și va ieși și ea, nici măcar nu seamănă cu Ioana, va luneca grăbită înaintea lui, degeaba ar întinde mâna ori ar vrea s-o ajungă, va coborî scările și în cabinetul directorial, lângă bustul de ghips al lui Iorga, cu o bucată de barbă lipsă, puțin mai la dreapta capului mic și rotund al directoarei, el o va zări din nou, o siluetă fumegoasă de voaluri, și nu se va mira nici când, peste încă o oră, o va descoperi, aceeași iluzie mișcătoare, stând în prezidiu lângă secretarul cu propaganda care, în picioare și depășind cu un cap firava ei alcătuire înspumată, le va da ultimele indicații din instructajul pentru „Săptămâna deșeurilor.” Mereu însoțindu-l, mereu înaintea lui: o remușcare blândă luând forma unei adolescente goale văzute printr-un glasvand; întinsă lângă ligheanul Beatricei ori stând nemișcată, ascultătoare, în spatele Soniei, la masă; rezemată de camionul pentru fier vechi sau

strecurându-se pe sub faldurile steagurilor poimâine, pe stadion, la demonstrație. Cu cincizeci de copii mergând pe două șiruri în urma unei închipuiri verticale, luminoase. Și el alături, supraveghindu-i să țină bine steagurile, să nu se dueleze cu ele și-n același timp trăgând cu coada ochiului la acea alcătuire străvezie din față. Și cât? O săptămână, o lună, poate două. Și-apoi de după dulapul cataloagelor nu se va mai zări nimic, da, doamnă, așa e, dar eu îl pocnesc de nu se vede, și lângă secretarul cu propaganda va sta un popesc, un stoenesc, notând și notând și notând, și-n spatele Soniei doar compromisul ei cu divinitatea, Calendarul creștin-ortodox, și-n drum spre stadion nimeni în față, nici o fâlfâire fantomatică, poate doar silueta domestică a directoarei adjuncte. Apoi calea dreaptă spre liniștea celor 80-85 kilograme purtate cu gravitatea profesorului emerit ori — de ce nu? — a inspectorului distins, încărunțit la tâmple, urcușul lin, continuu, flancat ici de-o grămadă de sticle și borcane, dincolo de-un prezidiu de la care se va anunța iminenta sa promovare, mai încolo de automobilul lucitor și prosper zumzăind *au ralenti* și mai încolo, dar nu departe, de o Sonie zâmbind vinovat-fericită și arătându-i cu un gest de autostopistă propria lui posteritate dospind și crescând inexorabil sub rochia largă, calmă, parașutând pe trupul ei concav. Undeva în urmă, în podul bunicii de la țară (căci nu va putea păstra scrisorile în apartament, Sonia ar putea da peste ele), printre borcane cu gogoșari ori cu ardei umpluți cu varză, povestea lui cu Ioana. Povestea lui pusă la murat. Mica lui iresponsabilitate tulburătoare prinzând o crustă subțire, o spumă de mucegai; mărturisirea, spaima și rugămintea ei de a sfârși din biletul de dimineață odihnindu-se și afumându-se printre cârnații maronii și lungi hălci de slănină; printre ciubere, printre sacii cu făină și vechile lui undițe putrezite — șoareci netulburați, tacticoși; pe-o poliță, într-o

cutie, învelite bine — scrisorile lor. Iar el, pe drumul, pe șoseaua lui socială în pantă lină, se depărtează încet de podul, de casa, de satul bunicii. Nu fuge și nu se apără. Se depărtează doar, se...

„Poftim?” întrebă Sebastian cu glas tare și-și luă palmele de la ochi. Din banca întâi, premianta clasei, ridicată în picioare, îl privea cu un zâmbet înțelegător. „Spuneam” — reluă eleva cu un ton nedumerit, dar oarecum mândră că tocmai ea are nedumerirea asta — „că el nici nu fuge, nici nu se apără. Pentru că putea să fugă, dar nu fuge și nici nu se apără.” „Ce exercițiu v-am dat?” întrebă Sebastian. „Exercițiul 3, pagina 74”, răspunse premianta. Sebastian aruncă o privire spre manual. „Într-adevăr”, răspunse el, „nici nu fuge, nici nu se apără... da, așa e.” „De ce?” întrebă eleva, gata să plonjeze spre caiet. Pentru că e un imbecil. Pentru că, răspunse el în gând, sunt un mare imbecil. „Deoarece”, spuse Sebastian tare, revenindu-și și sculându-se de la catedră, „el face altceva, dragi copii: el își transformă moartea într-o nuntă.” Elevii scriau deja febril, concentrați. „O nuntă măreață”, continuă Sebastian pășind printre bănci, „o nuntă de proporții cosmice la care, ia să vedem, cine ia parte?”

Și-n timp ce premianta dădea prompt răspunsul și el se afla din nou lângă cuierul cu paltoane și fâșuri, gata să se-ntoarcă spre catedră, ideea îi apăru atât de clar și cu o asemenea forță în minte, încât aproape tresări. Chiar așa, de ce să nu... Imediat încercă să controleze, să încercuiască gândul acesta explodat pe neașteptate în el, dar din căldura cu care vorbi până la sfârșitul orei despre răspunsul straniu al păstorului, își dete seama că vorbește, de fapt, despre propria soluție. Elevii nu mai scriau, îl ascultau nemișcați. Zări în treacăt ochii mari, ațintiți și frumoși, ai celor două gemene din banca a patra puțin îndrăgostite de el, însă mult mai bine își închipui rucsacul său burdușit... nu burdușit, de ce burdușit, doar strictul necesar, și

cizmulițele ei galbene alergând prin iarbă… iarbă? da, iarbă, trebuie să fie undeva iarbă, da, așa, *undeva*, nu unde, nu într-un loc, ci undeva, nu contează unde. Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai, extraordinara intuiție a indeterminării locului. O fugă pură spre un loc neștiut, spre *undeva.*

Când auzi soneria și trebui să încheie lecția pomenind încă o frază superbă din Eliade, era deja hotărât.

* * *

Fugiră peste câteva zile, la începutul vacanței de primăvară. Se întâlniră după-amiaza la șase în Gara de Nord, pe peron, în fața panoului cu „Plecări". Când într-adevăr o văzu apărând din mulțimea ce se revărsa în gară, cu o valijoară în mâna dreaptă, cu o poșetă pe umăr și încălțată cu cizmele galbene, Sebastian se zăpăci de-a binelea; încercă să-și aducă aminte dacă scrisese ceva despre valiză, dar nu mai avu timp. Iat-o lângă el. O luă în brațe, o sărută acolo fără să-i pese de du-te-vino-ul din jur, o ținu strâns până ea zise râzând: „Sebastian, ne vede lumea". Râdea, dar de fapt trebui să caute în poșetă după batistă. „Ce-i?" șopti el. „Nimic. Mă bucur." Și se uita la el cu ochii aceia mari din care tot ieșeau lacrimi și zâmbea. „M-am gândit că n-o să te găsesc." „Cum să nu mă găsești?!" făcu el. „Așa. M-am gândit că dacă nu te găsesc, eu unde să mă duc?" „Măi, măi", spuse el dojenitor. „Hai să mergem", spuse ea. Sebastian săltă valiza — oare scrisese ceva despre ea sau nu? — vru s-apuce spre linii, dar își dădu seama că n-aveau nici un bilet. Păi da, unde plecau?! Asta nu mai scrisese, știa sigur. Scrisese doar că trebuie să plece, să fugă împreună. Unde? Undeva, așa scrisese. Bine, bine, dar unde?

Adevărul era că nu se așteptase să vină. N-o crezuse, totuși, în stare să lase totul baltă și să se conformeze acestei ultime prescrieri: fuga. El oricum ar fi plecat și singur, își făcuse rucsacul, îi

spusese Soniei că trebuie să se ducă urgent într-o tabără ca instructor, și dacă Ioana n-ar fi venit, ar fi avut unde să tragă, avea zeci de colegi de facultate împrăștiați prin toată țara, găsea el pe cineva. O vacanță singur, doar rucsacul și plăcerea voiajării la întâmplare. Acum însă, Doamne, uite-o aici, lângă el; va fi o fugă adevărată, o fugă în toată regula, cum și-o dorise și și-o prescrisese înfiorat. El nu acceptă destinul, previzibilul destin de viitor profesor emerit, nu, el fuge. Fuge de-a adevăratelea.

„Știi ceva? N-avem bilete!” „Ce bilete?” întrebă ea. „De tren. N-am cumpărat, n-am știut până unde mergem.” „Hai să cumpărăm”, spuse ea. „Unde ai vrea să mergem?” „Nu știu. Oriunde”, răspunse și ochii i se zvântaseră, arăta veselă. Se întoarse în fața „Plecărilor.” Aveau peste douăzeci de minute un accelerat spre Arad. La „Informații”, Sebastian se interesă dacă trenul trecea prin Sebeș. Trecea. Oprește în Sebeș? Oprea. „De ce Sebeș?” întrebă ea. „O să vezi”, făcu el misterios. „Sebastian, să nu mă duci la vreo mătușă sau bunică, să nu mă duci la rudele tale, da?” El râse. „În ce film ai văzut tu chestia asta?” „Nu mai țin minte, dar să nu mă duci.” „Stai liniștită aici, să te pot găsi. Nu te miști din loc. Mă duc să iau bilete.” „Nu stau, vin cu tine.” „Bine, hai”, zâmbi el și-o luă înainte. În fața caselor de bilete, o secundă, avu o șovăire: să cumpere la clasa întâi sau la a doua? Clasa întâi, hotărî el. Dacă-i fugă, apăi să fie barem o fugă ca lumea! Cumpără biletele, urcară în tren, găsiră compartimentul.

Înăuntru — încă trei: pe un loc lângă geam stătea un ofițer, maior de infanterie, în fața lui o doamnă grasă, iar în dreapta doamnei, tolănit bine, un gospodar, bănui Sebastian, solid și rumen, cu o haină verzuie de postav gros. Lângă pălăria minusculă a acestuia, în plasa de bagaje, Sebastian așeză cu grijă valiza Ioanei, apoi rucsacul lui. Sub privirile atente ale celor trei, ieșiră pe culoar să

fumeze. „Ce mutre!” șopti Ioana. „Oameni și ei”, zise Sebastian. Coborî geamul, scoase capul, se uită spre locomotivă. Semnalul era încă roșu. Peste un minut sau două vor pleca. Chiar vor pleca. Ioana îl atinse pe braț: „La ce te gândești?” Sebastian se întoarse și-o privi: ochii, nasul, gura... ce chestie, chiar pleacă. „Plecăm”, zise el. Ea își țuguie buzele, luând o expresie de fetiță poznașă, și pufăi fumul spre el, imitând o locomotivă. Era frumoasă, ce mai. Frumoasă și nebună: să lase ea totul și să vină așa, aiurea, în lume... ce chestie. Se aplecă și-o trase spre el. În lume. Când era mic, de cinci-șase ani, într-o seară făcuse o prostie, spărsese ceva și mama, ca să-l sperie, îl trimisese „în lume.” Îi atârnase de gât o trăistuță, sub ochii lui îngroziți i-o umpluse cu haine și-l împinsese pe poarta curții: „Hai, du-te! Du-te în lume, dacă nu vrei să m-asculți!” În lume. Unde era lumea? El mai ieșea pe-afară să se joace, afară însemnând parcul castelului de vizavi, dar nu se jucase niciodată „în lume”. Traversase drumul cu trăistuța lovindu-i-se străină de trup, intrase în parc și se oprise. Era bine? Nu, nu era, mama îi făcea semne să meargă, nu acolo era lumea. Traversase și parcul, îl știa, uite copacul mare și fără coajă unde avea el o scorbură, uite mușuroiul, uite căsuța paznicului de la castel, uite puntea peste râuleț și se oprise deodată tremurând: parcul se terminase, pe mama o înghițiseră copacii și întunericul și-n fața lui începea un câmp de unde tot venea aer negru și se auzeau foșnete. Acolo era lumea. Se pornise să plângă, dar îi era frică să plângă tare, mai mult suspina, săltând încet trăistuța. Stătea la marginea lumii, iarba se mișca lipicioasă pipăindu-i genunchii încremeniți, la pândă, ochii i se făcură umezi și mari încercând să zărească ce-i cu uriașii aceia care țopăiau departe în întuneric făcându-i semne cu labele, cu picioarele, cu cozile... Degeaba voise apoi mama să-i arate a doua zi, pe lumină, că acolo nu-i decât un câmp unde se joacă

iepurașii și pasc miei drăguți, cu lânița albă; el plângea ori de câte ori încercau să-l scoată din parc pe câmp; acolo nu erau iepurași, acolo era „lumea” unde uriașii se rostogoleau pufăind aer negru și unde iarba voia să iasă din pământ și să-l prindă de genunchi. Ce chestie. Se desprinse de Ioana, privi pe geam: porniseră. Gata. *Alea jacta est*. Bucureștiul luneca tăcut în spate, blocurile de pe Calea Griviței răsăreau și dispăreau tot mai iute, trenul prindea viteză. Trecură de depouri, depășiră mari depozite de cherestea lucind gălbui în lumina amurgului, intrară printre casele micuțe, turtite burghezo-moșieresc, de la talpa metropolei, acolo unde orașul își mărturisește originea umilă, și, o dată cu înserarea, pătrunseră în câmpie.

Stăteau în tăcere unul lângă altul și priveau goana dreptunghiurilor de lumină lăsate de vagoane peste șanțuri, tufișuri, taluzuri înverzite. Pe culoar era puțină lume, oamenii intraseră în compartimente, se studiau, făceau cunoștință. Prin geamul deschis câmpia se zărea urcând întunecată spre linia alburie a orizontului. De-afară aerul venea c-o aromă iute, de iarbă cosită. „Câmpia e partea de vorbire unde se cultivă grâu, orz, secară”, își aminti Sebastian fraza cu care o elevă de-a cincea își începuse compunerea liberă „Ce e câmpia?”. Abia atunci, citind compunerea școlăriței, realizase ce concretețe fabuloasă pot căpăta în mintea copiilor sterpele categorii gramaticale. Greoiul substantiv care se târa anchilozat prin gramatică, silindu-i pe toți să se acorde, să fie de acord cu el, devenea sub degetele grăsuțe ale bondoacei cu ochelari din banca a doua o vastă întindere luminoasă pe unde zburdau tractoare roșii, unde creșteau fratern grâul, orzul, secara și unde „oamenii și fetițele” (probabil așa își imagina ea agricultorii: niște oameni și niște fetițe) cântau de mama focului, recoltând invariabil grâu, orz, secară. „Bine, bine”, o întrebase atunci Sebastian, „ai scris aici că se

cultivă grâu, orz și secară. Dar porumbul nu crește pe câmpie? Porumbul unde e?” „Porumbul nu crește pe câmpie”, răs-punsese fetița cu seriozitate, „porumbul crește în șiruri”, și el rămase încă o dată uimit, gândindu-se ce imagine nemaipomenită a câmpiei ca plan pur, luminos, trebuie să aibă eleva în minte, dacă pentru ea morocănosul porumb așezat militărește în șiruri nu poate crește pe câmpie.

Această întindere verde, fără cărare, această parte de vorbire, acest substantiv se desfășura acum în fața privirii lor. Și ei doi, strâns lipiți în bătaia aerului iute, mirositor, ei doi, hm, două adjective. Da. Două adjective lunecând cu viteză pe lângă un substantiv. Nu se mai acordă cu el, se revoltă. Revolta adjectivelor. Cel puțin el, Sebastian, toată viața se acordase, fusese de acord cu toate substantivele. Până și cu cele comune. Un biet adjectiv variabil, slujind în toate cazurile, cu toate ocaziile, substantivele: sticle, borcane, familie, societate, mobilă, ideologie, fenomene ale naturii, stări sufletești. Mereu în avangarda sau în ariergarda a ceva: un *bun* activist, un profesor *bun;* niciodată *un bun*. Și numeralele aveau o soartă mai bună, măcar puteau rămâne din când în când singure, chiar dacă țineau tot locul unor substantive: un’-doi, un’-doi. Numai el, Sebastian, adjectivul, trecând de la un substantiv la altul cu smerenie, cu credință, cu zel, lipind ici o calitate, adăugând dincolo o însușire, determinând ca să aibă o determinare, numai el se bucurase încă de libertatea de a zburda în propoziție. El se acordase. Acordul ca necesitate înțeleasă. Substantivul și verbul (alt tiran: *a trebui, a face, a strânge*) puteau hoinări pe unde voiau, puteau să-și schimbe și locurile: „Vom strânge sticle și borcane” sau „Sticle și borcane vom strânge” sau „Borcane și sticle vom strânge.” Pe când el? Abia dacă-și mai aminteau că există, trecându-l undeva la coadă, un apendice: „Vom strânge sticle și borcane *goale*.”

Niciodată liber. Liber ca o interjecție: „Zbrrr! pe-o dugheană”. „Ai spus ceva?” zise Ioana. „Poftim? Nu, nimic.” „Hai să intrăm”, zise ea.

Sebastian trase ușa compartimentului. „... că groapa era a lui, groapă mare, în ograda lui” — auzi el intrând și-n același timp simți un puternic miros de pește prăjit — „n-aveau ce-i face. Dom’le, e groapa mea? zicea Gică. Este, ziceau ăia. Păi?! zicea Gică. Este, ziceau ăia, da’ peștele? Care pește?! făcea Gică.” Gospodarul cel rumen se întrerupse o clipă din povestit, strângându-și picioarele să le facă loc. „Le povesteam de cumnatu-meu Gică”, îi lămuri el și întinse cu amândouă mâinile spre Ioana un vălmășag de hârtii din care ieșeau câteva cozi de pește: „serviți, vă rog, e pește, pește natural, de la mama lui, e crap de la cumnatu Gică”. „Mulțumesc, nu-mi place peștele”, zâmbi Ioana. „Dumneavoastră?” „Nu, mul-țumesc”, răspunse Sebastian. „Nici dânșii n-au vrut”, se miră gospodarul, arătându-i pe ofițer și pe cucoană. „Atunci îi mănânc eu, e păcat să se strice”, spuse el aproape meditativ și răscoli prin hârtie. „Că ăia știau că nu e peștele lui Gică” — reluă el după ce dibui o bucată — „nici n-avea cum să crească atâta pește într-o săptămână în groapa aia. Dom’le, îi și vedeai, i-am văzut și eu, erau ca purceii, le ieșeau spinările din apă. Tov. maior, acuma dumneavoastră trebuie să știți: poate să-i facă ăia ceva lui Gică?” Ofițerul își ridică privirea de pe un *Rebus*. „Nu-mi dau seama”, răspunse el politicos. „Depinde.” „Nu poate, dom’le, să-i facă nimic!” — spuse cu tărie gospodarul. „Groapa era a lui, peștele a nimerit într-însa, ce vină are Gică? Ăia că să dea peștele CAP-ului, cumnatu-meu că e groapa lui, ăia că aduce Miliția, da’ Miliția era un văr de-al lui Gică și uite-așa a rămas cumnatu-meu cu peștele! Minte elastică, Gică!” încheie gospodarul, strânse hârtiile cocoloș, se ridică, făcu un pas mare spre geam pe lângă cucoană, care se feri ca și cum ar stropi-o un

troleibuz, deschise fereastra și aruncă hârtiile. Apoi se întoarse la loc și-l umplu bine cu trupu-i sănătos, compact. Se vedea cât colo că savurează ideea de clasa I, fiindcă, descoperind brațul ascuns al fotoliului, îl scoase din culcușul lui și-și sprijini brațul acolo, departe de corpul deplasat spre dreapta. În această poziție ciudată, de brezoaie cu un singur braț, începu să respire regulat și adormi.

După câtva timp, ofițerul închise *Rebusul*, se uită o clipă pe geam și spuse grav: „Comarnic". „Da", aprobă doamna după ce privi și ea. „Pot să sting lumina?" se întoarse ofițerul spre Sebastian. „Vă rog", răspunse Sebastian. Ofițerul stinse lumina, trase perdelele, se așeză în colțul lui, se descheie la un nasture de la veston și se ascunse după manta. Doamna se mai foi puțin, căută în poșetă, luă o pastilă, închise poșeta și se descălță. Împinse pantofii sub banchetă, se ghemui cu picioarele sub ea și închise ochii. Din când în când, o scurtă contractare facială dădea mărturie că pastila nu fusese încă mistuită. Apoi Sebastian nu mai știu unde să privească. „Stai bine?" șopti el. „Da", răspunse Ioana. „Nu ți-e somn?" „Nu. Nici ție?" „Nu." O simți trăgându-se spre el. „Sebastian", îi șopti ea la ureche, „ce spunea ăsta cu peștele?" „Șșșș", făcu el. „Dormi." „Nu pot. E devreme. Spune-mi ceva." Sebastian întoarse capul: „Ce?" „Ce vrei. Ia te uită cum doarme ăsta!" „Șșșș", făcu Sebastian. Ea se strânse și mai tare lângă el. Își ridică încet brațul, cuprinzând-o pe după umeri. „Tu vezi ce dinți sănătoși are?" — șopti ea. „Ăștia ce mănâncă, dragă?" „Vegetale", șopti Sebastian. Ca și cum i-ar fi auzit, gospodarul plescăi o dată cu putere, fornăi din adâncuri, apoi reveni la expresia lui de om profund uimit. Deodată Ioana se răsuci și pufni în râs. „Ce-i?" zise Sebastian. „Nimic. Mi-am adus aminte de ceva." „Ce?" „Nimic. O prostie." „Hai, spune-mi", insistă el. „Nu mi-am luat pijamaua", șopti ea. Nu mi-am luat-o nici eu, gândi Sebastian. „Tu ai luat

scrisorile?” întrebă ea. „Da”, răspunse Sebastian. „Ultima e la mine”, zise ea. Și după o pauză: „E foarte frumoasă, să știi. Mai ales partea cu libertatea.” „Șșșș”, făcu el. „Mai încet.” „Parcă nici nu mai era vorba despre noi. Parcă eram două personaje.” „Ridică-te puțin”, zise el. „Mi-a amorțit brațul.” Ioana se îndreptă și el își trase brațul. Apoi își lăsă capul pe spate și închise ochii. „Sebastian”, șopti ea ghemuindu-se la loc, „pot să te-ntreb ceva?” „Da”, răspunse el. „Sebastian, ce personaje din literatură fug așa ca noi?” „Unde să fugă?” „Așa, în lume.” „Păi să ne gândim...” zise el. „Trebuie să fi fugit cineva... Ia să vedem... Da: Persida și ăla, cum îi zice... Națl.” „Ei nu erau căsătoriți”, șopti Ioana. „Vrei căsătoriți?... Mda... Există o schiță a lui Brătescu sau Bassarabescu, nu știu exact, sau Brăescu, unde fug doi pe-o drezină...” „Ce drezină?” „Un fel de automobil pe șine, nu mai există astăzi.” „Și cine erau?” „Erau căsătoriți amândoi, dar nu mai țin minte povestea... știu doar că până la urmă fug.” „Unde?” — șopti Ioana. „La București.” „La București?” — făcu ea dezamăgită. „Da”, spuse el. „Hai să dormim.” Îi trecu din nou brațul pe după umeri și o mângâie de câteva ori. De pe culoar se auzeau glasurile a doi soldați cântând ceva cu o fată care aștepta într-o grădină. După o vreme, Ioana înălță capul: „Sebastian!”, șopti. „Da, dragă”, răspunse el. „În lite-ratura universală nu fuge nimeni?” Sebastian se gândi câteva clipe. „Fuge Tolstoi”, răspunse el, „da’ singur.” „Și doamna Bovary fuge, ții minte?” zise Ioana. „Aia nu e fugă” răspunse el. „Cum să nu fie?!” „Nu e, dragă!” „Dar ce e?” „Șșșș”, făcu el, însă era prea târziu: și gospodarul și doamna din colț țineau ochii deschiși, privindu-i curioși. Sebastian le zâmbi încurcat. „Au fost multe mere toamna trecută”, spuse deodată gos-podarul ca și cum ar fi continuat o discuție. „Prăpăd, nu alta.” „Într-adevăr”, se trezi Sebastian că spune, „a fost o recoltă neobișnuit de bogată.” Ioana se desprinse

de umărul lui și-l privi amuzată. „Atâtea mere n-am văzut în viața mea”, zise gospodarul. „Prunele, la fel. Cu caisele stăm mai prost.” „De ce?” se interesă îndatoritor Sebastian. „Solul”, răspunse gos-podarul, arătând cu degetul spre podea. „Aici e buba.” „Cum adică?” zise Sebastian. „Nu e sol”, răspunse gospodarul. „Dacă n-ai sol ca lumea, poți să-l freci cu câte utilaje vrei, poți să-mi vii tu cu toată îngrășămintea din lume, că tot nu dă nimic.” „Lucrați în agricultură?” întrebă respectuos Sebastian. „De treizeci de ani”, răspunse gospodarul. Apoi se uită în jur, îi făcu lui Sebastian un semn discret să vină mai aproape, se aplecă și el în față mimând fereala, dar spuse la fel de tare: „Și ascultați de la mine o chestie: poate să vină ăștia cu orice chimicale, că tot gunoiul e mai bun! De ce? E natural!” Și se trase înapoi cu o mină triumfătoare, ciocnindu-și tâmpla cu arătătorul, în sensul că era o idee la mintea cocoșului. „Dar te ascultă cineva?” — continuă el sceptic. „Poți să vorbești cuiva? Vorbim și noi aici să mai treacă timpul...” Își privi îndelung ceasul. „Zece și șepte”, anunță el. „Mai avem oleacă.” Își scoase haina, o puse peste pântece în chip de pătură și închise ochii. Sub lumina ce cădea dinspre culoar, pe dosul palmei drepte, Sebastian zări tatuată o ancoră.

În colțul de lângă geam, doamna continua să-l privească. Se uita la el fără nici o expresie, ca și cum s-ar fi uitat la un ficus. Sebastian simți o nevoie teribilă să se strâmbe, să scoată limba, să miște din urechi. Se stăpâni cu greu, mutându-și privirea. „Sebastian”, șopti atunci Ioana, „știi unde se mai fuge? În *Iliada*.” „Poftim?” șopti și el. „În *Iliada*. Când fuge Elena cu Paris.” El se răsuci s-o vadă: „Tu tot la asta te gândești?” zise zâmbind. „Da”, răspunse ea. „Dă-i naibii”, făcu el. „Fug mai mulți. Hai să dormim.”

Și-n cele din urmă chiar ațipi.

* * *

În Sebeș ajunseră puțin după ora două noaptea. Sebastian constată că din tren coborâră doar ei doi. Pe peron nu erau decât un impiegat zgribulit care fugi imediat în biroul lui și-o femeie de serviciu bătrână, măturând agale dalele de ciment din fața intrării. Sebastian luă rucsacul, valiza, trecu peste șine urmat de Ioana și deschise ușa sălii de așteptare clasa a II-a. Se opriră în prag. Era puțină lume: un țăran întins pe-o bancă, sprijinit cu capul de-o pereche de desagi, cu o pălărie mică, mocănească, trasă pe ochi, și-o familie de țigani, bărbat, femeie și câțiva copii culcați pe băncile de lângă calorifer. Scârțâitul ușii îl trezi pe capul familiei, care-i evaluă lung, pe sub gene. Cu rucsacul în spate, Sebastian se întoarse spre Ioana: „Stăm aici?” „N-au clasa I?” spuse ea încet. Sebastian căută din ochi ghișeul pentru bilete, se duse la ferestruică și ciocăni în ea. Ferestruica se ridică și apăru capul impiegatului. „Nu vă supărați, sală de așteptare clasa I nu aveți?” se aplecă Sebastian. „Avem”, răspunse impiegatul, „dar e în dezinfecție.” „Mulțumesc”, spuse Sebastian. Ferestruica se lăsă la loc. „Ei?” făcu Ioana. „Au, dar o dezinfectează. Stăm aici?” Ioana se uită în sală. „Nu.” Sebastian apucă valiza și ieșiră.

Ocoliră gara, ajunseră în spatele ei și intrară într-un fel de piațetă slab luminată mirosind a motorină. „Uite aici e și autogara”, arătă Sebastian înainte. Traversară piațeta, trecură printre autobuzele parcate pe margine, apoi pe lângă un șir de tomberoane, până dădură de o bancă. Sebastian se descărcă, își bătu umerii, tropăi de câteva ori. „Am ajuns”, spuse el vesel. „Cum am ajuns?!” făcu Ioana privind speriată în jur. „De-aici e simplu”, răspunse el. „Mai luăm un autobuz și gata.” Se uită la ceas: încă două ore, două ore și ceva. Cam frig. „Nu vrei să mâncăm ceva?” spuse ea deschizând valiza. Sebastian se aplecă și el spre rucsac. Puiul. Puiul Soniei. Săraca. Dac-ar ști. „Să-l mâncăm și pe ăsta”, spuse el scoțând puiul, „să

nu se strice.” „Ai dreptate”, răspunse ea. „Pune-l aici.” Gospodină. Bărbățelului să-i placi, mâncare bună să-i faci. Avea și ridichi. „Tu așază-te acolo”, spuse ea. „Poftim.” „Stai puțin”, răspunse el. Desfăcu unul din buzunarele rucsacului și scoase o ploscă. „Bei?” „Ce e?” „Coniac.” „Beau”, se învoi ea. Sebastian îi întinse plosca. Viața, da. Bău și el. Era liber. Mai bău puțin. „Mie lasă-mi aripile, spuse. Astea-mi plac de mic.” „Poftim”, spuse ea. „Mulțumesc.” Luceafărul de ziuă. Probabil că după asta îți ascuți coasa și harști, harști, începi singur pe deal. Mândru. Tu cu coasa. „Mâncăm rural”, spuse el după o vreme. „Poftim?” „Mâncăm rural. Așa mănâncă țăranii.” „Așa devreme?” se miră ea. „Sigur”, răspunse el. „Trebuie să aibă putere. Încep cu mult înainte să răsară soarele.” „Nici aia nu e viață”, spuse ea scotocind prin geamantan. „Aveam un cuțitaș, nu știu unde l-am...” „Așa e viața lor”, spuse el. „Desfă tu asta până găsesc eu...” „Ei au un anumit ritm”, spuse Sebastian, „o anumită ordine, un ritual în fiecare zi...” „Uite-l”, spuse Ioana, scoțând cuțitașul. „Vrei?” Sebastian mirosi borcanul desfăcut; „Pastă de pește?” „Da, vrei?” „Puțin”, spuse el. Se ridică și azvârli cu precizie oasele într-un tomberon. „Sunt totuși de admirat”, spuse el. „Ei știu să-și facă existența foarte clară, ca la armată. Un fel de armată civilă.” Frumos. Un fel de armată civilă. Îi ieșise. „Cine?” întrebă Ioana. „Țăranii.” „Poftim”, îi întinse ea o felie unsă. „Da, dar n-au nici o deschidere.” „Nici nu le trebuie”, răspunse el așezându-se. „Către ce să aibă deschidere?” Ea îi făcu semn s-aștepte până înghite. „Către altceva, către altă lume.” „Au lumea lor”, spuse el. „E o lume mediocră”, răspunse ea. „Eee, mediocră...” făcu el. „Cine nu e mediocru?” „Cum cine nu e? Noi suntem mediocri? Tu ești mediocru?” „Eu?” „Da, tu.” El. Dacă e mediocru. Ce chestie. „Păi da”, spuse Ioana luând borcanul, „te-ai gândit vreodată dacă ești sau nu mediocru?” „Cum vine

asta, dacă sunt sau nu mediocru?!” spuse el. „Așa, bine. Te gândești la un moment dat că ai putea fi un mediocru și descoperi că într-adevăr ești. Mai vrei puțin?” „Păi de ce să fii mediocru?” spuse el. „Nu știu”, răspunse ea. „Pentru că se-ntâmplă. Mai vrei?” „Nu, mulțu-mesc”, spuse el. „Și să zicem că descoperi că ești mediocru: și ce-i cu asta?” „Nu știu...”, spuse ea privindu-l stingherită... „cred că e... așa... rău.” „Să zicem că sunt mediocru”, spuse el. „Tu nu ești”, spuse ea continuând să-l privească. „Nu ești, Sebastian. Cum să fii așa ceva?” S-a speriat. A fugit cu mediocru' ăla de Sebastian. Nu mai spune! Unde-ai găsit materialu' ăsta? Poate că era. Un mediocru: un om de statură mijlocie, cu servietă. Sau unul mic, în salopetă, cu o dâră de vaselină pe obraz. Sau un lungan stând pe vine, în tufișuri. „Poate că sunt mediocru”, zâmbi el. „Ce-am făcut eu până acum să fiu văzut astfel?” Ea nu răspunse. „Deși”, urmă el șovăitor, „cred că nu se poate spune despre cineva că e medi-ocru, banal și... ce se mai spune de obicei... judecându-l după aspirațiile, după... da, asta e, după aspirațiile lui. De multe ori crezi că știi suficiente lucruri despre cineva, l-ai catalogat, i-ai stabilit nivelul și afli deodată că... mai știu eu... a bătut recordul mondial la lungime... Anișoara Cușmir, de pildă...” „Cine?” întrebă ea. „N-are importanță, ți-am dat un exemplu... „Dar tu nu ești mediocru, Sebastian”, spuse ea. „Tu scrii.” „Da, scriu”, recunoscu el. „Și noi am fugit de-acolo. Am fugit cum ai scris tu.” Fugiseră, ce-i drept. Fuga e rușinoasă, dar e sănătoasă, care sănătate ți-o... „Și o să mai scrii, Sebastian, da? O să facem tot ce scrii tu.” O să scrie, o să scrie, să nu-i fie frică. Ce să scrie. Scrierea antimediocră. Era o dimineață senină de primăvară și în camera lui de la cabană se trezi pe la orele șapte transformat într-o uriașă lăcustă. Ce chestie ar fi. Ce s-ar mai speria. S-o cuprindă tandru, pe după umeri, c-o elitră. Da' și nebunul ăla, ce imaginație. Cum dracu' i-a putut

veni în minte. „O să scriu”, spuse el, „numai să ajungem.” „E departe de-aici?” „Nu-i așa departe.” Continua să-l privească și el văzu că încă se temea. Stătea cu mâinile în poală, ușor aplecată înainte și încă îi era frică. A fugit cu un mediocru. „Sebastian, de fapt unde mergem noi?” „La o cabană”, răspunse el. „Unde?” „Aici aproape, în munți, pe valea Sebeșului.” Și fiindcă ea nu mai zise nimic, adăugă: „A fost și Sadoveanu pe-acolo.” Ea se mișcă, începu să adune resturile de mâncare, închise borcanul cu pastă, îl puse în valiză. „Cunoști pe cineva acolo?” „Da”, răspunse el. „Sebastian, te-am rugat să nu mă duci la rude, la cunoștințe...” „Dar nu e nici o rudă!” râse el. E o țărancă, dragă, o simplă țărancă, mă știe de când eram student, mergeam în fiecare vacanță acolo.” „Și ce-aveai tu cu ea?” „N-aveam nimic, ce să am? E nepoata sau fiica moșului ăla care mergea cu Sadoveanu. Ținea la mine pentru că de fiecare dată îi duceam Supco, Dero, chestii de-astea... Stăteam acolo gratis, pescuiam, culegeam folclor... de ce ești absurdă?” „Mi-e groază de rude, de pupături, de toate scenele alea... înțelegi?” Sebastian în-tinse un braț și-o trase lângă el. „N-am nici o rudă” — șopti, căutându-i cu buza tâmpla — „nu-ți fie frică. N-am pe nimeni.” Era acum mai sus, mai luminos. Pâlpâia. Acum probabil faci o pauză și privești mulțumit în urma ta prima brazdă culcată. Și mirosul de iarbă cosită ca mirosul pielii ei. *Soir de Paris.*

* * *

La cinci, autobuzul spre Șugag se urni din stație. Sprijinită de umărul lui, Ioana adormi imediat. De fapt, se uită Sebastian în jur, toți care apucaseră un loc dormeau buștean. Chiar și printre cei de pe culoar erau câțiva dormind agățați cu mâinile de barele de susținere. Adevărați călători, mai constată el, nu erau decât ei doi. Ceilalți erau navetiști. Ascultând zumzăitul egal al motorului și

privind imaginile cenușii care lunecau afară, Sebastian avu senzația curioasă că doarme și șoferul. Pe șoseaua spre munți, autobuzul părea că se duce singur, ca o căruță trasă de-un cal orb în timp ce căruțașul moțăie cu hățurile-n mână.

Se trezi scuturat de umăr: „Domnu. Domnu." Era șoferul. Autobuzul se golise. „Am ajuns, domnu." „Mă scuzați", spuse Sebastian ridicându-se, „dar am călătorit toată noaptea." „Nu face nimic", spuse șoferul zâmbind. „Pe dânsa n-o luați?" Dumnezeule. Uitase. Uitase de ea. Dumnezeule. Ioana dor-mea covrig, cu capul în piept și genunchii lipiți de spătarul scaunului din față. „Ioana. Ioana." Ea deschise ochii, se uită speriată spre șofer, spre Sebastian. „Am ajuns." „Poftiți", spuse șoferul făcându-le loc. Sebastian luă rucsacul, valiza și cobo-râră. „Nu știți", se întoarse el la șofer, „spre baraj prindem ceva de aici?" „Prindeți poșta la nouă sau, dacă nu, trec peridocuri." „Mulțumesc", răspunse Sebastian.

Autobuzul întoarse și se pierdu după o cotitură. „Ce trec?" întrebă Ioana. Avea o figură bosumflată, de copil trezit din somn. „Peridocuri. Mașini de cărat lemne", o lămuri Sebastian. „Am ajuns?" „Încă nu." „Și unde ne aflăm?" „În comuna Șugag." „Dar nu văd nici o casă", zise ea. „Nici nu te uiți, cum să le vezi?" râse el. Ea privi în jur: „Unde, dragă?" „Uite-acolo." O ajută să se urce pe bordura de piatră ce străjuia șoseaua. Departe, în vale, în josul drumului, se zăreau niște case. „Și ăsta ce râu e?" „Râul Sebeș. Urcăm pe lângă el până aproape de cabană. Numai să treacă vreo mașină." Ea coborî de pe bordură și se duse la marginea apei. Se lăsă pe vine și începu să se spele. Sebastian apucă valiza și rucsacul, și le trecu pe partea cealaltă a drumului. Era și-o bancă acolo. Se aplecă în spatele ei și cercetă lemnul. Se mai vedeau încă. S.P. Sebastian Pop. Inițialele numelui său săpate cu briceagul acum câți ani? Vreo nouă. Ce vremuri. Tot așa aștepta și-atunci, poșta sau

peri-docuri. Nu s-a schimbat nimic. Toate-s vechi și nouă-s toate. „Sebastian!” se auzi glasul ei. „Da, dragă.” „Sadoveanu pescuia pe-aici?” „Nu aici. Mai sus.” Își aprinse o țigară. „De ce întrebi?” „Am văzut un pește!” A văzut pe dracu’. Aici nu sunt pești. „Nu cred că era pește!” strigă el. „Dar ce era?” „De unde să știu eu ce era...” mormăi el încet scoțând plosca, „vreo broască...” „Dar ce era?” strigă ea din nou. „Vreo broască!” „Era pește! L-am văzut!” „Bine, era pește!” răspunse el. Se așeză pe bancă și bău. Nu-i mai era somn. Aerul rece al dimineții și vuietul râului îl treziseră de tot. Era bună o cafea. De unde cafea în natură? Naturo, tu, ca o virgină. Ce vers. Bietul Coșbuc. „Era pește, Sebastian, zău că era” — apăru Ioana de după bordură cu obrajii uzi — „l-am văzut bine. Mișca așa din coadă și când m-a observat, gata, s-a dus la fund!” „Care fund?” — râse el întinzându-i plosca. „Tu nu vezi ce mică-i apa?” „Știi ce bună-i apa?” — își aduse ea aminte. „Nu te speli?” „Stai să fumez”, răspunse el arătându-i țigara. Era ca maică-sa. Una-două, să te speli. Ce să se mai spele, s-a trezit. „Mi-e foame”, spuse ea așezându-se pe bancă. „Mănânci și tu?” „Nu, mulțumesc.”

Se ridică și merse la râu. Azvârli chiștocul în apă și-l urmări cu privirea până se pierdu într-un vârtej. Un cuibar rotind de ape. Se aplecă și-și lăsă palmele în apă. În fața lui, râul se izbea de un perete roșiatic de piatră, apoi scăpa mai jos, la lărgime, domolindu-se. Se descălță și cu pantofii în mână păși la vale, pe marginea apei, căutând cu tălpile suprafețele netede ale bolovanilor îngrămădiți pe mal. Reuși să meargă așa, sărind de pe o piatră pe alta, vreo cincizeci de metri. Apoi se plictisi; putea țopăi în felul ăsta, fără să-și rănească tălpile, până în sat. Se așeză, își scoase ciorapii din buzunar și se încălță. Ieși în șosea, aproape de cotitură. Din locul unde se afla, Ioana nu mai era decât o siluetă aplecată deasupra băncii. Ea îl văzu și-i făcu semn indecis cu mâna. El îi răspunse

fluturându-și dreapta, un fel de „la revedere”, apoi se întoarse și se uită în vale. Încet, cu pași mici, prefăcându-se că vrea să caute ceva pe marginea drumului, se depărta în jos, spre cotitură. Din când în când se oprea și privea înapoi: ea stătea liniștită pe bancă, probabil mânca. Nu și-ar fi dat seama. Aproape fără să vrea, își pipăi buzunarul din spate de la pantaloni. Actele le-avea; avea și bani. Încă vreo zece metri și asfaltul cotea brusc pe după o stâncă înaltă, dreaptă, în care stăteau înfipți oblic câțiva arbuști înfrunziți. Apoi drumul, după câteva șerpuiri pe lângă colțurile muntelui, se îndrepta și intra în pantă lină, coborâtoare, printre primele case din sat. Ea n-ar vedea decât picioarele în alergare, capul ușor aplecat, brațele zvâcnind pe lângă trup. L-ar admira, ar crede că se joacă, se dezmorțește. Și după cinci, după zece minute, s-ar scula de pe bancă, încă înghițind, și l-ar striga maternă, calmă. Ar veni spre cotitură să-l caute, să se joace și ea de-a v-ați ascunselea, doi oameni maturi copilărin-du-se în aerul dimineții, în fond au tot dreptul, nu-i vede nimeni. S-ar uita de-a lungul drumului cu asfalt frumos șerpuind lucitor albăstriu pe lângă stâncile înalte și drepte și, tot uitându-se și chemându-l încetișor, și-ar da deodată seama că trebuia deja să-l zărească, pentru că nu avea unde se ascunde. Și i s-ar face un pic frică și-apoi tot mai mult și-ntr-o oră ar dârdâi de groază, n-ar mai avea puterea nici să-l strige.

O secundă, privind spre cotitură, un freamăt dureros i se iscă în carnea coapselor și degetele i se încordară în pantofi ca niște gheare și nu mai rezistă: țâșni pe asfalt în jos cât putu de tare și luă curba pe-o parte simțind cum hainele i se lipesc de trup și oasele picioarelor îi zvâcnesc cu precizie, libere, ca și cum și-ar fi căpătat adevărata menire. Și exact în clipa când întregul corp se umpluse de ritmul și forma alergării, i se făcu rușine și se opri gâfâind. Privi în urmă, ascultând încordat. Propria sa respirație, râul și aerul dimineții pe lângă stânci.

Nu și-a dat seama. Porni să alerge înapoi, de data asta aproape pe vârfuri. Dădu colțul și-o zări stând pe aceeași poziție, o siluetă pe bancă. Nu și-a dat seama. „Ce faci? De ce alergi?” întrebă ea când fu mai aproape. „Mă mai dezmorțesc.” „Chiar nu vrei să mănânci nimic?” „Stai puțin”, spuse el, „vine ceva!” Dinspre sat se auzea zgomot de mașină. „Strânge repede! E un peridoc.” Într-adevăr, la colțul șoselei apăru în viteză, zăngănind, un peridoc. Sebastian ridică mâna. Șoferul nu încetini și părea că nu oprește, dar când ajunse în dreptul lor frână brusc, ca și cum s-ar fi răzgândit. Sebastian luă rucsacul, valiza și fugi după camion. „Nene, ne iei până la baraj?” întrebă el deschizând portiera, dar în același moment îi veni să râdă: „nenea” era aproape un copil, după chip nu-i dădeai mai mult de șaisprezece ani. Fluiera o melodie și abia dacă se uită spre Sebastian, făcându-i semn cu capul să urce. Ioana sui prima, așezându-se lângă șofer și ferindu-și genunchii de măciulia unsuroasă a schimbătorului de viteză, apoi în cabină se cățără Sebastian.

Cu un scrâșnet prelung, care acoperi câteva clipe melodia șoferului, peridocul încercă să atingă prima sa viteză, dar nu reuși. „… mă-tii de mașină”, se auzi atunci glasul tânărului. Vorbele nu sunau nervos, ci oarecum cald, dojenitor, ca ale unui vizitiu în bună dispoziție, admirând salvele posterioare ale bidiviilor. În sfârșit, cu o zgâlțâire, peridocul porni.

Mirosea tare a motorină. Șoferul își reluase fluieratul, lungind anumite pasaje la curbe. Sebastian se strădui să recunoască melodia, dar în afara certei sale esențe folclorice, nu descoperi nimic. Tavanul cabinei, apărătorile de soare și ușile erau tapetate cu poze din *Cinema.* Într-un colț, cu plăcută surpriză, Sebastian o descoperi pe Michèle Mercier, pe care, băiat fiind, o decupase și el cu ani în urmă și și-o pusese în baie. Marchiza îngerilor. Sex appeal cu caru’. Primele lui vise

erotice amestecând portjartierele roșii ale franțuzoaicei cu pulpele albe ale profesoarei de istorie întrezărite scurt când aceasta se ridicase pe vârfuri să le arate la hartă orașul Carei, ultima localitate eliberată în ’46. Careiul ca punct erogen pe hartă, localitate ce eliberase în el senzualitatea.

Asfaltul se terminase și prin hârtoapele drumului tot mai îngust, ros de zăpezi și ploi, peridocul alerga în același ritm, cu o nepăsare la dificultățile traseului ce aducea a veselie. Pe bancheta tapițată din cabină, ca și cum ar fi surprinși de un sughiț comun, săltau toți trei deodată spre tavan, într-un fel de solidaritate sobră și comică. Ioana se întorcea din când în când spre el, zâmbindu-i încurajator. Zâmbi și el, dar nu Ioanei, ci unui gând ciudat: că frumusețea ei, atât de clară, de vizibilă, se îmbiba acum cu motorină. Că în tandrele momente dintre două îmbrățișări ar fi putut descoperi, ridicându-i brațul, în puful arămiu al subsuorii, o pată de ulei.

La zece și ceva ajunseră la baraj. Sebastian plăti șoferului, coborî și-i dădu mâna Ioanei. Ea sări jos cu o sprinteneală cam exagerată, fiind cât pe-aci să se răstoarne în șanț. Noroc c-o ținuse. „Unde-i cabana?” „După muntele ăsta”, îi arătă el. „O luăm pe potecă și într-un ceas suntem acolo.” Ea se uită spre munte. „Parcă mergem la Mecca”, spuse. Păi da. Un fel de Meccă. „Hai”, zise el. Porniră de-a lungul malului înalt al lacului de acumulare. Jos, în apa încă puțină, se îngrămădeau bușteni, crengi, bucăți de scândură. Undeva pe la mijlocul betonului zvelt al barajului, Sebastian zări aninat un cuib de rândunică. Ce-ar putea el scoate din imaginea asta? Nimic. O frază într-un reportaj, poate, cu rândunica de peste mări și țări clocind cuminte în vibrația ușoară a peretelui de ciment când peste el trec autobasculantele de ’nșpe tone. Ori cu puii de rândunică zburând în zigzag peste căștile harnicilor constructori conduși de maistrul Panait Ilie care, între două comenzi cu vocea

limpede și brațul întins, găsește răgaz să privească rândunicile și să-și amintească într-o străfulgerare de nostalgie de rândunicile din copilărie cum intrau, într-o planare apolitică, la cuiburile din grajdul plin al părinților lui, foști chiaburi reabilitați. Barajul era frumos. Omul era stăpânul naturii. Valiza era grea de parcă Ioana o umpluse cu pietre, cum ar zice poporul, sau cu cărți, cum ar zice intelectualul. El era intelectualul. Un intelectual în natură — ar putea scrie o schiță cu titlul ăsta. În fața lor, puțin mai în dreapta, începeau barăcile muncitorilor. Sebastian se abătu din cărare și se îndreptă spre un chioșc de bârne pe care scria „Prigoanele — Punct alimentar.” Lăsă valiza și bătu într-o fereastră zăbrelită. Apăru un cap fălcos de femeie de munte. „Carpați fără filtru aveți?” „Câte?” făcu femeia. „Zece”, răspunse Sebastian întinzând banii. „Nu știți cumva, lelea Dochița mai este sus la cabană?” „Hă, hă”, făcu gutural femeia și Sebastian nu știu cum să interpreteze aceste sunete, „este, este.” „Mulțumesc”, zise el și îndesă pachetele în buzunarele rucsacului.

Începură să urce prin pădure, spre munte. Un câine murdar, flocos, răzlețit probabil de la barăci, le ieși înainte pe cărare, dar când Sebastian se opri uitându-se la el, câinele dispăru printre tufișuri. Ioana venea în urma lui, călcând stângace pe lespezile de piatră cenușie ale potecii. O simțea cum se oprește din când în când și se întoarse să vadă ce face. Se apleca și se uita pe sub tufe. „Ce-i?” „Nu sunt mure?” întrebă ea privind concentrată printre frunze, de parcă murele puteau fi niște gângănii mici, negre, fugind în toate părțile la apropierea omului. „Nu”, spuse el și-și surprinse o undă de duritate în glas. De fapt, erau, dar nu aici, mai sus. „Voiam să-ți culeg ție”, spuse ea. El își reluă mersul, trecând valiza dintr-o mână în alta. „Să stai să scrii și să mănânci mure”, spuse ea din spate. „Mi-am imaginat cum stai la masă, scrii și

mănânci mure." El se opri din nou și se întoarse privind-o sincer uimit. Pe chipul ei nu era urmă de ironie, chiar își ima-ginase asta. Ce chestie. „De ce te uiți?" spuse ea. „Chiar te-ai gândit la asta?" „Da", șovăi ea acum, observându-i privirea, „m-am gândit... mi-am imaginat... ceva ca la Hemingway..." Probabil că citise undeva treaba asta. „Ai citit tu că așa scria Hemingway?" făcu el. „Nu, n-am citit, dar... așa-mi place mie să cred că scria Hemingway..." „Mâncând mure?" întrebă el tot mai fascinat. „Nu neapărat mure", se roși ea, „ceva... în genul ăsta, arahide... ceva pe masă, într-un cornet..." „Pufuleți", continuă el încetișor, „stixuri..." Ioana roșise și ținea ochii în pământ. Încă o dată, de la înălțimea potecii, întors spre ea cu valiza în mână, constată cât era de frumoasă. Poate că în postura asta plac ele cel mai mult: de școlărițe sfioase scoase la tablă, cerșind îndurare, înțelegere. Puritatea asta a fricii din care a dispărut orice formă de ipocrizie. Porni să urce ca să-și ascundă zâmbetul. Hemingway ronțăind arahide, covrigi...

* * *

„Săru-mâna, tanti Dochița", spuse Sebastian. „Nu mă mai recunoașteți?" Femeia se uită atentă, lăsându-și capul într-o parte. „Domnu' Sebastian?" „Eu sunt", zâmbi Sebastian, lăsând valiza. „Poftiți", spuse femeia deschizându-le poarta. „N-ați mai fost de mult pe la noi." El se duse spre ea și-i sărută obrajii. Miroseau puțin a grajd. „Credeam că nu vă mai găsesc aici." „Eee, păi unde să ne ducem..." făcu femeia. „Poftim, doamnă, nu vă temeți, nu mușcă. Marș de-aici." Ioana se apropie cu mâna întinsă: „Bună ziua." „Faceți cunoștință", zise Sebastian. „Dânsa e tanti Dochița, despre care ți-am vorbit..." Femeia își șterse mâna de șorț, apoi i-o dădu Ioanei. „Sebastian mi-a povestit mult despre dumneavoastră." „Eee, păi ce să vă povestească..."

zâmbi neîncrezătoare femeia. „Trăim și noi pe-aicea.” „Și domnișoara?” întrebă Sebastian. „O nepoată, fata soră-mii. Cum se spune, Anuța?” „Săru-mâna”, zise fetița. Sebastian îi mângâie părul, amabil: „În ce clasă ești?” „Într-a șasea”, răspunse ea. Avea o voce tărăgănată, groasă, de om mare. „Și ia spune-mi, îți place să-nveți?” „Îi place”, răspunse femeia, „învață bine. Poftiți in casă.” O luă înainte spre cabană, cu fetița după ea. „E ciudată”, șopti Ioana. „Cine?” „Dochița.” „E o femeie simplă”, spuse el apucând valiza. „Ce-o să-i spui?” „Despre ce?” „O să-i spui că sunt soția ta?” „Nu cred c-o interesează. Sau și dacă o interesează, nu întreabă.” „Bine, dar trebuie totuși să-i spui ceva!” „Dacă întreabă, da, îi spun că-mi ești soție.”

Dar n-o să întrebe. Bunul-simț. Înțelepciunea populară. Își vede de treburile ei. Și cum l-a primit, de parc-ar fi lipsit o săptămână. Dac-ar veni într-o zi la gard Sfântu Petru, tot așa l-ar primi. Nu mă recunoști, Dochița? Sfântu Petru? Eu sunt. Poftește, Sfinte Petre, nu te teme, nu mușcă, marș de-aici. Uite, Dochița, să-ți fac cunoștință, dânsul e Dumnezeu. Bine, bine, poftiți în casă.

„Ce faci, nu vii?” „Mă simt ridicolă.” „Ioana”, spuse el. „Te rog, fără...” „Aș vrea mult să nu mă simt așa. Aș vrea tare mult.” „Îți faci probleme degeaba”, spuse el. „Aici nu interesăm pe nimeni. Aici importante sunt vitele, fânul, dacă plouă sau nu, ursul, chestii de-astea.” „Ar fi trebuit să scrii și scenele de-acum”, zâmbi ea. „Să le faci puțin mai vesele.” Ar fi trebuit, da. Să-i primească Dochița cu pâine și sare, oile să behăie, porcii să grohăie, iar nepoata asta să recite de pe prispă cu vocea ei de speriat o poezie de Beniuc.

Intrară întâi într-o tindă, apoi în camera unde stătea Dochița și unde era bucătăria. „Noi n-am vrea să vă deranjăm”, începu Sebastian, „poate că așteptați pe cineva de la județ...” „Nu vin ei acum”, spuse Dochița. „Vin mai mult vara, la

păstrăv. Puteți sta liniștiți. Poftiți, ședeți. Stai tu pe scăunel, Anuța.” Nepoata sări de pe pat și se puse pe un scăunel, lângă sobă. Ei se așezară pe pat. „Am niște urdă, numai să duc...” „Mulțumim, tanti Dochița, nu trebuie...” spuse el, dar femeia ieși repede cu o oală mare, aburindă. „Unde e camera noastră?” întrebă încet, Ioana, stânjenită de privirea fugară, ocolitoare a fetiței. „Sus, la etaj”, răspunse Sebastian. „Unde înveți tu, Anuța?” „La Prigoanele, la baraj.” „Și literatura română îți place?” Fetița clipi zâmbind și-abia acum el îi remarcă genele lungi, întoarse, de păpușă. „Da, îmi place.” „Ce scriitor îți place mai mult?” întrebă și Ioana. „Aici mai citești?” „Citesc”, se codi Anuța, „după-amiaza.” „Așa, foarte bine”, zise Sebastian. „Și ce citești?” „*Copiii căpitanului Grant*.” „Oh, bravo! E o carte foarte bună”, spuse Sebastian. Anuța zâmbi modestă și cu ochii în pământ, mișcând un cocean cu vârful cizmei, spuse cu același glas ciudat, tărăgănat: „Dumneavoastră sunteți profesor?” „Da”, răspunse Sebastian. „Profesor de literatură.” „Și stați toată vacanța la noi?” „Da”, spuse repede Sebastian. „Tu locuiești mereu aici?” „Mereu”, răspunse fetița continuând să zâm-bească. „N-am tată.” „A murit?” „Nu”, răspunse Anuța. „Eu sunt din flori.” „Mda”, mormăi Sebastian. „M-a luat mătușa, că eram destul de mică. Da’ e frumos aici. Puteți prinde și păstrăvi.” „Nu mai sunt atâția păstrăvi ca altădată”, spuse Dochița intrând pe ușă. „Mai sunt”, spuse Anuța, „da’ mai mult puiet.” „Poftiți la masă”, îi chemă femeia. Sebastian vru să spună ceva, însă Dochița ieși la fel de iute cu o altă oală. „Mănânci și tu cu noi, Anuța?” întrebă Ioana. „Eu am mâncat. Da’ până mâncați, pot să mă duc să vă prind râme.” „Nu cred că pescuim astăzi”, spuse Sebastian. „Suntem foarte obosiți.”

În timp ce mâncau, o auziră pe Dochița pășind pe podeaua camerei de deasupra. Probabil schimba așternutul. Ioana se mai înviorase, privea curioasă

în jur, la blidele atârnate pe perete, la o litografie înrămată cu Fecioara Maria ținând în brațe Pruncul, la grinzile masive, înnegrite ale tavanului. Îi plăcea și urda. Observând că nu se atingea de ceapă, Sebastian zâmbi în sinea lui. Viața, da. Ce-ar fi să mănânce el puțin, să ronțăie rural un bulb, așa ca și cum nu și-ar da seama... Apucă o ceapă, o privi îndelung, neștiind parcă de unde s-o-nceapă, apoi o lăsă înapoi pe masă. Ibseniana ceapă. Metafora dolofană, roșietică și apoasă, a grijii pentru curăția olfactivă a amorului ce va urma sus, unde Dochița, martora tăcută a tuturor încornorărilor efemere consumate sub egida sindicatelor, A.G.V.S.P.-ului, Cooperației meșteșugărești, Sanepidului, Cenaclului literar „Lira" și a altor comitete și comiții ce patronau sau închiriau cabana, le aranja decorul. „Vă mai aduc ardei", spuse Anuța și-o zbughi afară. „Știi ce facem noi acum cu urda asta?" întrebă el deodată, oprindu-se din mestecat. „Ce?" „Ne bucurăm de o idee", răspunse el și începu să râdă tare. Ioana îl privi cum râde: „Nu fi rău".

Anuța reveni cu ardei când urcau scara spre cameră. „Lasă-i pe mai târziu", îi spuse Sebastian văzându-i genele lungi cli-pind nedumerite. „Îi mâncăm noi mai târziu." „Seara vă aduc o lampă", zise Dochița coborând pe lângă ei, „că n-au dat drumul la motor.",„N-aveți lumină?!" făcu Ioana și el percepu în exclamația ei mai degrabă bucurie decât îngrijorare. „Au un motor, dar nu funcționează tot timpul. Îi dau drumul numai când vin ștabii", spuse Sebastian.

Intrară în cameră. Lăsă valiza, rucsacul și privi: o masă, două scaune înalte, un dulap, o dormeză scundă, largă, o noptieră, o reproducere după, ce chestie, Gauguin, cu tahitiencele alea grase, un lighean, o sobă de tuci, un vătrai, un braț de lemne, un covoraș cenușiu pierdut pe imensitatea podelelor. Cam ca atunci, minus Gauguin. Minus Ioana. „Și baia?" întrebă Ioana. „Ce baie?" „Baia,

toaleta.” „Sunt sepa-rate”, zise Sebastian. „Cobori, ieși în curte, ocolești câinele, numeri cinci brazi...” „Doamne, Sebastian! Vorbești serios?” Nici acum nu arăta speriată, ci veselă. *La bonne sauvage*. Sub razele lunii, pășind somnoroasă în aerul pur și-n furou luminos spre minusculul *château* sanitar din scânduri vopsite... Veni spre el și-l cuprinse și înainte de a se apleca spre fața ei, mai fură o dată cu privirea siluetele curbate ale femeilor lui Gauguin: păreau că se uită șmecherește la el, pe furiș, he, he, băiete, europeanule, ce faci. O sărută. Au ajuns. Totuși, nu trebuia încă, nu acum, puțină răbdare, puțintică răbdare, ziua cu foșnetele, cucurigurile, pocnetele lemnelor despicate de Dochița în curte, se uita ca o codoașă pe fereastră, să mai aștepte, nu e nici o grabă, deși simțea vag cum începe să se adune tot, să-și mute centrul de greutate în buze, ca un Hopa-Mitică alcătuit senzual, și făcu un pas spre pat. Podeaua scârțâi minunat, salvator; centrul de greutate, asemeni unei în-ghițituri masive, lunecă la loc. Ioana deschise ochii: „Stai să despachetăm”. „Bine”, șopti și el.

Se așeză pe un scaun și-și aprinse o țigară. Ioana deschise valiza și începu să scoată. Cei șapte ani de-acasă cu periuța de dinți și săpunelul și cordeluța fetiței zvelte, bronzate, drăguțe, vedeta scării, favorita vecinelor, apoi cei opt ani de generală din gunoiul cărora răsăreau acum bluzițele sport, șosetele șic, adidașii (el n-avusese decât niște infatigabili tenișі), șlapii, treningul ca ultimă rămășiță duioasă din epoca trecerii de la copilă la liceancă în curs de dezvoltare în *blue jeans*, în bermudezi făcuți sul să nu șifoneze, iată, această strănepoată a primei sale adevărate rochii de seară primite cadou, alături de pantofii cu tocuri, cu ocazia banchetului când tristețea pofticioasă a colegilor și profesorilor ei descoperindu-i formele obraznice ațâțătoare ascunse patru ani sub husa uniformei nu era întrecută în intensitate

decât de înfiorarea unui blând rătăcitor prin spații suflet de animal, a cărui piele, jupuită, uscată și tăbăcită, se atingea din când în când, sub forma unei poșete, de șoldul domnișoarei; și iată cordonul, desfăcut cu emoție în vara bucuriei de după admitere, spre a face loc strânsorii mai calde, mai dureroase a acelui play-boy brunet de la Mamaia, și iată eșarfa mov ascunzând primele vânătăi pe gât și iată, într-o devălmășie estudiantină, cum sunt scoase simpaticele farduri, spumoasele *dessous*-uri și, oho, mult mai maturul, bovaricul foehn. Sigur, își uitase pijamaua, căci ea singură e fără vârstă, neavând, precum o lege obiectivă, nici trecut, nici prezent, nici viitor. Pijamaua e atemporală. Stând cocoțat pe scaunul înalt și bălăngănindu-și picioarele ca și cum ar fi stat pe buza unei prăpăstii Sebastian fuma și privea cu o înțelepciune de geolog straturile vestimentare ale Ioanei prăbușindu-se din valiză și depunându-se accelerat pe pat. O valiză istorică. Avu senzația că, din clipă în clipă Ioana va începe să scoată doi bunici micuți, mumificați, scalpul soțului, un aragaz, o minge spartă... Destul. Și totuși valiza — scrisese despre ea sau nu? — el o cărase aici și probabil că de-acum înainte tot el... Vor trece ani și ani și maldărului acesta încă juvenil i se va adăuga, acoperindu-l, simbol de senectute și bunăstare, un palton. Palton n-avea, n-o văzuse nici la școală cu așa ceva. El, dacă e să spună adevărul, fugise cum îl lăsase Dumnezeu, în niște pantaloni autohtoni, în cămașă și pulover, plus ceva intimități prin rucsac. Ea, precum melcul, își luase și casa, și masa, și garderoba în valiza despre care nici măcar nu știa dacă pomenise în ultima prescriere. Va verifica. „Gata”, spuse Ioana ca și cum ar fi vorbit cu sine. „Acuma ia să le pun eu în dulap.” „Până aranjezi tu, ies puțin”, zise Sebastian. „Să nu întârzii, da?” Nu se uitase spre el, vorbise reflex. Te pomenești că-l confundă cu...

Începu să coboare scările și deodată, văzând ușa bucătăriei închisă, se gândi la Anuța cea cu gene lungi. Zâmbi și ultimele trepte le coborî bocănind. Traversă tinda, deschise ușa de la intrare, dar nu ieși, ci o trânti la loc și fugi pe vârfuri în colțul făcut de scară cu peretele. Nu trebui să aștepte mult: ușa de la bucătărie se mișcă încet, Anuța ieși tiptil, aruncă o privire în sus, spre camera lor, apoi veni chiar în dreptul lui și, trăgând într-o parte perdeaua ferestrei ce da în curte, se uită afară. Sta cu spatele la el, la nici doi pași, avea un semn pe gât, la rădăcina cefei. „Ce faci tu aici?” zise Sebastian din umbră. Fetița scoase un țipăt scurt și se întoarse repede, lipindu-se cu spatele de perete. Genele îi rămăseseră încremenite, în sus. „Da’ dumneavoastră ce faceți acolo?” șopti ea și acum arăta și mai speriată, fie de curajul propriei întrebări, fie că nu-și putea închipui ce caută el sub scară. „Ce fac eu?” zise Sebastian. „Voiam să văd dacă mă urmărești.” Genele ei în sfârșit clipiră și lui i se păru, absurd, că pe fața școlăriței trecuse fulgerător o expresie amuzată. „Mă urmăreai?” întrebă el încet. „Da”, răspunse Anuța. „De ce?” făcu el, însă imediat își dădu seama că întrebarea era prostească. Anuța își plecă ochii și rămase așa, mișcându-și doar palma dreaptă încolo și-ncoace pe perete. Ce-ar fi s-apară acum Ioana. „Nu e frumos să urmărești ce fac oamenii mari”, se auzi el că spune cu blândețe. „Nu e frumos. Unde e tanti Dochița?” „E la vaci”, murmură stins Anuța. „Uite, mâine dimineață mergem la pescuit”, zise el ieșind de sub scară. „Eu însă nu știu unde să găsesc râme. Vrei tu să cauți râme și pentru mine?” „Da.” „Bine”, spuse el. „Acuma du-te înăuntru, să nu răcești. Uite că tremuri.” Anuța se scurse pe lângă perete și intră în bucătărie. Sebastian ieși în curte.

Departe, în fața lui, un munte ce semăna cu capul pleșuv înfipt drept între umeri al lui Petrache domina culmile mai domoale împădurite din jur.

Dinspre el, printr-o vale abia lămurită, venea spre cabană și trecea spre baraj un pârâu. Frumos curgător și limpede ca și cristalul. O pădure de brazi, deasă în susul pârâului, se rărea aici mult, îngăduind priveliștea unei poiene în mijlocul căreia, pe un dâmb, fusese ridicată cabana. Iarbă bogată, trifoi mărunt, flori mici, galbene în jurul cabanei, mai jos o baltă pitică unde seara vor orăcăi broaștele, aer tare, străveziu, un brâu de scame de nori în jurul muntelui chel și sunete rare, îndepărtate de tălăngi. Una peste alta, natură, cum s-ar zice. Sebastian pășea fără grabă prin natură, atent să-și umple cât mai profund plămânii și să stea cu fața spre soare, în stânga lui, înaintea cuștii, bătrânul câine ciobănesc părea să aibă aceleași intenții. Sebastian se opri lângă el, îl mângâie pe spinare, apoi se ridică, ocoli cabana și se îndreptă spre WC. Era același chioșc de scânduri, fermecător construit: avea o singură ușă mare și lată, dar două obștești locuri, fără nimic despărțitor între ele. Ca și în urmă cu nouă ani să tot fie, așezându-se, Sebastian avu imaginea a doi cetățeni sobri stând alături într-o tăcere demnă, vag întreruptă de icnituri, ori discutând într-un deplin acord despre vreme, despre scumpete etc. Pe amândouă ferăstruicile rotunde practicate în ușă se putea vedea, fără nici o discriminare, cerul senin. Brusc, Sebastian realiză că nu și-a luat nici o carte. Privi în jur. Scândură lângă scândură și sulul de hârtie. Totuși, pe ușă, într-o piuneză ruginită, un petic gălbui-maroniu de ziar. Cu grijă, râcâi piuneza și luă peticul. Se mai vedeau câteva cuvinte din titlu și patru rânduri din prima coloană: SECRETUL RITMICITĂȚII: TEMEINICA ORGANIZARE A COLABO. Faptul că după primele două luni la întreprinderea „Tricodava” s-au obținut depășiri de plan la principalii indicatori constituie un motiv de satisfacție pentru întregul colectiv. De altfel, iată ce ne declară inginerul-șef al întreprinderii, Constantin Arvinte: „Pe

ansamblul unității, într-adevăr, ne-am reglat ritmicitatea, dar nu pierdem din vedere și unele neajunsuri care mai apar. De pildă, în secția" — și-aici coloana era ruptă și nu se mai vedeau decât fragmente de propoziții: „ciplinei care trebuie să", „capabilă să elimine" și la urmă un ultim cuvânt ciuntit: „automulțum". Sebastian întoarse peticul: pe partea cealaltă era doar un colț de fotografie, posibilă ilustrație dintr-un reportaj agricol, căci se vedea doar jumătatea din spate a unei vaci. Se aplecă după piuneză și puse peticul în același loc, pe ușă. Dacă, asemeni unei rachete, cușca lemnoasă s-ar smulge cu huiet din mijlocul urzicilor și al foilor mari de brusture și într-o noapte s-ar înălța încet, oblic, pierzându-se tăcută spre Proxima Centauri și-apoi tot mai departe răpăind ca o tobă prin ploile orizontale de meteoriți, ce-ar putea pricepe omuleții verzi ori argintii, ori negricioși deschizându-i ușa lată și descoperind până la urmă bucata de ziar fâlfâind ușor? Ce animal ciudat ar reconstitui ei din spatele de vacă și ce înalt sens cosmic ar descifra din cuvintele inginerului-șef Constantin Arvinte? Sebastian ieși în lumina amiezii. O turmă de oi, mișcătoare pată albă, luneca în jos pe-o coastă. Își încordă privirea și zări ciobanul, punct mai cenușiu în urma oilor. Lipseau cel moldovean și cu cel vrâncean. Și dacă în locul bucății de ziar ar fixa bine cu patru pioneze o foaie scrisă, căror cuvinte le-ar da el drumul în spațiu? Noi suntem pământeni? Avem cap cu care gândim, mâini cu care apucăm, picioare cu care ne mișcăm, trunchi de care stă atârnat sexul cu care procreăm? Eu sunt Sebastian Pop, unul din miliardele de urmași ai aceluia care a spus că pătratul ipotenuzei este egal cu suma pătratelor catetelor? Ori mai bine să agațe pe perete, într-o plasă de sârmă, Karamazovii?

Turma dispăruse în vale, înghițită de perdeaua brazilor. Cu pași lenți, târșâiți, trezind în iarbă salturile buimace ale unor cosași somnoroși,

Sebastian se mișcă spre cabană. Trecu prin fața bucătăriei după ce închise cu zgomot ușa dinspre curte, urcă scările și pătrunse în camera lor.

Ioana dormea pe-o parte, cu brațul stâng sub cap și cu un genunchi ghicindu-se îndoit sub pătură, exact poziția Ciobăniței croșetate, moștenite de la părinți, pe care o văzuse în dormitorul Beatricei. Hm: rucsacul îi era desfăcut, golit, lucrurile din el stăteau probabil frumos orânduite în dulap. Voise să se simtă utilă. Închise încet ușa și se apropie de masă. Pachetul cu scrisori era pus acolo, caietul său cu coperți din pânză era deschis alături, și stiloul. Pe o pagină Ioana scrisese: „dacă adorm, prescrie-mi ceva pe când mă trezesc”. Un Diazepam, gândi vesel. Se așeză, întoarse pagina și apucă stiloul. Dac-ar avea o cafea. Lăsă vârful stiloului pe hârtie și făcu un W. Apoi, pe aceeași linie, la trei centimetri, mai făcu unul. Oare mai știa? Deasupra primului W desenă un M și puțin mai în fața lui, mai jos, un E. Da, mai știa. Uni toate literele printr-o linie ovală și puse codița. Un cățel sau un purcel, depinde de privitor. *Opera aperta.* Mai desenă o rățușcă. Esențial este să-ncepi. „Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre, pe când începusem și eu, drăgăliță Doamne, a mă ridica...” Sau drumul lui Rebreanu care se tot încolăcește și ocolește și te lasă drept în mijlocul ficțiunii. Cu vârful stiloului urmări o crăpătură traversând șerpuitoare tăblia mesei printre nodurile lemnului. Înainte de a ajunge în partea cealaltă, crăpătura se termina. Ce să scrii? Pipăi sub masă: n-avea sertare. Era masă, nu birou. Biroul. Ehei, biroul său. Vălmășagul de fișe înghesuit în pupitre, de unde, dacă nu scriai, puteai citi. Alecu Russo, născut la, mort la, fiu de. Le cam uitase. Ioana gemu încetișor și se întoarse pe spate. Pătura îi lunecase pe coapse, însă era îmbrăcată. Să-i descrie somnul. Mișcările mici, abia vizibile ale nărilor, sub pleoape înfiorările rare, ușoare, ca o

adiere încrețind o clipă suprafața unui lac de munte, broboana de sudoare ce sta să se nască pe frunte, mișcarea mai amplă, regulată a sânilor... Ori să-i descrie corpul. O schiță, un mizilic de proză umplut cu aceste infinite linii curbe alergând și hârjonindu-se peste obraz, pe povârnișul gâtului, sărind pârleazul gulerului mic al bluzei, apoi urcând terenul mișcător, în pantă, al pieptului, spre a coborî lin spre generoasa lărgime a mijlocului, unde liniile căpătau traiectoria somnolentă a unor fluvii înainte de a se pierde în deltă. Întoarse fila și scrise repede: „Ioana are un corp mioritic”. Privi cuvintele cu un ochi, apoi cu celălalt. Ce putea începe cu propoziția asta? În minte îi veni, rizibilă, continuarea: „Ea locuiește la munte”. Se mai uită o dată spre corpul ei și, la un moment dat, simți tentația să lase dracului stiloul și să se vâre și el sub pătură. Era necinstit de frumoasă. Rupse fila cu desene, o mototoli, o vârî în buzunar și pe noua pagină scrise: „După ce te trezești, vom merge să-ți arăt împrejurimile, iar după aceea vom mânca mămăliguță cu brânză și smântână și vom face cu Anuța un foc de tabără”. Înșurubă stiloul, se ridică și ieși.

O găsi pe Dochița la grajd. „Cald”, zise Sebastian ferindu-se să intre în putoarea întunecată dinăuntru. „Ce să facem”, rosti neutru femeia. „Câte vaci aveți acum?” „Trei”, răspunse Dochița. „Două sunt a lu’ cumnatu.” Și cam cât lapte dau, vru să continue Sebastian amabilul chestionar, dar mirosul era insuportabil și femeia nu avea de gând, după toate semnele, să iasă degrabă de-acolo. Trecu direct la subiect: „Tanti Dochița, v-ați supăra dacă pentru deseară... niște mămăliguță cu brânză...” „De ce să mă supăr?” se auzi dinăuntru. „... Și cu smântână.” „Și cu smântână, domnu’ Sebastian.” „Mulțumesc, tanti Dochița.” O întinse repede de-acolo, se duse la fântână, bău din găleată și se spălă mult, sportiv, până la brâu.

* * *

„Mi-e somn”, zise Ioana. Stăteau jos pe-o pătură, spate în spate. Focul era pe sfârșite, o flăcăruie mai pâlpâia deasupra jăraticului. Cunoștea el tertipurile astea. Nu ei, lui îi era somn. Ea dormise toată după-amiaza, n-avea de ce să-i fie somn. Și totuși, dorința ei de a merge mai repede sus îl emoționa, căci, iată, era cât pe ce să zică „hai!”. „No hai!” — cum ar fi spus eroul istoric al acestor locuri. Oare nu asta urmărise de-atâta vreme, comunicarea, comuniunea asta a spinărilor lipite, sudura nupțială a trupurilor lor în țârâitul greierilor și-n aerul dens, aproape material, nu pentru asta fugise atât de departe și, cum sperase, definitiv de propriul lui viitor previzibil, de destinul său parcelat, nu pentru asta? Și pentru asta. Și pentru mai ce? „Ție nu ți-e somn, Anuța?” „Nu”, răspunse fetița fără să-l privească. Sta cu picioarele strânse sub ea, așa cum numai copiii pot sta, și învârtea absentă un băț prin jăratic. „Să mai pun lemne?” „Mai pune”, zise Sebastian. Anuța se ridică și trase pe foc un întreg rămuriș de brad. Flacăra adulmecă puțin printre crengile subțiri uscate, apoi izbucni cu scântei și pârâituri, lărgind lumina locului. „O să mă duci în spate dacă mai stăm mult”, amenință Ioana. „Te duc, numai...” începu Sebastian, dar se opri, fiindcă observase privirea fulgerătoare pe care școlărița i-o aruncase Ioanei: Mamă, mamă. „Numai ce?” întoarse capul Ioana. „Numai să adormi.” Cum se uitase! Ce-o fi în mintea ei? Te pomenești că era geloasă. Te pomenești că... Ia te uită, ia te uită micul animal cum se trezește, micul sentiment cu gheare și minusculi canini și ochișori învățând a pândi prin rămuriș, ia te uită... „Anuța, tu ai un prieten?” Sebastian simți prin spate, ca un frate siamez, cum Ioana pufnise în râs. „Un ce?” făcu Anuța, învârtind bățul prin jar. „Un prieten”, zise Sebastian. „Să stai și tu cu el la foc așa cum stăm noi, să povestiți...” „Sebastian”, zise încet Ioana. „Ce să povestim?” făcu Anuța. „Știu eu?” — spuse

Sebastian. „Ce mai e pe la școală, ce-ați citit...” Ioana îl înghionti și el tăcu. Anuța continua să răscolească jăraticul, lăsa vârful bățului să se aprindă, îl stingea cu cenușă, iar îl aprindea. Reflexele flăcărilor îi jucau pe chip, părea o mică vrăjitoare. El nu s-ar fi dus încă sus, ar mai fi stat, în fond aveau o noapte, atâtea nopți și atâtea zile înainte. Nopțile și zilele lui Hercule. Ziua muncea și noaptea se odihnea. Ferice de el. Flacăra se făcuse din nou flăcăruie, ca de lumânare, ca de priveghi. Priveghiul celui care a fost mult iubitul, stimatul nepot, fiu, soț și profesor emerit Sebastian Pop. Nu te vom uita niciodată. Masa și felicitările pe-un picior... „Mi-e somn”, spuse deodată Anuța. Sebastian tresări și se uită repede la ea. Învârtea bățul în jăratic. „Hai să mergem”, zise Ioana hotărâtă, „îi e somn și copilului.” Copilului. S-o creadă ea că e copil. Era absolut convins că ghemotoaca asta o maimuțărise pe Ioana. Ce chestie. În fond, dacă o făcuse conștientă, jos pălăria. Avea personalitate. Cum spunea Alecsandri? Aha. „Dar să mergem”, cită cu resemnare Sebastian și se ridică.

În pragul scării, în hol, Anuța le ură noapte bună și se îndreptă spre bucătărie. „Noapte bună”, răspunse el. Urcase deja câteva trepte, cu Ioana înainte, când auzi iarăși glasul școlăriței: „La cât să vin?” „Unde să vii?” se întoarse el surprins. „Să vin să vă trezesc dimineața. Nu mai mergeți la păstrăvi?” „Ba da, dar nu e nevoie să te trezești. Venim noi să te luăm.” „Păstrăvul trage până pe la opt. După aceea...” „Ei lasă, nu-ți face tu griji”, răspunse el iritat. „Dacă nu prindem, nu prin-dem. Noapte bună.” „Noapte bună”, făcu Anuța.

„Vorbește-i și tu mai frumos”, spuse Ioana după ce intrară în cameră. „Ai cam repezit-o.” „La cinci te-ai fi trezit cu ea la ușă. Cioc, cioc, v-am adus râmele.” „E un copil, Sebastian, nu-și dă seama. În pustietatea asta noi suntem pentru ea doi tovarăși de joacă.” Sfântă naivitate. Precis acum stă jos

încordată, cu urechile țiuindu-i de așteptare, să audă zgomotele de deasupra și să le transforme într-un filmuleț cețos, scârțâitul dulapului nefiind altceva decât coloana sonoră a imaginii aruncării hainelor, scândurile foșnitoare ale podelei — tavanul de sticlă prin care ea vede în închipuire tălpile goale ducându-se lipa-lipa spre pat, iar cadența înfundată a arcurilor dormezei... „Întoarce-te puțin cu spatele”, șopti Ioana. El se întoarse, se așeză pe un scaun și începu să-și desfacă șireturile.

Ciudat era că se simțea foarte liniștit. Ar mai fi putut interveni ceva care să le strice frumoasa simetrie a mișcărilor pregătitoare? La fel ca în visele erotice, când mereu îmbrățișarea finală e deranjată de lumina unui far, de vocea unei mătuși, de o ușă deschisă brusc, de silueta verde a pădurarului? Nu, nu se mai putea întâmpla nimic, era liber să facă ce voia, chiar să întârzie puțin. Cu încetineală, cu plăcerea obosită a unui muncitor forestier desfăcându-și obielele înghețate înainte de a-și lăsa laba piciorului în ligheanul cu apă fierbinte, Sebastian își scoase un ciorap. Îl vârî într-un pantof, apoi își văzu mâna îndreptându-se prin aer spre celălalt picior și se surprinse urmărind-o curios, ca pe-o unealtă străină, cum apucă dunga ciorapului și trage. Senzația asta de detașare față de propriile gesturi îl făcu să devină atent. Cine știe, poate i se anunța ceva decisiv, poate se apropia ceva de el, poate prin apropierea cabanei, pe deasupra brazilor, trecea fâșâind ceva uriaș și umed, o sferă, niște cuvinte rostogolindu-se lent prin întuneric... Făcea mișcările obișnuite, cunoscute, aproape le terminase, nasturii cămășii lunecaseră prin găurile lor, pantalonii coborâseră stânjeniți pe coapse, micul ritual inutil prin care fiecare își inaugurează propria statuie, momentele uscate când trupul capătă demnitatea pauperă a unei cișmele, și totuși mai aștepta încă, treaz, în picioare, încercând din nou, ca în dormitorul Beatricei, dar cu mult mai multă forță, sentimentul

că e pe cale să descopere ceva important, ceva pașnic și profund, o formulă poate, parola unei bucurii, niște cuvinte rostogolin-du-se lent prin fața ferestrei. Ioana se mișcă însă în culcușul ei și cele șase simțuri ale lui se strecurară tăcute, în șir indian, spre pat, iar el le urmă cu umilință, după ce făcu un ocol să stingă lampa. Oare nu așa ar trebui să arate clipele hotărâtoare ale vieții unui om, nu așa ar trebui să i se dea de știre că timpul tău, iată, a sosit, sfera rotitoare de cuvinte trece prin apropierea ta, nu o poți vedea, dar ascultă-i zumzetul și crengile brazilor cum se pleacă sub suflul ei cald și sălbăticiunile cum o rup la fugă prin pădure și liniștea care se lasă apoi... atât să fie? Nu, căci de-ai putea acum să-ți înalți capul asemeni unui soldat privind dintr-o tranșee, ai mai zări, pe lângă tâmpla ei, pe deasupra pernei, prin geam, un abur luminos lăsându-se în iarbă, funigei plutitori din cenușa acelei sfere suitoare spre cer, și dacă ai mai avea puterea să-ți tragi brațul drept și genunchiul și să alergi la fereastră ai mai vedea câteva secunde fraze întregi arzând deasupra pădurii ca niște benzi de magneziu și cuvinte căzând printre ramuri ca stropi de sudură... *Aeneadum genitrix hominum divumque voluptas / Alma Venus caeli subter labentia signa / Quae mare navigerum quae terra frugiferentes / Concelebras...* Nu poți, nu vrei, nu crezi și tot ce-ți rămâne în timp ce te-apropii mai mult e să-ți asculți retorica egoistă a trupului silit să iasă la rampă, să înșire din nou meticuloasa, balzaciana descriere pe care o debitează palmele, memorialul de călătorie al buzelor, discursul de Cațavencu al sexului, urmat de exclamațiile entuziaste ale auditoriului și de agonia cehoviană a mușchilor în repaus. „Lucrurile mari se petrec în întuneric.” Winston Churchill. Spusese Churchill treaba asta? Nu spusese, bineînțeles, dar ce frumos sună! — se gândi Sebastian povârnindu-se mai mult asupra Ioanei, simțind acum foarte departe sfera aceea

rotitoare luminoasă, pierzându-și forma, alungindu-se, transformându-se într-un fel de tomberon zburător din care curgeau în urmă spre ochii lui închiși ca spre niște cuptoare ale salubrității un vălmășag putred de imagini arse la colțuri, de cuvinte scămoase și rupte, de fraze tumefiate cu virgulele în erecție, pachete uriașe de maculatură mucegăită, sticle decapitate, jumătăți de borcane, jumătatea din spate a unei vaci, jumătate dintr-o copertă cu șoldul Carolinei de Monaco pe care tocmai îl mângâia acum la jumătatea trupului Ioanei, intuind cu brațul său bielă-mani-velă SECRETUL RITMICITĂȚII: TEMEINICA ORGANIZARE a unei jumătăți de cuvânt ce în grafia lui hilară i se lipi de retină făcându-l să deschidă ochii. Văzu pleoapele ei tremurând, văzu șuvițele de păr lipite de frunte, văzu strălu-cirea mată a dinților, întoarse capul privind peste umăr și văzu trupurile scandând în canon poezioare religioase din copilărie și aproape că văzu, înainte de a închide cutremurat ochii, răsuflarea ei arteziană organizându-se brusc într-o jerbă de silabe inundându-i urechea cu propriul său nume: „Sebastian. Sebastian".

* * *

Trecură trei-patru zile. Viața lor se scurgea liniștit. Diminețile Sebastian mergea cu Anuța la pescuit în susul pârâului, iar Ioana, dacă nu dormea, îi petrecea cu privirea din prag, făcându-le cu mâna până se pierdeau pe sub brazi. De undeva de pe culmile din apropiere ar fi putut fi văzuți cum se strecurau pe lângă albie, cum se opreau și stăteau lângă câte-o cădere mică de apă, el aproape de mal, iar școlărița mai în spate, așteptând până firul de nailon plimbat încolo și-ncoace prin vârtej era smucit, vârful bățului se apleca și Sebastian cu un „hopa!" vesel scotea puiul de păstrăv pe care Anuța se repezea să-l desprindă din cârlig. Undița o găsise în pod, i-o arătase Anuța spunându-i că

fusese a bunicului, moș Rudi, prietenul lui Sadoveanu. Cine știe, se gândea Sebastian ținând cu temeinicie bățul, poate că la o adică însuși Maestrul va fi apucat cu degetele lui divine și grăsuțe unealta tăcutului său însoțitor, să-i încerce greutatea, elasticitatea.

Se întorceau la prânz ca doi oameni ce vin de la muncă, îi arătau Ioanei punga cu păstrăvii încă vii, făcând-o să se minuneze de frumusețea lor. Ea ar fi voit să-i țină în lighean, să le dea de mâncare cu mâna ei, să-i vadă cum cresc, însă Dochița, cu o insensibilitate de gâde, îi decapita, îi curăța și-i prăjea în ulei. Până venea Sebastian de la pescuit, Ioana o urma pretutindeni pe cabanieră, învățând cum se spune pe-acolo locului unde se ține fânul, anumitor părți din vacă, diverselor scule din gospodărie, aflând povești scurte (căci Dochița nu era prea vorbăreață) despre urși și despre ciobanul fulgerat în primăvară, pe munte. Își notă chiar o rețetă de murături (gogoșari umpluți cu varză roșie) și, în compensație, îi explică Dochiței un model mai complicat de jerseu.

După-amiaza, ei doi, Sebastian și Ioana, se plimbau prin împrejurimi, iar spre seară, înainte de cină, Sebastian scria. Începuse o povestire despre Dochița și primele pagini, mai bine zis primele două pagini, nu-i ieșiseră tocmai rău. Ioana încerca să-l ajute, furnizându-i informații aflate din convorbirile lor de muieri, informații la care era cert că Sebastian n-ar fi putut ajunge. Noaptea venea firesc, după cină, după ce mai sporovăiau puțin în bucătărie. Sebastian o aștepta calm, fără nerăbdare, cum ai aștepta o mătușă de la țară care are ideea fixă că-ți plac agrișele. Desigur, nu s-ar fi putut spune că nu se străduia din răsputeri să recâștige, măcar pentru câteva ceasuri, pânditoarea inocență călinesciană din *Cartea nunții* (de care, fără să știe de ce, își adusese aminte) și să guste astfel, cu o poftă de adolescent, deliciile noutății; ba chiar s-ar putea spune că, într-o oarecare

măsură, reușise. Trebui însă să constate destul de repede că noaptea nu mai însemna goana după împărtășirea unor gingășii uitate, ci liniștea care le urma și gândul ciudat că dacă ar ridica puțin capul de pe pernă și s-ar uita cu atenție ar putea zări două leșuri. Pentru el, actul amorului devenea tot mai mult autopsia frenetică a unui fost sentiment. Senzația din domitorul Beatricei se preciza acum cu o neliniștitoare claritate și Sebastian se surprinse într-o dimineață pipăindu-și grijuliu corpul, ca și cum ar fi vrut să știe ce se mai întâmplă înăuntru. Păi dacă și din trupul meu trebuie să fug, îi veni în minte, atunci unde dracu' să...

Apoi, într-o miercuri sau joi după-amiaza, pe când se uita la Ioana cum răscolește în dulap căutând o bluză, simți brusc nevoia să citească ceva. Coborî și-o întrebă pe Anuța dacă n-are cumva vreun ziar, vreo revistă mai veche pe undeva prin casă, prin pod. Sau poate uitase careva dintre ștabi o carte. Anuța îi răspunse că nu, ziare nu are, numai cărțile ei. „Adu-le să le văd", zise Sebastian. Anuța reveni cu *Legendele istorice* ale lui Bolintineanu și *Copiii căpitanului Grant*. „Numai astea le ai?" făcu Sebastian. „Nu-s ale mele", zise Anuța. „Sunt de la bibliotecă." „Și biblioteca unde-i?" „E jos, la baraj." „Aha", făcu Sebastian. „Dar manuale ai?" „Am", răspunse Anuța. „Să aduc româna?" „Poftim? Nu, nu", zise Sebastian. „Adu-mi, te rog, istoria."

Începu să recitească Jules Verne, dar se plictisi. Mai haioase erau *Legendele*. Le savura într-o căpiță de fân, în timp ce Ioana, în sfârșit, se dusese cu Anuța după mure. Seara, la lumina lămpii, frunzări manualul de istorie. Se opri și urmări „Centralizarea statului feudal francez", însă la bătălia de la Courtrai Ioana îl anunță că-i este frig. Ziua următoare epuiză istoria și-i ceru Anuței manualul de zoologie. Printre planșe colorate, printre desene de mandibule și de schelete

descoperi nu animalele, ci destinele lor comprimate în prezentări neiertătoare, într-un fel de proză scurtă, dură, împrumutând ceva din indiferența naturii. „Trântorii. Pe lângă albinele lucrătoare, în stup mai trăiesc și câteva sute de albine de partea bărbătească, numite popular trântori. Ei sunt mai mari decât lucrătoarele, au un zbor greoi și produc un zbârnâit puternic. Nu au ac și nu produc miere. Ei au rol numai în înmulțire. Toamna, lucrătoarele le rup aripile și îi alungă din stup. De ce?” Păi chiar, de ce? Pentru că nu muncesc, ar fi răspuns satisfăcută premianta din banca-ntâi. Ei, și? Ce dacă nu muncesc? Ei au rol în înmulțire. Sau bietul popândău: „La cel mai mic zgomot se ridică pe picioarele dinapoi, privind în toate părțile și deodată țâșnește în galerie. Poate fi scos din galerie cu ajutorul apei.” Da’ de ce să-l scoți? Lasă-l, dom’le, în galeria lui. În afara unei prigoane generale împotriva rozătoarelor, Sebastian mai descoperi cu plăcere, în anumite pasaje, o certă atmosferă beletristică. Ieșirea albinei-matcă din stup era, cu excepția finalului, de-a dreptul romantică: „Într-o frumoasă zi de primăvară, matca zboară din stup, se înalță în aer însoțită de trântori, unde are loc împerecherea.” Liliecii păreau niște conspiratori într-o lojă secretă: „Toamna, liliecii se adună mai mulți prin peșteri, poduri de case părăsite și stau acolo cu capul în jos, înfășurați în aripi și ghemuiți unii într-alții, încălzindu-se”, iar descrierea balenei părăsea o clipă terenul științific și-o lua ușurel spre basm: „Gura ei este foarte mare, astfel încât, când o deschide, ar încăpea în ea o luntre cu vâslași cu tot.” O luntre cu vâslași în apele polare... Mda. Zoologia repetă literatura.

Când nu mai avu ce să citească, reveni în fața caietului și încercă să continue portretul Dochiței. După încă două pagini își dădu seama că personajul său seamănă cu slujnicuțele din Tolstoi. Pe foile caietului Dochița întinerise mult și avea,

ce chestie, „brațe rotunde, pline, albe ca laptele”. De unde scosese asta? Dimpotrivă, Dochița avea niște brațe uscate, negricioase, cu pielea aspră. Misterele creației se dovedeau de nepătruns. Abandonă povestirea.

Apoi își aduse aminte de pachetul de scrisori, îl desfăcu și începu să le recitească. Într-adevăr, cam ciudat cum se potrivise totul. „Ioana”, zise el de la masă cu un ton neutru, „tu crezi în treaba asta cu prescrierea?” Erau în camera lor. Ioana stătea pe pat și croșeta un jerseu pentru el. Lâna o cumpărase de la Dochița. Ridică ochii: „Bineînțeles. De ce mă-ntrebi? Tu nu mai crezi?” „Ba da, cred”, răspunse el. Trebuia să creadă, altfel cum ajunseseră aici? Tot ce prescrisese, cu mici excepții, se-ntâmplase, era limpede. „Ar trebui să mai prescrii ceva”, zise ea liniștită, înfășurându-și firul de lână pe deget. „Luni începe școala și Anuța n-o să mai vină decât sâmbăta.” „Ce să prescriu?” deveni el atent. „Nu știu, ceva. Să plecăm undeva. Știi, Sebastian, n-am fost niciodată în Maramureș.” El nu răspunse și se aplecă asupra scrisorilor.

Mai târziu, după ce Ioana adormi, Sebastian se sculă, aprinse lampa și răsfoi din nou scrisorile. Nici un dubiu: cum scrisese, așa se-ntâmplase. Ce chestie. Părea că pe deasupra rândurilor trecuse un mic duh demiurg, însuflețindu-le și transplantându-le în realitate. Se ridică de la masă și se duse desculț, fără zgomot, la fereastră. Afară ploua. Stătu acolo vreo două minute, apoi se întoarse la masă. Deschise caietul și luă stiloul. Oarecum amuzat, oarecum temător, scrise mărunt, mărunt, ca și cum ar fi vrut să ascundă cât mai mult literele în spațiul dezvelit, luminat al foii: „Mâine după-amiază, când Anuța va merge după vițel în poiană, să nu-l mai găsească.” Rupse foaia și-o vârî sub supracoperta caietului.

Ziua următoare se trezi mai repede ca de-obicei, coborî în bucătărie și-i spuse Anuței că nu mai are rost să iasă la pescuit. „Vezi și tu ce timp e”, zise el

arătând spre fereastră. „Poate mergem după-amiază”, spuse Anuța. „Păi nu te mai duci după vițel?” „Ba da”, răspunse Anuța, „da’ el poate să mai aștepte, că nu-l mănâncă nimeni.” „Mda”, făcu Sebastian. La amiază, la masă, aduse vorba despre lupi, urși, atacuri la stână. Se mai întâmpla să vină ursul la stână? Se mai întâmpla, răspunse Dochița. Iaca, spre pildă, numai primăvara trecută... Dar vite, vite nu atacau? Atacau și vite. Și viței? Și viței. În cameră, după masă, Sebastian se gândi să scoată hârtia și s-o rupă: dacă se întâmpla cumva chiar să...? Era singurul lor vițel. Ele, săracele, îi țineau pe amândoi la cabană, le dădeau să mănânce aproape pe gratis, iar el... însă nu rupse hârtia, așteptă. Nu mai merse la pescuit. Se duse în cameră și se uită pe fereastră până o văzu pe Anuța urcând încet dealul poienii și dispărând în cealaltă parte. Ieși în curte și se jucă puțin cu câinele. Trecu o jumătate de oră. Anuța nu mai venea. Începu să i se facă frică. Se mai gândi să-i spună Ioanei: uite ce-am făcut, am vrut să văd dacă într-adevăr... și cu un pretext sau altul să-i plătească Dochiței vițelul. Vru să urce în cameră, dar atunci se auzi glasul Anuței strigând: „Hooo, da-o-ar boala-n tine!” Vițelul apăru de după colțul cabanei, ud, cu aburi ieșind din el. Se opri o clipă văzând câinele, apoi o zbughi spre grajd. „Ei, l-ai găsit?” o întrebă Sebastian pe Anuța. „Ce să găsesc?” „Vițelul.” „Da”, făcu școlărița mirată, „de ce să nu-l găsesc?” „Era tot acolo?” „Acolo, unde să fie?” „Nu putea fugi?” „Unde să fugă? Acolo paște.” Sebastian nu mai zise nimic, ci se duse la grajd și din ușă se uită la vițel: n-avea nici măcar o zgârietură.

Urcă în cameră. Se simțea ușurat, dar și dezamăgit. Păcat. Ce frumos, ce tulburător ar fi fost s-o fi văzut pe Anuța coborând dealul și fluturând o bucată din pielea însângerată a vițelului! Așa nu se întâmplase nimic, însemna că nu putea prescrie orice. Sau că prea se încrezuse în puterile lui și sărise peste cal. Probabil că din suma

infinită de prescrieri posibile lui i se rezervase o mică parte: să-și prescrie, să-și hotărască propria viață. Și, într-o oarecare măsură, a Ioanei. Se uită la ea cum doarme dreaptă, cu fața în sus. Ce-ar fi să-i prescrie un neg. La rădăcina nasului, cum avea și directoarea-adjunctă. Sau nici măcar asta nu-i era permis, ci doar palida înșiruire de gesturi, de mișcări de-acum înainte previzibile. Maramureșul? Desigur, de ce nu, putea prescrie asta. Deși la fel de bine puteau pleca în Bihor, în Vrancea, înapoi la București, în Bucovina sau în Bistrița, unde erau atâtea case memoriale. Oriunde. Fără să-și piardă simțul realității, cu bun-simț adică, putea prescrie multe. Nu prea putea scrie, e-adevărat. Povestirea cu Dochița nu-i ieșise. Creația i se refuza. Dar i se dădea, hm, precreația. Și procreația, bineînțeles. Totul era să nu exagereze, să nu-și bată joc de acest har al său, atâta cât era, atâta cât îi fusese dăruit. Să nu mai prescrie aberații: viței morți, voiajuri în îndepărtatul Maramureș... Să prescrie în limita posibilităților. Va trebui și Ioana să înțeleagă acest lucru. O să-i explice, o s-o lămurească. Dacă dispărea vițelul, era altceva, era un semn, putea trece la prescrieri pe scară mare. Pe când așa nu puteau risca, în fond nu mai erau niște copii, să umble la nesfârșit brambura prin lume. Vor rămâne, desigur, împreună, vor încerca să rămână împreună, orice s-ar întâmpla. Uite, chiar ar trebui să prescrie asta, trebuia neapărat, Ioana era o fată minunată, merita. Și o privi înduioșat cum dormea. Ca un prunc. Ce-ar fi s-o trezească, să tragă și ea o dușcă. Scutură plosca. Ei, coniacul Soniei, săraca.

Mai târziu, după o cină plăcută, sățioasă și după ce ieși să dea de mâncare câinelui, Sebastian sui în cameră și făcu dragoste calm, patriarhal, cu o mare economie de mișcări, atent ca un yoghin la semnalele confuze ce păreau că-i vin din interiorul corpului. Când Ioana adormi în fine, se trase ușurel de sub pături, merse la masă, deschise caietul și,

zgribulindu-se în aerul rece al zorilor, scrise repede: „Mâine ne întoarcem la București”.

* * *

În dimineața zilei de 15 iunie, puțin după orele 8, curtea școlii era înțesată de lume. Se anunța o zi frumoasă, cu soare alb, puternic, prevestind viitoarele călduri ale mult așteptatei vacanțe școlare. Grupuri-grupuri de elevi și eleve foiau neastâmpărate încolo și-ncoace cu buchete de flori, cu drapele, cu eșarfe, cu cercuri, cu baloane. Se nimerise să fie duminică și părinții, frumos îmbrăcați, așteptau răbdători deschiderea festivității și-a programului artistic de final. Unii potriveau cu preocupată mândrie pe capul odraslelor cununițele de premiant, alții, mai puțin norocoși, se mulțumeau să se uite după siluetele în mare ținută ale profesoarelor școlii ce tot apăreau și dispăreau pe ușa rezervată cadrelor didactice. Lângă catargul din mijlocul curții profesorul de educație fizică verifica încă o dată, pentru orice eventualitate, funcționarea scripeților meniți să urce stindardul pionieresc, iar la prezidiul de pe platforma centrală profesorul de fizică, proaspăt înscris la gradul I, regla înălțimea microfoanelor. O atmosferă sărbătorească, un aer nesilit de bucurie, de plăcută așteptare îi învăluia pe toți cei care, mereu mai numeroși, pătrundeau dinspre blocurile învecinate în curte. Apariția fanfarei școlii, proaspăt înființată, stârni ropote de aplauze. Cele câteva mici, nevinovate stridențe ale tinerelor alămuri din flancul stâng ori salturile involuntar ritmice făcute în fața formației de conducătorul ei, profesorul de muzică, din cauza unei ușoare deficiențe la tibia dreaptă, nu perturbară câtuși de puțin bunăvoința și admirația cu care fu întâmpinată melodia produsă de fericiții posesori ai instrumentelor lucitoare pe distanța dintre ușa principală a clădirii și platformă. Fanfara nu urcă însă pe platformă, ci se alinie, fu aliniată în dreapta

ei, jos. Totul mărturisea iminența vacanței, voioșia lungilor zile de vară când manualele, caietele, problemele, exercițiile dispăreau înghițite de farmecul întrecerilor pionierești, al activităților instructiv-educative organizate zilnic, prin rotație, cu fiecare clasă. Până și Miți, femeia de serviciu care altădată alerga furioasă după școlarii surprinși aruncând hârtii prin curte, mătura acum îngăduitoare, blândă, scările pe unde trebuia să apară direcțiunea.

Și direcțiunea apăru exact la orele 9, după cum se anunțase, atrăgând toate privirile: directoarea-primă, unul din inspectorii de sector, directoarea-adjunctă, secretara organizației de bază, șeful comitetului de părinți, responsabila grupei sindicale și reprezentantul întreprinderii ce patrona școala. Cu câteva secunde întârziere, recuperate însă pe parcurs, fanfara atacă un marș. După ce membrii direcțiunii și invitații se așezară la prezidiu, comandantul-instructor de unitate primi raportul pionierului comandant de unitate și, pe fondul muzical asigurat de infatigabila fanfară, se înălță drapelul pionieresc. Urma cuvântul direcțiunii. Directoarea-primă își trase scaunul, se ridică în picioare, își puse ochelarii și apucă teancul de foi din față. Se scuză că e puțin răgușită, așa încât nu putea vorbi prea tare și de-aceea ruga să se facă liniște. Apoi citi rar, urmărind cu atenție textul: „Stimați părinți și invitați, dragi elevi, iubiți colegi. E o tradiție a școlii noastre ca în fiecare an, pe cincisprezece iunie, o nouă generație de elevi să-și ia zborul pe porțile gimnaziului spre alte și alte orizonturi ale cunoașterii. Sub ochii noștri, dragi copii, ați crescut, v-ați maturizat, ați dobândit nenumărate cunoștințe. Parcă mai ieri vă vedeam pășind în clasa întâi, deschizând cu sfială abecedarul și schimbând păpușa în condei și mingea în călimară. Apoi în clasele mai mari, v-ați pliu… v-ați plu…” Directoarea se opri și-și apropie foaia de ochelari. Stătu așa o clipă, apoi,

palidă toată, continuă cu greutate: „...v-ați pluriperfecționat și adâncit dimensiunile pregătirii”. Momentul de șovăială nu trecu neobservat la masa prezidiului. Pe chipul inspectorului apăru un surâs fin. El întoarse capul cu câteva grade spre secretară și întrebă din vârful buzelor: „Cine a scris cuvântul?” „Comandantul de pionieri, tovarășul Pop”, șopti secretara. „Am auzit că e un băiat inteligent”, spuse inspectorul cu același surâs binevoitor. Secretara se uită spre dânsul și văzându-i expresia confirmă repede: „E foarte inteligent. Și muncește mult. Îl avem în rezerva noastră.” Inspectorul încuviință de data asta cu gravitate: „Foarte bine. Foarte bine.” Și-n timp ce directoarea se mai poticni de vreo două ori în fața unor cuvinte buclucașe, el căută privirea tovarășului Pop, care stătea lângă catarg, și-i zâmbi larg, clătinând dojenitor, părintește, din cap.

Sebastian îl observă; zâmbi la rândul său, plecând cu modestie ochii.

TRENUL DE NOAPTE

— Hâș, făcu domnul Fotiade și-și mișcă laba piciorului drept. Găina înălță capul, cârâind nehotărâtă.

Era cald. Pe pieptul rozaliu al domnului Fotiade un pârâiaș de sudoare cobora spre abdomen. În fața măreției calme, rotunde a acestuia, pârâiașul forma o mică baltă, apoi se împărțea în două firicele ocolitoare, unul spre dreapta, celălalt spre stânga.

— Dom'șef, vă rog, mai serviți...

Domnul Fotiade deschise un ochi.

— Tu de ce nu te dezbraci? zise el. Crapi dracului în... și privi spre haina de ceferist a celuilalt.

— Nu mi-e cald, dom'șef. Sunt obișnuit. Luați, vă rog.

— Cum nu ți-e cald, mă?! zise cu uimire potolită domnul Fotiade. Se aplecă icnind peste brațul șezlongului spre ligheanul pus alături, luă un pumn de zmeură și se lăsă înapoi pe spate.

Mesteca încet, cu ochii închiși. Nu strivea imediat zmeura, ci-o plimba încoace și-ncolo în spatele gingiilor și de-abia înainte de a o înghiți o plesnea scurt cu limba de cerul gurii, scoțând un mormăit surd de plăcere. Lângă el, așezat pe bordura peronului, cu tălpile între șinele ruginite ale liniei de manevră, acarul își dădu pe spate chipiul, scoase tabachera și-și aprinse o țigară. Fumul urca drept în aerul încremenit, străveziu.

— Hâș! făcu și el. Căută o piatră între bocanci, dar când se îndreptă, găina ocoli ligheanul, trecu pe sub șezlong și se depărta. Rămas cu piatra în mână, acarul se uită după o țintă. Azvârli piatra cu boltă. Mai luă una și a doua oară panoul de lemn sună tare, sec.

— Dom'șef, zise acarul, panoul ăsta... ar trebui să-l vopsesc.

— De ce?

— Nu se mai văd literele.

Pe fața domnului Fotiade înflori un surâs. Își umezi buzele cu vârful limbii și zise tărăgănat, privind printre gene:

— Crezi că se uită ăia la panoul tău?

Acarul trase lung din țigară. O clipă, domnului Fotiade i se păru, ciudat, că și celălalt zâmbește.

Domnul Fotiade prinse a râde de-a binelea:

— Bine, dom'le, dacă vrei, vopsește-l.

— Fără panou, parcă nici n-am fi gară, zise acarul.

— Păi nici nu suntem gară, preciză domnul Fotiade. Asta-i gară?! Suntem haltă, aia suntem. Pot să mai iau?

— Vă rog, pentru dumneavoastră am adus-o.

— Nu știam că se face și pe-aici, zise domnul Fotiade, lăsându-și brațul masiv spre lighean, credeam că zmeura crește numai în sud.

— Se face și la noi, răspunse acarul. Dom'șef, ce să vă mai deranjați, puneți-l pe genunchi.

— Ai dreptate, zise domnul Fotiade și săltă ligheanul. Tu nu mai vrei?

— Sunt sătul de ea.

— Mă rog, zise domnul Fotiade. Probabil mănânci când culegi. Acarul nu răspunse. Stinse țigara de bordură și scuipă printre dinți până la linia a doua, cea principală.

— Ar fi bună o scaldă... spuse el gânditor. Domnul Fotiade dădu din mână a lehamite:

— E departe. N-avem timp.

— Eee, departe!... În cinci minute suntem acolo. Se uită spre soare. E două. Până la trei suntem înapoi.

Domnul Fotiade făcu un efort și-și privi ceasul.

— Două și unsprezece. Nu mă duc. Mai știi, poate vine cineva...

— Cine să vină? zise acarul. Dracu' vine aici. Și chiar dacă ar veni cineva, îl lăsăm pe Ursu.

Fluieră scurt. De peste linii, din bălării, se iți capul mare, somnoros al câinelui. Acarul mai fluieră o dată și Ursu începu să se miște spre ei fără grabă, clătinându-se ușor.

— Nu mă duc, spuse domnul Fotiade. Poate mă sună ăia între timp.

— Nu vă sună ei acuma. V-au anunțat, v-au dat ora, gata. Până trece patrumiicinciul, nu vă mai sună.

— Parcă poți să știi..., zise domnul Fotiade și deodată își trase repede picioarele. Ia naibii jigodia asta de-aici!

— Marș, zise blând acarul și împinse câinele cu bocancul. Ursu se sculă, săltă greoi pe bordură, traversă peronul și intră în umbra sălii de așteptare. E bătrân, săracu', zise el uitându-se după câine. E mai bătrân decât gara.

— Cum mai bătrân?

— Păi când au făcut gara asta, Ursu era pui.

— A, te referi la clădire, se dumiri domnul Fotiade, nu la stație ca atare.

— Da, când au făcut biroul, sala și camera pentru dumneavoastră... adică nu pentru dumneavoastră, pentru celălalt, pentru domnu' Cazacu, el a fost prima dată...

— Mda, zise domnul Fotiade.

— Stație era și înainte, că trenul oprea, dar nu era gară, era numai cantonul meu.

— Atunci erai tu șef, ai? zâmbi domnul Fotiade.

— Păi eram, zâmbi și acarul. Se ridică în picioare. Nu vreți apă?

— Un strop, răspunse domnul Fotiade.

— Să nu vă cadă greu. După zmeură...

Domnul Fotiade se uită în lighean: mai era.

— Cât să-mi clătesc gura, zise el.

Acarul merse la fântână și slobozi găleata care coborî cu huiet. Învârti roata și scoase găleata afară. Se aplecă să bea, dar rămase așa povârnit ca

și cum și-ar fi adus aminte de ceva și privi peste umăr cu o expresie de veselie pe chip:

— Dom'șef, ce-ar fi să tăiem o găină?

Domnul Fotiade se opri din mestecat:

— Ce?

— Să tăiem o găină.

— De ce?

— Păi... când mai avem noi ocazii din astea? Facem și noi o friptură.

Domnul Fotiade gemu încetișor și se răsuci spre fântână:

— Măi, măi... Până ieri erai ca Toma necredinciosu', și-acuma... he... Bine, dom'le, taie.

— O tai, dom'șef, ce-i aia o găină?

Bău din găleată, luă cana de tablă, o scoase din lanț, o umplu și-o aduse domnului Fotiade. Acesta bău încet, cu opinteli, și răsuflă adânc.

— Bine cel puțin că aveți apă bună, zise el.

Acarul primi cana și se duse înapoi s-o prindă cu lanțul. Apoi se uită după găini. Nu văzu decât una, în capătul celălalt al peronului, dând colțul pe lângă biroul de mișcare. Trebuia întâi să aprindă focul și să pună apa.

— Simioane, făcu domnul Fotiade.

— Ziceți, dom'șef.

— Ești bun să vii să mă masezi puțin?

— Să nu vă usture, dom'șef. Ați prins ceva culoare.

Drept răspuns, domnul Fotiade puse ligheanul jos și se lăsă în față, ghemuindu-se. Acarul veni lângă șezlong și-și puse palmele pe umerii rotunzi ai celuilalt.

— Au, făcu domnul Fotiade.

— Vedeți? V-am spus eu.

— Al dracului soare... nu mi-am dat seama... gâfâi domnul Fotiade.

Acarul începu să-l maseze. Două dungi paralele, albicioase, semănând cu o linie ferată fără traverse, tăiau carnea moale a gâtului. Într-una din ele, ca-ntr-o tranșee surpată, stătea îngro-pat un lănțișor.

— Mă tot gândesc, dom'șef, zise acarul, că până la urmă ați avut noroc.

— Eu? De ce?

— Nici aici nu-i rău. Ce treabă aveți? Ce trece pe-aici? Un mărfar și-un personal, în rest, pace. Nu te bate nimeni la cap.

— Păi da, după tine asta e viață... Apasă acolo mai tare.

— Unde?

— Acolo. Așa.

— De ce nu e viață? făcu acarul. Vrei să dormi? Dormi. Vrei să stai? Stai. Vrei să muncești? Sapi puțin în grădină, mai pui un strat, mai verifici acele...

— Ce știi tu, măi Simioane.., zise domnul Fotiade clătinând din cap. Nici n-ai cum să știi, dacă n-ai ieșit de-aici.

— Lăsați, dom'șef, că vă obișnuiți și dumneavoastră. Acuma... dacă vine și trenu ăla...

— Ei, și dacă vine și ăla, cât vine? făcu trist domnul Fotiade. Două, trei zile...

— E destul, dom'șef, zise acarul. Măcar să-l văd și eu.

— Tu degeaba-l vezi.

Acarul se opri din frământat:

— Cum adică degeaba?

— Da, degeaba. Când ți-am povestit, nici n-ai vrut să crezi că există. Acuma la ce-ți folosește că trece pe-aici?

— Să văd și eu că există, răspunse acarul.

— Dar ți-am spus eu că există! se enervă domnul Fotiade.

— Păi câte nu mi-ați povestit dumneavoastră că există și după aia ați lăsat-o mai moale...

— Da, dom'le, dar trenul ăsta există! zise apăsat domnul Fotiade.

— O fi existând... răspunse acarul. Dom'șef, vă mai fac?

— Mai fă puțin.

Acarul cobori cu palmele pe omoplați. Se uită la spatele domnului Fotiade. Spate greu, de om care mai mult a șezut. De-aia nu-i venise lui ușor să se mute încoace, în pustietatea asta. Cine știe ce-a făcut, de l-au aruncat tocmai aici. Poate c-a băut, a scăpat vreun tren la vale sau a luat din aia, cum îi zice, mită. Săracu'. Altfel era om bun, n-avea nici familie. Avea un cufăr cu două costume de șef de gară din stofă extra, se cunoștea că fusese cineva, cărți, niște scule de pescuit și scaunul de pânză. Atât. Și mai avusese pasărea aia, papagalul, care murise la o săptămână după ce sosise aici și-atunci șefu' fusese supărat toată ziua, mai că nu plângea, și când el i-a spus „dom'șef, parcă v-a murit mama, dați-l dracului de pițigoi, că vă prind eu altul", șefu' a zis, cum îi plăcea lui să zică, „ce știi tu, măi Simioane", și el nu se supăra, da' când șefu' a adăugat că vrabia aia a văzut mai multe decât a apucat el, Simion, să vadă vreodată în viață, atunci s-a supărat puțin. A dracului pasăre. Nici nu oua, nici nu cânta, era numai colorată și văzuse multe. Pentru atâta, el nici nu i-ar fi dat de mâncare. Șefu' însă i-a săpat o groapă și-a îngropat-o frumos, numai slujbă nu i-a făcut. Da' era om bun. Și-i plăcea să povestească despre gara aia mare unde fusese. Le mai înflorea el, ce-i drept, nu erau de crezut toate, da' așa mai trecea timpul. Că ei doi ce să facă după ce veneau mărfarul și personalul? Să povestească. Șefu' povestea frumos, el asculta, mai credea, mai nu credea. Și șefului nu-i plăcea când nu era crezut, la el toate erau adevărate. Mai ales despre trenul ăla îi povestea. Spunea ce spunea și tot la el ajungea. Vedea că nu e crezut și-atunci se întărâta și-odată l-a făcut prost. El, Simion, nu s-a supărat, da' a povestit cum în satul lui, peste deal, era o babă, una Todosia, care venea în fiecare duminică la gară, șapte kilometri, că zicea ea că trebuie să sosească un tren cu ceteri. Cu viori, îl lămurise el pe șef, care nu știa ce-s ceterile. Aici și murise

baba, pe peron, pe bancă, într-o duminică dimineață, vânătă de frig, că era iarnă. Degeaba o tot trimitea domnu' Cazacu, șefu' dinainte, acasă, ea-și aștepta trenu'. Și cu trenu' s-a și dus, sărmana, că din sat n-a venit nimeni s-o ia, era a nimănui. A dat domnu' Cazacu telefon la oraș și-au pus-o așa țeapănă la vagonul de poștă și cine știe unde-au îngropat-o sau ce-au făcut cu ea. „Adică vrei să spui că trenul ăsta e numai în capul meu?", a zis șefu', după ce el i-a terminat povestea cu Todosia. „Nu vreau, dom'șef", a răspuns el. „Vreau să zic că n-o fi trenul ăla chiar așa cum povestiți dumneavoastră." „Treaba ta", a zis șefu'. „Poți să crezi, poți să nu crezi. Dar să știi că așa e cum îți spun eu." Dar nu putea fi chiar așa. Ce tren era ăla despre care nu știai nici unde merge, nici de unde vine? Ca șef de gară trebuia să știi, trebuia să ți se spună. Da, înțelegea să fi fost mărfar, astea transportă și lucruri secrete, au indicative speciale, da' șefu' zicea că vagoanele erau de călători. Sau dacă era internațional, trebuia să aibă lumini, iar în gara aia, zicea șefu', internaționalul nu oprea. Ăsta nici nu oprea, nici n-avea lumini, nici măcar o fereastră luminată. Și trecea numai noaptea, la trei și șapte minute, nici o secundă întârziere. Ei, asta n-o mai credea! Care tren nu întârzie măcar o dată? Până și nenorocitul de patrumiicinci întârzia câte cinci-zece minute, deși linia era secundară și nu avea cu cine se încrucișa.

— Destul, oftă domnul Fotiade, îndreptându-se. Mulțu-mesc. Se uită la ceas: Trei fără nouăsprezece. Vine personalul. Mă duc să mă echipez.

— Mai e vreme, zise acarul. Puteți să vă întindeți puțin. Vă scol eu la și douăzeci.

— Nu mi-e somn, răspunse domnul Fotiade și se urni din șezlong. Unde e câinele?

— Doarme și el pe undeva.

Domnul Fotiade privi cu grijă în jur.

— Hai, dom'șef, că nu vă face nimic! zâmbi acarul. Acuma vă cunoaște.

Domnul Fotiade porni legănându-se spre biroul de mișcare. Era numai în niște chiloți mari, albi, până la genunchi, și-n picioare avea papuci de casă cu ciucuri roșii. Ciucurii ăștia îl distrau foarte tare pe acar, dar se stăpânea de fiecare dată să râdă, șefu' s-ar fi supărat. Și-apoi, dacă șefului îi plăceau, el de ce să râdă? Când domnul Fotiade dădu să intre în camera lui, acarul își aduse aminte.

— Dom'șef, strigă el, unde să fac focul, la mine sau la dumneavoastră?

— Unde vrei! răspunse domnul Fotiade. Poți să-l faci și la mine!

— Atunci îl fac aici la dumneavoastră. N-are rost să tot umblu cu cratițele.

În ultima vreme, făcea tot mai des focul pentru mâncare în camera șefului. Domnul Fotiade nu gătea, mânca salam sau conserve pe care i le aducea de la oraș mecanicul personalului patrumiicinci. De două-trei ori acarul îl chemase să mănânce ceva cald la el, la canton, vreo sută de metri mai încolo, unde ținea și-o mică gospodărie, găini, rațe, o grădină de zarzavat. Anul trecut, pe vremea lui Cazacu, tăiase și porc. Domnul Fotiade se mișca greu pe cărarea cu pietriș spre canton, așa că Simion, cu încuviințarea șefului, începu să gătească la gară, unde se afla și-o sobă mai bună. Mâncau amândoi în biroul de mișcare, când era frig, sau la o masă de răchită, pe peron, când era cald. Dacă se nimerea, mecanicul personalului le mai aducea carne, plătită întotdeauna de domnul Fotiade. Așa erau mulțumiți amândoi.

Acarul merse în spatele gării la stiva de lemne și făcu așchii. Când intră cu ele în cameră, îl văzu pe șef călcându-și pantalonii de la uniformă. Asta era boala lui: că trecea mărfar, că trecea personal, că venea câte-o amărâtă de drezină cu muncitorii de la terasamente, era totdeauna pe peron la patru ace, curat, bărbierit, ca scos din cutie. Ălalalt, domnu'

Cazacu, era vai de mama lui, avea o haină de parc-o uitase doi ani în țările calde, ieșise culoarea din ea. Pe când ăsta, când ridica paleta, parcă ridica un drapel. Cu chipiul dat un pic pe-o sprânceană, cu burta lui de om care-a știut să trăiască, ți-era mai mare dragu' să-l vezi. Toți mecanicii ieșeau la fereastra locomotivei și duceau mâna la tâmplă.

— Cum vrei să faci găina? întrebă domnul Fotiade.

— Tocăniță, dom'șef.

— E bine, spuse domnul Fotiade și puse pe scândura de călcat cămașa.

* * *

— Noroc! zise domnul Fotiade.

— Noroc, dom'șef, și să vă dea Dumnezeu să tot avem ocazii de-astea!

— Ehe! făcu sceptic domnul Fotiade. Ciocniră paharele și acarul îl dădu pe-al său peste cap. Domnul Fotiade gustă puțin, puse paharul pe masă și se povârni asupra farfuriei.

Se înseră. Departe, peste râu, cerul era încă roșu. Mâncau afară, pe peron, la lumina becului în plasă de sârmă de la intrarea în birou. Domnul Fotiade era îmbrăcat într-un halat de casă maro și-și pusese la gât un șervet. Din când în când ridica privirea din farfurie și trăgea cu coada ochiului spre Ursu, care stătea întins alături, mișcând încet coada. Din bălăriile de peste linii se auzeau țârâind greierii.

— Știți care-ar fi culmea, dom'șef? spuse acarul, întinzându-se să ia sticla. Culmea ar fi să nu mai vină.

— Cine? întrebă domnul Fotiade.

— Trenul.

Domnul Fotiade mestecă încet și dădu la iveală cu vârful limbii un oscior pe care-l luă și-l depuse lângă farfurie. Apoi înghiți. În sfârșit înălță capul și zâmbi:

— Ți-ar părea rău după găină... Spune drept.

— Ei, găina! făcu acarul. Mi-ar părea rău să nu-l văd.

— Vine el, n-avea grijă. La noapte îl vezi. Adică, mă rog, cât apuci să-l vezi.

Luă paharul, dar nu-l duse la gură, ci în dreptul ochilor, închise unul și cu celălalt se uită spre acar prin țuică.

— Culmea e altceva, spuse el cu glas tărăgănat. N-ai observat?

— Nu, răspunse acarul.

— Culmea e că vine tot la trei și șapte minute, ca dincolo.

Acarul făcu ochii mari:

— Cum dracu'?!...

— Așa bine. Aici e culmea: la trei și șapte minute. Ei, acuma mai zici că le înfloresc? Bău paharul, de data asta până la fund, și-l așeză încet pe masă. Se uită țintă spre acar: Când ți-am spus eu prima oară despre trenul ăsta?

— Mai demult... cam la o săptămână după ce-ați venit.

— Ți-am spus sau nu ți-am spus ora?

— Mi-ați spus-o, dom'șef: trei și șapte.

— Păi vezi? făcu triumfător domnul Fotiade și se aplecă iarăși asupra mesei. Avea un briceag cu mânerul în formă de trup de femeie. Tăia cu el pâinea în cuburi mici pe care le punea în farfurie și le acoperea cu sos. Din capul femeii deschidea apoi o furculiță cu care pescuia cuburile înmuiate.

— Dom'șef, zise acarul, da' dacă nu e trenul ăla?

— Ăla e, mormăi domnul Fotiade cu gura plină. Am știut de ieri, de la telefon, după ce mi-au spus.

— Da' ce v-au spus?

— Mi-au spus ca și atunci, să am linia principală liberă, că la trei și șapte trece o garnitură de noapte.

— Așa i-au spus, garnitură?

— Garnitură.

— Bine, da’ ce e, personal, accelerat, expres? N-are un număr?

— N-are. Am întrebat. E o garnitură feroviară. Nici ei nu știau mai mult sau nu voiau să-mi spună.

— Ce chestie, dom’șef! făcu acarul. Garnitură! Păi dacă e garnitură, te pomenești că nici n-are locomotivă, merge așa de capul ei.

— Are, zise domnul Fotiade. Și ce locomotivă! N-ai văzut în viața ta așa ceva. Auzi, pot să-i dau eu oasele?

— Dați-i-le, dom’șef, răspunse acarul gânditor. Da’ ia ziceți, oare de ce trece pe-aici?

— Nu știu, n-am întrebat. Nu-i treaba mea, spuse domnul Fotiade, aplecându-se și punând oasele pe ciment. Eu trebuie să-i asigur cale liberă. Cine știe, s-o fi stricat linia cealaltă undeva și face un ocol... Cuțu! Hai, cuțu.

Ursu întinse gâtul, mirosi oasele și le trase cu laba.

— Uite că de la mine nu le mănâncă! șopti îngrijorat domnul Fotiade.

— Le mănâncă el imediat, zise acarul. Ursu! Vedeți? Le mănâncă.

— Ce cap mare are! observă domnul Fotiade. Luă paharul: Hai noroc!

— Să trăiți, dom’șef, să fiți sănătos și să n-aveți nici o grijă! Și ia să-l mai dăm noi dracului de tren, că numai despre el am vorbit!

— Dacă merită... de ce să nu vorbim? surâse domnul Fotiade. Am să mai iau o bucățică.

— Luați pieptul, dom’șef.

— Nu, lasă, ia tu pieptul, că n-ai mâncat aproape nimic, și dă-mi mie pipota.

— Nici vorbă! se împotrivi acarul. Știți că nu-mi place carnea albă.

— Așa e, nu-ți place, își aduse aminte domnul Fotiade. Atunci iau eu pieptul și tu iei... dar parcă nici pipota nu-ți place. Păi ce-ai mâncat, omule?

— Aripile, dom'şef, răspunse acarul. Din găină numai astea-mi plac.

— Nu-ţi place ce e mai bun, zise cu reproş domnul Fotiade, atent să nu picure sosul pe masă. Trecu pieptul din cratiţă în farfurie şi rămase câteva clipe nemişcat, contemplându-l. Nu sunt credincios, zise el, bâjbâind cu mâna după furculiţă, dar de fiecare dată când văd asemenea... asemenea minunăţii date omului, mă gândesc că... nu ştiu cum să zic... totuşi, dom'le... ceva-ceva trebuie să fie...

Acarul nu găsi de cuviinţă să răspundă. Se uită în lungul liniei, spre canton, unde semnalul era pus pe verde.

— Când eram mic, zise domnul Fotiade, punând cubuleţele de pâine în farfurie, cel mai mult îmi plăcea duminica. Tăia mama câte-o găină din alea mari, roşii, nu ştiu dacă ştii, rasa Rhode-Island, o nebunie, şi toată dimineaţa, de la nouă şi până la unsprezece, casa era plină de mirosul de supă, iar de la unsprezece la unu, după ce scotea mama carnea, de mirosul de friptură. La unu, unu şi ceva, ne aşezam la masă... aducea mama castronul... era ceva solemn... toţi aburii ăia... şi ardeii copţi... şi tata lua primul pieptul... simţeai că e sărbătoare. Ei, azi obiceiul s-a mai pierdut... se mănâncă-n fugă... a dispărut şi siesta...

— Toate ca toate, dom'şef, zise acarul turnând în pahare, da' panoul nu l-am vopsit.

— Poftim? făcu domnul Fotiade. Panoul? Dă-l încolo de panou... Îşi tamponă uşor cu şervetul colţurile gurii şi apucă paharul: Nimeni nu mai ştia face supa ca mama. Eram şef dincolo şi-aveam în gară o femeie de serviciu, o săsoaică de treabă, din alea rumene care acasă stau toată ziua lângă oale. Duminica o rugam să-mi facă supă. Nu pot să spun că nu ieşea bună, dar ca a mamei... Bău şi se lăsă încet pe spate, ţinându-şi mâna dreaptă pe pântece. Şi nici duminicile nu mai erau duminici, continuă el cu oarecare efort. Ce-i drept, duminica trenurile

erau mai goale și dacă mă duceam în fața gării, vedeam două-trei perechi la plimbare, dar știi, nu plimbările alea frumoase de oraș când ieșea lumea să se vadă și să se salute, nu, ăștia mergeau repejor, se uitau mereu în spate și una-două treceau linia în pădure... Și când veneau înapoi seara, tot așa repede mergeau, ți-era și jenă să te uiți, parcă veneau de la serviciu. Și după ce trecea expresul, nu prea mai aveai ce face.

— Expresul oprea? întrebă acarul.

— Oprea, dar cine să coboare din el? Câțiva turiști, iarna, când veneau la schi. De urcat, tot ei urcau. Noaptea treceau mărfarele, dar astea seamănă toate între ele. Până pe la unu-două jucam cărți cu impiegatul, apoi mă culcam.

Acarul își aprinse o țigară.

— Și când trecea garnitura?

— Garnitura trecea rar, răspunse domnul Fotiade. Cam trei-patru zile pe an. Țin minte că o dată a venit primăvara, prin aprilie, când înfloresc spinii. Altă dată a apărut pe la Bobotează, era un ger și-o zăpadă, două zile i-am tot curățat linia. Acum trei ani, m-am trezit cu ea prin octombrie.

— Dom'șef, zise acarul și zâmbi, spuneți drept: când trecea garnitura, nu mai dormeați.

— Dacă voiam, puteam să dorm, se apără domnul Fotiade. Îl lăsam pe impiegat. Nu conta cine era pe peron.

— Da' nu voiați să dormiți, ieșeați dumneavoastră pe peron, făcu acarul.

— Nu dormeam, da, recunoscu domnul Fotiade. De ieșit, ieșea și impiegatul. Ne uitam amândoi.

— Și ce vedeați? întrebă, zâmbind mereu, acarul.

Domnul Fotiade nu răspunse imediat. Se cuibări mai tare în șezlong și oftă. Cum se uita la acar printre gene, părea că în curând va ațipi.

— Ce vedeam? zise el încet. Păi ți-am mai spus... E cel mai frumos tren pe care l-am văzut în

viața mea... și-am văzut multe, poți să mă crezi... Culoarea aia a lui... și cum lucea...

— Avea de fiecare dată aceeași culoare?

— Da, răspunse domnul Fotiade, un fel de indigo, albastru-închis, la viteza lui părea aproape negru.

— O fi tren sanitar, pentru morți, încercă să glumească acarul.

— Vezi-ți de treabă! făcu domnul Fotiade. Știu cum arată un tren sanitar. Ăsta avea geamurile joase, mult mai joase decât cele obișnuite, cam la înălțimea asta, și arătă cu mâna, și puțin mai mari.

— Perdele erau?

— Din câte am putut observa, erau.

— Da' înăuntru nu se vedea nimic?

— La viteza lui? — spuse domnul Fotiade. Ce să vezi? Plus că n-avea nici o lumină.

— Nici una?

— Nimic.

— Ia mai dă-l în mă-sa de tren! făcu scârbit acarul. Păi dacă era după mine... dar se opri și se uită în altă parte.

— Roțile erau mai înalte decât la vagoanele normale, urmă domnul Fotiade, în schimb n-am observat să aibă scări. Probabil că sunt în interior și apar numai când se deschide ușa. Și mai era ceva... asta nu ți-am spus-o... nu m-ai fi crezut... dar acuma, dacă tot vine, o să simți și tu...

— Ce? întrebă acarul.

— Dom'le, zise încurcat domnul Fotiade, să nu râzi, dar era ceva ciudat... prima dată am crezut că mi se năzare numai mie... l-am întrebat pe impiegat și mi-a răspuns că și el simte... când trecea, dom'le, trenul ăsta mirosea, mă-nțelegi?... lăsa un miros... îl simțeai o jumătate de oră după aia...

— Ce miros?

Domnul Fotiade plecă ochii și zise încet, ca și cum s-ar fi rușinat:

— De trandafiri. Mirosea extraordinar a trandafiri.

Acarul îl privi o clipă serios, apoi umerii începură să i se scuture și se porni să râdă. Domnul Fotiade se posomorî. Strânse resturile din farfurie și-n timp ce acarul râdea de se prăpădea, le așeză în fața câinelui. Ursu le trase cu laba și de data asta, fără îndemn, le mâncă.

— Vai, dom'șef, zise acarul ștergându-și lacrimile, vă rog să mă iertați, da' asta cu trandafirii... Bine că nu mirosea a cozonac...

— Vezi? spuse jignit domnul Fotiade, uitându-se la câine. Nu mă crezi. Treaba ta. Însă la noapte, dacă simți și tu mirosul, ce dai?

— Dom'șef, răspunse acarul, dacă la noapte trenul ăsta miroase a trandafiri, mâine eu vă duc în cârcă până la râu și înapoi.

— Nu, zise domnul Fotiade. Mai tai o găină.

— Tai trei, răspunse acarul. Da' dacă nu miroase?

— Dacă nu miroase, nu tai. Hai noroc!

— Noroc, dom'șef! răspunse vesel acarul. Ciocniră și băură. Domnul Fotiade se uită la ceas:

— Mai sunt cinci ore. Mă duc să mă întind puțin. Scoală-mă, te rog, la două.

— Nici o problemă. Mergeți liniștit.

— Strângi tu aici? întrebă domnul Fotiade, ridicându-se.

— Sigur, răspunse acarul. Somn plăcut, dom'șef!

— Numai să vină, zise domnul Fotiade. Strânse șezlongul și porni cu el spre cameră.

Acarul stinse țigara, se sculă în picioare, aruncă restul de oase câinelui, înveli pâinea în ștergar, strânse furculițele, farfuriile, acoperi cratița și le puse pe toate într-un coș. Luă masa și scaunul de răchită și le duse în sala de așteptare. Se întoarse după coș și-o apucă pe cărarea cu pietriș, spre canton. Ursu venea agale după el. Când ajunse la canton, intră înăuntru, lăsă coșul, dar nu aprinse

lumina, ci ieși și se așeză pe trepte, își aprinse o țigară și întoarse capul, privind în lungul liniei. Ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva, clătină din cap și zâmbi.

* * *

— Dom'șef, sculareal Dom'șef!

— Ce? tresări domnul Fotiade și deschise ochii.

— Scularea, dom'șef, că vine măgăoaia! zise vesel acarul.

Domnul Fotiade își trase brațul de sub pătură și se uită la ceas. Apoi se întinse gemând și se sculă în capul oaselor, își frecă ochii cu pumnul, cum fac copiii, și se uită la acar.

— Te-ai bărbierit și tu, remarcă el.

— N-am avut ce face, răspunse acarul.

— Te-ai dat și cu parfum, zise domnul Fotiade. Parcă te-ai duce la fete.

— E pentru dezinfectat, dom'șef.

— Da, da, făcu ironic domnul Fotiade, pentru dezinfectat, da. Își căută cu vârful degetelor papucii de casă și se sculă în picioare. În pijama arăta boțit rău de tot. Se îndreptă spre dulap târând papucii cu ciucur roșu și-atunci în biroul de mișcare se auzi telefonul. O clipă, se uitară fix unul la altul, apoi, cu o sprinteneală neașteptată pentru cărnurile lui, din trei salturi, domnul Fotiade trecu în birou și puse mâna pe receptor.

— Fotiade, da. Să trăiți, zise el gâfâind și încuviințând cu capul, ca și cum ar fi putut fi văzut. Bineînțeles... da... da... la trei și șapte... nici o problemă, ce problemă?... da... Și mâine... Până joi?... Inclusiv joi sau...? Inclusiv, da. Da... sigur. Să trăiți.

Puse receptorul în furcă și căută prin buzunarele pijamalei. Descoperi batista în buzunarul de la piept și-și suflă nasul.

— Ce-i? făcu acarul.

— Ce să fie? zise domnul Fotiade. Nimic.

— Mai vine?

— Bineînțeles, răspunse domnul Fotiade. Dacă ți-am spus eu că vine, vine!

— Când am auzit că sună, m-am gândit, gata, salut garnitură, că nu mai vine.

— Nu se întâmplă așa ceva, spuse domnul Fotiade. Traseul se stabilește probabil cu mult înainte. Se verifică fiecare gară, fiecare haltă, tot personalul de pe traseu, să nu existe vreo problemă. Trenul ăsta nu trece pe oriunde.

Cu pași mari, siguri, domnul Fotiade se întoarse în camera lui și deschise dulapul.

— Dom'șef, zise acarul, așezându-se pe colțul patului, dacă trenul trece pe-aici, înseamnă, cum s-ar zice, că suntem o haltă de încredere.

— Bineînțeles, încuviință domnul Fotiade. Dacă s-ar fi știut de pildă că-ți place să bei, n-ai mai fi văzut tu trenul ăsta niciodată.

— Da' ce, dom'șef, îmi place mie să beau?

— Nu, păi tocmai asta ziceam, că dacă ți-ar fi plăcut să bei, s-ar fi știut și nu i-ar fi dat drumul pe-aici.

— După cât beau eu, zise acarul, poate să treacă zilnic.

— Trece azi, mâine și joi, zise domnul Fotiade. Așa m-au anunțat.

— Numai trei zile? se miră acarul și-apoi zise mai încet: Poate ați făcut dumneavoastră ceva, de trece numai trei zile...

— Deocamdată, trei zile e destul, zise domnul Fotiade, trăgându-și pantalonii de la uniformă. Nici dincolo nu trecea mai mult.

— Adică, dom'șef, dacă vine trei zile la rând, eu zic că putem să fim mândri, nu?

— Putem, dar nu trebuie să ni se urce la cap. La anul s-ar putea să nu mai vină deloc. Gata, du-te la canton. E două și jumătate. Cum e linia acum?

— Deschisă, cum să fie?

— Închide-o și-o s-o deschizi când te-anunț eu, spuse domnul Fotiade. Glasul i se înăsprise puțin.

— M-am dus, zise acarul și ieși.

Afară era zăpușeală. Fluieră după Ursu și câinele apăru din întunericul sălii de așteptare. O apucă pe cărare. După câțiva pași, lovi cu bocancul o cutie goală de conserve. Se aplecă și-o aruncă în bălării. Intră în canton, aprinse becul și scoase de sub pat felinarul. Sticla îi era afumată și pătată de muște, încercă să-l șteargă pe dinafară, dar murdăria nu ieșea. Renunță. În întuneric și la viteza aia, dracu' se uită la felinarul lui. Să se vadă, acolo, că-i aprins.

Ieși pe trepte. După căldura din ajun, cerul era înnorat și departe, peste râu, se lumina din când în când roșu, fără zgomot. În balta din spatele cantonului, ceva plescăi scurt, vreun pește sau vreo rață. Coborî treptele și merse la macaz. Era pus pe linia principală. Întinse mâna, apucă mânerul și împinse în jos. Se auzi zgomotul sec al fierului mișcat. Câteva fire de mohor crescute printre traversele liniei de manevră se clătinară. În viteza aia, ar intra direct în magazia de scânduri. Trase mânerul înapoi în sus și acele se lipiră din nou de linia principală. Apoi se duse la pârghia semnalului și mută cercul roșu în dreptul felinarului. Dorința șefului, săracu'. Să-i dea el liber. Șefu' tot șef. Se întoarse în canton și se uită la ceasul mare cu deșteptător care ticăia în fereastră. Mai erau șaptesprezece minute. Scoase din tabacheră o țigară și ieși. În gară, șefu' aprinsese toate luminile, și-n sala de așteptare, și becul de la magazie. Parcă era la Crăciun, când veneau colindătorii. Când veneau și ăia, că șapte kilometri peste coclauri, pentru zece-cinșpe lei și-o țuică, nu merita.

Țârâi telefonul.

— Îndată, dom'șef, răspunse el în receptor. Se întoarse în fața cantonului și ridică pârghia: discul verde reveni în lumină. Liber. Acuma poate să treacă.

Se așeză pe trepte, își descheie nasturele de la gât și-și șterse ceafa cu batista. Se lăsa de ploaie.

Măcar să plouă în noaptea asta, că mâine trebuie să vopsească panoul. Dacă s-ar fi uitat cineva din tren la numele stației, n-ar fi priceput nimic. Și chiar dacă nu s-ar uita, el tot o să-l vopsească. O broască sări prin fața bocancilor și dispăru în iarbă. Șefului îi plăceau broaștele. Și lui îi plăceau, da' nu așa tare. Va ieși mâine pe baltă și-o să-i prindă. Adică nu mâine, mâine, dacă miroase trenu' cum zicea șefu', va mai tăia o găină. Și-și aduse aminte și zâmbi. Mare figură și șefu'. Auzi, tren cu trandafiri...

Deodată, de lângă el, Ursu se săltă pe labele din față, ciuli urechile și mârâi ușor.

— Ce-i, mă? zise acarul. Se uită și el în lungul liniei. Vreun iepure. Când era mai tânăr, vara, în lucerna mare dinspre râu, Ursu fugărea iepuri. Câteodată prindea, câteodată nu. Acuma puteau să-i treacă și peste coadă, nu se mișca, săracu'. Se îngrășase și-i cădea părul.

Ursu se ridicase pe labele dinapoi și mârâia tot mai întărâtat. Se sculă și acarul. Poate stătea o vulpe pe linie. Nu văzu nimic, numai șinele lucind și pierzându-se drepte în întuneric.

— Ia taci, mă! făcu el și întoarse urechea în direcția râului. Ascultă. Parcă se auzea ceva. Intră repede în canton și se uită la ceas: trei și patru minute. Asta era, se lumină el. Apucă felinarul, ridică sticla și aprinse cu greutate fitilul, îi tremurau mâinile. Coborî treptele, ieși pe pietrișul din față și-n timp ce-și aranja chipiul, îl auzi departe, peste mârâitul câinelui.

— Marș! Marș de-aici! făcu el și se aplecă să ia o piatră. Ursu nu fugi, ci se mută mai încolo. Când se ridică, văzu silueta domnului Fotiade în mijlocul peronului, înălță și el felinarul, să se vadă că e la post, apoi azvârli cu piatra înspre câine, care începuse să latre răgușit, ca un lup. Nu nimeri. Vru să mai ia o piatră, dar atunci trenul se auzi clar, mai aproape, întoarse capul în direcția zgomotului și fixă cu privirea crengile de salcie

plângătoare de pe buza bălții pe care de fiecare dată le atingea coșul locomotivei personalului. Și când locomotiva garniturii intră în lumina puțină din jurul cantonului, văzu într-adevăr că e mai înaltă, pentru că izbi crengile cu partea de sus a cilindrului uriaș, orizontal, nu cu coșul, și mai apucă să-i vadă geamurile întunecate și roțile mari și albastrul-închis al primelor două vagoane, pentru că praful stârnit îl învălui, îl izbi peste față, silindu-l să închidă ochii. Și-atunci, fulgerător, se gândi că nu simțise mirosul. Se șterse iute cu stânga și deschise ochii și mai văzu ultimul vagon gonind prin fața lui și-apoi tampoanele din spate între care nu era nici o lumină și umbra vagonului scurtându-se tot mai mult și dispărând când trenul trecu prin fața gării. Lăsă jos felinarul și adulmecă. Nu se simțea decât mirosul de tren, puțin mai puternic. Zgomotul trecerii se stinse treptat și se auzi numai Ursu, lătrând ca turbat din șanț.

— Fir-ai al dracului, zise încet acarul. Acuma te-ai găsit să latri.

Stinse felinarul și-l duse înăuntru. Se întoarse afară, mută semnalul pe roșu, apoi o luă pe cărare. Domnul Fotiade stătea în picioare în mijlocul peronului și ținea lanterna în mână. Îl aștepta. Acarul se opri în fața lui și-l privi.

— Da, dom'șef, zise el, există.

— Ai văzut? șopti domnul Fotiade și i se putea citi pe chip cât e de bucuros. Vezi că există? Spune tu, am mințit?

— Nu, dom'șef, n-ați mințit, răspunse acarul. Există, ce mai, l-am văzut.

— Ai văzut tu un tren mai frumos?

— Ce să zic, n-am văzut. Da' să știți, dom'șef, că nu miroase.

— Cum nu miroase? făcu uimit domnul Fotiade. Nu simți mirosul?

Acarul inspiră adânc:

— Miros de trandafiri?

— De trandafiri, sigur!

— Nu, dom'șef, nu simt.
— Ești răcit, spuse convins domnul Fotiade. Hai să-ți dau niște piramidoane!
— Dă-le dracului, dom'șef. N-am luat leacuri în viața mea.
— Mă, zise domnul Fotiade bănuitor, tu nu mai vrei să tai o găină.
— O tai, dom'șef, da' dacă nu simt, nu simt.
— Bine, zise domnul Fotiade, dar să știi că nu te cred.
— Treaba dumneavoastră.
Domnul Fotiade se uită la ceas:
— Trei și douăsprezece. Ce faci, vii la un șeptic?
— Nu mai vin, dom'șef. Mă duc să mă culc și eu.
— Atunci, noapte bună. Dacă vrei, trezește-mă la mărfar, pe la nouă.
— Bine, dom'șef. Noapte bună.

* * *

Plouase toată ziua și abia seara cerul se limpezise pe o fâșie îngustă înspre râu, lăsând să se vadă stelele. Mâncau de data aceasta în camera domnului Fotiade și soba, încă încinsă, îi făcea să asude. Domnul Fotiade se șterse pe frunte, apoi se întinse și apucă polonicul.
— Nu e rea nici supa ta, zise el și-și umplu din nou farfuria, deși la ora asta supa parcă nu mai are același gust ca la prânz.
— Ce să fac, dom'șef, răspunse acarul. Pân-am prins-o, pân-am tăiat-o, până s-a fiert...
— Ai prins-o greu, am văzut, zise domnul Fotiade.
— Parcă știa și ea că vreau s-o tai, zise acarul.
— Dac-ar trece trenul ăsta o săptămână la rând, ai rămânea fără găini, râse domnul Fotiade.
— Mai sunt rațele, dom'șef, răspunse acarul.
— La rațe trebuie un internațional, ai? făcu domnul Fotiade.

— Nu, dom'șef, răspunse acarul. Noi să ne simțim bine.

— Ai dreptate, zise domnul Fotiade. Hai noroc!

— Să trăiți, dom'șef.

Băură, apoi acarul se sculă și aduse de pe sobă cratița. Luă capacul și domnul Fotiade se aplecă în față să miroasă.

— Ai pus și usturoi?

— Doi căței, dom'șef.

— Tu ești bucătar mare, măi Simioane! zise domnul Fotiade.

— Dac-am fost tot timpul singur... Nevoia te-nvață.

— Și eu am fost singur, zise domnul Fotiade, dar chestia cu gătitul nu s-a lipit de mine. Uite, poftim aripile.

— Mulțumesc, dom'șef.

— Mâine, gata, nu mai tăiem găină, zise domnul Fotiade. Trenul ăsta ne-ngrașă dracului. Mâine tragem o ciorbă de cartofi.

— Ba tai, dom'șef. Să ținem minte zilele astea, că după aia cine știe când mai vine.

— Poate la anul, răspunse domnul Fotiade. Cu reparațiile astea pe traseele principale, te poți oricând trezi cu el.

— Eu nu cred, dom'șef. Ăsta nu mai trece pe-aici până-i hău...

— Nu poți să știi, răspunse domnul Fotiade.

Acarul puse mâna pe sticlă și-n timp ce turnă în pahare, zise neutru:

— Măcar dacă l-am putea opri o dată.

— Ce spui? făcu domnul Fotiade, înălțând capul.

— Să-l oprim o dată, să-l vedem mai de aproape.

— Nu-nțeleg, zise domnul Fotiade. Cum să-l oprești?

— Așa bine, dom'șef, cum se opresc trenurile: punem semnalu' pe roșu.

— Hai, mă, lasă gluma că ți se răcește mâncarea, zise domnul Fotiade, privindu-l neîncrezător.

— Nu glumesc, dom'șef. Chiar îl putem opri. Nu mult, cât să vedem ce-i cu el.

— Tu ai înnebunit, constată domnul Fotiade. Ai stat prea mult lângă sobă și ți s-a urcat căldura la cap.

— Dom'șef, putem avea și motiv!

— Ce motiv?

— A slăbit terasamentu', e lângă baltă, a plouat și s-a lăsat linia... La viteza lui, e periculos. Îl oprim și după aia îi dăm drumu', așa încet...

— Fugi, mă, și vezi-ți de treabă! răspunse domnul Fotiade. Cine te crede? Trebuia s-anunți din timp.

— Păi când s-anunți dac-acum s-a întâmplat? făcu acarul.

— Și când vin ăia și verifică și văd că l-am oprit degeaba, zburăm amândoi de-aici de nu ne vedem!

— Unde să mai zburăm? zise acarul. Mai pustiu ca aici nu e nicăieri.

— Lasă, dom'le, nu mai vorbi, zise domnul Fotiade. N-ai nici un drept să-l oprești! Și nici nu-i sigur c-ar opri.

— Cum să nu oprească? făcu acarul.

— Simplu, răspunse domnul Fotiade. Să tot treacă.

— Să nu oprească nici dacă semnalul e pe roșu?

— Nici!

— Eee, zise acarul, să văd eu trenu' ăla care nu oprește la roșu, că-l mănânc!

— Dacă el știe că are cale liberă, poate să nici nu se uite la rabla ta de felinar.

— Cum să nu se uite? zise acarul. Da' ce, dom'șef, trenu' ăsta nu-l conduce nimeni?

— De unde vrei să știu eu cine-l conduce? Am fost eu în locomotivă? Poate că nu-l conduce nimeni, poate-i tren automat.

— Automat? zise acarul. Cum automat?

— Automat, neautomat, se înfurie domnul Fotiade, mai lasă-l naibii de tren, să-mi tihnească și mie mâncarea asta! Auzi la el, ce idee!... Să oprească trenul! Mai bine ai vopsi panoul ăla!

Acarul nu mai zise nimic. Lăsă furculița și-și aprinse o țigară.

— Ce, nu mai mănânci? observă domnul Fotiade.

— Nu-mi mai trebuie, răspunse acarul. Dom'șef, eu m-aș duce să mă-ntind o jumătate de oră.

— Bine, lasă că strâng eu aici. Ce să-ți las din...? și arătă spre cratiță.

— Aripa asta, dom'șef. Dacă nu e cu supărare, o pun înapoi.

— Dă-o-ncoace... Așa. Uite, du astea câinelui.

— Dacă se prinde Ursu că din cauza trenului roade atâtea oase, nu-l mai latră.

— Da, dom'le, am auzit, lătra ca un lup, zise domnul Fotiade. Ce-o fi având?

— Nu știu. Nu-i place trenu', răspunse acarul. Să vă fie de bine.

— Mersi, la fel. Semnalul e pe roșu, nu?

— Da, dom'șef.

— Bine, te sun eu când trebuie să-l schimbi.

Acarul ieși și merse la fântână. Se stropi pe față, își înmuie batista și și-o puse după gât. La canton se dezbrăcă, dar nu se culcă, ci-și schimbă cămașa, ciorapii, își perie haina de la uniformă, își făcu bocancii. Se îmbrăcă și coborî treptele. Ursu stătea culcat în cărare, lângă pârghia semnalului. Îi aruncă oasele, apoi merse în spatele cantonului, pe malul bălții. Nu-i era somn deloc. Stătu o vreme așa uitându-se la apa nemișcată, acoperită de lintiță. La un moment dat, în lumina ce cădea dinspre canton, văzu un șobolan de apă înotând fără zgomot paralel cu malul. În dreptul lui, șobolanul vru să iasă din apă, dar îl zări și se depărtă repede. Îl auzi mai încolo, prin papura uscată. Scoase tabachera și sui spre canton. Când

sună telefonul, ședea pe trepte și era la a treia țigară. Îi răspunse domnului Fotiade, apoi aprinse felinarul și se îndreptă spre semnal. Împinse pârghia și discul roșu se schimbă cu cel verde. Trecu pe linie și merse de-a lungul ei în direcția râului, călcând din traversă-n traversă, cam o sută de metri. Se opri și se uită spre canton. Semnalul verde se vedea pâlpâind ușor, flacăra felinarului era cam mică. Dar se vedea. Se întoarse și veni până în dreptul stâlpului. Se urcă pe scara metalică, desfăcu portița felinarului și făcu flacăra mai mare. Coborî scara și, ajungând jos, văzu aprinzându-se toate luminile din gară.

Când Ursu începu să mârâie, luă felinarul, îl aprinse și ieși. Nu mai merse în cărare. Rămase acolo pe trepte de unde putea să vadă mai bine și unde suflul trenului nu se simțea așa tare. Din cauza ploii, nu mai avea cum să fie nici praf. Ridică felinarul în așa fel, încât să nu-l stânjenească lumina și așteptă.

Locomotiva apăru din întuneric cu aceeași viteză, lovind crengile salciei plângătoare de dinaintea semnalului. Acarul observă că avea niște apărători groase pe lângă cazanul cilindric din față, apoi văzu că primul vagon, cel care trebuia să fie de poștă, stătea aproape lipit de locomotivă, ca și cum n-ar avea tampoane. Încercă să numere vagoanele, dar privirea îi fugi cu vagonul al treilea, unde i se păru că distinge, sub ușă, o treaptă. Abia cu ultimul vagon pe care-l luă în primire de cum trecu de semnal și-l urmări până în dreptul magaziei, văzu că nu se înșelase: sub ușă, cam la un metru de clanța neobișnuit de mare, se zărea o treaptă. Lăsă felinarul și adulmecă din nou: nimic, doar mirosul cunoscut de cărbune și abur.

De pe peron, domnul Fotiade îi făcea semne de chemare cu lanterna. Stinse felinarul, îl lăsă în canton și-l fluieră pe Ursu. Câinele veni scheunând și i se lipi de picioare. Tremura tot.

— Ce ai, mă? zise blând acarul și-l mângâie pe spinare. Ce-ai văzut tu, mă, Ursu?

* * *

A treia zi, joi, fu din nou vreme bună, deși cam răcoroasă. O perdea subțire de nori alburii împiedica soarele să iasă întreg la iveală și lucrurile primeau o lumină moale, palidă, ca de lună. După-amiază, după ce trecu patrumiicinciul, acarul strânse roșiile coapte din grădină și le duse în camera domnului Fotiade. Încercă și merele din mărul de lângă fântână, dar fructele erau încă mici și acre. Când domnul Fotiade îi aminti că ar putea vopsi panoul, acarul îi arătă stiva de lemne netăiate: n-aveau cu ce face focul. Crăpă apoi lemne până spre seară și le cără cu coșul în magazie. Seara, domnul Fotiade nu mai vru găină, zicând că i se apleacă de-atâta carne. Făcură cartofi prăjiți cu slănină și cu salată de roșii. Cu briceagul în formă de femeie, domnul Fotiade curățase cartofii și îi tăiase subțiri-subțiri, cum îi plăceau lui.

Stăteau acum pe peron la masa de răchită și jucau șeptic american, unde domnul Fotiade zicea că e as. Peste halat, la șale, își pusese o pătură din dotarea camerei. Nici pe asta nu se mai cunoșteau literele cu numele stației.

— Verde! ceru domnul Fotiade, stăpânindu-și un sughiț. Ultima!

— Ghindă! zise acarul.

— Aha! făcu domnul Fotiade. Ești șmecher, ai ținut șeptarul. Am luat o carte. Dă-i.

— Iau și eu una, zise acarul.

— N-ai nici tu? se miră domnul Fotiade. Ei, atunci te-am încălțat: verde! Și ultima!

— N-am, răspunse acarul.

— Așa, ia o carte, așa... Gata! Socoteala!

— Șaișpe, zise acarul.

— Ia să vedem... zise domnul Fotiade și numără cărțile celuilalt, apoi luă creionul: Șaisprezece și

cu cincizeci și șepte... șaizeci și șepte... și cu șase... șeptezeci și trei. Mai ai puțin și-ai ieșit din joc. Cine face cărțile?

— Dumneavoastră.

Domnul Fotiade începu să amestece cărțile.

— Să vezi ce plictiseală ne-apucă mâine-poimâine, după ce trece trenul, spuse el gânditor. Trebuie să cumpărăm niște table.

— Șah nu știți? întrebă acarul.

— Cât să mut piesele, răspunse domnul Fotiade. Nu mă pot concentra, mă cam supără... și se ciocni cu arătătorul în frunte. Câte ai?

— Patru, răspunse acarul. Mai dați-mi una.

— Uite-o, zise domnul Fotiade.

— Știți ce-am văzut la tren, dom' șef? zise acarul, filând cărțile. Dumneavoastră ziceați că n-are scări. Are. Am văzut eu.

— Da? făcu domnul Fotiade. Eu n-am observat. De fapt, e normal să aibă. Altfel pe unde să urce lumea? Verde vreau.

— Ce lume? întrebă acarul.

— Păi... șovăi domnul Fotiade, lumea care merge cu el, că doară n-o umbla gol.

— Eu n-am văzut pe nimeni înăuntru, și m-am uitat bine, zise acarul.

— Nici eu n-am văzut, recunoscu domnul Fotiade, dar asta nu înseamnă că nu-i cineva înăuntru. Poate că dorm.

— Cine? întrebă acarul.

— Călătorii, răspunse domnul Fotiade. Ce faci, nu joci?

— Chiar toți să doarmă? În halu' ăla? Și conductorii? Mie mi-ar fi frică să merg cu un tren în care toți dorm.

— Poate n-are conductor, răspunse domnul Fotiade. Ți se dă bilet în stația de plecare până-n stația de sosire, ți se verifică la urcare, pe peron, și-n rest, poți să dormi...

— Nu se poate, dom' șef! O lumină tot ar trebui să fie aprinsă undeva, la veceu, la spălător... Altfel

s-ar bate unii de alții ca orbeții. Eu cred mai iute că e tren de rodaj, cu vagoane goale. Și dacă-s goale, ce să țină lumina aprinsă? Fac economie.

— Și locomotiva? întrebă domnul Fotiade. Și cu ea fac economie?

— Vedeți c-ați greșit, dom' șef, arătă acarul.

— Vai, scuză-mă, zise domnul Fotiade, mereu confund cărțile astea.

— Roșu, ceru acarul. Cu locomotiva nici eu nu știu ce să mai zic. Ați văzut ce geamuri are?

— Am văzut, sigur. Sunt mai mari decât la astea obișnuite.

— Mai mari și parcă-s date cu catran, zise acarul. Mă și gândesc ce poate vedea mecanicul prin negreala aia. Tot roșu.

— N-am. Iau o carte, zise domnul Fotiade.

— Mai luați două și zic ultima. Gata.

— Mamă, mamă! făcu domnul Fotiade. Ai dublat. Ia să văd câte am... Mda, am cam ieșit. Mai facem unul!

— Dom' șef, n-aș mai face. Și-așa conduceți cu mult.

— Păi mai avem o jumătate de oră! se uită domnul Fotiade la ceas.

— Da, da' până vă schimbați... până pun și eu ceva mai gros pe mine...

— Bine, cum vrei. Dar jucăm după ce trece.

— Jucăm, dom' șef. Aștept să mă sunați când îi dați liber. Acarul se ridică și-i ajută domnului Fotiade să iasă din șezlong. Luă apoi masa și scaunul de răchită și le duse în sala de așteptare. Nu merse direct spre canton, ci ocoli pe la magazie. Deschise lacătul, intră și reveni în mână cu o canistră de tablă. În canton goli din canistră într-o cană mare, după care astupă canistra și ieși cu cana afară. Se îndreptă spre semnal, lăsă cana la picioarele stâlpului, sui scara, scoase felinarul din locaș și coborî cu el. Deșurubă căpăcelul rezervorului și turnă din cană până-l umplu, înșurubă căpăcelul și sui înapoi pe stâlp, agățând

felinarul la locul lui. Mări flacăra cât putu de tare și coborî. Se dădu câțiva pași mai încolo și privi. Se vedea acum foarte bine. Aruncă restul din cană în șanț și se întoarse la canton. Luă canistra și-o cără la magazie. Închise ușa cu lacătul, se uită spre fereastra luminată a domnului Fotiade și-și aprinse o țigară. După câteva clipe, porni încet spre canton, intră înăuntru, se lăsă pe vine și cotrobăi într-o ladă sub pat. Scoase un lanț și ieși afară. Fluieră încetișor. Ursu veni de după colțul cantonului și rămase în fața lui, așteptând. Se aplecă, mută țigara în colțul gurii și-i petrecu câinelui lanțul pe după gât. Celălalt capăt îl legă de răzătoarea de noroi de lângă trepte. Aruncă țigara. Câinele stătea liniștit. Nu-l mai legase de câțiva ani, de când era tânăr și rău, sărise o dată și la biata Todosie, mai s-o rupă. Se ridică și se așeză pe trepte.

Trecură câteva minute și luminile gării se-aprinseră și-auzi și telefonul.

— Da, dom' șef, acuma, zise el în aparat și-și trase bine chipiul pe cap și-apucă felinarul. Scăpără un chibrit și văzu că mâinile nu-i tremurară. Lăsă felinarul aprins pe trepte, în ușă, intră pe cărare și puse semnalul verde, își frecă apoi palmele și se bătu peste umeri. Era răcoare bine. Se uită spre Ursu. Câinele stătea întins pe burtă, moțăia. Ochiul stâng începu- se să i se închidă, avea puroi. O mai duce și el cât o mai duce, p-ormă... în baltă.

Un stol de rațe trecu fâșâind pe deasupra. Se uită, dar nu mai văzu decât luna mare, rotundă, luminând lunca râului. De-aia avea mâinile așa albe. Le băgă în buzunarele pantalonilor, unde dădu peste tabacheră și chibrituri. Nu-i mai ardea de fumat, avea gura acră, amară. Scuipă și nimeri exact pe una din șinele liniei principale. Scuipatul părea un bănuț de argint pus acolo să-l tocească trenul, cum punea când era mic ca să mărească suprafața monezii și să câștige când jucau „banu'

la zid.” El câştiga rar, că avea palma şi degetele mici, nu reuşea să acopere bine banii celorlalţi. Da’ nu se supăra, că, dacă tot trecea trenu’ peste ei, banii nu mai aveau valoare.

Privi spre gară: domnul Fotiade tocmai ieşea pe peron, încercând lumina lanternei. El avea lanternă cu trei culori, nu felinar. Cu-atâta rămăsese de la cealaltă gară, cu lanterna asta specială. Tot era ceva. Întoarse capul şi se uită în lungul liniei, spre râu. Acuş-acuş. Scoase dreapta din buzunar şi puse mâna pe pârghia semnalului. Pârghia era rece. Şi mâna, la lumina lunii, părea dată cu praf de cretă. De câte ori a tras şi-a împins el maneta asta, numai câte cinci bani să fi avut la fiecare mişcare, acuma ar fi fost liniştit. Altădată treceau şi câte patru mărfare pe zi, când aveau ce duce. Nu creştea mohor printre şine, ca acuma, încet, încet, au plecat toţi şi-a rămas numai el, să...

Ursu mârâi, înălţând capul. Acarul tresări şi strânse degetele pe capătul pârghiei. Nu auzea încă nimic, dar era atent la câine. Ursu se sculase în picioare şi se uita neclintit spre râu. Lanţul stătea întins şi el îşi dete seama că-l legase prea strâns. Apoi auzi zgomotul, încă zece secunde şi va intra pe pod. Şopti „Doamne-ajută” şi trase pârghia. Se uită spre stâlp: semnalul era roşu. Rămase aşa povârnit, ascultând încordat. Acuma era timpul să frâneze. Nu auzi însă decât zgomotul apropierii crescând uniform, lătratul continuu al câinelui şi parcă, dinspre gară, nişte strigăte. Nu oprea. Vru să-mpingă pârghia înapoi, dar atunci văzu locomotiva venind cu roţile în scântei şi-n sfârşit auzi scrâşnetul oţelului frecându-se de-oţel şi se-ndreptă de spate şi simţi că falca-i tremură şi încă-i tremura când locomotiva veni neagră spre el şi se opri la câţiva paşi. Împinse pârghia la loc şi fugi prin cercul acum verde al luminii spre locomotivă, apoi pe lângă ea, furişându-se aplecat ca şi cum ar fi putut fi lovit cu ceva de sus, şi ajunse la al treilea vagon. Sări şi se agăţă cu stânga de clanţa

mare, lucitoare, bâjbâind cu piciorul după treaptă. O găsi în momentul când trenul se mișcă lin înainte și văzu crengile sălciei lunecând pe lângă ferestre. Apăsă pe clanță și împinse cu umărul, dar ușa nu cedă. Stâlpul semnalului cu lumină pâlpâitoare trecu pe lângă el și el continua să izbească în ușa întunecată cu umărul și cu genunchiul drept, și-abia mai zări cu coada ochiului câinele zbătându-se în lanț și felinarul rămas în pragul ușii, și-apoi cantonul dispărând și grinzile verticale ale magaziei de lemne înșirându-se tot mai iute în urmă, și se-ntoarse puțin și văzu dalele peronului fugind una după alta și, ca-ntr-o fulgerare, în lumina verzuie a propriei lanterne, fața îngrozită a domnului Fotiade, fântâna, și se gândi c-ar mai putea sări în șanțul cu iarbă ce trebuia să urmeze, dar atunci ușa se deschise, trăgându-l înăuntru, și-n clipa aceea simți, izbindu-l greu, mirosul de trandafiri.

ADOLESCENT

Îl jena gulerul cămășii. Ar fi vrut să-și desfacă puțin, fără să se observe, nodul de la cravată, dar probabil i l-ar fi aranjat la loc. Nici nu era cravata lui, era a unchiului Ghiță. Noroc că, din câte înțelesese, se potrivea la costum. Costumul i-l făcuseră anul trecut, de Paști, și-i rămăsese cam mic. La mâneci mai ales. Îl purtase doar atunci, de sărbători, apoi la nunta mătușii Tatiana și când l-au așteptat pe unchiul Ghiță la aeroport. Nu-i plăcea în costum. Trebuia să nu se păteze și să nu-și strice dunga de la pantaloni. În plus, când era în costum, trebuia mereu să zâmbească drăguț.

Întinse mâna și învârti manivela, să deschidă geamul. „Stai frumos", zise mama din față, de lângă unchiul Ghiță, fără să se întoarcă. „E curent." Se opri surprins: cum îl văzuse? Apoi zări în oglinda retrovizoare din centrul parbrizului ochii ei plânși urmărindu-l ce face. Închise geamul. Biata mama. Plânsese mult, toată noaptea, mai mult decât tata. Tata era mai bărbat. Și pe când începu să i se facă milă de mama, unchiul Ghiță frână brusc, cauciucurile țiuiră și trebui să se sprijine cu palmele de scaunul din față. „Fir-ar a dracului", zise unchiul Ghiță. „Ghiță", zise mama. „Măcar acum încearcă și tu să te controlezi..." „Păi n-ai văzut?" zise unchiul Ghiță. „Voiai să intru în el?" „Condu mai atent", zise mama. „Bine, dragă. Altă dată vă las pe voi", zise unchiul Ghiță și claxonă. Bivolul se feri alene, aproape atingându-se de mașină. „E bivolul lui Feri", zise el. Ar fi vrut să deschidă geamul și să-l atingă. „E bivoliță", zise tata, din dreapta lui. „Uite ce uger are." „N-ai și tu altceva mai bun de vorbit?" zise mama și de data asta întoarse capul și el știu că tata se face mic în colțul lui. Tata se temea când mama se uita urât.

Și el se temea, dar parcă mai tare se temea tata. Și câteodată lui i se făcea frică numai pentru că vedea ce tare se teme tata când mai greșea cu ceva și mama strângea din buze și se uita urât.

Unchiul Ghiță demară. Se apropiau de pod. Lângă pod era scăldătoarea. Probabil că deja îl așteptau. Până își aranjase mama în fundul sacoșei, ca să nu se observe, rochia neagră și baticul, până îl îmbrăcaseră pe el, pân-au găsit loc în portbagaj, printre pungile cu orez, pentru lumânările lungi, trecuse ceva timp. Să nu uite să ia chibriturile. Puse palmele pe bancheta moale și se săltă pe vârfurile picioarelor, să fie la înălțimea geamului. Trecură repede pe pod, dar el tot mai apucă să-i vadă: Cosmin, băiatul popii, și Feri, care se pregătea să sară de pe salcie. Și el putea sări de pe salcie. Numai el și Feri săreau de-acolo. Sărise și Cosmin o dată, dar se răsucise în aer și căzuse ca un bolovan, lovindu-se cu burta de apă. Acum Feri o s-o încaseze de la bunicu-său, dacă nu observă la timp că i-a ieșit bivolul la șosea. Adică bivolița. S-ar putea s-o încaseze și Cosmin, dacă află popa că s-a jucat cu Feri.

Unchiul Ghiță încetini și viră mașina pe podețul din fața porții. „Doamne, Doamne”, suspină mama, uitându-se în curte. Privi și el și-o văzu pe baba Gârda coborând treptele casei și-apoi pe zăpăcita de Ancuța alergând spre ei dinspre fântână. Pe ea o adusese unchiul Ghiță în sat dimineața. Tata ieși din mașină și desfăcu porțile. Intrară cu mașina în curte. Tata îi deschise portiera și el se dădu jos. Văzu că undița nu mai e lângă intrare și că treptele sunt măturate și stropite cu apă. Apoi se trezi cu Ancuța în față. Avea ochii măriți, ca atunci când erau mai mici și voia să-l sperie cu povești. „Moare bunicul!” șopti. Tâmpita. Parcă el nu știa. „Unde mi-e undița?” zise el rece. „Am dus-o în șură”, răspunse ea tot în șoaptă. El îi aruncă o privire disprețuitoare și porni după tata spre casă. Mama îi spuse însă ceva

unchiului Ghiță și acesta se întoarse spre ei: „Copii, mergeți voi și vă jucați. Ancuța, ia-l pe Claudiu și arată-i bicicleta.” „Eu nu vreau să mă joc”, răspunse el bosumflat. Să-i comande Ancuței, nu lui. E tatăl ei, nu al lui. „Claudiu, lasă obrăznicia”, zise mama. „N-aveți ce căuta acum în casă.” „Pot să mă joc în costum?” întrebă el perfid. Mama șovăi un moment: „Poți să te joci, dar asta nu înseamnă că poți să te murdărești.” El se răsuci pe călcâie și se îndreptă spre șură. Simți că Ancuța îl urmează. Tâmpita. I-or fi cumpărat și bicicletă. Se opri. „Tu ce vrei?” zise el. „Unde te duci?” „Treaba mea. Ce te interesează?” „Nu vrei să-ți arăt bicicleta?” „Ce bicicletă?” „Bicicleta mea. Mi-a cumpărat-o tata.” „Tu nici nu știi să te dai cu ea”, zise el. „O să-nvăț. Dacă vrei, ți-o dau și ție.” „Nu vreau”, răspunse el și intră în șură. Știa acum ce-o să facă. Merse hotărât spre grămada de scânduri de lângă peretele grajdului, uitându-se doar o clipă, cu coada ochiului, după bicicletă. O zări, strălucitoare, rezemată în stânga de butoiul cu varză. Se urcă pe scânduri, apoi își propti piciorul drept pe oblonul ferestrei dinspre grajd, cu mâinile se prinse de bârna de deasupra peretelui și, frecându-și genunchiul de zid, se săltă pe pod. Se murdărise doar pe pantaloni și la mâneci. Se scutură de praful de var și privi triumfător la Ancuța. „Te spun mătușii”, zise ea. „N-ai decât”, răspunse el. „Nu m-am mur-dărit.” Ea se răsuci și se duse la bicicletă. Mângâie scaunul de piele cafenie, apoi sună lung din soneria de pe ghidon. „Nu vii în curte să mă-nveți?” „Nu”, răspunse el. Ea se mai jucă puțin cu soneria. „Uite, aici are și chei.” Normal, gândi el. De-aia e bicicletă. Ea se întoarse și se uită spre pod. „Claudiu, vreau să mă urc și eu acolo.” Vorbea ca și atunci când cerea de la tata smochine. Tata îi aducea. „Urcă-te”, zise el. „Dar nu pot.” Se bosumflase. Bosumflata. „Eu cum am putut?” se miră el. „Tu ești băiat.” Aha. „Nu ziceai tu că ești mai mare decât mine?” „Sunt

mai înaltă decât tine.” „Atunci urcă-te”, spuse el și, lăsându-și genunchii în fân, se depărtă încet de marginea podului, în patru labe, ca un cercetaș. Cam pe la plinătatea drumului, unde fânul creștea într-o creastă până aproape de acoperiș, se opri și, ridicând capul, privi. Găina era acolo, în colțul ei. Mai avea puțin, să n-o deranjeze. Era găina sură, cea mai blândă, nu se speria niciodată, puteai chiar s-o atingi cu mâna. Se întoarse pe spate, lărgindu-și lațul cravatei și urmărind cum se prind capetele țiglelor de scândurile orizontale ale acoperișului. O să ducă el bunicului oul. Și cu ocazia asta o să facă rost și de chibrituri. Numai să-l lase să intre. Mama ar fi fost în stare să ia oul și să spună că ea l-a găsit. Dar n-o să i-l arate. O să spună că... Ei, o să spună el ceva ca să intre și să ia chibriturile. Și să ducă bunicului oul pentru că numai el și bunicul știau unde oua Sura. De când căzuse bolnav și nu se mai putea scula din pat, bunicul îl trimitea pe el după ouă în podul șurii. Uneori, dacă mama nu-l lăsa să vină în sat mai multe zile la rând, găsea mai multe ouă în cuib. Câte un ou pentru fiecare zi lipsă. Și chiar după ce va muri bunicul, el n-o să spună nimănui unde oua Sura. Da’ nu moare bunicul așa ușor. Mai erau încă mulți de murit în sat înaintea lui. Cum a zis baba Gârda, care venea după lapte, într-o seară, când bunicul a întrebat-o: „Ei, Gârdă, ți-ai strâns bani de înmormântare?” „Da’ de ce să-mi strâng?” a zis baba Gârda. „Că ne-a venit vremea. Nu suntem noi același contingent? Noi urmăm acuma”, a zis bunicul. „Ba nu noi”, a zis baba Gârda. „Mai sunt.” „Ce vorbești? Cine?” s-a prefăcut bunicul că nu crede. „Păi uite”, a zis baba Gârda, „Avram din capătul satului și Anton sunt mai mari ca noi cu trei ani și Simion clopotarul cu doi”, și-a mai înșirat baba încă vreo câțiva, toți mai bătrâni. La urmă, a mai găsit și bunicul pe unul, pe Rezmiveș, bunicul lui Feri, dar baba Gârda a zis că ea nu-l socotește pe ăsta, oricât ar trăi, că-i țigan. Bunicul a zis și ce

dacă-i țigan, că e om de treabă, îl cunoaște de când au fost amândoi la revoluție în Rusia. Și-atunci el știa că bunicul iară va povesti, ca în fiecare seară când venea baba Gârda după lapte, cum a fost în Rusia, și iară baba Gârda se va minuna de ce se află acolo. Baba Gârda nu știa carte, nu ieșise niciodată mai mult de zece kilometri din sat și nici nu văzuse tren în viața ei. De numărat, număra până la zece și se oprea. Bunicul se distra tare și-l distra și pe el pentru că făcea ce făcea și tot la cât de mare e Rusia ajungea. „Cât de mare?” zicea baba Gârda, gata în-spăimântată de ce urma să audă. „O, lasă-mă, că nici nu-ți pot spune!” — făcea bunicul. „Știi cât îi de mare? Cât te-ai duce de-aici până la Bufet și-ai veni înapoi și iară te-ai duce și iară ai veni și-ai tot umbla așa pân-ai muri și tot nu i-ai da Rusiei de capăt.” Baba Gârda ducea mâna la gură auzind așa minunăție, dar bunicul nu terminase. „Și știi tu câte trenuri sunt acolo?” „Câte?” îngâna baba Gârda. Bunicul căuta un lemn aprins în sobă, îl scotea, își aprindea țigara și se uita la baba Gârda. „Degeaba îți spun, că nu mă crezi”, zicea el. „Ba te cred”, zicea ea cu sufletul la gură. „Câte?” Bunicul arunca lemnul înapoi pe jăratic și zicea tare: „Unșpe!” „Vai de mine, da’ unde încap atâtea?” se speria baba Gârda și bunicul ridica din umeri, adică nici el nu știa, asta era situația, apoi începea să râdă. El se gândise că baba Gârda nu putea fi chiar așa proastă să-l creadă pe bunicul de fiecare dată cu cele unșpe trenuri din Rusia, mai ales că îl vedea că râde; poate că ea nu-l credea, ci numai se făcea că-l crede ca să-l vadă bucurându-se. Pentru că bunicul era frumos când se bucura și baba Gârda zicea „frumos ești tu când râzi, Simioane, nimeni nu râde ca tine” și i se umezeau ochii. Și-atunci bunicul nu mai râdea așa de tare și baba Gârda se scula, își lua cana de lapte și șontâc-șontâc ieșea și se ducea la căsuța ei. Nu moare bunicul așa ușor, degeaba se temeau unchiul Ghiță și mama. Se

temeau și ei că dacă moare bunicul n-o să mai aibă cine le crește porc. Că unchiul Ghiță nici lăturile n-a vrut să le ducă în ziua când a căzut bunicul la pat, a venit baba Gârda și le-a dus și tot ea le ducea de-atunci. Biata baba Gârda. Pentru ea a mâncat și bătaie, singura bătaie pe care i-a tras-o bunicul vreodată, cu cureaua, de n-a putut ședea pe fund vreo două zile, baba dracului. Și ce mare prostie făcuse? A râs și el o dată de ea, cum râdea și bunicul. Baba Gârda avea o căsuță la marginea dinspre țigani a satului, bunicul zicea că-i „muzeu", unde trăia ea, că n-avea pe nimeni. Vara el se ducea des la ea, pe-acolo stătea și Feri cu care se împrietenise la pescuit, și baba le dădea zmeură din grădina ei, mai mult lui, că zicea că e palid, și lui Feri mai puțin, că el n-avea cum să fie palid. Lasă că și Feri își lua singur când baba era dusă prin sat, dar nu lua mult. Iarna nu prea mergea pe-a-colo, nici la colindat, că baba nu-și făcea pom ca toți oamenii, rupea numai câte-o ramură de prun și punea vată pe crenguțe și bucățele de staniol, să simtă și ea că-i sărbătoare. Și la un Crăciun i-a adus bunicul și ei un brad mare și i-a spus să-și facă pom, că numai Sfântul știe dacă va mai apuca ea alt Crăciun. Și seara i-a îmbrăcat bunicul frumos și pe el și pe Ancuța, l-au așteptat pe Cosmin și le-a spus bunicul să meargă să-nceapă colindatul la baba Gârda, s-o colinde frumos cu „O, ce veste minunată" și-apoi să vină spre casă. Pe drum s-au întâlnit cu Feri, care avea ceata lui de puradei, dar când a auzit unde se duc, și-a lăsat ceata și-a zis că vine cu ei. Și pe drum le-a povestit Feri că a văzut-o dimineață pe baba Gârda la cooperativă cum și-a cumpărat vreo șase bomboane de pom și-atunci s-a gândit el ce va face baba numai cu atâtea bomboane la așa pom mare. Și după-amiaza a pândit-o pe fereastră și-a văzut-o că scotea dintr-o cutie foițe de staniol colorate și le umplea cu mămăligă, le tot moșmondea până semănau cu cele adevărate și le lega sus, în vârful

pomului. Și le-a mai spus Feri că toată jumătatea de sus a pomului e cu bomboane de mămăligă, numai jos, unde ajungi cu mâna, sunt bomboane de la cooperativă. Ei au râs și de-abia au așteptat să ajungă. Și-au ajuns și-au cântat tare „O, ce veste minunată” și baba Gârda a ieșit bucuroasă și i-a poftit să intre și i-a pus pe scaune și le-a dat mere și nuci, și trei bucăți de halva, că nu se așteptase să vină și Feri. I-a întrebat ce colindă mai știu și ei au zis că nu mai știu și-atunci ea a început să cânte singură o colindă cu niște păstori și ei se tot uitau să vadă care sunt bomboanele cu mămăligă. Și imediat le-au văzut, că n-aveau muchiile așa drepte și când baba a terminat colinda, el, care era mai curajos, a cerut o bomboană de pe pom. „Cum să nu, domni-șoru’ Claudiu!” a sărit baba și-a vrut să-i dea una de pe crengile de jos. „Lele Gârdă”, a zis el, „dă-mi-o pe aceea de-acolo”, și-a arătat una mai de sus. „Lasă, domnișor, că asta-i mai bună”, a zis baba și-a rupt iute bomboana și-a desfăcut foița și era corectă, de zahăr. Dar el n-a vrut s-o ia și-o tot arăta pe aia și Cosmin abia se putea ține de râs și baba a zis că nu ajunge până acolo și-atunci el s-a urcat pe scaun, a luat bomboana și-a desfăcut staniolul. Când au văzut mămăliga, au început să râdă toți patru, Cosmin mai tare, da’ s-au speriat că babei îi dăduseră lacrimile, îi tremura bărbia și nu zicea nimic. Au plecat și el a aruncat bomboana aceea într-un șanț. Acasă tâmpita de Ancuța i-a povestit bunicului și bunicul odată s-a înnegrit la față, l-a apucat de mână, l-a dus în șură și-a început să-l bată cu cureaua. „Da’ ce-am făcut?” a urlat el. „Râzi tu de Gârda, mucosule?” — a strigat bunicul. „De ea, mă?” „Da’ dumneata nu râzi?” a suspinat el. „Cu Rusia, nu râzi?” Bunicul n-a mai dat, și-a suflat nasul într-o parte și și-a băgat cureaua în pantaloni. L-a lăsat acolo în șură plângând și s-a dus în casă. Ancuța n-a pățit nimic. Parcă ea nu râsese...

Deodată, în spatele lui, Sura începu să cotcodăcească. El se sculă și trecu peste creasta fânului. „Pui, pui, pui”, făcu blând, cum făcea și baba Gârda când chema găinile la grăunțe, dar Sura se feri, bătu din aripi și-apoi o auzi zburând jos în șură și ieșind cotcodăcind ca proasta în curte. Mare scofală, a făcut și ea un ou. Ba nu, uite că erau trei. Înseamnă că lipsise trei zile din sat. Un ou era cald, celelalte două mai reci. Le luă cu grijă, sui înapoi creasta fânului și se lăsă să lunece până în colțul dinspre curte al acoperișului, unde o țiglă spartă fusese înlocuită cu o bucată de sticlă. Se aplecă și privi. În curte nu era decât Ancuța, care plimba bicicleta de colo-colo, fără să îndrăznească să pună piciorul pe pedală. Zâmbi. „Numai femeie să nu fii”, își aminti el cum spusese mama atunci când, într-un genunchi, trebuise să adune de pe parchet murăturile din borcanul scăpat de tata. Tata n-a zis nimic, dar când mama s-a întins după un castravete rostogolit sub dormeză, i-a tras lui cu ochiul, că adică „lasă-le pe ele să vorbească, noi bărbații avem alte treburi, nu trebuie să ne vârâm sub dormeză după castraveți.” Femeile aveau munci mai mici, erau mai neajutorate, ca Ancuța, care nu se putea urca pe bicicletă fără sprijin. Ei nu i-ar fi putut veni în minte, oricât face pe deșteapta, ideea cu aurul, deși fusese și ea de față când bunicul le-a povestit despre mina unde-a lucrat după ce, în primul război, căzuse prizonier la ruși, și-apoi despre mina de-aici, unde-a lucrat după ce s-a întors. „Aurul e un lucru viu”, a zis atunci bunicul, „trebuie numai să-l trezești, să-l scoți din piatră, din apă, de unde se ascunde.” El a întrebat cum să-l scoți și bunicul le-a spus că turcii și tătarii când voiau să scoată aurul cu care erau poleiți pereții mănăstirilor, le dădeau foc și aurul se mișca, se scurgea pe ziduri și păgânii îl adunau, săreau pe cai și țuști cu el în stepă, la nevestele și copilașii lor. „Pentru că orice lucru viu se mișcă, se ferește

din calea focului, că-l doare focul”, a zis bunicul și-a luat o floare de pe masă, o gherghină, că era duminică dimineața și bunicul ducea flori la biserică, a aprins un chibrit și l-a apropiat de petale. Imediat, câteva petale s-au înnegrit și s-au strâns, și el a simțit cum o doare pe floare focul, dar nu i-a zis bunicului să stingă chibritul, că parcă îi și plăcea să vadă cum se trag petalele de flacără și n-au unde să fugă. „Dar în valea de-aici nu este aur?” a întrebat el, aducându-și aminte că văzuse un film unde niște oameni căutau aur în pietrele dintr-un râu. „Oho!” — a făcut bunicul. „Cum să nu fie, că doară apa asta de la mină vine! Dar nu-l știm noi scoate.”

Puse un ou în buzunarul stâng al hainei, pe celelalte două în dreptul și păși pe marginea podului. Se lăsă încet de-a lungul peretelui, ținându-se cu mâna de bârna din margine până găsi cu vârful picioarelor oblonul dinspre grajd, își desprinse mâinile și sări de pe oblon pe stiva de scânduri și de acolo jos în șură. Pipăi ouăle: rămăseseră întregi.

„Claudiu, hai te rog, ține-mă puțin”, zise Ancuța când îl văzu ieșind în curte. El trecu pe lângă ea fără s-o bage în seamă, uitându-se doar cu coada ochiului spre bicicletă. „Sputnik”. Bună bicicletă. Da’ dacă nu știi să te dai... Urcă treptele și intră încet în tindă. Mirosea a varză de la butoiul pe care tata și unchiul Ghiță îl aduseseră aici din pivniță, că bunicul nu mai putea coborî în ultimul timp acolo. Îi plăcea bunicului moarea de varză. Îl ruga pe el sau pe baba Gârda să-i aducă moare într-o cană mare, iar dacă rămânea singur, se scula din pat, își punea tălpile în papucii de pâslă aduși de unchiul Ghiță din Libia și ieșea după un timp la butoi.

Vru să intre din tindă în camera dinspre grădină, dar ușa se deschise și apăru mama. „Ce vrei?” „Să duc bunicului ouăle.” „Unde le-ai găsit?” „După șură, lângă gunoi”, minți el. „Uite cum te-ai

murdărit”, zise mama și-l scutură pe umăr, apoi îi strânse nodul la cravată. „Nu poți și tu să stai liniștit, ca alți copii? Te-ai vârât în gunoaiele alea...” Care copii? vru el să-n-trebe, dar își dădu seama că, dacă devine obraznic, n-o să-l mai lase să intre în cameră. „Vreau să-i dau bunicului ouăle.” „Nu se poate acum, Claudiu. Bunicul doarme.” „Nu doarme”, zise el. Bunicul nu dormea niciodată la prânz. „Claudiu, te rog să nu fii obraznic! Nu ai ce căuta înăuntru. Bunicul s-a simțit rău și-acum doarme.” El se gândi cu ciudă că se află numai la câțiva pași de cutia cu chibrituri de pe stelaj. „Da’ stau numai un pic, mă uit la el și după aceea plec.” „Dacă ți-am spus că nu se poate, de ce nu vrei să-nțelegi?” — zise mama mai cu blândețe. „Lasă ouăle aici și-o să i le dai mai târziu.” El stătea cu capul plecat și văzu o muscă învârtindu-se pe loc ca un titirez. Probabil mâncase din farfuria cu „Muscamor” de pe masă. „Atunci mă duc până la vale. Nu fac baie”, adăugă repede. „Ce să faci la vale?” „Mă joc cu Cosmin, l-am văzut la pod.” „De ce nu vă jucați aici?” — zise mama. „Aici nu vă puteți juca?” „Păi, dacă doarme bunicul...” făcu el. Mama tăcu un moment. „Bine, du-te, dar dacă aud că ai intrat în apă sau te-ai jucat cu țiganu’ ăla... nu știu ce-ți fac. Cât stai?” „Puțin”, răspunse el, uimit că mama îl lăsa la vale în costum. „Cât?” „O oră.” Scoase ouăle din buzunare și le puse pe masă, lângă „Muscamor.” „Într-o oră ești înapoi”, zise mama. „Da”, răspunse el și ieși.

I-a dat voie la vale în costum. Și-altă dată de-abia îl lăsa în trening, înseamnă că se-ntâmpla ceva înăuntru. Poate chiar murea bunicul. Când mor oamenii mari, copiii poate că nu trebuie să se uite. Se gândi dacă văzuse pe cineva murind. Văzuse, la televizor, dar acolo oamenii mureau căzând pe spate, împușcați, sau în față, înjunghiați, țipau, gemeau, se zbăteau, făceau urât. Nu văzuse niciodată un om murind liniștit. Poate nimeni nu

murea liniștit, poate și bunicul se gândea cine-o să-i sape porumbul din grădină, cine-o să-i culeagă via și roșiile, cine-o să aibă grijă de vacă și porc. Că pe unchiul Ghiță nu te poți bizui, tata nu știe să sape, mama nu mai e țărancă. Pe când erau mai mici și Ancuța nu îl depășise încă în înălțime, de câte ori bunicul pleca la cooperativă sau la câmp și ei rămâneau singuri în casă, el se juca „de-a moartea". Ancuța se temea de moarte, nu de moartea ei, ci de-a lui, că ea nu știa muri. Numai el știa muri: se lăsa pe-o parte în pat, închidea ochii, deschidea gura și șoptea: „Ancuța, mor, mor". La început ea râdea neîncrezătoare, dar când el se punea să respire din gât, cum făcea baba Gârda, se speria și zicea „hai, Claudiu, nu muri". Atunci el respira tot mai gros și Ancuței îi dădeau lacrimile și se urca și ea în pat și-l zgâlțâia și-i simțea genunchii cum îl apasă pe coaste, „hai, Claudiu, te rog, nu muri, că te spun bunicului", și când o vedea printre gene că plânge de-a binelea, se răsucea și gemea stins: „Dă-mi un leu". Ancuța sărea din pat, își scotea de la gât cheița, fugea la pupitrul mesei din bucătărie unde o auzea cum descuie și scoate pușculița. Venea cu leul și i-l dădea, și el deschidea ochii și cobora ca un moșneag din pat, ținându-se de șale. Punea leul în pușculița lui și socotea în gând cam de câte ori trebuie să moară ca să-și poată cumpăra lansetă. Numai că odată Ancuța l-a spus bunicului și bunicul a învățat-o să-l gâdile dacă el o mai sperie cu moartea. Și-a cumpărat până la urmă minciog, că n-apucase să moară decât de șaptesprezece ori, plus unșpe lei pe care-i avea el în pușculița lui.

În curte Ancuța reușise să-și treacă un picior peste apărătoarea lanțului și încerca pedala cu talpa. El se apropie de bicicletă. „În două zile învăț", zise ea. El ridică nepăsător din umeri. „Hai, ține-mă", cedă ea. „Te țin dacă-mi aduci chibriturile din casă." „Chibrituri? De ce nu iei din mașină?" întrebă ea. Tâmpitul. Sigur că da,

unchiul Ghiță fuma și avea o grămadă de cutii în bord. Trebuia să se gândească. Se repezi spre mașină, se cocoță pe banchetă și deschise bordul. Luă o cutie și-o zbughi spre poartă. „Claudiu” — țipă Ancuța brusc deșteptată. „Te spun la mătușa că fumezi!” El se opri fulgerat de strigătul ei. Țipa extraordinar, ca mama. Se întoarse și scrâșni încet, să nu se audă în casă: „Nu fumez, tâmpito!” „Ba da, știu că fumezi!” răspunse ea cu glasul cu care la serbările de la școală era pusă să recite poezii despre eroi. „Fumezi cu Feri!” „Nu fumez”, aproape că scânci el, privind spre ușa de la intrare. „Atunci de ce-ai luat chibriturile?” Cu glasul ăsta, o înscriseseră și-n corul copiilor din oraș, toți mototolii care nu se jucau după-amiaza și mergeau la repetiții. Ea cânta la microfon, solo, „Somnoroase păsărele”. Dac-ar auzi-o, n-ar rămâne una în cuib. „Vrem s-aprindem depozitul de fân”, minți el fulgerător. Ancuța holbă ochii: „Fânul de la C.A.P.?” „Da”, zise el privind-o țintă. Îi dăm foc.” „Vin și eu”, șopti ea. „Nu pot să te iau, că ne spui.” „Dacă mă iei, nu vă spun. Îți dau și bicicleta să mergi tu cu ea.” El șovăi o clipă, apoi spuse: „Ad-o-ncoace”. Ancuța veni împleticită spre poartă, împingând din greu spre ghidon. El luă bicicleta și ieși la șosea. Se urcă în șa, începu să pedaleze atât cât Ancuța să se poată ține în fugă lângă roata din spate. „Claudiu”, gâfâi ea după ce trecură de cooperativă, „de ce vreți s-aprindeți fânul?” Nu răspunse. Privea în față, spre pod. Chiar credea, proasta, că el și Feri vor să dea foc fânului. L-a crezut și pe taică-său când i-a povestit cum a vânat lei în Africa. Mințea și unchiul Ghiță ăsta... Stătuse doi ani în Libia, da’ la cât mințea, putea să stea și-acasă. „Claudiu, poți să și fumezi, să știi că nu te spun. Mergi mai încet.” „Eu nu fumez”, răspunse el uitându-se peste umăr. „Feri fumează.” „Da’ Cosmin nu fumează?” „Nu”, răspunse el. Ar fi fost în stare să-l pârască și pe Cosmin la tanti preoteasa. Mamă, ce-ar mai

încasa-o grasu'! L-ar bate cu aia, cu cădelnița. „Numai Feri fumează”, adăugă. Pe Feri poate să-l pârască, la ei toți fumează. Feri ia bătaie când nu găsește mucuri destule pentru bunicu-său.

Încetini. Înainte, alb în soarele amiezii, se vedea podul și, dincolo de pod, pe malul dinspre deal, se lungeau drepte și înalte șirele de fân ale colectivei. Ar ieși ceva foc. Cu pompița aia roșie ce ruginea în punctul P.C.I. și la care odată, când au făcut exerciții, l-au înhămat pe Truli, calul împiedicat al paznicului, da' bietul Truli n-a putut clinti pompa din fierăria ei, n-ai apuca să stingi nici o căpiță. Ferească sfântu' de-o scânteie. „Lăudăm pe Iisus”, făcu tare Ancuța. El se uită în dreapta și văzu pe prispa unei case o babă care bolborosi ceva, dând respectuos din cap. Când venea în sat, Ancuța nu mai zicea „săru-mâna”, ci saluta ca țăranii, cu „Lăudăm pe Iisus”, iar ei răspundeau „În veci amin”. Ea voia să se vadă că nu mai e copil, făcea pe deșteapta, pe domnișoara, să zică țăranii „ce cuminte e fata domnului Ghiță”. Lăuda pe Iisus, dar la biserică se plictisea la fel de tare ca el. Abia aștepta să zică tatăl lui Cosmin predica și s-o-ntindă afară. El nu prea saluta, uita. Și-apoi, era și greu să fii mereu atent, să pândești de pe drum, prin curți, când apare vreun țăran, ca să-L lauzi pe Iisus. Țăranii mergeau mai rar pe șosea, aveau ei cărările lor.

Trecură de ultima casă și după încă o sută de metri el descălecă. De la înălțimea șoselei care intra pe pod văzu jos, pe pietriș, trupurile lui Feri și Cosmin, întinse la soare, iar în vale, în mijlocul apei, bivolul. Adică bivolița. Fluieră și cei doi ridicară capetele. Așteptă până observă că ei se uită mai mult spre bicicletă și-apoi începu să coboare cu grijă cărarea spre apă printre brusturi și pietre, ținând strâns de ghidon și încercând cu călcâiul locurile unde proptea piciorul. „Claudiu, eu ce fac?” strigă Ancuța și vorbele ei se rostogoliră cu ecou sub pod. „Ce să faci? Vino și

tu!” răspunse el. „Dar nu pot! E prea adânc!” „E prea abrupt”, o corectă el. „E prea abrupt”, repetă ea îndatoritoare. „Să vii să mă iei, auzi?” „Eee”, făcu el. Ajunse jos și lăsă bicicleta să cadă pe-o tufă. Cosmin și Feri se apropiară. „Claudiu!” strigă de sus Ancuța. „Vino, măi, că poți!” — se enervă el. „Ține-te de brusturi!” Asta ar mai lipsi acum, s-o care de mână jos, s-aibă de ce râde grasu’. Deși, dacă era și-o fată cu ei, putea fi mai interesant. Și la lectură suplimentară, în Jules Verne, erau fete. Mai găteau, mai aveai pe cine să aperi de bandiți. Feri însă nu știa ce-i aia lectură suplimentară, el tot ar fi râs. Și Ancuța nici nu semăna cu fetele din Jules Verne, una-două țipa și smiorcăia. Mai bine-ar fi avut Cosmin o verișoară. „A cui e?” întrebă Cosmin arătând spre „Sputnik”. „A ei.” „Și pe ea de ce-ai adus-o?” zise Feri. „N-am putut scăpa, m-a văzut când am luat chibriturile. Dacă nu venea, mă pâra.” Se uitară spre Ancuța. Începuse să coboare în fund, cu picioarele înainte, ținându-se cu mâinile de brusturi. Cordeluța îi căzuse pe gât și i se vedeau deasupra șosetelor trei sferturi genunchii goi. Feri scuipă printre dinți, într-o parte. Scuipa cel mai departe. Avea și-o strungă între dinții de sus. „Ea crede că vrem să dăm foc fânului”, spuse el. „Și ce, îi dăm foc?” zise Cosmin. „Ești nebun? Cum să-i dăm foc? De-asta am venit?” făcu el. „Ești prost, mă”, zise Feri către Cosmin. „Du-te și-adună lemne.” „De ce s-adun numai eu? Adunăm toți”, zise Cosmin. „Eu am adus ceaunul și el chibriturile”, zise Feri. „Tu ce-ai făcut?” „O să mă scufund și eu”, făcu bosumflat Cosmin. „O să te scufunzi pe mă-ta”, zise Feri. „Știi că nu poți. Du-te după lemne.” Cosmin se întoarse și se uită după vreascuri. „Claudiu, dă-mi chibriturile și trimite-o pe asta acasă”, zise Feri încet. „Mă spune la mama. Știi cum e”, răspunse el. „Nu mă pot scufunda cu ea aici”, făcu Feri. „De ce?” întrebă el, dar imediat înțelese. Se căută prin buzunare. „Uite, prindeți-i cu asta”, și-i întinse cu

chibriturile un ac de siguranță. Feri îl luă fără să mai spună nimic și se duse în tufe. Era mai mare decât el și Cosmin cu doi ani, dar n-avea slip cumpărat. Avea niște chiloți negri de sport care îi cam cădeau când ieșea din apă. Bine că el își luase slipul pe sub costum. Mama nu observase.

La jumătatea cărării, stând în fund, Ancuța se oprise. Cu stânga se ținea de un mănunchi de mohor și cu dreapta culegea niște flori galbene. Uitase cât de abruptă e cărarea. Tocilara. Va pune florile în ierbar și peste un timp le va arăta profesoarei de botanică, să ia premiu. Avea și flori din Africa. „Claudiu, știi cum se numesc?” strigă ea și-i flutură buchetul. „Vezi că te duci în cap!” răspunse el.

Din tufe, cărând o buturugă, apăru Feri. Avea între buze o țigară aprinsă. Din cauza fumului, ținea unul din ochi închis. Așa semăna cel mai tare cu bunicu-său, Rezmiveș, care și el avea un ochi închis, dar de tot, de la revoluția din Rusia. Feri aruncă buturuga pe nisip și scoase din gură țigara. „Nu te dezbraci?” întrebă. El se uită în jur, să vadă unde să-și pună costumul. „Pune-l aici pe crengi”, zise Feri. „Da’ cum de-ai venit așa?” „Cred că moare bunicul”, răspunse el. „E pentru înmormântare.” Feri dădu din cap în semn că a înțeles: „Era bătrân”, zise. El începu să se dezbrace. Întâi își scoase cravata peste cap, să nu-i strice nodul, apoi haina. „Al tău e sănătos?” „Cine?” făcu Feri. „Bunicul tău.” Feri pufni pe nas: „N-are nici pe dracu’”. Pantalonii și-i puse la dungă, peste haină. Crengile tufei se lăsară puțin în jos. „Te mai bate?” „Mai, mânca-l-ar câinii”, zise Feri. „Lasă”, făcu el, „că poate n-o mai duce mult.” „Am văzut și eu”, zise Feri, „că nu mai poate fugi cât mine. Da’ mă prinde seara, în casă.” El se așeză, își scoase ciorapii și-i vârî sub tufă. „Dacă m-ar vedea mama acum, cred c-aș încasa-o și eu.” „Și pe mine mă bate mama, săraca”, zise Feri, „da’ mai mult așa, să nu mă bată chioru’. De

ea nici nu fug. Nu tragi?” El arătă spre Ancuța. „Du-te mai încolo, nu te vede”, zise Feri. „Mă simte mama, după miros.” Feri mai trase un fum, apoi aruncă țigara și-o înveli cu nisip. „Auzi, Claudiu”, zise încet, „asta până la urmă o să vadă ce facem și ne spune.” „N-o să-și dea seama”, răspunse el. „E proastă. O să-i spun că facem niște reacții chimice.” „Ce-s alea?” întrebă Feri. „Niște chestii de la școală. Când fierbi ceva, sare sau bicarbonat.” Feri nu păru prea convins: „Și dacă se uită în ceaun?” „Când vedem că începe să iasă, îl trimitem pe Cosmin s-o țină de bicicletă, la drum.” „Mai bine îi zicem că...” începu Feri, dar tăcu, fiindcă Ancuța venea spre ei, cu florile în mână. „Uite, Claudiu, ciuboțica-cucului”, zise ea. Pe Feri se făcea că nu-l observă. Se temea puțin de el, mama le tot înșira povești cu țigani care fură copii, mai ales lui, ca să nu se mai joace cu nepotul chiorului. Sau aștepta să fie salutată prima, ca o domnișoară. He, pân-o saluta-o Feri... Stătea în fața lor, învârtind buchețelul între degete. „Pune-le în apă dacă vrei să nu se usuce”, zise el. Ea merse la marginea apei și ei o urmăriră cum se apleacă și fixează mănunchiul de flori între două pietre. Se înverzise pe șosete și pe fund. Așa-i trebuie, dacă nu stă acasă. „De ce v-ați dezbrăcat?” — făcu ea. „Treceți prin apă?” „Unde să trecem?” zise el. „Cum unde? La fân!” „Nu mai mergem”, răspunse el. „Nu?” — se ridică ea dezamăgită. „De ce?” „De-aia.” „Sunteți fricoși”, zise ea și se aplecă iarăși spre flori. Îi venea s-o-mpingă în apă. Cum stătea așa pe vine, cu spatele la ei, numai s-o atingă și s-ar fi dus drept în cap. Auzi, fricoși. Se uită la Feri. Feri scuipă printre dinți. Și pe el îl enervau fetele. Ar fi voit să-i spună, ca s-o lase praf, ce vor să facă el, Feri și Cosmin, să-i arate cât e de toantă și ce mare încredere îi acordase luând-o la vale, dar nu putea, era secret, strict secret, juraseră toți trei să nu spună nimănui, chiar de vor fi schingiuiți, făcuseră, cum îi învățase el, un

adevărat legământ de sânge, se înțepaseră la un deget cu un ac de gămălie, întâi el, apoi Feri și la urmă și Cosmin, care se chinuise cel mai mult, strâmbându-se de durere până când vârful acului izbutise să scoată din arătătorul lui gras o bobiță de sânge, și-și uniseră aici la pod bobițele roșii, pecetluind jurământul și-apoi ajutându-l pe Cosmin să-și lege arătătorul cu batista, că nu i se mai oprea sângele. Se gândi să-i aducă aminte Mototoalei cui îi fusese frică și țipase când năvălise în curtea bunicului bivolul clopotarului, dar Ancuța, cum stătea așa, zise peste umăr: „Feri, tu ce mai faci?” Feri se întoarse surprins spre ea, lungindu-și gâtul. „Te-ai dezvoltat de când nu te-am văzut”, zise Ancuța și Feri se uita de data asta spre el, că adică asta voia să-și bată joc sau ce era? Nici el, Claudiu, nu știu ce să spună și, instinctiv, privi la trupul subțire, maroniu, al lui Feri și la chiloții lui negri de sport, prinși într-o parte cu acul de siguranță. „Câți ani ai?” — adăugă ea fără să se miște și Feri răspunse repede, ca și cum l-ar fi ținut cineva de piept: „Cinșpe”, apoi se răsuci spre tufe și strigă răgușit: „Grasule! Grasule!” „Ce-i?” se auzi vocea lui Cosmin. „Vină, mă, că ne apucă noaptea!”

Cosmin ieși de după tufe cu un braț de crengi, rădăcini uscate de rogoz. Era asudat și desfăcu brațele răsuflând greu. Pe pieptul lui alb se iviră câteva zgârieturi. „Să fie al dracului ăla care mai merge singur după lemne”, zise și se lăsă să cadă pe nisip. „Astea-s lemne?” făcu Feri. „Da’ ce sunt?” întrebă Cosmin. Feri nu răspunse, ci porni prin spatele Ancuței de-a lungul malului, uitându-se în treacăt spre micul baraj de pietre pe care-l făcuse ea în jurul buchetului. „Când ți-au cumpărat bicicletă?” zise Cosmin. „Ai putea în primul rând să saluți”, răspunse Ancuța. Cosmin fornăi cu dispreț și începu să arunce cu pietre în apa de sub pod. „Sper că nu trebuie să-mpărțim și cu ea”, zise apoi tare și el îi făcu disperat semn să tacă, dar era

prea târziu. Boul. Mereu îl lua gura pe dinainte, iar când îl spovedea taică-său, dacă n-apuca să înceapă să plângă, spunea tot. Dacă se punea pe plâns, era bine, urla până părintele obosea plesnindu-l și uita pentru ce-l luase la bătaie. Bătea la el ca la fasole, cât era de gras. „Ce să-mpărțiți?” întrebă Ancuța. „Peștii”, răspunse el iute și-i trase cu ochiul lui Cosmin, să-n-țeleagă și tântălăul. Vrem să prindem pești.” „Da’ n-ai undi-țele”, observă ea. „Prindem cu mâna.” „Și lemnele pentru ce le-ați strâns?” El se uită crunt spre Cosmin: măcar acum își dădea seama ce prostie făcuse? Poftim, ce să-i răspundă ăsteia? Pentru ce strânseseră lemnele? Îi arătă discret lui Cosmin pumnul și se trezi spunând: „Pentru diureză”. „Pentru ce?” holbă ochii Cosmin. Ancuța se-ntoarse și ea, mirată. „Pentru diureză”, repetă el cu putere. „Ce-i aia?” întrebă ea. „O experiență”, răspunse el, simțind că-i vine să-i dea cu ceva în cap grasului, care-l privea cu gura căscată. „Ce experiență?” zise ea. „Vezi că nu citești?” — făcu el. „Și te mai lauzi că ești la cercul de chimie.” Trecu încet în spatele grasului și-i trase una cu vârful piciorului. Cosmin icni derutat. El se așeză pe nisip și, în sfârșit, își aduse aminte de unde auzise cuvântul: de la tanti Aglae, care, la bucătărie, pe când el își făcea lecțiile în cameră, i se plânsese mamei că îi e tot mai greu cu diureza asta. Scria tema la matematică și notase cuvântul pe interiorul copertei, cu gândul să-l caute în dicționarul unchiului Ghiță, să vadă ce-nseamnă de tanti Aglae se vaită că nu-l mai suportă. Apoi uitase să-l caute și schimbase caietul. Noroc că i-a venit acum în minte. Diureză. Parcă era nume de cățelușă.

Ancuța privi spre el, apoi își puse mâna streașină la ochi și se uită spre soare. „Claudiu, dacă mă descalț și eu, mă spui?” „Nu”, răspunse el. „Nici eu nu te spun că fumezi. Dacă vrei, poți să fumezi.” „Eu nu fumez”, zise el. Ancuța se

ridică, își scoase sandalele și șosetele trei sferturi. Sub genunchi, pe piele, avea două cercuri roșii, de la elastic. „De ce nu fumezi?” — întrebă ea. „Încearcă măcar să vezi cum e. Au, ce rece e apa!” „Nu vreau. De ce nu-ncerci tu? Îl rog pe Feri să-ți dea o țigară.” „Eee, și după aia mă spui lui tata...” „Pe cuvânt de onoare că nu te spun”, zise el. „Dar tragi tu primul?” „Ți-am spus că nu fumez”, zise el. Sigur, dac-ar fi tras el primul fum, ea n-ar mai fi vrut, putea să jure. Șmechera. Dar cu el nu-i mergea. Ancuța mai înaintă puțin în apă, apoi întoarse capul spre Cosmin și-l privi pe sub gene: „Tu fumezi?” „Nu”, răspunse repede grasul. „De ce?” — zise Ancuța. „Uite, Feri fumează.” „Pentru că nu-mi place.” „De ce nu-ți place?” „E amară”, zise grasul. El începu să râdă. „Înseamnă c-ai fumat!” făcu ea triumfătoare și ieși pe nisip. „N-am fumat!” zise speriat grasul. Gata, îl prinsese. Ce șmecheră. „Ai fumat”, zise Ancuța convinsă, „și te spun la tanti preoteasa.” „Degeaba mă spui, că tata e la mănăstire!” spuse grasul cu disperare. Da, dar și când s-o întoarce, gândi el, continuând să râdă. Îl trimisese episcopul la mănăstire pentru că într-o duminică, după slujbă, se dezbrăcase și intrase în echipa de fotbal a satului, cum nu mai făcuse nici un popă înainte. Dacă erai popă, nu puteai juca fotbal. Nici handbal. Dar tatăl lui Cosmin juca și tenis de masă, la Căminul Cultural, îi bătea pe toți. „Dacă mă ții să mă-nvăț pe bicicletă, nu te spun.” „Te țin”, zise grasul.

Dinspre tufe se auziră pașii lui Feri, apoi îl văzură cum iese de-acolo cu spatele, trăgând un mănunchi mare de crengi legate cu cureaua de la pantaloni. Așa aducea lemne și spre sfârșitul toamnei sau iarna, din pădurea comunală, trăgându-le spre căsuța lor din lut bătut, unde stătea împreună cu maică-sa, cu bunicul și cu alți frați și surori mai mici, că tată n-avea. Nici n-avusese vreodată, la ei tatăl nu se știa totdeauna, era important să ai mamă, nu tată. Feri aduse

lemnele lângă ceaun, merse la pantalonii lui și scoase un briceag. Alese din grămadă două crengi groase pe care începu să le cioplească. „Pentru ce-s alea?” zise Cosmin. „Pentru ceaun”, răspunse Feri. „Pe ce vrei să-l pui? Ia apucă-te tu și fă așchii.” „Și Claudiu ce face?” „O să scoată cenușa de-acolo”, zise Feri. „Hai, nu fi putoare, treci la lemne.” El se ridică, îi ocoli pe Feri și pe Cosmin și se opri în fața micii vetre pe care cine știe ce pescari sau țigani cu șatra o săpaseră în peretele gălbui al malului surpat. Pe buza malului, după surpătură, salcia cea bătrână, cu o parte din rădăcini dezgolite, crăpate de soare, se apleca deasupra văii ca o trambulină. Se puse în genunchi și trase încet din adâncitura arsă, cu amândouă mâinile, cenușa fină și tăciunii stinși, fărâmicioși. Curăță și gaura mare de deasupra, unde venea pus ceaunul, și gaura mai mică, pentru fum. Feri se cățără pe mal și înfipse cele două crăcane de-o parte și de alta a vetrei. În colțul gurii avea o țigară nouă. „Gata”, zise Feri. „Putem s-aprindem.” „Nu acum”, zise el. „Întâi s-aducem pietrele.” „Feerii”, se auzi Ancuța. Feri rămase aplecat, privindu-l: „Ce vrea asta, mă?” șopti. „Nu știu”, răspunse el și se ridică. Ancuța stătea în picioare, cu capul aplecat, lăsat pe un umăr, uitându-se la spatele lui Feri. „Ce vrei?” zise el. „Să-mi prindă Feri un pește.” „N-avem timp. Tu nu vezi ce facem aici?” zise el. „Feeeri, îmi prinzi un pește?” Feri continua să-l privească, de parcă ar fi așteptat să-l vadă cum o să se descurce. El ridică din umeri: „Du-te și prinde-i”. Feri stinse vârful țigării, o lăsă pe-un bolovan, sări pe nisip și intră în apă.

Ieșind de sub pod, râul venea mic, limpede, lunecând și gâlgâind peste colțurile pietrelor, apoi făcea un cot, săpând sub malul cu salcia aplecată o bulboană unde se învârteau pete gălbui de spumă. Aici își aruncau pescarii cârligele cu viermi pentru scobari, cu râme lungi, de pământ, sau cu coropișnițe pentru mreană și somn, cu lipitori ori

cu mațe de găină pentru clean, cu mămăligă pentru crap, aici încercau ei trei cu râmă roșie de gunoi pentru ce-a fi să fie și tot aici, după ce se plictiseau să urmărească plutele rotindu-se la nesfârșit prin spuma gălbuie, el și Feri săreau în apa ce le trecea de cap, se lăsau duși de curent spre rădăcinile salciei și Feri se scufunda, își făcea loc printre rădăcini într-un ponor larg, sub mal, iar el îl ținea de glezne și când Feri zvâcnea din picioare, era semn că trebuia să-l tragă afară, că ori prinsese ceva, ori nu mai avea aer. La ponor mergeau de-o vreme amândoi pentru că la începutul verii Feri intrase singur sub borta salciei și o parte din mal se lăsase peste el, prinzându-l de la brâu înăuntru. Noroc că apa fusese mică și putuse sări cu Cosmin să-l tragă pe țigan de picioare, scoțând de-acolo un Feri parcă și mai vânăt, cu pieptul și spatele zdrelite de pietriș și cioturi. Băuse ceva apă, dar le spusese că, sufocându-se, înălțase capul și descoperise că ponorul se ducea în sus, râul nu-l umplea în întregime, și că, deschizând ochii, văzuse în fața lui, prin apa puțin tulburată, un cârd întreg de cleni mari înghesuindu-se spre capătul ponorului pentru că n-aveau pe unde ieși, trupul lui închizându-le ieșirea. Nu se putuse însă întinde după ei, cum era lipit pe fund de surpătura malului ce-l apăsa peste mijloc. Și le mai spusese că pe marginile ponorului, în apa aceea limpede, erau niște pietre foarte frumoase, lucitoare, cum nu mai văzuse niciodată pe vale, ca pietrele de mină. După ce, peste câteva zile, râul lărgise intrarea ponorului, Feri se scufundase iarăși și scosese cu greutate una să le-o arate. Era ceva mai aspră la pipăit și mai colțuroasă decât bolovanii de sub pod și-avea niște vinișoare gălbui, neregulate, ca vinișoarele maro din halvaua cu cacao adusă de unchiul Ghiță de la Tripoli. Și-atunci îi venise lui ideea. Ar fi vrut chiar în ziua aceea să se scufunde împreună cu Feri și să aducă toate pietrele pe mal, dar îi era frică, se gândea că dacă malul se

prăbușea de tot și Feri n-apuca să-l tragă de picioare afară, mama ar fi înnebunit de plâns la înmormântarea lui, iar tata, cum era om blând, n-ar fi știut ce să facă și s-ar fi apucat de băut. Ancuța ar fi plâns și ea și s-ar fi îmbrăcat cu fustița bleumarin plisată, iar pe cap și-ar fi pus o cordeluță neagră și după ce l-ar fi băgat în groapă, i-ar fi luat albumul cu vederi.

Feri nu se lăsă spre bulboană, ci o luă în susul apei, spre îngrămădirea de bolovani și grinzi de beton rupte rămase de la construcția podului. Era clar, voia să scape repede, să-i prindă Ancuței un porcușor, erau acolo o grămadă. Sub pod, „la baraj", cum ziceau ei, învățase și el să prindă cu mâna, îi arătase Feri cum să-nceapă, totdeauna din josul ponorului și să-nainteze în sensul invers curgerii apei, cum să ducă palmele, cum să-nchidă cu picioarele și cu trupul ieșirile peștelui. La baraj până și Cosmin îndrăznea câteodată să-și vâre degetele grăsuțe pe sub betoane.

Acum Feri se lăsase în genunchi, apa îi ajungea până la brâu, și scotocea cu brațele lui lungi, subțiri, la piciorul din mijloc — al podului. Deodată scoase un țipăt. „Ce-i?" se ridică el. „E unu mare!" „Să vin și eu?" „Hai!" — strigă Feri. „Hai și tu, grasule!" El țâșni spre apă, trecând pe lângă Cosmin, care se scula cam fără chef; grasului nu-i plăcea să prindă cu mâna, se temea de șerpi și șobolani. Apa era rece, pielea i se făcu de găină. „Pune-te acolo", zise încet Feri ca și cum n-ar fi vrut să sperie peștele, „și hai spre mine." „Era mare?" șopti și el, lăsându-se în genunchi. „Mare", zise Feri, „n-am putut să-l cuprind. Nu știu unde p... mă-sii s-a dus, că de mine n-a putut trece." El întinse brațele în adâncitura betonului, lunecând cu palmele pe fund. Apa îi intrase în chiloți, gâdilându-l. Cu fruntea se proptea de piciorul podului acoperit cu mușchi umed. „Ei?" făcu Feri. „Nimic", răspunsese el. „Nu dau de capăt." „Bagă-te cu picioarele", zise Feri, „să-l

trimiți spre mine.” El se răsuci, se întoarse pe spate, se prinse cu mâinile de-o tufă ce părea crescută direct din beton și-și dădu drumul cu picioarele înăuntru. Intră în ponor până la brâu și-atinse cu vârful degetelor locul unde piciorul mâncat, zgrunțuros al podului se înfigea în mâl. În spatele lor, zgribulit, veni Cosmin. „L-ați prins?” „Grasule”, zise Feri, „culcă-te între noi și nu te mișca.” „Nu mă bag în apă, e rece”, zise Cosmin. „Hai, mă, că nu mori. Dacă te pui, n-are unde scăpa”, zise Feri. „Da’ ce e?” „Clean. Clean mare. Hai, mă, Cosmin, pune-te să-l prindem”, zise Feri. Era întins întreg sub apă, numai capul îi era la suprafață. Pe nas, pe urechi și pe șuvițele de păr din ceafă avea spumă. Cosmin începu să se lase încet, țeapăn, în șuvoi, dar atunci Feri spuse: „Ia stai!”. Se lipi și mai strâns de piciorul podului, icni, apoi scoase brațul stâng. Din pumn ieșea zvâcnind coada unui porcușor. „Aruncă-l pe mal și hai pune-te cu picioarele spre mine’’, zise Feri. Cosmin îi luă porcușorul din pumn, se întoarse și-l azvârli pe mal, lângă Ancuța. „Vai, ce frumos e!” — țipă ea. „Cine l-a prins?” „Țiganu’”, răspunse Cosmin. „Da’ voi nu prindeți nimic?” „Cosmin, hai, mă, lasă-te-odată!”, făcu Feri. Grasu’ se lăsă întâi într-un genunchi, sâsâind printre dinți de neplăcere, apoi se prăvăli pe-o parte. Îi clănțăneau fălcile. Privindu-l, el începu să râdă. Cum își întindea cât putea gâtul, încercând să-și țină afară capul, Cosmin semăna cu bivolița lui Feri când se scălda în bulboană. „Stai așa, să nu te miști”, zise Feri. „L-am închis, n-are pe unde ieși.” „Îmi intră apă-n urechi”, fornăi grasu’. „Nu-i nimic, te speli și tu”, zise Feri. „Claudiu, vezi că vin spre tine. Dă din picioare să tulburi apa.” „Pierdem vremea”, răspunse el. „A ieșit de mult de-aici.” Însă în clipa aceea tresări. Simțise pe toată lungimea gleznei stângi o atingere scurtă, ca o arsură. „E aici! L-am simțit! E mare!” — șopti el și prinse să dea din picioare. „Stați așa!” gâfâi Feri și, cu brațele în

ponor, îngenuncheat, înainta spre ei. „Auuu!" — urlă înfricoșat grasu'. „E la mine! M-a lovit!" „Unde?" șopti Feri. „Aici, la burtă!" strigă Cosmin. „Nu-i", zise Feri pipăind burta grasului. „A fost aici! M-a mușcat!" făcu Cosmin. „Te-o fi mușcat de..." începu să zică Feri, dar deodată icni și se scufundă tot sub apă. Și-n timp ce lui îi veni să râdă, imaginându-și cum peștele cel mare, disperat, îl mușcă pe grasu' de păsărica mică și roz, simți degetele lui Feri atingându-l pe pulpe și, imediat, din nou, arsura aceea scurtă, de data aceasta la tălpi. Instinctiv, trase picioarele, dar îi fu rușine de frica lui și se împinse înapoi spre fundul ponorului; arsura era acolo. Tresări, apoi își ținu respirația. Capul lui Feri, cu ochii roșii, apăru la suprafață: „L-am avut în mână, dar l-am scăpat. S-a dus spre tine, Claudiu." „E la mine", șopti el. „L-am prins. Stau cu tălpile pe el." Feri făcu ochii mari, apoi se dezmetici, trase aer în piept și se vârî sub apă. „E mare, Claudiu?" șopti și grasu'. „Juma' de metru", răspunse el. Între tălpi și fundul ponorului, peștele tremura, zvâcnea, gâdilându-l. Din câte-și dădea seama, cu talpa dreaptă îl presa pe cap, iar cu stânga pe la mijloc. Peștele era rece ca mâlul. Mâinile lui Feri îi lunecară pe glezne, își retrase încet talpa dreaptă și degetele celuilalt se strecurară iute în locul ei. Gata cu bietul clean. Dacă apucase țiganul să-l ia de urechi, era ca și fript. Își scoase din ponor și celălalt picior și imediat răsări și Feri strângând peștele la piept. „Mamă, ce mare e!" — strigă Cosmin. Ieșiră din apă și alergară pe mal. În fața Ancuței, Feri desfăcu brațele. Peștele bufni surd de pietriș. Se strânseră în jurul lui. Nu mai mișca și era plin de nămol și sânge. „E mort", zise Ancuța. „Cine l-a prins?" „Claudiu", zise Feri. „Nu eu", zise el, „Feri l-a prins. Eu n-aveam cum să-l scot." „Ba aveai", zise Feri. „I-ai rupt șira spinării. Când am pus mâna pe el, nu mai mișca." „Săracu'", zise Ancuța și se aplecă și puse arătătorul pe un ochi al

peștelui. El simțea încă în tălpi furnicătura rece din ponor, când cleanul se zbătea să scape de sub apăsare. Poate că, de greață și frică, împinsese prea tare și-i rupsese într-adevăr șira spinării. Fără să vrea, își privi labele picioarelor. Nu le avea așa mari ca Feri, dar peștelui i s-or fi părut uriașe cum îl strângeau acolo în fundul ponorului. Ca ale lui Gulliver. Și Gulliver, dac-ar fi vrut, ar fi putut omorî o mulțime de omuleți în Liliput, călcându-i sau strângându-i în pumn, ca pe muște. Pentru pește, el, Feri și Cosmin erau niște Gulliveri de care se murea. Da' și Gulliver putea fi omorât de uriași, în țara lor. Poate că moartea este totdeauna un lucru mai mare decât cel care moare. Se lasă asupra lui și gata. Nu zicea și bunicul în ultimul timp că-l apasă ceva pe piept? Îl pipăia cineva cu tălpile pe piept și voia să-l înghesuie între patul din tindă și perete, ca într-un ponor. Da' nu moare bunicul așa ușor.

Dinspre sat se auziră clopotele bisericii. Cosmin închise un ochi și se uită la soare: „E doișpe". Feri luă cleanul și-l spălă de nămol și sânge. Îi trecu printre branhii și-i scoase prin gură o nuielușă de salcie, apoi îl lăsă în apă, punând peste nuia un bolovan. Arăta acum frumos, lucitor, cu solzi mărunți, sidefii, încălecați unul peste altul. În curgerea apei, părea viu. „Are pe puțin un chil", zise Feri. „Încă n-am văzut așa clean mare." „Ni-l dai nouă?" întrebă Ancuța. „Vi-l dau", răspunse Feri. „Nu ne trebuie", răspunse el. „Mama nu ni-l frige, e păcat să-l aruncăm. O să-l iei tu, Feri." Măcar țigănușii, frații și surorile lui, s-or bucura când vor vedea peștele cel mare sfârâind în tigaie. În lipsă de altceva, toți țiganii mâncau mult pește, pe care-l prindeau cu coșurile, făcând hărmălaie, la râu sau la celălalt capăt al satului, în balta unde mama nu-i dădea voie să meargă, pentru că locul se numea urât, Câcaina, și unde vara țigănci tinere se scăldau, făcând tot felul de semne cu mâna mașinilor și celor ce treceau pe-acolo. Și-l închipui

pe Feri intrând în coliba lui și aruncând fără vorbă cleanul pe masă, ca să-l facă pe ăl bătrân, bunicu-său, să se mire. El n-ar fi putut spune acasă cum l-au prins, pentru c-atunci mama și-ar fi dat seama că se dezbrăcase de costum și intrase în apă și-ar fi fost jale. Ea nici nu-i curăța peștele pe care-l prindea, nu suporta mirosul, și-l curăța singur sau cu bunicul, și tot amândoi îl și frigeau și-l mâncau, în timp ce mama se uita la ei strâmbându-se. Și-apoi, astăzi, nu i-ar fi trebuit nimănui pește, deoarece mama, când veniseră încoace, umpluse tot portbagajul cu pungi de orez, ceea ce însemna că va face sarmale.

„Gata”, zise el către Feri, „hai după pietre.” Traseră lemnele lângă vatră, fixară ceaunul deasupra ei și Cosmin începu să rupă și să așeze crengile pentru foc. El vru să intre în apă, dar Feri îi făcu semn spre salcie: „Nu sărim?” „Sărim”, răspunse. Se cățărară pe trunchiul înclinat, întâi Feri, apoi el. Ajuns deasupra bulboanei, Feri se ridică în picioare. „Vreți să săriți?” strigă Ancuța. „Tu nu vezi?” zise el. „Atunci săriți amândoi deodată, ca-n filme”, strigă ea. Feri se uită întrebător spre el. „Dă-te puțin mai încolo”, zise el și, încet, se ridică în picioare. „Gata?” făcu Feri. „Gata”, zise el. „Un, doi, trei.” Simți apa învăluindu-l rece, lunecoasă, zvâcni de două ori din picioare până atinse cu palmele fundul și căută cu degetele rădăcinile salciei. Se prinse de una și începu să numere în gând. Dacă n-ar mai ieși, ce vânzoleală ar fi într-o jumătate de oră pe mal! L-ar căuta cu prăjini, cu greble, ar răscoli toată valea. Pe Cosmin l-ar bate popa cu cureaua, iar locului i-ar fi zis după aceea „scăldătoarea lui Claudiu”, așa cum, mai în josul văii, unde râul se lățea, era o scăldătoare numită „a podarului”, de când podarul se îmbătase pulbere, că-i fugise femeia cu unul de la drumuri, și după ce trecuse singur toată noaptea cu podul umblător dintr-o parte într-alta, ca nebun, căzuse dimineața în apă și se înecase. La „șaizeci”,

ca de-obicei, dădu drumul aerului din piept și sui spre suprafață. Fricoasa: stătea în picioare pe mal și făcuse ochii mari privind spre apă. Apoi văzu că-i zâmbește: „Ai stat mai mult decât Feri”. Nu-i răspunse, se întoarse pe spate și se lăsă purtat de apă spre salcie. Da, aici îl bătea pe Feri, avea plămâni mai buni, fuma numai în vacanțe.

Înotă spre Feri, care-l aștepta ținându-se de rădăcinile sal-ciei. Apa îi ajungea la brâu. „O să le vadă când le aruncăm”, zise Feri. „Hai, mă, că nu-și dă seama”, răspunse el. „Dă-i drumul.” Feri inspiră adânc și se scufundă. El îl prinse de glezne și îl simți cum își face loc înăuntrul ponorului. Avea tălpi mari, negre, pline de crestături. În așa ceva nu intrau nici spinii. De cum venea primăvara și până toamna târziu, când dădea bruma, Feri nu punea nimic în picioare. Umbla pe oriunde, nu se temea să intre prin șanțuri și râpe, cu bivolița lui. Numai vara, când se încingea asfaltul, o ținea pe marginea șoselei, pe pietriș, să nu-l frigă bitumul. Iarna, maică-sa îl mai trimitea la școală, că n-avea ce face cu el acasă, și-atunci Feri lua bocancii bunicului său și stătea în ultimul rând, cu un caiet în față, fără să se miște. Cosmin îi spusese că dacă, rar de tot, profesorul îi punea vreo întrebare, Feri se scula în picioare și asuda. Nu zicea nimic și asuda, curgea apa pe el. Tot Cosmin îi spusese că, atunci, Feri semăna, săracu', a prost și copiii râdeau. El, Claudiu, știa că Feri nu e prost și dacă n-ar fi învățat la oraș, ci aici în sat cu Feri și Cosmin, i-ar fi arătat prietenului său de vacanțe temele, i-ar fi explicat lecțiile, i-ar fi șoptit. Nu era prost, dar se temea de învățătură mai rău decât de moșu-său. Învățătura nu-l bătea, ci numai îl lăsa repetent, ceea ce însemna că iarna viitoare va sta iarăși, asudat, printre copii și mai mici, căci corpul lui refuza să repete clasa, promovând mai departe, de capul lui, în ciuda cataloagelor, care-l voiau mereu pitic și ascultător. Cum venea primăvara și se putea descălța, cum nu-l mai vedea nimeni la

școală. Poate că bucuria lui nu era atât să arunce bocancii și să umble desculț pe pământul încă rece, ci să se descalțe și să scape astfel de școală.

Simți gleznele zvâcnind și trase. Feri ieși la suprafață, scutură capul și scoase încet mâinile din apă. În palme ținea două pietre. Spălă una de nămol și i-o întinse. „Cred că sunt bune”, zise el. „Care-i aurul?” șopti Feri. „Uite, ăsta trebuie să fie”, zise și-i arătă o dâră gălbuie care șerpuia la suprafață prin masa cărămizie a pietrei, apoi se pierdea înăuntru. „Să știi că mai sunt...” zise Feri, dar deodată se opri și privirea îi rămase fixată peste umărul lui, spre mal. „Ce-i?” zise el, și Feri șopti: „Ia uită-te!” Se întoarse și văzu că Ancuța își scosese rochia, rămăsese în chiloți și-și strânsese părul la spate cu cordeluța. Nedumerit, se uită spre Feri, care clipea des, fără să-și ia ochii de-acolo. „Ce-i, mă, ce te-a apucat?” „Are țâțe”, șopti Feri. El se întoarse și privi din nou și văzu pe pieptul gol al Ancuței două umflături ca două mere pădurețe. La fel de mirat, se uită spre Feri: „Păi și ce-i?” „E mișto”, șopti Feri. Rămăsese așa în picioare, cu cealaltă piatră în mână, fără să miște, holbându-se spre mal. Chiar că arăta a prost. „Hai, mă, dă-o dracului și scufundă-te”, zise el enervat. Feri îi lăsă cealaltă piatră, se scufundă și reveni rapid la suprafață, cu alți doi bolovani. Cum deschise ochii, privi spre Ancuța. „Mai scoate două și deocam-dată e destul”, spuse el. Îl strigă pe Cosmin și-i aruncă pietrele. Cosmin le prinse și le puse lângă ceaun. Nici pe el nu-l interesa Ancuța, nici nu se uita spre ea. Degeaba avea sâni, dacă era proastă. Îl trase pe Feri înapoi din ponor, spălară ultimii doi bolovani și urcară pe mal.

„Ce faceți cu pietrele?” mieună Ancuța. Venise lângă ei, la ceaun, împletindu-și părul. Era mândria familiei, părul ăsta lung al ei. Să tot tragi de el. „Experiențe”, răspunse. „Aprind?” întrebă Cosmin. „Dă-i drumul”, făcu el. Flăcările suiră prin grămăjoara de paie și crengi subțiri din vatră.

Cu grijă, puse doi bolovani în ceaun, apoi trecu pe sub toartă un lemn gros, verde, să reziste cât mai mult la căldură. „Prinde puțin de-acolo, Feri”, zise el, dar Feri nu se urni, ci se întoarse spre Cosmin: „Prinde, mă, tu, ce stai ca prostu’?” Cosmin sări îndatoritor și așezară ceaunul pe cele două crăcane, cu fundul deasupra găurii din vatră pe unde ieșeau deja flăcări mari. El se miră că Feri nu se sculase să-l ajute la un lucru așa important cum era fixarea ceaunului deasupra vetrei, preferând să stea turcește și să rupă în bucăți scurte lemnele pentru foc, treabă de tăntălău, treaba lui Cosmin. „Apă nu punem?” întrebă acesta. „N-are rost”, explică el. „Tot se evaporă.” Se uită din nou spre Feri: sta acum ciudat, își schimbase poziția de turc, lungindu-și picioarele și punându-și-le unul peste altul; coatele și le ținea în poală și se aplecase în față, ca și cum l-ar fi apucat o durere în pântece. Văzându-i fața mai întunecată decât de obicei, semn că țiganul roșise, crezu că într-adevăr se simte rău și vru să-l întrebe ce are, când deodată, fulgerător, își dădu seama ce i se întâmpla prietenului său. Privi mai atent și poziția, apoi rușinea, năuceala din ochii lui Feri îi confirmară vesela bănuială. El nu pățise așa ceva decât într-o singură împrejurare, de curând. Se întâmplase în excursia de sfârșit de an școlar, în prima duminică din iunie, când învățătoarele și profesoarele luau elevii și-i duceau în pădaricea din apropierea cartierului, lăsându-i să joace fotbal, volei sau „de-a bandiții”, în vreme ce ele mâncau sau făceau plajă. Ca de-obi-cei, el se juca „de-a bandiții” și intrase mai adânc în pădurice, așteptând culcat îndărătul unor tufișuri, după ce se acoperise bine cu frunze uscate, să apară colegii care-l căutau. Nu colegii apărură însă de după tufișuri, ci profesoara de matematică. Ea se uită în jur, la nici zece metri de el, și începu să se dezbrace. Nu-l observase. Își scoase întâi bluza, o bluză verde, trăgându-și-o peste cap și dezvelindu-și sânii. Semănau cu două

coifuri culcate, cum văzuse el într-o vizită cu detașamentul la Muzeul Județean de Istorie, și aveau și ei vârfuri ascuțite, mai închise la culoare, ca niște țepușe. El nu mișca, ținându-și respirația. Profesoara se aplecă și-atunci coifurile se răsturnară și ele cu țepușa în jos, scoase dintr-o sacoșă costumul de plajă, reveni la verticală, își puse sutienul, adunându-și cu o mână sânii și aducându-i oarecum pe aceeași direcție, în față, deoarece, goi și liberi, unul o lua ușor spre stânga, celălalt spre dreapta, apoi, ca și cum ar fi bănuit că e văzută, se întoarse cu spatele și-și scoase pantalonii și ce mai avea pe dedesubt. Privirea lui rămase fixată pe fesele mari, orbitor de albe, și-n clipa când, la o răsucire a ei, mai zări, într-o mică străfulgerare întunecată, triunghiul echilateral, cârlionțat, de sub pântece, simți cum, deși nu mișcase, sub el ceva mișca frunzele, ca și cum s-ar fi așezat pe un șoarece adormit. Îngrozit, închise ochii, de parcă ștergerea imaginii acelui mijloc gol ar fi putut domoli șoarecele buclucaș ce se trezise sub el și care, foșnind frunzele uscate, amenința să-i trădeze prezența. Când deschise ochii, profesoara, cu tot costumul pus, se depărta, legănându-se pe sub crengi. Se întoarse iute pe-o parte și descoperi cu uimire că nici un șoarece și nici o șopârlă nu mișcaseră frunzele, ci păsărica lui, dintr-o dată dreaptă, tare, alungită, durându-l ușor. Stătu așa în fund, observându-se cu teamă și curiozitate, până când fu trezit de strigătul unui coleg: „Mâinile sus, Claudiu! Ești împușcat!" Pierduse partida. Înainte de plecare, reveni și se ascunse din nou în locul acela, dar profesoara de matematică nu mai apăru să se schimbe. Nici n-o mai văzuse de-atunci, venise vacanța.

Se uită cu coada ochiului la umflăturile de pe pieptul Ancuței și stătu câteva clipe încordat, atent, să simtă dacă nu cumva pățește același lucru ca Feri. Nimic. E proastă, gândi liniștit, degeaba. Nu-i

plăceau fetele proaste, chiar dacă erau drăguțe, ca Ancuța.

Ocolindu-l pe Feri, care continuă să stea la fel, rupând vreascuri, luă bolovanii rămași și-i puse în ceaun. Doamne-ajută, se trezi gândind, cum spunea și bunicul când începea vreo treabă sau când se urca în autobuzul spre oraș. Apoi se așeză pe nisip, în genunchi, în așa fel încât să vadă ce se petrece în ceaun, alături de Feri și Cosmin. Numai Ancuța rămăsese în picioare, continuând să-și împletească părul. Ceaunul începu să fumege. „Vreți să fierbeți pietrele?” întrebă Ancuța. „Da”, răspunse el. „Ai ceva împotrivă?” „De ce le fierbeți?” „Pentru diureză”, răspunse el. „Nu te cred.” „De nu mă crezi?” făcu el. „Că le fierbeți pentru diureză.” „Treaba ta”, făcu el. „Dar pentru ce crezi tu că le fierbem?” Ancuța îl privi nehotărâtă: „Ca să... le aruncați în apă să vedeți cum sfârâie.” „Ei, vezi că știi?” — făcu el. „Dacă ești așa deșteaptă, de ce mai întrebi?” Ea se bosumflă și le întoarse spatele, depărtându-se. Cosmin o urmări cu privirea până când ea ajunse lângă apă, apoi șopti uluit: „Mamă, ce idee! Auzi, să le aruncăm în apă să vedem cum sfârâie!” „V-am spus că nu-și dă seama!” — făcu el disprețuitor. „Nu vă temeți, nu înțelege nimic.” „Și dacă vede când îl scoatem?” zise Feri. Își schimbase poziția, stătea acum normal, îi trecuse. „Te duci tu, Cosmin, și-o ții să se plimbe cu bicicleta, până-l ascundem”, zise el. „De ce eu? Să meargă Feri, o poate ține mai bine.” „Taci, mă, din gură! Tu te duci”, zise Feri. Păi sigur, nu se putea duce Feri, poate văzând-o cum își mișcă fundul pe scaunul bicicletei, i se putea întâmpla iar chestia. Săracu’ Feri. „Te duci tu, Cosmin, ce ți-e așa greu?” zise el. „De unde știu eu că voi o să-mpărțiți egal?” întrebă Cosmin. „Hai, mă, nu fi bou!” — răspunse el. „N-am jurat toți trei?” Cosmin tăcu. „Numai să iasă”, oftă Feri, „să-l văd eu cum se mișcă acolo, gălbior...” El luă un băț și

învârti printre bolovani. „Se vede ceva?” făcu Feri. „Încă nu”, zise el. „Trebuie mai mult foc.” Rupseră vreascuri și le înfundară în gura vetrei. Flăcările suiră mai mari, învăluind ceaunul. „Claudiu” — zise Cosmin — „ce-nseamnă, mă, diurează?” „Ce facem noi”, răs-punse el. „Nu v-am explicat o dată?” Luă o crenguță cu frunze încă verzi și-o ținu în foc. „Orice lucru viu se mișcă, fuge din calea focului”, zise el, „ca frunzele astea. Uite cum se strâng.” „Aurul e lucru viu?” întrebă Cosmin. „Păi sigur”, răspunse el, „și dacă-l ții mult în foc, se topește, curge, iese din piatră, care e lucru mort.” „Am avut eu un unchi care făcea inele”, zise Feri. „Și tot cu foc lucra și el.” „Să spargem bolovanii ca să iasă mai ușor”, zise Cosmin. „Iese întâi ce-i la suprafață. Dacă iese numai puțin, îi spargem. Ne trebuie un baros.”

Mai puseră lemne pe foc, iar el întoarse bolovanii pe altă parte. Erau afumați și firicelele gălbui nu se mai vedeau. „Bie-tele pietre”, zise-ncet Cosmin, uitându-se în ceaun. „Ele nu-s bune la nimic, decât să le-arunci în apă să vezi cum sfârâie.”

Se făcuse foarte cald, soarele se oprise exact deasupra lor. Din marginile și fundul ceaunului ieșea un fum negru, împuțit. Se traseră mai la o parte, lăcrimând. De pe mal, stând pe vine lângă clean, Ancuța îi privea peste umăr, curioasă. „Feri”, zise el încet, „dacă iese, tu ce faci cu el?” „Cu ce?” întrebă Feri. „Cu aurul.” Feri își strânse picioarele sub el și privi în lungul văii. „Dacă iese mult, îl las pe moși-meu în p... mă-sii și fug.” „Unde?” „În America.” „De ce în America?” se holbă Cosmin. „Eeee, de ce!...” făcu Feri. N-ai văzut filmul ăla... cum îi zice... ăla cu motociclete...” Își încreți fruntea, să-și aducă aminte titlul, dar nu reuși. „Acolo e viață, mă... în America...”, adăugă el și-și aprinse o țigară, lăsându-se pe spate și slobozind fumul drept în sus. „Da’ tu ce faci cu el?” „Eu?” întrebă Cosmin.

„Da, tu!” „Eu îl ascund până la iarnă.” „Și la iarnă?” „La iarnă îmi cumpăr câte portocale vreau”, răspunse Cosmin. „Parcă eu în America nu pot să-mi cumpăr...”, zise Feri. „Claudiu, ia vezi, a ieșit ceva?” „Nu”, răspunse el după ce răs-coli cu bățul printre bolovanii încinși. Poate că într-adevăr pietrele trebuiau mai întâi sparte în bucăți mai mici, ajutând aurul să fugă mai repede din ele. Printre vălătucii de fum își închipui că vede pe fundul ceaunului aurul adunându-se într-un tremur ușor, ca un mercur galben. Ar fi scos pietrele moarte, acum și mai moarte, fără nimic viu în ele, ar fi răcit ceaunul și cât timp Cosmin ar fi ținut-o pe Ancuța cu bicicleta, el și Feri ar fi împărțit aurul în trei părți egale. Apoi el și-ar fi luat partea lui și-ar fi fugit să i-o arate bunicului, numai lui, pentru că bunicul știa să țină un secret. N-ar fi ascuns aurul, cum voia Cosmin, pentru că i l-ar fi găsit mama, totdeauna găsea ce-ascundea el, avea un simț special. Și copiii nu pot cumpăra nimic cu aur, că oamenii mari îi iau la întrebări, de unde-l ai, de ce vrei atâtea portocale și altele. Iar în America fusese și unchiul Ghiță și tot așa breaz era. Feri mai fugise o dată de-acasă, nu în America, ci la târgul de vaci și tot l-au prins, au trimis după moșu-său și-a încasat-o cât a ținut drumul de-acolo până-n sat, pe jos, că moșu-său, după ce l-a luat pe Feri de la miliție, a cumpărat și bivolul și-au venit agale prin pădure și Feri încasa una și bivolul alta. Adică bivolița. Nu, n-ar fi fugit și nici n-ar fi ascuns aurul, ci i-ar fi explicat bunicului cum l-au obținut, cum l-au scos din piatră, prin diureză, apoi l-ar fi rugat să-i cumpere cu o parte din el un video și casete cu toate filmele lui Walt Disney, iar cu cealaltă parte rude de salam de vară uscat și lăzi cu Pepsi și pe toate să le ducă în pivnița de pământ de lângă casă, unde era răcoare și-ntuneric. În fiecare dimineață s-ar fi trezit, ar fi luat cuțitașul cu mâner de os, al bunicului, ar fi aruncat grăunțe găinilor și-ar fi

mers apoi în pivniță, deschizând ușa de lemn și intrând aplecat pe sub rudele de salam atârnate de grinzi, ca legăturile de ceapă și usturoi. Ar fi dat drumul la video, s-ar fi așezat pe scăunelul cu trei picioare unde ședea bunicul când scotea vin și, rezemat cu spatele de butoiul cel mare, s-ar fi uitat la desene animate, iar din salamul care s-ar fi bălăngănit cel mai aproape, în dreapta chipului, ar fi tăiat prima bucată, cam de două degete grosime. Apoi ar fi deschis un Pepsi. Asta până la prânz. După-amiază i-ar fi chemat pe Feri și pe Cosmin și le-ar fi pus filmele de dimineață. Feri ar fi adus mere și țigări, iar Cosmin pișcoturi și miere de stupi sfințită de la cununii. Poate că pe policioara goală din stânga, deasupra cartofilor încolțiți, ar fi pus cărți de Jules Verne și poate că după-amiaza ar fi primit-o în pivniță și pe Ancuța.

„Nu iese nimic", zise Cosmin, aplecându-se deasupra ceaunului. Se ridică și el și, ferindu-se de fum, răscoli printre bolovani cu bățul. „Să facem focul mai mare", zise. Rupseră toate crengile — și le vârâră sub ceaun. „Dac-am avea un aparat de sudură", zise Cosmin, „una-două s-ar topi." Da, da' de unde aparat? Și nici nu știau umbla cu el, ar trebui să-mpartă și cu sudorul.

Focul învălui tot ceaunul, apoi se potoli repede. În vatră mai rămase o flăcăruie jucând pe tăciuni. Privi din nou în ceaun. Pietrele nu mișcaseră, stăteau ca înainte, încremenite, nu cursese nimic din ele. Erau doar mai afumate. „N-a ieșit", zise el. Se ridică să se uite și Feri. „Nici un strop", zise Cosmin. „Când e să iasă, iese tot, nu numai un strop", zise el. „Da' trebuie foc, nu ca ăsta." Sau poate că bunicul uitase, nu-i spusese tot ce trebuia să facă, vreo șmecherie, ca să scoată aurul din piatră. „'Tu-i maica mă-sii", zise Feri și scuipă printre dinți, peste ceaun, în apă. „Mâine aduc lemne din pădure." „Și bolovanii să-i spargem în bucăți mici", adăugă Cosmin.

Se așezară pe nisip în jurul vetrei. „Hai să trecem valea să scoatem cartofi de la C.A.P., cât ține jăraticul”, zise Cosmin, dar nici el, nici Feri nu-i răspunseră. Priveau ceaunul care fumega. Pe deasupra lor, zburând în linii scurte, frânte, trecu ciripind un sticlele, apoi, lin, dinspre sat, peste case și lanul cu porumb din margine, se auziră clopotele bisericii. El închise un ochi și se uită spre soare. Părea că nu se mișcase din loc, frigea la fel de tare. „Cât să fie ceasul?” întrebă. „Pentru cât clopotesc?” „Ăsta nu-i clopot pentru ceas”, zise Cosmin, tră-gându-se mai la umbră, „ăsta-i clopot de mort.” „Cum clopot de mort?” „Așa bine”, răspunse Cosmin. „N-auzi? Ting-ting-ting-bang, ting-ting-ting-bang. Așa trag clopotele pentru mort. O fi murit cineva.” „O fi murit bunicu-tău”, zise Feri aruncând țigara. „Dumnezeu să-l ierte.” „Cum să moară?” făcu el. „Așa, cum mor oamenii: hâc, hâââc, și gata.” „Sau cum a murit mătușa Ana, scoțând apă din fântână”, zise Cosmin. „A băgat găleata, a așteptat până s-a umplut și, când s-o scoată, i s-a oprit inima. Da’ n-a căzut, ci a rămas așa aplecată de mijloc pe oala fântânii, cu o mână pe rudă, de credeai că trage găleata. A trecut unul spre cooperativă și i-a spus «Lăudăm pe Iisus» și când s-a întors, mătușa săraca încă scotea apă și iar i-a zis ăla «Lăudăm pe Iisus», dar i s-a părut omului că stă cam îndoită și-a fugit în ogradă și-a găsit-o țeapănă. Da’ era bătrână, bătea către optzeci.” „Ce faci, nu mai stai?” întrebă Feri. „Nu”, răs-punse el. „Ancuța, îmbracă-te!” „De ce?” „Îmbracă-te-odată!” Nu-și mai puse cravata, ci o vârî în buzunar. „Sau cum a murit ăla, vecinul nostru, Petre”, își aduse aminte Cosmin, „când a căzut din podul șurii peste loitrea de la car. Până s-a văitat el, pân-a venit noră-sa să vadă cine face așa urât din șură, a fost gata. Era cu șira spinării ruptă.” „Da’ ce”, zise Feri, „eu nu l-am aflat atunci pe badea Vasile în cotețul porcului?.” „Da, așa e, îmi aduc aminte”, zise Cosmin. „M-am dus la ei

după coropișnițe, că aveau gunoi vechi”, zise Feri, „și m-am rugat de lelea Veturia să-mi dea furcoiul și să mă lase să caut, da’ și aia era a dracului, a zis că nu mă poate lăsa, să mă duc la grajd, că-i badea Vasile acolo și să mă rog de el, dacă mă lasă, bine, dacă nu, nu. M-am dus, da’ badea Vasile nu era în grajd și nici în șură. L-am strigat, m-am dus după șură la gunoi și-am văzut că ușa de la cotețul porcului e deschisă și când m-am uitat mai bine, badea Vasile stătea în genunchi în coteț, îl vedeam de la brâu în jos. Am crezut că lucră ceva acolo și i-am spus de furcoi și de coropișnițe, da’ am văzut că mâinile îi stau așa, în jos, nu făcea nimic cu ele, și-am simțit că n-avea de ce să stea așa. N-am vrut să m-aplec să-i văd capul și-am fugit la lelea Veturia și i-am spus că badea Vasile nu știu ce face în cotețul porcului, că nu mișcă. Lelea Veturia s-a dus să vadă și-apoi am auzit-o cum striga. Cât a stat miliția acolo și-a măsurat cum s-a putut spânzura așa-n genunchi, că mai că atingea cu genunchii podeaua cotețului, eu am găsit vreo zece coropișnițe, uite așa de mari. Atunci am prins eu mreana aia, știi tu.” „Nu era cât cleanul ăsta”, zise Cosmin. „Uite că ți l-au lăsat.” „Claudiu, mai vii?” strigă Feri. De sus, de pe șosea, el le făcu semn că nu. Priviră cum se urcă în șa și începe să pedaleze, cu Ancuța, ținându-se de portbagaj, în fugă. „Acuma, dacă a murit, a murit”, zise Feri. „Parcă mai poate el să-l învie...” „Era om bun”, zise Cosmin. „Mie, când mergeam acolo, îmi dădea must oprit.” „Îți dădea că ești al popii”, zise Feri, „de-aia-ți dădea. Ție toți îți dau.” Întinse mâna după țigări și-și aprinse una. „Dacă iese ceva”, zise Cosmin, „îmi cumpăr și eu bicicletă.” „Ce să iasă?” zise Feri. „Nu vezi că numai s-au afumat?” „Dac-ai aduce lemne și-am face un foc mai mare”, zise încet Cosmin, „am împărți numai noi doi.” Feri se uită la el și zâmbi: „Du-te, mă, în mă-ta.” Apoi îi arătă țigara: „Tragi?”. „Dă-mi un fum”, zise Cosmin. Luă țigara, trase un fum, tuși de două

ori, apoi rupse o frunză de brusture și cu ea apucă un bolovan încins din ceaun, azvârlindu-l în apă, lângă mal. În jurul lui se adunară iute, curioși, pești mărunți. Cosmin stătu o clipă atent, apoi zise: „Nici nu sfârâie”.

* * *

Când ajunse cu Ancuța lângă cooperativă, își dădu seama că, într-adevăr, bunicul murise, pentru că văzu unul din ștrafurile C.A.P.-ului oprit în dreptul casei lor și-apoi, imediat, pe tata și pe unchiul Ghiță ieșind din curte și luând de pe platforma ștrafului sicriul. Sicriul și-l comandase la tâmplărie chiar bunicul, avea C.A.P.-ul de aici o tâmplărie vestită, făcea sicrie pentru patru sate, și l-ar fi adus și-acasă dacă l-ar fi lăsat mama, care spunea că numai scrântiții trăiesc cu sicriul în casă și ce-ar zice satul. Bunicul, până la urmă, o ascultase, dar uite că tot i-a venit. „Claudiu”, șopti Ancuța, „chiar a murit?” Văzuse și ea ștraful. „Cred că da”, răspunse el și începu să pedaleze mai iute.

Curtea era la fel ca totdeauna, cu iarbă mică, aspră, verde-închis la culoare, iar pe locul unde înaintea Crăciunului se tăia și se pârjolea porcul iarba era mai înaltă, mai grasă. Un cocoș fugărea pe lângă șură o găină, o prinse repede, o acoperi și se scutură deasupra ei. El rezemă bicicleta de gardul dinspre grădină și vru s-o ia spre scări, dar atunci mama ieși din casă, îi văzu, își împreună palmele și începu să plângă. Veni spre ei, se aplecă, îi cuprinse pe amândoi în brațe: „A murit bunicul, copii”. El îi recunoscu mirosul părului, al feței, de mult mama nu-l mai luase în brațe. Nici nu văzuse că n-are cravata. Ancuța se porni și ea să smiorcăie. „Vreau să-l văd”, spuse el. „Nu se poate acuma”, zise mama ridicându-se și ștergându-și lacrimile. „Vă chem eu mai târziu. Jucați-vă pe-aici prin curte.” Mama porni spre casă, dar după câțiva pași se-ntoarse: „Ancuța, du-te până la mătușa

Mărie și spune-i c-am zis eu să-ți dea niște pătrunjel, da?” „Da”, zise Ancuța. „Nu vii și tu?” „Nu”, răspunse el.

O luă spre șură, acum deschisă, cu porțile mari date în lături, măturată și stropită cu apă. Aici, dacă poimâine la înmormântare o să plouă, vor așeza sicriul la capul căruia va sta tatăl lui Cosmin cu diecii, iar de-o parte și de alta mama, tata, unchiul Ghiță, el, Ancuța și celelalte neamuri din sat și, puțin mai departe, între femeile bătrâne, și baba Gârda. Și dacă bunicul ar deschide numai puțin un ochi ar putea zări deasupra lui parii lungi pe care se usca fânul și sus, pe pereți, în cuie, ferăstrăul mic, de mână, și cleștele de tăciuni și-o bucată din hamul cu ținte al Vilmei, iapa care-i fusese rechiziționată în război, dar ea fugise peste dealuri acasă, apoi mai târziu de cei de-aici și ea nu mai avusese unde fugi și murise. Și dacă și-ar răsuci un pic capul, ar vedea înșirându-se pe lângă perete plugul vechi, ruginit, grapa cu dinți lipsă, lăzi descleiate, butoaie goale, cu doagele căzute, trei roți de car, coșuri uscate și rupte de nuiele, lucruri fără rost, cum era și codiriștea de bici atârnată într-un cui pe una din porți, cu care, altădată, bunicul plesnea spatele mare al boilor ieșind din curte, peste podeț, hăis, cea, dar acum ce să mai plesnească; lucruri mărunte pe care bunicul nu voia să le arunce și între care, când era parcată în șură, „Dacia” roșie a unchiului Ghiță arăta ciudat, ca un tractor într-o biserică. Da’ poate nu va ploua și-atunci sicriul va fi pus în curte și bunicul nu va vedea decât crengile răsfirate ale mărului din gardul grădinii, ce făcea mere mari, verzi, cu miez dulce-acrișor, făinos, și printre crengi cerul alb-albăstrui,

Ușa de la tindă se deschise și baba Gârda ieși cu un lighean în mâini. Nu-l văzuse și merse aplecată, cu pași mici și iuți, după cotețul porcului, unde aruncă apa, apoi se întoarse în tindă. El ocoli șura, intră în via de după casă și, trecând printre șiruri,

se urcă încet pe pivnița de pământ din dreptul feres- trei dinspre ogradă. Pe deasupra perdelei albe zări, ca la teatrul de păpuși, capul mic al babei Gârda mișcându-se încolo și-ncoace. În cameră nu mai era nimeni, nimeni în afară de ea și bunicul care acolo zăcuse și-acolo trebuia să fie și-acum, dar nu-l vedea din cauza perdelei. Asta însemna că n-o chemaseră pe mama lui Feri, ci o lăsaseră pe baba Gârda să facă toată treaba. Mama lui Feri spăla morții satului înainte de-a fi așezați în sicriu; în sat se știa că nu e prea frumos s-o chemi și să-ți lași în seama ei, în mâinile ei, bunicul ori bunica, tata ori mama, ori pe cine se-ntâmpla să treacă în lumea drepților, dar oame-nii n-aveau ce face, un mort se spăla greu și se-mbrăca și mai greu, cu hainele lui bune, de Paști, și-o chemau într-ascuns pe ea când încă nici nu se dusese vestea c-aveau mort în casă, și-apoi îi dădea drept plată lucruri de-ale răposatului, pantaloni, cămăși, sfetere vechi, cușme, bocanci, ce se nimerea. Dintr-astea se-mbrăcau și Feri, și moșu-său, și când Feri apărea pe drum c-o haină nouă, știau toți a cui fusese și mai ziceau o dată „Dumnezeu să-l odihnească”, gândindu-se la cel ce purtase cândva haina aceea. Uite însă că baba Gârda nu voise s-o lase pe țigancă s-atingă cu mâinile ei trupul bunicului, îl spăla ea singură și poate că-n timpul ăsta suspina și plângea, el nu vedea mare lucru pe geam. Se înălță și mai mult pe vârfuri, dar tot nu putu decât să-și închipuie cum baba Gârda trecea ușor un ștergar umezit ori un burete pe brațele lui goale, subțiri, apoi peste umărul drept, unde bunicul avea urma unei răni de glonț căpătată pe front, în al doilea război, într-o localitate ungurească cu nume lung, greu de pronunțat și ținut minte, de unde fugise el spre casă, că fusese silit să facă armata la unguri, și unde, când să treacă frontul, fusese prins de ruși și nici una, nici două, povestea el, o femeie în uniformă, o femeie-ofițer, înainte de-a apuca să spună o vorbă, scosese pistolul și trăsese în el de la

cinci-șase pași. Glonțul îi atinsese umărul drept și bunicul, mai mult de spaimă, căzuse în fund, îi căzuse și boneta din cap descoperindu-i părul alb, deși era încă tânăr, și pe când privea în ochii ei, așteptând să se apropie și să mai tragă o dată, femeia-ofițer parcă se înmuie, lăsă pistolul în jos, veni aproape, se uită la uniforma sfâșiată la umăr pe unde pornise sângele și se răsti către un soldat, după cum înțelesese bunicul, să fugă și să aducă sanitarul. Trei zile a stat bunicul prizonier al rusoaicei, îl ținea cu ea fără să-i vorbească, doar îl privea lung din când în când, și-n timp ce mâncau în bordeiul ei de ofițer, el se tot întreba de ce nu-l împușcă sau nu-l predă trupelor române, ce-o fi având cu el, semăna poate cu cineva de-al ei, cu soțul sau cu vreun frate mort pe front, care-o fi avut și el părul cărunt? După trei zile, la un contraatac al nemților, bunicul fugise iarăși, se săturase de război, de rusoaică, de tot, și ascunzându-se și hrănindu-se cu poame ori cu ce mai căpăta de pomană prin satele mici din pustă, a ajuns într-o sâmbătă seara acasă, unde bunica, pe atunci mai trăia încă, mai-mai să nu-l cunoască, și unde el a așteptat să vină, cum se tot zvonea, vremurile noi, și-au venit și vremurile noi și-au trecut și ele, și-acum baba Gârda îl ștergea cu un ștergar umezit sau cu un burete, iar unchiul Ghiță îl va îmbrăca, va pune pe el costumul negru cu dungi adus din Libia pe care bunicul nu-l purtase niciodată, că nu-i plăcea, prea era de domn, iar după aceea îl vor lua de pe patul lui și-l vor așeza în sicriul lăcuit de la C.A.P.

Coborî de pe movila pivniței și se așeză în iarbă. Luă un strugure și, fixând câte-o boabă tare, verde, între degetul mare și unghia arătătorului, începu să le azvârle peste gardul viei, luând drept țintă lămpașul fără sticlă atârnat de poarta șurii. Din casă se auzi un vaiet lung; nu era nici al mamei, nici al babei Gârda, ci al vreunei mătuși sau vecine care se repezise să vadă dacă bunicul murise într-

adevăr. Murise, dar el nu se simțea nici emoționat, nici trist, pentru că bunicul era încă acolo, în casa lui, în casa lor, nu-l duseseră încă la groapa de unde n-avea să mai iasă, cu capacul sicriului bătut în cuie groase și cu-atâta pământ deasupra. Niciodată nu înțelesese de ce se bat așa cuie mari, ca niște piroane, în capacul sicriului, de parcă cei vii, rămași afară, s-ar fi temut să nu se trezească la pomană, după înmormântare, cu mortul venind de la groapă, plin de pământ galben pe haine, cu capul gol, fără pălărie, șchiopătând ușor. „Moarte aparentă”, zisese unchiul Ghiță odată, povestind cum s-a găsit cândva un mort, dezgropat pentru nu se știe ce după câteva zile, strâns covrig, cu unghiile însângerate, cu cămașa sfâșiată, ca și cum s-ar fi bătut acolo cu cineva. Toți oamenii par că mor atunci când li se oprește inima și nu mai respiră, dar nu se putea ca ei să moară de tot, imediat, să nu mai simtă agitația din jurul lor, pregătirile pentru înmormântare, s-audă plânsetele, vorbele, bufniturile ușilor. Atâta doar că treptat-treptat simt tot mai puțin, aud tot mai slab, trec din moartea aparentă spre moartea cea adevărată și la două zile după ce-au încetat să respire, la înmormântare, trebuie că se-ncordează teribil să prindă câte ceva din ce spune popa și poate că ultimele lucruri ce le mai aud depărtat, ca prin vis, sunt loviturile ciocanului în cuie. Nu era nici trist, n-avea nici emoția aceea rea, strângându-se ca un cocoloș străin în coșul pieptului, cum i se-ntâmpla uneori înaintea unei teze grele, pentru că bunicul era încă foarte aproape de ei, îi auzea încă bine, deși trupul lui amorțise, ca atunci când adormi pe-o mână și, în somn, ți-e lene s-o tragi de sub tine și te trezești dintr-o dată c-o mână ce nu mai e a ta, nu te mai ascultă, întreg trupul bunicului e acum cuprins de lene, destul se zbătuse să-i țină pe unchiul Ghiță și pe mama la școli, să-i facă oameni, cum zicea el, nu mai voia să-și tragă mâna de sub el, să se miște, ar fi putut spune exact ca în

„Povestea unui om leneș” din clasa a V-a, „Trageți mai bine tot înainte! Ce mai atâta grijă pentru astă pustie de gură!”

Dar de auzit, încă îi auzea. Mai era încă viu cât să știe cine-a venit să-l vadă, dacă vor tăia porcul pentru pomană sau îl vor lăsa până la Crăciun și dacă vor aduce mai mulți popi la înmormântare, ca să arate că bunicul n-a fost oricine în sat. Îi auzea și de-aceea el ar fi voit să fie deja în casă, lângă sicriu, și când baba Gârda sau mama s-ar fi dus din cameră, să se-aplece și să-i șoptească acum, cât mai putea deslusi o șoaptă, bunicu-le, am fost cu Feri și Cosmin la vale și-am găsit pietre cu aur și le-am dat foc, cum ai zis dumneata, dar n-a ieșit nimic, unde-am greșit? Și poate bunicul s-ar fi sforțat și-ar fi ieșit din lenea și amorțeala lui și i-ar fi zis încet, din gât, cum vorbea în ultima vreme, faceți așa și așa, acolo ați greșit. Sau dacă n-ar fi putut vorbi, el i-ar fi pus întrebări la care bunicul n-ar fi avut de făcut decât „da” sau „nu”, mișcând ușor din cap. N-ar fi spus nimănui că bunicul n-a trecut încă în moartea cea adevărată, deoarece știa că pentru nimeni, în afară de el, Claudiu, bunicul nu s-ar fi străduit să se-arate viu; poate că mamei i-ar fi șoptit s-aibă grijă de casă, să n-o înstrăineze; dar nu era sigur. Sau poate că babei Gârda ar fi voit să-i mai spună o dată povestea cu cele unșpe trenuri din Rusia, ca să meargă în moarte râzând; dar baba Gârda s-ar fi speriat și-ar fi fugit. Numai el nu s-ar fi speriat, pentru că numai pe el îl întrebase bunicul când căzuse la pat: „Claudiu, după ce-o să mor, o să vii tu la mine la mormânt?” „O să vin, bunicule”, răspunsese el, gândindu-se că lângă cimitir e arena de fotbal a satului, unde după-amiezile se jucau el, Feri și Cosmin. „Când vii la fotbal”, zisese bunicul ca și cum i-ar fi ghicit gândurile, „să treci pe lângă mormânt și să bați așa, de trei ori, cu palma pe pământ. Eu o să aud și-o să știu că ești tu.” Poate că atunci n-o să mai audă, amorțit de tot și cu-atâta pământ deasupra,

dar acum, când doar de două ceasuri nu mai răsufla, sigur ar fi simțit că lângă sicriu se află el. Și trebuia să intre cât mai iute în casă și să rămână singur cu bunicul, pentru că mai târziu, spre seară, vor apărea la priveghi oamenii din sat, neamurile, prietenii lui bătrâni cărora le venea rândul să moară și care, cu ochii lor blânzi, triști, respectuoși, se vor uita la toate pregătirile din jur cu atenție și aproape cu recunoștință, de parcă grija ce i se arăta mortului îi asigura că atunci când vor fi și ei, în curând, culcați în hainele lor bune, totul va fi cum se cuvine. El mai fusese în priveghi, îl dusese bunicul de câteva ori, și observase că totdeauna oamenii aceștia bătrâni soseau printre primii, se așezau tăcuți pe scaunele înșirate pe lângă perete, lăsând loc lângă sicriu neamurilor apropiate, iar după ce acestea terminau cu plânsul și se-ntorceau la treburi, ei începeau să vorbească încet, potolit, cu privirile în pământ, fiecare aducându-și aminte de-o întâmplare cu cel întins acolo, din tinerețea lui sau din vremurile mai apropiate, lăudându-l cum și-a crescut copiii, căinându-l cât de greu i-a fost într-o anume împrejurare sau chiar povestind vreo pățanie veselă cu fostul lor prieten. Ei nu plângeau și nici nu arătau speriați de ceea ce urma și lor să li se-ntâmple peste o săptămână, o lună sau un an, păreau învățați cu moartea și moartea însăși, în felul cum vorbeau despre ea și-n felul cum se pregăteau pentru ea, nu apărea drept un lucru mai îngrijorător decât strânsul fânului ori ploaia cu gheață din ajun, de care tocmai pomeniseră. Apoi li se aduceau prăjituri și câte-un pahar mic de țuică să bea pentru odihna răposatului și rămâneau până târziu, căci nu se cuvenea, cum îi spusese bunicul, ca omul să fie lăsat singur în prima lui noapte din moarte, părăsit de cum închidea ochii, nu, ci trebuia ajutat să treacă cât mai ușor dincolo, trebuia obișnuit cu moartea, cum, gândise el, și bătrânii încă vii se obișnuiau cu ea privind

faldurile scrobite, albe și dantelate ale giulgiului căzând din sicriu, lumânările groase arzând la cap și picioare, forfota întunecată a femeilor. Dacă nu jucau cărți, curând picoteau sau adormeau de-a binelea, rezemați de spătarele scaunelor, cu mâinile încrucișate în poală, începând tot mai mult să semene, observase el uimit, cu omul din sicriu, încât, odată, când și bunicul ațipise, avusese impresia că e înconjurat de morți, unul culcat și ceilalți stând pe scaune. Nu i se făcuse frică, ci numai rușine, pentru că un moșneag pornise să sforăie subțire, țiuind, și el se gândise că dacă tot veniseră să privegheze prima noapte de moarte a omului pe care-l cunoscuseră bine, măcar s-o facă treji, altfel cum să-l poată ajuta? Privise atunci minute în șir profilul acela culcat, gălbui-vinețiu, părându-i-se o clipă că și mortul mișcase nemulțumit din buze, dându-i dreptate.

Se auzi strigat. Recunoscu glasul mamei, își scoase repede cravata din buzunar, o puse la gât și fugi aplecat printre șirurile de viță, ocolind șura și ieșind în curte pe cărarea dinspre ogradă, ca și cum ar fi venit de la WC. Mama îl aștepta în capul scărilor. Două femei, două vecine, intrau pe poartă trăgând un cărucior plin de oale, cratițe, farfurii. „Claudiu”, zise mama blând, când ajunse lângă ea, „vrei să-l vezi pe bunicul?” „Da”, răspunse el. Mama îl luă de mână și pășiră în tindă. Dinspre sobă, unde fierbeau mai multe oale, venea un miros puternic de sarmale. Își aduse aminte de orezul din portbagaj. Pe patul mic de lângă sobă ședeau Ancuța și tata. Arătau amândoi speriați, vinovați, de parcă făcuseră ceva rău. Mama se opri în dreptul ușii dinspre odaia bunicului. „Ancuța, vrei și tu să-l vezi pe bunicul?” Ancuța clipi neliniștită, se uită la el și încuviință iute din cap. Mama deschise ușa și el o urmă.

Zări întâi tălpile de la pantofii lați, negri, ai bunicului, pe care nu-i lua decât la biserică, în sărbători mari, că-l strângeau, apoi, de-o parte și

de alta a sicriului, pe unchiul Ghiță, cu ochii roșii, și pe baba Gârda, șopotind ceva și făcându-și cruce. Mama se opri lângă unchiul Ghiță și începu să plângă tare, zicând „Uite, tată, a venit Claudiu să te vadă, nu-i spui nimic?” și-atunci el ridică încet privirea și simți cum, în loc de plâns, crește în el o mare mirare: împrejurul feței, pe sub bărbie, pe lângă obraji și peste creștet, bunicul era legat c-o meșă de tifon, ca și cum l-ar fi durut o măsea. De ce l-or fi legat așa, se întrebă uimit, observând că meșa era strânsă bine și din cauza ei, chiar dacă bunicul ar fi vrut să deschidă gura și să spună ceva, n-ar fi putut. Plângeau acum toți, și mama, și unchiul Ghiță, și Ancuța, și baba Gârda suspina, și tata, care apăruse în cadrul ușii, își tot ascundea fața în batistă, numai el nu-și putea lua ochii de la meșa aceea albă ce-i dădea bunicului un aer comic, de joacă. I se făcu rușine că nu-i vine să plângă și porni și el să suspine, imitând-o pe baba Gârda, aflată în cealaltă parte a sicriului. În rest, bunicul nu părea prea schimbat, arăta doar mai serios în costumul negru cu dungi, semăna mai mult a domn decât a țăran. Era și proaspăt ras, avea chiar o mică tăietură între buza de jos și bărbie, totdeauna se tăia acolo și uite că nici acum, când probabil că-l bărbierise unchiul Ghiță, nu scăpase de ea. Coborî cu privirea pe trupul bunicului și deodată era cât pe-aci să tresară cu putere: îi legaseră și mâinile! Peste palmele puse una peste alta pe piept, se vedea înfășurată o altă meșă de tifon, cu nodul făcut chiar deasupra. Uită să mai suspine și privi mai bine. Meșa trecea peste podul palmei, așa că degetele rămăseseră libere. Observă chiar că degetul mic de la mâna dreaptă, ce era deasupra, stătea puțin depărtat de celelalte și parcă ușor ridicat, fără să atingă stofa costumului. Cu degetul ăsta, sigur că da, acum își amintea, bunicul scutura scrumul țigării, era o obișnuință de-a lui, nu scutura niciodată țigara la fel ca ceilalți oameni, bătând-o cu arătătorul, ci-și înălța degetul mic spre

vârful ei, atingând scrumul cu unghia. Îl și întrebase o dată de ce face așa și bunicul, râzând, răspunsese că de șmecher. Să fie și-acum o șmecherie, un semn numai pentru el, căci numai el știa ceva în legătură cu degetul ăsta? Pot să mă lege ăștia, mă Claudiu, tu știi că încă n-am murit, mai am puțin, uită-te numai la degetul mic cu care scuturam scrumul, ți-aduci aminte, vezi cum îl țin și-o să-l mișc o dată scurt pentru tine, să nu te sperii, uită-te numai bine. Nu mă tem, răspunse în el un al doilea gând, și se concentră cu privirea asupra degetului, să prindă tremurul mic, numai pentru el, dar atunci se simți luat pe după umeri și auzi glasul mamei șoptind: „Hai, Claudiu, să mănânci, că trebuie să vină oamenii". Vru să se împotrivească, însă unchiul Ghiță se aplecă asupra bunicului și trase învelitoarea de la picioare, acoperindu-i mâinile și fața. N-avea rost să mai rămână, oricum nu mai vedea nimic.

În tindă se așeză la masă, deși nu-i era foame; mama tot l-ar fi obligat să mănânce ceva. Ieșiseră toți din camera bunicului, numai baba Gârda rămăsese acolo. „Tată", zise el, „de ce l-ați legat așa?" „Poftim?" făcu tata. „De ce l-ați legat așa pe bunicul?" Tata se scărpină încurcat în creștet. „Păi, ca să..." începu el, dar mama, de lângă sobă, întoarse iute capul și se uită la tata scurt. „Așa se face la morți, dragul meu", sfârși tata și se aplecă asupra farfuriei. El nu mai zise nimic, mâncă doar o sarma din maldărul ce i-l pusese mama în față și se ridică de la masă. Era hotărât să nu mai ia nici o îmbucătură, chiar dacă l-ar fi bătut. Ciudat însă, nimeni nu-i zise nimic, nu-l întrebă nimic, nici când, fără o vorbă, ieși pe ușă afară. Se duse la fântână, slobozi găleata, o trase plină și bău. Apoi se așeză pe butucul de lângă oala fântânii și se uită spre drum; trebuiau s-apară moșnegii.

Din casă ieși Ancuța. Se apropie de fântână. „Ce vrei?" zise el. „Pot să stau și eu aici?" El scuipă în față, printre dinți, cum făcea Feri. „De ce?" „Așa",

zise ea. Îi e frică să stea în casă. Îi e frică de bunicul. Tâmpita. „Să știi că nici eu n-am mâncat decât una”, zise ea. „Și ce-i cu asta?” făcu el. „Ce dacă n-ai mâncat decât una?” Ancuța nu răspunse și se așeză lângă el pe butuc. Îl atingea cu șoldul. „Claudiu”, zise ea, „știi de ce l-au legat așa pe bunicul?” Nu mă interesează, se gândi el să spună, dar tăcu. „I-am auzit eu vorbind când am adus pătrunjelul”, șopti ea. „Ca să nu rămână cu gura deschisă, să înțepenească cu ea închisă.” „Cum să înțepenească?” întoarse el capul. „Așa, cum fac toți morții. Ziceau să-l lege iute, că-ntr-o oră începe să înțepenească.” „Cine-a zis așa?” „Tata”, răspunse ea. Adică un-chiul Ghiță, deșteptu’ de unchiul Ghiță. „E deștept taică-tău”, zise el și scuipă iar printre dinți.

Poarta scârțâi și pe ea intrară primii doi. Pe unul îl cunoștea, cânta în strană la biserică și din când în când adormea, trezindu-se întotdeauna cu un „Amiiiin”, după care tușea ca și cum și-ar drege glasul. Pe al doilea nu-și amintea să-l fi văzut vreodată, era probabil din capătul celălalt al satului. Moșnegii urcară încet micul dâmb spre casă, se șterseră îndelung pe pragul din fața treptelor, își luară de pe cap clopurile de paie și intrară în tindă. Pe ei nici nu-i zăriseră, poate nici nu vedeau până la fântână. Păreau amândoi trecuți de optzeci, în două ceasuri or să sforăie pe scaune. Acum, gata, cât stau ăștia, degeaba ar fi voit să fie cu bunicul, tot n-ar fi putut face nimic cu ei acolo.

Pe cărarea dinspre drum apăru o vecină, lelea Catița. Venea după apă. „Ce faci, Ancuța? Ce faci, Claudiu? Sunteți supărați, așa-i? Vai, cât a ținut la voi, arză-o-ar focu’ de moarte!” Da’ la tine cât a ținut, gândi el, când te-a prins furându-i cocenii. Bunicul o găsise într-o noapte în șură, încărca într-un coș de spate coceni. Când s-a lămurit el ce căuta ea acolo, a zis „Tu, Catiță, ăsta-i coș? Stai să-ți dau eu coș”, și chiar i-a dat unul mare și i l-a încărcat cu vârf, i l-a pus în spate și-a trimis-o

acasă, și ea, de spaimă c-o bate, n-a avut ce face, s-a dus clătinându-se și era tot un cocean de la șura bunicului până peste drum la casa ei. Ținea minte că mai zisese bunicul despre ea că-i „rea de muscă”. O să-l întrebe pe Feri ce-nseamnă.

Lelea Catița se-ncrucișă pe podeț cu Simion clopotarul. Și ăsta era bătrân, trăgea clopotul cel mic al bisericii din Primul Război Mondial. Bunicul zicea că așa face el politică, trăgând clopotele. A tras de ele și la Unirea Mare și la Cedare și cu nemții și cu rușii. Când a murit rusul ăla de care se temeau toți, a tras, zicea bunicul, cu toate clopotele, ca la Paști, de Înviere. Vara, sus în clopotniță era cald și moșu Simion adormea, dar se trezea totdeauna cu un minut înainte de-a trebui să tragă de funie, știa slujba mai bine ca popa. Avea acolo sus o haină și-un clop, le văzuse cu Cosmin, pe care și le punea numai când clopotea, albe amândouă de găinațul porumbeilor și turturelelor ce se așezau pe el, când dormea, ca pe-o creangă. Acum a clopotit și pentru bunicul: ting-ting-ting-bang, ting-ting-ting-bang. „Claudiu, a zis mătușa că la noapte o să dormim împreună.” „De ce să dormim împreună?” făcu el. „De ce nu dormi cu taică-tău?” „Tata doarme în oraș”, răspunse Ancuța. „Se duce cu unchiu’ după coroane și colaci.” „Eu n-o să dorm”, zise el. „Mătușa a zis că o să dormi.” „O să vezi că n-o să dorm”, spuse el.

Se însera. Feri și Cosmin or fi ajuns și ei acasă. Poate c-au încercat să mai dea o dată foc pietrelor. O să-i întrebe mâine. Poate că până mâine va afla și de ce n-a ieșit aurul. Numai să plece moșnegii. Uite că veneau încă doi. Ăștia arătau parcă mai vioi.

Din casă ieșiră tata și unchiul Ghiță. Înainte de a se așeza la volan, unchiul Ghiță se-ntoarse spre ei: „Să fiți cuminți până venim noi, da?” „Da, tată”, răspunse Ancuța. „Dacia” trecu huruind podețul și coti spre șosea. Tata nu le spusese nimic, nu-și răcea gura de pomană. Se mira însă de mama, cum

de nu venise să-i strige până acuma. Probabil uitase de ei, trebuia să stea cu moșnegii și să plângă, ca s-arate cât îi pare de rău. „Câte stele sunt!” zise Ancuța. Privi și el. Aici în sat cerul părea noaptea mult mai sus decât la ei la oraș. Din bloc, de la etajul șapte unde stătea, nici nu-i venea să se uite în sus, ci numai în jos. „Tu crezi că bunicul o să se ducă în cer?” șopti Ancuța. El nu răspunse. „Așa zicea baba Gârda”, continuă ea, „că bunicul o să se ducă drept în cer, că n-a greșit nimănuia.” Cum o să se ducă în cer când or să-l bage în pământ! „Nu se poate duce”, spuse el tare. „Baba Gârda nu de bunicul zicea, ci de sufletul lui. Ea e religioasă.” „Da’ sufletul ce-i, Claudiu?” Na, poftim, răspunde-i acuma! Ce-o fi sufletul? O fi ceva ca aurul din pietre, nu-l vezi până nu-l scoți de-acolo, un fel de lucru viu ce se ascunde într-un lucru mort. Da’ bunicul avea suflet și când trăia. „Nu știu”, răspunse el. „Dă-te mai încolo, ce te bagi așa?” „Mi-e frig”, zise ea. „Atunci du-te-năuntru, ce stai aici?” „Tu nu vii?” „Nu”, răspunse el. Ancuța se ridică și porni spre casă. Șosetele ei albe, trei sferturi, luceau în întuneric. Abia după ce ea intră, își dădu seama că făcuse o greșeală. Mama o va întreba unde-i el, Ancuța va spune că la fântână și gata, va fi chemat la culcare. Bineînțeles, uite. Mama apăru în ușă și-l strigă. „Mai stau puțin!” răspunse el. „Claudiu, nu mă mai supăra și tu! Treci și te culcă. Mâine dimineață ne sculăm devreme.” O luă spre casă. „Dimineață”, zise mama mai încet când el ajunse lângă ușă, „te trimit pe tine să chemi oamenii pentru groapă.” Mare brânză, gândi el. Totdeauna mama îl lăsa să creadă că va face o treabă importantă, și când o făcea, își dădea seama că nu era nimic serios. Ce mare lucru era să mergi pe uliți, să intri în curți atent la câini, să spui bună ziua, a zis mama că dacă puteți veni mâine pentru groapă, iar omul să răspundă venim, domnișor, cum să nu, Dumnezeu să-l ierte, da’ stați puțin, nu

luați niște cozonac, tu, femeie, unde ești, nu, mulțumesc, bună ziua. „Vezi că pijamaua ți-e pe valiză”, zise mama. „Să nu vă bateți. Nu mai vrei să mănânci ceva?” „Nu”, răspunse el. Din camera bunicului nu se auzea nimic, însemna că moșii nu jucau cărți, vor adormi repede.

Intră în camera dinspre drum. Ancuța era deja în pat. Stinse lumina și începu să se dezbrace. Avu un sentiment de ușurare când își scoase cravata. Ce prostie și cravata: s-o porți așa, fără rost, legată la gât. Mare tâmpit și cine-o inventase. D-apoi ăla care-a inventat papionul!

Își puse hainele pe lădoiul de lângă ușă, dibui pijamaua, o îmbrăcă și se vârî sub pătură. Spatele lui recunoscu salteaua Lire, îndesată, foșnitoare, salteaua de vacanță. „Nu vrei să dormi la perete?” zise Ancuța. „Nu”, răspunse el și se răsuci pe-o parte. Cât să fie ceasul. Trebuie că era-n jur de zece, abia se-ntunecase bine. Pe la două vor pleca și bătrâneii, că doar nu-s nebuni să stea până dimineață, aveau de dat la vaci, la porci, de slobozit găinile, ei făceau treburile astea, cum le făcea și bunicul. Bunicul. Pe peretele din stânga în camera asta era o poză mare, maronie, ovală, cu el tânăr. Și-atunci fusese cărunt. Da’ arăta frumos. Toți care semănau cu el erau frumoși, și mama, și ciumetele de unchiu’ Ghiță, până și Ancuța. Săracu’ bunicu’. Numai să plece moșnegii.

„Claudiu, dormi? Claudiu!” Îl atinse cu mâna. „Ce vrei?” „Claudiu, sufletul stă în trup?” „Nu”, răspunse el. „Da’ unde?” „În urechi”, zise el. „Hai, mă Claudiu, de ce ești așa?” „Să știi că te spun la mama dacă nu mă lași să dorm”, zise el. „Trebuie să mă scol dimineață, să chem oamenii la groapă.” „Vin și eu!” „Bine, te iau, da’ acuma lasă-mă să dorm.” „Noapte bună”, zise ea. „Noapte bună”, răspunse el. O simți cum se-ntoarce cu fața la perete. Jos, sub plapumă, îl atingea cu glezna. Își aduse aminte cum se holbase Feri la vale când ea își scosese rochia. După o vreme, se făcu că-și

schimbă poziția, se-ntoarse pe spate, coborî puțin pătura și trase cu coada ochiului. Ea era în maiou, avea umerii goi și ascuțiți, gâtul subțire. Tâmpit și Feri ăsta, n-aveai ce vedea. Dinspre trupul și părul ei desfăcut venea aer cald. Da, poate că sufletul stă undeva în trup. Aleargă-ncoace și-ncolo, din vârful picioarelor în creștetul capului, să-l încălzească, să-l miște, pompează sângele... Nu, nu, asta care pompează sângele e inima, dăduse și lucrare de control cu inima, luase șapte. Da' inima cine-o pompează? Creierul, parcă. Da' la creier cine pompează sânge? Inima... Simți cu spaimă cum începe să i se facă somn. „Ancuța!” șopti. Ea nu răspunse. Îi puse mâna pe spate, sub ceafă. Spatele era cald, se ridica și cobora ușor. „Ancuța!” Adormise. Adormise de bucurie că mâine va umbla și ea după gropari. Tâmpita. Se întoarse la loc. Pe sub ușa de la tindă se vedea lumină. Mama nu se culcase încă, trebuia să termine mâncarea pentru parastas, își vâri un braț sub corp și se lăsă cu toată puterea pe el. Dacă va adormi, măcar să-l scoale durerea.

Se trezi brusc, ca și cum i-ar fi turnat cineva apă în cap. Nu mai avea mâna sub el, ci atârnând pe marginea patului. Cât o fi dormit, boul? Se uită repede la geam: era încă întunecat. Trase pătura și se lăsă să lunece pe podea. Pe sub ușa de la tindă nu se mai vedea lumină. Se ridică în picioare și privi spre Ancuța: dormea tot cu fața la perete. Merse la ușă și apăsă pe clanță. Cu talpa căută pragul, îl găsi, păși în tindă și trase ușa după el. Nu se vedea nimic. Stătu în întuneric nemișcat până i se păru că aude dinspre patul de lângă sobă respirația mamei. Pe masă ticăia ceasul. Ochii lui începură să deslușească mici mogâldețe negre, obiectele din cameră. Mama dormea cu fața spre el, cu palmele sub cap. Numai să nu se trezească. Fixă drumul spre ușa odăii bunicului, lipăi iute până la ea și se opri ascultând. Dinăuntru nu se auzea nimic. Deschise binișor ușa și-o lumină

slabă, gălbuie, tremurătoare îi lovi ochii. Se strecură înăuntru și privi. Moșnegii plecaseră. Numai baba Gârda dormea pe un scaun, cu gura deschisă și ceafa rezemată de spătar. Închise ușa și se apropie de sicriu. Văzu imediat că bunicul nu mai avea meșa de tifon în jurul feței și nici mâinile legate. Se opri la capul sicriului, în dreptul mesei unde, lângă o carte groasă cu copertă neagră și cruce aurie pe copertă, ardea într-un păhărel de țuică o lumânare subțire, portocalie. Se gândi să spună întâi o rugăciune. „Înger, îngerașul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu”, începu să murmure, atent la chipul babei Gârda, dar nu-și aduse aminte continuarea și șopti ne-răbdător, aplecându-se în față: „Bunicule, sunt eu, Claudiu!” Privi intens fața lui, așteptând, apoi se uită spre degetul cel mic. Era tot așa, desprins de celelalte și puțin ridicat, ca și cum bunicul voia să atingă scrumul unei țigări invizibile. „Bunicule, mă auzi?” șopti. „Nu te teme, au plecat toți!” Baba Gârda gemu în somn și el încremeni. Asta ar mai lipsi, să se scoale și să-l vadă aici, singur. Apoi s-o cheme pe mama. Înger, îngerașul meu, să nu se scoale baba Gârda, se trezi gândind, apoi ridică brațul și prinse mâneca dreaptă a bunicului, scuturând-o ușor: „Bunicule”, șopti, „trezește-te numai puțin, până nu vine mama! Nu te spun la nimeni!” Trase mai tare de mânecă și văzu cum tot trupul se mișcă în sicriu, de parcă mâinile i-ar fi fost legate strâns pe lângă corp. Și capul i se clătină un pic. A înțepenit, gândi cu disperare, a amorțit de tot, n-o să mai audă. Dar nu se putea, nu trecuseră decât câteva ore de când nu respira. Se plecă mai aproape de urechea lui: „Bunicule, am fost cu Feri și Cosmin la vale și-am găsit pietre cu aur și le-am dat foc, dar n-a ieșit nimic, unde-am greșit?” Șoptise rar, să-nțeleagă și să-și aducă aminte că el, bunicul, îl învățase că aurul e un lucru viu și orice lucru viu se ferește, se mișcă din calea focului. Buzele bunicului erau întredeschise și cât de ușor i-ar fi fost să le miște și

să spună atât, doar atât: „Trebuie mai mult foc, Claudiu”. Mulțumesc, bunicule, să știi c-o să vin la mormânt și sâmbăta și duminica. Și-n vacanțe și miercurea, ar fi spus el și s-ar fi strecurat înapoi în patul lui. „Trebuie mai mult foc?” șopti. Buzele rămaseră neclintite. Nu putea vorbi, gata. Da’ măcar să se miște cumva. „Bunicule, dacă trebuie mai mult foc, mișcă degetul mic de la dreapta.” Înălță capul și privi. Înger, îngerașul meu, fă, te rog, să-l miște, te rog. „Poți să-l miști și dacă nu trebuie mai mult foc”, șopti, dar de data asta mult mai încet, aproape neauzit, pentru că se gândise fulgerător că bunicul nu că nu putea să-i răspundă, ci nu voia s-o facă. De-atâtea ori el, Claudiu, fusese obraznic, fusese rău, își bătuse joc de baba Gârda la Crăciun, iar când bunicul îl bătuse atunci cu cureaua, îi strigase în minte „lasă că mori tu, boșorogule”. Uite că murise. Un suspin lung îi urcă în piept, trecu gâdilându-l prin gât și prin cerul gurii și țâșni prin ochi, udându-l pe obraji și pe mâna stângă, uitată pe marginea sicriului. Murise supărat, nu mai voia să-i spună nimic. „Iartă-mă, bunicule”, șopti aplecându-se la capul lui, „o să fiu bun, o să vezi.” Se gândi să-i promită ceva și se aplecă și mai mult șoptind „N-o să-i las să vândă casa”, și-atunci simți aproape de tâmplă căldura lumânării de pe carte. Își trase repede capul. Lu-mânarea era pe sfârșite, mai avea vreun centimetru și ajungea la buza paharului. Se uită spre baba Gârda, își șterse lacrimile și-și duse palma stânga deasupra flăcăruii, lăsând-o în jos până nu mai rezistă. Baba Gârda dormea ca înainte, hârâind cu gura deschisă. Își frecă palma, apoi, mereu cu ochii la baba Gârda, luă ciotul de lumânare și-l trecu în mâna dreaptă. Umbra sicriului se lungi pe un perete, se scurse pe celălalt, acoperind geamul dinspre ogradă. Începea să se lumineze de ziuă, fereastra părea dată cu vopsea albastră. Rămase nemișcat un timp, apoi apropie încet flacăra de degetul mic al bunicului. O

apropie și-o depărtă și iar o apropie și-o depărtă și la urmă o ținu chiar sub deget. Flacăra se jucă un pic cu degetul, apoi se-mpărți în două, învăluindu-l. Trebuia acum să se miște, pentru că orice lucru viu se mișcă, fuge din calea focului, numai să fie cât de cât viu. În aer se răspândi miros de ars ca atunci când mama pârlea cu ziare aprinse pielea găinilor pentru supă. Mâna porni să-i tremure și flacăra lunecă de sub deget, dar el o aduse la loc. Un bănuț de ceară căzu pe stofa costumului negru. Își auzea respirația și-aproape că-și auzi și plânsul cum se adună în el, gâlgâind ca o apă, și luă lumânarea de-acolo și mai văzu, înainte să vină lacrimile, degetul afumat, neclintit, de piatră al bunicului, un pic depărtat de celelalte. Bâjbâi după pahar, lăsă lumânarea în el și flacăra se stinse. „Bunicule”, șopti, uitându-se la sulul de întuneric din sicriu, dar atunci își simți spaima din glas și se trase cu spatele spre ușă. Trecu prin tindă cu fălcile încleștate să nu-l audă mama, intră în camera lui și se vârî sub pătură.

Prin fereastră venea o lumină cenușie, rece. Se strânse lângă Ancuța, atingându-i cu palmele spatele cald. Prin trupul ei sufletul se mișca ușor, respirând.

SPOVEDANIA

În aerul limpede, rece, de februarie, glasurile lor se vedeau suind în văzduh albe, drepte, ca niște frânghii răsucite cu care cineva nevăzut, mult dincolo de turla bisericii, ar fi voit să tragă încet spre cer, scârțâind și clătinându-l, sicriul. În jurul trupului mare, descoperit, al părintelui Dima, urcau alte fuioare mai subțiri, respirațiile sătenilor, ce se destrămau însă repede, deasupra capetelor, de parcă, ieșite din gurile lor aspre, păcătoase, s-ar fi rușinat ori nici n-ar fi putut să se înalțe acolo unde se duceau, împinși de forța sfântă a cântărilor, aburii din gurile preoților. Era oare adevărat sau numai i se părea lui că, atunci când îi venea rândul, vocea sa, mai tânără decât toate, se cățăra pe frânghia aceea vizibilă și totuși iluzorie, cel mai sus? Trufie, gândi plecând capul și privind din nou mâinile ușor umflate ale răposatului, subțiri probabil și tremurând de emoție în 1918, la Alba Iulia, când atinseseră Actul proclamând Marea Unire, alături de alte mâini febrile ce se vor fi umflat și învinețit și ele cândva și care totuși au scăpat de moarte atingând hârtia aceea, ca și cum ar fi atins poala Mântuitorului. Ultimele mâini care-au atins atunci hârtia aceea, încă înveșmântate în carne, iată-le în fața sa. Lângă el Simion diacul tuși de două ori, tusea lui de avertizare și, reflex, realiză că îi venise rândul și că întârziase o secundă. Puterea glasului său șterse însă mica pauză. Îi venea cam des rândul, erau, oarecum surprinzător, destul de puțini preoți sosiți din satele vecine să ajute sufletul părintelui Dima s-ajungă în loc luminat, în loc de verdeață, în loc de odihnă, de unde a fugit toată durerea, întristarea și suspinarea. Și orice greșeală ce a săvârșit el cu cuvântul sau cu lucrul sau gândul să i se ierte, ca un Dumnezeu

bun și iubitor de oameni; că nu este om care să fie viu și să nu greșească; că numai El singur este fără de păcat, dreptatea Sa este dreptate în veac și cuvântul Său este adevărat.

Nici protopopul nu venise, lucru de mirare, poate, pentru turma credincioșilor strânși, desigur, și să-și ia rămas bun de la cel ce-i păstorise atâția ani în șir, dar și să vadă cu ochi avizi omenescul chip al vreunui episcop ori, cel puțin, defilarea întunecat-strălucitoare a odăjdiilor unui masiv sobor de preoți; lucru firesc pentru cine știa cât de cât raporturile nu totdeauna de cea mai bună înțelegere ale părintelui Dima cu superiorii săi ecleziastici. O mărturie a acestor raporturi erau chiar deja învechitele schele din interiorul bisericii, de lângă peretele de răsărit, sacii cu ciment din clopotniță, sculele, gălețile, toate obiectele acelea ce apar, făcând o inevitabilă mizerie, acolo unde se-ncepe și nu se mai termină o lucrare de zugrăvit și din pricina cărora însuși sicriul trebuise să fie lăsat afară, în fața pronaosului, în loc să fie dus înăuntru, în casa în care trupul din el, însuflețit până mai ieri-alaltăieri, slujise mai bine de cincizeci de ani. Căci părintele Dima, ce fusese cândva, în îndepărtata sa tinerețe, preot unit, greco-catolic, și fusese silit să treacă, s-ar putea zice lin, fără mari zguduiri, cu întreaga sa parohie (sau, de fapt, parohia trecuse ori fusese ajutată să treacă, trăgându-l ușor și pe el) la ortodoxie, dând noilor Cezari ce li se cuvenea, avusese totuși, la un moment dat, cu consimțământul tacit al enoriașilor, prea puțin interesați de nuanțele ce deosebesc interioarele unor locașuri de rituri diferite, deși sensibil înrudite, avusese deci un întârziat puseu de orgoliu greco-catolic, anume când, la refacerea picturii murale a bisericii, nu schimbase mai nimic din vechea iconografie, renovând doar culorile frescelor, nu și conținutul lor. Astfel, în locul afumatei și tot mai greu vizibilei Căi a Crucii, cu

soldații romani, cu femeile milostive și cu însuși Hristos pătimind împreună chinurile igrasiei și-ale trecerii timpului, apăruseră nu chipurile prelungi, ascetice, ale marilor sfinți ai Orientului dinaintea ori de după — nenorocita? binefăcătoarea? — schismă, ci o nouă, vie, șocantă Cale a Crucii, în culori de poster, un soi de hiperrealism în care fiecare mușchiuleț păgân al pulpelor centurionilor era desenat cu precizie, fiecare cârlionț al pletelor divine avea viața lui fremătătoare, fiecare iris al celor trei Marii decupa exact conturul unei lacrimi. Cât plăcuse sătenilor rezultatul blândei, tăcutei încăpățânări a bătrânului preot de a păstra biserica lor și-a lui ca altădată, nu e greu de imaginat. Nu de aceeași părere fusese episcopul chemat la obșteasca sărbătoare a sfeștaniei; numai mulțimea adunată, faptul împlinit și informația strecurată la timp că întreaga cheltuială a lucrării o suportaseră localnicii l-au convins, cu greu, e drept, să dea binecuvântarea necesară, nu înainte de a-l lua deoparte pe părintele Dima și de a-i cere, cu un ton destul de laic, ca în cel mult un an să facă bine și să picteze biserica așa cum se cade, căci altfel, cu tot respectul datorat vârstei și prestigiului și celorlalte fapte demne de laudă, episcopia va fi obligată la măsuri și n-ar fi potrivit ca după atâta vreme de liniște și pace în părțile locului, tocmai acum să se-ntâmple lucruri dintr-acestea. Păcat de bani. Cât a costat? Părintele Dima spusese o sumă și episcopul clătinase cu reproș din cap, atâția bani aruncați. Îl privise nemulțumit și pe el, care stătea mai la o parte, ca unul ce era doar de câteva luni în sat, și-apoi la masa de după slujbă îl întrebase încet, în treacăt, ce păzise, de ce nu venise la episcopie ori barem la protopopiat să spună ce făcea bătrânul. Sau nu știa că o asemenea pictură nu aparține Bisericii pe care o slujea? Ce învățase la seminar? El înghițise în sec, spășit, de fapt fals spășit, fiindcă în fond admirase tupeul cu care vajnicul părinte își permisese această ieșire

necanonică, iar succesul ei, chiar temporar cum era, demonstra că Dima știa cum să-și conducă parohia, era iubit de oameni și că va trece oarece vreme până imaginile acelui drum de suferință, proiectate parcă pe pereți cu un epidiascop, vor fi șterse și înlocuite cu altele.

Așa se și întâmplase: părintele Dima nu zisese „nu” pretențiilor episcopului, ba chiar îi făgăduise că va sta de vorbă cu oamenii și va încerca să-i convingă, la fel ca prima oară, să ia asupra lor o mare parte din cele necesare modificărilor și, minte bătrână, le și vorbise credincioșilor în prima duminică de după sfeștanie, când abia se uscase bine vopseaua frescelor: „Iubiții mei, se pare că ne-am cam grăbit și că lucrul nostru nu este pe placul tuturor. Vina este a mea că n-am întrebat decât aici în sat cum și ce să facem cu pictura asta. Trebuie s-o stricăm și să punem alta.” O tăcere mai rea decât orice murmur se înstăpâni în biserică. Părintele coborî din amvon demn și trist, în fața ușilor împărătești se opri și mai aruncă o privire plină de o mâhnită dragoste operei sale, apoi intră povârnit, ca și înfrânt, în altar. De fapt, câștigase.

Sigur că se grăbise. Avea optzeci și patru de ani și turnul gros, falnic, care fusese, se vedea săptămână de săptămână cum se surpă încet pe dinăuntru și ecoul cel mai clar al acestei căderi interioare era vuietul, altădată teribil, al vocii sale, tot mai slab, mai stins, ca și cum ar fi ieșit dintr-o fântână părăsită, pe jumătate astupată. Se grăbise să lase în urmă o biserică arătând ca nouă și de febrilitatea aceasta a isprăvirii fură cuprinși și sătenii, altminteri destul de strânși la pungă, de parcă împlinirea visului părintelui lor era unica posibilitate de a mai cumpăra și ei prin el, Dima, cea de pe urmă indulgență pentru iertarea nu numai a greșelilor trecute, ci și a celor viitoare. Brusc, păreau a se simți toți dacă nu atât de bătrâni și aproape de sfârșit ca Dima, atunci puternic sensibilizați de ideea că *ea* îi așteaptă răbdătoare,

rezemată în coada coasei ca omul ce privește cât mai are de culcat la pământ, să le vină, mai iute sau mai târziu, dar inevitabil, sorocul. Plătiră regește un pictor tânăr care înțelese de îndată despre ce e vorba și-n mai puțin de șase luni avură fotograme tehnicolor din filmul suișului spre Golgota, plus tavanul boltit cu cei patru apostoli, cu cete de heruvimi acoperiți pudic de norișori pufoși, plus un iconostas impresionant unde asupra fiecărui moment evanghelic zugrăvit și asupra fiecărui semiprofil de apostol își aruncau concomitent o lumină caldă, economicoasă, în cerc, șase becuri lunguiețe de veioză.

Sigur însă că Dima nu se grăbise să înceapă a doua renovare, a doua vestire a pătimirilor financiare ale enoriașilor. Dintr-o dată, tot ceea ce cu un an înainte apăruse rapid, ca printr-o minune neotestamentară, în curtea bisericii, ciment, nisip fin de carieră, var lăptos, cutii cu vopsea de ulei, scânduri și țevi pentru schele, meșteri zugravi ascultători și îndemânatici, se găsea acum foarte greu; șoferii care cărau pietriș spre oraș, de la râu, și care una-două se repeziseră să descarce câteva basculante în dosul bisericii își schimbaseră, nu se știe de ce, traseul și nu voiau în ruptul capului să se abată din drum, invocând riguroase controale de trafic și sporirea numărului zilnic de curse; antrepriza de construcții ce refăcuse podul distrus de inundații din apropierea satului și de unde, printr-un benevol și generos virament, sosiseră în înstelate nopți fără lună sacii cu ciment și ghips, își terminase lucrarea și se mutase cu tot calabalâcul spre alte râuri; și, colac peste pupăză, toți pictorii de biserici păreau intrați în pământ ori pur și simplu desființați ca breaslă. În sfârșit, după câteva luni protopopiatul, înștiințat cu o oarecare neregularitate despre greutățile noii demarări a refacerii, găsise și trimisese un meșter zugrav însoții de trei ucenici, un băiat și două fete, dar și aceștia, spre plăcuta surpriză a părintelui ce nici nu

mai trebuise să se ostenească să le explice că au timp berechet, nu dădeau semne c-ar fi să sfârșească repede ce-aveau de făcut, arătând mai degrabă ca veniți într-un lung concediu: își aduseseră o butelie mică de aragaz, de excursie, și toată ziua frigeau în curtea coratorului, unde fuseseră instalați, slănină sau pești pe care îi prindea la râu cu undița unul dintre ucenici. O emoționantă, spontană simpatie, dublată de o reciprocă înțelegere, se stabili, în ciuda negrelor premise, între săteni și echipa artiștilor: nici ei nu se omorau cu munca, nici credincioșii nu-i prea îndemnau la ea. De fapt, nu-i îndemnau deloc. „Merge treaba, merge?” îl întreba câte unul, întorcân-du-se de la câmp cu sapa pe umăr, pe ucenicul pescar, un bărbos roșcovan ce stătea, personificare a răbdării, cu undița-n mână pe malul râului, având lângă el una din colege, personificare a ispitei, făcând plajă. „Trebuie să meargă”, răspundea acesta, schimbând calm amețita râmă. Singurul pericol potențial, avându-se în vedere durata cu totul nedeterminată a muncii lor, era secătuirea proviziilor familiei coratorului, așa că, într-un tacit acord și după un orar secret, se puteau vedea la căderea serii umbre de femei strecurându-se prin ograda fruntașului satului cu oale de lapte și traiste burdușite, spre îndestularea leneșilor mâncăi tineri despre care se aflase, cu un alt suspin de ușurare, că, absolvenți de curând ai unui institut de arte plastice, erau la prima lor lucrare de acest gen și că deci amânarea hotărârii de a purcede în fine la treabă își avea probabil înțelesul în explicabila sfială de a aborda cu tremurătoarea pensulă a începătorului teme atât de înalte, chipuri atât de nobile precum le impuneau pereții unei bazilici. Cât despre meșterul lor, om mai în vârstă, el suferea, însă cu demnitate și uneori chiar cu bățoșenie, de o altă meteahnă dobândită cu siguranță în cursul altor sfinte zugrăviri: îi plăcea să cam tragă la măsea și nu orice, ci numai țuică, și

nu orice fel de țuică, astfel că aria sa teritorială de activitate se mărginise a cuprinde, după cum singur mărturisise, numai județele unde înviorătorul lichid avea o tărie cel puțin echivalentă cu tăria de caracter cu care recunoștea că el nu poate picta decât inspirat în acest mod, anume județele Maramureș, Bistrița, Cluj, Sălaj, Bihor și Satu-Mare. Trebuie că locul în care nimerise acum, sat gospodărește înconjurat de livezi, având horincie proprie, i se păruse un mic paradis abulic unde nu mărul era pomul cunoașterii, ci prunul, și de unde era păcat să fie izgonit repede.

Această echipă atât de omogenă în intențiile ei reuși în două săptămâni să ridice o mică schelă lângă peretele de răsărit, alături de strana diecilor, după care făcu o pauză, timp în care, cocoțat în vârf, pe ultimul rând de scânduri, aproape atingând cu creștetul plafonul, meșterul făcea într-o uimitoare echilibristică niște măsurători savante, ajutându-se din când în când cu câte-o sumară, dar des repetată înghițitură dintr-un recipient plat, de aluminiu, ținut în buzunarul de la spate precum un cowboy, sub privirile blajin-acuzatoare ale capului de bovină ce se ițea de după umărul Sfântului Evanghelist Luca. În alte trei săptămâni, cei patru desfășurară pe o masă mare din curtea coratorului o pânză, o tăiară într-o formă anume și pe contururile desenate de meșter, ucenicii, adică ucenicele, căci la vremea aceea mreana trăgea de rupea și bărbosul era mai mult la râu, începură să coloreze cu vopsele chipul, trupul și veșmintele unui sfânt din Răsărit. Abia acum își dădu el seama, preotul tânăr, ce înțelesese bătrânul Dima când le spusese oamenilor că *o să pună* o nouă pictură în locul celei deja existente. El voia pur și simplu *să pună*, să lipească acele siluete desenate pe pânză de-a dreptul pe perete, ca un tapet, peste scenele Căii Crucii și nici măcar peste toate, ci numai din două-n două, astfel că fericiții sfinți

ierarhi se vedeau intercalați, ca o premoniție a martiriului lor ulterior, în martiriul exemplar al drumului spre Locul Căpățânii. Nu era deci vorba de o răzuire a frescelor, de refacerea tencuielii și de o proaspătă pictură, ci numai de acoperirea unora de mai mică importanță în linia tradiției, cum era aceea în care Simon Cirineiul ia crucea s-o ducă el sau aceea în care Veronica șterge fața lui Iisus. Era clar că, atâția ani în șir cu imaginile arhicunoscute în fața ochilor, credincioșii vor ști ce se ascunde în spatele cutărui sfânt placat pe perete, și încă o dată tânărul preot nu se putu opri să nu admire inteligența cu care înaintașul său își obișnuia enoriașii să perceapă într-un chip atât de original tehnica palimpsestului.

Existau, desigur, și justificări pentru respectivul mod de lucru: puținii bani strânși, ce nu permiteau cumpărarea unei cantități de materiale necesare unei renovări complete, și însăși lipsa cronică a acestor materiale. Ba chiar și soluția aleasă de părintele Dima se vădi surprinzător de greu de pus în aplicare, căci, de pildă, se constată, la capătul celor trei săptămâni de lucru, când Sfântul Ștefan fu gata și trebuia lipit peste judecata lui Pilat, că nu se găsea, ca să vezi, un flecușteț, o nimica toată, un mizilic, fără de care însă protopărintele prinzând viață sub mâinile gingașe ale celor două grații în *blue jeans* nu-și putea păstra verticalitatea necesară: aracet. Mai trecu, așadar, ceva vreme până dreptunghiul de pânză să poată fi pus în locul stabilit, îngăduindu-i astfel sfântului mucenic să privească trist, având parcă în ochi conștiința vinovată a imixtiunii lui, peste șirul de bănci, vizavi, spre peretele celălalt, unde se derulau chinul răstignirii, punerea în mormânt și învierea. I se alătură, într-un târziu, spre sfârșitul toamnei, Sfântul Dimitrie, ce-avea neașteptatul și nedoritul privilegiu de a urmări la nesfârșit batjocorirea și sfâșierea veșmintelor celui căruia își închinase, cât trăise, viața.

Și cam asta fusese tot. Doi sfinți, atâția reușiră să spargă coerența tragicelor versete ilustrate, fiindcă vrând parcă să potolească uimirea femeilor din sat ce se întrebau cum de mai poate sta în picioare după cât bea, meșterul le dădu în cele din urmă dreptate, îmbolnăvindu-se bine și internându-se în spital. Lipsit de cap, trupul echipei se-mprăștie cu o rapiditate determinată oarecum și de faptul că infatigabilul pescar schimbase de-un timp, din câte se observase, fata ce-l priveghea la râu, luând-o pe cealaltă, lucru care, în loc să întărească, distrusese unitatea omeneștii lor treimi. Rămăseseră, ca o dovadă că încă se mai lucrează sau că oricum se va mai lucra, schela și vraiștea de unelte, de tuburi și cutii, așteptându-se întoarcerea meșterului, aflat într-o dură, intensă și eroică luptă cu îngerul cirozei.

Și-n timpul acestei așteptări se-ntâmplă ca ruga tot mai posomorâtă a părintelui Dima („Mă rog, Emiliane", îi spuse el într-o zi, pe când trăsura îi aducea de la o înmormântare, „să mă strângă odată și pe mine Dumnezeu de pe fața pământului, să nu mai apuc să văd ce va fi cu biserica asta. Zilnic mă rog.") să fie ascultată și trupul său uriaș, prăbușit în sine, să fie lăsat să se odihnească după lumescul zbucium, învăluit în pacea zilei limpezi, reci, de adierile atât de familiare lui ale ecteniei funebre, ale ecfonisului, condacului, ale tuturor troparelor, irmoaselor, podobiilor, sedelnelor, psalmilor și, puțin mai încolo, spre sfârșitul slujbei, ale minunatelor stihiri întocmite de preafericitul Ioan Damaschin, pentru care răposatul avusese o adevărată slăbiciune, mai ales pentru unul, pe glasul al doilea, cântat dumnezeiește de Simion diacul, la auzul căruia ochii acum închiși, ceruiți, se umezeau de fiecare dată și care începea jos, grav, cu „Vai, câtă luptă are sufletul când se desparte de trup", pentru a urca, într-o disperată revelație, la tonalitatea înaltă a cutremurătorului adevăr: „către îngeri, ridicându-și ochii, în zadar se

roagă; către oameni, mâinile tinzându-și, nu are cine să-i ajute.”

Mai era însă până acolo, abia se citea a doua pericopă evanghelică din cele hărăzite rânduielii înmormântării preoților. Întorcând capul, trecu cu privirea peste bărbuța preotului Vancea, dintr-unul din satele vecine, mișcându-se vioaie în cadența paremiologică și parcă ușor plictisită de atâta neînțelegere a răspunsurilor Fiului către nelămuriții iudei și se uită spre mulțimea adunată în curtea, pe podețul și pe drumul din fața bisericii, compactă masă neagră tresăltând ici și colo, așteptând sfârșitul lungii slujbe și, cu siguranță, substanțiala pomană de la casa părintelui unde, înghesuiți la mese, oamenii nu vor obosi să repete din două-n două minute „apoi popă ca Dima n-am avut și nici nu vom mai avea în veci”, și el, care îi urma ca paroh, nu va trebui să se supere sau să se simtă jignit de aceste superlative prelungite și în viitor, în propriul său viitor, fiindcă așa se cuvenea să lauzi un mort, îndeosebi un mort de o asemenea talie, și-apoi, desigur, el n-avea cum să fie ca Dima, exact ca Dima, avea personalitatea sa și va ști, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se impună în ochii nu răi, ci doar foarte atenți ai celor din sat. Poate că deja se și impusese într-un an, un an și ceva de când slujea, la-nceput alături de bătrân, apoi singur, „titular”, aici în biserică. Sigur, Dima îl ajutase, îi spusese multe lucruri, îl învățase o serie din chițibușurile preoției, altele decât cele pritocite pe băncile seminarului, și pentru asta tocmai se ruga acum, cu sinceritate și-nduioșare, în vorbe melodioase, puternice, ca robul Dom-nului, Valentin, cu care-a fost împreună-slujitor al Bisericii și care a adormit în nădejdea învierii vieții celei veșnice, să i se facă odihnă în sânurile lui Avraam, ale lui Isaac și ale lui Iacob. Merita asta cu prisosință, măcar numai pentru cât bine îi făcuse lui, înlesnindu-i accesul și rămânerea într-o astfel de parohie. Chiar dacă el, Emilian, fusese —

mai era — o „pilă” a protopopului (și, urmând o firească ierarhie a influențelor, și una a episcopiei), fără acordul părintelui Dima dobândirea acestui post numai cu studii de seminar n-ar fi fost prea lesne posibilă, pentru simplul motiv că bătrânul i-ar fi putut convinge repede pe săteni să nu accepte un preot lipsit de diploma de institut. Un conflict între opțiunea episcopiei și împotrivirea satului nu era de dorit, cu toate că, proba- bil, până la urmă forul bisericesc ar fi avut câștig de cauză. Așa se-ntâmplase fericitul lucru ca părintele Dima și, din câte-și putuse da seama, obștea însăși să-l placă de la început, hirotonirea și numirea venind repede, spre bucuria un pic neliniștită, emoționată, a sa și imensă a tatălui, Dumnezeu să-l ierte, care apucase totuși să-l vadă, cum visase, îmbrăcat cu stihar, felon, patrafir și celelalte. Astfel înveșmântat, dăduse replica în primele liturghii ca „mâna a doua”, apoi, treptat, bătrânul îi lăsase locul și, după ce-i ascultase câteva predici, îl invitase acasă la el (nu stătea în casa parohială, ci-și ridicase o locuință proprie, impresionantă poate cândva, depășită însă acum de impetuozitatea orgolioasă a caselor cu un etaj ale majorității țăranilor ce știuseră cu viclenia lor tăcută, seculară, să se așeze perfect pe direcția vântului industrializării și să-i folosească *pro domo*, oarecum în sensul prim al expresiei, avantajele), la un păhărel de lichior de nuci verzi, spunându-i de-a dreptul: „Pentru cât ești de tânăr, vorbești destul de bine. Ai plăcut și satului. Ai însă grijă să aduci mereu pildele spre ei. Asta îi interesează. Nu te depărta prea tare de înțelegerea lor. Ai voce frumoasă: folosește-o nu numai pentru patimile lui Hristos, ci și pentru păcatele care ne-ncearcă pe noi.” Apoi, după ce umplu din nou paharele și-l întrebă două-trei lucruri despre ce se mai învață în „școlile astea de popi”, zisese: „Am auzit că-ți place să prinzi pești. E-adevărat?” El cu siguranță că roșise oleacă, fiindcă simțise dezaprobarea ce se ascundea nu în

tonul cu care fuseseră rostite vorbele, absolut neutru, ci în faptul că Dima zisese „să prinzi pești” și nu „să pescuiești”, ca și cum „a pescui” era una și „a prinde pești” era altceva, o ocupație de o calitate îndoielnică, ceva asemănător cu a prinde dihori sau șobolani. „Da, părinte”, răspunsese. „Și-ți place mult?” „Da, mult.” Bătrânul sorbise nițel din pahar, apoi spusese: „Mă rog, bine că nu-ți plac altele”. Și imediat adăugase: „Te-am văzut venind la biserică pe bicicletă. La pești du-te cu ea, da’ la biserică să lași să vină după tine trăsura. Ești preot, nu brigadier.” La sfârșit îi dăruise o carte groasă, de vreo șapte sute de pagini, *Păstorul și Turma,* un manual de hodegetică, apărut la Lugoj în 1930. „Citește-o, e folositoare. Nu te uita că-i scrisă de-un unit, problemele pastorației sunt aceleași și la noi, și la ei. La cine te spovedești?” El șovăise o clipă, neștiind dacă se cade să spună sau nu: „La părintele protopop”. „Mda”, făcuse bătrânul, apoi îl conduse până la poartă, binecuvântându-l.

Se instalase deci în vechea casă parohială aflată pe unicul dâmb al așezării, lângă locul unde se înălțase cu mult în urmă dispăruta bisericuță de lemn. Casa, deși spațioasă, era cam prost întreținută fiindcă, părăsită de părintele Dima încă imediat după război, devenise succesiv sau uneori concomitent sediul administrativ al mai multor fantomatice cooperative meșteșugărești răsărite și stinse pe raza comunei, atelier de croitorie, casă A.R.L.U.S., sală de cinema înaintea construirii căminului cultural și chiar magazie și loc de întâlnire a membrilor și susținătorilor asociației sportive să-tești „Avântul”, a cărei echipă de fotbal activase un an într-un onorabil eșalon divizionar; era și departe de biserica actuală, compensând însă slăbiciunile și urmele amestecatului ei trecut prin peticul de livadă ce-o înconjura și prin poziția privilegiată ce-i oferea preotului posibilitatea să vadă satul la picioarele lui ca dintr-un permanent

amvon de unde, altădată, desigur, ochii blajini ai tuturor acelor luminători apostoli perindați pe-aici și rămași sub șirul de movile tot mai mici din livadă au putut predica mut, peste case, „fiți liniștiți, veghem asupra voastră”, cum nu mai aveau acum dorință, putere și sens să predice ochii săi privind, fugind, revenind peste mulțimea petrecaniei, ca și cum ar fi căutat pe cineva. Venise ceva lume, cu toate că era zi de joi, imediat după amiază, și majoritatea oamenilor erau sau trebuiau să fie la lucru, în oraș. Veniseră mulți și din partea răposatului, o adevărată expediție de mașini mici aparținând rudelor din țară, fii, nurori, nepoți, strănepoți, cumnați, spre care bătrânul, rămas fără soție din ’44, pompase fără întrerupere tot ce i se cuvenea să primească în calitate de vrednic slujitor al tainelor, ierurgiilor și celorlalte lucrări creștine, și care, iată, sosiseră claxonând și cu farurile aprinse să-mpartă ce mai era de-mpărțit, întru veșnica lui pomenire. Lângă capul părintelui, de-a dreapta sa, stăteau cu frunțile plecate cei doi fii, medici amândoi, unul în Arad, altul în Beiuș parcă, încărunțiți și ei, cu nevestele alături, înalte, elegante, deturnând privirile îndreptate spre mort către mantourile gălbui de nutrie în care se căzneau să pară copleșite, îndurerate; apoi, de-o parte și de cealaltă a coșciu-gului se înșirau celelalte neamuri, mai mult sau mai puțin apropiate (le-avea notate numele la toate, căci lui i se lăsase sumbra cinste de a rosti predica finală și „iertăciunile”, cuvintele adică de rămas bun în numele celui dus), vecini, cunoscuți de-ai părintelui din împrejurimi, primarul, venit în calitatea sa de păstor *de iure* al comunei, profesorul de istorie ce-l vizitase uneori pe Dima în legătură cu marele eveniment de la Alba Iulia, iar în spatele lor grosul oamenilor, bătrâni lăcrimând de ger și femei cu năframe negre, unele povârnite, aplecate deja spre lutul în care se vor întoarce conform mâniosului blestem și către care

bolboroseau abstrase, ca și-n biserică la liturghie, nesfârșitul lanț de rugăciuni alcătuind terapeutica apropierii morții, altele încă drepte, zvelte, chemarea pământului nesimțindu-se decât în felul gingaș cum țineau capul ușor lăsat pe umăr, cu chipuri proaspete, îmbujorate, de pliant folcloric, abia atinse de asprimea stării de nevastă, cum era, uite-l, cel al, cum sfântu' o chema, Viorica sau Maria, sau Ana, sau Floare, cam toate se numeau la fel pe-aici, al femeii care... „Domnului să ne rugăm", repetă încet, cu un ton mai jos, Simion diacul și el se dezmetici, ce Dumnezeu, să fie mai atent, noroc că avea *Psalmul 50* pregătit înainte, asta urma, da, sigur, se citise ultimul pasaj evanghelic, culmea ar fi fost să-ncurce slujba, spre stupoarea bănuitoare a celorlalți preoți și-a diecilor. Bunul Simion. Totdeauna știa s-acopere fără greș micile nesincronizări, să nu lase pauze între preot și strană, repetând cu un ton mai jos, când se putea, ultimele cuvinte ale replicii sau tușind cu nemaipomenit firesc și dând astfel de înțeles celor ce ascultau, neinițiaților, că nu din neatenție, uitare de sine sau prea înceată preparare a împărtășaniei preotul întârzie să-și rostească partea cuvenită, creând supărătoare hiatusuri în curgerea liturghiei, ci pentru a nu intra cu înălțătoarele și plinele de har vorbe peste pământeasca lui tuse. De altfel, era convins că Simion știa dacă nu pe de rost, atunci măcar tipicul, structura exactă a tot ceea ce trebuia să se citească sau să se cânte fie de popă, fie de diac, în orice ocazie posibilă, chiar și-n acelea rare de tot, cu rânduieli și rugăciuni aproape dispărute în practică, precum „Rânduiala slujbei la înfierea de copii" sau „Rugăciune ce se face când s-a întâmplat să cadă de curând ceva spurcat sau necurat în vasul cu vin, cu untdelemn, cu miere sau cu altceva" de care, cu iertare fie pomenit, se amuzau murmurând-o ei, seminariștii clujeni, când evadau la o halbă în hrubele răcoroase ale berăriei

„Ursus”. Spre rușinea sa, Emilian nu se putea lăuda cu o asemenea ținere de minte, având de fiecare dată la îndemână cărțile trebuincioase la care ades trăgea cu coada ochiului după ce, de cu seară, punea printre pagini, conștiincios, discrete semne de carte.

Citi tot *Psalmul 50*, deși în mod obișnuit se sărea peste o serie de versete, cu un sentiment de nemulțumire față de sine. Ca și la înmormântarea tatălui său, nu se putea concentra asupra gravității împrejurării, nu se putea pătrunde, așa cum știa că e bine, de cucernicia umilinței în fața înfricoșatei, mereu repetatei dovezi a puterii de nepătruns cu care El își arăta supremul atu lumii: faptul morții. „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila ta”, sunau cuvintele, dar din ele, în gura lui, fugise acea febrilitate temătoare a gândului psal-mistului ce se va fi rugat sub cerul jos al Ierusalimului cu întreaga ființă strânsă, ghemuită în acest scâncet: „șterge fărădelegile mele”. Nu se putea umple, cel puțin acum, de starea aceea vag dureroasă, comunicativă, creatoare a unui mic, necesar dezechilibru, a unei „înclinări” prin care ceea ce s-ar putea numi „eu” se scurge lin, cald, în afară, în șuvoiul domol al rugăciunii, stare pe care, își aducea perfect aminte, o încercase prima oară, copil fiind de vreo șapte-opt ani, într-un ajun de Crăciun când se rugase fierbinte îngerului său de pază, seara, înainte de a dormi, să-i aducă și să-i pună în bocancii de lângă pat o lansetă, cum avea băiatul veterinarului. Nu exista probabil o „Rugăciune de copil pentru adusul și dăruitul unei lansete”, așa că în zori găsise în bocanci tot obișnuitele bomboane de pom învelite în staniol colorat, plus o ascuțitoare de plastic în formă de elefant pe care, regăsindu-și instantaneu „eu”-l migrat fără folos spre îngerelul său, o urî definitiv. Nu, gândul nu voia să se aplece sfios, șoptitor spre cele tainice, născute de-a pururi iară nu făcute, ci hoinărea liber, plutind ca un fulg de păpădie,

agățându-se la întâmplare când într-un loc, când într-altul, zăbovind o clipă asupra vocii subțiri, feciorelnice, a preotului din dreapta sa, ce dădea pildelor și rugilor un aer serafic, de jucăușă inocență, de parcă grădina Domnului n-ar fi fost decât o vastă, foșnitoare, feerică grădiniță cu orar permanent, unde educatorul, distinsul domn Savaot, ar fi împărțit micuților săi catehumeni cu același înțelegător, calm zâmbet și jucării, și blânde na-na-uri la popou, apoi altă clipă asupra felului repezit, stropitor în care rotundul părinte Pop cânta, încălecând original, în mare viteză, punctuația și logica frazelor, terminate acolo unde se sfârșea și respirația sa fornăitoare, astfel că în noul aranjament instituit de durata unei singure expirații, sacrele texte căpătau înțelesuri neașteptate, când comice, când stranii, totul determinat desigur de obișnuința grabei cu care în parohia sa pe cale de dispariție din sătucul izolat de peste râu, tot mai pustiu, părăsit de tineri, zicea galopând slujba duminicală în fața acelorași șapte-opt babe și-a acelorași cinci-șase moșnegi neîndurându-se a lăsa lumea aceasta, patriarhala lor lume, moartă deja înaintea lor, și a-l slobozi pe îngrijitorul lor sufletesc spre o așezare mai acătării, apoi asupra acestei Marii sau Ane, sau cum o fi chemând-o, cu nimic diferențiindu-se în șirul, în casta nevestelor tinere, poate numai printr-o mai mare finețe a liniilor feței ce-i dădeau, ajutate și de-o clipire lentă, nehotărâtă a genelor, o expresie, ce ciudat, abia acum remarca, de om trezit dintr-un somn adânc. Asta numai la prima vedere, căci altfel, biata de ea, se înfiripă în el un surâs, se deosebea binișor de celelalte. O fi simțit oare, când ascultase zguduita mărturisire „că fărădelegea mea o cunosc și păcatul meu este înaintea mea de-a pururea”, o fi simțit ea spaima mai mare decât pocăința din cuvintele lui David, nici el ușă de biserică dacă i se punea la socoteală, printre altele, faptul că-i luase femeia lui Urie Heteul, că o

„cunoscuse”, cum obișnuia în astfel de ocazii să grăiască Scriptura, trimițându-l apoi pe Urie la moarte? Dar mai ales o fi trecut ceva din spaima născătoare de smerenie a psalmistului în cugetul ei, împovărându-l și făcându-l să se plece în strigătul lăuntric: „Nu mă lepăda de la fața Ta”? Se uită din nou într-acolo și-și dădu seama, surprins, că privirea nu-i mai dansa hoinărind fără oprire, ci se fixase, se legase de ceva și acest „ceva”, măi, măi, frumoasă treabă, era tocmai femeia. Femeia asta. Păi da, într-un fel — și încă bine de tot — ea închipuia viața și totdeauna când moartea e atât de aproape de tine, la nici un metru distanță, la cât stătea moartea părintelui Dima, ești probabil instinctiv înclinat să cauți semne ale viului, apărându-te, trăgându-te, înghesuindu-te spre turma celor rămași, chiar dacă în turma asta, din loc în loc, nici multe, dar nici puține, se pot vedea mișcându-se petele oilor negre. Morții cu morții, viii cu viii. Nu există o aprinsă, o neostoită dorință de viață, de a mai trăi *hic et nunc* în ruga psalmistului, poate chiar mai puternic manifestă decât nădejdea vieții viitoare? Ba da, și când citise pentru prima oară cu atenția celui studios *Psalmii*, rămăsese uimit câtă tânguire, uneori aproape văicăreală se înălța din aceste pagini, ca de altfel din multe altele ale *Vechiului Testament*, implorând cerul să mai lase un răgaz păcătosului pe acest pământ, să-i întârzie cumva, aproape oricum, moartea. „După mila Ta, viază-mă și voi păzi poruncile gurii mele” sau „Lipitu-s-a de pământ sufletul meu; viază-mă după cuvântul Tău” sau „Tată, am dorit poruncile Tale; întru dreptatea Ta, viază-mă.” Abia apariția lui Mesia, se gândise atunci, privită mereu cu destulă neîncredere, avea să mute definitiv accentul, prin osârdia niciodată slăbită a Fiului, spre cele veșnice, spre viața de apoi, făcând din trăirea pământeană un pasaj, o stație de tranzit, o transbordare temporară prin deliciile și suferințele cărnii în vehiculul greoi

numit trup pe ai cărui pereți interiori pâlpâiau intermitent prescripțiile avertizoare ce numai riguros îndeplinite în timpul călătoriei asigurau sufletului pasager atingerea tărâmului visat: „A nu se avea alți dumnezei afară de Mine; A nu se face chip cioplit” și celelalte, până la a zecea, care pâlpâia parcă mai dihai decât toate: „A nu se pofti femeia aproapelui tău”. Căci, cum glăsuia acum cu patos hârâit, semn că slujba era pe sfârșite, celălalt diac, Ioan, căruia numai trei ani trebuia în nepătrunsa sa aritmetică să-i adauge Domnul pentru a-l face să atingă suta, „nemăsurat este chinul pentru cei ce viețuiesc în desfătări: scrâșnire dinților și plângere nemângâiată, negură neluminată și întunericul cel mai din afară, vierme neadormit, lacrimi fără trecere și judecată fără milă”. Scrâșnire dinților: n-avea o imaginație tocmai slabă stihuitorul, vădind probabil o sensibil sporită forță expresivă într-ale zugrăvirii suferinței finale față de cele ce țineau de laudă și slăvire. Escatologia bătea doxologia.

Își trase la vedere notițele pentru predică și-n timp ce părintele Savu, cel mai în vârstă dintre ei, pogorât deja întru pensie, făcea apolisul, le parcurse încă o dată rapid, apoi despături hârtia cu lungul pomelnic al celor lăsați de răposat să-i ție vie, cât s-o putea, amintirea.

De data asta intră perfect, tonul reținut, îndurerat și totuși vibrând cu suficientă putere stinse imediat orice freamăt al mulțimii, încremenind-o într-o pioasă ascultare: „În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh”. Făcu o mică pauză, stând cu capul plecat, recules, apoi atacă subiectul scurt, *ex abrupto:* „Întristată adunare, se-ntreabă psalmistul: Doamne, cine va locui în locașul Tău și cine va sălășlui în muntele cel sfânt al Tău? Și răspunsul, mâhniți credincioși, nu întârzie să vină; cel ce umblă fără de prihană, și face dreptate, cel ce are adevărul în inima sa, cel ce n-a viclenit cu limba, nici n-a făcut rău

împotriva vecinului său și ocară n-a rostit împotriva aproa-pelui său.” Credea cu tărie, urmă el, și-i știa pe toți cei de față împărtășind aceeași convingere, că părintele Dima a fost cu siguranță unul dintre aceștia fără de prihană, slujitor desăvârșit nu numai al adevărului credinței, ci și al adevărurilor istoriei, cum a dovedit-o în atâtea mari, hotărâtoare împrejurări. Și dacă despărțirea de un asemenea om este totdeauna de nemângâiat, puternic izvor de lacrimi, durerea plecării este întrucâtva ușurată de conștiința clară a faptului că sufletul răposatului va sui acolo unde-i este locul, bucurându-se în veci de slava și mărimea cerului.

Socotește cineva că la o astfel de bucurie se ajunge ușor? Pe buze îi înflori un surâs compătimitor. Deșartă socoteală! Exemplu stă însăși viața părintelui, adeseori trecând prin largi vaduri de amărăciune ivindu-i-se în cale din nesocotința oamenilor și-a vremurilor, prin grele încercări ce puteau — cum s-a întâmplat în atâtea alte cazuri — să-i îndoaie, să-i clatine tăria sufletească. Dar nu i-au îndoit-o, nu i-au clătinat-o! Își trecu mâna prin păr, așezând la loc moțul căzut pe frunte din cauza mișcării energice a capului, și reluă mai domol. Îi revine lui trista îndatorire de a evoca doar câteva momente din drumul acestei pilduitoare existențe și ierte-i-se dacă puținătatea cunoștințelor și slaba sa înzestrare de vorbitor nu vor putea nici pe departe să zugrăvească așa cum s-ar fi cuvenit o atare grea, dar frumoasă cale. Dar cine oare ar reuși s-o facă? „Iată, parcă-l văd la Alba-Iulia” — crescu glasul său și ochii i se pironiră departe, în zare, spre pâcla gălbui-cenușie de fum ce adăsta deasupra orașului — „un fecior înalt, mândru, ieșit de curând de pe băncile școlii, cu lumina vie a încrederii în ochi, mișcându-se cu explicabilă sfială printre marii bărbați ai acestui pământ, ca unul care avusese fericirea și binemeritata onoare de a fi inclus printre fruntașii semnatari ai unui Act ce împlinea

visul nostru de veacuri. Cel mai tânăr, mâhniți credincioși, cel mai tânăr dintre toți, tânăr și mare precum tânără și mare era țara ce se năștea în hotarele ei firești.” Începută sub asemenea nobile, înălțătoare auspicii, misiunea pentru care se pregătise cu excepțională aplicație, duhovniceasca sa misiune, avea să se desăvârșească. Aici — aproape că-i veni să facă un gest retoric, nelalocul lui, rotind cuprinzător brațul drept — în acest sat-grădină, de oameni așezați toți unul și unul, iubitori de credință, care un astfel de păstor așteptau și un astfel de păstor au primit. „Să spună cei bătrâni” — continuă el și oftaturile ce se auziră îi dădură unanim confirmarea — „care au apucat acele vremuri, câtă sârguință, câtă zbatere, cât sacrificiu personal până la urmă a pus cel adormit întru ridicarea acestei mândreți de biserică.” Au trecut ani buni de-atunci, dar, îngăduită-i fie această constatare și păcat că nu sunt aici s-o audă și alte înalte și cinstite fețe bisericești, el nu cunoaște prin împrejurimi și chiar mai departe prea multe locașuri precum acesta zidit prin osteneala părintelui. Și tot cei cu păr acum alb știu prea bine și le-au povestit și mai tinerilor consăteni cum, la vremea nefastă a celui de-Al Doilea Război Mondial, se înălțase vocea părintelui tunând și fulgerând împotriva împilărilor hoardelor vremelnice de cotropitori, și împotriva unora, și împotriva celorlalți, nețినând seama de consecințele grave ce s-ar fi putut abate, din cauza curajoasei atitudini, asupra persoanei sale. Și-apoi alte și alte timpuri mai puțin limpezi, înnourate de-a dreptul, dar cărora bătrânul le-a ținut piept drept, cu înțelepciune, stejar în furtună, făcându-și nešovăitor datoria preoțească. Și ce mărturie mai bună în privința îndeplinirii fără reproș a datoriei sale ar fi alta decât aceea că marea, imensa majoritate a celor de față au fost împărtășiți, cununați sau cel puțin botezați de părinte, începând cu pe drept lăudatul primar al comunei, prezent și

el aici, și terminând cu copilul de colo care, neștiutor, în nevinovăția sa de înger, plânge și face gălăgie? Toate capetele se întoarseră în direcția arătată și mica atenționare își făcu efectul: mama își înșfăcă pruncul și se scurse spășită afară din mulțime, îndepărtând zgomotul. Îl iritau de fiecare data izbucnirile, țipetele cu neputință de anticipat și controlat ale copiilor în biserică, minând uneori, cu efectul unei torte de frișcă zvârlite în capul unui sever magistrat, toată solemnitatea ritualului liturgic sau stricându-i frumusețe de predică, și se uita chiorâș la femeile care sub masca ipocrită a apropierii micuților de cele sfinte, nu urmăreau de fapt decât să etaleze bluzițele, scufițele, pantalonașii și rochițele odraslelor. Poftim, chiar și-acum, unde rămăsese? Se uită fugitiv pe hârtiuța de pe masă și văzu subliniat un șir de cuvinte: *Dar totul pe pământ are un sfârșit*. Da, urmau iertăciunile.

Dar totul, pe pământ, are un sfârșit, făcu vocea sa, și floarea vieții fiecărui om este în cele din urmă culeasă cu rădăcină cu tot din lutul unde-a crescut și din nou răsădită, dac-a plăcut ochilor Domnului, acolo sus, în eterna grădină, sau dimpotrivă, aruncată să se facă scrum în jăraticul hulpav, niciodată stingându-se, al Gheenei. Și tot ce i se mai îngăduie celui chemat, în scurt răgaz, este să-și ia rămas bun de la dragii lui, cu speranța că poate cândva se va revedea cu ei în preajma Tatălui, a Fiului și-a Sfântului Duh. Asistența își făcu repede, încordată, cruce, căci urma partea cea mai dureroasă, mai „frumoasă” a predicii, cea în care un bun orator putea elibera cu toiagul vorbelor lui mari șuvoaie de lacrimi. „De voi mă despart mai întâi, Gabriel și Petru” — rosti el tremurat, suplinind prin artificiul retoric obișnuit în asemenea cazuri tăcerea obiectivă a răposatului — „de voi, dragii mei fii, pe care numai Dumnezeu cunoaște cât v-am iubit. Știu cât v-a fost de greu, cât ați suferit din pricina tatălui vostru

cândva, dar credeți-mă c-am încercat tot ce mi-a stat în putință pentru a vă feri de răutatea oamenilor și-a vă ajuta cu slabele mele mijloace să vă-mpliniți visurile. Acum, când plec pentru totdeauna, iertați-mă dacă v-am greșit.” Se auzi un hohot masiv, bărbătesc, al fiului mai mare, Gabriel, și șoapta sa înăbușită: „O, tată, tată!” O clipă, se simți și el înduioșat de această durere țâșnită peste digul sobrietății masculine; își scutură însă repede emoția: pentru o predică desăvârșită, trebuia să rămână detașat. „Bucurați-vă, totuși, dragii mei copii” — urmă el, simțind nevoia să mai insiste nițel aici — „la gândul că acolo sus o voi întâlni pe maica voastră Tereza și-i voi spune cu mândrie: draga mea, copiii noștri, pe care atât ai dorit tu să-i vezi mari și n-ai apucat, sunt oameni așa cum i-ai vrut, oameni întregi, medici renumiți, tămăduind cu dragoste rănile trupului, așa cum eu am tămăduit, cât mi-a fost hărăzit, rănile sufletului.” Pleacă liniștit, împăcat spre zările înalte, cu atât mai liniștit și mulțumit cu cât le știe alături de fiii lui pe vrednicele lor soții — privi iute hârtia — Lucia, profesoară, și Elisabeta, medic, care i-au înconjurat cu dragoste și respect, când au mai fost pe-aici prin sat, și cărora le urează viață lungă și fericire alături de soții și copiii lor. Cele două femei suspinară evident și-și îngropară fețele în batiste. Cu nestins dor se desparte apoi de nepoții săi Ovidiu, student la medicină, Sabina, elevă, de Iustin, care n-a putut veni, dar care cu siguranță varsă o lacrimă și înalță un gând pios de-acolo, de peste mări și țări, de la specializare, de Sandu și soția Iuliana, și mai ales de fiica acestora, mult iubita lui strănepoțică Andreea, de trei anișori, care iată cât de frumos s-a îmbrăcat să-l conducă pe ultimul drum pe străbunicul ei. Să-i dea Dumnezeu minte și sănătate s-ajungă mare, căci tare i-a mai bucurat bătrânețile.

Plânsul, crescut dintr-o dată din imaginea fetiței drăgălașe, cu zulufi blonzi, îmbrăcată cochet într-o rochiță albă cu volănașe, se-ntinse bine de tot, cuprinzând și rândurile din spate ale mulțimii. Își scoase batista cernită, de înmormântări, și-și șterse fruntea și buzele. Fără să vrea, privirea îi fugi spre locul unde stătea femeia aceea, Ana, da, acum își amintea, așa se numea, Ana, „Ana", șoptise ea cu genele plecate când el îi întinsese lingurița cu miezul de pâine muiat în vin, cântând pe nas, să tot fi fost două luni de atunci, în Postul Crăciunului, „se-mpărtășește roaba lui Dumnezeu..." „Ana", șoptise ea și ciudat era că numele îi venise în minte legat de momentul împărtășaniei, nu de momentul spovedaniei când bineînțeles că fusese rostit prima oară. Ana, deci. De la Ana la Caiafa. Plângea și ea. Mda.

Și cum ar putea să nu aibă la despărțire un gând bun pentru cumnatul Onoriu, contabil pensionar, cu care s-a înțeles întotdeauna ca frații, atât în timpul cât a trăit blânda Tereza, cât și după ce milostivul Dumnezeu o luase, atât de repede, la sânul lui; pentru nepoții de frate Sabin, director de întreprindere în Gherla, cu soția Rodica, Silviu, avocat în Sibiu, cu soția Aurelia, Tinel, regizor în București, cu soția Carmen, cărora le mulțumește că s-au ostenit bătând atâta cale și pentru care se va ruga Atotputernicului să le ierte păcatele cu voie sau fără voie și să-i primească, atunci când le va veni rândul, întru împărăția lui.

Citi apoi la repezeală o listă nu prea lungă de nume de veri, nepoți și cunoștințe la care nu era atașată profesiunea sau vreo altă precizare, cu excepția unuia, Gheorghe, în dreptul căruia scria, destul de vag de-altminteri, „campion național". Probabil că în graba și emoția întocmirii listei, cei doi fii ai părintelui uitaseră să adauge și sportul în care nepotul excela, așa că el sări peste formula cu pricina, lăsându-l pe Gheorghe în anonimat.

Cu amărăciunea și întristarea dintotdeauna ale unui definitiv rămas bun se adresă în continuare preoților din satele vecine, care atât de frumos, de înalt creștinește i-au făcut slujba de îngropăciune și, în sfârșit, cu sporită mâhnire în suflet, iubiților săi consăteni, cu deosebire coratorului bisericii, vrednicul Vasile Pop cu familia, diecilor Ioan și Simion, ce l-au însoțit cu glasurile lor pline de devoțiune în oficierea sfintelor servicii, paracliserului Nuțu, lui moș Buie ce l-a purtat atâta amar de vreme cu trăsura, înveselindu-l cu vorba lui glumeață, tuturor celorlalți credincioși din comună, de care cu greu se desparte, rugându-i să-l ierte de le va fi greșit cândva cu vorba sau cu fapta și să-l pomenească de-acum înainte în rugăciunile lor. „Căci așa cum prorocea dreptul Daniel" — spuse el cu glas schimbat, semn că sfârșise iertăciunile în numele părintelui — „mulți dintre cei ce dorm în țărâna pământului se vor scula, unii la viață veșnică, iar alții spre ocară și rușine veșnică. Și cei înțelepți vor lumina cu strălucirea cerului și cei care vor fi îndrumat pe mulți pe calea dreptății vor fi ca stelele în vecii vecilor, amin." Isprăvise. Ieșise bine.

Se trase puțin în spate, făcând loc oamenilor ce trebuiau să ducă sicriul, în timp ce fiii, nurorile și nepoții lui Dima se strânseseră să mai privească o ultimă dată chipul neîmpărtășind nimic al răposatului și să treacă peste trupul lui colacii și năframele ce urmau să fie împărțite groparilor, purtătorilor de prapuri și altora care într-un fel sau altul avuseseră treabă cu înmormântarea. Totdeauna fusese uimit, ar fi putut spune chiar încântat, dacă n-ar fi existat o mare nepotrivire între ce exprima cuvântul și împrejurarea morții, de modul în care datinile, mișcările dictate de tradiție reușeau, prin chiar existența și desfășurarea lor, să îm-blânzească durerea pricinuită de plecarea bruscă, fără sens, a cuiva drag, să facă suportabilă insuportabila ciudățenie a existenței și,

concomitent, a nonexistenței omului care până mai ieri a vorbit, te-a îmbrățișat, te-a certat, să distragă atenția de la năucitoarea realitate a dispariției totale. Observase — observa și-acum — cum în toiul celei mai impresionante manifestări de jale (plâns tăcut, mocnit la bărbați, vaiet prelung la femei) ființa cuprinsă de lacrimi se oprea deodată, amintindu-și nu știu ce amănunt din cortegiul cizelat la extrem al treburilor urgente cerute de îngropăciune, fugind astfel pentru câteva clipe — clipe esențiale — din cercul fierbinte al durerii. „Ai, ai, cum mă lași a nimănui în lume”, striga sfâșietor câte-o nevastă, rezemându-și hohotind fruntea de marginea sicriului unde stătea întins în hainele lui de sărbătoare soțul, pentru ca în momentul imediat următor aceeași nevastă să se-ndrepte și să spună către cineva peste umăr cu alt glas, un glas preocupat, aproape rece, „vezi că restul de farfurii sunt la cumnata Cătița”. Din clipa când cel chemat închidea ochii și până era acoperit cu pământ (ba, judecând bine, și destul timp după aceea), toți ai casei nu erau lăsați prea mult singuri cu înspăimântătoarea prezență a nemișcării, ci luați binișor de mână și purtați de colo-colo în spațiul precis trasat al ritualului și-al nevoilor legate de el, ca și cum ceremonialul creștin al sfârșitului, dincolo de scopul soteriologic inițial, consacrat prin tradiție, ar mai fi avut un țel, unul mai ciudat, special, nemărturisit, urmărind tenace o anume îndepărtare de ceea ce s-ar fi putut descoperi stând mereu în proximitatea morții, între patru ochi cu ea, ceva cumplit, „păgân”, pe care, cu o inteligență și un rafinament al detaliului de admirat, rânduielile funebre știau să-l ocolească de fiecare dată elegant, întorcându-i pe cei deja aproape hipnotizați de un rudiment de revelație cu fața spre grijile lumești, trăgându-i de mâneci înapoi, de la ceea ce era de gândit la ceea ce era de făcut. Niciodată gândul încropindu-se chinuit în singurătatea unei odăi unde stătea un om viu

privind un om în coșciug, gândul început șovăitor cu „moartea este...” nu putea fi dus până la capăt, căci urmarea, răspunsul cu spaimă așteptat, acel scurtcircuit întunecat între privitor și privit, acea șoaptă fulgerătoare a nimănui scurgându-se dinspre sicriu era la nesfârșit precedată, amânată de alte șoapte, „a venit popa”, „unde-ai pus țuica pentru gropari”, „trebuie scoasă masa” și celelalte. Chiar și-acum, de fiul cel mare ce se uita intens, întrebător, la fața colțoasă a tatălui său de pe care se luase pocrovățul, se apropie un bărbat și-i spuse ceva la ureche, trezindu-l din acea contemplație temătoare, mută.

Împături hârtiile, închise *Moliftelnicul* și-n vreme ce Simion începu „Veșnica pomenire”, mai privi și el o dată părul alb, des, pentru care în taină îl invidiase pe părinte și care căpătase, ca la toți morții, un aer de perucă, pomeții mari pudrați cu un fel de făină cenușie, palmele masive cu degetele ușor desprinse de pe sfânta cruce, ca și cum ele, degetele, fiind mai ușoare, ar fi intrat deja în starea de levitație, anticipând levitația corpului țintuit încă jos de greutatea argintului crucii și-a Evangheliei ferecate de pe piept. Vor înconjura de trei ori biserica, se vor opri tot de-atâtea ori implorând cu formulele știute milă și odihnă pentru cel adormit, îl vor lăsa în groapa gălbuie dintre salcâmi, alături de osemintele soției sale, în dreptul zidului altarului, unde, hm, dacă nu se va muta în altă parohie, îl vor așeza și pe el, Emilian, cândva, era loc destul între salcâmi; apoi, cuprinși toți de un jenant, vinovat sentiment de ușurare, vor merge la pomană. Dormi în pace, părinte.

Suspinele rudelor crescură dintr-o dată și el se obligă să-și ia privirile de la operația de potrivire și fixare a capacului pe sicriu, ce i se păruse întotdeauna a avea ceva deopotrivă impudic și fascinant, ceva precum despicarea gâtului unei căprioare atinse de glonț, încă zvâcnind din picioare. De altfel, vedea că ochii tuturor erau

ațintiți spre mișcările îndemânatice cu care tâmplarul satului bătea cuie în margine, boc-boc-boc, trei lovituri la un cui, unii se și săltaseră pe vârfuri să vadă mai bine, până și moșnegii care de-atâtea ori auziseră toaca asta ridicaseră capetele, până și povârnitele babe, până și zvăpăiații copii încremeniseră ca niște pui carnasieri ce simt întâia oară mirosul de sânge, până și... Ba nu. Ea nu privea forfota din jurul sicriului, ea se uita chiar la el cu ochii ei somnoroși. Ana. Te pomenești că-l privea de mult. I-o fi plăcut predica. Își scoase batista, își tamponă fruntea, îngână puțin, ca pentru sine, rugăciunea Născătoarei pe care-o rostea preotul Pop și se uită din nou, pe furiș, pe sub palmă, într-a-colo: da, continua să-l privească.

* * *

Râul venea somnoros, întunecat, clipocind pe sub pojghița străvezie de gheață prinsă încă de mal. Spre mijloc, unde apa părea crescută într-o coamă verzuie, se rostogoleau gheme alb-murdare de aburi. De pe dâmbul pe care se găsea, vedea în razele piezișe ale soarelui cotul mare, larg, făcut de albie în jurul satului și, la fel ca întotdeauna când ajungea aici și privea cu liniștită bucurie pacea și lumina împrejurimilor, dădu să coboare spre apă, la salcia crescută oblic chiar din buza malului, dar își aduse aminte că nu luase nici o undiță cu el, nici n-ar fi avut rost, râul abia scăpase de sloiuri, mare minune să prinzi ceva, vreun somotei mai dezmorțit sau vreo mreană flămândă rău, la urma urmei ar fi trebuit să-ncerce și-așa; pe șest, să fi luat un băț, cel telescopic, mic, încăpea tot în servietă, nici Getuța nu și-ar fi dat seama, iar dacă s-ar fi întâlnit cu cineva pe cărare încoace, ar fi spus că se duce la un bolnav, peste râu. Chiar, oare de ce nu luase bățul mic și cutiuța cu viermi pitită în congelator, până aici precis s-ar fi dezghețat, uite ce soare era, sau măcar un boț de mămăligă, în apa asta limpede, mai știi? Nu-i nimic, va veni

mâine, adică nu, mâine nu, poimâine, poimâine era duminică, Lăsata Secului de brânză, atunci luni, da, sigur, luni începea Postul Paştilor.

De fapt, nu cu ideea de-a pescui se repezise în dimineaţa asta la râu, riscând să apară niţel cam ciudat în ochii celor ce s-ar fi nimerit să-l zărească şi să-l recunoască aici, la o depărtare bună de sat. Ca orice pescar adevărat iubind nu numai propria sa pasiune, ci şi locurile ce-i îngăduiau s-o practice, obişnuia să vină la râu, e-adevărat, mai pe ferite, şi-n intervale de vreme când peştele muşca rar ori nu muşca deloc, la sfârşitul toamnei, iarna sau la începutul primăverii, numai să vadă cum e apa, să observe micile modificări ale albiei în urma ploilor şi-a viiturilor, să stea pur şi simplu pe mal, singur cu gândurile lui, cu mirosurile, foşnetele, „priveliştea" râului mare, somnoros, curgând leneş şi lat la vale, la fel cum un ţăran adevărat nu merge totdeauna la pământurile sale cu plugul, sapa, coasa sau secera, ci şi aşa, fără treabă, cu mâinile goale, de dragul de a le privi sub brumă, sub petice de zăpadă, de a vedea „ce mai fac." Se aşeza, cum se aşeză şi-acum după ce coborî spre apă, pe bolovanul uriaş, albăstrui de lângă salcie, cu un obscur sentiment de mulţumire că face un lucru mai puţin obişnuit, ceva oarecum fără sens nu numai pentru un preot, ci pentru oricare om „normal", cu timpul strict împărţit, comprimat de îndatoririle zilnice, şi privea lunecarea greoaie a apei, cârdurile de gâşte domestice de pe malul celălalt, mai jos, cu prundiş, zborul iute al turturelelor, iar vara, în zilele fără vecernie, prindea asfinţitul şi, uitând minute întregi să supravegheze undiţele, savura înfiorat ieşirea din somnolenţă a marilor răpitori anunţaţi de agitaţia înteţită a cârdurilor de peştişori, de ţâşnirea disperată din apă a vreunui oblete urmărit sau de plescăitul puternic al cozii vreunui nevăzut, incomensurabil somn. Nimănui n-ar fi putut să-i explice cu claritate ce-l atrăgea atâta la râu şi când

Getuța, nevastă-sa, îl întreba ce tot făcea el acolo, că nici pește nu prea aduce, nu știuse ce să răspundă, murmurând în final, cu o ușoară enervare în glas: „îmi place, e frumos; era mai bine dacă-mi plăcea să beau?” Nimănui, nici măcar lui însuși, cu atât mai mult cu cât plăcerea de a sta pe malul unei ape nu venea de demult, din copilărie; crescuse într-un sat de munte și-acolo singura apă era un pârâu, de fapt un șănțuleț aproape secat vara, ce trecea pe lângă casa lor și intra într-un șanț mai mare, șanțul colector al așezării, cu un lichid roșiatic scurgându-se când și când dinspre fostele mine de neferoase. S-ar fi dus poate la câțiva kilometri buni de sat, la o vale zgomotoasă și limpede, la păstrăvi, dar indiferența îngerului său de pază ce nu catadicsise să coboare cu lanseta cerută în rugăciune îi amorțise dorința. Râurile calme, bălțile, așteptarea bâzâitoare între trestii, deplasarea lin-pâlpâitoare a plutei colorate sau zvâcnetul neașteptat al vârfului vergii le descoperise mai târziu, în adolescență, pe vremea liceului și-a seminarului, după ce părăsise satul, revăzut tot mai puțin, doar în vacanțe; le descoperise însă ca și cum asta ar fi așteptat mereu să descopere și de-atunci nimic nu-l putea ispiti mai mult decât această imagine: el așteptând pe malul unei ape.

Și nici măcar nu știa să-noate. Era secreta lui rușine, ultima sfială pe care-o mai păstra în fața apei, ultimul atu pe care apa îl mai avea în fața lui. La munte n-avusese cum să-nvețe, nici nu-i trecuse prin cap s-o facă, iar în ștrandul meschin al orașului, cu două bazine în care adăsta o apă maronie, uleioasă și lângă care se lungea la soare alături de alți câțiva liceeni interniști tuliți de la meditații pentru a fura cu privirea arcuiri de coapse și sâni orgolioși, nu îndrăznise să intre și să facă mișcările stângace, ridicole ale începătorului. Le făcuse totuși, ferindu-se de privirile celorlalți, în râul ce-i curgea acum la picioare, într-o excursie

de sfârșit de săptămână cu clasa, când ochise un vad cu apa ajungându-i doar până la brâu și se străduise să-nvețe de unul singur nonșalanța cu care colegii și colegele lui se zbenguiau mai la vale, la loc adânc. O sâmbătă și înc-o sâmbătă și-apoi o duminică întreagă doar el, fără colegi, și râul, luptându-se aprig, într-o inutilă bălăceală, singurul rezultat fiind crescânda lui disperare că apa nu-l suportă, că-l trage la fund. Renunțase, renunțase definitiv atunci și cu toate că-n vara după ce reușise în sfârșit la seminar ar mai fi avut prilejul să-ncerce, la mare, unde-i îngăduise taică-său să meargă, ceva îl oprise, poate acel bun-simț al țăranului ardelean care, mai în glumă, mai în serios, îi șoptise că dacă nu izbutise să-nvețe să-noate în Someș, cum să izbutească în atâta apă, în însăși Marea Neagră?

Însă tot răul spre bine. În acea duminică a ultimelor încercări, când sta zgribulit pe mal, tremurând de oboseală și ciudă, descoperise pescuitul. Descoperise un pescar. Nu-l observase când răsărise mai sus de el și-și aruncase undițele. Părea șezând acolo de când lumea. Se simțise penibil gândindu-se că omul acela îl văzuse în sforțările lui jalnice de a da din mâini și din picioare ca să se mențină cât de cât la suprafață. Se îmbrăcă repede, ieși pe cărarea spre autobuz și când, dând bună ziua, trecu prin spatele pescarului, acesta, ca și cum i-ar fi ghicit gândurile, spuse fără să se întoarcă: „Nu prea merge treaba, îî?” El se opri surprins: „Poftim?” Atunci pescarul întoarse capul și-l privi zâmbind: „Cu scăldatul”. Apoi deveni serios, zâmbetul îi pieri: „Să ai grijă, mai încolo e adânc rău și curentul vine tare. Săptămâna trecută s-au mai înecat doi.” „Păi nu mă bag eu acolo”, răspunse el. Pescarul se întoarse cu fața spre râu. El stătu o clipă nehotărât, neștiind dacă să plece sau să rămână. „Da’ la dumneavoastră merge?” întrebă. „Asta-i altă meserie”, zise pescarul. „Te pricepi?” „Nu prea”, recunoscu el și

se apropie și privi peste celălalt în apă. „Nu se văd plutele”, spuse. „Dau cu plumb, la fund”, răspunse pescarul. „Stai jos.” El se așeză. Celălalt îl privi lung, curios, cu un fel de miloasă simpatie, apoi începu să-i explice pe-ndelete cum se pescuiește la fund, unde trebuie pus plumbul, ce formă trebuie să aibă să nu agațe, care e cel mai bun cârlig pentru somn, pentru scobar, cum se comportă fiecare pește după ce se-agață, îi desfăcu o trusă cu linguri, alta cu muște, făcu două-trei aruncări demonstrative, schimbă momelile scoțând la iveală viermișori, râme, coropișnițe, cosași, un borcănel cu peștișori vii, o pungă cu broscuțe, boabe de porumb, mațe de pui. Vorbea cu o însuflețire bruscă, părea că toate viața lui n-așteptase decât un novice căruia să-i dezvăluie până la capăt tainele undițarilor, că nu pești venise să prindă la râu, ci neinstruiți ca el, era ca un comis-voiajor perfect al unei firme de pescuit total și, ascultându-l, cu toate că nu mai văzuse niciodată de-aproape un pescar și uneltele sale, el avu câteva clipe o senzație nelămurită, un fel de teamă că insul nu e normal, nu e „întreg”, cum se zicea în satul său: prea le știa și le avea pe toate. Arăta cam în jur de cincizeci de ani, era neras de mai multe zile, cu țepi cărunți în barbă, avea ochi mici, negri, foarte mobili, ce-i dădeau un aer șmecheresc, un nas îngropat între pomeți și-un ciot de țigară ce nu se mai sfârșea în colțul gurii; pe cap, înfundată bine până peste urechi, purta o șapcă ponosită de navetist și era îmbrăcat cu o salopetă kaki, cam murdară, cu o mie de buzunare și buzunărașe, ce sfârșea jos în niște cizme de cauciuc noi-nouțe, tot de culoare kaki. Pescar clasic, se liniști el, gândindu-se că orice pescar veritabil e nițeluș, imperceptibil „sărit”, „altfel” decât omul comun. Ceea ce însă îl ului și-i întări convingerea că are norocul de-a se afla lângă un exemplar pursânge, strălucitor, al tagmei, fu faptul că la un moment dat când el, amețit de atâtea amănunte tehnice, întrebă „Da’ ați

prins ceva până acum?”, celălalt răspunse zâmbind cu aerul lui de șmecher: „Eu? Azi e ziua ta. Poftim”, și-i trecu în mâini unul dintre bețe, se uită la soare, șopti „cam acu’ trebuie să muște” și — minune! — după nici un minut el simți bățul smucit cu putere, simți nailonul vibrând ca o strună și mai simți că va încerca mereu să regăsească, ori de câte ori va putea, fascinația secundelor pe care tocmai le trăia, emoția stranie ce-i urca, părând că vine din apă, prin fir, prin mâini, în tot corpul. „He, he” — făcu celălalt — „ce ți-am spus, îî? Îl simți? Îl simți? E măricel, lasă-l încet, mai dă-i fir, mai dă-i, așa, așa, acuma remorchează-l ușor, nu te grăbi, ține contactul cu el, nu-l slăbi, da’ nici nu-l rupe, vezi să nu intre sub bolovani c-atunci adio... Gata, s-a dus! Ei, nu-i nimic, așa-i la început!” „Cum s-a dus?” zise el dezolat. „S-a dus, a rupt nailonul.” „De unde știți?” „Uite ce ușor vine firul. L-ai scăpat.” Într-adevăr, firul ieși din apă retezat, fără plumb, fără ac. „Ce-a fost?” întrebă el. „Somn. Somn mare. Da’ acum, saluti!” zise celălalt și el crezu întâi că-i spune așa, în glumă, peștelui, dar apoi își dădu seama că i se adresase lui, deoarece, cu o repeziciune uimitoare, își strânse sculele, le vârî în rucsac, îl săltă în spate, merse după un tufiș de unde ieși c-o motoretă și-o încălecă. „Nu mai stați?” zise el fără rost. „Pentru astăzi e destul. Ne mai vedem noi. Și ai grijă cu scăldatul, râul ăsta-i al dracului”, spuse celălalt, privindu-l scurt cu ochii lui mici, întunecați, după care ambală motorul, făcu un semn de rămas bun cu mâna și dispăru pe cărarea spre sat.

Nu-l mai văzuse de-atunci, deși în timpul liceului, în vacanțele de seminar și de când venise preot în sat bătuse toate malurile râului pe kilometri întregi, cunoștea toate locurile bune, și nici nu mai întâlnise un alt pescar asemănător, unul care să sugereze mai bine sau măcar la fel ca

primul ideea de undițar complet, fără nici o lacună în cunoștințe și-n unelte.

Oricum, pentru el, liceanul în căutarea inconștientă a unei pasiuni, întâlnirea de pe malul râului se dovedi providențială. Treptat, rupând din banii puțini pe care taică-său îi trimitea la internat când și când pentru nevoile lui zilnice, își cumpără ace, gută, o mulinetă primitivă, sovietică, și-o trestie autohtonă, sumar material didactic cu care începu spre sfârșitul clasei a IX-a abecedarul pescuitului. De câte ori o putea întinde de la meditații, fugea la Biblioteca Orășenească unde se cufunda la „Periodice" în lectura nemaipomenitelor întâmplări cu știuci și lostrițe-gigant, cu cleni vicleni și crapi îndărătnici, cu partide la copcă și atacuri nocturne, toate găzduite și ilustrate de revista și almanahul *Vânătorul și pescarul sportiv*. Imaginația prindea să-i fiarbă, uita de toate și-n mica sală mirosind a hârtie veche unde rar se-ntâmpla să fie mai mult de doi-trei lectori orășeni el auzea susurul pâraielor de munte în care zvâcneau păstrăvi curcubeu, fâlfâitul lișițelor plutind în asfințit peste vreun ghiol din Deltă, ba până și, cum scria acolo un fericit pescar ziarist, „sunetul specific, de neuitat, produs de crap cu buzele în timp ce scurmă cu botul mâlul de pe fundul apei în căutarea hranei". Observase că toți cei care scriau obișnuiau, ca o regulă generală, înainte de a prezenta felul propriu-zis cum au prins sau — mai rar — scăpat peștele, să facă lungi, frumoase descrieri de natură, și el le parcurgea înfiorat, răbdător, întârziindu-și plăcerea aflării deznodământului, zăbovind cu ochii minții în poieni fastuoase, pe cărări umbrite, pe unde trecea îndeobște însingurat, ușor neînțeles, ocolind mici cascade, cu rouă pe cizme, pescarul-scriitor.

Dacă sta bine să judece, însăși alegerea viitoarei profesiuni fusese într-un fel determinată și de proaspăta lui — pe atunci — pasiune. Știa ambiția tatălui său (mamă nu mai avea, murise când el

împlinise trei ani și, oricât încerca să și-o amintească, cu jenă constata că din molozul imaginilor rămase în capricioasa sa memorie nu reușea să-nchege nimic, nici o siluetă, nici un gest, o mângâiere, ecoul unei voci, nimic) de a-l face cum-necum preot, dar o tratase totdeauna ca pe ceva năstrușnic, ca un plan adolescentin cu o excursie în America de Sud. Nu izbutise niciodată mai mult de cinci secunde să se imagineze slujind în biserică fără să-l podidească râsul. Pentru el tagma preoțească era închipuită fie de popa Dunca de la ei din sat, care avea un nas uriaș, tot mai vânăt spre vârf, fie de o reprezentare generală, cu iz satiric, din Creangă și din sume-denia de bancuri făcute pe seama viciilor omenești ascunse sub masca sfințeniei. Abia în vacanța dintre clasa a IX-a și a X-a, când tatăl îi puse înainte un teanc de cărți bisericești spunându-i să se apuce să le învețe „la virgulă”, că din toamnă va lua și meditații, își dădu seama că problema devenise foarte serioasă și rămase atât de descumpănit încât nici măcar nu se împotrivi atunci, pe loc, planului părintesc ce-i stârnea mai degrabă o mare uimire prin tenacitatea cu care fusese construit în timp decât o reacție clară de respingere. Răsfoi vreo două ore prin acele tomuri și ieși aiurit de mulțimea cuvintelor ciudate, cu aer arhaic, nemaiîntâlnite până atunci, „sobornicească”, „antimis”, „harismă” și câte și mai câte, o grămadă. Era acolo, în cuvintele acelea, o altă lume, o lume paralelă cu cea reală, una uriașă din câte-și dădea seama, având legile, organizarea, scopurile ei. Sigur, erau și cuvinte al căror sens îl cunoștea, îl trăise, îl „văzuse”, știa din pipernicita viață religioasă a satului ce-nseamnă liturghie, parastas, maslu, acatist, ungere cu mir, pomenire, fusese și el în liota de copii ce-nsoțea preotul și diecii când aceștia umblau pe la case cu crucea, cântase și el colinde și purtase steaua magilor la Crăciun, se și spovedise o dată, cum făceau mai toți băieții și mai toate fetele satului la

paisprezece ani, așteptând cu mațele chiorăindu-i de foame să se termine slujba și preotul să-i dea o linguriță de pâine înmuiată în vin, ce i se păru extraordinar de bună, dar nu se gândise niciodată că lucrurile care țineau de Biserică au o lume a lor, aparte, atât de mare, crezuse că ele nu sunt decât un fel de completare, de prelungire sărbătorească a lumii, a vieții obișnuite, că liturghia, spre pildă, nu e decât un spectacol duminical păstrat de demult, precum erau azi filmul de la căminul cultural și meciul de fotbal de pe tăpșan, cu care se afla în ultimul timp la concurență, un obicei, o datină ce era de „bonton” s-o cultivi, să te-mbraci frumos și să mergi duminică dimineața, în vacanțe, desigur, la biserică în sat, nu la toată slujba, nu, ci de pe la jumătatea ei, era bine, era frumos, mai schimbai o vorbă, mai vedeai lumea, era și util, te puneai bine cu *ăștia*, în fond, mai știi, atâția oameni *cred*, atâția oameni chiar de știință, aici era buba, tocmai ăștia de știință credeau, trebuie că era ceva la mijloc, nu se demonstrase inexistența clară a *Băiatului*, și-apoi, ce dracu', suntem până la urmă creștini, suntem și noi botezați...

Și iată că descoperea, deocamdată mai mult intuitiv, că *ăștia* trăiau, așa-zicând, de capul lor, că universul credinței pe care și-l imaginase mic, chircit, desuet, asemenea babelor îngenuncheate la utrenie, nu mai pare un apendice al lumii reale, ci însăși realitatea lumii prelungită palid, ca o slabă reflexie, în chipul vieții normale, „civile”, că „apendicita” credinței nu e o boală minoră, ci, după cum susțineau *ei*, chiar starea de sănătate. Descoperise că de fapt nu știa ce-nseamnă liturghia, maslul, ungerea cu mir și celelalte, nu le știa adevărata semnificație. Noutatea acestor lucruri, orgoliul și forța simțite în ele îl speriară. Ce să facă el în mijlocul atâtor cuvinte încâlcite, cum să le stăpânească și mai ales de ce? Ieșise din casă să-i spună tatălui că nu vrea să se facă popă și-n timp ce-l căuta pe-afară (aveau gospodărie

mare, cai, vaci, oi, stupi, pășuni întinse, o livadă cu meri), îi veniseră în minte, însă fără haloul lor de văicăreală comică, vorbele lui Creangă din *Amintiri*: „Nu mă duc, mamă, nu mă duc la Socola, măcar să mă omori! Mai trăiesc ei oamenii și fără popie." Tata era la grajd și când îl auzi ce spune, lăsă furcoiul, liniștit, ca și cum s-ar fi așteptat la așa ceva, apoi ieși aplecându-se pe ușa grajdului, îl ocoli, coborî în pivniță și apăru cu o cană de vin și se așeză la masa de lemn de sub nuc, alungând cu mâna muștele din cele două veșnice pahare așteptând acolo. „Ia vino tu încoace", zise. El se așeză pe laviță alături, simțind că se apropie una din acele discuții despre care tot auzise, între tată și fiu, de la bărbat la bărbat, dar pe care n-o avusese niciodată, tata lua hotărâri de unul singur și, judecând după bunăstarea casei lor, nu le lua tocmai rău. Tata turnă în pahare, ciocni cu el, își scoase tabachera cu harta României desenată pe-o parte, își aprinse o țigară. „Și de ce nu vrei tu să te faci preot?" „Că nu-mi place", făcu el îmbufnat, încercând să scape de nodul din gât cu-o gură de vin. „Da' ce ți-ar place să faci?" întrebă tata. Pescar, îi trecu lui prin minte. „Nu știu, nu m-am gândit", răspunse. „Păi vezi?" făcu tata și începu domol să-i explice cât de greu e să reușești la facultate, la oricare, de parcă el, care avea șapte clase, dăduse cel puțin cinci-șase examene de admitere. „Bun, și să zicem că te pui cu burta pe carte și reușești, la medicină, de-o pildă. Vrei să te faci doctor?" „Nu", zise el repede, căci își aduse aminte de muncitorul forestier plin de sânge, zdrobit de bușteni, pe care-l aduseseră cu un tractor de sus de la exploatare și care murise gemând aici la dispensar lângă doctorul stagiar. Ori poate vrea să fie veterinar, să stea toată viața cu mâna-n c... vacii, ca dom' Stelică al lor, și să miroasă mereu a grajd, oricât s-ar spăla. Nu există, s-asculte el bine, meserie mai bună ca popia. Sigur că-i va fi greu la început, sunt multe materii, dar

oare nu e el un băiat deștept, cum i-au spus și profesorii, că doar s-a interesat, și dacă va pune osu', nu vor fi probleme. Nu va reuși prima oară? Nu-i nimic, va mai da o dată și încă o dată, de câte ori va trebui. Să nu-i fie frică, îl ține tata, îl scapă și de armată, că numai pentru el a muncit de i-au ieșit ochii și-a strâns atâta, lui îi va rămâne tot, că nu le va duce în mormânt, hai noroc, băiatu' tatii. El bău și simți cum vinul i se împrăștie în tot corpul până-n vârful degetelor. I-a luat tata și meditator, pe ăl mai bun, c-o metodă specială, cine se pregătește cu ăsta intră oricât ar fi de prost, i l-a recomandat protopopu', cu care, să știe și el acum, sunt un fel de neamuri, verișori de-al treilea, adică lui unchi, cum ar veni. Protopopu' ăsta, unchiu', chiar așa să-i spună când l-o vedea, unchiule, sărumâna, unchiule, așa se cade, era om mare, cu carte, nu intra oricine la el, da' când duci un miel de sfintele sărbători și-o damigeană, ți se deschid și porțile raiului, he, he... Protopopu' l-a sfătuit să nu-l dea la institut la Sibiu, se intră greu acolo, tărășenie mare, și-apoi cinci ani pe brânci, materie peste materie, să-l dea la Cluj, la seminar, tot ca un liceu, numai patru ani și tot popă ieși, popă de țară, plus că poți da examen de cum termini zece clase, nu trebuie s-aștepți doișpe. Mai vorbise cu protopopu' de una, de alta și uite-așa din vorbă-n vorbă aflaseră că sunt neamuri, că părintele era și el de-aici, de peste deal, îi mai trăia o mătușă, trebuia s-o cunoască el, una bătrână, mătușa Gafia, nepoată de frate cu moșu'-său, cu bunicu', Dumnezeu să-l ierte. El nu zicea nimic, se uita la pahar și se gândea uluit ce planuri exacte își făcuse bătrânul, cât de bine-și urmărise ideea despre a cărei încăpățânată persistență el abia acum lua cunoștință, ideea de a-l face preot, cum știuse să pună în slujba ei întreg mersul îndestulatei lor gospodării, de parcă fiecare oaie din frumușica turmă, fiecare vacă, albină, găină, fiecare porc pe care le aveau n-ar fi făcut altceva decât să „tragă”

pentru el, să pască, să caute nectar, să ouă, să care și să se-n-grașe pentru a ajunge el preot. De la o vreme, vorbele tatălui îi treceau pe lângă urechi fără să le mai audă, căci îi răsărise din nou în minte o imagine din Creangă, mulțimea de seminariști bărboși, cu bărbi „cât badanalele de mari”, șezând pe iarbă la Socola; deodată însă deveni atent și nu mai bău. Că, zicea tata, știe cât îi e de drag lui să pescuiască, a băgat de seamă și i-au spus și colegii din clasă că asta îi este plăcerea, foarte bine, peștele e bun, poți să-l mănânci și-n post. Să se gândească numai, dacă tot îi place să stea cu undița, cât timp ar avea ca preot pentru așa ceva. Timp berechet! Că preotul ce mare brânză are de făcut? Liturghia duminica, una-două sărbători pe lună, un botez, o cununie, o înmormântare când și când, mai o vecernie, dar nu e obligatoriu, vecernia o pot face și diecii. În rest, ia-ți, frate, bățul și fă-ți plăcerea! Are sau nu dreptate? Uite, tata s-a gândit la toate, nu e calic, iar dacă el e băiat de înțeles și-l ascultă, tata nu se uită la niște sute, ce sute, mii de lei, și se ridică, luă cana goală și coborî în piv- niță și el se gândi că se-mbăta pentru prima oară în viață și se uită spre șură și șura parcă se clătina ușor și-și mută privirea, și-atunci îl văzu pe tata ieșind din pivniță cu cana plină în mâna stângă și-n dreapta cu o lansetă. Încremeni. Îngerul, gândi. Poftim, zise tata întinzându-i lanseta, s-o folosească sănătos, e pentru export sau import, nu mai ținea minte ce i-a spus vânzătoarea, sculă bună, l-a costat ceva bănuți, dar dacă el e cuminte, tot ce vrea, absolut tot ce vrea îi cumpără tata, i-a cumpărat și ace și nailon și din aia, cum îi zice, lunetă, mulinetă, dracu' s-o ia, scumpe toate, sunt în pivniță, hai noroc. El privea lanseta, răsucind-o, încercându-i inelele, elasticitatea și șoptindu-i în gând, deja beat, îngerului, acuma mi-o aduci, acuma? Era o lansetă „Gemina”, roșie, cum văzuse c-avea și acel super-pescar întâlnit atunci la râu. Tata se

îndepărtă spre grajd, considera discuția încheiată, și-așa și era, el n-avu puterea să se împotrivească unui plan atât de bine ticluit că până și amănuntul că-i plăcea să pescuiască fusese cântărit și folosit cu grijă. Și-apoi cu ce să i se opună, ce să spună că vrea să se facă? Era și amețit și-n cap îi jucau frânturi hazlii de imagini, el în sutană pe malul râului, zvârlind cu plumbul sau făcând peste o uriașă mulțime de pescari perfect echipați semnul binecuvântării cu lanseta. În pivniță găsi și celelalte daruri, o cutie cu ace, alta cu plumbi, mulinetă (aici bătrânul se calicise: era cel mai ieftin model, îl cumpărau numai copiii), un juvelnic. Ieși din pivniță și pe când urca treptele i se făcu rău și-abia apucă să ocolească șura și să vomeze în dosul ei, printre straturile de cartofi, icnind cu oarecare veselie, căci își aduse aminte de expresiile cu care colegii de liceu desemnau ceea ce tocmai făcea: „a da la rațe”, consecință a bețiilor de la țară, și „a răcni la instalații”, când aceeași consecință se producea în mediul urban, evoluat, la bloc. El da deocamdată la rațe, mai avea până să răcnească la instalații.

Din toamnă, tata îl scoase de la internat și-l duse în gazdă la o bătrână văduvă, într-o căsuță prin fața căreia suia amenințător asfaltul mereu reparat al drumului spre marea uzină chimică de la periferia orașului. De aici, din camera curată, mică, mirosind a haine vechi, urmărea pe geamul împărțit în patru de crucea ramei picioarele trecătorilor și mai ales ale trecătoarelor, roțile imense ale autobasculantelor ce-i luau lumina și cufundau căsuța într-un tremur prăfos, străduindu-se să țină minte scene din *Vechiul* și *Noul Testament*, răspunsuri din *Învățătura de credință ortodoxă*, expresiile impersonale cerând subiectiva la gramatică, versuri pașoptiste, pricesne și axioane, căci începuse meditațiile cu un popă pensionat locuind nu departe. Faimoasa metodă specială se rezuma la indicația de a învăța „de aici

până aici, ca pe apă”, la o lucrare scrisă o dată pe săptămână acasă la popa, unde trebuia să reproducă în prezența acestuia pasajele date spre toceală, și la îndemnul stăruitor să se roage seara Domnului să-i ajute să reușească. Împreună cu el se chinuiau alți patru învățăcei care când se așezau să scrie la masa ovală din sufrageria părintelui, scoteau la iveală niște fizionomii atât de tipice de tâmpiți, încât el avea credința că într-adevăr numai puterea fără de margini a Celui de Sus ar fi izbutit, cu o sforțare considerabilă, punându-și în joc întreaga dumnezeiască dibăcie, să-i facă să intre la seminar. Chipurile lor rotunde luminate de o veșnică stupefacție, ochii lor mari în care se ghicea groaza că nu pricep nimic, cu toate că probabil niciodată la școală nu-și dăduseră o asemenea silință, șoapta înspăimântată „tu știi ceva?” când popa le dădea „subiectele” pentru lucrări îi intraseră pentru totdeauna în memorie și, iată, stârnindu-i un surâs, îi apărură clare și-acum în minte, aici, șezând pe piatra de pe malul râului, sub salcia plângătoare, zgribulit ușor și socotind c-ar fi cazul să plece spre sat, destul a stat, poate-l prinde vreo răceală.

Și totuși, atunci, perioada aceea nu i se păruse din cale-a-fară de grea, chiar dacă trebuia să-nvețe și pentru liceu. În toată învălmășeala crescândă de cuvinte, de definiții, de povești noi scurgându-se spre ei, existau și lucruri ce-i trezeau realmente interesul, ca imaginea lui Dumnezeu așa cum se contura ea în prima parte a *Vechiului Testament*, șirul de pedepse promis a se abate asupra celor neascultători în *Deuteronom*, capitolul „Despre păcat” din manualul ortodox de învățătură, figura lui Pilat în *Evanghelia lui Ioan*. În plus, ceea ce-l ajuta să suporte cu chiu cu vai acest tip de învățare în asalt era și un nedeslușit sentiment de mândrie izvorât din conștiința că în vreme ce colegii lui de liceu buchiseau legea lui Ohm sau a lui Avogadro, el „studia” legile lui Moise, că făcea ceva aparte,

„secret”, nebănuit de alții. Nu mergea până acolo încât să se considere făcând parte dintr-un soi de elită ezoterică, pentru că numai ideea de elită nu i-o evocau fețele de tântălăi ale celorlalți patru candidați la preoție și nici măcar chipul opac și posac al meditatorului lor, popa Bercea, dar faptul că se pregătea, așa cum putea, pentru ceva mai puțin obișnuit, că în timpul său liber nu se preocupa de pronosticurile la fotbal, cum făceau aproape toți colegii săi, ci de prorocirile lui Ieremia, Iezechiel și ceilalți — toate acestea îi zgândăriră orgoliul, îl determinară să se simtă oarecum *altfel*, ușor, foarte ușor, *deasupra.*

Bineînțeles, nu intră la seminar. Căzu cu medie mică, între cinci și șase, având totuși satisfacția că frații săi de studiu, pe care probabil tot niște visuri părintești încercaseră să-i salte din laicitatea prostiei lor și să-i împingă cel puțin prin preajma lumii unde cei săraci cu duhul sunt fericiți, căzuseră și ei, cu note sub patru la toate obiectele, zdruncinând astfel serios prestigiul de meditator infailibil al popii Bercea. Nereușita nu-l întristă prea mult. Fapt interesant, nici tata nu păru afectat peste măsură, ci mai degrabă împărtășind o curioasă vinovăție. În trenul ce-i aducea acasă, îi spuse gânditor: „Emiliane, băiete, aici nu merge cu desaga. Poți să le duci un camion de brânză, nu se uită la tine. Aici trebuie altceva”, și-și frecă arătătorul de buricul degetului mare. Se vedea cât-colo că nu renunțase la idee și că mustăcea strategii noi, nici măcar obosindu-se să-l întrebe dacă mai vrea să-nceapă încă o dată întortocheatul drum catehetic care până una-alta nu-l scosese nicăieri, ci-l împotmolise în fața unei liste cu candidați respinși. La drept vorbind, nici el n-ar fi dorit să fie întrebat pentru c-atunci ar fi fost silit să spună ceva și efectiv habar n-avea ce. Așa că se lăsase în voia hotărârilor paterne cu o anume voluptate chiar, aceea care i-ar fi permis să zică

mai târziu, indiferent ce s-ar fi întâmplat, „păi așa-i vrut dumneata, tată, cu ce-s eu vinovat?”

Își subaprecia însă părintele, din câte-și dădu curând seama. Bătrânul se făcu luntre și punte și toamna, după ce întreaga vară îl lăsase să umble după pești până aproape de sastisire, îl instală în gazdă chiar acasă la protopop, acesta luându-și — prin ce minune, la ce preț, n-o va ști niciodată — și obligația tacită de a-l medita. „Săru-mâna, unchiule”, spusese el, încă năucit de amploarea succesului obținut de tata — auzi, să-l mediteze însuși protopopul! — în fața bărbatului blajin, exact așa cum și-l imaginase, poate arătând doar puțin mai tânăr, și care, cu un gest „clasic”, îl mângâie pe creștet și-l luă pe după umeri, spunându-i zâmbitor: „Noi doi o să facem treabă bună, nu?” „Da, unchiule”, spusese el, simțindu-se stupid de mic, de copil, ceva cu pantalonași scurți și breteluțe.

Făcuseră, într-adevăr, treabă bună, deși nu știa exact care din ei făcuseră, el și protopopul sau mai degrabă tata și protopopul. Avea acum și timp, nu mai era obligat să-nvețe pentru liceu, tata socotise că-i sunt de-ajuns *pe partea asta* zece clase și-l încadrase, pe hârtie, bineînțeles, în echipa sa forestieră, asigurându-i astfel un statut trebuincios în ochii cârtitori ai lumii. De dimineața și până după-amiaza târziu, cu o pauză de două ore la prânz când lua masa „în familie”, cu protopopul și doamna, „mătușica”, masă la care ades recunoștea gustul multor bucate de-acasă, învăța pe brânci, cu sinceritate, cu „aplecare”, căci spectrul încă unui an petrecut în caz de eșec în casa liniștită, umbroasă, prea liniștită și prea umbroasă, îl urmărea, înfiorându-l mereu. Seara, protopopul îl asculta, de fapt conversa cu el, îi punea întrebări, răspundea apoi el însuși unde existau chestiuni mai dificile, lămurindu-i fără grabă, cu același aer blajin, nelămuririle și arătându-i ce să citească ziua următoare, după care cinau și se uitau la televizor,

unchiul scoțând din când în când un sfios, neutru „măi să fie!” El sta țeapăn, părând un alt scaun pus întors peste primul, rugându-se la toți Dumnezeii să nu cumva să se scape și să strice atmosfera aceea de matură, tihnită seriozitate printr-o mișcare sau vreun sunet involuntar, nelalocul lui, vreun plescăit, vreun sughiț, vreun nenorocit râgâit sau — ceea ce l-ar fi băgat în pământ de rușine — printr-un incontrolabil și obraznic zgomot posterior, nu cu neputință de produs având în vedere mesele îmbelșugate de zacuscă, iahnie de fasole și alte alimente ce se mistuiau cu destul patos interior în stomac. Trecea frânt de efortul autocontrolului în camera lui, ascultând semnele sobre ale pregătirilor de culcare de alături, din dormitorul gazdelor sale, fâșâitul îmbrăcării pijamalelor, urcarea în pat întâi a mătușii, la perete, apoi a unchiului, foșnetul ziarului răsfoit în grabă, mieunatul, bâzâitul, fluieratul radioului până unchiul prindea emisiunea, în fine terminarea emisiunii, stingerea veiozei și răsucitul pe-o parte. Atât. Oricât își încorda urechile să asculte ce urmează (căci nu se putea, gândea el, să nu mai urmeze nimic, unchiul avea patruzeci și cinci de ani, mătușica abia împlinise patruzeci), n-auzea nimic, nici o mișcare, un oftat, o adiere de șoapte, un trosnet, un geamăt, nimic, nimic. Da’ nici sforăit nu s-auzea. Părea că Domnul, respectând voința pudibondă a distinsei perechi, învăluia dormitorul cu o nevăzută perdea de izolare fonică, neîngăduind sunetelor ciudate să părăsească încăperea și să reverbereze infinit în închipuirea pofticioasă, așteptândă a adolescentului de vizavi. Adormea târziu, chinuit de imagini unde doamna protopop apărea în posturi îngrozitor de expresive, astfel că dimineața la micul dejun, când ea turna laptele în căni, se ferea s-o privească de-a dreptul în față, urmărindu-i cu vinovată șmecherie doar frumoasele arcuri de cerc mai mici sau mai mari pe care i le făcea pe trup capotul înflorat, fiind ros

în același timp de bănuiala că domnul și doamna purced de fiecare dată la treabă abia spre dimineață, când el dormea dus.

Dacă neștiința privitoare la ceea ce se petrecea sau nu în dormitorul conjugal nu i se risipi niciodată, în schimb neștiința într-ale teologiei, mulțumită sârguinței sale și bunăvoinței protopopului, prinse a scădea treptat. I se limpezi o serie lungă de noțiuni, începu să deslușească firele ce leagă *Vechiul* de *Noul Testament*, să perceapă fundamentul solid din care creștea istoric întreg eșafodajul creștinismului, felul cum riturile, actele, manifestările sale esențiale își „răspund”, se completează, se definesc reciproc, cu o anume monotonie, desigur, și-o anume lipsă de imaginație, de „evoluție” în limbaj, mereu același, încremenit, hieratic, autofag. Lucrările sale scrise căpătară cursivitate, precizie, împrumutară ceva din patina textelor pe care le comentau și deja în iarnă creionul roșu al protopopului avu tot mai puțin de subliniat. Îi amenda doar opiniile prea personale, judecățile ce deviau prea tare de la linia cunoscută a tradiției — reflexe ale goanei după originalitate cu orice preț moștenite de la orele de literatură din liceu, reflexe de „ateu”, la descoperirea cărora unchiul zâmbea înțelegător, amintindu-i că deocamdată trebuie să reușească și-apoi va avea tot timpul în seminar, sub supraveghere specializată, să-și dea frâu liber interpretărilor sale necanonice.

Și reuși. Nici printre primii, dar nici printre ultimii. Taică-său, după ce ieșiră din înghesuiala din fața listelor, îl luă și-l invită solemn „la cel mai scump restaurant din Cluj”, la „Continental”, unde bătrânul, săracul, se făcu pulbere, intrând în vorbă cu mușteriii de la alte mese, fraternizând cu toată lumea și fericind chelnerul cu un bacșiș enorm, de valoarea unui băț de bambus. La un moment dat, la a treia sau a patra sticlă de vin, îl întrebase cu ochii sticlind de înduioșare: „Ce-ai scris tu acolo, mă

Emiliane, despre Dumnezeu, că i-ai lăsat în c... pe toți? Mi-a spus văru'." „Ce ți-a spus?" „Că era cât pe-aci s-o-ncurci, băiatu' tatii, că la-nceput, când au citit ăia ce-ai scris, au zis că nu-i corect, că adicătelea tu n-ai respectat nu'ș ce mama dracului și-au vrut să-ți dea puțin, trei sau patru, da' ăla cu care-a vorbit văru' a văzut și el și i-a lămurit că nu-i rău, că nu... stai puțin, să-mi aduc aminte, așa, da, că nu contrazici pă nime, așa a zis ăla cu care-a vorbit văru', că Dumnezeu *suportă*, da, așa a zis, suportă și ce-ai scris tu acolo despre el, a fost ceartă mare, a citit toată comisia și unii au zis ba, alții da, și până la urmă au zis că e păcat să piardă un element așa deștept, adicătelea ăsta, elementu', erai tu, și ți-au dat șapte." Mai târziu, când se întâlnise cu protopopul, după felicitările de rigoare, acesta îi explică și ce anume stârnise obiecții în lucrarea lui la religie: caracterul ei prea literar, prea liber, tratarea subiectului („Ieșirea din Egipt") cam prea de sus, cam prea detașat, cu o nejudicioasă insistență asupra figurii Domnului, depășind limitele subiectului și luându-și argumente — bine alese, nimic de zis — din întregul *Pentateuh*. „La tine, Emiliane dragă" — surâse protopopul — „Dumnezeu e personaj literar; însă El nu e ficțiune, nu e un «erou» ca Ion al lui Rebreanu sau ca Vodă Lăpușneanu, să-l interpretezi cum vrei, după cum nici *Pentateuhul* nu e roman în cinci părți al unui talentat scriitor numit Moise, înțelegi? Norocul tău a fost că-n toată, scuză-mă, bălmăjeala aceea, dovedeai că ai cunoștințele necesare și că știai ce trebuie să scrii; însă ce era bine să scrii, n-ai scris decât ca să poți trece la portretul acela ciudat al Domnului. Cu greu, să știi, ți s-a scos nota șapte. Bine c-ai fost mai cuminte la oral."

Un portret ciudat fusese într-adevăr finalul lucrării sale pe care-l scrisese fără poticneli, nefăcând altceva decât să dea frâu liber mirării resimțite la prima lectură a cărților lui Moise și

amplificate la fiecare nouă parcurgere a lor, anume că Dumnezeu, așa cum era sau părea a fi azi, stăpân suprem, instanță absolută, izolat în propria-I înțelepciune, cu alte cuvinte un Dumnezeu matur, maturizat de conștiința infinitei sale puteri, nu semăna deloc sau semăna prea puțin cu Dumnezeul de-atunci, al lui Moise. „Portretul Domnului la tinerețe” — scrisese el în lucrare — „așa s-ar putea numi *Pentateuhul*”, și nu era greu de imaginat ce ochi făcuse cel care corecta când dăduse peste o asemenea erezie. Dar nu se oprise aici, la acest titlu iconoclast, ci mersese mai departe, tratând toată relația mereu tensionată între poporul ales și Alegător nu atât ca o căutare spinoasă a căii spre credință întreprinsă de mulțimea cârcotașă și încă necredincioasă, cât ca expresia unei demonstrații de forță făcută sieși de Domnul, ca probă absolut necesară atotputerniciei Sale. Ieșirea din Egipt era astfel și o ieșire din hibernarea, lâncezeala, apatia în care intrase Cel de Sus după izgonirea lui Adam, apatie abia uneori întreruptă de ideea unui gest spectaculos (potopul, gluma cu amestecarea limbilor la Turnul Babel, alegerea lui Avraam, Sodoma și Gomora), era de fapt actul energic prin care El își aduna prezumtiva oaste, căci ce stăpân este acela fără supuși? Sunt de înțeles atunci uimirea, gelozia, mânia prin care trece succesiv văzând că turma căreia îi hărăzise augusta bunăvoință, departe de a-L asculta fără crâcnire, nu ratează un prilej de a I se împotrivi și a-I nesocoti poruncile, punându-L într-o jenantă concurență terestră cu tot soiul de vraci și idoli locali și făcându-L la un moment dat să scape o exclamație exasperată către Moise: „Până când Mă va supăra poporul acesta și până când nu va crede el în Mine, cu toate minunile ce am făcut în mijlocul lui?” Nu înțelepciunea pare a fi, acum, atributul de căpetenie al Domnului, ci o febrilitate de conchistador dornic de a-și instaura ordinea, legile proprii, de a-și dovedi supre-mația nu numai

în ceruri, ci mai ales aici, pe pământ. E un misionar grăbit, imprevizibil pe alocuri, zbătându-se într-un teritoriu indolent, de o indolență ironică la adresa dogma-tismului său orgolios (nu îi mărturisise oare cu greu reținută mândrie lui Moise că El fusese cel care „învârtoșase” inima Faraonului, făcându-l să le întârzie iudeilor plecarea?), în mijlocul unui popor care știe ca nimeni altul să se vaite, cerându-I, sugerându-I mereu, nesătul, să facă minuni. E emoționant, scria el în aiurita lui interpretare, e fascinant să vezi cât de *uman* era Domnul pe-atunci, ocupându-se grijuliu, haios și empiric de simptomatologia și terapeutica leprei, cum, pe nesimțite, datorită frecușului continuu cu cei de jos, suferă și El influența omenescului, astfel că în capitolul 28 din *Deuteronom,* ce cuprinde bunătățile făgăduite celor ce vor păzi legea și răutățile ce vor veni asupra călcătorilor ei, numai paragrafele 1–14 se referă la răsplăți, tot restul (15-68) fiind rezervat pedepselor și alcătuind în cadențe într-adevăr divine un neiertător cod penal. Cât de aproape a fost de om, ce bine a înțeles El firea celui făcut după chipul și asemănarea Sa, stabilindu-i acest frumos procent punitiv de 80%, după ce înainte îi aruncase praf în ochi cu 20% drepturi!

Aici își dăduse seama că sărise binișor peste cal și încercase în ultimele fraze s-o dreagă din condei, încropind ceva, pe un ton encomiastic, despre „măreața lucrare de trezire la viața cea fără de prihană” ce fusese întreprinsă de Cel de Sus asupra rătăcitului popor, despre „necurmata grijă și iubire de om”, „atotcuprinzătoarea cunoaștere” etc., etc. Nu ștersese, evident, impresia rea făcută asupra unor membri ai comisiei de „eseul” dinainte și-abia după-aceea realiză de ce la oral examinatorul îl plimbase mai mult de-o jumătate de oră prin materia biblică, ascultându-l și privindu-l foarte atent, ca până la urmă să facă „mda” și să-i dea totuși zece.

Reușise deci și prima urmare a succesului fu achiziționarea unui „Shakespeare” de șase metri de la Consignația și-a unei mulinete „Becker Max” din talciocul timișorean unde ajunsese vara aceea într-o etapă a excursiei prin țară oferite drept recompensă de tata. Va avea deseori prilejul să le folosească în anii de seminar, după-amiezele, sâmbăta și duminica, pe Someș, în dreptul cartierului Grigorescu, pe lacul de acumulare de la Gilău sau în alte locuri unde-l mâna încercarea de a regăsi senzația-momeală avută prima oară alături de pescarul model, nu departe de locul unde se afla acum, după cotitura largă făcută de râu în dreptul satului.

Se ridică în picioare și-n aceeași clipă auzi clopotele bisericii. Se uită la ceas: era amiază. De pe suprafața apei aburii dispăruseră și râul venea strălucitor, primăvăratic, masiv. Luni se va întoarce sigur cu undița, ce-o fi o fi. Sui malul și, după ce se convinsese că pe câmp nu e nimeni, o luă grăbit, tăind hotarul, spre casă.

* * *

„Hooo, brrr!” se auzi moș Buie de-afară, apoi clinchetul clopoțeilor și-ndată zări prin fereastra deschisă trăsura întorcând în fața casei și pe moș Buie cocoțat pe capră, lăsând hățurile și aprinzându-și o țigară. Închise fereastra, spălă sculele de ras, se îmbrăcă rapid aruncând o privire plină de jind restului de cafea din ceașca băută de Getuța, își luă servieta și ieși. Întotdeauna când avea de slujit și nu putea pune nimic în gură până la împărtășanie, dimineața i se făcea invariabil sete și apa nemișcată, rece, din găleata din tindă, cana goală de alături îl îmbiau cumplit. Nu cedase niciodată ispitei, nu de frica păcatului, ci pentru că știa că setea bruscă din aceste dimineți nu e decât o autosugestie copilărească, că oricâte pahare ar bea înainte de culcare, cum băuse și-n seara trecută, tot va dori la trezire să ia cana, s-o cufunde încet în

găleată, s-o vadă cum se umple, s-o ridice cu picături șiroind pe ea, s-o ducă la buze, să țină puțin apa proaspătă în gură și-apoi... Prostii. Înghiți în sec.

„Bună dimineața, moș Buie!” „Bună dimineața, părinte. N-am venit prea iute?” „Tocmai bine.” Se prinse de spătarul caprei, puse piciorul pe scăriță și se săltă în jilțul din spate, capitonat și-acoperit c-o pătură cenușie. Moș Buie șuieră scurt și trăsura se puse în mișcare la vale, spre centrul comunei. Moștenise folosirea trăsurii de la părintele Dima. Deși de la casa parohială și până la biserica nouă nu era mai mult de-un kilometru și-ar fi putut face drumul pe jos, de fiecare dată când se știa că trebuie să meargă la slujbă, moș Buie se înființa dimineața în fața porților înalte de lemn și-l aștepta să iasă. Odată, chiar la începutul sosirii în sat, îl întâlnise pe primar și-i spusese că nu e nevoie să trimită trăsura după el, luând-o astfel de la alte treburi, mai importante. „Ei cum, părinte, se poate?!” — făcuse primarul, luând o mină de om jignit. „Adică pe oamenii noștri să nu-i băgăm în seamă?” Se-ntrebase atunci cam în ce fel era el „omul” primarului, mă rog, al primăriei; probabil faptul că Getuța, soția sa, era contabilă la Consiliu, îl făcea pe primar să-l considere „de-al lor”, deși după Getuța nu trimitea trăsura și nici n-o aducea acasă cu ea. Observase apoi că numai câțiva foloseau propriu-zis trăsura, primarul, președintele C.A.P.-ului, inginerul agronom, el și cam atât. Restul ce puteau fi zăriți când și când în spatele lui moș Buie erau intruși, pasageri temporari. Se-mpăcase până la urmă cu situația, cu rolul democratic al trăsurii care aduna pe jilțul din spate, nu în același timp, desigur, reprezentanții de frunte ai satului, cu diversele lor îndatoriri. În fond, de ce să n-o recunoască, îi și plăcea să stea tolănit așa, boierește, și-n hurducăiala ușoară a arcurilor să privească defilarea caselor de-o parte și de alta a drumului, să fie salutat de gospodarii și femeile de

prin curți, răspunzând cu o mică înclinare a capului, să schimbe o vorbă mai lumească, zâmbind, cu moș Buie.

Dimineața se ridica tăcută, luminoasă, cu un soare blând, pieziș, abia ieșit pe cer. Pe drum și pe trotuarele de ciment de lângă garduri nu se vedeau decât două femei bătrâne mergând încet, neauzit, spre biserică. Era zi de vineri, prima vineri din Postul Mare, zi de spovedanie după obiceiul locului. Nu vor fi mai mult de zece-douăsprezece persoane, ființele cele mai evlavioase ale satului, ce se spovedeau lunar. Grosul credincioșilor va veni mai târziu, în Săptămâna Patimilor, când alături de bunici și bunicuțe vor fi aduși la prima împărtășanie și câțiva din adolescenții comunei, emoționați, temători, stângaci, așa cum fusese și el în fața popii Dunca ce-l spovedise în doi timpi și trei mișcări, dându-i un canon ușor, îndeplinit plin de zel, în așteptarea îndelungă a cuminecării, de mai multe ori la rând.

„S-a dus iarna, părinte, ce ziceți?” făcu moș Buie peste umăr. „Așa se-arată”, răspunse el. „Bine că s-a dus, că de mai stătea mult, mă duceam și eu cu ea.” „Ei, lasă, moș Buie, că dacă și dumitale ți-e rău...” „De ce să nu-mi fie rău? Mi-e rău și mie. Ce credeți, părinte, că e așa bine să stai toată ziua-n frig? Ăștia-s tineri, mai pun o pătură pe ei, mai intră-ntr-o casă, mai un pahar, se descurcă, au sânge cald.” „Da’ pe dumneata nu te cheamă, te țin afară?” „Mă cheamă, da’ pot eu să beau cât pot ei? Ăștia, părinte, unde se duc, zvântă, mi-e și drag să-i văd, da’ dacă eu nu pot? Și chiar dac-aș putea, tre’ să fie până la urmă cineva mai treaz. Că dacă-i bag în șanț? Ei? Cine-a răsturnat pe tovarășii? Moș Buie! Păi?” Depășiră cele două babe care se opriră la vederea trăsurii și ziseră iute „Lăudăm pe Iisus”. „În veci, amin”, răspunse el tare, binevoitor. „S-au calicit și oame-nii”, urmă moș Buie întorcându-se din semiprofil, „nu mai scot pe masă ca altădată. Acuma interesul

primează. Chilul s-a făcut jumate, slănina jumări și dă-i cu prăjituri. Da' câte prăjituri poți să mănânci? Ți se-apleacă și pleci. Asta vor și ei, să le ieși mai iute din casă." Moș Buie scotoci prin pufoaică și-și aprinse altă țigară. „Păi când umblam cu cotele, nu era casă fără o găină făcută atunci, la repezeală, cât vorbeai cu gazda, iar la vremea Crăciunului, la închidere de an, când se tăiau porcii, abia dacă rezolvam trei-patru case pe zi. Un sfert din cotă o mâncam acolo, pe loc. Aveam un perceptor bătrân, paralizat de picioare, îl duceam în cârcă, da' om cu carte, nimeni nu învârtea actele ca el, Feher-baci, nu l-ați apucat, a murit săracu', Dumnezeu să-l ierte. Păi pe ăsta, până-l luai din trăsură, până-l purtai în casă, până-l puneai la masă, până-și scotea el hârtiile și socotea, avea vreme omu' să-și taie și să-și belească vaca, nu o amărâtă de găină sau gâscă. Vremuri, părinte, nu timpuri, ca acum." Rămase așa pe gânduri, cu ochii mijiți, cu fumul țigării învăluindu-i obrajii nerași. „Uite și la Avram", arătă el cu bărbia, „ce casă și-a tras, tâlharu'. Apăi a avut și de unde: ierte-mă Dumnezeu că suntem în post și iertați-mă și dumneavoastră că vi-i socru, da' mai al dracului om ca ăsta nu se există. Nu ți-ar da un capăt de ață." Casa socrului era, nimic de zis, frumoasă, impunătoare și, privind-o, zâmbind încă de vorbele lui moș Buie, își aminti cum intrase prima oară în ea dus tot de părintele Dima, într-un soi de pețit la fata gospodarului, și cum stăteau aliniate pe patul înalt din camera dinspre drum, camera de cinste, perne mari, scrobite, iar alături, pe ceea ce el bănuise a fi lada de zestre, plăpumi și cuverturi înflorate ridicându-se până aproape de tavan. „V-ați supărat, părinte?" întrebă moș Buie. „De ce să mă supăr?" „C-am zis de socru că-i al dracului." „Nu m-am supărat, moș Buie", zâmbi el, „da' vezi că-ți faci păcate." „Apăi, părinte, drept să vă spun, eu nu mă tem de iad. Atâta mă tem, că m-oi duce acolo și Avram n-a fi și el în cazan. E-n stare să-și

aranjeze și să scape.” „Ei, moș Buie!...” „Știu eu ce zic. Da’ casa tot dumnea-voastră vă rămâne”, schimbă el vorba. Asta cam așa era, Getuța era singura moștenitoare, nu puteau sta la nesfârșit în casa parohială. „Că e ofticos”, zise moș Buie, „l-a tras boala de cât a șezut portar la spitalul de plămâni, n-o mai duce mult. Și nici lelea Rozica nu s-arată prea sănătoasă. Cât a luat ea peste șale de la zgârcitu’ ăsta, nu-i de mirare.” El nu zise nimic, silindu-se să pară sobru. „Ia uitați-vă, părinte”, făcu moș Buie lăsând hățurile deoparte, „să mă trăsnească dacă le fac ceva, ia uitați-vă cum știu ei săracii care-i halta.” Caii într-adevăr încetiniră și opriră pe marginea drumului, în fața bufetului comunal. „Hai, dragii tatii”, zise moș Buie apucând hățurile, „hai, că e zi de post.” Pe ultimele două sute de metri, de la bufet până la biserică, pe drum asfaltat, prin fața Consiliului Popular, moș Buie merse la trap. Trase lângă podeț, înviorând grupul de câțiva moșnegi care fumau la soare pe treptele clopotniței mari. „Văd că nu-i multă lume”, spuse moș Buie. „Eu zic că până la doișpe i-ați mântuit.” „Așa zic și eu. Mulțumesc, moș Buie.” „Dumnezeu primească”, răspunse acesta.

El cobori, trecu podețul și intră în curte, salutându-i pe moșnegii care se înșiraseră de-o parte și de alta a pridvorului, cu capetele descoperite. Păși în pridvor, unde stăteau în-genuncheate în șir femeile bătrâne așteptând spovedania, apoi pătrunse în pronaos. Spre deosebire de alte locașuri pe care le văzuse, biserica aceasta n-avea pronaosul și naosul prea clar delimitate, ele alcătuind împreună o singură încăpere dreptunghiulară, umplută cu bănci ce înaintau până aproape de masa darurilor dinaintea altarului și lăsau la mijloc un culoar nu prea larg. De aceea, la prima spovedanie pe care-ar fi trebuit s-o facă, rămăsese încurcat în privința locului în care să stea s-asculte mărturisirile, deoarece,

pentru a nu fi stânjeniți de prezența celor ce-și așteptau rândul în bănci sau a celor care pur și simplu veniseră la utrenie oamenii fuseseră obișnuiți de părintele Dima să intre pe ușa de la miazănoapte în altar, unde imediat după perdele preotul își avea scaunul de spovadă. Așa ceva el, Emilian, nu acceptase și chiar îi spusese asta lui Dima atunci, în momentul acela, riscând să-și piardă simpatia bătrânului. Însă prea fusese educat în spiritul ideii că altarul e un loc în care nu poate intra oricine, în care mai ales femeile nu aveau ce căuta, pentru a renunța una-două la ea, din simple considerente de spațiu. Nu-și pierduse simpatia lui Dima, destul de înțelept pentru a-i înțelege proaspătului hirotonit, tobă de toate povățuirile din *Liturghier*, juvenilele, fireștile scrupule. Spovedise el, Dima, în ziua aceea și tot el — aici i se vedea ireproșabilul caracter — îi anunțase pe credincioși la sfârșitul slujbei că de-atunci înainte pocăința se va face în naos, în fața icoanei Mântuitorului, și că toți ceilalți vor aștepta să le vină rândul în pridvor sau în ultimele două șiruri de bănci din pronaos și-acolo se vor și întoarce după mărturisire, până la începerea liturghiei. La drept vorbind, nici în naos nu prea era îngăduită spovedania, îndreptarele indicând pridvorul sau pronaosul ca locurile cele mai potrivite, dar el, mulțumit că i-a scos pe păcătoși din sfântul altar, trecuse cu vederea această altă — mult mai mică, e-adevărat — inadvertență comisă de sprijinitorul său. Spovedea astfel între primul șir de bănci și iconostas, aproape de scara amvonului, având în partea opusă, la o depărtare rezonabilă, într-o firidă a zidului, strana cantorilor, de care n-avea pentru ce se feri, ei își auzeau doar propriile glasuri cântând.

Străbătu culoarul prin biserica goală în care glasul răgușit, volatilizând consoanele, al cantorului nonagenar Ioan reverbera profund adunând rugăciunile utreniei într-un stol compact undeva sub cupolă, intră în altar, lăsă servieta, făcu

obișnuitele metanii, deschise dulapul de lângă proscomidiar. Fiind în Postul Păresimilor, luă de pe umerașe odăjdiile negre și le îmbrăcă. Stiharul îi venea cam larg, aparținuse părintelui Dima. Se strânse bine cu brâul, își puse felonul și patrafirul, apoi scoase din servietă *Liturghierul* și *Moliftelnicul* și le așeză pe masă, în stânga antimisului. Îngenunche și se rugă o vreme. Se sculă, așteptă ca diacul să sfârșească unul din condace, luă crucea de pe masă și ieși prin ușile împărătești, slobozindu-și în același timp vocea în cuvintele binecuvântării și ștergând ecourile slabe ale glasului dinainte. Era momentul când, ascultând șuvoiul sonor ce-i ieșea din gâtlej, intra efectiv în starea de slujbă, când începea să oficieze, în sensul nobil al cuvântului, lucrarea liturghiei, pătrunzându-se de-o liniște și-o siguranță care, deși nu însemnau chiar evlavia neapărat trebuincioasă recomandată preoților, nu erau nici departe de ea. Se simțea bine slujind și monotonia mișcărilor, formulelor, tot ritualul știut pe de rost, intrat în cea mai adâncă obișnuință și repetat cu mici variații duminică de duminică, sărbătoare de sărbătoare, nu-l duceau spre plictiseală, cum crezuse și se așteptase după primele liturghii, ci spre altceva, spre un fel de bucurie calmă, de încredere senină venind din înseși mișcările și rostirile sale în spațiul sigur, neschimbător al cuvântului pe lângă care treceau întâmplările lumii de-afară. Era de-ajuns să se-audă spunând, cum tocmai spusese, „Binecuvântat este Dumnezeul nostru”, ca pacea profundă a bisericii să-l învăluie dintr-o dată și să i se pară că, zgândărite de tânguirea lin urcătoare a rugăciunii, pulberi fine de lumină se trezesc pe sfeșnice, pe iconostas, pe marele policandru din centru, pe lemnul întunecat al scorușului. Din bănci oamenii îl priveau nemișcați și vocea sa unduia deasupra lor ca o pânză transparentă. Veneau apoi clipele când în altar, însoțit de osana diecilor, percepea

uimit, nu tulburat, doar uimit, frumusețea stranie a rugăciunilor de jertfă, a acelorași rugăciuni pe care le șoptea mereu și care refuzau să-și piardă după atâta întrebuințare înțelesul, dar care, în același timp, se fereau parcă să și-l dezvăluie tot, să fie perfect, transparent, până la capăt, inteligibile.

Rosti cele trei tropare de umilință, citi rugăciunile de iertare, după care se îndreptă spre scaunul de spovedanie pus din vreme de Nuțu paracliserul la locul lui. Ca de-obicei, printre șirurile de bănci înainta un om în vârstă, căci el, Emilian, respectase voința predecesorului său de a primi întâi mărturisirea bărbaților, apoi a adolescenților, dacă erau, și la urmă a femeilor. Pe omul care-i îngenunche înainte și deasupra capului căruia puse patrafirul îl știa bine, era unul din cei spovedindu-se regulat, o dată pe lună. Foarte mic de statură, cam un metru și cincizeci, avea niște ochi mari și triști ce clipeau fără încetare, înviorând un obraz smochinit, brăzdat de cicatricile bătrâneții. Fusese în tinerețea lui, din câte-i povestise moș Buie, un nenorocit, o pacoste a familiei. Asta nu pentru că s-ar fi dovedit leneș, bețiv sau muieratic, ci pur și simplu din cauza micimii sale fizice ce-l scotea oarecum din rândul celor de-o vârstă cu el, făcându-l să fie ținta batjocurii și-a glumelor crude, frecvente între copii și tineri. La vremea școlii, dacă-l striga cineva „piticu”, suduia cumplit, la fel cum îl suduia, beat, taică-său când îl vedea, o mogâldeață sperioasă, umblând crăcănată prin curte, sau sărea la bătaie și dădea întruna din mânuțele lui, plângând, până celuilalt, oricum mai puternic, i se făcea milă și-i trăgea o palmă mai tare, doborându-l. Avusese și ghinionul ca într-un sat unde fiecare pereche făcea de regulă patru-cinci copii, el să fie singurul născut într-o familie nu tocmai înstărită, lipsit fiind astfel de protecția averii paterne sau a unui frate mai mare, neavând nici șansa de a-și pierde trupul pipernicit în hărmălaia unei gospodării cu mulți

copii. Fusese refuzat și la încorporare, iar pentru a-i pecetlui definitiv destinul de neom, fata pe care cu chiu cu vai, bătând toate satele dimprejur, i-o găsise taică-său pentru însurătoare, fugise în noaptea nunții de lângă el după ce, se zicea, i-ar fi cărat și câțiva pumni în spate, azvârlindu-l din patul țărănesc înalt, prea înalt. Ce să-i mai fi rămas de făcut bietului om în afara gestului de a-și pune capăt zilelor și de a-și arunca astfel rudele apropiate dacă nu într-o mare durere, atunci într-o perpetuă rușine? Un singur lucru: refugierea în unica lume unde statura sa minusculă nu era privită ironic sau compătimitor, unde exista înțelegere și milostivire pentru orice suferință și unde descoperise, probabil pentru prima oară, bucuria ce ți-o dă speranța, fie ea cât de firavă, a unei fericiri viitoare: lumea credinței. În săptămânile ce urmară imediat după atât de dezastruoasa nuntă, fu văzut rugându-se concentrat, cu ochii închiși, la liturghie, la vecernie, la utrenie, el, ce din aceleași pricini din care ocolea orice adunare de oameni, se ferise până atunci să vină la biserică, să pară îngenuncheat când toată lumea stătea în picioare. Încet, încet, bătrânii se obișnuiră să-l aibă printre ei pe acest tânăr teșit, rugându-se șoptit, făcându-și des cruce cu mișcări largi, expresive și încet, încet întreg satul se învăță să-l privească și să-l judece nu ca pe arătania săracă de pe ulița spre râu, ci ca pe omulețul credincios, cuviincios îmbrăcat, din șirul al treilea de bănci, din dreptul scenei murale unde soldații imperiali îl biciuiau pe Cel căzut sub greutatea Crucii. Pe poarta înaltă a bisericii trupul său liliputan intrase și el în rândul oamenilor, și certitudinea că-și aflase un rost, un loc sub soare îl făcu să-și învingă nenumăratele-i sfieli, să iasă la câmp, la munci, să intre într-o bună zi cu hotărâre în bufet și-n fața tejghelei de-o înălțime amețitoare să ceară un pahar de rachiu alb, dându-l scurt, bărbătește peste cap și lăsându-i pe toți, după cum

povestise moș Buie, cu gura căscată. Nu se auzise nici un comentariu, nu fu aruncată nici o vorbă în doi peri, nici în bufet, nici în celelalte locuri unde putea fi acum zărit micul om harnic, tăcut, îndârjit, renăscut, silindu-se să-ndrepte gospo-dăria năruită de bețiile părintelui său. Până la urmă s-ar fi găsit și femeia care să-l ajute să spele amintirea primei și ultimei nopți matrimoniale, însă aici omulețul rămăsese inflexibil: părea că făgăduise să-i dea în puritate Domnului nu numai sufletul, ci și fărâma sa de făptură, nevrând s-o întineze printr-o unire trecătoare și oricum greu de îndurat. Rămăsese și îmbătrânise burlac, cununat cu cele sfinte, gustând doar plăcerea trupului din pâine și vin de care-și atingea buzele tremurânde la împărtășanie.

Îl spovedi iute și-i dădu un canon ușor, pe măsura păcatelor neînsemnate mărturisite, petrecându-l cu privirea cum se duce, umil și fericit, să murmure „Tatăl nostru”, „Crezul” și „Născătoarea.”

În fața lui îngenunche acum un om solid, de vreo șaizeci de ani, îmbrăcat într-o haină neagră de piele, proaspăt tuns și ras, cu urma unei tăieturi de brici sub lobul urechii stângi. Făcea parte din categoria destul de numeroasă în sat a bărbaților înstăriți, autoritari capi de familie, apropiați de biserică nu din pricina vreunei revelații, a vreunei bruște luminări interioare și nici în urma vreunui necaz adânc, neașteptat, ci tocmai din pricina instinctului lor gospodăresc ce le spunea că dacă au avut și încă au o viață sub semnul neîndoielnic al belșugului, plină de târguri încheiate avantajos, de vânzări și cumpărări în câștig, aceasta se datorește într-o oarecare măsură și Domnului, care în bunăvoința Sa le permisese să-și înalțe case și șuri falnice fără a-i lovi cu nenorociri, să-și așeze copiii în servicii bănoase, închizând luminoșii Lui ochi albaștri la faptul că ei, fruntașii, „bocotanii” satului, n-avuseseră timp până mai deunăzi să vină prea des la liturghie, ocupați fiind cu zecile de

treburi care pornesc, susțin și desăvârșesc averea unei curți țărănești. Acum însă, când vârsta mai domolise zelul lor întreprinzător, când nepoții lăsați la țară de copiii stabiliți la oraș se făceau dolofani cu laptele, brânza și carnea din avuția bunicilor, ei se întorceau, aveau răgazul să se întoarcă spre puterea cerească, mulțumindu-i în rugăciuni cumpătate, în haine frumoase de piele, pentru sprijinul discret acordat lumeștii lor împliniri. Așa era bine, așa era firesc, căci, în fond, Dumnezeu le fusese un partener rezonabil, un sfătuitor din umbră sau, mai mult, o instanță, o putere, un „Boier" locuind mai mult acolo, departe, *în străinătatea lui,* așa cum altădată boierii stăteau mai mult la Paris ori Viena, un latifundiar de la care luaseră în arendă timp, timpul necesar închegării marilor lor gospodării, și căruia i se cuvenea acum, la apropierea scadenței, la „recoltă", să-i aducă prinos nu prin jertfe sângeroase, ca în vechime, ci jertfind câteva ceasuri la liturghie sau câțiva zeci de lei în farfuria milelor. Era, în credința lor regăsită și sobru cultivată, și un gest de prevedere: putea oare cineva dovedi negru pe alb că dincolo, în împărăția-i veșnică, Domnul nu s-ar bizui tot pe oamenii harnici, descurcăreți, cu un cuvânt greu, hotărâtor, în orice comunitate? Nu putea, desigur. Tot pe ei trebuia, nici vorbă, să-i țină Atotputernicul aproape de Sine, că doar nu i-o fi plăcând să facă îngeri din toți leneșii, trențăroșii și bețivii satului. Cu această bănuială plină de speranțe își ocupau duminicile și sărbătorile locurile în bănci, ascultând cu demnitate slujba, murmurând ei înșiși, prudenți, cântările cele mai cunoscute, zăbovind la sfârșit câteva minute pe podeț ca să schimbe două-trei vorbe despre nevoile bisericii cu preotul, ca unii ce, la o adică, nu se uitau la niște sute de lei, acolo, dacă în joc era înfrumusețarea sfântului locaș. Se întorceau apoi cu pas măsurat, gravi, spre vastele lor curți, în

masivele lor case unde se așezau la masă, își făceau o cruce exemplară și cu împăcată bucurie pe fețe gustau un păhărel de țuică din producția proprie înainte de a-și lăsa lingura în supa grasă, galbenă de găină ce le aburea în față.

Îi ascultă gospodarului mărturisirea scurtă, sumară, după care începu să-i pună întrebări, să moșească nașterea și a ceea ce creștinul trecuse cu vederea, aflând printre altele că de când se spovedise ultima oară, omul, mânat de ispită și nevăzut de nimeni, luase într-o seară de pe câmp niște baloți de paie nu tocmai ai lui. Se căia, firește, de fapta urâtă, după cum se căia și că-l gândise de rău pe tehnicianul veterinar, dându-i o palmă fiindcă-l trecuse în scripte cu trei viței, nu cu doi, ca pe alții. Postul da, îl ținuse, și-n fiecare seară se rugase; da, se-m-păcase și cu veterinarul. Cuvine-se atunci să-l fericească drept canon cu atâtea și atâtea rugăciuni, cu ajun în toată Săptămâna Patimilor și cu două zile de lucru la acoperișul clopotniței, când va voi el, dar nu mai târziu de sâmbăta viitoare, că-i apucă Paștele cu țigla spartă, mai mare rușinea. „O să vin miercuri și joi”, șopti omul scoțând de sub patrafir un chip roșu-rușinat și ridicându-se cu un oftat în picioare, după ce sărută crucea.

Mai spovedi trei moșnegi și, cum nu era nici un tânăr, veniră la rând femeile. Urma s-asculte acum șirul păcatelor mărunte, aproape aceleași, făptuite la mânie și necaz, când muierile știu a rosti mocnit blesteme și sudalme, luând în deșert numele Domnului și atribuindu-i acțiuni cu totul nedemne de menirea Sa, ori la mare veselie, la nunți mai ales, când strigă aprinse de dănțuit tot soiul de măscări și lucruri fără perdea. De o îngrijorătoare frecvență erau apoi consultările unor ghicitoare din satele vecine de peste râu și-a unui șarlatan din reședința de județ care, din câte auzise el, Emilian, descânta în haine vechi și la care ades femeile se duceau pe furiș să le ajute să-și întoarcă bărbații

din patima beției, a cărților de joc sau a vreunei codane oacheșe, plătind bani frumoși bătrânului hoțoman și văduvind astfel casieria bisericii de sumele cu care, pentru aceleași pricini, ar fi putut face el slujbe suplimentare. Pe cele mărturisind asemenea păgânești îndeletniciri le certa cu asprime și le da epitimii mai severe decât în mod obișnuit, neuitând în predică să bată apropo-uri străvezii la ceea ce le-așteaptă acolo unde-i numai pucioasă și fum, în cazul în care-ar fi continuat să-și facă de lucru cu jucăriile diavolești. În rest, păcate capitale, păcate de moarte nu se prea arătau și el, ca păstor duhovnicesc, ar fi trebuit să fie mulțumit de relativa curăție în care-i trăiau enoriașii, dacă nu s-ar fi îndoit nițeluș de ea, bănuind că vremurile noi, cu tot alaiul inevitabil de lucruri și fapte nemaiștiute și nemaiîntâlnite înainte, îndepărtând încet, dar fără oprire pe om de respectul și teama datorate unei depărtate tutele spirituale, vremuri cu împrejurări și situații mult mai în măsură să-nvețe ființa să se educe singură decât să se supună rigorilor catehezei creștine, cam perimată, cam primitivă în mijloace, că vremurile acestea deci au dus și la o diminuare considerabilă a sincerității spovedaniei, resimțită mai degrabă tot ca un obicei, ca un act ritualic vidat de conținutul adevăratei pocăințe. Spus mai pe șleau, credea că oamenii nu-i mărturisesc chiar tot, preferând să primească iertarea preotului doar pentru o parte din greșeli, urmând cu restul să se descurce cum or ști, în fața judecății de pe urmă. În asemenea condiții, nu se putea împiedica să nu se gândească, oarecum nemulțumit, că el nu îndeplinește decât rolul unui plictisit judecător de plasă pus să rezolve numai găinării, furturi din buzunare, păruieli în crâșme, al unui membru într-o banală și ușor ridicolă comisie de împăciuire, cum exista, pare-se, și la primărie, în vreme ce marile procese de conștiință, spectaculoasele delapidări și trădări de credință, grandioasele înșelăciuni pasionale

erau înaintate, peste capul lui, la județ, la județul de apoi, în fața Cereștii Curți Marțiale. Or, vrednicia preotului, înzestrarea sa deosebită, îndeplinirea în grad înalt a misiunii apostolice nu se verifica oare pe deplin abia în lupta cu păcătoșii cei mai răi, cu ispitele cele mai tainice, cu plăgile cele mai profunde ale sufletului omenesc și nu în hărțuiala penibilă cu bătrânele satului, ce mai toate mărturiseau, fals pocăite, că se îndulciseră cu carne și cârnați în Postul Crăciunului, când se tăiau porcii, și care cu siguranță vor face la fel și la Crăciunul viitor, știind că el, de pe acest scaun, le va absolvi oricum? Iat-o și pe baba asta trupeșă, a treia sau a patra de când începuseră să se perinde la scaunul lui femeile, răspunzând șoptit că da, suduise și că da, nu ținuse post în toate zilele, dar că nu, de alte păcate — se putea altfel? — nu-și aduce aminte.

Îi dădu canonul și-n vreme ce baba se îndepărta făcându-și cruce, el se săltă puțin să vadă dacă mai era cineva la rând. Mai era o femeie. Când ea ieși din umbra pronaosului, el aproape că tresări: cât de iute îi arăta Dumnezeu că se plângea degeaba, ce rapid dădea peste nas trufiei și uitării sale netoate! Pentru că uitase, efectiv uitase că avea totuși în parohie — sau cel puțin avusese, dacă s-o fi îndreptat cumva între timp — o păcătoasă veritabilă, o păcătoasă pursânge, femeia ce se apropia, Ana, da, Ana cu ochii somnoroși, nevasta zveltă a cărei mântuire stătea în mâna lui, în puterea lui de-a o pune pe calea cea bună, de-a o ajuta să-și oprească mersul greșit, lăturalnic, dovedindu-și astfel că nu degeaba se făcuse preot, că vorbele cu „salvarea unei oițe rătăcite” nu mai au acel aer rizibil, găunos când în joc era, poate, propria sa vocație, abia așa și abia acum manifestându-se, de păstor.

Ana veni, îngenunche și el îi puse patrafirul pe creștet s-ar putea zice cu duioșie, ocrotitor, căci nu era ea într-un anume fel ființa „lui”, singura care,

descoperindu-i ceva grav și dând astfel spovedaniei sensul de profund exorcism al penitențelor de odinioară, îi permitea să-și exercite cu adevărat virtuțile de tămăduitor? Se aplecă ușor într-o parte, mai aproape de capul ei, și rosti rar formula introductivă pe care-o sărea de obicei din economie de timp: „Iată, Hristos stă nevăzut...” Îi vedea numai o parte a obrazului și-o șuviță de păr castaniu ieșind de sub năframa neagră. „Numele de botez ți-este Ana, nu?” „Da”, spuse ea încet, „Ei, vezi că n-am uitat cum te cheamă”, și-și aduse aminte și ce i-a mărturisit la ultima spovadă și a pomenit-o de multe ori în rugăciunile lui s-o țină Domnul și Preacurata Fecioară Maria departe de ispita cea rea. Rugatu-s-a și ea cu râvnă, împlinitu-și-a canonul dat? „Da, părinte.” Ultima oară s-a-mpărtășit în Postul Crăciunului? „Da.” E bine că n-a lăsat să treacă multă vreme și-a venit din nou în fața lui Dumnezeu, căci plăcut Îi este Lui și a primi ușurarea sufletului omenesc și mai plăcut Îi este a ierta. Așadar, de atunci și până azi, de ce păcate știe că se face vinovată? Rosti întrebarea și plecă și mai tare capul, după ce aruncă o privire scurtă în față, spre strană, unde Ioan diacul își continua șirul de pricesne; de altfel, nici nu credea să vadă până la ei, Ioan era pe jumătate orb, iar ceilalți erau îngenuncheați în bănci, în fundul pronaosului, își făceau canonul. Urechea stângă ajunse aproape de tâmpla ei. „Părinte” — șopti ea și-n același timp el simți în nări mireasma ușoară a părului de femeie — „eu nu știu ce să mă fac. M-am rugat în toate zilele, și noaptea mă rog...” Ea se opri și el auzi un zgomot ca și cum femeia și-ar fi fript buzele cu ceva și-o privi și văzu că începuse să plângă. „Liniștește-te, Ană”, spuse. Ea își desfăcu batista strânsă în pumn și-și șterse ochii. „De ce plângi? Te-ai rugat și nu te-a ajutat cu nimic?” „Da.” „Ai păcătuit iarăși?” „Da.” „Ai făcut același lucru?” Ea încuviință iute din cap. El ridică fruntea și se surprinse răsuflând ușurat. „Rău

ai făcut ce-ai făcut, femeie”, spuse. „Nu te-ai rugat cât trebuie.” Auzi din nou zgomotul aceia al buzelor și văzu patrafirul tremurând ușor. „Nu mai plânge”, spuse. „Plângi pentru că te crezi părăsită de Dumnezeu. Însă El îți vede lacrimile și te va ajuta să scapi de păcatul tău greu. Căci greu păcat ai, Ană. Însă trebuie să vrei și tu să scapi de el. Nu mai ești o copilă, să te ducă oricine cu vorba, ești femeie în toată firea, soție, poate ai și copii. Sau n-ai?” „Am un băiat.” „Păi vezi...” făcu el dojenitor și se aplecă și spuse mai încet: „De la Crăciun de câte ori s-a-ntâmplat?” Ea șovăi o clipă, apoi răspunse stins: „De două ori”. O fi nimfomană, îi trecu, prostește, prin minte. „De două ori ai vătămat tare pe Domnul”, spuse, „și nu te-ai gândit că El te vede și te judecă. Și-apoi, făcând ce-ai făcut, ai luat asupra ta și alte rele, căci o greșeală mare trage după sine un lanț întreg de necazuri”; avut-a, de pildă, din pricina pomenită, supărări cu bărbatu-său? „N-am avut”, șopti ea. Nici nu l-a gândit de rău, stându-i mintea la celălalt? „Nu l-am gândit”, șopti ea. „El e om bun.” Atunci poate-o fi avut pizmă pe nevasta aceluia, dac-o fi însurat. „Nu.” „Cum adică nu? N-ai avut sau nu-i însurat?” „N-am avut”, șopti ea. Și pe nimeni n-a gândit de rău? „Ba pe el l-am gândit.” Pe cine, pe omul cu care-a păcătuit? „Da.” El se aplecă și mai tare, să-i vadă fața. „De ce pe el?” „Că nu-mi dă pace”, șopti ea. Da’ cine-i? era cât pe-aci să-ntrebe, dar își înghiți vorbele. Câteva momente rămase în tăcere, privind-o: ea ținea ochii închiși și de sub gene ieșeau lacrimi. „E bine că te căiești”, spuse el, îndreptându-se în scaun și uitându-se spre moș Ioan ce cânta înainte, netulburat. Căința e primul semn de îndreptare, dar trebuie desăvârșită și cu fapta, nu numai cu inima. De alte păcate-și aduce aminte? Ea clătină aproape imperceptibil din cap. Dacă nu-și mai aduce aminte, atunci să-și pună toată nădejdea în puterea nevăzută a Domnului și-n vrerea de bine a Sfintei Născătoare Maria și-n

fiecare seară și dimineață să zică de-atâtea ori „Tatăl Nostru”, „Crezul”, „Împărate ceresc”, să țină postul și ajunurile cuvenite, iar în prima vineri a lunii viitoare să se înfățișeze din nou la spovadă. De se va întâmpla să nesocotească iarăși poruncile Celui de Sus, apoi să se gândească la aceea că desfrânații pot fi opriți de la împărtășanie și nu este altă mai cumplită și mai de ocară pedeapsă ca asta. Dădu să-nceapă molifta de iertare, dar își aduse aminte de ceva: „Și luni și marți să vii de dimineață aici la biserică; facem clacă pentru clopotniță”. Rosti apoi molifta și-i dădu dezlegarea vorbind repede, fiindcă o ținuse cam mult. Îi luă patrafirul de pe cap și ea se sculă ștergându-și ochii, se-ntoarse încet și se depărtă. Cine-ar fi zis, privind-o, că silueta aceasta înaltă, subțire, cu glezne lungi, fragile, abia ivindu-se de sub poalele rochiei lungi... Asociase întotdeauna ideea de păcat cu imaginea unor trupuri împlinite, bine hrănite, în care poftele să se nască și să aibă spațiul de a se manifesta în voie, în care voluptatea să fie rezultatul nepotolit și firesc al duduitoarelor arderi interioare, o cerință a lor cu neputință de ignorat. Înălțime mijlocie, picioare solide, mușchiuloase, cu coapsele urcând oblic spre mijlocul larg și temeinic, un bust pietros, o față lată și niște ochi clipind rar peste-o privire tâmpă — cam așa își închipuia el femeia de țară predestinată plăcerilor, neputându-se sustrage lor și practicându-le cu dexteritatea, eficiența și, într-un fel, cu nebăgarea de seamă cu care amestecau un rântaș, hetaire rurale pe care și soții obosiseră să le tot bată fără folos, așteptând resemnați să vină singurul lucru ce le putea domoli: bătrânețea. Ana n-avea însă nici pe departe înfățișarea asta, la ea, biata, păcatul era, din câte se vedea, ceva străin, un vis urât, o veste rea luând-o pe neașteptate, o boală, un soi de pojar nenorocit, o... Ia te uită la ce mă gândesc, se trezi el deodată și se ridică din scaunul de spovadă, privind în biserică. Ana se oprise și îngenunchease

într-un șir de bănci aflat mai în față; probabil se ferise să meargă în spate, să-i vadă hoțomanele de babe ochii plânși.

Intră în altar pe ușa de miazănoapte și se opri lângă proscomidiar, înmuindu-și degetele în apa rece din micul căuș de marmură de pe masă. Auzi glasul lui Ioan grăbindu-se cu „întru numele Domnului” și-apoi fâșâitul ușilor mari deschizându-se în spatele său: venise și Nuțu paracliserul. Își șterse degetele și deschise *Liturghierul* la „Liturghia darurilor mai înainte sfințite”. Dintr-o vignetă mică, inexpresiv, Sfântul Grigorie Dialogul îi făcea un fel de „Ai grijă!” cu degetul. În manualul de liturgică din seminar se spunea că dacă preotul vrea, poate săruta înainte de slujbă chipul acestui părinte. El nu voia. Sărută numai *Evanghelia*, masa și crucea, inspiră adânc și-apoi dădu în forță, pe nas, „popește”, binecuvântarea de început. După ea, „Amin”-ul diacului sună cu un ecou șters, parodic, ițindu-se o clipă ca un motan curios de după perdelele ușii de răsărit. Se-ntoarse să-nchidă ușile împărătești, cuprinzând într-o singură, fugară privire biserica goală, punctată doar de mogâldețele negre din pronaos, iar în rândul patru, parcă, de bustul ei. Reveni la masă și porni să citească în murmur cele patru rugăciuni ale luminilor, uitându-se la ceas: zece și-un sfert. Durase binișor spovedania. Din cauza ei. După primele fraze, își dădu seama că trece peste cuvinte în fugă, fără să fixeze nimic, și se opri din bolborositul mecanic, închizând o clipă ochii. Parcurse într-o cadență mai rară rugăciunea a doua și de data aceasta cuvintele începură să prindă viață, să se înșurubeze în propriile lor înțelesuri, căci nu mai pluteau purtate de adierea egală și somnoroasă a formulelor doxologice de care era înțesată întâia rugăciune, ci căpătau concretețea unui scop, a unei cereri, păreau a se trezi, a deveni mai săltărețe exact când nu înșirau o laudă, ci o *rugă,* o solicitare, implorând ceva.

Observase mai demult acest lucru, anume că părțile cele mai vii, cele care spărgeau monotonia repetatelor rostiri și care captau cât de cât atenția unuia obișnuit să le spună pe de rost a zecea, a suta, a mia oară, erau tocmai pasajele în care mărunta ființă omenească, ridicând ochii sfioși spre înalt, începea *să ceară*. Cât de pasionant, meditase el cândva, cât de profund și înduioșător omenesc devine „Tatăl nostru" abia în momentul când ajunge la „Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi", după ce încercase prin „Sfințească-se numele Tău" și celelalte o palidă, stângace *captatio benevolentiae*! Și ne iartă nouă greșelile noastre, și nu ne duce pe noi în ispită, și ne mântuiește de cel rău, și parcă se aude gâfâitul celui care cere, cere mereu, cu o lacomă teamă, apără și mântuiește și miluiește și păzește fără de bântuială viața noastră, cum se spunea și la sfârșitul acestei rugăciuni a doua, prin harul neștiutului ei întocmitor, un anonim în genunchi, nerămas în nici o vignetă.

Rosti ectenia mare mai în grabă, silindu-l pe moș Ioan să țină pasul cu răspunsurile în cadența impusă, șopti la fel de iute primul antifon, apoi aduse de la proscomidiar vasele trebuincioase, ridicând capacul chivotului de argint și uitându-se înăuntru. Agnețul pregătit de duminica trecută se întărise, se făcuse un pesmet vișiniu, cu sângele uscat urmând să prindă viață și gust în gurile flămânde, calde, așteptând împărtășirea.

După ectenia mică și antifonul al doilea, se-ntoarse să ia cădelnița. Nuțu i-o aduse. Avea ochii roșii și privirea vinovată a omului după beție. Când o făcea lată cu o seară înainte, dimineața, înainte de slujbă, ca să-și mai spele din păcate, punea mai mulți cărbuni și mai multă tămâie în cădelniță, semn de căință ridicându-se invizibil cu fumul gros și plăcut mirositor ce umplea altarul. El cădi chivotul, apoi scoase bucata de prescură, o așeză pe disc, o acoperi cu steluța și înveli totul cu

pocrovățul, trecând printr-o simplă cădere a vocii de la ectenia mică la antifonul al treilea. Când Ioan ajunse cătinel cu *Psalmul 131* la „Închina-ne-vom la locul unde-au stat picioarele Lui”, Nuțu sună cu putere din clopoțel, vestind credincioșilor că trebuie să-ngenuncheze. Asta îi plăcea moșului cel mai mult, să sune din clopoțel. Avea și-un fel aparte de-a o face: întâi încet, mai mult în joacă, pregătind oarecum urechea să primească sunetul ce se apropia, apoi tot mai tare, în crescendo, sfârșind într-un soi de triluri puternice, urmate de-o mică pauză și înc-un clinchet scurt, ca un punct.

El ridică discul, se închină și ocoli masa spre proscomidiar. Așeză discul acolo și Nuțu scutură clopoțelul de două ori, pornind și vocea tremurată, de disc interbelic, a diacului. Șterse potirul și turnă în el vin și apă, simțind din nou setea născându-i-se în cerul gurii. De după perdeaua lăsată, Moș Nuțu se uita trist-pofticios la sticla cu vin adusă de diac. Acoperi potirul, întinse cădelnița paracliserului și reveni la masa mare. Strânse pânza antimisului și șopti rugăciunea cuvenită a stării a treia, surprinzându-și la un moment dat o anume nerăbdare bucuroasă, alta decât aceea de a termina repede slujba. Aștepta ceva parcă mai apropiat decât finalul liturghiei și întoarcerea acasă, ceva ce trebuia să se-ntâmple acum, imediat, și-abia după a treia ectenie, primind cădelnița de la Nuțu, își dădu seama, mirat, ce era: aștepta de fapt prima ieșire din altar, ieșirea în biserică. Încă și mai mirat, realiză că aștepta să se apropie, să treacă prin fața ei, a păcătoasei, a „protejatei” sale.

Ieși în fața ușilor, cădi imaginea Fiului, a Fecioarei, se-ntoarse ocolind masa darurilor și, cu o neașteptată senzație ștrengărească, păși pe culoarul dintre bănci. În dreptul ei aproape se opri și-o privi învăluindu-i bustul, printr-un balans mare al cădelniței, în fum albăstrui. Ea nu ridică ochii și-și făcu cruce. Era frumoasă. Cădi mai departe până sub policandru, aruncând câțiva norișori și-n direcția moșilor și-a babelor din pronaos, apoi se-ntoarse spre altar. Ea stătea în picioare din semiprofil și el fu sigur, depășind-o, că acum nu se va mai uita în pământ, ci-o să-l privească din spate. Cu ochii ei somnoroși. Înțelepciune, drepți. Cu lumina vie a ochilor ei somnoroși. Da, îl privea, nu se înșelase. Să luăm aminte. Pace tuturor. În pacea tuturor și-n liniștea bisericii, Ioan începu cântarea prochimenului. El se uită peste bănci înspre scoruș, apoi îi căută privirea și i-o întâlni. Rămaseră așa câteva secunde și dintr-o dată, cu un fior friguros, fu izbit de frumusețea scenei: biserica aproape goală, mirosul de tămâie, ei doi privindu-se liniștiți, fără teamă, glasul de demult al diacului citind din *Cartea Facerii*, iar în dreapta Nuțu, cu capul plecat pe umăr, ținând un sfeșnic aprins. Doamne, iartă-mă, gândi desprinzându-și privirea și luând sfeșnicul din mâna paracliserului, Doamne, iartă-mă. Înțelepciune. Înțelepciune, drepți. De data asta se feri s-o privească și numai cuvintele ritului luminii porniră într-acolo: „Lumina lui Hristos luminează tuturor". Până și pe ea. Doamne, iartă-mă, gândi iarăși intrând în altar, după care zise tare, cădind mereu și speriat ușor de cât de ciudat se potriveau aici stihurile: „Doamne, strigat-am către Tine, auzi-mă" și „Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de-ngrădire buzelor mele" și „Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug". Prostii, gândi apoi surâzând, superstiții. Se speriase degeaba: ce rău îi putea face biata Ana? Nu pentru el, cum crezuse, înfiorat, o clipă, ci pentru ea se rugase. Și,

bineînțeles, pentru bătrânii și bătrânele din pronaos; nu pentru el. Se jucase puțin „de-a privirea”, cum făcea și-n liceu, atâta tot. Nu trebuia, desigur, mai ales într-o asemenea împrejurare, dar dacă se-ntâmplase, se-ntâmplase. Dumnezeu să-l ierte.

Nuțu închise ușile mari și de-aici încolo, intrând pe terenul familiar al liturghiei obișnuite și profitând de lipsa citirilor din *Apostol* și *Evanghelie*, el mări și mai mult „strocul”, trăgând vocea leneșă a diacului în acest ritm impetuos, ca o recitare fără pauze a unui elev mediocru. Trecu accelerând prin ectenia întreită, zise cu iuțeala gândului rugăciunea pentru cei chemați (altădată, demult, la începuturi, după ruga lui, ea ar fi trebuit să se scoale frumușel și să-și ducă afară din biserică trupul zvelt, necredincios; însă sub pleoapele blând întredeschise ale Atoatevăzătorului și sub oblăduirea Tradiției, turma celor chemați să iasă și a celor lăsați să rămână se amestecaseră în vremuri și ea putea să stea să se roage mai departe și să privească din când în când spre altar. Neștiute căile Tale), apoi pe cele două pentru credincioși, zăbovind o secundă cu ochiul asupra tânguirii din „liberează toate simțurile noastre din amorțeala patimii”, luă cădelnița din mâna mahmură a lui Nuțu, tămâie altarul și naosul fără să se uite *într-acolo* și se-ntoarse la sfânta masă. Amorțeala patimii, în mintea cărui vechi, greu încercat părinte se săvârșise întâia oară împerecherea aceasta de vorbe? Se închină atingându-și buzele de răceala antimisului și-a crucii, veni între ușile mari și se plecă spre absența poporului din biserică. La proscomidiar luă discul și potirul, așteptă clinchetul zglobiu al clopoțelului și ieși în naos prin ușa din dreapta. Sub policandru se opri și binecuvântă cruciș cu discul trupul ei îngenuncheat. I se păru c-aude un suspin. Se-ntoarse și trecu pe lângă amorțeala patimii ei,

revenind în altar. Nuțu agită măiestru clopoțelul, credincioșii se ridicară în picioare și cu credință și dragoste din gâtlejul smochinit al diacului se scurse afară partea a doua a cântării „Heruvicului”.

O salivare intensă, cunoscută, îi dădu de știre că se apropie împărtășirea. Făcătoarele de viață taine așteptau pe disc să se curețe el, păcătosul, de gândurile de prisos, de murdăria altor simțiri decât cele cuvenite; un șir întreg de rugăciuni îl conducea pe preot spre clipa de fină emoție când trebuia să-și atingă buzele de bucățica de pâine ce în dospirea ei simbolică detronase regi și răsturnase imperii, și acest șir îl murmura acum, nedumerit că starea de calm, lina mulțumire sufletească, „luarea-aminte” nu mai coboară în el și-n jurul lui ca de-obicei, deși vocea-i vibra la fel de solemn ca totdeauna când rosti „Sfintele, sfinților”, deși melodia chinonicului, vălurindu-se singuratică în frigul bisericii, nu-și pierduse nimic din farmecul ei dureros, iar degetele-i sfărmară cu aceeași precizie Mielul de grâu în părțile trebuincioase. Până și cuvintele rugăciunilor de dinaintea împărtășirii ce, în perfecta lor topică arhaică, îi dăduseră mereu senzația că ies puțin din pagină, ca și cum ar fi fost tipărite în basorelief, de data aceasta se-mprăștiară în toate părțile ca niște vrăbii tăcute, astfel că, mestecând în sfârșit cubulețul acrișor de pâine, el se gândi că pentru prima oară într-o liturghie un Dumnezeu neiertător, pedepsindu-i lipsa de evlavie și mintea aiurea, i-ar fi putut întoarce împărtășirea nu spre tămăduirea sufletului și-a trupului, cum spuneau săltând din hârtia gălbuie cuvintele rugii, ci spre judecată și osândă.

Puse în vin bucățile rămase și merse între ușile mari unde se opri, înălțând potirul. Cei spovediți ieșiseră din bănci și așteptau îngenuncheați, în rând, chemarea lui. O rosti tărăgănat și primul care veni fu omulețul credincios, robul lui Dumnezeu, Timofie. Îi alese o bucată mai mare de miez și ea

se mistui între buzele subțiri, pergamentoase, spre iertarea păcatelor și viața de veci. Pentru gospodarul în ale cărui fălci puternice stăteau înfipți la loc de cinste trei dinți de aur alese o bucată mai mică. Oamenii veneau, întindeau gâtul, deschideau cu sfială gura și lingurița le răsturna în trupuri o clipă lungă de împăcare. Treceau apoi pe lângă el și din farfuria de pe masa darurilor luau cu vârful degetelor anaforă. Gustau și vedeau că bun este Domnul. Ceva din frumusețea imnurilor cântate de strană pogora pe chipul lor, se vădea în felul grijuliu cum călcau, mai rar, mai aduși de spate, ca și cum ar fi pășit dintr-o dată într-o încăpere scundă, boltită, cu ecou.

În potir vinul scăzuse la jumătate. Până la ea mai erau cinci bătrâne. Maria, Viorica, Maria, Maria, Ruje. „Se-mpărtășește roaba lui Dumnezeu, Ana...” Vârful tremurător al limbii primi cinstitul trup însângerat și, mic animal de pradă, îl trase repede în vizuina gurii. Pe buza de jos, răsfrântă, rămase un strop roșu. Ea plecă ușor bărbia și se șterse cu pânza albă a pocrovățului. Nu-și ridică privirea și trecu mai departe. Pe pânză rămăsese o pată vișinie, neregulată.

* * *

La câteva zile după spovedanie, în seara joii Sfântului Grigorie Dialogul, în a doua săptămână a Postului Mare, Emilian sta întins în pat și citea. Alături, întoarsă cu spatele, doborâtă de oboseala adunării coloanelor de cifre, cuprinzând averea C.A.P.-ului, dormea Getuța. Pe peretele de vizavi, ceasornicul mare cu pendulă adus de la socru-său urma să bată peste zece minute miezul nopții. Rezemat de o pernă uriașă, roz, de zestre, Emilian răsfoia prin *Păstorul și Turma,* cartea dăruită de părintele Dima. N-o citise niciodată de la un capăt la altul, ci mai mult, așa, pe frunzărite, cum citești un almanah. Acum o luase din raft cu un anumit gând și se oprise la capitolul „Tratamentelor

păcătoșilor și îndrumarea lor pe calea îndreptării”, la paragraful „Desfrânații”. O sfântă in-dignare, o greu reținută oroare în fața celor învrednicindu-se cu păcatele trupești se înălțau din frazele autorului, canonicul Nicolae Brânzeu, ce recunoștea nu numai că „reprimarea acestui păcat a cauzat cea mai mare grijă a creștinismului”, dar și că, în asemenea cazuri, „îndreptarea, dacă nu e imposibilă, e foarte grea”. Păi da... În minte îi răsări silueta zveltă a Anei, părând și mai înaltă, așa cum o văzuse de jos, din curtea bisericii, pe schela clopotniței, primind și dând mai departe țigla pentru acoperiș. Venise și luni și marți la clacă și deși lui i se păruse că ea a roșit întristată când o privise, arăta totuși parcă mai veselă, mai puțin mohorâtă, poate și din cauza celorlalte femei, mereu puse pe șotii și glume muierești.

„Fantazia să fie ocupată cu gânduri nobile, evitând cele ale delectațiilor venerice.” Apăi ce gânduri să aibă ea, biata, în afara celor că trebuie să dea de mâncare găinilor, să fiarbă la porci, să adape vaca... Iar „delectația venerică” trebuie că se-ntâmplase prin vreun cotlon de grajd, în vreun păpuriș sau vreun șanț, la repezeală, așa cum văzuse el odată, puști fiind în satul lui, nimerindu-se întâmplător lângă un siloz părăsit unde un oșan angajat la tăieri de pădure o trăsese din cărare pe solida lui tovarășă, urmase o luptă scurtă, mai mult o joacă de sumețire a fustelor ei și-o zbatere gâfâită a amândurora într-o delectațiune venerică de circa trei minute, după care oșanul se sculase, își potrivise clopul mic căzut pe ceafă, o ajutase să se ridice și pe ea scuturând-o de paie, și-apoi coborâseră, bărbatul mai în față c-o jumătate de metru, spre cantina exploatării forestiere.

„În ce privește meditația și spovada, observăm că întrucât ele ar însemna pentru penitent în cele mai multe dintre cazuri răscolirea vechilor amintiri și ar putea pune fantazia în mișcare, sunt periculoase în starea de reconvalescență a

sufletului.” Mda. Și totuși cum altfel decât prin mărturisire în fața preotului se poate ușura un cuget păcătos, cum altfel poate ști păstorul dacă ființa înrobită de patimă trupească s-a îndreptat sau nu? Altă posibilitate de a afla el n-are și chiar și onestul Brânzeu recomanda duhovnicului să nu prea facă vizite acasă la femeia marcată de anumite „cestiuni sufletești”, să nu rămână „*solus cum sola*” cu ea, căci „celibe sau căsătorit, e expus acelorași primejdii și bănuieli din partea lumei”, cu atât mai mult cu cât, suspina canonicul, „femeile sunt inepuizabile în a-și atinge scopurile, s-a întâmplat și cazul că au căutat sub pretextul boalei să aibă pe preot lângă sine”. Nu era, totuși, cazul Anei, mai degrabă cuprinsă de sfială la apariția lui în curtea bisericii, luni dimineața, decât manifestând cine știe ce interese obscure în ceea ce-l privește. Asta ar fi fost chiar culmea, surâse el părăsind o clipă paginile cărții, l-ar fi flatat nițel, dar nu, nu simțise nimic în sensul ăsta, nu, nici vorbă... A, privirea din biserică, mda, însă ea, privirea de-atunci, nu exprima o chemare, nu fusese ocheadă, ci-o rugă, ceva în sensul „ai grijă de mine, nu mă lăsa, ajută-mă”, adică, mă rog, chiar mai respectuoasă, „aveți grijă de mine, nu mă lăsați, ajutați-mă”. Dar dialogul, scurtul dialog de marți dimineață? Se sculase, nu știa de ce, bine dispus în ziua aceea și când ajunse la biserică, treaba, supravegheată de coratorul Pop, era în toi, femeile cărau țiglă la schelele meșterilor de pe acoperiș, deja învelit jumătate. El se învârtise în jurul clopotniței, ascultând explicațiile coratorului, apoi se desprinsese de acesta și prinzând un moment când ea venea singură spre stiva de țigle, o întrebase cu un aer vesel: „Ei, cum merge, e greu?” Era o întrebare ca oricare alta, ar fi putut-o pune, vorbind mai tare, tuturor celor ce se mișcau pe-acolo, și răspunsul imediat ar fi fost: „Nu, părinte, cum să ne fie greu? La amiază suntem gata”, și cam așa ceva se aștepta s-o audă spunând

și pe Ana, numai că ea, abia încetinindu-și pașii și uitându-se în fugă spre el, răspunsese încet: „E greu”. „De ce?” întrebă el descumpănit și ea se opri în sfârșit și se-ntoarse și el o văzu pentru prima oară zâmbind. Zâmbea cu ochii, și-i mijea și-atunci somnul din ei dispărea, făcând loc unei luciri scurte, verzui. „Nu mi-s învățate mâinile”, răspunsese ea și-și desfăcu palmele și le privi, erau roșii din cauza prafului de cărămidă. „Da’ se-nvață ele”, mai spuse zâmbind cu-aceeași lucire blândă verzuie în ochi și se îndepărtă.

Ei, mare lucru nu era nici dialogul ăsta, deși răspunsul ei neașteptat, dacă stăteai să-l scuturi bine, putea însemna mai multe, căci cărei femei de la țară, învățată cu tot soiul de munci, îi vine greu să poarte de colo-colo niște țigle? Doar n-avea mâini de domnișoară, să o irite orice fleac mai aspru la pipăit. Rămânea atunci că-i venea greu altceva, că răspunzând așa când oricare altă femeie de-acolo ar fi spus ceva convențional, voia să-i dea de înțeles că e vorba de *problema ei,* de *problema* lor, nu de o banală usturime a palmelor. Și-atunci îi venea greu ce? Să poarte în ea rușinea păcatului, rușinea că el, Emilian, știe? Posibil, dar nu credea. Sau să nu-l mai vadă, să nu mai poată da ochii cu bărbatul, cu ciumetele ăla? Să-i fie greu să reziste avansurilor lui? Da’ cine poate să fie, tâlharul, cine-a mai descoperit distincția tristă, somnoroasă, aproape pierdută a trupului și chipului acestei necăjite, trezite dintr-o dată în mijlocul unei noțiuni atât de străine spiritului sătesc, în mijlocul unei aventuri? Cine nu-i dă pace?

„Viața preotului celibe e împreunată cu o mulțime de dificultăți de ordin corporal, spiritual și economic. Preotul are să fie mereu atent la ele, să le înlăture din timp și în chip potrivit, ca nu cumva să cadă jertfă acelora. Dificultățile trupului le descrie Sf. Pavel la *Rom.* 7, 14 și urm.” Ei, ia să revadă care sunt dificultățile trupului după Sf. Pavel. Lăsă *Păstorul și Turma*, se-ntinse și luă de

pe noptieră *Biblia*. Căută la paragraful indicat și citi: „Căci știm că legea e duhov-nicească, dar eu sunt trupesc, vândut sub păcat. Pentru că ceea ce fac nu știu; căci nu săvârșesc ceea ce voiesc, ci ceea ce urăsc, aceea săvârșesc.” Mda. Însă n-avea rost să urmărească mai departe subtilitățile logicii apostolice, el nu era preot „celibe”, era căsătorit. Dovada, zdravănă, sforăia încetișor alături, întoarsă cu spatele. La rădăcina gâtului, în lumina veiozei, i se vedeau punctele roșcate ale pistruilor. Era cam pistruiată Getuța. Cam pistruiată și cam trupeșă. Nici vorbă să fie... — oare cum zicea Solomon? — ciută, parcă, sau căprioară, uite că nu mai ținea minte, deși altădată, în seminar, știa mulțime de pilde dintr-astea pe de rost, și din *Cartea Cântărilor*... Ca majoritatea colegilor, de altfel. *Astea* frigeau memoria, se întipăreau fierbinți în ea. Răsfoi prin pagini și găsi, da, da, frumos scria parșivul înțelept, nimic de zis, cunoștea bine treaba, nu degeaba o luase lângă sine pe fiica faraonului, așa să tot dai sfaturi: „Binecuvântat să fie izvorul tău și să te mângâi cu femeia ta din tinerețe. Cerboaică preaiubită și gazelă plină de farmec să-ți fie ea.” Mă rog, Getuța cerboaică, mai mergea, o cerboaică zdravănă, păscând toată ziua tarlalele pline cu cifre ale C.A.P.-ului, ciulind urechile și ridicând temătoare capul, să nu intre președintele ori primarul s-o vâneze învârtind andrelele, cerboaică da, mda. Da’ gazelă... Poate cândva în liceu, în școala generală, la grădiniță să fi fost gazelă, acum însă nu, nici vorbă. A cerboaică, și încă una bine hrănită în rezervația curții tatălui ei, chiabur de tip nou, arătase și când o văzuse prima oară, dus, împins la pețit de mâna fermă a părintelui Dima. Pesemne că el, Emilian, nu prea semăna a cerb, așa deșirat, jigărit, proaspăt absolvent al cantinei extrem de canonice din seminar, unde burtosul administrator respecta cu voioasă strictețe zilele de post, obligându-i pe unii teologi să-și cheltuiască tot

mărunțișul la restaurantul cu sățioase mâncări pe bază de fasole, aflat nu departe de căminul lor. Getuța nu se prezenta pe-atunci tocmai rău, nu era urâtă și respira prin toți porii ei o sănătate agresivă, înduioșătoare, era — clișeul îi venise imediat în minte — ca o piersică bine coaptă, cu coaja fin plesnită într-o parte, atârnând mai mult dintr-un capriciu de pețiolul aproape uscat al crengii părintești și așteptând o adiere, fâlfâitul unei aripi de pasăre, apăsarea unui bondar ca să se desprindă și să cadă. De ce nu? — își spusese el văzând că i se oferă pe tavă această carne trufanda cu pielița irizată de pistrui, de ce nu? Dac-ar fi refuzat, ar fi trebuit să pornească să-și caute nevastă prin satele din jur și bănuia că în afara unor învățătoare stafidite și marcate deja nervos de lupta dintre ideea de corectitudine și ideea de promovabilitate și-a unor copile scoase la măritiș după absolvirea a zece clase, n-ar fi găsit mare lucru. Că Getuța îl plăcuse, și-a dat seama din sprinteneala cu care aranjase masa, din zâmbetul mulțumit și emoționat ce-i roșise obrajii și mai ales din fierbințeala umedă a degetelor pe care el, amuzat de scenă, i le apucase într-o doară în tinda intenționat lăsată în întuneric când ea ieșise să-l conducă — bătrânul Dima, ca un pețitor autentic, își aranjase să fie chemat de cineva mai devreme, ca să rămână el, Emilian, singur cu fata. Cum stătea așa în fața lui, masivă, caldă și întunecată, Getuța i se păruse o locomotivă sub presiune ieșind din depou, învăluită în aburii fornăitori ai propriei respirații, gata să-l strivească de peretele apropiat cu tampoanele pieptului. Voise s-o tragă spre el să vadă ce-o să se mai întâmple, dar atunci din odaia cealaltă se auzise miorlăitul binevoitor al vocii mamei, dându-le liber: „Să nu stați mult”, și-această complicitate maternă îl iritase și plecase. Revenise apoi și rămăsese, și-n două luni după căsătorie, răsfățat de belșugul alimentar în care intrase, prinse a arăta și el a cerb, îi sporise parcă

și vocea tot boncăluind duminică de duminică din amvonul părăsit de părintele Dima.

Cerboaică, da, Getuța corespundea metaforei, însă gazelă... Simți cum gândul se-apropie, îi dă târcoale și până la urma gândi: gazelă era Ana. Ea, cu gleznele ei fine, nervoase, ea alerga sau era alergată pe câmp, prin poieni, pe unde-o trăgea s-o sfâșie, s-o mursece leul, tigrul, șacalul, coiotul acela nesățios. Chiar, oare unde se întâlniseră, unde se consumase faptul? În casa ei? Soțul îi era navetist, pleca la cinci dimineața, venea la cinci după-amiaza, ca toți muncitorii din sat, timp ar fi fost deci, însă mai rămâneau copilul, maică-sa ori soacră-sa, n-ar fi îndrăznit ea în propria casă. În casa ăluia? Posibil, cu condiția să nu fie căsătorit, să fie „celibe”. Cine era burlac în sat? Nu prea mulți, burlăcia mai era socotită în lumea țărănească o anomalie, un soi de impotență socială. Inginerul agronom. Nu, nu. Stătea singur, e drept, dar era rotofei, scund, nu se potrivea cu Ana. Gestionarul magazinului mixt. Ăsta, hm, deși cam maroniu la chip și buzat, ar fi avut ceva șanse. Și spațiu. În magazia din spate, stofe, butoaie, baloturi: ia hai, Ană, să-ți arăt ceva, hai, tu, că nu te mănânc, ia vezi cum îți vine rochia asta. Locuia și-ntr-o comună vecină, venea dimineața și pleca seara cu bicicleta, s-ar fi putut întâlni pe cărare, între sate. Însă nu, prea era urât, dă-l încolo. Sau vreun văduv căutând să-și potolească tulburarea periodică, singurătatea încinsă. Nu știa nici unul, aici bărbații se recăsătoreau repede, înlocuiau rapid nevasta defunctă, era atâta de lucru într-o gospodărie, și copii, și animale de-ngrijit, trebuia neapărat o mână de femeie. Și-apoi pe ei, pe țărani, nu credea să-i atragă Ana, ea nu umplea tiparele frumuseții ce le convenea lor, o frumusețe utilă, vânjoasă, în care fiecare parte a corpului să se exprime la superlativ, nu, pentru frumusețea Anei trebuia un nas mai fin, simțul unui degustător versat. Tot un intelectual trebuie să fie, ăștia sunt

în stare să perceapă subtilitatea unei dizarmonii, linia aristocratică a piciorului sub o fustă ordinară, lăbărțată, să intuiască fulgerător noblețea unei tristeți tânjinde, inconștiente, într-o fizionomie rurală și să savureze, bovarici și esteți, o cucerire erotică în „lumea a treia". Profesorul de istorie. Nu era prost, lucra și la monografia satului, avea și articole în ziarul județean, făcuse și recensământul animalelor și probabil atunci o *văzuse* pe Ana. Cu puțin fler, era imposibil să n-o *vezi* până la urmă. În plus, numai un om cu lecturi se putea bucura ca lumea de o tăvăleală în sânul naturii, între brazde, prin văioage, în fânețe, pe sub sălcii, când femeia miroase ăăă... teluric, parcă așa se zicea, a iarbă și-a pământ reavăn. Ia te uită, te pomenești că profesorașul ăsta, spânache ăsta care culegea și folclor, umbla prin case după cimilituri străvechi și se-alegea cu un pahar de vin nou, te pomenești că ăsta nu-i dădea pace... Însă Ana-i mărturisise că de la Crăciun încoace se-ntâmplase de două ori și asta însemna că *problema* avusese loc înăuntru, la căldurică, doar nu fuseseră nebuni să se-așeze în zăpadă, iar istoricul comunei stătea în gazdă la părinți unui elev, acolo, clar, nu se putea. Nu era el. Rămâneau atunci cei însurați, nemulțumiții întru căsnicie. Mulțimea dezolantă a indivizilor de acest fel și-a posibilităților de a-i identifica îl făcură să renunțe la deducții. Adevărul, medită el, era că în sat se făcea dragoste pe rupte și că habar n-avusese.

Oftă și luă din nou *Păstorul și Turma*. „Cu deosebire să se ferească clericul de a căuta frumsețea, calitatea de orășeană aleasă, care cere mereu distracții și societate. Mai mare nenorocire nici că se poate închipui pentru un preot." Poftim, el nu căutase „frumsețea", își luase o fată de țăran nici prea-prea, nici foarte-foarte, și cu ce mare brânză se-alesese? „În sfârșit, una din principalele condiții ce trebuie să întrunească viitoarea preoteasă e sănătatea. Oricât ar corespunde altfel,

o fată nu e permis să se mărite după un cleric, dacă nu oferă garanții sanitare absolute.” Apăi aici n-avea de ce se teme, o nimerise bine cu alegerea lui, Getuța era beton, nimic nu se lega de ea. O dată n-avusese și ea un guturai, o răceală, s-o doară ceva, capul, pântecele, un dinte. Avea în schimb o mulțime de pistrui, uite-i. Îi privi spatele puternic, umerii rotunzi, brațul dolofan în care carnea dormea, piciorul vânjos ieșind gol peste plapumă. Umbra poftei îi trecu o clipă pe sub pleoape. Clipi și-o alungă. „*Tria fugienda: leo rugiens; mulier blandies; oculus seduciens*.” Zâmbi: inepuizabilul Brânzeu nu-și slăbea deloc atacul concentrat împotriva slăbiciunilor omenești, folosind până și săgețile minuscule și inofensive ale unor târzii poezioare iezuite latinești. Ce păcat că nu avusese cartea aceasta în seminar! Cum s-ar mai fi amuzat cu amicii lui de naivitatea oarbă a versurilor, plasându-și-le unul altuia, pe șoptite, la chefurile, la „ceaiurile” de sfârșit de săptămână când fugeau să dea trupului ce era al lui în apartamente modeste prin noile cartiere ale Clujului, unde domiciliau în gazdă studente la filologie și medicină! Pentru ele, pentru fetele scăpate de chingile liceului și-ale familiei și ajunse pe tărâmurile libertății înnobilate universitar, ei, seminariștii teologi, erau un soi de animale exotice purtându-și cușca credinței peste tot, cum își poartă melcul casa. Și-i imaginau locuiți de sfieli grandioase, luptând prin rugăciuni cu poftele cărnii, martirizați de interdicții și tainice impulsuri. Își aminti cum, la un asemenea chef nocturn, o fată, auzind că urmează să fie preot, se sculase din fotoliu, îl trăsese la dans, lipindu-se expert de el și împingându-și un picior insistent între pulpele lui. Cam jenat, el dansa în tăcere. La un moment dat, ea urcase spre urechea lui, aproape atingându-i lobul cu buzele, și șoptise; „Te superi dacă te-ntreb ce simți?” Furios, era cât pe-aci să-i spună pe șleau ce, dar se stăpâni și se gândi să-i facă jocul: „Simt

că mă tem", răspunse înăbușit, strângând-o ușor. „De ce?" „Nu știu dacă mai rezist", gâfâise el. „Trebuie să plec. Iartă-mă." „Unde să pleci?" se speriase ea, ațâțată. „Vino cu mine", și-l luase de mână și-l dusese dincolo, în camera liberă, „camera de lucru", pe-o canapea desfundată, unde, fără să închidă o clipă ochii, privindu-l mereu ca pe un înger rănit, îl oblojise, îl mângâiase, îl ajutase să-și descheie nasturii, preluase în genere toată inițiativa, întrebându-l din când în când, printre suspine: „Spune-mi ce simți. Simți că păcătuiești, da, da?" „Da", mormăise el în plină delectație venerică.

Mai citi câteva pasaje despre „Casa și familia preotului", apoi ajunse la o *Anexă* cu „Reguli pentru ținuta externă": „Fața ta să nu fie prefăcută, îngândurată, întristată, severă, ci serioasă, liniștită și deschisă. Nu-ți umfla obrazul, nu-ți încreți fruntea niciodată și nu-ți strânge sprâncenele." Își ridică ochii din carte și întoarse capul privindu-se în oglinda mare din stânga, de lângă ușă: își umflă obrajii, își încreți fruntea și-și strânse sprâncenele. Arăta, într-adevăr, stupid. Dar care om stă tot timpul așa, umflându-și obrajii? Se strădui să aibă o față liniștită și deschisă, își zâmbi blând. Din oglindă îl privea un naiv. Putea oare chipul ăsta pasiona pe cineva, avea el ceva atrăgător? Dumnezeu știa... „Nu ține gura deschisă." Bineînțeles, că doar nu era oligofren. Ce sfaturi dădea și Brânzeu ăsta... „La râs nu-ți arăta prea tare dinții, nu-ți schimonosi fața și înconjură a râde cu hohot." Aici, da, i se potrivea, n-avea o dantură tocmai perfectă, o cam neglijase, se temea de dentiști ca de Necuratu'. Pe toate le știa bunul Brânzeu. „În o cameră străină nu cerceta scrisorile ce se găsesc acolo." Mă rog, da, desigur. „Umblă cu pași moderați, iuțindu-i dacă o cer împrejurările." He, he. Parcă-l și vedea pe micul, exhaustivul, moralul Brânzeu cu manuscrisul voluminos al cărții sub braț umblând moderat,

serios și liniștit prin Lugoj, într-o seară interbelică, și iuțind deodată pașii când din umbra unei porți se aude o șoaptă parfumată chemându-l șăgalnic: „Hei, domnu', nu vreai o companie?" „La urcarea treptelor nu lua mai multe deodată. Balustrada treptelor folosește-o numai la caz de nevoie ori de istovire." He, he, he. „Dacă mergi cu un superior, stai pe partea stângă și ceva mai înapoi." Ei, ciuciu... Atunci mai bine stai acasă, să meargă superiorul singur. Întoarse pagina. Recomandările continuau în cascadă. „Grijește să nu se atingă mâneca de mâncări." Corect, avea dreptate, o pățise de câteva ori, chiar la nunta lui, Getuța observase prima. „Oasele și alte rămășițe nu le arunca sub masă." De unde cunoștea Brânzeu tentația asta?! Extra-ordinar... „Să nu vorbim cu nime într-o limbă pe care ceilalți nu o înțeleg. Orice spui, trebuie să fie adevărat, dar evită a spune, fără motiv, tot ce știi." Ehei, ehei, adevăr grăit-a gura ta, bunule Brânzeu... La un moment dat, tot întorcând pagină după pagină din nesfârșita anexă, se gândi că nu s-ar mira prea tare să descopere, printre altele, și o regulă sunând în felul următor: „Dacă ai cunoscut o ființă păcătoasă numită Ana și gândul ți-este de o vreme necurmat la dânsa, atunci fă așa și așa". Cu excepția unor împrejurări mai intime în care se vedea că nu e în largul său, neobositul Brânzeu nu lăsase nimic pe dinafară din pomelnicul sfaturilor sale ce îndeplinite întocmai riscau să facă din preot un fel de monstru pozitiv, mortificat de suma calităților sale, o caricatură etică, un personaj de comedie. Doamne, grija asta pentru perfecțiune, nevoia asta de a da sfaturi, de a cere tuturor, imediat ce te vezi cocoțat la o mică tribună, să fie după chipul și asemănarea ta! Uite-l pe autorele Brânzeu, altfel om onorabil, știutor de latină și germană: după ce conspectase o grămadă de volume cu *Theorie der Seelsonge*, *Theologia Pastoralis, Wissenschaft der Seelenleitung,* ce găsise el de cuviință să-i aducă

aminte tânărului preot? „Nu-ți sufla nasul tare. Dacă ai să tușești ori ai să-ți sufli nasul, întoarce-te în lături.”

Închise cartea, o puse pe noptieră, stinse veioza și lunecă sub plapumă. Căldura trupului Getuței îl adulmecă precum un câine uriaș, placid. Își zise rugăciunile, apoi, cum nu mai făcuse de mult, se lăsă în voia vechii plăceri de a fantaza înainte de somn cu ochii deschiși. Altădată, inventivitatea sa reprimată diurn, atâta câtă era, se dezlănțuia în mari ficțiuni coerente al căror secret ori recunoscut erou era, bineînțeles, el. Ținea minte că pe vremea seminarului două erau scenariile favorite ale acestor construcții visătoare. În primul își imagina un plan infailibil de a pătrunde noapte de noapte, neștiut de nimeni, în cămările cantinei aflate sub internat și de a consuma acolo, fără urme, câte 200-300 grame de salam de vară. Cu câte delicii se gândea în dormitorul comun, populat de oftaturi și respirații șuierătoare, la drumul plin de pericole spre subsol, pe lângă ghereta paznicului, la intrarea în sala cazanelor și de-acolo, pe o ferestruică numai de el descoperită, un fel de oberlicht înțepenit, la aterizarea tăcută în mijlocul dormitândelor comori alimentare, fabuloase conserve de pește, butucănoase șunci afumate, masive cașcavaluri deslușindu-se pâlpâind gălbui ici-colo și mai ales — aici saliva îi transforma limba într-o insulă umedă — la candelabrele stinse ale rudelor de salam de vară atârnând la uscat de tavan! Și el, înarmat doar cu un cuțitaș și-un coltuc de pâine, adăstând pe-o ladă în întuneric și mestecând fără grabă, ca un șobolan imens, inteligent. Al doilea exercițiu de fantazare, mai complex și un pic mai confuz, țintea o miză sensibil sporită, căci sursa și finalitatea lui nu erau stomacul, ci orgoliul. Își închipuia, cu mici variațiuni, același lucru: o vizită a patriarhului în seminar, asistarea Prea-Sfinției Sale la o lecție în care el, Emilian, să se remarce în chip

extraordinar, să fie o sinteză desăvârșită de geniu și modestie. „Aveți elevi buni aici la Cluj” — să spună apoi Prea-Fericitul pe culoar, îndreptân- du-se spre separeul rezervat preoților profesori. „Cum îi zice băiatului acesta care a vorbit atât de frumos?” „Emilian Marcu” — ar fi răspuns imediat, în al nouălea cer, dirigintele lui. „E un copil eminent.” „Da, da”, încuviința patriarhul, „Emilian Marcu, frumos nume. Nume de creștin, de-altminteri. Chemați-l și pe el la masa noastră. Vreau să-l cunosc.” Și el, în admirația și-n invidia colegilor, ar fi mers la acel prânz de taină și patriarhul l-ar fi așezat de-a dreapta sa, l-ar fi privit cu ochi blânzi, binevoitori, și l-ar fi întrebat: „De unde ești de loc?” și el ar fi răspuns de unde, iar patriarhul ar fi spus „Da, vrednică și frumoasă regiune”, apoi, punându-i părintește mâna pe umăr, ar fi zis tare, s-audă toți, care oricum erau numai ochi și urechi: „Am aflat numai lucruri bune despre tine. Ce zici, dacă te-am trimite cu o bursă la Muntele Athos, nu ne-ai face de rușine? Cum stai cu greaca?” „Excepțional”, ar fi răspuns în locul lui, de peste masă, profesorul de greacă. „Atunci, nu văd nici un impediment”, ar fi spus Prea-Sfinția Sa, în aprobarea zgomotoasă a tuturor, „așa că haideți să-mbucăm ceva.” Aici, cele două visuri se cam amestecau, căci, îndemnat de înalt-protectorul său, el descoperea pe masă, ca-ntr-o apoteoză, înconjurate de un nimb divin, felii de salam de vară la discreție.

Încercă și-acum să-ncropească o poveste cu o vizită în sat a patriarhului, cu o masă mare, afară la soare, în curtea coratorului, cu lume multă... Nu mergea, lucrurile nu se legau, lipsea aerul acela de adevăr posibil pe care-l au visurile visate cu ochii deschiși. Ce să caute patriarhul în sat, așa, tam-nesam... Ba mai bine să nu vină, să vadă Calea Crucii, Fecioara suavă din ghips în fața iconostasului și pe Sfântul Anton stând în picioare lângă strana diecilor, în brațe cu Pruncul semănând

a fetiță, cele două statui lăsate în biserică de părintele Dima și care, în toiul cântărilor ortodoxe, păreau a avea o expresie nedumerită. Nu, marele său vis nu mai era cu putință, Muntele Athos fugea, se depărta în pâclă, de unde atâtea burse... Decădem când decad visurile noastre, medită el întorcându-se pe-o parte, cu fața spre spatele larg al Getuței. Ce-și mai putea oare închipui cu plăcere și cu oarecare șansă de a trăi așa ceva? Să prindă un somn gigant, de vreo 20-30 de kile, o dihanie cu spinarea întunecată, cu un cap monstruos și mustăți de juma de metru răsfirate în iarba malului abia după două ore de luptă, de hăis și cea cu firul, nimeni nimerindu-se pe-aproape? Ori totuși nimerindu-se cineva să-l vadă aducând bușteanul acela zvârcolitor la apă mică și trăgându-l cu gafa pe prund, cineva trecând întâmplător pe-acolo, adică nu întâm-plător, de ce întâmplător, putea foarte bine să vină de la prășit cu sapa pe umăr sau de la întors fânul, cu furca, cu grebla, cu mersul ei drept, mândru, cu gleznele, mâinile, gâtul și chipul bronzate și-n rest albă, neatinsă de soare, țărăncile nu se dezbracă de tot nici când se scaldă, văzuse câteva bălăcindu-se în niște cămeșoaie lungi, lipindu-li-se de trupuri... Zâmbi în întuneric, trist. Un vis mic, un vis pitic. Nu mai știa visa frumos. Ori poate nu mai era în stare, o fi având și visatul un simț al lui pe care timpul, necazurile, viața de zi cu zi ți-l tocesc, ți-l micșorează, trebuie să te întorci din cămările cu salam, din aerul curat al Muntelui Athos, de pe malul în amurg al râului la lumea ta, la casa ta, la femeia ta, mulți ar fi fost fericiți să aibă lângă ei, sub plapumă, uite, o asemenea muiere. Muierea lui. Îi puse palma pe șold și-o mângâie, închizând ochii. Corpul ei adormit tresări ușor, îl recunoscu. Ce să mai viseze, n-avea rost, lucrurile sunt mult mai simple: probabil toate fac la fel, la început tresar, apoi recunosc puterea ocrotitoare a mâinii bărbătești, se supun, se trag mai aproape, se lipesc

cu tâmpa de pieptul mascul, se transformă din visuri în realitate... — și cuvântul următor îi veni în gând însoțit de-o lumină veselă — „palpabilă”, „realitate palpabilă”, expresia împotriva căreia tuna și fulgera profesorul lor de dogmatică, avea o adevărată ură împotriva „palpabilului”, cum e posibil, exclama el din fața catedrei, cu un dispreț nemărginit, să pretindă cineva demonstrarea existenței lui Dumnezeu cu dovezi palpabile, și pronunța adjectivul umplându-l de salivă, „balbabile”, cum e posibil ca până și o minte onorabilă precum a lui Arghezi, fost călugăr, preciza profesorul, să-i ceară lui Dumnezeu într-unul din psalmii lui poetici, cel mai nereușit, căci are și mai bunișori, admitea el, să-i ceară să-l pipăie, să-l „balbeze”, auzi, să vrei tu să pui degetele tale pline de nicotină pe corpul Lui! De fapt, conchidea compătimitor profesorul, puțini artiști trec cu gândul dincolo de vârful nasului lor, căci, având firi nepotrivit de iscoditoare, i-a pedepsit Domnul să-și iscodească trupul. Na-vă un trup, a zis El, și iscodiți-l, „balbați-l” pân-o să-l faceți ferfeniță!

Haios, simpatic profesorul și om bun altminteri, nu dădea niciodată patru, puteai să fii tămâie la dogmatică, dar care om reușește să treacă tot timpul de vârful nasului lui, de vârful trupului lui? Poate că oamenii nici nu vor, că artiștii sunt mulțumiți cu ce li s-a dat, să iscodească trupuri. Nu asta era și el acum, un artist al trupului? Al trupului Getuței? Poate că mâna lui acum fierbinte, palpând, căuta, se străduia să găsească ceva uitat, ceva de demult, de foarte demult, o senzație veche, poate că ea, mâna, mișcându-se așa în sus și în jos, încerca inconștientă să dea formă, un tipar, și iată că trupul însuși al Getuței se răsucea, se întorcea docil spre el sub bâjbâiala mâinii, ca și cum ar fi știut ce vrea mâna asta, ce formă, ce tipar pierdut caută, uite-mă, șoptea trupul Getuței, eu sunt ceea ce cauți, eu sunt lutul Tău, hai, recunoaște-mă,

mângâie-mă, trezește-mă. Mâna lui avu o scurtă șovăire, apoi parcă se alungi, coborî pe coapsele, pe gleznele mușchiuloase ale Getuței căutând niște glezne fine, zvelte, ochii săi se deschiseră o clipă sperând să întâlnească pâlpâitul temător al unor gene lungi, somnoroase, dar se închiseră din nou și ce nu găsiră ei începură să caute buzele și sub pleoape i se lămuri malul în amurg al râului, un bust alb răstignit în iarba verde-întunecată, buzele lui acoperindu-l, suind spre umărul firav și umărul, sub atingere, tresărea ușor, și întreg corpul deslușindu-se subțire alb zvâcnea cuprins de un fel de plâns liniștit, prinzând forma prelungă, zveltă pe care mâna și buzele lui o instituiau peste tot. Baloturi de stofe răsturnate și împrăștiate în întunecimea râncedă a unei magazii, un șanț buruienos, podul cu fân al unei șuri din margine de sat, o tranșee neștiută într-un lan de grâu copt, patul sordid, adâncit, al unui burlac — fundaluri din mucavaua închipuirii derulându-se sacadat ca un film dat cadru cu cadru, și-n mijlocul tuturor un singur lucru comun fiecăruia, trupul alb, îmbietor, fără apărare, așteptând într-o lumină piezișă. Nu așa, nu așa! strigă el în gând când Getuța, trezită de-a binelea, fu cuprinsă de obișnuita ei jubilație mecanică, nu așa, trupului acela nu i se potrivea cadența asta vulgară a câtorva minute încinse, ci altceva, mai tăcut, mai pur, o ondulație suavă, aproape imperceptibilă, nu așa; Doamne, cum se strica totul, nu broboane de sudoare pe frunte, pe gât trebuiau să distileze cele două ființe arzând, ci doar o lacrimă sub niște gene lungi. Atât. Plăcerea însă, zgândărită de salturile Getuței, i-o luă rapid înainte, târându-l după ea, și el se lăsă cu ipocrizie dus, nu înainte de a gândi să nu scape cumva, puțin mai târziu, în urechea mare, cărnoasă a nevestei, numele unei blasfemii: Ana.

* * *

Luă din cutie o coropișniță mare și-i înfipse sub cap vârful acului lunguieț pe care apoi îl împinse tot în corpul moale al gânganiei, ascunzându-l. Un suc maroniu mirosind a gunoi îi pătă degetele. Făcu pe nailon un laț și fixă cu el coropișnița pe tija acului, să nu poată fi desprinsă ușor. Apucă lanseta, trase piedica mulinetei și, cu o mișcare scurtă din încheietura palmei, azvârli momeala spre mijlocul râului. Trasă de plumb, coropișnița căzu departe, cu un plescăit surd. Curentul întinse nailonul, aducându-l aproape de mal. Puse piedica și așeză lanseta în suportul de aluminiu pe care i-l făcuse fierarul satului, alt nebun după pescuit. Așteptă câteva clipe să vadă dacă nu cumva prinde vreo mușcătură „din prima". Vârful lansetei rămase însă nemișcat. Atunci pregăti a doua sculă. În ac vârî o râmă groasă, de pământ. Una lângă alta, prima roșie, a doua alb-argintie, cele două lansete arătau ca două arme sofisticate țintind celălalt mal. Ce mai, arătau frumos. Numai pește să fie. Nu mai încercase niciodată în locul ăsta. Sta chiar lângă apă, ascuns privirilor de malul înalt și prăvălit. Ca să vadă ce se petrece pe câmp, putea să se suie pe un buștean din apropiere și să ajungă cu capul puțin deasupra nivelului unui ogor cu porumb sfârșindu-și șirurile plăpânde de-a dreptul în buza malului.

Își aprinse o țigară, aruncă o privire lansetelor și săltă pe buștean. Pe câmp nu era nimeni. Nici n-avea cum să fie, de-abia se luminase de ziuă. Aerul era încă răcoros, îndesat, pișcând nările. Înspre răsărit cerul mov, curat se umplea iute de-o lumină roșietică. Ziua se vestea a fi caldă, cum se-ntâmplase de fapt cu toate zilele din aprilie și ale începutului de mai. Porumbul fusese semănat încă înainte de Paști și răsărise devreme, așa că acum oamenii ieșeau cu mirare bucuroasă la prășitul dintâi. Curând, câmpul se va popula de siluete aplecate mișcându-se încet în liniștea foșnitoare a dimineții. De undeva se va auzi zgomotul

îndepărtat al unui tractor, un lătrat sau un muget. Apoi, la amiază, clopotele bisericilor din satele luncii râului.

Ei, fir-ar să fie. Se uită în jur după pietre. Din susul râului luneca tăcut la vale înspre el un cârd masiv de gâște domestice. Încă un minut și vor intra în firele de nailon. Mai pățise o dată treaba asta și-un boboc, pe când el încerca să scoată guta din calea cârdului, se agățase în acul triplu. Îl trăsese cu mare greutate la mal, într-o gălăgie și-o zbatere formidabile, și-i desprinse acul prins tocmai într-o pulpă, mânjindu-se de sânge. Noroc c-avusese nailon gros, de 0,40. Asta i-ar lipsi acum, să remorcheze una. Și-n timpul ăsta s-apară ea să-l vadă: părintele care prinde gâște cu lanseta. Începu s-arunce cu pietre și cârdul se trezi dintr-o dată, gâștele înălțară capetele și cotiră spre mijlocul apei. Continuă s-azvârle până toate ieșiră pe malul celălalt, scuturându-și aripile.

De fapt, nu era malul celălalt, ci al unei insule lunguiețe, aproape acoperită primăvara de viiturile apei, pustie, doar cu câteva tufe sărăcăcioase de salcie aținându-se la suprafață. Vara însă, când râul scădea, fâșia lutoasă se dezvelea căpătând întindere și umplându-se de mohor, lumânărică, brusturi, pâlcuri de papură și-o iarbă deasă, înaltă, în care câteodată se pierdeau păscând trei-patru bivoli din satul vecin. Malul insulei era jos, larg, cu nisip, o plajă în miniatură, iar apa pe partea aceea cu siguranță mai mică, fiindcă se auzeau din când în când plesniturile răpitorilor sărind după pește mărunt. Probabil știuci. Era mult mai bine să fi stat dincolo, ar fi încercat la lingură sau cu peștișor viu, iar la fund ar fi mers la fel de bine sau la fel de rău ca și pe malul de aici. Ei, nu-i nimic, altă dată. Nici n-ar fi avut cum să treacă, nu știa adâncimea, și apa, înghesuită între peretele lângă care stătea și botul mai ridicat al insulei, se iuțea, prinzând coame murdare de spumă la suprafață.

Cu o barcă pneumatică, ehe, alta ar fi fost socoteala. Ce-ar mai pluti, una-două ar fi dincolo.

Aruncă o privire plină de jind insulei înverzite, apoi se uită spre lansete. Vârfurile lor se mișcau încet, aproape imperceptibil, în sus și-n jos, ca și cum bețele ar fi picotit. Așa „mușca” râul, lin, somnoros, jucându-se cu firul, cu momeala. Nu te scalzi de două ori în același râu. Cine spusese asta? Un antic. Da, da’ care? Democrit, Heraclit, Anaximandru, Anaximene. Erau o grămadă. Uitase. *Noli tangere circulos meos.* Ei, pe ăsta-l știa, Pitagora, teorema lui Pitagora. Îl știa fiindcă avea o poveste, cum stătea el liniștit și desena cercuri pe nisip și vin niște soldați romani și-l împung cu sulițele și moșneagul, auzi, *noli tangere circulos meos!* Și ăia, tăntălăii, îl omoară. Ca și cum, stând el aici sub mal, ar apărea vreo trei necunoscuți și l-ar lua din senin la bătaie și el le-ar spune „mă băieți, nu știu ce-aveți cu mine, da’ de lansete să nu v-atingeți!” Și ăia l-ar arunca în râu. L-ar ține minte lumea, c-ar ține minte povestea. Totul e să ai o poveste. Nu te mai uită nimeni. Da’ dacă n-ai o poveste sau ai una prea simplă, lumea își aduce aminte de tine tot mai rar, poate neamurile, poate cunoscuții, poate vreo femeie care-a ținut la tine fără să știi și după aceea te scurgi, te duci din mintea tuturor. Ce, parcă el se mai gândește atâta la taică-său? Mai că nu se gândește deloc, deși cât să fi trecut? Un an și două, ba nu, și trei luni. Bine c-apucase să-l vadă popă, murise împăcat. Din cât fusese, ajunsese în ultimele zile o mână de om. De pe urma lui rămăseseră casa, pământul, animalele și nici o poveste. Nici măcar o vorbă ca a ăstuia că nu te scalzi de două ori în același râu. Poftim, tot nu-și aducea aminte. Cine să fi fost? Anaximandru, Anaximene... Simți că-l ia somnul. Se aplecă, luă un pumn de apă și se stropi pe ochi, apoi se sui pe buștean și privi. Nimeni. Cam puturoși consătenii lui, trăgeau de timp, se-ntorceau pe-o parte sub

plapumă. Soarele ieșise între două dealuri și-n razele lui orizontale râul părea să fiarbă mocnit, acoperit de aburi. Lansetele stăteau la fel, aproape încremenite. În mod normal, ar fi trebuit să aibă cel puțin o bătaie. N-o fi locul bun. Și nici nu-l interesa dacă e bun sau nu, nu de asta poposise el aici, cu toate că nu i-ar strica unu-doi somotei în juvelnic, să-i ia ochii Getuței. Getuța. Cât de uimită fusese ea cu vreo săptămână și ceva în urmă, în sâmbăta unei sărbători laice, 2 mai, când la rugămintea lui îl însoțise la râu și el, după ce instalase lansetele, porni acolo pe nisip, abia ascunși de un pâlc de sălcii, preludiul unei scene conjugale. „Ești nebun? Ce ai?" zisese ea deopotrivă contrariată și măgulită când ceea ce păru la început o hârjoneală obișnuită a mâinilor de soț se transformă în intenția clară a posedării. „Ce să am, nimic", murmurase el, continuând metodic asaltul. „Bine, da' aici?!" — făcuse ea deja îmbujorată, aruncând pri-viri în jur. „Dacă vine și ne vede cineva, îți dai seama?" „Nu vine nimeni până aici", șoptise el. „E 2 mai, nu se lucrează." Getuța totuși se ridicase, urcase malul și cercetase împreju-rimile și-abia apoi, fără să-și poată ascunde mirarea, se dezbrăcase zgribulită și se-ntinsese pe pătură. Însă când peste trei zile el voise să repete *problema* în podul șurii lor, în fân, ea se împotrivise cu putere din capul locului, nici nu voia s-audă. „Tu te-ai scrântit de-atâta stat la râu", zisese ea privindu-l curioasă. „De ce în pod? În casă nu e bine?" „Ba e bine", răspunsese el, „da'-n pod de ce să nu fie bine? E fân, e ca-n natură." Degeaba. „Tu de asta m-ai luat, să mă duci în pod?" întrebase ea. „N-avem casă? Ce-ți trebuie natură? Numai ăia care înșală și n-au unde se-ntâlni, se duc în natură, pe coclauri, să nu-i vadă nimeni." Păi da, exact! — ar fi voit el să exclame. Asta era! Dar putea să-i spună așa ceva Getuței? Nu putea. Renunțase dezamăgit la ideea cu podul. Renunțase de fapt la mai multe, căci, dacă Getuța

ar fi avut numai un pic de imaginație, dacă nu i s-ar fi părut așa ciudată dorința de a se împreuna și altundeva decât între cei patru pereți ai odăii parohiale, ehei, pe unde n-ar fi purtat-o, pe unde n-ar fi luat-o în brațe! Descoperise în ultima vreme, tot îndesind drumurile la râu, o mulțime de locuri parcă anume făcute să protejeze și să bucure o pereche de iubăreți, o colibă ciobănească sau poate făcută de pescari, încă în bună stare, perfect camuflată, mai în josul râului, la vreo trei sute de metri de locul unde stătea acum și unde-și lăsase bicicleta, o pădurice cu puiet de stejar cotropită de tufe de mure pe lângă care trecuse de-atâtea ori fără să se gândească o clipă ce minunății de ascunzișuri are, dărăpănătura fostei mori de apă, brațul mort al râului, cu tot felul de coturi și ocolișuri unde creștea acum un trifoi mărunt, și câte și mai câte alte gropi, șanțuri, intrânduri, desișuri, vâlcele, albii secate care te-mbiau fără încetare „intrați aici, hai, ascundeți-vă aici!”, și-n curând același lucru vor șopti foșnind lanurile de grâu, orz și ovăz și secară și mai încolo te vei putea pierde prin înaltul, ocrotitorul porumb. Pretutindeni, oriunde te uitai pe lângă râu, din o sută-n o sută de metri exista un colțișor unde te puteai aciua cu cineva. Uite, până și pe insula din fața lui, dacă reușea să treacă dincolo, o pereche se putea tăvăli fără grijă, nici dracu’ n-ar fi văzut-o. Dracu’. Doamne, iartă-mă, gândi reflex.

Parcă la cea albă vârful se mișcase. Se așeză pe vine și apucă mânerul. Da. Vârful clipi de două ori, apoi se curbă brusc. Simți în podul palmei vibrația cunoscută și trase nu prea tare, înțepând. La râmă, deci. Oare ce-o fi? Oricum, nu era prea mare, venea ușor, abia de se smucea din când în când, lateral. Luă cu stânga minciogul, îl lăsă în apă și cu dreapta ridică lanseta. He, he, ca să vezi, clean. Cam 400 de grame, poate mai puțin. Vasăzică începuse să muște cleanul, se-ncălzise râul. Peștele se zbătu frumos în plasa minciogului,

părând o lumi-nă pală, jucăușă. Scoase cu greutate acul înghițit și agățat într-unul din operculi, mânjindu-se cu o spumă însângerată, apoi lăsă peștele în juvelnic și juvelnicul în apă, prins cu sfoară de-o creangă. Bucuria că prinsese ceva, vechea și mereu noua bucurie, urca în el ca o febră ușoară, era o precipitare a degetelor punând râma, era pofta de-a fuma repede o țigară. Numai să-i meargă toată dimineața așa. Și-și aduse aminte și azvârli iute, lăsă lanseta pe suport și urcă pe buștean. Apăruse cineva departe pe câmp, mult în stânga. Scoase din geanta de piele binoclul. Nu. Era un bărbat, un moșneag, săpa. Numai ei, moșnegii, și femeile erau pe câmp diminețile. Bărbații tineri veneau, care mai veneau, spre seară, după slujbele lor de portari, de magazioneri, de încărcători și de lucrători la întreținerea drumurilor de la oraș. Moșneagul înainta încet, aplecat, într-un ritm egal. Dacă era moș Buie? Văzându-l aici pe malul râului la o asemenea distanță de sat, tocmai lângă lotul ăsta, cine știe, poate că bătrânul s-ar prinde, nu era prost deloc. Cât aflase, de la el, de la moș Buie aflase. Și ce ocoluri, ce strategii subtile folosise pentru a-l aduce pe moșneag la ceea ce-l interesa! Moș Buie nu se lăsa tras greu de limbă, era destul să-i dai un capăt de ață și el depăna cu rară plăcere întreg ghemul. Da' și cât divaga! Îi înșirase astfel istoriile tuturor familiilor mai importante din sat, îi zugrăvise mărirea și lenta, ireversibila lor erodare și egalizare sub dinții vremurilor noi; în legănarea trăsurii prin primăvara venită dintr-o dată cu un farmec copleșitor, el, Emilian, trebuise s-asculte cu urechea la pândă povestea ridicării cutărei troițe, a prăbușirii cutărei gospodării falnice din care nu se mai vedea decât o casă bătrânească, mare, cu cerdacul șubrezit, într-o rână, apoi poveștile mai noi ale căminului cultural, ale sediului Consiliului Popular, ale transformării castelului cochet, la umbra căruia trăise altădată satul, în Gostat fruntaș. Dacă, în limbarița lui, moș

Buie se depărta prea tare, riscând să întreprindă monografia când duioasă, când sarcastică a fiecărei cocioabe, a fiecărei șuri sau a fiecărui loc viran pe lângă care treceau, el îl trăgea înapoi spre secretul său țel, întrebându-l de pildă „Da' femeia asta cine-i?”, când depășeau cu trăsura vreo babă și obișnuindu-l astfel treptat pe moșneag cu singurele întrebări la care aștepta pasionat răspunsurile. „Asta?!” — făcea moș Buie, uimindu-se deja de soarta muierii. „Dumneavoastră o vedeți cum arată?” Da, o vedea, o babă, acolo, ca toate babele. „Apăi asta, părinte, a umblat la viața ei pe unde dumneavoastră nici cu gândul n-ați fost.” Ei, pe unde-a umblat? „La Paris. La Paris și la Viena. La Viena a stat șase luni și la Paris un an”, făcea moș Buie cu mândrie, de parc-ar fi fost vorba de el însuși. „Fată de-aici, de la noi din sat. Da' a avut cap.” El se uita neîncrezător la moș Buie, apoi se-ntorcea pe banchetă și mai privea o dată bătrânica, mogâldeață cenușie pierzându-se în praful trăsurii. „Chiar la Paris, moș Buie?...” „Mira-m-aș să nu fi fost și la Roma, curva, da' nu vrea să spună”, făcea moș Buie schimbând tonul admirativ într-unul tăios. „A fost țiitoarea grofului cel tânăr. Era frumoasă ca o iapă, picai când te uitai la ea. A luat-o ăla tânăr cu el, a îmbrăcat-o, a făcut-o doamnă, a dus-o la Viena și i-a tras o operație, să nu poată avea copii. După care, trai, tată, numa-n baluri și-n fripturi.” „Părinții ei au lăsat-o, n-au zis nimic?” „Care părinți?! Astea cu părinții sunt vorbe, că părinții nu vor, că fac moarte de om... Vezi de treabă! Ăia, săracii, au crezut că le-a pus Dumnezeu mâna-n cap când și-a lăsat grofu' ochii pe ea. Păi cui nu i-ar place să umble prin lume, să mănânce bine și, să mă iertați, să se... Nu era nici proastă dac-a ținut-o domnișoru' atâta pe lângă el, avea foc în ea. Și după ce s-au întors n-a lăsat-o pe drumuri, i-a dat o căsuță și-o grădină și când îl apucau pe el năbădăile, o chema la castel prin

spate, pe la grajduri, da' oricum, tot la castel." „Da' ea, ea cum se ținea, țărancă sau doamnă?" „Ea, săraca", făcea moș Buie brusc înduioșat, „tot de-a noastră era, se-mbrăca tot ca înainte, nu uita de unde-a plecat, mergea cu noi la sapă, la fân, la coasă. Ce-i dădea grofu', împărțea cu noi. Atunci am mâncat eu portocală. Și când a venit frontu' și grofu' a-ntins-o, ea aici a rămas, n-a mai vrut străinătățuri. Și după un timp au venit dintr-alea, știți dumneavoastră... cum le zice... epurări, da, au venit epurări, da' cu ea n-a avut nimeni nimic, că-și ținuse originea. Numai copii n-a mai putut face."

Ascultase astfel de istorii sărbătoare de sărbătoare și se gândise, amețit de mulțimea amănuntelor și-a întâmplărilor ce fremătau încă sub crusta subțire a prezentului, că Ana nu se făcuse cu nimic remarcată pentru a intra în memoria feroce a lui moș Buie, că nu va afla nimic de la el. Ana nu părea să se miște pe traiectoria sinuoasă a acelui fel de viață ce primește la capăt numele de destin; ori, poate, pentru ea trebuia un alt moș Buie, unul mai atent, mai răbdător, nu numai un simplu arhivar vesel al amintirilor spectaculoase din trecutul satului. Deodată însă, cu o săptămână înainte de Paști, în duminica Floriilor, se trezise aruncat drept în mijlocul a ce aștepta să audă. Treceau pe lângă o livadă neîngrijită, cu câțiva meri chirciți, aproape uscați, înfloriți numai pe crengile din vârf. Moș Buie îi arătase cu codiriștea: „Vedeți dumneavoastră merii ăștia? Știți ce mere făceau? Cât un cap de prunc. Nu știu ce soi să fi fost, erau verzulii la coajă și-aveau miez făinos, acrișor. Nu puteai mânca două, te săturai cu unu'." „Și-acum nu se mai fac?" întrebase el. „Nuuu", zisese moș Buie, „sunt bătrâni, nu s-a ocupat nimeni de ei, să scoată puieți. Erau meri speciali, numai bietu' Pătru le știa rostu', el i-a adus, el i-a pigulit." „Și-a cui e livada?" „A nimănui, a noastră, a satului, da' nu mai e livadă, e parc." Adică Pătru murise? Murise,

da, însă și de-ar fi trăit, n-ar mai fi fost a lui. „Că dac-ar fi fost a lui, când i se măritase fata, Ana, i-ar fi dat-o ei de zestre, să aibă grija merilor ginere-său, da' așa... A avut pământ mult Pătru, și cu ce s-a ales?" „Care Ana?" întrebase el. „Ana, Ana lui Pătru, e măritată cu Lae, stau ei lângă baltă, trebuie să-i cunoașteți." „A, da", făcuse el, „Ana... Ana asta nu-i o femeie așa, înaltă, și umblă mai mult supărată?" „Așa, da, ea e", zisese moș Buie, „seamănă cu Pătru dinspre partea asta, adică și cu mă-sa, că nici aia n-a dus-o mai bine. La drept vorbind, mă-sa a dus-o mai rău, și nu o zi, două, ci cât a trăit." Și de ce-au dus-o așa rău când aveau atâta pământ? „Ei", zâmbise moș Buie, „de la pământ li s-a tras. Că ei doi, Pătru și nevastă-sa, Măria, nu s-au plăcut de la început, înainte de-a se lua, da' atunci, părinte, cei tineri n-aveau cuvânt, ăi bătrâni făceau și desfăceau. Erau cele mai extra case din sat, aveau pământurile cele mai bune, de lângă râu, și s-au înțeles să-și cunune copiii. Pătru, când a auzit, a fugit de-acasă o săptămână, și l-a adus tătâne-său înapoi legat c-o funie de car, ca pe-un bou, iar pe asta, pe Mărie, a țesălat-o mă-sa, Lămăroaia, că era văduva unui neamț care-a fost administrator la grof, Lamer, de la el îi rămăseseră numele și pământul, a bătut-o până n-a mai mișcat și-a băgat-o-n curte la Pătru. Acuma, știți și dumneavoastră, după cununie femeia se dă pe brazdă, tot dracu' ăla e, și Pătru era el cam dungos, da' era om frumos, om în putere. Măria, săraca, a-nghițit și-a trăit și ea cum a putut, că era noră la casă. Da' Pătru nu." „Cum adică nu?" întrebase el. „Pătru, părinte, a făcut ce n-am auzit să facă nimeni până la el: n-a vorbit o dată cu nevastă-sa." „Nici o dată?" zisese el neîncrezător. „Ba o dată, după vreun an de la nuntă, când Mărie a rămas grea cu Ana, s-a dus la el în grajd, că aveau vaci multe, și i-a zis, măi Pătrule, eu ce vină am, de ce nu vorbești tu cu mine? Ce rău ți-am făcut? Că și către vaci zici cea și hăis și le sudui, numai către

mine nu zici nimic. Și Pătru numai s-a dat mai încolo și Mărie a început să plângă și l-a întrebat: Când îi vorbi cu mine? și el a zis atât: În veci! și din minuta aceea nici n-a mai scos o vorbă către ea pân-a murit. Ăla, da, om”, făcuse moș Buie, mirându-se el însuși după atâția ani de puterea lui Pătru, apoi adăugase: „Mi-era milă și de Mărie, că venea la femeia mea, eram vecini, și plângea, părinte, plângea una-ntruna, da’ și de el, ce-o fi fost în sufletul lui. De bătut, n-o bătea; nu se uita la ea, n-o vedea, ca și cum nici n-ar fi fost pe pământ.” „Și dac-au trăit așa, cum au avut-o pe Ana?” „Apăi lucrul se mai întâmplă, că Pătru-și ținea casa, nu era din aceia să sară gardul la altcineva. Dormeau în același pat, ca omu’ cu femeia lui, atâta că el nu-i spunea nici fă-te-ncolo. S-a-nvățat și Mărie cu el, că nu era timp de discuții, aveau la pământ cum n-avea nimeni în sat.” „Sucit om”, zisese el. „Da’ cu Ana vorbea?” „Cu ea vorbea, că era oricum fata lui, chit că n-a făcut-o din dragoste, cum se fac copiii, ci din ciudă. Cu el semăna. Da’ nici cu ea nu vorbea cine știe ce, nu era el de soi prea gureș, el mai mult cu pământul, cu averea. Poate că voia să le-arate alor săi și Lămăroaiei: avere-ați vrut? Poftim avere! Da’ altceva de la mine să n-așteptați! Nici când l-au luat în ’52, că era fruntea satului, era chiabur, și Mărie striga după el cu fata-n brațe când îl scoteau din curte, Pătrule, Pătrule, nu te duce fără să-mi spui nimica, așa-i striga, săraca, spune-mi ceva, Pătrule, el s-a ținut tare, nici n-a-ntors capul.” „Ana cât avea pe-atunci?” „Cât să aibă? N-avea un an, nu mergea în picioare.” În ’52, deci, calculase el uimit. E mai mare ca mine, mult mai mare. Doamne, și bine arată. „Putea să nu se mai întoarcă”, urmase bătrânul. „Ce, parcă toți s-au întors? Da’ el n-a scos nici atunci un cuvințel. Și după ce-a venit, tot așa era, mai slab oleacă, da’ tot așa, de parcă nu mersese acolo în pustietăți unde i-au dus, ci-n târg, după cai. S-a apucat iară de

avere, cât l-au mai lăsat vremurile. Și când nu l-au mai lăsat, a dat pământul și gata, s-a tras deoparte. În livadă n-a mai călcat și nici pe unde-a avut el ce-a avut. S-a făcut portar la fabrica de pâine. După ce-a murit Mărie, Dumnezeu s-o ierte, că ea a murit înaintea lui, a mai stat doi ani și primul care-a cerut-o pe Ana, l-a luat de ginere.” „Lae?” „Lae, da.” „Lae era bogat?” „Apăi el venea mai de la coada satului, da’ era băiat de treabă, știți dumneavoastră vorba ceea, nu-s bogat, da’s amărât. Parcă mai poți să știi astăzi care cum stă? Că te uiți la câte unu’ și-ți aduci aminte cum curgeau peticele pe el și știi cine i-a fost tată și dintr-o dată te trezești cu el că are Dacie, ba te și claxonează să te dai pe marginea drumului.” Până la biserică mai aflase că Ana abia împlinise șaptesprezece ani când se măritase, că nici la înmormântarea neveste-sii Pătru n-a plâns („A lăcrimat”, își amintise moș Buie, „da’ n-a plâns”) și că la câtva timp după nunta Anei cu Lae („Om de treabă”, repetase bătrânul, „harnic, da’ cam tăntălău. Nu bea, muncește cât patru și câștigă bine la mină, da’ nu știe când trebuie să râdă și când nu. Nu-l duce mintea”), a murit și el, Pătru, lăsându-le celor tineri, din tot ce-avusese, numai casa de lângă baltă și-o fâșie de teren pe lângă râu.

În biserică, citind lista de pomenire a morților, observase atunci pentru prima oară printre atâtea alte nume de Gheorghe, Ion, Mărie, Vasile, Petre, Floare, Tanasie, Viorica, alăturarea „Mărie, Pătru” și le făcuse în așa fel încât sfârșitul respirației și-al perioadei melodice să cadă asupra ei, astfel că numele celor doi răsunaseră cu putere, împreunate de urcușul prelung al glasului său. Și se uitase imediat spre locul unde stătea Ana. Nu păruse a băga de seamă acest mic semn. Și nici altele pe care el le lăsase anume în timpul slujbei și-al predicii. La cădirea mare se oprise chiar lângă ea, trimițân- du-i două ghemotoace de fum, apoi când citise foaia cu numele celor vii, pomenise cu de la

sine putere, bucurându-se ca un școlar de-o poznă reușită, și numele ei, de mai multe ori, deși nu era scris acolo. N-avusese sentimentul că face ceva rău, în fond preotul poate să pomenească și alte nume decât acelea care cer ajutorul Domnului contra taxei de un leu, plătit de mame și bunicuțe. În șirul de Petronele, Cosmini, Diane, Steliani, Patricii, Loredane, Arabele și Mirabele, cum obiș-nuiau mai nou să-și boteze copiii părinții din sat, Ana sunase oarecum vetust și ea ar fi trebuit să-și dea seama despre cine e vorba. Dar nu ridicase capul. Și nu-l ridicase nici când în predică, vorbind despre intrarea lui Iisus în Ierusalim, el comentase într-un sens mai larg cuvintele „Nu te teme, fiica Sionului! Iată împăratul tău vine șezând pe mânzul asinei", insistând pe prima parte a perifrazei și arătând că nu cu neliniște și tulburare trebuie a te apropia de cele ale Dom-nului, ci cu bucurie și credință, precum făcut-a mulțimea strigând Osana! când Fiul s-a arătat la porțile Ierusalimului. Căci dacă veni-vom la spovadă fără dorința de a ne mărturisi toată vinovăția și fără a trăi bucuria căinței sau, și mai rău, dacă, înspăimântați de mustrările preotului, nu vom veni deloc, atunci mare păcat luăm asupra noastră, iar plata păcatului este moartea, cum spune Sfântul Apostol Pavel în *Epistola către Romani*. „Nu te teme, fiica Sionului" — și-aici își ațintise ochii spre locul știut — „acestea sunt vorbele vesti-torului Zaharia, iar vouă, iubiți creștini, să nu vă fie frică să cădeți la picioarele Lui și să ziceți, iată, Doamne, mărturisim că am păcătuit, iartă greșelile noastre precum iertăm și noi greșiților noștri și nu ne duce pre noi în ispită și ne mântuiește de cel rău."

Dar ea nu ridicase capul. Pentru că nu venise la spovedanie când îi ceruse el, în prima vineri din aprilie, în a patra săptămână a Postului Mare. Singura făptură din parohie ce-i mărturisise un păcat greu, un păcat capital, singura având curajul recunoașterii rătăcirii și cerșind cu speranță și

lacrimi îndurarea cerească, nu mai voia să-ngenuncheze în fața lui, să-și ușureze cugetul. Era clar, după felul cum se ferea să-l privească, după tristețea ce i se putea citi pe chip, că o împiedicase ceva să se amestece din nou printre cei care, tot mai mulți în apropierea Paștilor, încercau să se-mpace cu ei înșiși și cu lumea sub pavăza neagră a patrafirului. Rămăsese derutat în acea vineri când ultima babă își târî șoșonii scâlciați spre pronaos și de-acolo nu mai înaintă nimeni. Simțise absența Anei ca pe-o trădare. Păi de asta se gândise el de-atâtea ori la ea, de asta o apărase în mintea lui cu înfocare și-și promisese s-o scape din mrejele cine știe cărui tractorist parșiv ori brigadier cu patru clase, ca dumneaei să-i întoarcă spatele și să dea bir cu fugiții? O și visase, îi apreciase obiectiv frumusețea, farmecul, ținuta, o înțelesese, mă rog, greșise, călcase-n străchini, nimeni nu e perfect, se mai întâmplă, oameni suntem... Dar de ce nu se înfățișase iarăși, cum se cuvenea, la scaunul mărturisirii, de ce respinsese această mână fermă, neșovăitoare pe care el i-o întinsese, pe care, de altfel, era de datoria lui să i-o-ntindă, ca s-o ajute să treacă, să sară înapoi...

Hopa! Se aruncă asupra undiței roșii, care se curbase ca un arc, mai să cadă în apă. Ei, frate, ăsta era mare. Se fixă bine pe picioare, lăsă puțin nailon, apoi începu să recupereze. Două smucituri puternice aproape îl dezechilibrară și dintr-o dată simți că firul vine ușor, liber, biciuind apa. Îl scăpase. Bineîn-țeles: apăru întâi plumbul, apoi acul cu un rest de coropișniță. Ce bou, ce măgar fusese! Se repezise ca un începător la prima bătaie și-nțepase prea devreme, n-așteptase ca peștele să-nghită bine. Ce-o fi fost? La coropișniță. Mreană, somn. Îi tremurară mâinile până puse momeala nouă. Să rateze el o asemenea bătaie! Din cauza ei. Fusese luat prin surprindere, nu văzuse primele tresăriri ale vârfului lansetei, „târcoalele” peștelui, nu se pregătise, nu judecase. Cu ăștia mari nu te

joci, te lupți. Ce păcat, ce păcat! Așa-i trebuie. Lansă și-și aprinse o țigară.

Bine măcar că descoperise locul. Două mușcături într-o oră, un pește și-un rateu. Cam puțin, însă dacă are norocul la încă o bătaie ca asta ultima, merita. Să fie atent, să nu se mai gândească aiurea, să merite locul, să-l sfințească. Mda, sigur, tot din cauza ei îl descoperise. Dacă n-ar fi avut Ana porumb de săpat în apropiere, ar mai fi venit el la așa distanță, sculându-se cu noaptea-n cap și lăsându-și locurile favorite pradă altor undițari? Nu prea. Tot de la moș Buie și tot în duminica Floriilor aflase, la întoarcerea spre casă, unde avusese pământ Pătru și unde-i rămăseseră și Anei câțiva ari. „În dreptul unui stufăriș din mijlocul râului, mai în susul apei", zisese moș Buie, „acolo punea Pătru pepeni galbeni, ținea și pază la ei. Lae, de când îl știu, seamănă numai mălai, da' nu pe cât avea socru-său, c-atunci în '60, la-mpărțirea cu treizeci de ari, au primit și alții din hectarele alea. Pământ bun, gras, de luncă, să nu vorbesc cu păcat, c-am primit și eu. Cu căldurile astea, mâine-poimâine ne scoatem femeile la sapă." Când, în ce zi? — ar fi voit el să știe exact, dar nu-l întrebase, de teamă să nu bată la ochi atâta interes pentru niște sărmane loturi ajutătoare. Aflase ziua întâmplător alaltăieri, de la Getuța, care-i povestise, bucurându-se, că președintele se certase cu femeile de la C.A.P. că nu vor să meargă la răsaduri la gogoșari când le programase el, ci la porumbul lor din luncă. „Care femei?" întrebase el, ciulind urechile. „Astea din sat, Mărie, Viorica, Letiția..." „Numai cu astea trei s-a certat?" „Ei, mai erau", răspunsese Getuța, „și Ruja, și Ana, și Floarea lui Traian și mătușa Morica, erau mai multe." „Le-o fi progra-mat și președintele duminica, dacă n-au vrut să meargă", făcuse el pe prostu'. „Nu duminică, luni", precizase Getuța. „Și ele s-au înțeles că se duc luni la sapă în luncă." „Treaba lor", zisese el și-n aceeași după-amiază

încălecase pe bicicletă și inspectase malul râului, găsind într-un târziu stufărișul cu pricina, insula din susul râului în dreptul căreia se-ntindea într-adevăr un ogor cu porumb năpădit de buruieni.

Urcă pe buștean. Nimeni, numai moșneagul care întorsese în capul rândului și-acum se depărta săpând înspre sat. Poate până la urmă s-au dus totuși la gogoșari. Dacă era așa, pierduse ocazia, i-ar fi fost greu să mai afle când vin ele la prășit, ar fi trebuit să bată drumul ăsta zilnic, trei sferturi pe bicicletă, un sfert pe jos. Simți cum se enervează. Și președintele, tocmai astăzi își găsise să pună răsaduri. Și ce răsaduri... Gogoșari. Precis fusese și el pe la vreo specializare și după ce se-ntorsese îl apucase rotația culturilor. Iar femeile umblă după cum bate vântul. O fi strigat ăla mai tare la ele și-atunci hai toate la gogoșari, ca oile. Femei, ce poți să zici. Cel puțin ea să fi venit, să-i fi dat dracului de gogoșari și să fi ajuns până la ora asta, era aproape nouă jumate. Și ratase și peștele. Tot din cauza ei. Nici ea nu era mai brează. Dac-ar fi fost, s-ar fi spovedit măcar în Săptămâna Patimilor, ca majoritatea oamenilor, nu i-ar fi stricat Paștile cu neascultarea, cu lașitatea ei. Nu-i tihnise toată sărbătoarea gândindu-se c-o pierduse, c-o scăpase din mână, că nu-și impusese autoritatea pastorală exact când era mai mare nevoie, că nu știuse, greșind undeva, s-o scoată din marasmul legăturii dubioase, în care, pare-se, căzuse iarăși, fiindcă altfel cum s-ar putea explica fuga ei decât printr-o mare, adâncă rușine?

Și cât de frumoase fuseseră Paștile anul acesta, primul an când el și nu Dima bătuse de trei ori în ușile închise ale bisericii, spunând cu glas grav vorbele ușor schimbate ale psalmistului: „Deschideți, boieri, porțile voastre să intre împăratul slavei!”, iar Nuțu, de după uși, mai treaz ca oricând, se răstise ca un bun actor: „Cine este împăratul slavei?” și el răspunsese: „Domnul cel mare, Domnul cel tare, acesta este împăratul

slavei, stăpânul cerului și al pământului”, și ușile se deschiseseră și-n cadrul lor apăruse, fericit că mai apucase o înviere, Nuțu, bărbierit la sânge, cu un petic de ziar uitat peste una din tăieturi, un petic, ar fi putut să jure, din ziarul *Sportul*. Spre deosebire de localitățile din jur, în satul lor slujba de Înviere nu se făcea la miezul nopții, ci, dintr-o pricină neștiută, de demult, la cei dintâi zori ai zilei, când cerul prindea să se răzbune spre răsărit. La miezul nopții se trăgeau clopotele și adolescenții satului, exasperând șeful de post, pușcau cu carbid pus în cutii de vopsea, umplând văzduhul de zvonuri războinice. Apoi luminile de la ferestre se stingeau una câte una și o oră, două, satul era cuprins de somn. El nu se culcase în noaptea Învierii, își făcuse rugăciunile și ieșise în cerdacul casei, să fumeze. Noaptea era senină, liniștită. Dinspre cuptoarele de cărămidă răspândite prin curți mai suia spre stele, purtat de vagi adieri, mirosul de miel fript. Pașii câtorva navetiști întârziați sosiți cu ultimul tren, încărcați de pâine și pachete de margarină, își purtau ecoul pe ulițe.

El sta în cerdac și fuma, plăcându-i că stă în cerdac și fumează. Ca și cum ar fi vegheat. Păstorul și turma. Undeva, în dreapta, înspre balta râului, o oiță își făcea de cap.

La unu și jumătate se-aprinsese înspre centrul satului prima lumină. Era, sigur, la casa coratorului. Coratorul ducea primul pasca și după el se înșirau ceilalți fruntași. În dreptul coșărcilor lor înalte, acoperite de învelitori scumpe, lucrate de mână, se scotea din biserică și se așeza masa cu *Evanghelia*. Apropierea de masă și de preotul ce ținea d-acolo predica dădea adevărata, ascunsa ierarhie a familiilor satului. Rareori cei ce fuseseră și rămăseseră de neam mai slab ori noii parveniți îndrăzneau să ocupe locurile din fruntea celor două șiruri paralele de păști în capul cărora se așeza masa darurilor, locuri aparținând prin tradiție

„bocotanilor”; ei, umilii, se scurgeau spășiți spre coadă, recunoscându-și o dată, o singură dată pe an, originea proastă. Imixtiunea disperată a coșărcii vreunui necăjit între coșărcile de elită era comentată ironic și de-o parte și de alta zile de-a rândul, iar imprudentul, când era prins în mijlocul mai multora la bufet, în tren sau pe șanț, era rugat să povestească ce-a zis popa în predică, fiindcă el fusese aproape de masă și ăilalți de mai încolo n-auziseră prea bine. Și se simțise bine acolo? Parcă-l bătuse și primarul pe umăr și-l întrebase: „Tu cum o mai duci, măi Gheorghe? Mai ai capra aia neagră?”, și-l țineau tot așa încât omul ajungea să-și blesteme clipa ori nevasta care-l îndemnase să-și pună pasca între tâlharii aceia cu avere.

Pe la trei, când aproape toate casele aveau ferestrele luminate, ațipise în scaun. Îl trezise Getuța, speriată: „Tu aici ai stat? Eu credeam că citești în cameră.” Ei, în ultima vreme o lăsase mai moale cu lectura. Citești, citești, și tot aia e. „Hristos a-nviat”, spuse el zâmbind. „Adevărat c-a-nviat. Hai în casă, ești vânăt de frig.”

În trăsură moș Buie îi spuse cu glas scăzut, plin de admirație, că pe la trei și-un sfert în curtea bisericii apăruse un mare ștab de la județ, ce-și avea părinții aici. Nu, nu va intra în sfântul lăcaș, nu intrase nici în urmă cu doi ani când mai venise la Înviere, va aștepta afară... Da’ oricum venise, ținea la obicei, își aducea aminte de copilărie, pușcase și el cu carbid... La predică și la stropirea păștilor va sta și-apoi se va duce la casa părintească, va ciocni un păhărel de țuică și va mânca miel umplut — „îi place umplutura, am fost prieten cu el”, adăugase modest moș Buie — iar la opt dimineața va fi înapoi la județ, la datorie. Trecuseră pe lângă o gospodărie în curtea căreia se deslușea într-adevăr o „Dacie” neagră și-apoi îl văzuse și pe om în fața bisericii, vesel, înconjurat de notabilitățile comunei și, urmând sfatul lui moș Buie, dăduse mâna cu el înainte de-a intra în altar

să se îmbrace; însă micul eveniment nu-i trezise altceva decât un ușor sentiment de inconfort; îl sâcâia; cu totul altundeva îi stătea gândul. N-o zărise în mulțimea ce aștepta lângă păști când înconjuraseră cu alai biserica și nici înăuntru, în timpul slujbei. Se gândise cu o spaimă de care el însuși rămăsese surprins că Ana n-o să vină la Înviere. Și-n timp ce-n scoruș coriștii stimulați de prezența afară a șefului de la județ cântaseră din toți rărunchii „Hristos a-nviat”, să se audă, el se întreba mereu ce s-a întâmplat, ce era cu femeia asta, de ce nu venise în biserică. Abia la sfințirea păștilor, înaintând prin iarbă pe culoarul flancat de lumânări aprinse, o văzuse stând cam pe la mijlocul primului șir, nici între fruntași, nici între pârliți, și dintr-o dată tot ceea ce nu observase până atunci, cerul împurpurându-se spre miazăzi, lumina lumânărilor jucând pe culorile ouălor din coșărci, bruma de pe iarbă, bocancii făcuți lună ai lui Nuțu, care mergea înaintea lui strângând păștile, chipurile îmbujorate ale oamenilor, totul îi sărise în ochi cu un fel de patos și-n clipa aceea lumea, în elocvența ei, aproape îl duru. Stropise cu mănunchiul de busuioc coșarca, împrăștiind cu dărnicie apă sfințită în stânga și-n dreapta, o privise drept în ochi cu simpatie, ca pe-o veche cunoștință, ba-și permisese chiar să-i spună ceva fără importanță lui Lae, care stătea acolo. „Apăi...”, făcuse bărbatul, uluit de-atâta considerație ce-i arăta popa, și începuse să râdă; da, moș Buie nu se înșela, Lae era tăntălău bine. Ținuse apoi și predica, o predică avântată și nițel confuză cu aluzii binevoitoare la frumusețea și puterea fără de preț a obștii care în marea sărbătoare adună la un loc pe mai toți fiii satului; și lauda acelora care, indiferent ce-au ajuns, nu uită de unde-au plecat și vin cu dragoste și sfială la acest praznic împărătesc să ciocnească, după datină, un strămoșesc ou roșu. La sfârșit, când oamenii ieșeau perechi-perechi în drum, oaspetele

se apropiase și-i spusese zâmbitor că se bucură să vadă că Dima are urmașul meritat. Apoi, făcând câțiva pași împreună, îl întrebase dacă era adevărat c-au întâmpinat oarecare greutăți cu o repartiție de ciment pentru gardul din jurul bisericii. Da, era adevărat. Atunci, sugerase oaspetele, să treacă după sărbători coratorul Pop sau careva din Consiliu pe la el pe la birou. Și, încă o dată, îi făcea plăcere să știe că satul are un preot așa tânăr și instruit. El mulțumise bâlbâind ceva fiindcă tocmai văzuse peste umărul importantului personaj pe Ana și Lae cotind pe ulița spre baltă. Era puțin mai înaltă decât bărbatu-său. Amărăciunea resimțită în biserică îi reveni instantaneu și-n trăsură trebui să facă adevărate eforturi pentru a răspunde cât de cât întrebărilor pe care, de pe capră și de-alături, i le puneau cu schimbul moș Buie și Getuța, interesându-se ce-a spus, ce-a promis fiul satului.

A cincea țigară. Se termină pachetul până apare nenorocita asta. Dacă mai apare. Iar pești — ioc. Nici o bătaie. De-atunci. Urcă pe buștean și-n clipa următoare se și lăsă jos. Venise. Era ea. Ea trebuia să fie. Luă binoclul și se ridică încet. Sigur. Ea era, ar fi recunoscut-o, cum se spune, dintr-o mie. Se uită la ceas: zece și patruzeci. Poftim, ora de venit la câmp a țărăncii române! De-aia merg lucrurile așa cum merg.

Se așeză pe buștean. Venise deci. Buuun... Acum să mediteze ce să facă. Ce-i de făcut? — vorba lui Lenin. Ea începuse să sape dinspre capătul celălalt al ogorului și-ntr-un sfert de ceas va fi aici, lângă mal. Se sculă și, prinzându-se de crengile tufelor de salcie, se cațără pe peretele de lut până deasupra, strecurându-se pe burtă în iarbă. Parc-ar fi la o aplicație de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei. Privi din nou prin binoclu. Numai ea și moșneagul pe tot câmpul. Acuma și boșorogul ăsta ar fi cazul s-o-ntindă acasă, să lase de săpat și generațiilor viitoare. Doar n-o vrea să

sape toată ziua. Sunt greu bătrânii de pornit, dar de-i pornești... Rupse un fir de iarbă cu dinții și-l mestecă. Reglă claritatea imaginii. Ana era îmbrăcată cu o rochie cam dărăpănată și-un jerseu negru. Pe cap, o năframă de culoare deschisă, nedefinită. În capătul șirului, pe unde trebuia să fie cărarea spre sat, își lăsase ceva semănând a sacoșă. Venea aplecată, săpând iute. Urmări rândul pe care era și-și dădu seama că va ieși puțin mai în stânga de locul unde stătea el. S-ar putea să nu-l zărească de tufe. Important era ca ea să-l descopere prima, nu el să-i iasă în întâmpinare. Se trase din iarbă și lunecă pe povârnișul malului înapoi lângă undițe. O apucă pe cea argintie și recuperă. Din râmă mai rămăsese un ciot albicios, zbârcit. O schimbă și lansă. Ei, acum să prindă o mușcătură zdravănă, să-l vadă ea cum dansează cu peștele, cum îl duce până la minciog. N-are el norocul ăsta.

Sui precaut pe buștean și înălță capul. Mai avea vreo șaptezeci de metri și ajungea. Oare ce-o crede când o da cu ochii de el? Doamne miluiește, popa prinde pește. Sări pe prundiș, își scoase binoclul de la gât și-l puse în geantă. Se aplecă și se spălă pe mâini, pe față. Prinse de sfoară juvelni- cul și-l săltă puțin afară. Cleanul se vânzoli speriat, lăsându-se pe-o parte și lățind coada ca un evantai. Îl lăsă înapoi în apă și se așeză pe buștean. Măcar unul să mai fi prins.

Auzi loviturile înfundate ale sapei apropiindu-se din stânga. Se gândi să fluiere sau să tușească, s-o facă atentă când va ajunge lângă mal, să nu cumva să-ntoarcă pe alt rând fără să-l observe, dar apoi își aduse aminte de zgomotul ce-l făcea mulineta sovietică și luă în mâini lanseta roșie, învârtind mica manivelă. Se auzea de la o poștă, ce să mai fluiere. Coropișnița era neatinsă. O scoase totuși din ac și puse alta. Azvârli și lăsă lanseta pe suport. Ciuli urechile. Nu mai auzea sapa. Întoarse capul.

Îl privea. Sta în picioare profilându-se pe cerul vânăt — ia te uită, nici nu băgase de seamă când se

înnorase — și-l privea. „Aaa” — zise el mirat — „tu ești, Ană? M-ai speriat. Ce faci aici?” O surprinse căutând iute în lături cu ochii, înspre moșneag. „La sapă”, răspunse ea. „Ai pământ în locurile astea? N-am știut.” „Da, avem niște mălai.” Avem. Nu am. Avem. Ea și Lae. „Atunci suntem oarecum vecini. Pe-aici vin și eu la pescuit.” „Aici?” făcu ea. „Aici sau mai în jos sunt locuri bune, vin des.” „Nu v-am mai văzut.” „Da’ tu ai mai fost în luncă?” „Am fost săptămâna cealaltă.” „Când?” zise el. Ea tăcu puțin: „Cred că joi. Da, joi. Avem niște cartofi mai încolo.” „Eu joi n-am fost, am fost sâmbătă”, spuse el și se gândi că discuția ar cam trebui să se încheie, ce să-și mai spună? „Joi era un pescar aici”, zise ea. „Unde?” făcu el. „Acolo, chiar unde stați dumneavoastră.” „Îl cunoști?” „Nu, nu-i de la noi din sat. Era cu o motoretă.” El tresări: te pomenești... „Cum arăta?” întrebă. „Nu m-am uitat așa bine...”, răspunse ea. Era mai bătrân și... nu mai știu... un om.” „Era îmbrăcat cu o salopetă?” „Da”, își aminti ea. „A umflat o barcă de cauciuc și-a trecut dincolo.” El era! Clar. Dacă avea și barcă... Precis ochise locul de vizavi și trecuse la știucă sau avat. „N-ai văzut, avea undițe multe?” „Nu știu”, zâmbi ea, „că n-am șezut să mă uit. L-am văzut numai că stă acolo și umflă barca.” „Îl cunosc pe om”, zise. „El m-a-nvățat să pescuiesc.” Ea privi din nou spre câmp și-și mută sapa în mâna dreaptă. „Te-am ținut de la treabă”, zise el observând mișcarea. „Mai ai mult?” „Nu, că-s numai câteva rânduri. Da’ nu știu dacă mai rămân. Văd că vine vreme grea.” Se uită și el spre cer. Asta-i mai lipsea, să-l facă ciuciulete. „Nu vine spre noi, nu te teme. Se vede după cum bate vântul, norii trec încolo. Poți lucra liniștită.” Ea stătu un moment nehotărâtă, apoi se-ntoarse și începu să sape. Ca să facă și el ceva, scoase lanseta roșie pârâind din mulinetă și schimbă coropișnița cu un boț de mămăligă, apoi își aprinse o țigară.

Până va reveni, va trece oarece timp. Și-i va apuca și ploaia, norii se îngrămădeau încoace, nu încolo, cum mințise el. Dacă începe să plouă când ea va fi spre capătul celălalt al ogorului, poate nici nu se mai întoarce, o ia pe cărarea spre sat prin porumbiște, e mai aproape pe-acolo decât pe lângă râu. Mda, la asta nu se gândise. Sări pe buștean și strigă: „Ană, n-ai cumva apă de băut la tine?” Ea se opri și întoarse capul: „N-am. Da’ dacă vreți, am niște mere. Să v-aduc?” „Lasă, nu acum, când vii cu rândul”, zise el. Ea privi cerul tot mai întunecat și-și reluă săpatul. Rămăsese singură pe câmp, moșul o tulise. Ăștia bătrânii, cu reumatismele lor, simt apropierea furtunii mai ceva ca hârciogii. Bine că plecase.

I se păru că vârful roșiei mișcase. Stătu atent, încordat, cu palma pe mâner, dar nu se întâmplă nimic. Toată ziua de fapt nu se întâmplase nimic. Ce, asta fusese discuție? Ce faci aici? La sapă. Ai pământ prin locurile astea? Da, avem mălai. O tâmpenie. În loc s-o-ntrebe fără atâtea înconjururi de ce nu venise la spovedanie, de ce-l ocolea, cu ce-i greșise de se ferea în biserică să-l privească, el se lăudase că-l cunoaște pe pescarul cu motoreta. Parcă asta-l durea pe el, că are ăla motoretă și barcă... Și ce bine-i stătea cu năframa legată la ceafă, cu jerseul acela jerpelit, negru... Îmbrac-o pe Raquel Welch așa, pune-i niște tenișі descleiați în picioarele goale, dă-i o sapă-ntr-o mână și-o traistă-n cealaltă și planteaz-o-ntre buruieni, pe tarla, să vedem dacă mai inspiră ceva cuiva...

Prima picătură căzu aproape de mucul azvârlit în apă. Apoi alta și alta, rare și mari, clipocind. Strânse rapid telescopica argintie și-o vârî în husă, lăsând afară numai bățul roșu cu mulineta rusească. Pe-asta putea să plouă, să ningă, s-o trăsnească, rezista la orice, cârâia la fel, imperturbabilă. Se uită pe câmp și-o văzu pe Ana fugind spre cărare, apucând sacoșa sau traista sau ce era și întorcându-se tot în fugă spre râu. Zâmbi.

I-aducea lui mere. Fusese inspirat cu apa de băut, cu setea lui inexistentă. Deasupra siluetei ei în alergare un fulger lung se-ntinse la orizont ca-ntr-o poză de abecedar și imediat pe urmele lui, Sfântul Ilie își hurducă grozav căruța prin hârtoapele și rătăcăniile raiului. Doamne apără și păzește. Nu mai era de stat. Sări pe prundiș și începu să recupereze repede firul. Ana apăru sus pe mal. În mână ținea un măr. Arăta cam speriată. „Eu mă duc, părinte”, zise. „Stai că vin și eu”, răspunse el. „Să știi că mi-ai purtat noroc. Cât ai săpat tu, am prins un clean.” Desfăcu forfacul, îl înfășură pe o rolă mică, demontă bățul în bucăți, înghesuindu-le în geantă. Scoase juvelnicul din apă, își aruncă geanta pe umăr și se uită în jur. Nu uitase nimic. Ea îl aștepta, zgribulită. Vântul îi lipise rochia de trup. Să-l aștepte, și el o așteptase destul. Se cațără pe mal mânjindu-se de lut pe pantaloni și ieși lângă ea în genunchi. Acum să-i vadă cineva, ea în picioare, cu sapa în mână, el în genunchi, cu peștele săltând bezmetic lângă gleznele ei prelungi, ude. Glezne de rasă. Pursânge românesc. Se ridică și observă că zâmbește: „Pentru atâta ați venit până aici?” Se uită și el la cleanul ce-și da duhul. I se păru cam pricăjit. „Se mai întâmplă”, răspunse cu o ușoară iritare. „Hai pe lângă râu, ajungem mai repede.” „Nu luați?” „Mulțumesc”, spuse și apucă mărul.

Porni pe cărarea dintre ogor și tufele de salcie mărginind apa. Fulgerele se întețiseră, tot cerul negru dinspre apus se lumina pe-ntinderi uriașe, ca și cum Dumnezeu s-ar fi amuzat apăsând curios pe butonul unui blitz nou, japonez. La developare, el și Ana, două făpturi mergând aplecate pe câmp. Ploaia însă nu-și dăduse drumul, dar se vedea deja pânza de apă măturând dealurile ce se profilau în dreapta. O auzea lipăind în spate cu tenișii ei străvechi și se simți cuprins de o înduioșare zâmbăreață: erau ca bărbatul și femeia lui prinși de-o furtună la muncă și grăbind spre casă cu

gândul la geamurile lăsate deschise, la fânul nestrâns din ogradă, la scroafa legată pe șanț... Întoarse capul și surprinse ceva deznădăjduit pe fața ei, cum îl urma cu privirea în jos, căutând cărarea firavă, potopită de ierburi. S-o fi temând să n-o trăsnească; dacă bate, Dumnezeu nu bate cu paru'... Un trăsnet așa, mai mic, un trăsnet-avertisment ar fi meritat și el, nu-i vorbă, cine-l pusese să bată de dimineață coclaurile? Și fără nici un rost, numai ca să schimbe două vorbe cu necăjita asta frumoasă.

Răpăitul urgiei îi ajunse cu câțiva metri înainte de locul unde-și ascunsese bicicleta. Făcu un salt în tufe, se aplecă, puse mâna pe ghidon și vru să se ridice, când vederea colibei de-alături, în formă de cort, cu saci de polietilenă învelind acoperișul, coliba pescărească pe care o descoperise mai în primăvară și unde se gândise să vină cu Getuța, îl opri. „Ana", strigă hotărât, „vino-ncoace!" Lăsă ghidonul și intră la adăpost. Ea apăru în deschizătura dintre crengi și-ntâi nu-l văzu. Apoi dădu cu ochii de el șezând întins pe paie și tresări. „Să stăm aici până trece ploaia. Hai, nu-ți fie teamă. Oricum nu putem merge peste câmp cu fulgerele astea. Eu sunt și cu bicicleta." „Bate gheața", zise ea. „Păi vezi? Hai șezi, nu mai sta acolo să te ude", și se trase în fundul colibei, făcându-i loc. Ea se mai uită o dată spre sat, apoi păși aplecându-se pe sub ramurile salciei și se așeză lângă el, cu picioarele strânse într-o parte, netezindu-și rochia peste genunchi. „Ce vreme!" — făcu el, învârtind un pai între degete. „Potop, nu alta." „O să strice mălaiul", zise ea, uitându-se afară. Da' praf să-l facă, gândi el, numai să nu se oprească. Ține-o, Doamne, ține ploaia măcar două ceasuri. Bucăți de gheață rotundă, cât ouăle de porumbel, se rostogoleau pe povârnișul malului, iar suprafața râului clocotea ca o fiertură gigantică. „De ce tremuri așa? Ți-e frig?" „M-a udat puțin", răspunse ea. „Uite, ia asta, eu sunt obișnuit." „Nu,

nu, nu mi-e frig”, se-mpotrivi ea, dar el își scosese deja haina și i-o puse pe umeri. „Dar nu mi-e frig, părinte.” „Atunci de ce tremuri?” Ea nu răspunse, ocolindu-i privirea. Și ce gene avea! Parcă nu e țărancă din sat, parcă e țărancă din cărți, gândi el. „S-a mai oprit”, zise ea. „Haideți să mergem.” „Cum să se oprească? Nu vezi ce prăpăd e?” „Cine știe cât ține”, zise ea. Foarte bine. „Nu poate ține mult”, zise el. „Ploile de vară trec repede.” Ce prostii spunea. Ploile de vară trec repede. Ea ședea la zece centimetri de piciorul lui drept și el spunea prostii. „Ană”, zise răsuflând adânc, „de ce n-ai mai venit la spovedanie?” Ea înălță capul și pentru prima oară îl privi: „N-am mai putut.” „De ce? Ți-a fost rușine?” „Nu, nu.” Își coborâse iarăși ochii. Intrase iarăși în somnul ei de ziuă. „Atunci de ce?” Ea nu răspunse. „De mine nu trebuie să-ți fie rușine...” începu el și se opri brusc, fiindcă în minte îi veni, absurdă, continuarea: eu ți-aș putea fi tată. I-ar putea fi pe naiba. Cel mult un frate, un verișor mai mic. „Măcar te-a ajutat cu ceva ce ți-am spus atunci?” „Da.” Tăcu o clipă, apoi zise: „Lucrul acela... s-a mai întâmplat?” Ea îl privi, ce ciudat, ca și cum i-ar fi fost milă de el, și clătină din cap: „Nu”. Tot e bine, gândi. Să se știe că acela ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui va mântui suflet din moarte... Deși, ce-o costa să mintă? „Atunci nu-nțeleg: de ce n-ai putut să vii?” „N-am vrut să fac rău”, zise ea încet. „Cui să faci rău? Ție?” „Mie ce rău să-mi mai fac? Mi-am făcut destul.” „Atunci cui? Omului acela?” „Nu, părinte, nu”, zise ea. „Dar cui?” „Dumneavoastră.”

Hopa. Na, poftim. Cine-ar fi crezut. „Mie? Cum să-mi faci rău mie? Și ce tot mă iei cu dumneavoastră, cu părinte? Mă faci să mă simt de optzeci de ani, ca Dima. Nu sunt așa bătrân.” „Nu, nu sunteți”, zâmbi ea. „Aici, cât vorbim, să-mi spui Emilian. Sunt mai tânăr ca tine. Hai, zi, să te-aud, Emilian.” „Emilian”, zise ea. Ce straniu sunase. „Și spune-mi, cum îmi faci mie rău?” Pe

chip îi reapăru expresia aceea de deznădejde. „Nu știu... așa am crezut... după ce m-am spovedit, v-ați uitat nu știu cum...” „Te-ai uitat nu știu cum”, o corectă el. Ea înghiți și reluă privindu-l fără să clipească: „Te-ai uitat.” „Atunci, chiar în ziua când te-ai spovedit?” „Și atunci... și-n toate duminicile... și vă opreați unde stăteam eu în bancă...” „Te opreai”, zise el. „Așa, da”, zise ea, „și știam când în predică îmi... vorbeai... numai mie.” El sta nemișcat și i se părea că visează. „Eu nu știu ce am”, șopti ea și două lacrimi mari îi țâșniră deodată pe obraji, „parcă sunt blestemată... de-asta n-am mai venit...” „Ai văzut că mă uit la tine altfel decât la restul oamenilor?” Ea încuviință ștergându-și lacrimile cu colțul năframei. „Așa se uita și... celălalt?” „Da.” „Cum?” „Cu drag”, murmură ea. Simți cum îl ia cu frig. Sau era numai un fel de descărcare în corp, o destindere prelungă. „Da, așa e”, se auzi vorbind, „așa mă uit. Și azi am venit la râu numai pentru că știam că vii și tu acolo la sapă și-n predici am vorbit de multe ori numai pentru tine. Am făcut rău?” „Da”, șopti ea. El privi crengile încărcate de stropi, auzi ploaia domolită foșnind deasupra pe sacii de polietilenă, văzu apoi peștele mort în juvelnic. Întinse mâna. Degetele îi tremurau. Îi atinse tâmpla, obrajii umezi. „Nu trebuie”, șopti ea, dar nu se îm-potrivi. Se uită numai cu o implorare mută în ochi când o luă în brațe. Trebui s-o sărute pe pleoape ca în sfârșit să-i închidă. Murmura întruna: „Părinte... Emilian... nu trebuie... nu trebuie...” O întinse lângă el, amețit de mirosul părului ce scăpase de sub năframă. Se răsuci pe-o parte și simți că-l jenează ceva în coapsa stângă. Continuând s-o sărute, își scoase încet o mână de după talia ei și pipăi locul. Mărul, îl uitase în buzunar. Uitase să-l mănânce, îl scoase cu două degete și-i făcu vânt mai încolo, stăpânindu-și un zâmbet: îl va mânca după.

* * *

Se întâlneau cam o dată pe săptămână, uneori de două ori, după cum putea ea. Nu vorbeau mult, deși el ar fi vrut la început să dea legăturii lor, măcar în ceea ce-l privea, un aer cât mai natural, mai camaraderesc cu putință, pentru a scăpa de senzația apăsătoare ce i-o dădeau tăcerile ei lungi și răspunsurile monosilabice. Încercase s-o atragă în mici bârfe despre ceea ce se mai petrecea prin sat sau s-o facă să povestească întâmplări dinaintea venirii lui în comună, dar nu reușise. Nici când o rugase să-i vorbească despre răposatul taică-său, despre Pătru și necazurile lui, crezând că așa își va da drumul, nu izbutise să scoată de la ea mare lucru. Părea mereu cu gândul altundeva și singurul moment când o simțea în fine alături de el era efectiv cel al îmbrățișării.

Dar asta compensa totul, toate riscurile pe care era silit să și le asume ca s-o vadă, căci puține lucruri pot fi păstrate la nesfârșit în taină într-un sat. Când o lua în brațe și ea îl privea cu aceleași pupile temătoare ca prima oară, când simțea mlădierile instinctive ale corpului ei lung și tânăr sau fura cu coada ochiului albul mat al piciorului dezvelit, își pierdea capul ca un adolescent. Ea nu știa să sărute, n-avea „tehnica" și inventivitatea în fond apatică a Getuței, dar pe el tocmai asta îl tulbura, simplitatea, lipsa micilor tertipuri erotice ce zgândăresc și augmentează plăcerea, făcând-o artificiu. Era și foarte pudică și s-ar fi putut spune că niciodată n-o văzuse pe de-a-ntregul; mereu avea o mișcare de ascundere, o sfială în fața goliciunii și la un moment dat când, curios, el mersese prea departe cu mângâierile, ea, roșie ca focul, se-acoperise pur și simplu cu corpul lui, ascunzându-se și rugându-l apoi să nu se uite până se ridică. E drept că nici n-ar fi avut răgazul să se contemple reciproc prea mult în locurile unde se întâlneau, când la fiecare foșnet de frunze, la fiecare zgomot îndepărtat, ea — și ca să fie sincer, și el uneori — tresărea și înălța capul, ascultând ca

o ciută. Însă exact acest perpetuu provizorat, aceste iubiri în fugă, iubiri de campanie, aceste dăruiri care nu ajungeau niciodată la sațietatea și plictiseala resimțite de două corpuri goale ce se mișcă de la pat până la baie și înapoi în intimitatea inviolabilă a unui apartament în penumbră, aceste săruturi aproape caste și coapse acoperite în grabă îl fascinau, încât ajunsese ca zilele cu Ana să le marcheze în Calendarul creștin-ortodox din bucătărie prin puncte mici făcute cu creionul, și era de-ajuns ca seara să vadă de pildă în dreptul celei de-A Treia Aflări a Capului Sfântului Ioan Botezătorul, luni, 25 mai, semnul cu pricina, ca să afle și el în memorie toate amănuntele legate de întâlnirea de atunci. Sărbători, în înțelesul pe care era el tentat să-l dea acum cuvântului, nu mai erau duminicile și praznicele din cursul săptămânii, ci ale puzderiei de mucenici și cuvioși și sfinți mai mici, Sfânta Mucenică Achilina, Sfântul Trifilie, Cuviosul Samson și Sfântul Mucenic Anet, Cuviosul Toma și Acachie, Sfântul Mucenic Chiriachi, în dreptul cărora era pus, discret, acel *schwerpunkt* al iubirii lor.

Își da în același timp seama cu uimire că nu aflase despre ea mai mult decât știuse imediat după ploaia aceea providențială. Trupul ei nu numai că nu se descoperea întreg, dar nici nu-i dezvăluia nimic. De fapt, n-o cunoștea. Ce-o făcea să vină în locurile unde-o aștepta, de ce de fiecare dată când o apropia în ochi i se aprindea o luminiță înspăimântată, ce credea despre tot ce se-ntâmplă între ei — habar n-avea. La biserică stătea în aceeași bancă — acum însă se ferea el să se uite-ntr-acolo ca să nu dea celorlalți prilejul nici celei mai vagi bănuieli — părea că duce viața oricărei femei din sat, că nimic nu se schimbase pentru ea în curgerea egală a zilelor, săptămânilor, lunilor. Sau cel puțin nu arăta. Ar fi vrut să vadă uneori la ea un semn înviorător de cochetărie, o bluză, o rochie nouă, să audă că făcuse undeva între femei,

la C.A.P., la gogoșarii lor, o glumă, că spusese o vorbă de duh, cum îi mai spunea Getuța despre cutare muiere; nimic. Parcă nu trăia. Și cu toate acestea, cu adevărat uluitor pentru el era că nimeni în sat nu băga de seamă cât e de frumoasă. La Rusalii, la sfințirea țarinii, când ea, ca toate celelalte, veni să sărute crucea, era atâta fervoare și tristețe în felul cum își apropiase buzele de trupul dezgolit al acelui Hristos pitic din argint încât el, privind-o, uitase să spună ce se cuvenea, stârnind tusea mirată a lui Simion diacul. Și totuși, nimeni n-o vedea, nimeni n-o observa. Nici măcar moș Buie. Își luase odată inima-n dinți și remarcase-n treacăt ce femei frumoase are satul. Pomenise vreo două-trei care erau mai trupeșe („Buuune, îîî...” gemuse aprobativ moș Buie), apoi aminti și de Ana. „Ana lui Pătru?” — făcuse moș Buie. „Ana nu-i frumoasă, Ana-i năcăjită.” „Da’ are totuși, așa, un chip interesant, plăcut”, insistase el. „Nuuu”, se strâmbase moș Buie. „Ana-i cu Lae”, și asta sunase ca o sentință definitivă. Parcă aveau toți orbul găinilor.

Se descălță și-și lăsă picioarele în apă. Oricum, prinsese doi somotei, își făcuse porția pe ziua de azi, iar peștii păreau că se mutaseră toți dincolo, spre malul jos al insulei. Era o adevă-rată vânzoleală în partea aceea. Sigur, știuci. Ce-ar fi să treacă, să-ncerce la lingură. Trebuie că râul era mic, văzuse mai devreme bivolii traversând, apa abia le ajungea la burtă. Și pe insulă nu fusese cu Ana. Poate găsește vreun locșor. Aici ar fi fost în siguranță. Inspectează terenul și data viitoare îi spune unde să vină. Dar cum să treacă ea, ce motiv să aibă ca să ajungă dincolo? Dac-o vede cineva? Ei, și? Fusese după mure, după zmeură, ce, n-avea voie? Nu ținea... Cânepa! — se lumină deodată. Ana avea cânepă aici lângă porumb și-n câteva zile trebuia s-o smulgă și s-o pună la muiat. Nici că se putea ceva mai bun pentru asta decât lângă insulă. Apă mică, nisip pe fund, lemne pentru pari câți

vrei. Și din când în când ai de ce trece: ca să vezi cum stă cânepa. Asta era. Chiar la întoarcere îi va lăsa un bilet la locul știut, lângă fântâna vitelor din capătul satului, în scorbura unui tei, pe lângă care trecea drumul spre luncă. Când nu puteau vorbi, și nu prea puteau, că prilejuri de a rămâne singuri în mijlocul satului n-aveau și el, din prudență, nici nu le căuta, îi lăsa câteva rânduri în scorbură, cu un teribil de amuzant sentiment de aventură, de participare la o vastă conspirație, în care-i spunea după-amiaza când o va aștepta și unde. De obicei ea venea și ce-l fermeca de fiecare dată când o vedea apropiindu-se nu era atât certitudinea că peste câteva clipe vor fi împreună și el îi va mângâia tâmplele, obrajii, îi va închide pleoapele, cât gândul că ea trecuse pe la scorbură și, uitându-se speriată în jur, vârâse mâna după bilet, ca Nică a lui Ștefan a Petrei după pupăză. Uita atunci de obscurul reproș ce se năștea uneori în el privind-o pe neștiutoarea Getuța, uita și de gelozia stupidă de care nu putea scăpa când își aducea aminte de *celălalt*, de *precedentul* (nu aflase nimic nici în privința aceasta, decât că insul plecase, că nu mai era în sat; ori de câte ori aducea vorba despre el, ea tăcea și pălea atât de tare, încât lui îi era frică să nu leșine; renunțase să afle cine-a fost; oricine-ar fi fost, numai prost nu era dacă observase ceea ce și el descoperise la Ana, asta trebuia s-o recunoască; una peste alta, bine că dispăruse; ducă-se pe pustii), uită și de faptul că anul acesta nu se mai dusese să se spovedească la protectorul său, părintele protopop, tot gândindu-se dacă să-i spună ori nu ce pățise. Păcatul său era, desigur, grav și cine știe cum ar fi reacționat bunul părinte, iar a nu-i spune, a trece peste povestea cu Ana i se părea și mai grav și-abia atunci — era convins — ar fi simțit și-ar fi trebuit să suporte în toată greutatea ei povara rea a vinovăției.

Căci, la drept vorbind, acum nu se simțea *foarte* vinovat. Ce se-ntâmplase atunci pe ploaie fusese

atât de aiuritor încât, mergând spre casă după ce se despărțise de Ana lăsând-o s-o ia înainte, nu-i venise să spună, cum ar fi fost cazul, „Iartă-mă, Doamne, miluiește-mă, îndură-te de mine, păcătosul”, ci pur și simplu să-i mulțumească acolo pe loc, pe câmp, în genunchi, ca și cum El l-ar fi ajutat să trăiască ce trăise, El i-ar fi împins-o pe Ana în brațe. Și oare chiar așa de neiertat era dacă în clipa aceea de calmă fericire gândul lui se înălțase spre cer, mulțumind înfiorat? Nu zice oare David, subtilul David, strecurând, în chiar momentul când își pune cenușă în cap cum numai el știe, un avertisment serios Domnului, nu zice „Că nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine. *Și în iad cine Te va lăuda pe Tine”*?

Se dezbrăcă și-și puse hainele lângă lansete. Luă de pe jos un băț uscat și măsură adâncimea apei. Până-n genunchi, dar pe fund erau bolovani. Ieși sus pe mal și-o luă spre vadul bivolilor. Porumbul Anei, crescut cât el, făcuse știuleți. Nu puteau însă veni aici, era mereu un du-te-vino prin luncă. Așa-i vara, oamenii stau mai mult pe câmp. Cam toate locurile lor deveniseră nesigure, și coliba unde te puteai trezi cu pescari orășeni sosiți să-nnopteze acolo, și moara părăsită unde apăruseră din senin niște corturi, și păduricea de stejar în care făcea excursii educatoarea cu copiii. Poate din cauza asta nu mai venise ea în ultimele două dăți, se temea și avea dreptate. Nu trebuiau să riște. Trebuia găsit un loc sigur. Insula. Nu se cultiva nimic, nu sta în calea nimănui, nu aparținea nimănui. Și ce vegetație creștea pe ea! Adevărată junglă. Zece perechi n-ar putea fi văzute de la câțiva pași, darămite una.

Coborî malul lângă vad și intră în apă. Era caldă. Înainta în șuvoi și se stropi pe brațe, pe umeri. De vizavi, de pe insulă, un bivol tolănit pe prundiș îl privea alene, rumegând. O să-l alunge, ca să dea cu lingurița de pe toată întinderea plajei. Apa îi ajunsese la brâu, curentul era puternic, dar

pe fundul nisipos tălpile fixau bine fiecare pas. Cum de nu se gândise mai devreme la insulă. Vara se apropia de sfârșit și-n curând vor găsi tot mai greu unde să se adăpostească. În timpul din urmă aici ar fi fost ideal. Apa îi dădu un ghiont ușor în spate, între umeri, și el, ca-ntr-o joacă, ridică genunchii lăsându-se dus lin un metru sau doi, apoi căută cu tălpile fundul. Nu-l mai găsi. Înălță bărbia, scoase brațele și se-ntinse cât putu, uimit. Râul îi veni o clipă peste creștet, dar el se smuci afară, ieși aproape jumătate din apă și-n timp ce cădea la loc văzu că fusese purtat deja până-n dreptul lansetelor, le zări lunecând cu malul în urmă și-abia atunci frica tresări în el: știa că mai jos apa e adâncă. Se lăsă dus la fund ca să se împingă cu tălpile în sus și i se păru că atinge nisipul după o veșnicie. Încercă să se ridice la suprafață și reuși atât cât să ia o gură de aer și de stropi și să se gândească: mă-nec. Apa veni din nou peste el și el stătu o clipă chircit, nemișcat, apoi tot corpul începu să lupte energic, furios cu corpul inert, moale și dens al râului. Ceva prinse să scâncească, să plângă în el, cum să moară așa, și înălță un braț căutând un sprijin dincolo de apă, afară, spre cer. Pieptul și fălcile încleștate îi cedară, începu să bea apă și se gândi că acum ar trebui să-i apară în minte, derulându-se fulgerător, toată viața, dar nu-i apăru, ce meschin, decât o singură imagine, pescarul cărunt în salopeta lui ponosită făcându-i semne mustrătoare cu degetul. Se revoltă, tot corpul i se mai revoltă o dată, ce meschin, apoi își pierdu cunoștința.

* * *

Nădușise cumplit. Odăjdiile negre strângeau parcă toată căldura după-amiezii de sfârșit de august împrejurul capului și-n spatele lui și dacă n-ar fi trebuit să stea obligatoriu până la sfârșit, ar fi ieșit imediat din mulțime și s-ar fi dus îndărătul șurii de vizavi unde se zărea colțul îmbietor al

cumpenei unei fântâni. Dar nu putea. Nu-i rămânea decât să strângă din dinți și să-ndure curgerea lipicioasă a pârâiașelor de sudoare ce izvorau din ceafă, din subsuori, din perciuni și se prelingeau încet, chinuitor, ca niște râme, pe sub sutană, pe corpul vânjos. Vânjos, nu gras. Degeaba-i spusese nevasta că făcuse burtă. Era obsedată să nu se-ngrașe. Atâta avea în minte, să nu se-ngrașe el. Niciodată nu fusese prea slab și dacă în ultima vreme luase câteva kilograme în plus, era și normal, trăia bine, mânca bine, înaintase-n vârstă, așa era de felul lui, mai voinic. Se temea ca proasta, voia să-l țină la regim, își scoase batista și nu reuși ștergându-se decât să se ude și mai mult.

Și mirosul. Măcar mirosul de n-ar fi. Câteodată nu se simțea, părea că dispăruse, dar dintr-odată, adus de nu știu ce boare, devenea atât de puternic că nici douăzeci de butoaie cu varză stricată răsturnate în fața lui n-ar fi duhnit mai tare. Unii mireni își țineau de-a dreptul batista la nas, dar el nu se cuvenea să facă asta. De altfel nici unul din cei — câți să fie? — cincisprezece, șaisprezece popi nu-și permisese așa ceva. Bietul Emilian. Fusese cu doi ani mai mic decât el. Băiat bun, la locul lui. Numai o dată, parcă, îl prinsese portarul în magazia de alimente, noaptea, mâncând salam. Cum intrase acolo, numai Dumnezeu știuse. Se strecurase probabil ziua, când uitase vreo bucătăreasă ușa deschisă. Nu i-au făcut nimic, ce să-i facă? Mâncase vreo trei sute de grame, îi era foame. Tuturor le era foame în seminar.

Și-acum, uite-l. Vânăt, negru, umflat, puțind. A avut damblaua asta cu pescuitul. De-aici i s-a tras. Au găsit întâi undițele și hainele și-apoi pe el, cu doi kilometri mai jos, după o zi și-o noapte, încurcat în niște crengi, în apă, așa se povestea. Mare, mare păcat. A lăsat-o pe femeia asta, care leșină din cinci în cinci minute, fără nimica, fără un copil, fără să-i fi făcut o casă, că stăteau la casa

parohială, care nu-i a lui, e-a statului. Poate-i mai bine că n-au avut copii, ea se recăsătorește repede, e tânără, nu-i nici urâtă. Găsește ea pe cineva, lacrimile trec, durerea se uită, viața merge înainte.

Da' o casă nu i-a lăsat. Stătea, săracu', mai mult la râu, cu bețele. N-avea vreme de casă, pentru o casă trebuie să umbli, să te zbați, materiale, oameni, băutură, câte n-a făcut el până și-a pus-o pe-a lui pe picioare. Acuma, dacă protopopul se ține de cuvânt, o va vinde, doar nu va sta toată viața în sălbăticia aia. Plus c-aici, și-a dat imediat seama, e altceva, e la doi pași de oraș, tren, șosea, sat mare, comună, oameni cu greutate, uite ce case și ce șuri au. Emilian, săracul, nu știuse să strângă nițel șurubul, aici trebuia o altă mână decât a lui. El, Dumnezeu să-l ierte, cu peștii.

Vorbea protopopul. Îl lăuda pe răposat. Ce să zică și el la o asemenea nenorocire decât că neștiute căile Tale, Doamne, și că sufletul mortului se va înălța la ceruri. Ce se zice de obicei. Parcă el ce zisese... Vorbise primul, în numele foștilor colegi de seminar. Vestea că el va fi succesorul celui din sicriu se cam răspândise printre oameni și avu grijă să folosească toate șmecheriile retorice învățate ca să placă. Plăcuse, ce mai. Plângeau pe capete. Când, tremurându-și glasul, amintise ce coleg bun fusese Emilian, cum îi ajuta pe toți la studiu, cum avea pentru fiecare o vorbă bună, hohotele se ridicară în jurul lui ca niște aplauze. Nu fusese Emilian tocmai așa, citea el mai mult ca alții, ce-i drept, dar era o fire mai retrasă, nu se amesteca printre ceilalți. Și-acolo tot cu bețele, una-două la Someș. Câteodată îi încurca pe părinții profesori la seminarii cu niște idei trăsnite de-ale lui, dar în rest nu era nici coada, nici fruntea. Cum își ținea mâinile împreunate în față, plecă ochii și privi pe furiș ceasul: patru fără un sfert. Doamne, cât dura! Mai erau vreo doi de vorbit după protopop, bașca episcopul. Mai mult ca sigur că nu de capul lui îi promisese protopopul ce-i

promisese; trebuie că se sfătuise cu Prea-Sfinția Sa. Treaba era ca și rezolvată. Într-o lună, cel mult, ar putea fi încoace. Și chiar merita, la o adică. Bătuse destul drumul protopopiatului încărcat ca nimeni, să ceară altceva în locul cătunului prăpădit și azvârlit pe dealuri unde nimerise dintâi. „N-avem locuri”, îi tot da înainte protopopul. „Când se eliberează unul, ție ți-l dăm, Augustine.” Ei, acum se eliberase. Dumnezeu să-l ierte.

Ce pleașcă și pe nevastă! Nu mai trebuia să facă naveta aceea care-o scotea din minți, de-aici avea autobuz, tren, în douăzeci de minute era la serviciu. Să mai îndrăznească să zică ceva. Tot el o aranjase.

Apa curgea pe el întruna. Se simțea ud și pe pulpe. Se uita cu privirea împăienjenită peste mulțime. Oameni cu dare de mână, se vedea după cum erau îmbrăcați. Și femeile, curățele, îngrijite. Dacă ar fi fost iarnă, precis toate-ar fi venit cu cojoace de piele care de care mai gulerate. Câteva arătau chiar bine de tot. Te pomenești că e o viață în comuna asta... Numai să fii pe fază. Își opri ochii asupra uneia mai din margine, foarte palidă, cu fruntea înaltă, zveltă la trup. Interesantă. Ca și cum i-ar fi auzit gândul, ea înălță capul și-l privi. Da, da, interesantă bine... ehei, și ce ochi... Își șterse nădușeala de pe ceafă, de pe față, se-ntoarse din semiprofil spre protopopul ce nu mai termina, luându-și o mină îndurerată, se plictisi repede să vadă bărbuța înspicată a superiorului săltând tot mai obosită și se uită din nou spre femeia înaltă și subțire din margine. Rămase plăcut surprins: ea continua să-l privească.

Table of Contents

Table of Contents